

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ • ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ • ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗ

ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ.Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

[Ἡ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΗΘΙΚΟΣ]

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ ΕΤΑΙΡΟΣ

1. ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. Αἰσθάνομαι, ὅτι ἀπαράσκευος¹ 172
δὲν εἶμαι εἰς ὅσα μ' ἐρωτᾶτε. Πράγματι ἔτυχε πρὸς ἡμε-
ρῶν ν' ἀνεβαίνω πρὸς τὴν πόλιν ἀπὸ
Πρόλογος* τὸ σπίτι μου ἀπὸ τὸ Φάληρον. Ἐνας
γνωστός μου τότε μὲ ἀντελήφθη ἀπ'
ὀπίσω καὶ μοῦ ἐφώνησεν ἐξ ἀποστάσεως ἀστεϊευόμε-
νος² συγχρόνως μὲ τὸν τρόπον τῆς προσφωνήσεως:
«Ἐ, σὺ» ἐφώνησε «δημότα τοῦ Φαλήρου Ἀπολλόδωρε,
δὲν μὲ περιμένεις;» Ἐγὼ ἐσταμάτησα καὶ τὸν ἐπερί-
μενα. Ἐκεῖνος τότε μοῦ εἶπεν: «Ἀλήθεια, Ἀπολλόδω-
ρε» ἐζητοῦσα τελευταίως νὰ σ' εὔρω ἥθελα νὰ μάθω
λεπτομερείας διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ Ἀγάθωνος
καὶ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλ- b
λων, ποὺ ἔλαβαν μέρος εἰς τὸ δεῖπνον τότε, διὰ τὰς
ὁμιλίας περὶ ἔρωτος, τί ἔλεγαν³. Κάποιος ἄλλος μοῦ

* Πρβλ. τὴν Εἰσαγωγὴν II § 1, ὅπου καὶ περὶ τοῦ Ἀπολλο-
δώρου καὶ τοῦ Ἀριστοδήμου.

1. Μελέτη δὲν ἐσήμαινε ὅ,τι καὶ σήμερον, ἀλλὰ τὴν κατ' ἐ-
πανάληψιν, μεγαλόφωνον φυσικά, ἀνάγνωσιν μιᾶς περικοπῆς πρὸς
ἀποστήθισιν καὶ βαθυτέραν τοῦ νοήματος κατανόησιν. Αὐτὸ ἔχει
κάμει πράγματι ὁ Ἀπολλόδωρος διηγηθεὶς τὸ πρᾶγμα. Ἡ ἀκο-
λουθοῦσα ἐξήγησις τοῦ οὐκ ἀμελέτητος μὲ τὸ καὶ γὰρ τελειώ-
νει 173c ὥστε... οὐκ ἀμελετήτως ἔχω.

2. Τὸ ἀστεῖον κεῖται εἰς τὸ ὅτι τὸν προσφωνεῖ μὲ τὸ δημοτι-
κὸν τοῦ ὄνομα, κάτι ποὺ ἐγίνετο εἰς τὰς ἐπισήμους περιπτώσεις,
π. χ. ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου (πρβλ. Gorg. 495d). Ἀντίστοιχον
θὰ ἦτον εἰς τὴν γλῶσσαν μας νὰ προσφωνήσης κάποιον εἰς συν-
ήθη ὁμιλίαν Ὡ σὺ Νικολαΐδη Γεώργιε τοῦ Δημητρίου. Ἐπίση-
μον χαρακτήρα εἶχε καὶ ἡ προσφωνήσις μὲ τοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα
(ὧ πατὴρ Ἀκουμένοῦ 198a), ἀλλὰ μόνον ὅταν ἦτο γνωστός. Ἴσως
νὰ ὑπῆρχε καὶ κάποια ρυθμικὴ μεγαλοπρέπεια εἰς τὸν τρόπον
ποὺ ἀπηγγέλθη ἡ προσφωνήσις.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

[Ἡ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ἩΘΙΚΟΣ]

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ ΕΤΑΙΡΟΣ

1. ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. Δοκῶ μοι περὶ ὧν πυν- 172
θάνεσθε οὐκ ἀμελέτητος εἶναι. καὶ γὰρ ἐτύγχα-
νον πρῶην εἰς ἄστυ οἴκοθεν ἀνιῶν Φαληρόθεν·
τῶν οὖν γνωρίμων τις ὀπισθεν κατιδὼν με πόρ-
5 ρωθεν ἐκάλεσε, καὶ παίζων ἅμα τῇ κλήσει ὦ
Φαληρεύς, ἔφη, οὗτος Ἀπολλόδωρος, οὐ περι-
μενεῖς; Κἀγὼ ἐπιστάς περιέμεινα. Καὶ ὃς Ἀ-
πολλόδωρε, ἔφη, καὶ μὴν καὶ ἔναγχός σε ἐζή-
τουν, βουλόμενος διαπυθέσθαι τὴν Ἀγάθωνος
10 συνουσίαν καὶ Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου καὶ ἄ
τῶν ἄλλων τῶν τότε ἐν τῷ συνδείπνῳ παραγε-
νομένων, περὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγων τίνες ἦσαν.
ἄλλος γὰρ τίς μοι διηγεῖτο ἀκηκοῶς Φοίνικος

Titulus. Περὶ ἀγαθοῦ B² Diogenes Laertius 3,58 2 οὐκ : νῦν οὐκ
Methodius 5 ὧ B² TW : ὁ alii 6 Ἀπολλόδωρος del. Badham || πε-
ριμενεῖς vulg. : περιμενεῖς B περιμένεις TW 11 συνδείπνῳ BW
Methodius : συνδαιπνεῖν TW²

5. Εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης αὕτη ἡ
πρόληψις· προτάσσεται ὅ,τι εἰς τὴν φαντασίαν ἐμφανίζεται ζωη-
ρότερα (τὴν Ἀγάθωνος συνουσίαν) καὶ κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον (πε-
ρὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγων), καὶ ἔπειτ' ἀκολουθεῖ τὸ λογικῶς πρό-
τερον τίνες ἦσαν. Ἡ ἀκριβολογία θὰ ἦτο; τίνες ἦσαν οἱ ἐρωτι-
κοὶ λόγοι ἐν τῇ Ἀγάθωνος συνουσίᾳ κλπ. Δείγματα τοιαύτης
συντάξεως, ἀκολουθοῦσης ψυχολογικοῦς μᾶλλον παρὰ λογικοῦς
νόμους, εἶναι συχνὰ εἰς τὸν Πλάτωνα.

ἔκαμε λόγον περὶ αὐτῶν, ὃ ὁποῖος τὰ εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὸν Φοῖνικα τοῦ Φιλίππου¹, μοῦ προσέθεσε δὲ ὅτι καὶ σὺ τὰ ἐγνώριζες· ἀλλὰ δὲν εἶχε νὰ μοῦ εἰπῇ τίποτε συγκεκριμένον. Διηγῆσου μου λοιπὸν σὺ περὶ αὐτῶν. Εἶσαι ἄλλωστε σὺ ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ ἀνακοινώνης² τὰς ὁμιλίας τοῦ φίλου σου³. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁμῶς προσέθεσεν «εἰπέ μου: παρευρέθης προσωπικῶς εἰς αὐτὴν τὴν συγκέντρωσιν ἢ ὄχι;» Ἐγὼ τότε ἀπήντησα: «Εἶν' ὀλοφάνερον, πῶς τίποτε τὸ θετικὸν δὲν σ' ἐπληροφόρησεν ὁ πληροφορητὴς σου, ἀφοῦ πιστεύεις, πῶς ἢ συγκέντρωσις αὐτῇ, ποὺ μ' ἐρωτᾷς, ἔλαβε χώραν τώρα τελευταίως, ὥστε νὰ εἶμαι παρὼν καὶ ἐγώ». «Καὶ βέβαια». «Ἀπὸ ποῦ καὶ ὡς ποῦ» εἶπα «Γλαύκων⁴; Δὲν ξέρεις πῶς εἶναι χρόνια πολλὰ ποὺ ὁ Ἀγάθων ἀπουσιάζει ἀπ' ἐδῶ, καὶ ὅτι ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἐγὼ συναναστρέφομαι τὸν Σωκράτη καὶ ἔχω βάλει ὡς καθημερινόν μου ἔργον νὰ γνωρίζω ὅ,τι λέγει καὶ ὅ,τι κάνει, δὲν εἶναι κἄν οὔτε τρία χρόνια; Ὡς τότε ἐγύριζ' ἀσκόπως ὅπου τύχη καὶ ἐπίστευα πῶς 173 κάτι κάνω, ἐνῶ ἤμην δυστυχισμένος ὅσον κανέναν, ὄχι ὀλιγώτερον παρ' ὅσον εἶσαι τώρα σύ, ποὺ νομίζεις ὅτι κάθε ἄλλη ἀσχολία εἶναι προτιμότερα παρὰ νὰ φιλοσοφῇς». Καὶ ἐκεῖνος «Μὴ μὲ ὑβρίζης» εἶπε «μόνον εἰπέ μου: πότε ἔγινεν ἡ συγκέντρωσις αὐτῇ;» Ἐγὼ τότε τοῦ εἶπα: «Παιδιὰ ἡμεθα τότε ἡμεῖς ἀκόμη τότε ποὺ ὁ Ἀγάθων ἐπέτυχεν τὸ βραβεῖον μὲ τὴν πρώτην τραγωδίαν του⁵, τὴν ἐπομένην τῆς ἡμέρας ποὺ εἶχε προσφέρει τὴν ἐπινίκιον θυσίαν⁶ αὐτὸς καὶ τὰ μέλη τοῦ

1. Ἄγνωστος ἄλλοθεν. Ἴσως ἐξ αὐτοῦ νὰ ὠνομάσθῃ ὁ ἀπολεσθεὶς διάλογος Φοῖνιξ τοῦ ἐκ Μεγάρων Σωκρατικοῦ Εὐκλείδου (Διογ. Λαέρτ. 2, 108).

2. Ἡ ἀναδιήγησις τῶν συζητήσεων τοῦ Σωκράτους ἦτο, καὶ ἐφ' ὅσον ἐξη, συνήθης· πρβλ. 215d καὶ Παρμεν. 126c.

3. Ἐταῖρον (ὄχι διδάσκαλον) ὠνόμαζαν οἱ μαθηταὶ τὸν Σωκράτη (Φαίδ. 118a, Ἀριστοτ. Ρητορ. 1398b31 κ.ά.), φίλον τὸν ὀνομάζει ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων (7. Ἐπιστ. 324d). Οἱ ἴδιοι ἐλέγοντο ἐρασταὶ (173b), δηλαδὴ θαυμασταί.

4. Τώρα μόλις ρίπτεται τὸ ὄνομα τοῦ συνομιλητοῦ· ἔτσι κερδίζει ἡ ὁμιλία εἰς φυσικότητα. Πρόκειται πιθανώτατα περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ γνωστοῦ συζητητοῦ τῆς Πολιτείας· αὐτός, ὄχι ὁ πατέρας τοῦ Χαρμίδου (Χαρμ. 154a), θά ἦτο τὸ 416 παιδί.

- τοῦ Φιλίππου, ἔφη δὲ καὶ σὲ εἰδέναι· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν εἶχε σαφὲς λέγειν. σὺ οὖν μοι διήγησαι· δικαιοτάτος γὰρ εἶ τοὺς τοῦ ἐταίρου λόγους ἀπαγγέλλειν. πρότερον δέ μοι, ἢ δ' ὅς, εἰπέ· σὺ
- ⁵ αὐτὸς παρεγένου τῇ συνουσίᾳ ταύτῃ ἢ οὐ· Κἀγὼ εἶπον ὅτι Παντάπασιν ἔοικέ σοι οὐδὲν διηγεῖσθαι σαφὲς ὁ διηγούμενος, εἰ νεωστὶ ἤγεῖ c τὴν συνουσίαν γεγονέναι ταύτην, ἣν ἔρωτᾷς, ὥστε καὶ ἐμὲ παραγενέσθαι. — Ἐγώ γε δὴ. —
- ¹⁰ Πόθεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων; οὐκ οἶσθ' ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκεν, ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω καὶ ἐπιμελὲς πεποιήμαι ἐκάστης ἡμέρας εἰδέναι ὅ τι ἂν λέγῃ ἢ πράττῃ, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστὶ; πρὸ
- ¹⁵ τοῦ δὲ περιτρέχων ὅπῃ τύχοιμι καὶ οἰόμενός τι 173 ποιεῖν ἀθλιώτερος ἢ ὅτου οὖν, οὐχ ἥττον ἢ σὺ νυνί, οἰόμενος δεῖν πάντα μᾶλλον πράττειν ἢ φιλοσοφεῖν. Καὶ ὅς Μὴ σκῶπτ', ἔφη, ἀλλ' εἰπέ μοι πότε ἐγένετο ἡ συνουσία αὕτη. Κἀγὼ εἶπον
- ²⁰ ὅτι Παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι, ὅτε τῇ πρώτῃ τραγωδίᾳ ἐνίκησεν Ἀγάθων, τῇ ὑστεραίᾳ ἢ ἢ τὰ ἐπινίκια ἔθυσεν αὐτός τε καὶ οἱ χορευταί.—Πάνυ,

2 οὐθέν B 9 καμὲ Athenaeus 217b || Ἐγώ γε δὴ : ἐγὼ γὰρ ἔφη Athenaeus Ἐγώ γ' ἔφη Badham ἐγὼ γε δὴ, ἔφη Burnet 11 ἐνθάδε om. Athenaeus || ἐπιδεδήμηκεν; Schanz sublato interrogationis signo in. v. 14 16 ἢ B²T : ἦν B^{ac} ἢ WT² 17 νῦν TW 20 πρώτη om. Athenaeus 21 ἢ ἢ TW ; ἢ B ἢ Hermann ἢ Schanz om. Priscianus

5. Μὲ τὴν πρώτην τοῦ ἐμφάνισιν ἐκέρδισε τὰ πρωτεία, ὅπως ὁ Σοφοκλῆς τὸ 468.

6. Συνήθως ἔκαμνε τὸ τραπέζι (ἔτσι πρέπει νὰ μεταφρασθῇ τὸ ἔθυσεν) ὁ χορηγός· ἀλλ' ὁ Ἀγάθων ἦτο πλούσιος. Πολλάκις καὶ ἀπλοὶ φίλοι ἢ θαυμασταὶ ἐπανηγύριζαν τὰς νίκας, ὅπως ὁ Καλλίας τὴν νίκην τοῦ Αὐτολύκου εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦ Ξενοφῶντος.

χοροῦ του». «Ὡστε εἶναι, καθὼς βλέπω, πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε» εἶπε. «Καὶ ποῖος σοῦ τὴν διηγήθη; Ὁ Σωκράτης μήπως ἀτομικῶς;» «Ἄ ὄχι πρὸς Θεοῦ¹ ἐκεῖνος» ἀπήντησα «ἀλλ' αὐτὸς ποὺ τὴν εἶπε τοῦ Φοίνικος. b
Ἦτον² ἓνας κάποιος Ἀριστόδημος ἀπὸ τὸ Κυδαθηναίων³, μικροκαμωμένος, διαρκῶς ἀνυπόδητος. Εἶχε παρευρεθῇ εἰς τὴν συγκέντρωσιν ὡς θαυμαστής τοῦ Σωκράτους ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιωδεστέρους, καθὼς φαίνεται, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οὐχ ἦττον ὅμως ἐγὼ καὶ ἀπὸ τὸν Σωκράτην ἐπίσης ἐζήτησα ἤδη μερικὰς πληροφορίας δι' ὅσα ἤκουσ' ἀπ' ἐκείνων, καὶ μοῦ τὰ ἐβεβαίωσεν, ὅπως ἐκεῖνος μοῦ τὰ εἶχε διηγηθῇ». «Τότε πῶς δὲν μοῦ τὰ διηγεῖσαι;» εἶπεν. «Ὁ δρόμος ἐξ ἄλλου πρὸς τὴν πόλιν εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κατάλληλος, ὥστε περιπατῶν κανεὶς καὶ νὰ λέγῃ καὶ ν' ἀκούῃ⁴».

Ἔτσι λοιπὸν πεζοποροῦντες συνωμιλούσαμεν συγχρόνως περὶ τοῦ θέματος. ὥστε, ὅπως σᾶς ἔλεγα καὶ c
εἰς τὴν ἀρχήν, ἀπροετοίμαστος δὲν εἶμαι. Ἄν λοιπὸν εἴν' ἀνάγκη νὰ τὰ διηγηθῶ καὶ σᾶς, ὀφείλω⁵ νὰ τὸ κάμω. Ἀλλωστ' ἐγὼ καὶ γενικῶς, ἀπὸ τὰς φιλοσοφικὰς συζητήσεις, εἴτ' ἐγὼ τὰς διεξάγω⁶ εἴτ' ἀπὸ ἄλλους τὰς ἀκούω, ἀνεξαρτήτως τῆς ὠφελείας ποὺ πιστεύω πῶς ἔχω, ἀσύγκριτος εἶναι ἡ εὐχαρίστησις ποὺ δοκιμάζω ἐνῶ ἀπὸ ἄλλας ὁμιλίας, ἰδιαιτέρως μάλιστα⁷ ἀπ' αὐτὰς ποὺ ἔχετε μεταξύ σας σεῖς οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν ὑποθέσεων⁸, καὶ ὁ ἴδιος στενοχωροῦμαι καὶ σᾶς τοὺς φίλους μου σᾶς ἐλεεινολογῶ, ποὺ νομίζετε πῶς κάτι κάνετε, ἐνῶ δὲν κάνετε παρὰ ἓνα μῆδέν. Ἐνδεχόμενον τώρα καὶ σεῖς πάλιν νὰ μὲ θεωρῆτε d

1. Ἀποκρούεται ἐντόνως (οὐ μὰ τὸν Δία) ἡ σκέψις, ὅτι ἦτο δυνατόν ὁ Σωκράτης νὰ διηγηθῇ ὁ ἴδιος τὸ ἐγκώμιόν του. Ὁ Γλαῦκων φυσικὰ ἐρωτᾷ, διότι δὲν ἠξεύρει τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων.

2. ἦν (δηλαδή ὁ εἰπὼν)· ὄχι πῶς εἶχεν ἀποθάνει ὁ Ἀριστόδημος.

3. Κυδαθηναίων ἦτο δῆμος (δηλαδή ἐνορία) πολυπληθὴς τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἐκεῖ περίπου ποὺ εἶναι σήμερον ἡ Πλάκα καὶ ἡ Μητρόπολις. Ἀπ' αὐτὸν κατήγετο καὶ ὁ Ἀριστοφάνης.

4. Κατάλληλος ὄχι διότι εἶναι ὁμαλός, ὅσον διότι εἶναι μακρὸς καὶ ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν των καιρὸν πολὺν. Καὶ εἰς τοὺς Νόμους ἡ συζήτησις γίνεται κατὰ τὴν πορείαν (αὐτὸ σημαίνει ὁδὸς) ἐκ τῆς Κνωσοῦ πρὸς τὸ ἄντρον τοῦ Διός.

ἔφη, ἄρα πάλαι, ὥς ἔοικεν. ἀλλὰ τίς σοι
 διηγείτο; ἢ αὐτὸς Σωκράτης; — Οὐ μὰ τὸν
 Δία, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλ' ὅσπερ Φοίνικι. Ἀριστόδη- b
 μος ἦν τις Κηδαθηναίεύς, σμικρός, ἀνυπόδητος
 5 ἀεί. παραγεγόνει δ' ἐν τῇ συνουσίᾳ, Σωκράτους
 ἐραστῆς ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν τότε, ὥς ἐμοὶ
 δοκεῖ. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ Σωκράτη γε ἔνια ἤδη
 ἀνηρόμην ὢν ἐκείνου ἤκουσα, καὶ μοι ὠμολόγει,
 καθάπερ ἐκεῖνος διηγείτο. — Τί οὖν, ἔφη, οὐ
 10 διηγῆσω μοι; πάντως δὲ ἡ ὁδὸς ἢ εἰς ἄστὺ ἐπι-
 τηδεῖα πορευομένοις καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν.

Οὕτω δὴ λόντες ἅμα τοὺς λόγους περὶ αὐ-
 τῶν ἐποιούμεθα, ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον, c
 οὐκ ἀμελετήτως ἔχω· εἰ οὖν δεῖ καὶ ὑμῖν διηγῆ-
 15 σασθαι, ταῦτα χρή ποιεῖν, καὶ γὰρ ἔγωγε καὶ
 ἄλλως, ὅταν μὲν τινὰς περὶ φιλοσοφίας λόγους ἢ
 αὐτὸς ποιῶμαι ἢ ἄλλων ἀκούω, χωρὶς τοῦ οἶε-
 σθαι ὠφελεῖσθαι, ὑπερφυῶς ὥς χαίρω· ὅταν δὲ
 ἄλλους τινάς, ἄλλως τε καὶ τοὺς ὑμετέρους τοὺς
 15 τῶν πλουσίων καὶ χρηματιστικῶν, αὐτὸς τε ἄ-
 χθομαι ὑμᾶς τε τοὺς ἐταίρους ἐλεῶ, ὅτι οἷεσθέ

1 τίς: τί TW 3 ἄλλοσπερ BTW 5 παραγεγόνει codd. 7 καὶ
 om T. 10 διηγῆση W διηγῆ σὺ vulg. || ἢ (2) om. [|| δέ: γε Usener
 γὰρ Susemihl 12 περὶ αὐτῶν: addubitavit Usener] W 14 δεῖ: δο-
 κεῖ Hirschig sed cf. Phaed. 101e Alcib. II 146b 15 ταῦτα TW post
 ταῦτα dist. editores quidam.

5. δεῖ καὶ χρή δὲν εἶναι ταυτολογία· τὸ πρῶτον ἐκφράζει
 τὸν ἐξωτερικὸν ἐξαναγκασμὸν (ἂν τὸ ἀπαιτῆτε), τὸ δεῦτερον τὴν
 ἐσωτερικὴν ὑποχρέωσιν.

6. Καμαρώνει, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος διεξάγει συζητήσεις περὶ προ-
 βλημάτων πνευματικῶν.

7. Ὁ χρηματισμὸς περιλαμβάνεται κατόπιν (205d) μέσα εἰς
 τὸν ἔρωτα ὑπὸ τὴν γενικωτέραν σημασίαν τῆς ἐπιδιώξεως ἐνός
 ἰδεώδους ζωῆς. Εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνα ἰδανικόν, ἀλλ' ἀντίθετον
 τελείως πρὸς τὸν κατὰ φιλοσοφίαν βίον.

ἀξιολύπητον¹, καὶ νομίζω πῶς εἶν' ἀληθινόν αὐτό ποῦ νομίζετε². Ἐγὼ ὅμως διὰ σᾶς δὲν τὸ νομίζω ἀπλῶς· εἶμαι βέβαιος.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Ὁ ἴδιος εἶσαι πάντα, καημένε Ἀπολλόδωρε. Πάντα κακολογεῖς καὶ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τοὺς ἄλλους καὶ μοῦ παρέχεις τὴν ἐντύπωσιν, πῶς θεωρεῖς ἀξιολύπητον κυριολεκτικῶς ὅλον τὸν κόσμον ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σωκράτη—τὸν ἑαυτὸν σου πρῶτα πρῶτα. Ἀπὸ ποῦ τάχα νὰ σοῦ ἐκόλλησεν αὐτὴ ἡ ἐπινοήματα, ποῦ σὲ φωνάζουν μανικόν³, δὲν τὸ ξέρω· πάντως εἰς τὰ λόγια σου εἶσαι πάντοτε· ἔτσι: ἀγριεύεις καὶ μὲ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ μὲ τοὺς ἄλλους, ἐξαιρέσει τοῦ Σωκράτους.

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. Ἐ βέβαια, ἀγαπητέ μου. Εἶναι ἐὶς ὁλοφάνερρον δά: μ' αὐτάς τὰς ἀντιλήψεις ποῦ ἔχω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου καὶ διὰ σᾶς, εἶμ' ἕνας τρελλὸς καὶ ἕνας ἀνισόρροπος⁴.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Δὲν ἀξίζει, Ἀπολλόδωρε, νὰ φιλονικῶμεν τώρα περὶ αὐτοῦ. Μόνον, ὅπως σ' ἐπαρακαλέσαμεν, αὐτὸ νὰ κάμῃς καὶ ὅχι ἄλλο: διηγήσου, τί ἦσαν αἱ ὁμιλίαι.

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. Λοιπὸν τὸ περιεχόμενον τῶν ἡτο περιήπου τὸ ἐξῆς—ἡ καλύτερα θὰ δοκιμάτω ἀπὸ

1. Κακοδαίμονα (ἡ κακοδαιμονία ὁρίζεται εἰς τὸν Μένωνα 78a τὸ ἐπιθυμεῖν τε τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι) θὰ ἐθεωροῦσαν τὸν Ἀπολλόδωρον οἱ πρακτικοὶ τοῦ φίλοι, διότι αἱ θεωρητικαὶ συζητήσεις, «οἱ φιλοσοφίες», τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν πρακτικὴν εὐδοκίμησιν καὶ τὸν κάμνουν γελοῖον καὶ δυστυχῆ, «σωστὸ δάσκαλον» (πρβλ. Γοργ. 484c κέξ., Θεαίτ. 174 κέξ.). Ἔτσι χαρακτηρίζονται οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους ὡς ἀσχολούμενοι μὲ τὰ μετέωρα καὶ εἰς τὰς Νεφέλας τοῦ Ἀριστοφάνους 102. Ὁ Ἀπολλόδωρος ἀποδέχεται τὸν χαρακτηρισμὸν ὑπὸ ἄλλην ἐννοιαν, ὅτι δὲν ἐφθασεν ἀκόμη ἐκεῖ ποῦ θέλει, δὲν ἔχει πραγματοποιήσει ἀκόμη τὴν πλήρη εὐδαιμονίαν τοῦ φιλοσόφου, ὅπως ὁ Σωκράτης.

2. Ἀπὸ τὴν ἀποψὶν σας καὶ μὲ τὴν ἐννοιαν ποῦ δίδετε σεῖς εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εἶμαι πράγματι ἀξιολύπητος.

3) Μεταξὺ τῶν γραφῶν μανικὸς καὶ μαλακός (ἡ διαφορὰ εἶναι ἀρχαία, διότι ἀπαντοῦν πότε ἡ μία πότε ἡ ἄλλη γραφὴ εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς) δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθῇ ἡ πρώτη. Μὲ περισσὴν εὐγένειαν (οὐκ οἶδα) τοῦ ὑπενθυμίζει ὁ συνομιλητής, ὅτι οἱ λόγοι του, γεμάτοι ἀπὸ τὸ ἀγριαίνειν, ἐπιβεβαιώνουν τὸ ἐπώνυμον μανικός, ποῦ τοῦ ἐκόλλησαν.

τι ποιεῖν οὐδέν ποιοῦντες· καὶ ἴσως αὖ ὑμεῖς d
ἐμὲ ἡγεῖσθε κακοδαίμονα εἶναι, καὶ οἶομαι ὑμᾶς
ἀληθῆ οἶεσθαι· ἐγὼ μέντοι ὑμᾶς οὐκ οἶομαι,
ἀλλ' εὖ οἶδα.

- 5 ΕΤΑΙΡΟΣ. Ἀεὶ ὁμοῖος εἶ, ὦ Ἀπολλόδωρε·
ἀεὶ γὰρ σαυτὸν τε κατηγορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους,
καὶ δοκεῖς μοι ἀτεχνῶς πάντας ἀθλίου ἡγεῖ-
σθαι πλὴν Σωκράτους, ἀπὸ σαυτοῦ ἀρξάμενος.
καὶ ὁπόθεν ποτέ ταύτην τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβες
10 τὸ μανικὸς καλεῖσθαι, οὐκ οἶδα ἔγωγε· ἐν μὲν
γὰρ τοῖς λόγοις ἀεὶ τοιοῦτος εἶ, σαυτῷ τε καὶ
τοῖς ἄλλοις ἀγριαίνεις πλὴν Σωκράτους.

- ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. ὦ φίλτατε, καὶ δηλὸν γε e
δὴ ὅτι οὕτω διανοούμενος καὶ περὶ ἐμαυτοῦ καὶ
15 περὶ ὑμῶν μαίνομαι καὶ παραπαίω.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Οὐκ ἄξιον περὶ τούτων, Ἀπολ-
λόδωρε, νῦν ἐρίζειν· ἀλλ' ὅπερ ἐδεόμεθά σου,
μὴ ἄλλως ποιήσης, ἀλλὰ διήγησαι τίνες ἦσαν
οἱ λόγοι.

- 20 ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ. Ἦσαν τοίνυν ἐκεῖνοι

1 ἐμὲ ἡγεῖσθαι BT ἡγεῖσθε ἐμὲ W 10 μηχανικὸς T²W² Plinius
Nat. Hist. 34,81 : μαλακὸς BTW epist. Socratic. XXI3 ; cf. Rohlenz,
Aus Platos Werdezeit 21, Wilamowitz, Platon II 356, [cognomen
μαλακὸς temere librarius quidam ex 174c μ α λ θ α κ ὸ ν αἰχμητὴν
assumere videtur, Kalitsunakis] 18 τίνας W

Ὁ Ἀπολλόδωρος τὸ δέχεται καὶ πλειοδοτεῖ μάλιστα, εἰρωνικῶς
φυσικά : μαίνομαι (δηλαδή εἶμαι μανικὸς) καὶ παραπαίω. Τὸ ἐπί-
θετον, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει εἰς τὸν Ἀπολλόδωρον καὶ τὸ πρότυ-
πον τοῦ Πλινίου (insanus), δὲν δηλώνει κυρίως τὸν φανατικόν,
ἀλλὰ τὸν μέχρι νοσηρότητος ὑπερβολικόν, τὸν μὴ ἰσορροπημένον
εἰς τὰς ἐκδηλώσεις του· μανικὸς ὀνομάζεται καὶ ὁ Χαιρεφῶν
(Χαρμίδ. 153b) ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅ,τι ὀρμήσειεν (Ἀπολ. 21a) Ἡ
σφοδρὰ αὐτοκατηγορία καὶ τὸ ἀγριαίνειν εἶναι χαρακτηριστικά
τοῦ νοσήματος, ποὺ ὀνομάζουν οἱ ψυχίατροι σήμερον μελαγχολίαν.

4. Εἰρωνευόμενος ἀποδέχεται τὸν χαρακτηρισμόν : Ἦ βέβαια,
δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, μὲ τὰ μυαλὰ ποὺ ἔχω κλπ. Κατὰ βά-
θος πιστεύει, ὅτι αὐτὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν· τρελ-
οὶ εἶναι οἱ ἄλλοι.

τὴν ἀρχήν, ὅπως ἐκεῖνος μοῦ τὰ διηγῆθη, νὰ σᾶς τὰ 174 διηγηθῶ καὶ ἐγώ¹.

2. Ἔλεγε λοιπόν, ὅτι συνήντησε τὸν Σωκράτη λουσιζόμενον² καὶ μὲ σανδάλια³ εἰς τὰ πόδια (κάτι ποῦ σπανίως ἐκεῖνος ἔκανε), καὶ τὸν ἠρώτησε ποῦ πηγαίνει καὶ ἔγινε τόσον κομψός. «Εἰς τοῦ Ἀγάθωνος», ἀπήντησεν ἐκεῖνος «εἰς δεῖπνον. Χθὲς εἰς τὰ ἐπινίκια τοῦ ἐξέφυγα· ἐτρόμαξα τὴν πολυκοσμίαν. Ὑπεσχέθην ὅμως νὰ παρευρεθῶ σήμερα. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποῦ ἐξωραϊσθην, ὥστε ὠραῖος εἰς τοῦ ὠραίου νὰ ἐμφανισθῶ. Ἀλλὰ σὺ» εἶπε «τί θὰ ἔλεγες; Θὰ ἐδέχεσο⁴ ἂν πρόσκλητος νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ δεῖπνον;» Ἐγὼ τότε, εἶπε, τοῦ ἀπήντησα: «Ὅπως ὀρίζεις». «Ἐλα λοιπόν μαζί⁵» εἶπε. «Ἐτσι θὰ χαλάσωμεν καὶ τὴν παροιμίαν· θὰ τὴν τροποποιήσωμεν, ὅτι καὶ εἰς τῶν γενναίων τὰ τραπέζια ἀκάλεστοι πηγαίνουν οἱ γενναῖοι⁶. Ὁ Ὅμηρος ἄλλωστε καταντᾷ ὅχι μόνον νὰ ἔχη χαλάσει, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχη κατεξευτελίσει τὴν

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 2.

1. Τοὺς λόγους κυρίως ἐζήτησαν νὰ μάθουν ἀπὸ τὸν Ἀπολλόδωρον, ἀλλ' ἐκεῖνος διηγεῖται τὰ τοῦ συμποσίου ἐξ ἀρχῆς· ἔτσι ὁ συγγραφεὺς παρεμβάλλει κατὰ τρόπον φυσικόν τὴν εἰσαγωγικὴν διήγησιν.

2. Ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐλούετο συχνά (ἀπὸ ἀντίδρασιν φυσικὰ κατὰ τῆς ὑπερβολικῆς περιποιήσεως τοῦ σώματος) παραδίδουν οἱ κωμικοὶ (Ἀριστοφ. Νεφ. 835, Ὀρνιθ. 1554). Ὁ Ἀριστοτέλης καταδικάζει ὡς ἀπρεπὲς ἦκειν εἰς τὸ συμπόσιον σὺν ἰδρωτὶ πολλῷ καὶ κονιορτῷ (Ἀθηναιος 178f).

3. βλαύτη ἦτον ἓνα εἶδος πολυτελεῦς σανδαλίου.

4. Μὲ περισσὴν λεπτότητα ἀπευθύνει ὁ Σωκράτης τὸ ἐρώτημα ὅχι ἂν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἔλθῃ, ἀλλ' ἂν θὰ ἠμποροῦσε νὰ δεχθῇ (ἐθέλῃ) νὰ ἔλθῃ. Αὐτοὺς τοὺς ἐπικλήτους (δηλαδὴ τοὺς παρ' ἄλλου προσκεκλημένους) συμπότας ὠνόμαζαν ἐπὶ τὸ κωμικώτερον σκιάς. Ἀκλῆτοι ἐπήγαιναν συνήθως μόνον οἱ γελωτοποιοὶ καὶ οἱ παράσιτοι.

5. Τὸ ἄρα ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ παραδεδομένη μορφή καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἴσιν αὐτόματοι ἀγαθοὶ εἶναι ἡ «διεφθαρμένη» μορφή. Πῶς ἦτον ὅμως ἡ γνησία μορφή τῆς παροιμίας; Προφανῶς αὐτόματοι ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαίτας ἴσιν, ὅπως ἐρμηνεύει ὁ Σχολιαστὴς καὶ ἀνέφερεν ὁ Εὐπολις καὶ ὁ Ἀθηναιος 178a. Οἱ γενναῖοι ἔρχονται ἀκάλεστοι εἰς τῶν κατωτέρων τὸ τραπέζι, διότι λαμβάνουν μόνοι τῶν τῶν δικαίωμα καὶ ἔχουν τὴν

τοιοῖδε τινές—μᾶλλον δ' ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν ὥς ἐκεῖ-
νος διηγείτο καὶ ἐγὼ πειράσομαι διηγῆσασθαι.

2. Ἐφη γάρ οἱ Σωκράτη ἐντυχεῖν λελουμένον
τε καὶ τὰς βλαύτας ὑποδεδεμένον, ἃ ἐκεῖνος ὀλι-
5 γάκις ἐποίει· καὶ ἐρέσθαι αὐτὸν ὅποι ἴοι οὕτω
καλὸς γεγεννημένος. καὶ τὸν εἰπεῖν ὅτι Ἐπὶ δεῖ-
πνον εἰς Ἀγάθωνος. χθές γάρ αὐτὸν διέφυγον
τοῖς ἐπινικίοις, φοβηθεὶς τὸν ὄχλον· ὡμολόγησα
δ' εἰς τήμερον παρέσεσθαι. ταῦτα δὴ ἐκαλλωπι-
10 σάμην, ἵνα καλὸς παρὰ καλὸν ἴω. ἀλλὰ σύ, ἦ
δ' ὅς, πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐθέλειν ἂν ἰέναι ἄκλη- b
τος ἐπὶ δεῖπνον; Κἀγώ, ἔφη, εἶπον ὅτι Οὕτως
ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς.—Ἐπου τοίνυν, ἔφη, ἵνα
καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβάλλοντες,
15 ὥς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν
αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος (Il. B 408) μὲν
γάρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι, ἀλλὰ καὶ
ὕβρισαι εἰς ταύτην τὴν παροιμίαν. ποιήσας γάρ

5 ὅπη W 10 καλόν: καλῶ W 11 ἂν ἰέναι Stephanus: ἀνιέναι
codd. 14. μεταβάλλοντες B Athenaeus 178a: μεταβαλόντες TW
15 ἀγαθῶν codd. Athenaeus: Ἀγάθων Lachmann, sed cf. Adam
Class. Review 10,238 18 ταύτην τὴν παροιμίαν: αὐτὴν Athenaeus

πεποίθῃσιν, πῶς μὲ τοῦτο τοὺς τιμοῦν. Βραδύτερον ἢ ἡρωϊκῇ, ἀλλὰ
κάπως ὡμῇ αὐτὴ ἀντίληψις ὑπεχώρησεν εἰς ἄλλην κοινωνικωτέ-
ραν: οἱ γενναῖοι πηγαίνουσι ἀκάλεστοι εἰς τῶν γενναίων τὸ τρα-
πέζι, ὥς ἴσοι καὶ φίλοι· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. Ἐντεῦθεν συ-
χνότερ' ἀπαντᾷ ἡ παραλλαγή ἀγαθοὶ ἀγαθῶν, ἢ ὅποια καὶ ἐπεκρά-
τησε κατόπιν ὀριστικῶς. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Πλάτωνος θὰ ἐκυμαί-
νετο τὸ πρᾶγμα, ὅπως π.χ. μὲ τὴν σημερινὴν φράσιν: ἐν τῷ μέσῳ
δύο ληστῶν — ἐν τῷ μέσῳ δύο ληστής. Πάντως ὁ Πλάτων εἶχεν
ὅπ' ὄψει τοῦ τὴν πρώτην παραλλαγὴν· ἐνῶ οἱ δεχόμενοι τὴν
δευτέραν ἀναγκάζονται, παραβλέποντες τὸν καὶ (καὶ ἀγαθῶν),
να γράφουν καὶ Ἀγάθων (δηλαδὴ καὶ Ἀγάθωνι), ποῦ εἶναι καὶ
ἄσχημον καὶ σόλοικον. Μὲ τὴν πρώτην αὐτὴν ἐκδοχὴν ἐξηγεῖται
πλήρως καὶ τὸ ὕβρισαι· ὁ Ὅμηρος δὲν ἠρκέσθη εἰς τὸ να δια-

παροιμίαν αὐτήν· ἐνῶ περιγράφει τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς ἕναν ἄνθρωπον ἐξαιρετικῶς ἱκανὸν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὸν Μενέλαον ὡς ἕναν ἀπόλεμον λογχοφόρον, ἐντούτοις εἰς τὴν θυσίαν ποὺ προσφέρει καὶ τὸ τραπέζι ποὺ παραθέτει ὁ Ἀγαμέμνων, παριστάνει τὸν Μενέλαον νὰ ἔρχεται ἀπρόσκλητος εἰς τὸ συμπόσιον, κατώτερος αὐτὸς εἰς τοῦ ἀνωτέρου του¹. Εἰς αὐτὸ ἀπήντησεν ἐκεῖνος: «Πιθανὸν ὅμως καὶ ἐγὼ νὰ διατρέχω τὸν κίνδυνον, ὅχι ὅπως λέγεις σύ, Σωκράτη², ἀλλ' ὅπως ὁ Ὅμηρος: ἀνάξιος ἐγὼ νὰ προσέλθω ἀπρόσκλητος εἰς τὸ συμπόσιον ἐνὸς διανοουμένου. Κοίταξε λοιπόν, πῶς θὰ δικαιολογηθῇς ποὺ μὲ πῆρες μαζί σου· πάντως ἐγὼ θ' ἀναφέρω, ὅτι ἔρχομαι ὅχι ἀκάλεστος ἀλλὰ καλεσμένος ἀπὸ σέ.» α
«Μαζί κι οἱ δυὸ πηγαίνοντας³» ἀπήντησε «θὰ εὕρωμεν εἰς τὸν δρόμον τί θ' ἀπαντήσωμεν. Ἄς πηγαίνωμεν».

Αὐτὰ τὰ λόγια ἐπάνω κάτω ἀντήλλαξαν, εἶπε, καὶ ὕστερα ἐπροχώρησαν. Εἰς τὸν δρόμον ὁ Σωκράτης σὰν νὰ εἶχε συγκεντρωθῇ εἰς τὰς σκέψεις του, καὶ ἔτσι ἔμενεν ὀπίσω ἐκεῖ ποὺ ἐβάδιζεν. Αὐτὸς τὸν ἐπερίμενεν, ἀλλ' ἐκεῖνος τοῦ συνιστοῦσε νὰ προχωρῇ πρὸς τὰ ἔμπρός. Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ σπῖτι τοῦ Ἀγάθωνος, εὗρήκε τὴν θύραν ἀνοικτὴν, καὶ τότε τοῦ συνέβη, λέγει⁴, κάτι κωμικόν⁵. Ἀπὸ μέσα ἕνας δοῦλος ἔσπευσεν ε

φθεῖρη, νὰ ἀθετήσῃ (πρβλ. τὴν φράσιν διαφθεῖρειν τὸν νόμον) καὶ νὰ τροποποιήσῃ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξηυτέλισε μετὰ τὸ νὰ τὴν ἀντιστρέψῃ τελείως;

ἀγαθοὶ ἐπὶ δαίτας δειλῶν (παροιμία)

ἀγαθοὶ ἐπὶ δαίτας ἀγαθῶν (Σωκράτης)

δειλοὶ ἐπὶ δαίτας ἀγαθῶν (Ὅμηρος)

1. Ὁ Ἀθηναῖος 178b ἐπιτίθεται δασκαλικώτατα ἐναντίον τοῦ Πλάτωνος καὶ ζητεῖ νὰ σώσῃ τὴν φήμην τοῦ Μενελάου. Εἰς χαριτολογήματα ἢ ἄδροσος ἐρημία τῆς ψυχῆς του δὲν ἦτο, φαίνεται, προσιτή.

2. ποὺ μὲ κατατάσσεις μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν.

3. Ὁ στίχος σὺν τε δὺ ἐρχομένῳ καὶ τε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν, ὅπως κέρδος ἔη, τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Διομήδης παρ' Ὁμήρῳ πρὸς τὸν Νέστορα, εἶχε γίνει εἰς τὴν ἀρχαιότητα παροιμιώδης πρὸς ἑξαρσιν τῆς συνεργασίας καὶ τῆς φιλίας· π.χ. Ἀριστοτ. Ἠθικὰ Νικομ. 1155a15. Ἐδῶ τὸ πρὸ ὁ τοῦ γίνεται πρὸ ὁδοῦ (Δ 382) χάριν τοῦ βουλευσόμεθα.

- τὸν Ἀγαμέμνονα διαφερόντως ἀγαθὸν ἄνδρα c
τὰ πολεμικά, τὸν δὲ Μενέλεων μ α λ θ α κ ὀ ν
α ἰ χ μ η τ ῆ ν (Il. P 588), θυσίαν ποιουμένου καὶ
ἐστιῶντος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἄκλητον ἐποίησεν
3 ἐλθόντα τὸν Μενέλεων ἐπὶ τὴν θοίνην, χεῖρω
ὄντα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος. Ταῦτ' ἀκούσας εἰ-
πεῖν ἔφη "Ἴσως μέντοι κινδυνεύσω καὶ ἐγὼ οὐχ
ὥς σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καθ' Ὅμηρον
φαῦλος ὢν ἐπὶ σοφοῦ ἀνδρὸς ἰέναι θοίνην ἄκλη-
10 τος. ὅρα οὖν ἄγων με τί ἀπολογήσῃ, ὥς ἐγὼ
μὲν οὐχ ὁμολογήσω ἄκλητος ἦκειν, ἀλλ' ὑπὸ d
σοῦ κεκλημένος.— Σ ὕ ν τ ε δ Ὑ', ἔφη, ἐ ρ χ ο -
μ ἔ ν ω (Hom. Il. K 224) π ρ ὀ ὁ δ ο Ὑ βουλευ-
σόμεθα ὅ τι ἐροῦμεν. ἀλλ' ἴωμεν.
15 Τοιαῦτ' ἄττα σφᾶς ἔφη διαλεχθέντας ἰέναι.
τὸν οὖν Σωκράτη ἑαυτῷ πως προσέχοντα τὸν
νοῦν κατὰ τὴν ὁδὸν πορεύεσθαι ὑπολειπόμενον,
καὶ περιμένοντος οὗ κελεύειν προΐέναι εἰς τὸ
πρόσθεν. ἔπειδ' ἡ δὲ γενέσθαι ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τῇ Ἀγά-
20 θωνος, ἀνεωγμένην καταλαμβάνειν τὴν θύραν
καὶ τι ἔφη αὐτόθι γελοῖον παθεῖν. οἱ μὲν γὰρ εὐ- e

10 ὅρα... τί Badham *Ficinum secutus*: ἄρα... τι B ἄρα (ἀρ')...
τί TW 13 πρὸ ὁδοῦ: πρὸ ὁ τοῦ Homerus (cf. A. Kolar, *Phil. Woch.* 1926,
529) om. Hermogenes Julianus ep. 97 14 ἀλλ' ἐῷμεν B 17 πορευό-
μενον ὑπολείπεσθαι Rohde 19 δὲ: δὲ E (seu δ' E) Cobet 21 οἱ B³
Photius: οἱ BT τὸν W

4. Μὲ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἔφη μᾶς ἐπαναφέρει ὁ συγγρα-
φεὺς πρὸς τὸν ἀρχικῶς ὁμιλοῦντα, ὥστε μέσ' ἀπὸ τὴν ἰδικήν του,
οὕτως εἰπεῖν, ψυχὴν νὰ δοκιμάσωμεν τὴν περιπέτειαν ποῦ θὰ μᾶς
διηγηθῇ.

5. Τὸ γελοῖον εἶναι εἰς τὸ ὅτι ἐξαφνικά, ἔνεκα τῆς προθυ-
μίας τοῦ ὑπηρέτου, εὐρέθη ἀκάλεστος εἰς τὸ δεῖπνον, χωρὶς τὴν
δικαιολόγησιν ἐκ μέρους τοῦ Σωκράτους, σκιά προβαδίζουσα σώ-
ματος ἐξόπισθεν τὸ φῶς ἔχοντος, ὅπως λέγει ὁ Πλούταρχος
Συμποσ. Προβλ. 707b. Ἀπὸ τὴν στενόχωρον αὐτὴν θέσιν τὸν ἐλευ-
θερώνει μ' ἐτοιμολόγον εὐγένειαν ὁ Ἀγάθων.

εὐθύς νὰ τὸν ὑποδεχθῇ καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχαν καταλάβει τὰς θέσεις των οἱ ἄλλοι. Τοὺς εὐρήκεν ἐτοιμοὺς πλέον ν' ἀρχίσουν νὰ δειπνοῦν. Ἀμέσως τότε, μόλις τὸν εἶδεν ὁ Ἀγάθων, τοῦ ἐφώνησεν: «Ἄ Ἀριστόδημε, ἐπάνω στήν ὥραν ἔρχεσαι νὰ δειπνήσης μαζί μας. Ἄν πάλιν ἦλθες δι' ἄλλην ὑπόθεσιν, ἀνάβαλέ την δι' ἄλλοτε¹. Νά, καὶ χθές σ' ἐζητοῦσα νὰ σὲ καλέσω καὶ δὲν κατώρθωσα νὰ σ' ἀνακαλύψω. Καὶ ὁ Σωκράτης; Πῶς δὲν μᾶς τὸν ἔφερες μαζί σου;». Ἐγὼ τότε², εἶπε, γυρίζω ὀπίσω καὶ δὲν βλέπω πουθενὰ τὸν Σωκράτη νὰ ἔρχεται μαζί. Ἐξήγησα λοιπόν, ὅτι καὶ ἐγὼ μὲ τὸν Σωκράτην ἔρχομαι ἐδῶ, καλεσμένος ἀπ' ἐκείνων εἰς τὸ δεῖπνον. «Πολὺ καλὰ ἔκαμες» εἶπε. «Μὰ ἐκεῖνος ποῦ εἶναι;» «Τώρα δὲ ἐτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ ἀπ' ὀπίσω μου» ἐκ- 175
πλήττομαι μάλιστα καὶ ἐγὼ ποῦ νὰ εἶναι.» «Δὲν κοιτάζεις λοιπόν, παιδί» εἶπεν ὁ Ἀγάθων «νὰ μᾶς ὠδηγήσης μέσα τὸν Σωκράτη; Καὶ σὺ, Ἀριστόδημε» προσέθεσε «τοποθετήσου κοντὰ εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον³».

3. Τὴν ὥραν λοιπόν ποῦ ὁ δοῦλος τοῦ ἔπλυνε τὰ πόδια νὰ πλαγιάσῃ⁴, ἓνας ἄλλος δοῦλος ἦλθε καὶ ἔφερε τὴν εἶδησιν, ὅτι ὁ Σωκράτης σὰς αὐτὸς⁵ ἀπεσύρθη εἰς τὸ πρόθυρον τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ καὶ μένει ἐκεῖ ἀκίνητος· αὐτὸς τὸν προσκαλεῖ, ἐκεῖνος ὅμως δὲν δέχεται νὰ εἰσέλθῃ. «Περίεργον» εἶπεν «αὐτὸ ποῦ μᾶς λέγεις. Πήγαινε γρήγορα νὰ τὸν καλέσης καὶ μὴν τὸν ἀφήσης.» Ἐκεῖνος τότε παρενέβη: «Ὁχι, ἀφήσετέ 6
τον. Τὸ ἔχει συνήθειαν αὐτό· ἀπομακρύνεται κάποτε,

1. Ὁ Ἀπολλόδωρος ἐτοιμάζεται κάτι ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἀγάθωνος καὶ ὁ Ἀγάθων νομίζει πῶς ἦλθε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ περὶ ἄλλου τινός.

2. Ἡ μεταβολὴ εἰς εὐθὺν λόγον, ἢ μόνη εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Ἀριστοδήμου, καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἱστορικοῦ ἐνεστῶτος ὀρῶ ζωγραφίζουν θαυμάσια τὴν ζωηράν του ἐκπληξιν διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Σωκράτους. Πρβλ. τὴν ἀνάλογον ἑκφρασιν 213b καὶ ἅμα μεταστρεφόμενον αὐτὸν ὁ ρ ᾱ ν τὸν Σωκράτη.

3. Τόσον εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀγάθωνος διὰ τὸν Σωκράτην, ὥστε πρῶτα στέλλει νὰ τὸν εὑρουν καὶ ἔπειτα συλλογίζεται νὰ εὑρῇ θέσιν διὰ τὸν Ἀριστόδημον.

4. Ὁτον ἀνυπόδητος.

5. Τὴν ἀγγελίαν τοῦ δούλου ἀρχίζει ὁ Ἀριστόδημος εἰς εὐθὺν λόγον μὲ τὴν δραστικὴν ἑκφρασιν Σωκράτης οὗτος (αὐτὸς ὁ

θύς παῖδά τινα ἔνδοθεν ἀπαντήσαντα ἄγειν οὐ
 κατέκειντο οἱ ἄλλοι, καὶ καταλαμβάνειν ἤδη μέλ-
 λοντας δειπνεῖν. εὐθύς δ' οὖν ὥς ἰδεῖν τὸν
 Ἀγάθωνα ὦ, φάναι, Ἀριστόδημε, εἰς καλὸν
 5 ἦκεις, ὅπως συνδειπνήσης· εἰ δ' ἄλλου τινὸς
 ἔνεκα ἦλθες, εἰς αὐθις ἀναβαλοῦ· ὥς καὶ χθὲς
 ζητῶν σε, ἵνα καλέσαιμι, οὐχ' οἶός τ' ἦ ἰδεῖν.
 ἀλλὰ Σωκράτη ἡμῖν πῶς οὐκ ἄγεις; Καὶ ἐγώ,
 ἔφη, μεταστρεφόμενος οὐδαμοῦ ὁρῶ Σωκράτη
 10 ἐπόμενον· εἶπον οὖν ὅτι καὶ αὐτὸς μετὰ Σω-
 κράτους ἦκοιμι, κληθεὶς ὑπ' ἐκείνου δεῦρ' ἐπὶ
 δεῖπνον.—Καλῶς γ', ἔφη, ποιῶν σύ· ἀλλὰ ποῦ
 ἐστὶν οὗτος;—Ὅπισθεν ἐμοῦ ἄρτι εἰσῆει· ἀλλὰ 175
 θαυμάζω καὶ αὐτὸς ποῦ ἂν εἴη. — Οὐ σκέψει,
 15 ἔφη, παῖ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, καὶ εἰσάξεις
 Σωκράτη; σὺ γ', ἦ δ' ὅς, Ἀριστόδημε, παρ' Ἐ-
 ρυξίμαχον κατακλίνου.

3. Καὶ ἔμην ἔφη ἀπονίζειν τὸν παῖδα, ἵνα κα-
 τακέοιτο· ἄλλον δέ τινα τῶν παίδων ἦκειν ἀγ-
 20 γέλλοντα ὅτι Σωκράτης οὗτος ἀναχωρήσας ἐν
 τῷ τῶν γειτόνων προθύρῳ ἔστηκεν, καὶ οὐ κα-
 λοῦντος οὐκ ἐθέλει εἰσιέναι.—Ἀτοπὸν γ', ἔφη,
 λέγεις· οὐκ οὐκ καλεῖς αὐτὸν καὶ μὴ ἀφήσεις; Καὶ ἄ-
 25 ὅς ἔφη εἰπεῖν· Μηδαμῶς, ἀλλ' ἔατε αὐτόν. ἔθος

1 ἔνδοθεν: τῶν ἔνδον Photius τῶν ἔνδοθεν Porson 4 ὦ: ὦ B 5
 συνδειπνήσεις Laurent. XIV 85 7 τ' ἦ TW: τε B 9 ἔφην TW ||
 οὐδαμῇ TW || Σωκράτην W 11 ἦκοι μὴ B^{ac} 12 γ' om. B 18 ἐ-
 μὲν Bast (ἐ iam Stephanus): ἐμὲ codd. || ἔφην TW 20 τῷ: τῷ Ste-
 phanus του Madvig 21 καὶ οὐ B: καὶ σοῦ T κάμοῦ W 23 οὐ-
 κοῦν B^{ac}(?) TW: sine acc. B || καλεῖς: καλοῖς T²mgW κάλει B² ||
 αὐτόν: αὐθις Herwerden || ἀφήσης T

περίφημος, ὁ περίεργος Σωκράτης σας) καὶ ἔπειτ' ἀσυναίσθητως,
 ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν καθημερινὴν ὁμιλίαν, μεταπίπτει εἰς
 πλάγιον. Δι' αὐτὸ ἐπροτίμησα τὴν γραφὴν καὶ οὐ.

6. Μικρὸν πρόστωρον μέ κλονας ἢ πεσσοῦς πρὸ τῆς ἐξωθύρας.

ὅπου τύχη, καὶ μένει ὄρθιος. Θὰ ἔλθῃ ὁμῶς γρήγορα. φαντάζομαι. Μὴν τὸν ἐνοχλεῖτε λοιπὸν ἀφήσετέ τον¹. «Καλὰ, αὐτὸ νὰ κάνωμεν, ἀφοῦ τὸ νομίζεις» εἶπεν ὁ Ἀγάθων. «Ἡμᾶς λοιπὸν τοὺς ἄλλους, παιδιὰ, βάλετε νὰ δειπνήσωμεν. Πάντως παραθέσετε ὅ,τι θέλετε, ὅπως ὅταν δὲν ἔχετε κανένα νὰ σᾶς ἐπιβλέπῃ — πρᾶγμα· ποῦ ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἔκαμα². Καὶ τώρα λοιπὸν φαντασθῆτε πῶς εἶμαι καὶ ἐγὼ καλεσμένος σας, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἐδῶ, καὶ περιποιηθῆτε μας, ὥστε νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας μας».

Κατόπιν ἐκεῖνοι, εἶπεν, ἔτρωγαν, ἐνῶ ὁ Σωκράτης δὲν ἐνεφανίζετο. Ἐπανειλημμένως ὁ Ἀγάθων ἔδιδε διαταγὰς νὰ στείλουν νὰ τὸν καλέσουν, ἀλλ' αὐτὸς δὲν τὸν ἄφηνεν. Ἐπὶ τέλους ἦλθεν, ὅπως συνήθιζεν³, ὕστερ' ἀπὸ καθυστέρησιν ὄχι μεγάλην· ἦσαν εἰς τὰ μέσα περίπου τοῦ δείπνου των. Ὁ Ἀγάθων τότε, ὅπως ἔτυχε νὰ εἶναι πλαγιασμένος τελευταῖος καὶ μόνος, τοῦ ἐφώναξεν: «Ἐδῶ, Σωκράτη, κοντά μου πλάγιασε. Ἔτσι θ' ἀπολαύσω, μὲ τὴν ἐπαφὴν μαζί σου, καὶ τὴν d σοφὴν ἔμπνευσιν ποῦ σοῦ κατέβηκεν εἰς τὴν εἴσοδον. Δὲν ὑπάρχει ἄλλωστε ἀμφιβολία, πῶς τὴν συνέλαβες καὶ τὴν κατέχεις· εἰδεμή, δὲν θ' ἄφηνες τὴν θέσιν σου πρωτύτερα». Καὶ ὁ Σωκράτης ἐκάθισε καὶ εἶπε: «Καλὰ θὰ ἦταν, Ἀγάθων» εἶπε «νὰ ἦταν ἡ σοφία ἔτσι, ὥστε νὰ μεταγγίζεται μεταξύ μας ἀπὸ τὸ περισσότερον γεμᾶτον εἰς τὸ περισσότερον ἀδειανόν, ὅταν ἐγγίξῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ὅπως τὸ νερὸν εἰς τὰ ποτήρια, ποῦ μεταγγίζεται

1. Ἡ ζωηρότης τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ἀριστοδήμου ζωγραφίζεται εἰς τὰς μικρὰς διακεκομμένας φράσεις τοῦ λόγου του. Εἶναι ἡ τελευταία φορά, ποῦ ἀνοίγει τὸ στόμα του κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμποσίου.

2. Ἡ μορφή τοῦ χωρίου ἀντιλέγεται καὶ δὲν ἀποκατεστάθη ἱκανοποιητικῶς ἀκόμη. Ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον εἶναι σαφές: Ὁ νεαρὸς ποιητὴς θεωρεῖ κατώτερον ἑαυτοῦ καὶ εἶν' ἀνίκανος νὰ ἐποπτεύῃ αὐτοπροσώπως τοὺς δούλους του καὶ νὰ τοὺς καθοδηγῇ ποτε καὶ πῶς καὶ τί θὰ παραθέσουν. Προσπαθεῖ λοιπὸν νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὸ φιλότιμον: πρέπει νὰ θεωρήσουν, ὅτι αὐτοὶ εἶναι ποῦ προσφέρουν τὸ τραπέζι, ἀκόμη καὶ εἰς τὸν κύριόν των. Ἐννοεῖται τὸ φιλοδώρημα (αὐτὸ ὑποδηλώνει τὸ ἐπαινῶμεν) δὲν θὰ λείψῃ. [Wil. 2,357].

3. Τὸ ὥς εἰώθει δὲν ἀνήκει εἰς τὸ πολὺν χρόνον, ἀλλὰ εἰς τὴν ὅλην φράσιν. Δὲν θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι συνήθως ἔμενε πολλὴν ὥραν, ἀλλ' ὅτι, ὅπως συνήθως, δὲν ἤργησε πολὺ. Πρβλ. τὸ ἤξει δ' αὐτίκα τοῦ Ἀριστοδήμου 175b.

γάρ τι τοῦτ' ἔχει· ἐνίοτε ἀποστάς ὅποι ἂν τύχη
 ἔστηκεν. ἤξει δ' αὐτίκα, ὡς ἐγὼ οἶμαι. μὴ οὖν κι-
 νεῖτε, ἀλλ' ἐᾶτε.— 'Αλλ' οὕτω χρή ποιεῖν, εἰ
 σοὶ δοκεῖ, ἔφη φάναι τὸν 'Αγάθωνα· ἀλλ' ἡμᾶς,
 5 ὧ παῖδες, τοὺς ἄλλους ἐστιᾶτε. πάντως παρατί-
 θετε ὅ τι ἂν βούλησθε, † ἐπειδάν τις ὑμῖν μὴ ἐφε-
 στήκη, ὃ ἐγὼ οὐδεπώποτε ἐποίησα· νῦν οὖν νο-
 μίζοντες καὶ ἐμὲ ὑφ' ὑμῶν κεκληῖσθαι ἐπὶ δεῖπνον
 καὶ τούσδε τοὺς ἄλλους, θεραπεύετε, ἵν' ὑμᾶς c
 10 ἐπαινῶμεν.

Μετὰ ταῦτα ἔφη σφᾶς μὲν δειπνεῖν, τὸν δὲ
 Σωκράτη οὐκ εἰσιέναι. τὸν οὖν 'Αγάθωνα πολλὰ-
 κίς κελεύειν μεταπέμψασθαι τὸν Σωκράτη, ἔ δὲ
 οὐκ ἔᾶν, ἥκειν οὖν αὐτὸν οὐ πολὺν χρόνον ὡς
 15 εἰώθει διατρίψαντα, ἀλλὰ μάλιστα σφᾶς μεσοῦν
 δειπνοῦντας. τὸν οὖν 'Αγάθωνα (τυγχάνειν γὰρ
 ἔσχατον κατακείμενον μόνον) Δεῦρ', ἔφη φάναι,
 Σώκρατες, παρ' ἐμὲ κατάκεισο, ἵνα καὶ τοῦ σο-
 φοῦ ἀπτόμενός σου ἀπολαύσω, ὃ σοι προσέ- d
 20 στη ἐν τοῖς προθύροις. δῆλον γὰρ ὅτι ἡῦρες
 αὐτὸ καὶ ἔχεις· οὐ γὰρ ἂν προαπέστης. Καὶ τὸν
 Σωκράτη καθίζεσθαι καὶ εἰπεῖν ὅτι Εὖ ἂν ἔχοι,
 φάναι, ὧ 'Αγάθων, εἰ τοιοῦτον εἴη ἡ σοφία, ὥστ'
 ἐκ τοῦ πληρεστέρου εἰς τὸ κενώτερον ῥεῖν ἡμῶν,
 25 ἔάν ἀπτώμεθα ἀλλήλων, ὥσπερ τὸ ἐν ταῖς κύ-
 λιξιν ὕδωρ τὸ διὰ τοῦ ἐρίου ῥέον ἐκ τῆς πληρε-

1 τοῦτ' BT Priscianus: τοιοῦτον W || ὅπη W 4 ἔφη om. B 5 πάν-
 τες Wac 6 ἐπειδάν τις... μὴ: ἐπεὶ (ἐπειδὴ Schanz) τις... οὐ μὴ
 Leop. Schmidt [ἐπεὶ δὴ τις ὑμῖν οὐ μὴ ἐφεστήκη Vahlen] ἐπεὶ οὐ
 δὴ τις... μὴ Hug ἐπειδάν αὐτός... μὴ Burnet, ὥσπερ vel simile quid
 ante ἐπειδάν (ὥσπερ ἂν ?) excidisse ci. Sykutris; def. Wilamowitz,
 Platon II 357, [Kalitsunakis]. || ἐφεστήκει B ἐφεστήκη W 13 ἔ δὲ:
 *** (τὸν ?) δὲ T αὐτὸν δὲ vulg. † δὲ Bekker [cf. Hom. Bl. 2,46]
 14 οὐκ ἔᾶν: οὐκᾶν Tac || οὖν om. W || πολὺ W 16 τυχεῖν W 19
 ἀπτόμενός σου om. B, sed cf. Theag. 130e || πρόσσεστιν B 24 τό:
 τὸν corr. Coisl. 155 26 ἐκ τῆς... κενωτέραν [recte] del. Vögelin.

μέ την κλωστήν ἀπὸ τὸ γεμισμένον εἰς τὸ ἀδειανόν¹. Πράγματι, ἂν ἔχη αὐτὴν τὴν ιδιότητα καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνωτερότης, τότε ἀποτιμῶ πολὺ ἀκριβὰ τὸ πλάγιασμα εἰς τὸ πλευρόν σου· ἔτσι πιστεύω, πῶς θὰ γεμίσω ἀπὸ σὲ μέ σοφίαν ἀφθονον καὶ ὑπέροχον². Ἡ ἰδική μου ἀλλωστε σοφία πρέπει νὰ εἶναι μικρᾶς ἀξίας ἢ καὶ ἀμφίβολος, σὰν ὄνειρον³ νὰ ᾔταν· ἐνῶ ἡ ἰδική σου καὶ περιφανὴς εἶναι καὶ μέλλον ἐξαίρετον ἔχει⁴, ἀφοῦ δὲ ἀπὸ τώρα ποὺ εἶσαι νέος, ἀκτινοβόλησε τόσον δυνατὰ καὶ ἐφάντασε τελευταίως ἐνώπιον μαρτύρων ἀπὸ τὸ Πανελλήνιον 30.000 καὶ πλέον⁵. «Εἶς ἓνας σκώπτης⁶, Σωκράτη» εἶπεν ὁ Ἀγάθων. «Ἀλλ' ὅς εἶναι· αὐτὸ θὰ τὸ κανονίσωμεν δικαστικῶς τώρα μετ' ὀλίγον ἐγὼ καὶ σύ, ὅτι ἀφορᾷ τὴν πνευματικὴν ὑπεροχήν, μέ δικαστὴν τὸν Διόνυσον⁷. Τώρα κοίταξε πρῶτα νὰ δειπνήσης».

4. Κατόπιν, εἶπεν, ἀφοῦ ἐπλάγιασεν⁸ ὁ Σωκράτης 176

1. Ἦτον ἓνα συνηθισμένον παιχνίδι : ἐτοποθετοῦσαν δύο ποτήρια ἀνίσως γεμισμένα καὶ μεταξύ των ὕφασμα μάλλινον ἢ νῆμα, τοῦ ὁποίου τὰ δύο ἄκρα νὰ ἐγγίζουσιν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ. Τὸ νερὸν τότε μετεφέρετο, κατὰ τὸν νόμον τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, ἀπὸ τὸ γεμάτον εἰς τὸ ἀδειανὸν ποτήρι. Ἡμεῖς σήμερον θὰ μετεχειριζώμεθα δι' ἀνάλογον σκέψιν τὴν εἰκόνα ἐνὸς χωνιοῦ : μέ τὸ χωνὶ θὰ σοῦ τὰ βάλω.

2. Αὐτὸς εἶναι ὁ μὴχανικὸς τρόπος τῆς μεταβιβάσεως τῆς σοφίας, ὁ τρόπος τῶν σοφιστῶν. Ἀλλὰ τοῦ Σωκράτους τὸ ἔργον δὲν εἶναι τὸ παραγέμισμα, ἀλλὰ τὸ ξύπνημα τῆς ψυχῆς, ὥστ' ἐξ ἑαυτῆς νὰ γονιμοποιήσῃ κάτω ἀπὸ τὴν θέρμην τοῦ ἔρωτος τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἀγαθόν : αὐτὸς εἶναι ὁ μαγευτικὸς τρόπος. Εἰς τὴν Πολιτείαν 518b εἰρωνεύεται ὁ Πλάτων ἐκείνους, ποὺ νομίζουν, ὅτι τοποθετοῦν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μίαν ἐπιστήμην, χωρὶς νὰ προϋπάρχῃ, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες. Πρβλ. Εἰσαγωγὴν II § 9.

3. Δὲν ἡξεύρει κανεὶς ἂν ὑπάρχει ἢ ὄχι, ὅπως ἀμφίβολον εἶναι ὅτι γίνεται εἰς τ' ὄνειρον. Εἰς τὴν σύγκρισιν αὐτὴν δὲν ἐκδηλώνεται μόνον ἡ εἰρωνικὴ μετριοφροσύνη τοῦ Σωκράτους, ἀλλὰ καὶ ἡ βαθυτέρα ἐπίγνωσις, ὅτι ἡ σωκρατικὴ σοφία δὲν εἶν' ἐξωτερικῶν γνώσεων ἄθροισμα, ὥστε νὰ ἔχη τὴν ἀναγνώρισιν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ κτῆσις προσωπικὴ, γεμάτη ἀπὸ τὴν προβληματικότητα καὶ τὴν μοναδικότητα ἐνὸς ὄντι. Ἡ κατόπιν συζήτησις θὰ δείξῃ, ὅτι τὸ ὄνειρον αὐτὸ τῆς σωκρατικῆς σοφίας εἶναι προελεύσεως θεϊκῆς, ἀνώτερον ἀπὸ τὴν ὠραιολόγον φλυαρίαν τοῦ Ἀγάθωνος 201bc.

4. Διότι εἶναι νέος καὶ τὸ ἄστρον τοῦ τῶρ⁹ ἀνατέλλει· τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει (Θεαίτ. 146b).

στέρας εἰς τὴν κενωτέραν· εἰ γὰρ οὕτως ἔχει καὶ ἡ σοφία, πολλοῦ τιμῶμαι τὴν παρὰ σοὶ κατὰ- e κλισιν· οἶμαι γάρ με παρὰ σοῦ πολλῆς καὶ καλῆς σοφίας πληρωθήσεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ φαύ-
 5 λη τις ἂν εἴη ἢ καὶ ἀμφισβητήσιμος ὥσπερ ὄναρ οὔσα· ἡ δὲ σὴ λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα, ἣ γε παρὰ σοῦ νέου ὄντος οὕτω σφόδρα ἐξέλαμψε καὶ ἐκφανῆς ἐγένετο πρῶτην ἐν μάρτυσι τῶν Ἑλλήνων πλεον ἢ τρισμυρίοις.
 10 — Ὑβριστῆς εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἀγάθων καὶ ταῦτα μὲν καὶ ὀλίγον ὕστερον διαδικασόμεθα ἐγὼ τε καὶ σὺ περὶ τῆς σοφίας δικαστῇ χρώμενοι τῷ Διονύσῳ· νῦν δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον πρῶτα τρέπου.

15 4. Μετὰ ταῦτα ἔφη κατακλινέντος τοῦ Σω-

2 τιμῶμεν B 5 ἢ om. B 7 ἢ: εἶ B 11 καὶ (2) om. W

5. Τὴν ὀλὴν φράσιν (πιθανὸν καὶ νᾶ ἔχη ληφθῇ ἀπὸ ὠρισμένου, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς ρητορικὸν ἔργον) ἀπαγγέλλει ὁ Σωκράτης μὲ στόμφον μελοδραματικὸν ἀπομιμούμενος τοὺς πανηγυρικοὺς ρήτορας. Ἐντεῦθεν αἱ κτυπηταὶ λέξεις, ἡ πρόταξις τοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ πλεον ἢ τρισμυρίοις, ἐνῶ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον ἐχωροῦσε μόλις περὶ τοὺς 15000 θεατάς.

6. Ἡ εἰρωνεία ἦτο πολὺ κτυπητή, καὶ ὁ Ἀγάθων ὑποδεικνύει εἰς τὸν Σωκράτην, ὅτι ὑβρίζει, δηλαδὴ κάμνει κατάχρησιν τῆς ὑπεροχῆς του (ἐδῶ: τῆς ἀνώτερότητός του εἰς πνεῦμα) εἰς βάρος τοῦ ἄλλου, χωρὶς νὰ σέβεται τὴν ἀξιοπρέπειαν ἐκείνου. Ἦτο χαρακτηριστικόν, φαίνεται, τοῦ Σωκράτους αὐτὸ (πρβλ. 215b) καὶ πηγὴ πολλῶν ἀντιπαθειῶν.

7. Καὶ εἰς τοὺς Βάτράχους τοῦ Ἀριστοφάνους δικαστῆς περὶ σοφίας τῶν δύο τραγικῶν ποιητῶν, τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Εὐριπίδου, εἶν' ὁ Διόνυσος. Καὶ ἐδῶ τὸν ἐπικαλεῖται ὁ Ἀγάθων, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἰς τοὺς θεατρικοὺς ἀγῶνας ἐδοκίμασε τὴν εὐνοϊάν του.

8. Ὡς τώρα συνεζήτει καθιστός. Ὁ Πλάτων ἀγαπᾷ νὰ χρησιμοποιοῖ τοιαύτας ἀσημάντους φαινομενικῶς λεπτομερείας διὰ τὴν διάρθρωσιν τῆς διηγήσεώς του. Ὁμοίως εἰς τὸν Πρωταγόραν μὲ τὴν κάθοδον εἰς τὴν αὐλὴν ἀρχίζει ἄλλο θέμα (311a). Εἰς τὸν Φαίδωνα χρησιμοποιεῖται τὸ παιχνίδι μὲ τὰ ὠραῖα μαλλιά τοῦ Φαίδωνος (89b). Εἰς τὸν Φαῖδρον τελειώνει ὁ πρόλογος, ὅταν καθίζουσιν οἱ δύο φίλοι, καὶ ἀρχίζει ἡ παλινῳδία μὲ τὴν ἀπόπειραν τοῦ Σωκράτους νὰ φύγῃ.

καὶ ἐδείπνησεν, ἐπίσης καὶ οἱ ἄλλοι, ἕκαμαν σπονδάς καὶ ἔψαλαν ὕμνον εἰς τὸν θεὸν καὶ τ' ἄλλα τὰ ἔθιμα¹· ἐπροχώρησαν ὕστερα εἰς τὴν οἰνοποσίαν. Ὁ Πausανίας τότε, εἶπεν, ἄνοιξε τὴν ὁμιλίαν ὥς ἐξῆς:» Ὅλα καλὰ, κύριοι, ἀλλὰ μὲ τί τρόπον θὰ πίνωμεν ἀνετώτερα; Τὸ κατ' ἐμέ, σᾶς δηλώνω, ὅτι ἀληθινὰ αἰσθάνομαι πολὺ ἄσχημα ἀπὸ τὸν χθεσινὸν πότον καὶ χρειάζομαι κάποιαν ἀνάπαυσιν. Ὑποθέτω δὲ καὶ ἀπὸ σᾶς ἡ πλειονότης, ἀφοῦ καὶ σεῖς εἶχατε χθὲς παρευρεθῆ. Σκεφθῆτε λοιπὸν μὲ τί τρόπον θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ^b πίνωμεν μὲ τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ἄνεσιν». Ὁ Ἀριστοφάνης τότε ἀπήντησεν: «Αὐτὸ βέβαια καλὰ τὸ λέγεις, Πausανία· μὲ κάθε τρόπον πρέπει νὰ ἐξασφαλίσωμεν κάποιαν ἄνεσιν εἰς τὴν πόσιν. Διότι καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τοὺς βουτηγμένους τῆς χθεσινῆς βραδυᾶς». Ὅταν τοὺς ἤκουσεν ὁ Ἐρυξίμαχος τοῦ Ἀκουμενοῦ, προσέθεσε: «Μάλιστα, ἔχετε δίκαιον. Ἐναν ἀκόμη ἀπὸ σᾶς θέλω ν' ἀκούσω: πῶς αἰσθάνεσαι μὲ τὴν ἀντοχὴν σου εἰς τὸν πότον, Ἀγάθων;» «Διόλου» εἶπε «οὔτ' ἐγὼ δὲν ἀντέχω». «Μ' αὐτὸ καταντᾷ, βλέπω, εὐρημα νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς» εἶπε «ἐμὲ δηλαδὴ καὶ τὸν Ἀρι-^c στόδημον καὶ τὸν Φαῖδρον καὶ τούτους ἐδῶ, ἂν σεῖς, ποὺ εἴσθε οἱ δυνατώτεροι εἰς τὸ κρασί, ἔχετ' ἀπὸ τώρα κουρασθῆ. Ἡμεῖς δ' ἡμεθα πάντοτε μικρᾶς ἀντοχῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Σωκράτην, αὐτὸν δὲν τὸν λογαριάζω²· βαστᾷ καὶ εἰς τὰ δύο, ὥστε θὰ μείνῃ εὐχαριστημένος, εἴτε τὸ ἕνα κάνομεν εἴτε τὸ ἄλλο. Ἀφοῦ λοιπὸν κανεῖς ἀπὸ τοὺς παρόντας, ὅπως ἀντιλαμβανομαι, δὲν αἰσθάνεται τὴν διάθεσιν νὰ πίνη πολὺ κρασί. Ἴσως τότε, ἂν σᾶς ἀνέπτυσσα τὰς ὀρθὰς ἀπόψεις περὶ τῆς μέθης τί πρᾶγμα εἶναι, δὲν θὰ ἤμην καὶ τόσον δυσ-
ἄρεστος³. Εἰς ἐμὲ δηλαδὴ ἔχει γίνεῖ. νομίζω, πλήρως^d

1. Ὅδε Εἰσαγ. I § 3. Ἐκεῖ παρέχεται καὶ διάγραμμα τῆς ὀριστικῆς τοποθετήσεως τῶν συμποτῶν.

2. Τὸν βγάζω ἀπὸ τὸ λογαριασμό. Ἡ ἀντοχὴ τοῦ Σωκράτους εἰς τὸ κρασί ἦτο πασίγνωστος. Πρβλ. 214a, 220a καὶ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου, ὅπου ὁ Σωκράτης τοὺς κοιμίζει δλους.

3. ὅσον ἂν ἦσθε ἀποφασισμένοι νὰ μεθύσετε ἀπόψε.

κράτους καὶ δειπνήσαντος, καὶ τῶν ἄλλων, σπον-
 δάς τε σφᾶς ποιήσασθαι καὶ ἔσαντας τὸν θεὸν
 καὶ τᾶλλα τὰ νομιζόμενα, τρέπεσθαι πρὸς τὸν
 πότον. Τὸν οὖν Πausανίαν ἔφη λόγου τοιούτου
 5 τινὸς κατάρχειν· Εἶεν, ἄνδρες, φάναι, τίνα τρό-
 πον ῥᾶστα πióμεθα; ἐγὼ μὲν οὖν λέγω ὑμῖν ὅτι
 τῷ ὄντι πάνυ χαλεπῶς ἔχω ὑπὸ τοῦ χθές πό-
 του καὶ δέομαι ἀναψυχῆς τινος, οἶμαι δὲ καὶ
 ὑμῶν τοὺς πολλοὺς· παρῆσθε γὰρ χθές. σκοπεῖ- b
 11 σθε οὖν τίνι τρόπῳ ἂν ὥς ῥᾶστα πίνοιμεν. Τὸν
 οὖν Ἀριστοφάνη εἰπεῖν· Τοῦτο μέντοι εὖ λέ-
 γεις, ὦ Πausανία, τὸ παντὶ τρόπῳ παρασκευά-
 ζεσθαι ῥαστώνην τινὰ τῆς πόσεως· καὶ γὰρ αὐ-
 τὸς εἰμι τῶν χθές βεβαπτισμένων. Ἀκούσαν-
 15 τα οὖν αὐτῶν ἔφη Ἐρυξίμαχον τὸν Ἀκουμενοῦ.
 Ἦ καλῶς, φάναι, λέγετε. καὶ ἔτι ἐνὸς δέομαι
 ὑμῶν ἀκοῦσαι· πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐρρῶσθαι πί-
 νειν, Ἀγάθων; — Οὐδαμῶς, φάναι, οὐδ' αὐτὸς
 ἔρρωμαι. — Ἐρμαιον ἂν εἴη ἡμῖν, ἥ δ' ὅς, ὥς c
 29 ἔοικεν, ἐμοί τε καὶ Ἀριστοδήμῳ καὶ Φαίδρῳ καὶ
 τοῖσδε, εἰ ὑμεῖς οἱ δυνατώτατοι πίνειν νῦν ἀπει-
 ρήκατε· ἡμεῖς μὲν γὰρ αἰεὶ ἀδύνατοι. Σωκράτη
 δ' ἐξαίρῳ λόγου· ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀμφότερα, ὥστ'
 ἐξαρκέσει αὐτῷ ὁπότερ' ἂν ποιῶμεν. ἐπειδὴ οὖν
 25 μοι δοκεῖ οὐδεὶς τῶν παρόντων προθύμως ἔχειν
 πρὸς τὸ πολὺν πίνειν οἶνον, ἴσως ἂν ἐγὼ περὶ
 τοῦ μεθύσκεσθαι οἶόν ἐστι τάληθῇ λέγων ἦττον
 ἂν εἶην ἀηδής. ἐμοί γὰρ δὴ τοῦτό γε οἶμαι κατὰ- d

3 καὶ τᾶλλα: κατὰ Ast καὶ ... νομιζόμενα post ποιήσασθαι trp.
 Kvicaia sed cf. 183a 203e 507d Rep. 406d Euthyd. 294d 6 ῥᾶστα:
 ἰδιστα T2yp 9 παρῆτε Bmg 12 παρασκευάζεσθαι B: παρασκευά-
 σασθαι TW 15 αὐτὸν B || Εὐρυξίμαχον W τὸν Ἐρυξίμαχον B ||
 ἀκουμένου codd. 17 ἀκοῦσαι πῶς ἔχει codd. em. Wilamowitz
 18 Ἀγάθωνος Vahlen servata codicum lectione ἔχει 23 ἐξαίρῳ
 codd. em. Heindorf 28 ἀηδής: ἀηδής (?) B corr. B2

φανερὸν ἐκ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης τοῦτο, ὅτι ἡ μέθη εἶναι πρῶγμα ἐπιβλαβὲς εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἐπομένως οὔτε ἐγὼ θὰ ἐδεχόμην ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας νὰ προχωρήσω πολὺ εἰς τὴν οἰνοποσίαν, οὔτε εἰς ἄλλον θὰ τὸ συνίστων, ἰδίως ὅταν ἔχη βεβαρημένην ἀκόμη τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς προηγουμένης ἡμέρας». «Μὰ ἐγὼ» εἶπε διακόπτων ὁ Φαῖδρος ἀπὸ τὸν Μυρρινοῦντα¹ «συνήθως συμμορφώνομαι εἰς ὅσα λέγεις, ἰδίως εἰς τὰ περὶ τῆς ἱατρικῆς²» εἰς τὴν προκειμένην δὲ περίστασιν, ἃν σκεφθοῦν λογικά, καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσης». Εἰς τὸ ἄκουσμα τούτων ὅλοι συνεφώνησαν νὰ μὴ φθάσουν μέχρι μέθης εἰς τὴν ἀποψινὴν συγκέντρωσιν, ἀλλὰ νὰ πίνουν ἔτσι πρὸς εὐχαρίστησιν.

5. «Ἀφοῦ λοιπὸν» ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐρυξίμαχος «ἡ πρότασις αὐτὴ ἔγινε δεκτὴ, νὰ πίνη ὅσον θέλει ὁ καθένας, νὰ μὴν ὑπάρχη δὲ κανεὶς ἐξαναγκασμός, κάμνω τώρα τὴν περαι-

ῥορισμὸς ναγκασμός, κάμνω τώρα τὴν περαι-
τοῦ θέματος. τέρω εἰσήγησιν: τὴν αὐλητρίδα. ποὺ
μᾶς ἦλθε πρὸ ὀλίγου, νὰ τὴν ἀφήσω-

μεν νὰ πάη στὸ καλὸ—ἃς παίζη διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς ἡ, ἃν προτιμᾷ, διὰ τὰς γυναῖκας τοῦ σπιτιοῦ³—ἡμεῖς δὲ ν' ἀπασχολήσωμεν τὴν σημερινὴν μας συγκέντρωσιν μὲ ὁμιλίαν. Καὶ μὲ ποίας φύσεως ὁμιλίαν, προσφέρομαι, ἃν τὸ ἐπιθυμῇτε, νὰ σᾶς προτείνω». Ὅλοι τότε εἶπαν, ὅτι καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν καὶ τὸν παρακαλοῦν νὰ προτείνῃ. Καὶ ὁ Ἐρυξίμαχος εἶπε: «Τὸ προοίμιον τοῦ λόγου μου εἶναι ἀπὸ τὴν Μελανίππην τοῦ Εὐριπίδου⁴:

1. Μυρρινοῦς ἦτο δῆμος τῆς Ἀττικῆς εἰς τὴν θέσιν Μερέντα, παρὰ τὸ σημερινὸν Μαρκόπουλον.

2. Περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Φαίδρου διὰ τῆς ἱατρικῆς τὰ διδάγματα εἶδε τὴν Εἰσαγ. II § 3.

3. Αἱ γυναῖκες δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ γεμίσουν τὴν ὥραν των μὲ ἀξιόλογον συνομιλίαν, δι' αὐτὸ θὰ ἐνθουσιασθοῦν μὲ τὰ παιχνίδια καὶ τὰ λαλούμενα.

4. Μελανίππη ἡ σοφὴ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δεσμῶτιν) ὠνομάζετο ἐν ἀπὸ τὰ περιφημότερα δράματα τοῦ Εὐριπίδου, διότι ἐκεῖ εἰσήγετο ἡ Μελανίππη ν' ἀναπτύσσει βαθυστοχάστους μεταφυσικὰς σκέψεις, αἱ ὁποῖαι ἔδωσαν συχνὰς ἀφορμὰς σατιρισμοῦ εἰς τοὺς κωμικοὺς ποιητὰς—καὶ ἐδῶ ἄλλωστ' ἀναφέρεται τὸ ἔργον ὅχι χωρὶς κάποιαν εἰρωνείαν. Κόρη τοῦ Αἰόλου, ἀπέκτησεν ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα δύο παιδιὰ, τὰ ὁποῖα εὗρηκεν ὁ βουκόλος τοῦ πατρὸς τῆς νὰ θηλάζουν ἀγελάδα. Ὡς βουγενῇ τέρατα ὁ Αἰόλος θέλει

δηλον γεγονέναι ἐκ τῆς ἰατρικῆς, ὅτι χαλεπὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ μέθη ἐστίν, καὶ οὔτε αὐτὸς ἐκὼν εἶναι πόρρω ἐθελήσαιμι ἂν πιεῖν οὔτε ἄλλῳ συμβουλεύσαιμι, ἄλλως τε καὶ κραιπαλῶντα ἔτι ἐκ
 5 τῆς προτεραίας. — Ἀλλὰ μὴν, ἔφη φάναι ὑπολαβόντα Φαῖδρον τὸν Μυρρινούσιον, ἔγωγέ σοι εἴωθα πείθεσθαι, ἄλλως τε καὶ ὅττ' ἂν περὶ ἰατρικῆς λέγῃς· νῦν δ', ἂν εὖ βουλεύωνται, καὶ οἱ λοιποί. Ταῦτα δὴ ἀκούσαντας συγχωρεῖν πάν- e
 10 τας μὴ διὰ μέθης ποιήσασθαι τὴν ἐν τῷ παρόντι συνουσίαν, ἀλλ' οὕτω πίνοντας πρὸς ἡδονήν.

5. Ἐπειδὴ τοίνυν, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον, τοῦτο μὲν δέδοκται πίνειν ὅσον ἂν ἕκαστος βούληται, ἐπάναγκες δὲ μηδὲν εἶναι, τὸ μετὰ τοῦτο
 15 εἰσηγοῦμαι, τὴν μὲν ἄρτι εἰσελθοῦσαν αὐλητρίδα χαίρειν ἔαν, αὐλοῦσαν ἑαυτῇ ἢ ἂν βούληται ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἔνδον, ἡμᾶς δὲ διὰ λόγων ἀλλήλοις συνεῖναι τὸ τήμερον· καὶ δι' οἴων λόγων, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω ὑμῖν εἰσηγήσασθαι. Φάναι δὴ 177
 20 πάντας καὶ βούλεσθαι καὶ κελεύειν αὐτὸν εἰσηγεῖσθαι. Εἰπεῖν οὖν τὸν Ἐρυξίμαχον ὅτι Ἡ μὲν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου ἐστὶ κατὰ τὴν Εὐριπίδου Με-

4 κραιπαλοῦντα B 6 παιδρων B 8 λέγεις T || ἂν: αὖ B || βουλεύωνται corr. Coisl. 155: βούλωντα. codd. [δ' αὖ, ἂν βούλωνται Kreymbühl (Bl. bayr. Gymn. XVI, 53)], fort. νῦν δ' αὖ, εἰ βούλονται, Sykutris 16 ἢ ἂν: ἡν B ἢ ἔαν W ἔαν T 20 καὶ (r) del. Hermann [καὶ βούλ. del. Voegelin].

νά τὰ παραδῶση εἰς τὴν πυράν, ἐπεμβαίνει ὅμως ἡ κόρη του καὶ ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ φιλοσοφικῶς, ὅτι δὲν εἶναι τέρατα. Ὁ στίχος τοῦ Ἐρυξίμαχου ἔχει ληφθῇ ἀπὸ τὴν περιβόητον περὶ κοσμογονίας ρῆσιν:

κούκ ἐμὸς ὁ μῦθος. ἀλλ' ἐμῆς μητρὸς πάρα,
 ὥς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφῇ μία·
 ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων δίχα,
 τίκτουσι πάντα κἀνέδωκαν εἰς φάος,
 δένδρη, πετεινά, θήρας οὖς θ' ἄλμῃ τρέφει
 γένος τε θνητῶν.

Δίκη μου δὲν εἶν' ἡ κουβέντα, ἀλλὰ τοῦ Φαίδρου ἀπ' ἐδῶ, αὐτὴ ποὺ πρόκειται ν' ἀναπτύξω¹. Κάθε φοράν ὁ Φαῖδρος μοῦ ἐπαναλαμβάνει μὲ ἀγανάκτησιν: «Δὲν εἶναι» λέγει «κρίμα, Ἐρυξίμαχε, εἰς ἄλλους μὲν θεοὺς ὕμνοι² καὶ παιᾶνες³ νὰ ἔχουν συντεθῇ ἀπὸ τοὺς ποιητάς, εἰς τὸν Ἑρώτα δέ, ἕνα τόσον ἀρχαῖον καὶ τόσον μεγάλον θεόν, νὰ μὴν ἔχη ἀκόμη συνθέσει οὔτε ἕνας ἀπὸ τοὺς τόσους ποιητάς, ποὺ ἐνεφανίσθησαν, κανένα ἐγκώμιον⁴; Ἡ ἂν προτιμᾷς b πάλιν νὰ ρίψῃς ἕνα βλέμμα εἰς τοὺς προκομμένους τοὺς σοφιστάς⁵: εἰς τὸν Ἡρακλέα μὲν καὶ ἄλλους⁶ συντάσσουν ἐπαίνους εἰς πεζὸν λόγον, ὅπως π, χ. ὁ λαμπρὸς μας ὁ Πρόδικος⁷. Καὶ αὐτὸ πάντως δὲν εἶναι καὶ τόσον παράξενον. Ἐγὼ ὅμως ἔτυχε κάποτε νὰ ἴδῶ τὸ βιβλίον ἐνὸς σοφοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον περιείχετο ἕνα ὑπέροχον ἐγκώμιον εἰς τὸ ἀλάτι διὰ τὴν χρησιμότη-

1. Ὁ Φαῖδρος ὁ λεπταίσθητος, ὃχι ὁ σχολαστικὸς Ἐρυξίμαχος, αἰσθάνεται τὴν ἑλλειψὶν ἐγκωμίων εἰς τὸν Ἑρώτα.

2. Πλουσίαν συλλογὴν ἔχομεν εἰς τοὺς λεγομένους Ὀμηρικοὺς ὕμνους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλων ποιητῶν τὰ ἔργα.

3. Ὁ παιὰν ἦτο, κυρίως εἰπεῖν, θρησκευτικὸν ᾄσμα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἀλεξικάκου ἐναντίον πολέμου, λοιμοῦ καὶ ἄλλων συμφορῶν. Ἀλλ' ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν ἢ λέξις.

4. Ὁ Πλάτων ἐννοεῖ, ὅτι δὲν ἐγράφη τίποτε αὐτοτελὲς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑρώτος διότι καὶ εἰς τῆς Σαπφοῦς τὰ ποιήματα καὶ τῶν ἄλλων μελικῶν καὶ εἰς τὸ περίφημον στάσιμον τῆς Ἀντιγόνης 781 κέξ. καὶ εἰς τὰ χορικά τοῦ Ἰπολύτου 525 κέξ. καὶ τῆς Μηδείας 835 κέξ. (ὅπου μάλιστα καλεῖ ὁ ποιητὴς τοὺς Ἑρώτας τῶν σοφίᾳ παρέδρους) καὶ εἰς τοῦ Θεόγνιδος τοὺς στίχους 1275 κέξ. ἐξαίρεται ὁ Ἑρως. Ἀλλ' εἶναι ὅλα περικοπαὶ γενικωτέρων συνθέσεων. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πεζὸν λόγον δὲν εἶν' ἀπολύτως ἀκριβὴς ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Φαίδρου, ἐκτὸς ἂν ἀναφέρεται εἰς τὴν πρὸ τοῦ 416 ἐποχὴν. Διότι καὶ ὁ Γοργίας εἰς τὴν Ἑλένην ἐθίξε τὸ ζήτημα, καὶ τοῦ Κριτίου φέρεται ἔργον Περὶ φύσεως Ἑρώτος ἢ περὶ ἀρετῶν (Ἑρώτος φυσικά) fr. 42 Diels (ἐξ αὐτοῦ ἴσως προέρχεται ἡ εὐφυὴς παρατήρησις fr. 48, ὅτι ὠραιότατοι μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν θεωροῦνται οἱ ἔχοντες γυναικεῖον κάλλος, καὶ τὰνάπαλιν αἱ ἔχουσιν ἀνδροπρεπὴ καλλονὴν μεταξὺ τῶν γυναικῶν εἶναι ὠραιόταται) καὶ τοῦ Λυσίου ὁ Ἑρωτικὸς ἔχει συγγραφὴν πρὸ τοῦ Συμποσίου. Ἀλλωστε οἱ πρῶτοι πέντε λόγοι προϋποθέτουν, ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦ Ἑρώτος (φυσικά τοῦ παιδικοῦ) εἶ-

λανίππην (fr. 488 N³) οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος,
 ἀλλὰ Φαίδρου τοῦδε, ὃν μέλλω λέγειν. Φαί-
 δρος γὰρ ἐκάστοτε πρὸς με ἀγανακτῶν λέγει·
 Οὐ δεινόν, φησίν, ὦ Ἐρυξίμαχε, ἄλλοις μὲν τισι
 5 θεῶν ὕμνους καὶ παίωνας εἶναι ὑπὸ τῶν ποιητῶν
 πεποιημένους, τῷ δὲ Ἐρωτι, τηλικούτῳ ὄντι καὶ
 τοσοῦτῳ θεῷ, μηδὲ ἓνα πώποτε τοσοῦτων γεγο-
 νότων ποιητῶν πεποιηκέναι μηδὲν ἐγκώμιον; εἰ ἢ
 δὲ βούλει αὖ σκέψασθαι τοὺς χρηστοὺς σοφιστάς,
 10 Ἡρακλέους μὲν καὶ ἄλλων ἐπαινους καταλο-
 γάδην συγγράφειν, ὥσπερ ὁ βέλτιστος Πρόδι-
 κος—καὶ τοῦτο μὲν ἦττον καὶ θαυμαστόν· ἄλλ’
 ἔγωγε ἤδη τινὶ ἐνέτυχον βιβλίῳ ἀνδρὸς σοφοῦ,
 ἐν ᾧ ἐνήσαν ἄλλες ἔπαινον θαυμάσιον ἔχοντες

5 παίωνας W² παίονας BT παιᾶνας WB² T² 8 μηδὲ Valcke-
 naer 12 ἦττον καί: ἦττον Vatic. 126 καὶ ἦττον F.A.Wolf; sed cf.
 Xen. Inst. Cyri 1, 6, 38 [καὶ ἑξαπατᾶν] 13 ἀνδρὸς σοφοῦ om. B.

χεν ἀπασχολήσει πολὺ τοὺς σοφιστάς. Ἡ κατηγορία λοιπὸν ἐναν-
 τίον τῶν παλαιότερων εἶναι παρωδία μᾶλλον τοῦ τρόπου, κατὰ
 τὸν ὁποῖον συνήθιζαν οἱ σοφισταὶ νὰ διαπιστώνουν ἓνα κενὸν
 εἰς τὴν μέχρις αὐτῶν λογοτεχνικὴν παραγωγὴν καὶ νὰ ἐξαίρουν
 τὴν πρωτοτυπίαν των (πρβλ. Ἰσοκρ. 9,8). Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοφῶν
 δὲν εἶναι οἱ μόνοι Σωκρατικοί, ποὺ ἐπραγματεύθησαν τὸ ζήτημα.
 Ἐρωτικοὶ (διάλογοι ἢ λόγοι) ἐφέροντο καὶ τοῦ Ἀντισθένης
 (Διογ. Λαέρτ. 6,15· ὁ αὐτὸς ἔγραψε καὶ Κῦρον ἢ ἐρώμενον 6,18)
 καὶ τοῦ Μεγαρέως Εὐκλείδου (αὐτ. 2, 108) καὶ τοῦ Θηβαίου Σιμ-
 μίου (αὐτ. 2,124) καὶ τοῦ σκυτοτόμου Σίμωνος (αὐτ. 2,122). Σφῆ-
 ζαι δὲ ἀπὸ τὸν 4. αἰῶνα καὶ ὁ Ἐρωτικὸς τοῦ Ψευδο-Δημοσθένους.

5. Τὸ χρηστούς, ὅπως καὶ κατόπιν τὸ βέλτιστος καὶ σοφοῦ,
 πρέπει νὰ ληφθοῦν εἰρωνικῶς, ὅπως συνήθως (πρβλ. Θεαίτ. 166a).
 Ὁ Φαῖδρος ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι θαυμαστής των, αὐτὴν τὴν
 στιγμὴν ὁμῶς τοὺς ἐπικρίνει.

6. Π. χ. τὴν Ἑλένην (Γοργίας, Ἰσοκράτης), τὸν Πάριν (Πο-
 λυκράτης), τὸν Παλαμήδη (Γοργίας). τὸν Βούσειριν (Πολυκράτης,
 Ἰσοκράτης) κ.λ.π.

7. Ἀναφέρεται εἰς τὰς Ὁδῶν τοῦ Προδίκου, τοῦ ἐκ Κέας
 σοφιστοῦ τοῦ 5. αἰῶνος, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔχει ληφθῇ ἡ γνωστὴ
 ἀλληγορία περὶ τοῦ Ἡρακλέους ἐκλέγοντος μεταξὺ Ἀρετῆς καὶ
 Κακίας (Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 21 κέξ.).

τητά του. Καὶ ἓνα πλῆθος ἄλλα παρόμοια πράγματα βλέπει κανεὶς νὰ ἔχουν γίνῃ ἀντικείμενον ἐγκωμιασμοῦ¹. Νὰ καταβάλουν λοιπὸν τόσον ζῆλον εἰς τοιοῦ- c του εἶδους πράγματα, τὸν Ἐρωτα δὲ νὰ μὴν ἔχη ἀναλάβει ὡς τὰ σήμερα κανεὶς ἀκόμη ἄνθρωπος νὰ ἐξυμνήσῃ ἐπαξίως—ἀλλ' ἔχει τόσον παραμεληθῇ ἓνας θεὸς τῶσης σημασίας! ²» Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι ποῦ μοῦ λέγει ὁ Φαῖδρος, δικαιολογημένα νομίζω. Ἐγὼ λοιπὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπιθυμῶ νὰ καταβάλω χάριν αὐτοῦ φιλικὴν συνεισφορὰν³ καὶ νὰ τοῦ φανῶ εὐχάριστος, ἀφ' ἑτέρου δὲ θεωρῶ εὐάρμοστον διὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν νὰ τιμήσωμεν ἡμεῖς οἱ παρόντες τὸν θεόν. Ἐπομένως, ἂν συμφωνῇτε καὶ σεῖς, θὰ εἶχαμεν ἔτσι ἀρκετὴν ἀπα- d σχόλησιν⁴ μὲ ὁμιλίας. Φρονῶ⁵ δηλαδή, ὅτι πρέπει ὁ καθένας μας νὰ ἐκφωνήσῃ ἓνα λόγον ὡς πανηγυρικὸν εἰς τὸν Ἐρωτα, τὸν ὠραιότερον ποῦ θὰ δυνηθῇ, μὲ τὴν σειρὰν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ. Τὴν ἀρχὴν

1. Ἐναντίον τῆς συνηθείας τῶν παραδόξων ἐγκωμίων ἐξεγείρεται καὶ ὁ Ἰσοκράτης 10,8 κέξ. Ὑπῆρχαν ἐγκώμια τῆς ἐπαιτείας (πτωχείας), τῆς ἐξορίας (φυγῆς), τῶν βομβυλίων (εἰδους στενολαΐμου ἀγγείου εὐτελοῦς) κλπ. Τούτους καθὼς καὶ τὸ ἄλλ' αὐτὸ εἶχεν ἐγκωμιάσει ὁ ρήτωρ Πολυκράτης, ὁ γράψας καὶ τὴν Κατηγορίαν Σωκράτους, ὅπου ζητεῖ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν ἐναντίον τῶν Σωκρατικῶν. Ὁ ἴδιος ἐξύμνησε καὶ τοὺς ποντικούς, τὰς χύτρας καὶ τὰ πετραδάκια (ψήφους). Τὸ παίχνιδι αὐτὸ ἐσυνεχίσθη καὶ κατόπιν· ὁ Λουκιανὸς ἐγκωμιάζει τὰς μυίας, ὁ Συνέσιος τὴν φαλάκραν, ὁ Ψελλὸς τοὺς ψύλλους καὶ τοὺς κορέους. Εἰς τὴν Ἀναγέννησιν ἦσαν προσφιλεῖς τῶν λογίων ἐνασχόλησις· ἀναφέρω π. χ. τὸ Μωρίας ἐγκώμιον τοῦ Ἐράσμου καὶ ἀπὸ τοῦ νεωτέρου χρόνου (1925 κέξ.) τὰ χαριτωμένα ἐγκώμια τῆς κακογλωσσιᾶς (Éloge de la Médisance) τοῦ Abel Hermant, τοῦ ἐγωϊσμοῦ τοῦ Paul Souday, τῆς τεμπελιᾶς (Éloge de la Paresse) τοῦ E. Marsan καὶ ἄλλα.

2. Ὁλόκληρος ἡ φράσις τοῦ Φαίδρου ἀπὸ τοῦ οὐ δεινὸν καὶ ἐξῆς εἶν' ἓνα δεῖγμ' ἀνακολούθου καὶ ἀσυμμετρίας, ποῦ ζωγραφίζουν ζωηρότατα τὴν ψυχολογίαν τοῦ ὁμιλητοῦ. Μεταπίπτει ἀπὸ τὴν παθητικὴν σύνταξιν εἰς τὴν ἐνεργητικὴν (πεποιημένους—πεποιηκέναι—ἐγκεκωμιασμένα), ἀπὸ τὴν μίαν ἀντίθεσιν εἰς τὴν ἄλλην (μετὰ τὸ Ἡρακλέους μὲν περιμένεις Ἐρωτα δέ), ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ τοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἄλλη ἀντίθεσις: ἐγκώμιον Ἡρακλέους—ἐγκώμιον ἄλατος, ποῦ τὴν αἰσθάνεται τόσον ζωηρά, ὥστε νὰ τὴν εἰσάγῃ ὅχι ὡς διαπίστωσιν γεγονότος, ἀλλ' ὡς προσωπικὴν ἀνάμνησιν

πρὸς ὠφελίαν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα συχνὰ ἴδοις ἂν
 ἐγκεκωμιασμένα, τὸ οὖν τοιούτων μὲν πέρι πολ- c
 λὴν σπουδὴν ποιήσασθαι. Ἐρωτα δὲ μηδένα πω
 ἀνθρώπων τετολμηκέναι εἰς ταυτηνὶ τὴν ἡμέραν
 5 ἀξίως ὑμνῆσαι—ἀλλ' οὕτως ἡμέληται τοσοῦτος
 θεός. ταῦτα δὴ μοι δοκεῖ εὖ λέγειν Φαίδρος.
 ἐγὼ οὖν ἐπιθυμῶ ἅμα μὲν τούτῳ ἔρανον εἰσε-
 νεγκεῖν καὶ χαρίσασθαι, ἅμα δ' ἐν τῷ παρόντι
 πρέπον μοι δοκεῖ εἶναι ἡμῖν τοῖς παροῦσι κοσμη-
 10 σαι τὸν θεόν. εἰ οὖν ξυνδοκεῖ καὶ ὑμῖν, γένοιτ' d
 ἂν ἡμῖν ἐν λόγοις ἱκανὴ διατριβή· δοκεῖ γάρ μοι
 χρῆναι ἕκαστον ἡμῶν λόγον εἰπεῖν ἔπαινον Ἐ-
 ρωτος ἐπὶ δεξιᾷ, ὥς ἂν δύνηται κάλλιστον, ἄρ-

1 ὠφέλειαν BW 5 ἀξίῳ B corr. B² 13 ἐπιδέξια TW sine acc.
 B || κάλλιστα W.

(ἀλλ' ἔγωγε ἤδη κλπ.), καὶ τέλος ἀπὸ τὴν ἀγανακτημένην ἀνακεφα-
 λαίωσιν δι' ὀνομαστικοῦ ἀπαρεμφάτου (τὸ οὖν κλπ.· πρβλ. τὴν ἀνά-
 λογὸν σύνταξιν τοῦ νὰ παρ' ἡμῖν: Νὰ πάη νὰ πῇ πῶς ἐγὼ ἔκα-
 να τέτοιο πρᾶγμα!) εἰς τὴν ἔντονον αὐτοτελεῖ φράσιν ἀλλ' οὐ-
 τως ἡμέληται τοιοῦτος θεός, ποὺ ἀποτελεῖ σολοικισμόν ὡς πρὸς
 τὸ ἐν ἀρχῇ οὐ δεινόν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατορθώνει ὁ Πλά-
 των, ὥστε ἡ γλῶσσα νὰ μὴ ρυθμίζῃ ἐκείνη τὸν ἐσωτερικὸν τρόπον
 τοῦ σκέπτεσθαι, ἀλλὰ ν' ἀντανακλᾷ πιστῶς καὶ ἀμέσως, μὲ ὅλον
 τὸν πλοῦτον τῶν ἀποχρώσεων, τὴν ἐσωτερικότητα τοῦ ὁμιλοῦντος.

3. Ἐρανος ἦτον ἡ κοινὴ συνεισφορά τῶν φίλων πρὸς ὑπο-
 στήριξιν ἀτυχοῦντος φίλου. Ἡ παρομοίωσις μὲ συνεισφορὰν γι-
 νομένην πρὸς ἱκανοποίησιν μιᾶς ἀνάγκης τοῦ Φαίδρου συνεχίζε-
 ται καὶ κατόπιν.

4. Διατριβὴ εἶναι τὸ μέσον νὰ περάσῃ κανεὶς τὸν καιρὸν του·
 κατόπιν εἰδικεύθῃ, ὅπως καὶ ἡ λέξις σχολή, εἰς τὴν πνευματικὴν
 ἀπασχόλησιν, καὶ δὴ τὴν φιλοσοφικὴν συζήτησιν ἢ ἀνάπτυξιν
 (Ἐπικτήτου διατριβαί). Ἐντεῦθεν καὶ ἡ σημερινὴ σημασία.

5. Ὁ Ἐρυξίμαχος ἐξακουλουθεῖ νὰ χρησιμοποιῇ τὴν ὁρολο-
 λίαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ὥς νὰ προτείνῃ ψήφισμα (δοκεῖ
 χρῆναι· πρβλ. 176e δέδοκται εἰσηγοῦμαι, 177c ἐν τῷ παρόντι
 πρέπον μοι δοκεῖ εἶναι). Ἀναλόγως ἀπαντᾷ ὁ Σωκράτης: ψη-
 φιεῖται 177d.

νὰ κάμη πρῶτος ὁ Φαῖδρος, ἐπειδὴ καὶ τὴν πρῶτην θέσιν ἔχει καὶ συγχρόνως εἶναι ὁ εἰσηγητὴς τοῦ θέματος¹. «Κανείς, Ἐρυξίμαχε» εἶπεν ὁ Σωκράτης «δὲν θὰ δώσῃ ψῆφον ἀντίθετον. Πράγματι οὐτ' ἐγὼ πάντως θὰ ἔλεγα ὅχι, ἐγὼ ποὺ τονίζω ὅτι ἄλλο τίποτε δὲν κατέχω ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ζητήματα τοῦ ἔρωτος², οὔτε, ὑποθέτω, ὁ Ἀγάθων καὶ ὁ Πausανίας³, οὔτε πάλιν ὁ Ἀριστοφάνης, ποὺ ὅλη του ἡ ἀσχολία εἶναι γύρω ἀπὸ τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Ἀφροδίτην⁴, οὔτε ἄλλος κανείς ἀπ' αὐτοὺς ποὺ βλέπω. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι, πῶς δὲν εὐρισκόμεθα εἰς ἴσην μοῖραν ἡμεῖς ποὺ κατέχομεν τὰς τελευταίας θέσεις. Ἀλλ' ἄς ὁμιλήσουν οἱ προηγούμενοι κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικὸν⁵ καὶ εὐμορφον, καὶ ἡμεῖς θὰ μείνωμεν εὐχαριστημένοι. Ἐμπρὸς λοιπόν, εἰς τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἃς ἀρχίσῃ ὁ Φαῖδρος καὶ ἃς ἐγκωμιάζῃ τὸν Ἐρωτα».

Αὐτὰ τὰ ἴδια καὶ οἱ ἄλλοι τότε ὅλοι ἐσυμφωνοῦσαν καὶ συνιστοῦσαν, καθὼς ὁ Σωκράτης. Τώρα, τί 178 ὁ καθένας τῶν εἶπεν, οὔτε ὁ Ἀριστόδημος ἐνεθυμεῖτο καὶ τόσον, οὔτε πάλιν ἐγὼ ὅσα ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅλα. Τὰ κυριώτερα ὅμως καὶ ἐκείνων ποὺ μοῦ ἐφάνησαν πῶς ἤξιζε νὰ τὰ συγκρατήσω, αὐτῶν θὰ σᾶς εἰπῶ τοῦ καθενὸς τὸν λόγον.

1. Πατὴρ τοῦ λόγου (ἢ τοῦ μύθου Θεαίτ. 164e) εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἤνοιξε τὴν συζήτησιν· πρβλ. Φαῖδρ. 242a.

Πρόκειται, καθὼς φαίνεται, περὶ ἰσχυρισμοῦ τοῦ ἱστορικοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον συχνὰ ἐπανελάμβανε (Λυσ. 204b, Συμπόσ. 198c, 212b, Φαῖδρ. 257a, Ξεν. Ἀπομν. 2, 6, 28, Συμπ. 8, 2). Τὸ βαρύτερον νόημα τούτου θ' ἀποκαλυφθῇ κατόπιν, ὅταν θὰ μᾶς παρουσιάσῃ τί κυρίως εἶναι ὁ ἔρως· θὰ φανῇ τότε, ὅτι εἶναι διαφορετικὴ μορφή τοῦ σωκρατικοῦ Οὐδὲν οἶδα.

3. ποὺ ἀποτελοῦν γνωστὸν ἐρωτικὸν ζεῦγος (Πρωταγ. 315d, Συμπ. 193b).

4. Δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἀριστοφάνη τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ εἰς τὸν κωμικὸν ποιητὴν. Ἔτσι λέγει περὶ τοῦ Μενάνδρου ὁ Πλούταρχος, ὅτι ἡ ποίησίς του στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ὅτι θὰ ἠμποροῦσε νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τοῦ νεωτέρου θεάτρου. Ἀνέφερε τὴν Ἀφροδίτην, ὅχι τὸν Ἐρωτα, εἴτε διότι τὸ πνεῦμα τῶν σχετικῶν σκηνῶν εἶναι ἀφροδίσιον μᾶλλον ἢ ἐρωτικόν, ἀφοῦ καὶ ἡ κωμῳδία εἶναι τῶν φαλλοφορικῶν ἁσμάτων ἐξέλιξις, εἴτε καὶ διότι ἤθελε νὰ τονίσῃ τὸ ἐπαφρόδιτον τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀρι-

χειν δὲ Φαῖδρον πρῶτον, ἐπειδὴ καὶ πρῶτος
κατάκειται καὶ ἔστιν ἅμα πατήρ τοῦ λόγου.—
Οὐδεὶς σοι, ὦ Ἐρυξίμαχε, φάναι τὸν Σωκράτη,
ἐναντία ψηφιεῖται. οὔτε γὰρ ἄν που ἐγὼ ἀπο-
5 φήσαιμι, ὅς οὐδέν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ τὰ
ἔρωτικά, οὔτε που Ἀγάθων καὶ Πausανίας, οὐ- e
δὲ μὴν Ἀριστοφάνης, ὃ περὶ Διόνυσον καὶ Ἀ-
φροδίτην πᾶσα ἢ διατριβή, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς
τουτωνὶ ὧν ἐγὼ ὀρώ. καίτοι οὐκ ἐξ ἴσου γίγνε-
10 ται ὑμῖν τοῖς ὑστάτοις κατακειμένοις· ἄλλ' ἔαν
οἱ πρόσθεν ἱκανῶς καὶ καλῶς εἴπωσιν, ἐξαρκέ-
σει ἡμῖν. ἀλλὰ τύχη ἀγαθῇ καταρχέτω Φαῖ-
δρος καὶ ἐγκωμιαζέτω τὸν Ἔρωτα.

Ταῦτα δὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄρα ξυνέφα-
15 σάν τε καὶ ἐκέλευον ἅπερ ὁ Σωκράτης. πάντων 178
μὲν οὖν ἃ ἕκαστος εἶπεν οὔτε πάνυ ὁ Ἀριστό-
δημος ἐμέμνητο οὔτ' αὖ ἐγὼ ἃ ἐκεῖνος ἔλεγε
πάντα· ἃ δὲ μάλιστα καὶ ὧν ἔδοξέ μοι ἀξιομνη-
μόνευτον, τούτων ὑμῖν ἐρῶ ἐκάστου τὸν λόγον.

7 Ἀφροδίτη T corr. T² 8 ἢ B Aristaenetus: om. TW 14 ἄρα:
ἅμα Wytttenbach 16 ἃ: ὅσα T²mg 18 ἀξιομνημονεύτων B² ἀξιο-
μνημόνευτον εἶναι TW.

στοφάνους· μήπως ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων εἰς ἓνα ὥραϊον τοῦ ἐπίγραμμα
εἰς τὸν ποιητὴν, δὲν ἐξαίρει ὅτι αἱ Χάριτες Ἰδρυσαν εἰς τὴν
ψυχὴν τοῦ Ἀριστοφάνους ἓνα τέμενος, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται; Θά
ἦτο παρεξήγησις (καὶ εἰς αὐτὴν περιέπεσαν ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι
ἐρμηνευταὶ) νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι θέλει νὰ χαρακτηρίσῃ ὁ Πλάτων τὸν
Ἀριστοφάνη, πρὸς διασυρμόν, ὡς κρασοπατέρα καὶ γυναικᾶ. Ἰσα
ἴσα ἢ προσθήκη τοῦ Διονύσου, τοῦ θεοῦ τοῦ θεάτρου, ἀποσκοπεῖ
νὰ προλάβῃ αὐτὴν τὴν παρερμηνείαν (πρβλ. Εἰσαγ. II § 7).

5. Ὁ Ἐρυξίμαχος εἶχε ζητήσει νὰ ἐκφωνήσῃ ὁ καθένας ἓνα
λόγον ὡς ἂν δύνηται κάλλιστον 177d· ὁ Σωκράτης προσθέτει, ἢ
μᾶλλον προτάσσει τὸ ἱκανῶς. Ἔτσι προπαρασκευάζεται ἡ ἐπίκρι-
σίς του 198d κέξ: οἱ ἐκφωνηθέντες λόγοι εἶναι ὥραῖοι, ἀλλὰ τοὺς
λείπει ἡ ἀλήθεια.

6. Πρῶτος λοιπόν, καθὼς εἶπα, ἤρχισε, λέγει, ὁ Φαῖδρος τὴν ὁμίλιαν τοῦ κάπου ἀπ' αὐτὸ τὸ σημεῖον: ὅτι θεὸς μέγας εἶν' ὁ Ἔρως καὶ Φαίδρου λόγος* ἀξιοθαύμαστος εἰς τὰ ὄμματ' ἀνθρώπων καὶ θεῶν, καὶ δι' ἄλλα πολλὰ¹ καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν γένεσίν του.

«Πράγματι τὸ ὅτι εἶν' ἐξαιρετικῶς ἀρχαῖος ὁ θεός, ὅ αὐτὸ εἶναι τιμὴ μεγάλη²» εἶπε. Ἀπόδειξις δὲ τούτου: γονεῖς τοῦ Ἑρωτος οὔτε ὑπάρχουν οὔτ' ἀναφέρονται ἀπὸ κανένα³, πεζογράφον⁴ ἢ ποιητὴν. Ἀντιθέτως ὁ μὲν Ἡσίοδος⁵ λέγει, ὅτι κατὰ πρῶτον ὑπῆρξε τὸ Χάος,

ὕστερα πάλι ἡ Μάννα Γῆ μὲ τὰ πλατιά τὰ στήθια ἀτράνταχτο θεμέλιωμα κι αἰώνιο τῆς πλάσης κι ὁ Ἔρως —

λέγει δηλαδή, πῶς ὕστερ' ἀπὸ τὸ Χάος ἀνεφάνησαν αὐτὰ τὰ δύο, ἡ Γῆ καὶ ὁ Ἔρως⁶. Ὁ δὲ Παρμενίδης⁷ λέγει περὶ τῆς Δημιουργίας

* Ἰδε Εἰσαγ. II § 3.

1. πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ: συνήθης τῶν ρητόρων μεγαλορημοσύνη· πρβλ. Μενέξεν. 237c.

2. Ἡ σημασία ἐνός θεοῦ δὲν συνεβάδιζε πάντοτε μὲ τὴν ἀρχαιότητά του· ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Κρόνος δὲν ἐτιμῶντο περισσότερον τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Ἑρακλέους. Ἄλλωστε καὶ σήμερον νεωτερικώτεροι ἅγιοι ἔχουν πολλάκις ζωηρότεραν λατρείαν, π.χ. ἡ Ἀγ. Παρασκευή, ὁ Ἅγιος Φανούριος, ὁ Ἀγ. Διονύσιος, ὁ Ἀγ. Γεράσιμος κλπ. Ἐδῶ γίνεται ἀπλούστατα μεταφορὰ τῶν προσόντων, ποὺ ἐξήρουντο εἰς τὰ ἐγκώμια θνητῶν.

3. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι τελειῶς ἀληθινόν· ἡ Σαπφὼ fr. 132B. τὸν ὀνομάζει υἱὸν τῆς Γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Σιμωνίδης fr. 24D. τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως, ὁ Ἀλκαῖος fr. 8D. τῆς Ἴριδος καὶ τοῦ Ζεφύρου, ὁ Εὐριπίδης Ἰππόλ. 534 υἱὸν τοῦ Διός.

4. Ἰδιώτης εἶν' ἐδῶ ὁ πεζογράφος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ποιητὴν (Φαῖδρ. 258d, Νόμ. 890a), διότι τὸ ἔργον του δὲν εἶναι δημόσιον λειτούργημα, δὲν εἶναι διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, οὔτε τὸ παρουσιάζει εἰς δημοσίας τελετὰς δι' ἀπαγγελίας ἢ διὰ παραστάσεως (διδασκαλίας), ἀλλὰ τὸ καθιστᾷ γνωστὸν διὰ τοῦ βιβλίου, τοῦ ὁποῦ ἢ ἀπόκτησις εἶναι ὑπόθεσις ἰδιωτικῇ.

5. Οἱ ὠραῖοι στίχοι τοῦ Ἡσιόδου, τοὺς ὁποῖους συντέμνων ἀναφέρει ὁ Φαῖδρος (ἐντεῦθεν ἡ παρεμβολὴ τῆς πεζῆς περιλήψεως φησὶ μετὰ τὸ χάος κλπ., τὴν ὁποίαν ἀδίκως ὑποπτεύουν οἱ φιλόλογοι) ἔχουν ὡς ἐξῆς:

6. Πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ λέγω (177d), ἔφη Φαῖδρον ἀρξάμενον ἐνθὲνδε ποθὲν λέγειν, ὅτι μέγας θεὸς εἴη ὁ Ἔρως καὶ θαυμαστὸς ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, οὐχ ἥκιστα δὲ κατὰ τὴν γένεσιν.

Τὸ γὰρ ἐν τοῖς πρεσβύτατον εἶναι τὸν θεὸν ὁ τίμιον, ἢ δ' ὅς. τεκμήριον δὲ τούτου· γονῆς γὰρ Ἔρωτος οὐτ' εἰσὶν οὔτε λέγονται ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἰδιώτου οὔτε ποιητοῦ. ἀλλ' Ἡσίοδος (Theog. 10 116ss) πρῶτον μὲν Χάος φησὶ γενέσθαι,

αὐτὰρ ἔπειτα

Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ,
ἡδ' Ἔρος—

φησὶ μετὰ τὸ Χάος δύο τούτῳ γενέσθαι, Γῆν τε

6 πρεσβύτατον... τῶν θεῶν B Stobaeus πρεσβυτάτοις... τῶν θεῶν T 7 ἢ δ' ὅς: εἶδος W² || γοναὶ Stobaeus 10 φασὶ W || γίγνεσθαι Stobaeus 11 versus Hesiodaeos om. Stobaeus, sed eos antea in eadem ecloga citat; eosdem praeter verba αὐτὰρ ἔπειτα secl. Hermann, fort. recte 13 ἔρως B²W 14 φησὶ: om. Stobaeus δὴ add. Robin οὖν postul. Hug <ὅς> φησὶ F.A.Wolf φησὶ... Ἔρωτα secl. Hommel || τὰ om. W

Ἦτοι μὲν πρῶτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφέντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῶ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἡδ' Ἔρος, δὲ κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι,
λυσίμελῆς, πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων
δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλὴν.

6. Ὁ Ἔρως ὡς μεγάλη κοσμογονικὴ ἀρχὴ εἶναι βαθεῖα φιλοσοφικὴ σύλληψις ὀφειλομένη ἐν μέρει εἰς τὴν παναρχαίαν λατρείαν τοῦ Ἔρωτος εἰς τὰς Θεσπιὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκεν ἡ πατρις τοῦ Ἡσιόδου ἢ Ἀσκρα (σημ. Παλιοπαναγιά).

7. Παρμενίδης, ὁ Ἐλεάτης φιλόσοφος (περὶ τὸ 500), ἐξέθεσε τὸ σύστημά του εἰς ἓνα μακρὸν ποίημα, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔλειπαν καὶ αἱ προσωποποιεῖαι κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Ἡσιόδου, ὅπως καὶ κατόπιν εἰς τοῦ Ἐμπεδοκλέους τοὺς στίχους. Τὸν περὶ Ἔρωτος στίχον ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (Μεταφ. 984b26), ἀλλ' ἀβέβαιον εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦ μητίσαστο· κατὰ τὸν Πλούταρχον (Ἔρωτ. 756ε) εἶναι ἡ Ἀφροδίτη, κατὰ τὸν Σιμπλίκιον δαίμων ἢ πάντα κυβερνᾷ. Ἡ Γένεσις ὡς κύριον ὄνομα συμβολίζει τῆς δημιουργίας τὴν δύναμιν, ὡς πηγὴν τοῦ κόσμου τῆς δόξης, ποῦ ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τὴν πραγματικότητά.

πρῶτον ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς τὸν Ἑρώτα ἐστοχάσθη.

Μὲ τὸν Ἡσίοδον δὲ συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἀκουσίλαος¹ c
Τοιουτοτρόπως ἀπὸ πολλὰς πηγὰς ὁμοφώνως ἀνα-
γνωρίζεται, ὅτι ὁ Ἑρως πανάρχαιος εἶναι.

Καὶ ὅπως εἶναι ἀρχαιότατος², πρόξενος εἶναι
σπουδαιοτάτων εὐεργετημάτων πρὸς ἡμᾶς. Ἐγὼ τοῦ-
λάχιστον δὲν θὰ εἶχα ν' ἀναφέρω, τί σπουδαιότερον
εὐεργέτημα ὑπάρχει διὰ τὸν ἄνθρωπον εὐθύς ἀπὸ τὰ
πρῶτα χρόνια τῆς νεότητός του, παρὰ ἐραστῆς ἀξιό-
λογος καὶ ἀγαπητικὸς παρόμοιος δι' ἕναν ἐραστήν³
Διότι ἐκεῖνο ποῦ πρέπει νὰ κατευθύνῃ εἰς ὅλην του
τὴν ζωὴν τὸν ἄνθρωπον, ποῦ θέλει νὰ ζήσῃ ἕνα βίον
ἀνώτερον, αὐτὸ οὔτε δεσμοὶ συγγενικοὶ εἶναι εἰς
θέσιν νὰ καλλιεργήσουν μέσα του τόσον ἄρτια, οὔτε
τιμητικαὶ διακρίσεις, οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἄλλο κανέ- d
να, ὅσον ὁ Ἑρως. Καὶ αὐτὸ ποῦ λέγω εἶναι τί⁴; Ἡ
ἐντροπὴ διὰ τ' ἀξιόμειπτα, ἡ φιλοτιμία διὰ τ' ἀξιέ-
παινα⁵. Χωρὶς αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν οὔτ' ἕνα κρά-
τος οὔτ' ἕνα ἄτομον⁶ κατορθώματα νὰ κατορθώσουν
σπουδαῖα καὶ λαμπρά. Σᾶς διαβεβαιώνω λοιπόν: ἕνας
ἐρωτευμένος, ἂν συνέβαινε ν' ἀνακαλυφθῇ εἴτε ὅτι δια-
πράττει κάτι ἀνάρμοστον, εἴτε ὅτι ὑφίστατ' ἐκ μέρους
ἄλλου χωρὶς νὰ φέρῃ ἀντίστασιν⁷ ἀπὸ ἀνανδρίαν
του, δὲν θὰ τοῦ ἦτο τόσον ὀδυνηρὸν νὰ τὸν ἐβλεπεν
ὁ πατέρας του εἴτε οἱ σύντροφοί του ἢ κανεὶς ἄλλος,

1. Ὁ Ἀκουσίλαος, Ἀργεῖος λογογράφος (περὶ τὸ 550), ἔγραψε
Γενεαλογίας, εἰς τὰς ὁποίας παρέφρασεν ἐν πολλοῖς ἡσιόδεια
ποιήματα.

2. Ἡ λογικὴ ἀοριστία τῆς μεταβάσεως ἀφήνει τὴν ἐντύπω-
σιν, ὅτι ἡ ἀρχαιότης εἶναι αἰτία τῆς μεγάλης τοῦ Ἑρώτος
χρησιμότητος. Αὐτὸ δὲν ἐννοεῖ ὁ Φαῖδρος· θέλει μόνον νὰ τονίσῃ,
ὅτι ὑπάρχει σ χ έ σ ι ς μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν ιδιοτήτων, χω-
ρὶς νὰ τὴν καθορίζῃ ἀκριβέστερα.

3. Τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς ὁμιλίας εἶναι ὅτι ἡ χρησιμότης τοῦ
ἐρώτος εἶναι ἀμοιβαία καὶ διὰ τὸν ἐρώμενον καὶ διὰ τὸν ἐρῶν-
τα. Ὁ παιδικὸς ἔρως ἐπέτρεπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι καὶ
τὰ δύο, κάποτε μάλιστα καὶ ταυτοχρόνως.

4. Ἡ ἐρώτησις σκοπεῖ νὰ προσθέσῃ ἔμφασιν εἰς τὰ κατό-
πιν. Μέσον τελείως ἐξωτερικόν.

5. Καὶ ὁ Λυσίας, τοῦ ὁποίου ὁ Φαῖδρος εἶναι θαυμαστής,
λέγει δι' ἕνα ταπεινὸν ὑποκείμενον 14, 42: ἐπὶ μὲν τοῖς καλοῖς
αἰσχύνεσθαι, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς φιλοτιμεῖσθαι.

καὶ Ἔρωτα. Παρμενίδης δὲ (fr. 13 Diels) τὴν Γένεσιν λέγει

πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων. c
Ἡσιόδῳ δὲ καὶ Ἀκουσίλεως (fr. 2 Diels) ὁμολο-
5 γεῖ. οὕτω πολλαχόθεν ὁμολογεῖται ὁ Ἔρως ἐν
τοῖς πρεσβύτατος εἶναι.

Πρεσβύτατος δὲ ὢν μεγίστων ἀγαθῶν ἡμῖν
αἰτιός ἐστιν. οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔχω εἰπεῖν ὅ τι μεῖ-
ζόν ἐστιν ἀγαθὸν εὐθύς νέῳ ὄντι ἢ ἐραστῆς χρη-
30 στὸς καὶ ἐραστῇ παιδικά. ὁ γὰρ χρή ἀνθρώποις
ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ βίου τοῖς μέλλουσι καλῶς
βιώσεσθαι, τοῦτο οὔτε συγγένεια οἷα τε ἐμποι-
εῖν οὕτω καλῶς οὔτε τιμαὶ οὔτε πλοῦτος οὗτ' d
ἄλλο οὐδέν, ὡς ἔρως. λέγω δὲ δὴ τί τοῦτο; τὴν
15 ἐπὶ μὲν τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην, ἐπὶ δὲ τοῖς κα-
λοῖς φιλοτιμίαν· οὐ γὰρ ἔστιν ἄνευ τούτων οὔτε
πόλιν οὔτε ἰδιώτην μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα ἐξερ-
γάζεσθαι. φημὶ τοίνυν ἐγὼ ἄνδρα ὅστις ἐρᾷ, εἴ
τι αἰσχρὸν ποιῶν κατάδηλος γίγνοιτο ἢ πάσχων
20 ὑπὸ τοῦ δι' ἀνανδρίαν μὴ ἀμυνόμενος, οὗτ' ἂν ὑπὸ
πατρὸς ὀφθέντα οὕτως ἀλγῆσαι οὔτε ὑπὸ ἐταί-
ρων οὔτε ὑπ' ἄλλου οὐδενός, ὡς ὑπὸ παιδικῶν. e

1 Παρμενίδης B corr. B³ Παρμενίδης... πάντων om. Stobaeus, sed hunc ipsum versum in eadem ecloga antea citavit || τὴν Γένεσιν del. Rettig, sed cf. Phaed. 94d 4 verba Ἡσιόδῳ... ὁμολογεῖ (ξύμφησιν Stobaeus) verbo ὅς auctra ante φησι p. 31,14 trp. F. A. Wolf et, lectione σύμφησιν pro ὁμολογεῖ accepta, verbo φησι delete Burnet 5 οὕτω... Ἔρως om. Stobaeus 6 πρεσβυτάτοις idem [sed cf. Menon 93e] 7 δέ: τε idem 12 εὐγένεια Wyttenbach [sed cf. v. 21 ὑπὸ πατρὸς Vahlen]

5. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἔρωτος ἐκτείνεται εἰς τὸν δημόσιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον. Ὅμιλεῖ πρῶτον περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ (χιασμός) 1) ὡς πρὸς τὸν ἐρῶντα 2) ὡς πρὸς τὸν ἐρώμενον· κατόπιν περὶ τοῦ δημοσίου βίου 1) ἐν εἰρήνῃ 178e 2) ἐν πολέμῳ 179a.

6. Εἶναι ἀξίωσις τιμῆς καὶ καθήκον ἠθικόν (Ξεν. Ἀπομν. 2, 3, 14) ν' ἀντισταθῆς καὶ ν' ἀνταποδίδῃς τὸ κακόν. Τὴν ἀντίθετον ἀποψιν τοῦ μὴ ἀνταδικεῖν (Κρίτων 49c κ. ἀ.) ὡς παραδοξολογίαν μόνον ἤκουεν ὁ ἀρχαῖος.

ὅσον ὁ ἀγαπητικός του¹. Αὐτὸ τὸ ἴδιον παρατηροῦ. e
 μεν καὶ εἰς τὸν ἐρώμενον: ἐντρέπεται ἰδιαιτέρως τοὺς
 ἐραστάς του, ἂν τύχη καὶ τὸν ἰδοῦν εἰς πρᾶξιν ἀπρεπῇ.
 Ἄν εὐρίσκετο λοιπὸν κανέναν τρόπον, ὥστε νὰ συγ-
 κροτηθῇ κράτος ἢ σῶμα στρατιωτικὸν² μόνον ἀπὸ
 ἐραστὰς καὶ ἐρωμένους, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶχαν
 καλύτερον τρόπον διακυβερνήσεως τῆς χώρας των,
 παρὰ μὲ τὸ ν' ἀπέχουν ἀπὸ κάθε τι χυδαῖον καὶ νὰ
 καλλιεργοῦν μεταξὺ των τὴν ἁμιλλαν. Καὶ εἰς τὰς 179³
 μάχας ἐπίσης οἱ τοιοῦτοι θ' ἀνεδεικνύοντο ὁ ἕνας
 παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου, καὶ ὀλίγοι νὰ ἦσαν, νι-
 κηταὶ ὅλου, θὰ ἔλεγα, τοῦ κόσμου. Διότι ἕνας ἐρωτευ-
 μένος θὰ ἠνείχετο πολὺ ὀλιγώτερον, φαντάζομαι, νὰ
 τὸν ἰδῇ ὁ ἀγαπημένος του εἴτε νὰ λιποτακτῇ εἴτε νὰ
 πετῇ τὰ ὅπλα, παρὰ νὰ τὸν ἰδῇ ὅλος ὁ ἄλλος κῶ-
 σμος· ἀντ' αὐτοῦ θὰ ἐπροτιμοῦσε χιλίους θανάτους.
 Πόσον μᾶλλον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγαπημένον του
 ἢ νὰ μὴ σπεύσῃ εἰς βοήθειάν του, ὅταν κινδυνεύῃ⁴—
 ὄχι! τόσον ἀνάξιος δὲν εἶναι κανεὶς, ποὺ νὰ μὴ τὸν
 γεμίσῃ ὁ ἴδιος ὁ Ἔρως δύναμιν θεῖαν καὶ γενναϊό-
 τητα, ὥστε ὁμοῖος ν' ἀναδειχθῇ πρὸς τὸν ἐκ φύσεως
 ἡρωικώτατον⁵. Καὶ κυριολεκτικῶς, αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ
 Ὅμηρος, ὅτι λ ε β ε ν τ ι ἄ ν ἐ φ ύ σ η ξ' ὁ θεός⁶ εἰς b
 μερικοὺς ἥρωας, αὐτὸ προσφέρει ὁ Ἔρως εἰς τοὺς
 ἐρωτευμένους, ὥς κάτι ποὺ προέρχεται ἀπ' αὐτόν⁶.

7. Ἐξ ἄλλου καὶ τὴν ζωὴν των νὰ θυσιάζουν δέ-
 χονται οἱ ἐρωτευμένοι καὶ μόνοι, ὄχι πλέον ἄνδρες

1. Ξεν. Κυνηγ. 12, 20 ὅταν μὲν γάρ τις ὁρᾶται ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, ἅπας ἑαυτοῦ ἐστὶ βελτίων καὶ οὔτε λέγει οὔτε ποι-εῖ αἰσχρὰ οὐδὲ κακὰ, ἵνα μὴ ὀφθῇ ὑπ' ἐκείνου.

2. Τὴν γνώμην αὐτὴν ἀποδίδει ὁ Ξενοφῶν Συμπ. 8, 32 εἰς τὸν Πausanίαν. Ἰδε Εἰσαγ. II § 4 καὶ I § 4, ὅπου ἀναφέρονται καὶ παραδείγματα τοιαύτης συγκροτήσεως στρατιωτικῶν σωμάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐρωτικῆς σχέσεως· τὸ ὀνομαστότερον ἐξ ὧν ἦτον ὁ ἱερὸς λόχος τῶν Θηβαίων, ὅστις ὁμῶς διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἱστορίαν κατὰ τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων τὸ 371.

3. Τὸ ἀνακόλουθον δεικνύει, ὅτι μετὰ τὸ κινδυνεύοντι ἀκο-λουθεῖ σύντομος διακοπή, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ὁ ὁμι-λῶν βλέπει τόσον ζωηρὰ ἐνώπιόν του τὸ περιεχόμενον τῆς σκέ-ψεώς του, ὥστε λησμονεῖ πῶς ἤρχισε τὴν φράσιν καὶ ὁμιλεῖ μὲ

ταῦτόν δὲ τοῦτο καὶ τὸν ἐρώμενον ὀρώμεν,
 ὅτι διαφερόντως τοὺς ἐραστὰς αἰσχύνεται, ὅταν
 ὀφθῇ ἐν αἰσχυρῷ τινι ὦν. εἰ οὖν μηχανή τις γέ-
 νοιτο, ὥστε πόλιν γενέσθαι ἢ στρατόπεδον ἐρα-
 5 στῶν τε καὶ παιδικῶν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἄμει-
 νον οἰκήσειαν τὴν ἑαυτῶν ἢ ἀπεχόμενοι πάντων
 τῶν αἰσχυρῶν καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους·
 καὶ μαχόμενοί γ' ἂν μετ' ἀλλήλων οἱ τοιοῦτοι 179
 νικῶεν ἂν ὀλίγοι ὄντες ὥς ἔπος εἰπεῖν πάντας
 10 ἀνθρώπους. ἐρῶν γάρ ἀνὴρ ὑπὸ παιδικῶν ὀφθῇ-
 ναι ἢ λιπῶν τάξιν ἢ ὅπλα ἀποβαλὼν ἦττον ἂν
 δῆπου δέξαιτο ἢ ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων. καὶ
 πρὸ τούτου τεθνάναι ἂν πολλάκις ἔλοιτο. καὶ
 μὴν ἐγκαταλιπεῖν γε τὰ παιδικὰ ἢ μὴ βοηθῆσαι
 15 κινδυνεύοντι—οὐδεὶς οὕτω κακὸς ὄντινα οὐκ ἂν
 αὐτὸς ὁ Ἔρως ἐνθεὸν ποιήσειεν πρὸς ἀρετήν,
 ὥστε ὅμοιον εἶναι τῷ ἀρίστῳ φύσει. καὶ ἀτεχνῶς, b
 ὃ ἔφη Ὀμηρος (Il. K 482), μ έ ν ο ς έ μ π ν ε υ σ α ι
 ἐνίοις τῶν ἡρώων τὸν θεόν, τοῦτο ὁ Ἔρως τοῖς
 20 ἐρῶσι παρέχει γιγνόμενον παρ' αὐτοῦ.

7. Καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνον ἐθέλου-
 σιν οἱ ἐρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ

6 ἢ del. Rückert 8 γ' ἂν : δ' ἂν w^{ac} γ' αἰ Vermehren 14 μὴν :
 μὴ TW 22 οὐ μόνον ὅτι : οὐ μόνον οἱ Stephanus οὐχ ὅτι Fi-
 scher, sed cf. Thuc. IV 85,6 || αἱ om. TW

ἀφοριστικὴν κατηγορηματικότητα. Τὸ κανονικὸν θά ἦτο : οὐδεὶς
 ἂν τολμῶη.

4. Ἔστω καὶ ἂν ἐκ φύσεως εἶναι ἀτολμότερος. Ὡστε ὁ
 Ἔρως συμπληρῶναι καὶ διορθῶναι τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου.

5. Ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ἄρης κλπ.

6. Ὁχι ὥς κάτι ἐξωτερικῶς εἰσαγόμενον, ὅπως ἀπὸ τοῦς
 ἄλλους θεοῦς. Ἡ αἰτία εἶναι, ὅτι ὁ Ἔρως εἶναι καὶ ὁ θεὸς
 ἀλλὰ καὶ τὸ συναίσθημα—κάτι ποῦ δέν εἶναι π. χ. ἡ Ἀθηνᾶ.

μόνον, ἀλλ' ἀκόμη καὶ αἱ γυναῖκες. Ὡς πρὸς αὐτὸ προσφέρει καὶ ἡ κόρη τοῦ Πελλίου ἡ Ἀλκηστις¹ μαρτυρίαν ἀρκετὴν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου τούτου εἰς τὸ Πανελλήνιον². Μόνη αὐτὴ προσεφέρθη ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀνδρός της· καὶ ὁμοῦ ἐξοῦσαν καὶ ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα του³. Ἀπ' αὐτοὺς ἐφάνη τόσον ἀνωτέρα εἰς ἀφοσίωσιν χάρις εἰς τὸν ἔρωτά της, ὥστε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ξένοι ἦσαν ἐκεῖνοι πρὸς τὸν υἱὸν των καὶ μόνον κατ' ὄνομα συγγενεῖς. Καὶ μὲ τὴν πρᾶξιν της αὐτὴν ποῦ ἔκαμεν, ἐνεφανίσθη ὄχι μόνον εἰς τῶν θνητῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τῶν θεῶν τὰ ὄμματα, ὅτι κατῴρθωσε κάτι τόσον εὐγενικόν, ὥστ' ἐνῶ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐπετέλεσαν πολυάριθμα λαμπρὰ κατορθώματα, εἰς μερικοὺς μόνον, ἐλαχίστους⁴, ἐχάρισαν ὡς τιμὴν οἱ θεοὶ τὸ ν' ἀπελευθερώσουν τὴν ψυχὴν των ἀπὸ τὸν Ἄδην, ὁμοῦς ἐκείνης τὴν ψυχὴν τὴν ἀπελύτρωσαν, θαμβωθέντες ἀπὸ τὴν πρᾶξιν της. Ἔτσι τιμοῦν καὶ οἱ θεοὶ διὰ ξεχωριστὰ τὸν ζῆλον εἰς τὸν ἔρωτα καὶ τὸν ἥρωισμόν⁵. Τοῦναντίον τὸν Ὀρφέα τοῦ Οἰάγρου⁶ ἀπρακτον ἀπὸ τὸν Ἄδην ἐξαπέστειλαν· τοῦ παρουσίασαν τὸ φάντασμα τῆς γυναικὸς του μόνον, χάριν τῆς ὁποίας

1. Ὁ μῦθος ἦτο γνωστός ἀπὸ τοῦ Φρυγίου καὶ κατόπιν (483 π.Χ.) ἀπὸ τοῦ Εὐριπίδου· τὸ γνωστὸν δράμα. Ὁ Φαῖδρος ὁμοῦς ἀκολουθεῖ ἐδῶ διάφορον παράδοσιν: Ἡ Ἀλκηστις ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν ὄχι διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ἡρακλέους, ὁ ὅποιος παλαίει πρὸς τὸν Θάνατον, ἀλλὰ κατὰ χάριν τῆς Περσεφόνης, τὴν ὁποίαν συνεκίνησεν ἡ αὐτοθυσίᾳ της ὑπὲρ τοῦ Ἀδμήτου.

2. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐζήτησα ν' ἀποδώσω τὸν μεγαλόστομον ρητορισμὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας.

3. Οἱ ὅποιοι καὶ προκαλοῦμενοι ἀρνοῦνται ν' ἀποθάνουν ὑπὲρ τοῦ Ἀδμήτου.

4. Π.χ. τὸν Πρωτεσίλαον, τὸν Σίσυφον, τὸν Κάστορα κλπ.

5. Σπουδὴ εἶναι ἡ διάθεσις, ἡ προθυμία, ἀρετὴ ἡ πραγματοποίησις, τὰ ἔργα.

6. Ὁ γνωστός μῦθος ἐξηγεῖ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Ὀρφέως μὲ τὸ ὅτι ἀπὸ ὑπερβολῆς ἀγάπης δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατηθῇ, ἀλλ' ἐστράφη νὰ ἰδῇ τὴν Εὐρυδίκην, παρὰ τὴν ὑπόσχεσίν του εἶναι συνήθης ὁμοῦς ἡ πίστις, ὅτι ἀπὸ τὰ φρικαλέα μέρη, ὅπως εἶναι ὁ Ἄδης, πρέπει νὰ φεύγῃ κανεὶς χωρὶς νὰ μεταστρέφεται εἰδεμὴ, θὰ τὸ πληρώσῃ. Ὁ Φαῖδρος εἰσάγει τὸ νέον στοιχεῖον τοῦ εἰδώλου, ὅπως εἰς τὸν μῦθον τῆς Ἑλένης καὶ εἰς τὸν τοῦ Ἰξίονος. Χαρακτηριστικόν: ὅτι ἡ ἀρχαία παράδοσις

γυναῖκες· τούτου δὲ καὶ ἡ Πελίου θυγάτηρ Ἄλ-
 κηστis ἱκανὴν μαρτυρίαν παρέχεται ὑπὲρ τοῦδε
 τοῦ λόγου εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐθελήσασα μόνη
 ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν, ὄντων αὐτῷ
 5 πατρός τε καὶ μητρός· οὕς ἐκείνη τοσοῦτον ὑπερ- c
 εβάλετο τῇ φιλίᾳ διὰ τὸν ἔρωτα, ὥστε ἀποδει-
 ξαι αὐτοὺς ἀλλοτρίους ὄντας τῷ ὑεῖ καὶ ὀνόματι
 μόνον προσήκοντάς· καὶ τοῦτ' ἐργασαμένη τὸ
 ἔργον οὕτω καλὸν ἔδοξεν ἐργάσασθαι, οὐ μόνον
 10 ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θεοῖς, ὥστε πολλῶν πολλὰ
 καὶ καλὰ ἐργασαμένων εὐαριθμήτοις δὴ τισιν
 ἔδοσαν τοῦτο γέρας οἱ θεοί, ἐξ Ἄιδου ἀνεῖναι
 πάλιν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνης ἀνεῖσαν ἀγα-
 σθέντες τῷ ἔργῳ. οὕτω καὶ θεοὶ τὴν περὶ τὸν ἔρω-
 15 τα σπουδὴν τε καὶ ἀρετὴν μάλιστα τιμῶσιν. Ὀρ-
 φέα δὲ τὸν Οἰάγρου ἀτελῇ ἀπέπεμψαν ἐξ Ἄι-
 δου φάσμα δείξαντες τῆς γυναικὸς ἐφ' ἣν ἦκεν,

3 ὑπὲρ τοῦδε τοῦ λόγου del. F. A. Wolf ὑπὲρ τοῦδε del. Stephanus
 τοῦ λόγου post τούτου v. 1 transponens 8 μόνων (i. e. μόνῳ)
 T (ut videtur) 12 δὴ post ἔδοσαν iterant TW || τὸ γέρας Paris,
 1810 || ἀνιέναι Hommel 13 ἀλλὰ τὴν ἐκείνης: ἀλλ' αὐτὴν ἐκεί-
 νην Earle 14 τῷ ἔργῳ del. Baiter τὸ ἔργον Vatic. 229; sed cf.
 Herod. IV 75 Xen. Cyr. Inst. VI 4,9 17 φάντασμα TW

ἐθεώρει δεῖγμα ὑψίστου ἡρωισμοῦ, τὸ νὰ καταβῆς ζωνταν-
 ος εἰς τὸν Ἄδην (μόνον ἥρωες μεγάλοι τὸ ἀποτολμοῦν, ὅπως
 ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Ὀδυσσεύς κλπ.), γίνεται διὰ τὸν
 ὀρθολογιστὴν μαθητὴν τῶν σοφιστῶν ἐνδειξίς δειλίας (ἡρωισμὸς
 θά ἦτο μόνον ν' ἀποθάνῃ) καὶ ἐγωισμοῦ (δὲν ἠμπορεῖ μόνος του
 νὰ περάσῃ). Τὸ ἴδιον καὶ μὲ τὸν μῦθον τοῦ θανάτου του: ὁ Ὀρ-
 φεὺς κατεσπαράχθη ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῆς Θράκης, διότι, πιστὸς
 εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς Εὐρυδίκης, δὲν ἠθέλησεν ἄλλην γυναῖκα
 ν' ἀγαπήσῃ, ἀλλ' ἐρωτεύθη μόνον τὸν Κάλαϊν. Ὁ θάνατός του
 λοιπὸν εἶναι τιμωρία (τιμωρία σκληρὰ διὰ τὴν ἑλληνικὴν περὶ
 εὐθανασίας ἀντίληψιν) ἐκ μέρους τῶν θεῶν, διότι ἡσέβησε πρὸς
 τὴν Ἀφροδίτην ἢ κατ' ἄλλους πρὸς τὸν Διόνυσον (πρβλ. τὸν θά-
 νατον τοῦ Πενθέως καὶ τοῦ Ἰππολύτου), ἀλλ' ἦτο πάντως ἀπο-
 τέλεσμα τῆς ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὴν Εὐρυδίκτην. Διὰ τὸν Φαί-
 δρον ὅμως εἶναι τιμωρία διὰ τὴν ἀστάθειάν του εἰς τὸν ἔρωτα
 πρὸς ἐκείνην.

ἦλθεν, ἐκείνην τὴν ἰδίαν δὲν ἠθέλησαν νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν. Διότι ἐκρίθη, ὅτι ἐφέρετο ἄτολμα, σὰν κιθαρωδὸς ποῦ ἦταν¹, καὶ δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ θυσιάσῃ χάριν τοῦ ἔρωτός του τὴν ζωὴν του, ὅπως ἡ Ἀλκηστις, ἀλλ' ἐμνηχανεύετο πῶς νὰ εἰσχωρήσῃ ζωντανὸς εἰς τὸν Ἄδην. Λοιπὸν δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον τὸν ἐτιμώρησαν καὶ ὥρισαν ὁ θάνατός του ἀπὸ γυναῖκας νὰ ἐπροέλθῃ. Ὅχι σὰν τὸν Ἀχιλλέα, τῆς Θέτιδος τὸν υἱόν, ποῦ τὸν ἐτίμησαν καὶ τὸν ἔστειλαν εἰς τὰς νήσους τῶν μακάρων². Ἐπειδὴ, ἐνῶ εἶχε προειδοποιηθῇ ἀπὸ τὴν μητέρα του, ὅτι θ' ἀποθάνῃ, ἂν σκοτώσῃ τὸν Ἔκτορα, ἂν ὁμῶς δὲν τὸ κάμῃ, θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον του καὶ θὰ τελειώσῃ τὴν ζωὴν του εἰς γῆρας βαθύ, ἐντούτοις εἶχε τὸ θάρρος καὶ ἐπροτίμησε νὰ βοηθήσῃ τὸν ἔραστήν του Πάτροκλον καὶ νὰ τὸν ἐκδικήσῃ καὶ ὕστερα ν' ἀποθάνῃ ὅχι μόνον χάριν ἐκείνου ἀλλὰ καὶ ἀμέσως κατόπιν ἐκείνου, ὅταν πλέον ἐκεῖνος ἦτο νεκρός. Δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα καὶ οἱ θεοὶ τὸν ἐκαμάρωσαν ἐξαιρετικὰ καὶ ἐξαιρετικὰ τὸν ἐτίμησαν, ποῦ ἀπέδιδε τόσῃν σημασίαν εἰς τὸν ἔραστήν του³. Ὁ Αἰσχύλος πάντως φλυαρεῖ μ' αὐτὸ ποῦ λέγει, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἦτον ἔραστής τοῦ Πατρόκλου⁴, αὐτὸς ποῦ ἦτον ὠραιότερος ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν Πάτροκλον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλους δὲ τοὺς ἄλλους ἥρωας, καὶ ἀγένειος⁵ ἀκόμη, καὶ ἔπειτα νεώτερος πολὺ, ὅπως μᾶς παραδίδει ὁ Ὅμηρος. Ὅχι! Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι οἱ θεοὶ ἐκτιμοῦν βεβαίως πάρα πολὺ τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ ἥρωισμοῦ εἰς

1. Ἐπομένως ἄνανδρος. Εἶναι ἡ συνήθης, εἰς τ' ἀριστοκρατικὰ ἰδίως καθεστῶτα, περιφρόνησις πρὸς τοὺς παντοίας εἰδικότητος καλλιτέχνας (ραψωδοὺς, ποιητάς, αὐλητάς κλπ.), καταγομῆνους κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀπολέμου ἰωνίας καὶ ὑποχρεωμένους, ὥς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός των, νὰ περιποιοῦνται ὅλους καὶ ἀπὸ ὅλους νὰ δέχωνται ἀμοιβάς. Τὴν περιφρόνησιν αὐτὴν ἐκληρονόμησαν οἱ διάδοχοί των, οἱ σοφισταί, ὅσον καὶ δὲ ἐθαυμάζετο ἡ δεξιότεχνία των (Πρωταγ. 312a).

2. Εἶναι μεταγενεστέρα παράδοσις, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ὠδηγήθη εἰς τὸ Ἥλύσιον (Ἰβυκος fr. 37B.) ἢ τὰς νήσους τῶν μακάρων (Πινδ. Ὀλ. 2, 77 κέξ.) ἢ τὴν νῆσον Λεύκην εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ὅπου συνεζεύχθη τὴν Ἑλένην (Πινδ. Νεμ. 4, 49). Εἰς τὴν Ὀδύσσειαν (λ 467 κέξ.) ὁ Ἀχιλλεὺς εὐρίσκεται ὡς εἰδωλὸν μαζὶ με τοὺς ἄλλους θνητοὺς εἰς τὸν Ἄδην.

3. Ὅμοίως ἐξαίρει τὴν αὐτοθυσίαν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ὁ

αὐτὴν δὲ οὐ δόντες, ὅτι μαλθακίζεσθαι ἐδόκει
 ἅτε ὦν κιθαρῳδός, καὶ οὐ τολμᾶν ἔνεκα τοῦ ἔ-
 ρωτος ἀποθνήσκειν ὥσπερ Ἀλκηστis, ἀλλὰ δια-
 μαχανᾶσθαι ζῶν εἰσιέναι εἰς Ἀιδου. τοιγάρτοι
 5 διὰ ταῦτα δίκην αὐτῷ ἐπέθεσαν καὶ ἐποίησαν
 τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν γενέσθαι, οὐχ
 ὥσπερ Ἀχιλλέα τὸν τῆς Θέτιδος ὕδν ἐτίμησαν
 καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψαν, ὅτι πεπυ-
 σμένος παρὰ τῆς μητρὸς ὡς ἀποθανοῖτο ἀποκτεί-
 10 νας Ἑκτορα (Hom. Il. Σ 96), μὴ ποιήσας δὲ τοῦ-
 το οἴκαδ' ἐλθὼν γηραιὸς τελευτήσοι (Hom. Il.
 I 414), ἐτόλμησεν ἐλέσθαι βοηθήσας τῷ ἐραστῇ
 Πατρόκλῳ καὶ τιμωρήσας οὐ μόνον ὑπεραποθα- 180
 νεῖν ἀλλὰ καὶ ἐπαποθανεῖν τετελευτηκότι· ὅθεν
 15 δὴ καὶ ὑπεραγασθέντες οἱ θεοὶ διαφερόντως αὐ-
 τὸν ἐτίμησαν, ὅτι τὸν ἐραστὴν οὕτω περὶ πολλοῦ
 ἐποιεῖτο. Αἰσχύλος δὲ (Myrmidon. fr. 135 N²) φλυ-
 αρεῖ φάσκων Ἀχιλλέα Πατρόκλου ἐρᾶν, ὃς ἦν
 καλλίων οὐ μόνον Πατρόκλου ἀλλ' ἄρα καὶ τῶν
 20 ἡρώων ἀπάντων (Il. B 674), καὶ ἔτι ἀγένειος, ἔπει-
 τα νεώτερος πολὺ, ὥς φησιν Ὀμηρος (Il. Λ 786).
 ἀλλὰ γὰρ τῷ ὄντι μάλιστα μὲν ταύτην τὴν

3 διαμαχανᾶσθαι W 4 ζῶν ἰέναι W ζῆν ἰέναι T 9 ἀποθάνοιτο
 TW ἀποθάνοι B 10 μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο TW: μὴ ἀποκτείνας δὲ
 τοῦτον B 11 οἴκαδε δ' B 12 βοηθήσαι W 13 [Πατρ. del. Naber]
 19 ἀλλ' ἄρα καὶ TW: ἀλλὰ καὶ B ἀλλ' ἄμα καὶ Burnet, sed cf.
 177c 20 καὶ ἔτι ἀγένειος [del. Kalitsunakis], post πολὺ trp. Petersen.

Σωκράτης εἰς τὴν Ἀπολογία του 28c καὶ ὁ Αἰσχίνης I, 145 καὶ
 ὁ Ἀριστοτέλης Ρητ. 1359a3.

4. Εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ὁ Αἰσχύλος εἰσήγε τὸν Ἀχιλλέα
 θρηνοῦντα τὸν Πάτροκλον μὲ ζωηροτάτας ἐρωτικὰς ἐκφράσεις (ὦ
 δυσχάριστε τῶν πυκνῶν φιλημάτων), ἐνῷ ὁ Ὀμηρος ἀγνοεῖ τοι-
 αύτην ἐρωτικὴν σχέσιν (Ξεν. Συμπ. 8, 31). Ὁ Φαῖδρος ἀντιθέτως
 θέλει νὰ τὸν παραστήσῃ ὡς ἐρώμενον τοῦ Πατρόκλου, παρὰ-
 δεῖγμα πιστοῦ ἐρωμένου. Ἀλλωστε καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἔγραψε σα-
 τυρικὸν δράμα Ἀχιλλέως ἐρασταί.

5. Ἔτσι παριστάνεται καὶ εἰς τὰ ἀγγεῖα.

τὸν ἔρωτα, περισσότερον ὁμῶς θαυμάζουν καὶ καμάρωνουν καὶ ἀνταμείβουν, ὅταν ὁ ἐρώμενος ἀφοσιώνεται εἰς τὸν ἐραστήν, παρὰ ὅταν ὁ ἐραστής εἰς τὸν ἐρώμενον. Διότι συγγενεστέρα πρὸς τοὺς θεοὺς ὕπαρξις εἶν' ὁ ἐραστής παρὰ ὁ ἐρώμενος, ἀφοῦ μέσα του ἔχει τὸν θεόν¹. Διὰ τοῦτο ἀπένειμαν εἰς τὸν Ἀχιλλέα μεγαλυτέρας παρὰ εἰς τὴν Ἀλκησιν τιμᾶς, καὶ τὸν ἔστειλαν εἰς τῶν μακάρων τὰς νήσους.

Ἔτσι λοιπὸν ἰσχυρίζομαι ἐγώ, ὅτι ὁ Ἔρως εἶναι μεταξὺ τῶν θεῶν ὁ περισσότερον ἀρχαῖος καὶ ὁ περισσότερον σεβαστός καὶ ὁ περισσότερον ἀποτελεσματικός διὰ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀπόκτησιν προσωπικῆς ἀξίας καὶ εὐδαιμονίας καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ μετὰ θάνατον».

8. Τοιοῦτος περίπου ἦτον ὁ λόγος, εἶπε, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ Φαῖδρος. Μετὰ τὸν Φαῖδρον ἦσαν μερικοὶ ἄλλοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἐνεθυμεῖτο καὶ τόσον καλά. Τοὺς παρέτρεξε λοιπὸν καὶ διηγῆθη τοῦ Πausanίου τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος εἶπεν :

«Ἔχω τὴν ιδέαν, Φαῖδρε, ὅτι τὸ θέμα τοῦ λόγου δὲν μᾶς ἔχει τεθῆ ὀρθῶς², ὅπως ἐδόθη ἔτσι ἀορίστως τὸ παράγγελμα νὰ ἐγκωμιάζωμεν τὸν Ἔρωτα. Βεβαίως, ἂν ἓνας ἦτον ὁ Ἔρως, θὰ ἦτον ἐν τάξει· ἀλλὰ τώρα νὰ ποῦ δὲν εἶναι ἓνας. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν εἶν' ἓνας, ὀρθότερον εἶν' ἐκ τῶν προτέρων νὰ καθορισθῇ, ποίας φύσεως εἶν' ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ ἐγκωμιάσωμεν. Θὰ δοκιμάσω λοιπὸν ἐγὼ νὰ ἐπανορθώσω αὐτὴν τὴν παράλειψιν, νὰ καθορίσω πρῶτα τὸν Ἔρωτα ποῦ πρέπει νὰ ἐγκωμιάζωμεν, καὶ κατόπιν νὰ συνθέσω ἓνα πανηγυρικὸν ἀντάξιον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.

Λοιπὸν εἰς ὅλους μας εἶναι γνωστόν, ὅτι Ἀφροδίτη χωρὶς Ἔρωτα δὲν ὑπάρχει³. Τούτου τεθέντος, ἂν

* Ἰδε Εἰσαγ. II § 4.

1. Ἐπομένως ἡ θυσία ὑπὲρ τοῦ ἐραστοῦ εἶναι θυσία ὑπὲρ τοῦ Ἔρωτος ποῦ τὸν κατέχει.

2. Δὲν ἀναφέρεται εἰδικῶς εἰς τὸν λόγον τοῦ Φαῖδρου (ἀφοῦ μεσολαβοῦν ἄλλοι), ἀλλ' εἰς τὸν τρόπον ποῦ ἐτέθη τὸ θέμα.

ἀρετὴν οἱ θεοὶ τιμῶσιν τὴν περὶ τὸν ἔρωτα, μᾶλλον μέντοι θαυμάζουσιν καὶ ἄγανται καὶ εὖ ποι-
οῦσιν, ὅταν ὁ ἐρώμενος τὸν ἐραστὴν ἀγαπᾷ ἢ
ὅταν ὁ ἐραστής τὰ παιδικὰ· θειότερον γὰρ ἐρα-
5 στῆς παιδικῶν· ἔνθεος γάρ ἐστι. διὰ ταῦτα καὶ
τὸν Ἀχιλλέα τῆς Ἀλκήστιδος μᾶλλον ἐτίμη-
σαν, εἰς μακάρων νήσους ἀποπέμψαντες.

Οὕτω δὲ ἐγὼ γέ φημι Ἐρωτα θεῶν καὶ πρε-
σβύτατον καὶ τιμιώτατον καὶ κυριώτατον εἶναι
10 εἰς ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονίας κτήσιν ἀνθρώποις
καὶ ζῶσι καὶ τελευτήσασιν.

8. Φαῖδρον μὲν τοιοῦτόν τινα λόγον ἔφη εἰ-
πεῖν, μετὰ δὲ Φαῖδρον ἄλλους τινὲς εἶναι, ὧν
οὐ πάνυ διεμνημόνευε· οὓς παρεῖς τὸν Πausa-
15 νίου λόγον διηγείτο. εἰπεῖν δ' αὐτὸν ὅτι

Οὐ καλῶς μοι δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, προβεβλή-
σθαι ἡμῖν ὁ λόγος, τό ἀπλῶς οὕτως παρηγγέλ-
θαι ἐγκωμιάζειν Ἐρωτα. εἰ μὲν γὰρ εἰς ἣν ὁ
Ἐρως, καλῶς ἂν εἶχε· νῦν δὲ οὐ γὰρ ἐστὶν εἷς·
20 μὴ ὄντος δὲ ἐνός ὀρθότερόν ἐστι πρότερον
προρρηθῆναι ὁποῖον δεῖ ἐπαινεῖν. ἐγὼ οὖν πει-
ράσομαι τοῦτο ἐπανορθώσασθαι, πρῶτον μὲν
Ἐρωτα φράσαι ὃν δεῖ ἐπαινεῖν, ἔπειτα ἐπαινέ-
σαι ἀξίως τοῦ θεοῦ.

25 Πάντες γὰρ ἴσμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνευ Ἐρωτος
'Αφροδίτη. μιᾶς μὲν οὖν οὔσης εἷς ἂν ἦν Ἐρως·

8 καὶ om. TW 9 καὶ τιμιώτατον om. T add. T²mg || κυριώτερον
TW 13 εἶναι : del. vel in εἰπεῖν mut. Hirschig 21 ὁποῖον : ὀπό-
τερον Hermann 26 οὖν om. Vindob. 21 Stobaeus

3. Ἡδη παρ' Ἡσιόδῳ (Θεογ. 201) ὁ Ἐρως εἶναι συνοδὸς τῆς
'Αφροδίτης, ἐθεωρήθη δηλαδὴ ἀπαραίτητος ὁ καθαγιασμός τῆς
γενετησίου πράξεως διὰ τοῦ συναισθήματος. Ὁ Σωκράτης προσφέρει
κατωτέρω διάφορον ἐρμηνείαν τῆς συνδέσεως τῶν δύο θεοτήτων.

ὕπῃρχε μία Ἀφροδίτη, ἓνας Ἔρως θὰ ὑπῆρχεν· ἐφ' ὅσον ὁμῶς ὑπάρχουν δύο, δύο κατ' ἀνάγκην καὶ Ἔρωτες ὑπάρχουν. Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι δύο αἱ θεαί; Ἡ μία πάντως ἀρχαιοτέρα καὶ χωρὶς μητέρα θυγάτηρ τοῦ Οὐρανοῦ, αὕτη ποὺ τῆς δίδομεν καὶ τὸ ἐπώνυμον Οὐρανία¹. Ἡ ἄλλη νεωτέρα, τοῦ Διὸς καὶ τῆς Διώνης, αὕτην ποὺ ὀνομάζομεν Πάνδημον². Κατ' ἀνάγκην ἄρα καὶ ὁ Ἔρως, ὁ ἓνας μὲν, ὁ συνεργάτης τῆς δευτέρας, ὁρθὸν εἶναι νὰ λέγεται Πάνδημος, Οὐράνιος ὁ ἄλλος³. Καθῆκον μας εἶναι βέβαια δι' ὅλους τοὺς θεοὺς καλὰ νὰ λέγωμεν⁴, οὐχ ἥττον ὁμῶς ἄς προσπαθήσωμεν νὰ περιγράψωμεν τὴν δικαιοδοσίαν καὶ τῶν δύο χωριστά. Διὰ κάθε πρᾶξιν ἰσχύει τὸ ἐξῆς: ἐφ' ὅσον ἐκτελεῖται αὕτη καθ' ἑαυτήν, δὲν εἶν' οὐτ' ἀξιέπαινος οὐτ' ἀξιόμειμτος. Αὐτὸ π. χ. ποὺ κάμνο- 181
μεν ἡμεῖς αὕτην τὴν στιγμήν, νὰ πίνωμεν ἢ νὰ τραγουδοῦμεν ἢ νὰ συζητοῦμεν, ἀπ' αὐτὰ κανένα δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἀξιέπαινον, εἰς τὴν ἐκτέλεσίν του ὁμῶς καταλήγει συνήθως νὰ εἶναι ἔτσι, ὅπως τυχὸν πραγματοποιηθῇ, δηλαδὴ ἂν ἐκτελεσθῇ κατὰ τρόπον ἠθικόν καὶ ὁρθόν, ἀποβαίνει ἠθικόν, ἂν κατὰ τρόπον μὴ ὁρθόν, ἀνήθικον. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς καὶ μὲ τὴν ἀγάπην

1. Εἶχε δύο ἱερὰ εἰς τὰς Ἀθήνας: ἓνα εἰς τὸν ἀγοραῖον Κολωνὸν παρὰ τὴν Βασιλείον Στοᾶν (ἀνατολικῶς τοῦ σημερινοῦ Θησείου) μὲ μαρμαρίνον ἀγαλμα τοῦ Φειδίου, ὁ ὁποῖος εἶχε κατασκευάσει καὶ χρυσελεφάντινον ἀγαλμα τῆς θεᾶς εἰς τὴν Ἥλιδα. Τὸ δεύτερον καὶ περιφημότερον εὐρίσκετο ἐν Κήποις, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σημερινοῦ Ζαππείου, μὲ ἀγαλμα τοῦ Ἀλκαμένους (Παυσαν. 1, 14, 6 καὶ 1, 19, 2). Ἡδὲ οἱ ἀρχαῖοι ταυτίζουσιν τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτην μὲ τὴν φοινικικὴν Οὐρανίαν θεάν· ἀλλὰ φαίνεται νὰ ἦτον ἐλληνικὴ, ἢ κορυφαία τῶν τριῶν Μοιρῶν ἢ αὕτη αὕτη ἡ Μοῖρα—βαθύτατος συμβολισμὸς ὅτι ἡ γέννησις τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ πράγματι καὶ ρυθμίζει ὀριστικῶς τὴν μοῖραν του.

2. Ἐλατρεῦετο ἔξω τῆς Ἀκροπόλεως κάτω τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης. Ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ ἐπιθέτου Πάνδημος δὲν ἦτον αὕτη ποὺ λέγει ἐδῶ ὁ Παυσανίας. Ὁ λεξικογράφος Ἀρποκρατίων (ἐν λ.) μᾶς λέγει ρητῶς, ὅτι ὠνομάσθη τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τοῦ Ἰδρύσαντος Θησέως διὰ τὸ ἐνταῦθα πάντα τὸν δῆμον συνάγεσθαι, ἦτον ἄρα τοῦ ὅλου λαοῦ (ὅχι ὠρισμένου γένους) προστάτης. Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ Σόλωνος, ὅστις ἐρρύθμισε τὰ ζητήματα τῶν ἐταίρων, ἐθεωρήθη προστάτης καὶ σύμβολον τοῦ ἀγοραίου ἔρωτος. Μὲ τὴν διάκρισιν αὕτην συνεδυάσθη κατόπιν καὶ ἡ διαφορὰ τῶν πα-

ἐπεὶ δὲ δὴ δύο ἐστόν, δύο ἀνάγκη καὶ Ἔρωτε εἶναι. πῶς δ' οὐ δύο τῷ θεᾷ; ἡ μὲν γέ που πρεσβυτέρα καὶ ἀμήτωρ Οὐρανοῦ θυγάτηρ, ἣν δὴ καὶ Οὐρανίαν ἐπονομάζομεν. ἡ δὲ νεωτέρα Διὸς
 5 καὶ Διώνης, ἣν δὴ Πάνδημον καλοῦμεν. ἀναγκά- e
 καίον δὴ καὶ Ἔρωτα, τὸν μὲν τῇ ἑτέρᾳ συνεργ-
 γόν Πάνδημον ὀρθῶς καλεῖσθαι, τὸν δὲ Οὐρά-
 νιον. ἐπαινεῖν μὲν οὖν δεῖ πάντας θεούς, ἃ δ' οὖν
 ἐκάτερος εἴληχε πειρατέον εἰπεῖν. πᾶσα γὰρ
 10 πρᾶξις ᾧδ' ἔχει· αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς πραττομένη
 οὔτε καλὴ οὔτε αἰσχρά. οἷον ὃ νῦν ἡμεῖς 181
 ποιοῦμεν, ἢ πίνειν ἢ ἄδειν ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ
 ἔστι τούτων αὐτὸ καλὸν οὐδὲν, ἀλλ' ἐν τῇ πρά-
 ξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη· καλῶς μὲν
 15 γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς καλὸν γίγνεται, μὴ
 ὀρθῶς δὲ αἰσχρόν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ

1 δὴ om. T Stobaeus || ἔρωτας Stobaeus 2 τῷ : τὰ idem 5 διόνης B
 10 πραττομένη codd. Stobaeus, Gellius XVII 203 (sed non vertit
 ib. 9) om. Proclus in I Alcib. p. 495 del. Stephanus [Schanz] μὴ
 πραττομένη Richards ταττομένη Bernays 13 αὐτὸ BTW Stobaeus :
 αὐτὸ καθ' αὐτὸ T² Gellius (?) || τῇ om. Stobaeus 16 τὸ om. idem

ραδόσεων περὶ τῶν γονέων τῆς Ἀφροδίτης : ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. E 470) τὴν λέγει κόρην τοῦ Διὸς καὶ τῆς Διώνης· ὁ Ἡσίοδος (Θεογ. 188—206) διηγείται, ὅτι ἐγεννήθη ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὸν ἄφρον γονιμοποιηθέντα διὰ τοῦ σπέρματος τοῦ ἀκρωτηριασθέντος Οὐρανοῦ· εἶν' ἐπομένως ἀμήτωρ.

8. Τὰ ἐπίθετ' αὐτὰ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς ἀληθινὴν λατρείαν. Μεταγενεστέρα μόνον Μιλησία ἐπιγραφὴ ἀναφέρει ἱερὸν Ἔρωτος Οὐρανίου, κατ' ἐπίδρασιν προφανῶς πλατωνικὴν.

4. Διὰ τὰ μὴ προκαλέσωμεν τὴν μῆνιν τῶν· διότι καὶ ὁ Πάνδημος Ἔρως θεὸς εἶναι καὶ δύναται νὰ βλάψῃ. Αὐτὸ δὲν ἀντιφάσκει πρὸς τὸ 181a, ὅπου λέγεται, ὅτι ὁ Πάνδημος δὲν εἶναι ἄξιός ἐγκωμιάζεσθαι· διότι τὸ ἐπαινεῖν ἐδῶ ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ εὐφημεῖν. Ἡ περιγραφὴ, ἐννοεῖται, καταλήγει εἰς κατηγορίαν τοῦ ἐνός.

καὶ ὁ Ἔρως δὲν εἶναι εἰς τὴν ὁλότητά του κάτι εὐγενικὸν καὶ ἄξιον ἐγκωμίων, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνος ποὺ παρακινεῖ εἰς εὐγενικὰ ἐρωτικὰ αἰσθήματα.

9. Λοιπὸν ὁ μὲν Ἔρως τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης εἶναι ἀληθινὰ πάνδημος καὶ προβαίνει εἰς ὅ,τι τύχη. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἔρως, ποὺ δοκιμάζουν οἱ κατώτεροι ἄν- b
θρωποι. Ἐρωτεύονται δὲ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ πρόσωπα πρῶτον μὲν ὅχι ὀλιγώτερον γυναικας, παρ' ὅσον παιδιὰ. Ἐπειτα καὶ ὅσους τυχὸν ἐρωτεύονται, τὸ σῶμα των μᾶλλον¹ παρὰ τὴν ψυχὴν ἐρωτεύονται. Ὑστερα παιδιὰ κατωτέρας, ὅσον τὸ δυνατόν, διανοητικότητος ἐπειδὴ κοιτάζουν πῶς νὰ πραγματοποιήσουν τοὺς σκοπούς των, καὶ ἀδιαφοροῦν ἂν τὰ μέσα εἶναι ἠθικὰ ἢ ὅχι. Ἐντεῦθεν συμβαίνει εἰς τὰς ἐνεργείας των νὰ κάμνουν ὅ,τι τοὺς τύχη, ἀδιακρίτως καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀντίθετον. Προέρχεται ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὴν θεάν, ἡ ὁποία καὶ νεωτέρα εἶναι πολὺ ἀπὸ τὴν ἄλλην καὶ συμμετέχει εἰς τὴν γέννησίν της καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ c
τὸ ἀρσενικόν. Τοῦναντίον ὁ ἄλλος εἶναι τῆς Οὐρανίας ἡ ὁποία πρῶτον μὲν δὲν ἔχει μέσα της στοιχεῖον θηλυκόν, ἀλλὰ μόνον ἀρσενικόν², ἔπειτα εἶναι ἀρχαιότερα, ἀπηλλαγμένη ἀτασθαλίας³. Δι' αὐτὸν μάλιστα τὸν λόγον στρέφονται πρὸς τὸ ἀρσενικόν ὅσοι ἔχουν μέσα των τὴν πνοὴν αὐτοῦ τοῦ Ἔρωτος, καὶ ἀρέσκονται εἰς ὅ,τι ἐκ φύσεως ἔχει μεγαλυτέραν ρωμαλεότητα καὶ νοημοσύνην⁴. Θὰ ἤμποροῦσε μάλιστα κανεῖς καὶ ἐντὸς αὐτῆς ταύτης τῆς περιοχῆς τῆς παιδεραστίας νὰ διακρίνη ποῖοι γνησίως εἶναι παρακινημένοι ἀπὸ τοῦτον τὸν Ἔρωτα: αὐτοὶ δὲν ἐρωτεύονται ἄνώριμα τὰ παιδιὰ, ἀλλὰ ὅταν ἀρχίσουν πλέον νὰ d
ἔχουν κρίσιν, καὶ τοῦτο συμπίπτει σχεδὸν μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων τριχῶν τοῦ προσώπου. Διότι ὅσοι ἀπὸ τότε ἀρχίζουν νὰ ἐρωτεύωνται, εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀποφασισμένοι τὴν ζωὴν των ὁλόκληρον μαζὶ νὰ μείνουν καὶ ἀπὸ κοινοῦ νὰ συζητήσουν.

1. Τὸ μᾶλλον ἐδῶ δὲν σημαίνει περισσότερον, ὥστε νὰ εἶνα ποσοτικὴ ἢ διαφορὰ τῶν δύο ἐρώτων, ἀλλ' αἶρει τὸν δεύτερον ὅρον τῆς συγκρίσεως: τὸ σῶμα, ὅχι τὴν ψυχὴν.

2. Ἄφοῦ εἶναι ἀμήτωρ.

Ἔρως οὐ πᾶς ἐστὶ καλὸς οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλὰ ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν.

9. Ὁ μὲν οὖν τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης ὡς ἀληθῶς πάνδημός ἐστι καὶ ἐξεργάζεται ὃ τι ἂν ἔ
 5 τύχη· καὶ οὗτός ἐστιν ὃν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων ἐρώσιν. ἐρώσιν δὲ οἱ τοιοῦτοι πρῶτον μὲν οὐχ ἥττον γυναικῶν ἢ παίδων, ἔπειτα ὧν καὶ ἐρώσι, τῶν σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν, ἔπειτα ὡς ἂν δύνωνται ἀνοητοτάτων, πρὸς τὸ διαπρά-
 10 ξασθαι μόνον βλέποντες, ἀμελοῦντες δὲ τοῦ καλῶς ἢ μή· ὅθεν δὴ ξυμβαίνει αὐτοῖς ὃ τι ἂν τύχῃ, τοῦτο πράττειν, ὁμοίως μὲν ἀγαθόν, ὁμοίως δὲ τὸνναντίον. ἔστι γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς θεοῦ, νεωτέρας τε οὔσης πολὺ ἢ τῆς ἐτέρας καὶ μετε-
 15 χούσης ἐν τῇ γενέσει καὶ θήλεος καὶ ἄρρενος. ὁ δὲ τῆς Οὐρανίας πρῶτον μὲν οὐ μετεχούσης θήλεος ἀλλ' ἄρρενος μόνον [καὶ ἐστὶν οὗτος ὁ τῶν παίδων ἔρως], ἔπειτα πρεσβυτέρας, ὕβρεως ἀμοίρου· ὅθεν δὴ ἐπὶ τὸ ἄρρεν τρέπονται οἱ ἐκ
 20 τούτου τοῦ Ἔρωτος ἔπιπνοι, τὸ φύσει ἐρρωμενέστερον καὶ νοῦν μᾶλλον ἔχον ἀγαπῶντες. καὶ τις ἂν γνοίη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ παιδευαστίᾳ τοὺς εἰλικρινῶς ὑπὸ τούτου τοῦ Ἔρωτος ὠρμημένους·
 25 οὐ γὰρ ἐρώσι παίδων, ἀλλ' ἐπιδὸν ἤδη ἄρχονται νοῦν ἴσχειν, τοῦτο δὲ πλησιάζει τῷ γενειάσκειν. παρεσκευασμένοι γάρ, οἶμαι, εἰσὶν οἱ ἐντεῦθεν ἀρχόμενοι ἐρᾶν ὡς τὸν βίον ἅπαντα ξυνεσόμενοι καὶ κοινῇ συμβιωσόμενοι, ἀλλ' οὐκ

13 ἀπὸ del. Usener 17 καὶ . . . ἔρως del. Schütz [(Opusc. 120) secl. Schanz Hug alii] 24 ἀλλ' ἢ Stephanns.

3. Ἡ ὕβρις εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς νεότητος, Εὐθύδ. 273a.

4. Πρβλ. Ξεν. Συμπ. 2,9 ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χείρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς οἶσα τυγχάνει, γνώμης δὲ καὶ ἰσχύος δέϊται.

ὄχι νὰ τὸν ἐξαπατήσουν, ἀνώριμον ὅπως τὸν ἐπέτυχαν εἰς τὴν ἀφέλειάν του, καὶ ὕστερα νὰ γελάσουν εἰς βάρος του καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν, διὰ νὰ τρέξουν εἰς ἕναν ἄλλον. Ἐπρεπε μάλιστα καὶ νόμος νὰ ὑπάρχη ἀπαγορεύων τὸν ἔρωτα τῶν μικρῶν παιδιῶν· δὲν θὰ ἐσπαταλᾶτο τότε τόση προσπάθεια εἰς κάτι ἀβέβαιον. Διότι ἀβέβαιον εἶναι τὸ τέλος τῶν παιδιῶν, ὡς e ποῦ θὰ καταλήξῃ ἡ ἐξέλιξις των ὡς πρὸς τὰ ἐλαττώματά των ἢ τὰ προτερήματα, τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ σωματικά¹. Οἱ ἀνώτεροι βέβαια ἄνθρωποι θεσπίζουν μόνοι των διὰ τὸν ἑαυτὸν των τὸν νόμον αὐτὸν ἐκουσίως. Ἐπρεπεν ὁμως καὶ εἰς τοὺς χυδαίους αὐτοὺς ἐραστὰς νὰ ἐπιβάλλωμεν διὰ τῆς βίας τοιαύτην διαγωγὴν, ὅπως καὶ μὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἐλευθέρας τοὺς ἐξαναγκάζομεν, ὅσον μᾶς εἶναι δυνατόν, νὰ μὴ συνάπτουν ἐρω- 182 τικὰς σχέσεις². Διότι αὐτοὶ εἶναι ποὺ ἔχουν προκαλέσει καὶ τὴν δυσφήμησιν, ὥστε νὰ φθάνουν³ μερικοὶ⁴ νὰ ὑποστηρίζουν, πῶς εἶν' ἐντροπὴ νὰ φαίνεται κανεὶς εὐχάριστος εἰς τὸν ἐραστήν του. Καὶ τὸ ὑποστηρίζουν ἔχοντες ὑπ' ὄψει των αὐτοὺς, ἐπειδὴ βλέπουν εἰς αὐτοὺς τὴν ἔλλειψιν κάθε λεπτότητος καὶ χρηστότητος. Ἀλλωστε καμμία, φαντάζομαι, πρᾶξις, ποὺ γίνεται βέβαια σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνους τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς ἠθικῆς⁵, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπισύρῃ φόγον δίκαιον.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα τὰς ἠθικὰς ἀντιλήψεις τὰς σχετικὰς μὲ τὸν ἔρωτα, εἰς τ' ἄλλα μὲν τὰ κράτη εἶναι εὐκόλως νοηταί, διότι ἔχουν κανονισθῇ κατὰ τρόπον μονοκόμματον· ἐνῶ ἐδῶ εἶναι περίπλοκοι. Εἰς τὴν b

1. Ἡ σειρά τῶν λέξεων εἶναι : περὶ κακίας καὶ ἀρετῆς ψυχῆς τε καὶ σώματος. Ὁ Πausanias ἀντιτίθεται πρὸς τὸν φαῖδρον, ὅστις συνιστᾷ τὸν ἔρωτα εὐθύς νέῳ ὄντι 178c. Διὰ τὸν ἕναν ὁ ἔρως εἶναι δημιουργὸς ἀρετῆς, διὰ τὸν Pausanias εἶναι ἡ ἀρετὴ, τοῦλάχιστον ὡς δυναμικότης, προϋπόθεσις γονίμου ἔρωτος. Πρβλ. φαῖδρ. 252e.

2. Ἀναφέρεται ἄφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὰς βαρείας ποινάς, ποὺ διαγράφει ὁ νόμος ἐναντίον τῶν μοιχῶν καὶ τῶν βιαστῶν (ἀκόμη καὶ αὐτοδικία μέχρι θανάτωσης ἐπετρέπετο), ἄφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν γυναικῶν ἐντὸς τῆς οἰκίας.

3. Τόσον αὐτονόητον εἶναι διὰ τοὺς καθὼς πρέπει ἀνθρώπους ὁ παιδικὸς ἔρως, ὥστε θεωρεῖ τὸ λ μ η μ α ὁ Pausanias τὴν δυσφήμησίν του. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ Αἰσχίνου 1,136 εἰς δίκην μάλιστα ἐναντίον τοῦ Τιμάρχου, κατηγορουμένου διὰ

ἐξαπατήσαντες, ἐν ἀφροσύνῃ λαβόντες ὡς νέον,
καταγελάσαντες οἰχήσεσθαι ἐπ' ἄλλον ἀποτρέ-
χοντες· χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι μὴ ἐρᾶν παί-
δων, ἵνα μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ἀνηλί- e
5 σκετο· τὸ γὰρ τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τε-
λευτᾷ κακίας καὶ ἀρετῆς ψυχῆς τε πέρι καὶ σώ-
ματος. οἱ μὲν οὖν ἀγαθοὶ τὸν νόμον τοῦτον αὐ-
τοὶ αὐτοῖς ἐκόντες τίθενται· χρῆν δὲ καὶ τούτους
τοὺς πανδήμους ἐραστάς προσαναγκάζειν τὸ τοι-
10 οῦτον, ὥσπερ καὶ τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν προσ-
αναγκάζομεν αὐτοὺς καθ' ὅσον δυνάμεθα μὴ 182
ἐρᾶν. οὔτοι γάρ εἰσιν οἱ καὶ τὸ ὄνειδος πεποιη-
κότες, ὥστε τινὰς τολμᾶν λέγειν ὡς αἰσχρὸν χα-
ρίζεσθαι ἐρασταῖς. λέγουσι δὲ εἰς τούτους ἀπο-
15 βλέποντες, ὀρῶντες αὐτῶν τὴν ἀκαιρίαν καὶ ἀ-
δικίαν· ἐπεὶ οὐ δήπου κοσμίως γε καὶ νομίμως
ὅτιοῦν πραττόμενον ψόγον ἂν δικαίως φέροι.

Καὶ δὴ καὶ ὁ περὶ τὸν ἔρωτα νόμος ἐν μὲν
ταῖς ἄλλαις πόλεσι νοῆσαι ῥάδιος (ἀπλῶς γάρ
20 ὠρίσται), ὁ δ' ἐνθάδε [καὶ ἐν Λακεδαιμόνι] ποι- b
κίλος. ἐν Ἡλιδι μὲν γὰρ καὶ ἐν Βοιωτοῖς καὶ οὐ
μὴ σοφοὶ λέγειν, ἀπλῶς νενομοθέτηται καλὸν

2 οἰχέσθαι Herwerden 5 τέλος del. Badham; sed cf. Alcidas.
Odys. 5 8 χρῆν B χρῆ TW 13 τινὰ vulg. 17 πράγμα πραττόμε-
νον T²mg 20 καὶ ἐν (ὁ ἐν T²) Λακεδαιμόνι del. Winckelmann,
post γὰρ trp. Robin 22 οὐ B corr. B²

τοιοῦτον ἐλάττωμα· ἐγὼ δὲ οὔτε ἔρωτα δικαίῳ ψέγειν οὔτε
τοὺς κάλλει διαφέροντάς φημι πεπορνεῦσθαι οὔτ' αὐτὸς ἐξαρ-
νοῦμαι μὴ οὐ γεγονέναι ἐρωτικὸς καὶ ἔτι καὶ νῦν εἶναι.

4. Ὁ Ἀλκιβιάδης μαρτυρεῖ 218d, ὅτι ἔτσι κρίνουν οἱ πολλοί·
ὥστ' ἐδῶ τὸ τινὲς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀριθμόν, ἀλλ' εἰς τὴν
σημαντικότητα τῶν δυσφημιστῶν τοῦ παιδικοῦ ἔρωτος.

5. Θὰ τοὺς ἀναπτύξῃ ἀμέσως κατωτέρω.

Ἡλείαν π. χ. καὶ τὴν Βοιωτίαν¹, καὶ ὅπου δὲν ἔχουν ἐπιδεξιότητα εἰς τὸ λέγειν², ἔχει χωρὶς περιορισμοὺς καθιερωθῇ ὡς ἠθικὸν τὸ νὰ ἐκτελῇς τοῦ ἔραστοῦ τὸ θέλημα, καὶ κανεῖς, νέος ἢ γέρων, δὲν θὰ τὸ ἔχα-
ρακτήριζε προσβλητικόν. Καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴν ὑπο-
βάλλωνται, φρονῶ, ἀνίκανοι ὅπως εἶναι εἰς τὸ λέ-
γειν, εἰς τὴν ἐνόχλησιν νὰ ζητοῦν νὰ κερδίσουν μὲ
ὠραία λόγια τοὺς νέους. Εἰς τὴν Ἰωνίαν³ πάλιν καὶ
ἄλλοι, εἰς πολλὰ μέρη, κρίνεται προσβλητικὸν εἰς
ὅσους ζοῦν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν βαρβάρων⁴.
Διότι εἰς τῶν βαρβάρων τὴν ἀντίληψιν εἶν' ἐξ αἰτίας
τῆς ἀπολυταρχίας ἀνήθικον καὶ τοῦτο, ὅπως καὶ ἡ
ἀγάπη πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ
τὸν ἀθλητισμόν⁵. Διότι δὲν συμφέρει, φαντάζομαι, εἰς
τοὺς κυβερνῶντας φρονήματα γενναῖα νὰ καλλιεργ-
γοῦνται μεταξὺ τῶν ὑπηκόων καὶ φιλίαι καὶ δεσμοὶ
ἰσχυροί, ὅτι ἀκριβῶς ἀναπτύσσουσιν συνήθως καὶ τ' ἄλ-
λα ὅλα⁶ καὶ ὁ ἔρως. Ἐμπράκτως μάλιστα ἔλαβον πεῖ-
ραν τοῦ πράγματος καὶ εἰς τὸν τόπον μας οἱ δικτάτο-
ρες⁷ πράγματι τοῦ Ἀριστογείτονος ὁ ἔρως καὶ τοῦ
Ἀρμοδίου ἡ φιλία ἀνέτρεψεν, ὅταν ἐσταθεροποιήθη,

1. Ὁ Πausanias θέλει ν' ἀναφέρῃ τὰ δύο ἄκρα διὰ τοῦτο παραλείπει τοὺς Κρήτας καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰς τοὺς ὁποί-
ους δὲν ἦτον εὐκόλον ν' ἀποδοθῇ τόση ἀγροικία. Μεταγενέστεροι
ὁμῶς ἀναγνῶσται προσέθεσαν τὸ ἐν Λακεδαίμονι, ἀκαίρως. Τὴν
ἰδίαν διάκρισιν τῶν δύο τούτων φυλῶν ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας κά-
μνει καὶ ὁ Ξενοφῶν Λακεδ. Πολιτ. 2, 12.

2. Χαρακτηριστικὸν τοῦ μαθητοῦ τῶν σοφιστῶν, ἢ μᾶλλον τοῦ
Ἑλληνος γενικῶς, εἶναι ὅτι ἡ ἔλλειψις πνευματικῆς καλλιέργειας
ἐκδηλώνεται εἰς τὴν ἀνικανότητα τοῦ λέγειν. Ἐπομένως δὲν κα-
ταδικάζοντ' ἐδῶ, διότι δὲν εἶν' εἰς θέσιν μὲ λόγια ἀπατηλὰ νὰ
παρασύρουν τοὺς νέους εἰς τὰς ὁρέξεις των, ἀλλ' ὅτι δὲν ἔχουν
νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς ὡς ἀντάλλαγμα τοῦ χαρίζεσθαι τὴν
πνευματικὴν ἀνωτερότητα τῆς συναναστροφῆς των (τὴν φιλοσο-
φίαν), ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μὲ λόγους. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ
λόγῳ πείθειν.

3. Πρβλ. Εἰσαγ. I § 4.

4. Μετὰ τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην τοῦ 386 ἀνεγνωρίσθη ἡ
κυριαρχία τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς Ἰωνίας.

5. Περὶ τοῦ στενοῦ δεσμοῦ τοῦ ἔρωτος ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέ-
ρου τῆς παιδείας πρβλ. Εἰσαγ. I § 4. Ὁ Πλάτων θὰ προσφέρῃ κα-
τωτέρω τὴν φιλοσοφικὴν ἐμβάθυνσιν τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως.
Προφανῆς ἐπίσης εἶν' ἡ σύνδεσις πρὸς τὸν ἀθλητισμόν, γέννημα
καὶ αὐτὸ τοῦ δωρικοῦ πολιτισμοῦ: εἰς τὸ γυμναστήριον τῆς Ἀκα-

τὸ χαρίζεσθαι ἐρασταῖς, καὶ οὐκ ἂν τις εἴ-
 ποι οὔτε νέος οὔτε παλαιὸς ὥς αἰσχρόν, ἵνα,
 οἶμαι, μὴ πράγματ' ἔχωσιν λόγῳ πειρώμενοι πεί-
 θειν τοὺς νέους, ἅτε ἀδύνατοι λέγειν. τῆς δὲ Ἰω-
 5 νίας καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ αἰσχρόν νενόμισται,
 ὅσοι ὑπὸ βαρβάροις οἰκοῦσιν. τοῖς γὰρ βαρβά-
 ροις διὰ τὰς τυραννίδας αἰσχρόν τοῦτό γε, καὶ
 ἢ γε φιλοσοφία καὶ ἡ φιλογυμναστία· οὐ γάρ, c
 οἶμαι συμφέρει τοῖς ἄρχουσι φρονήματα μεγάλα
 10 ἐγγίγνεσθαι τῶν ἀρχομένων, οὐδὲ φιλίας ἰσχυ-
 ρὰς καὶ κοινωνίας, ὃ δὴ μάλιστα φιλεῖ τὰ τε
 ἄλλα πάντα καὶ ὃ ἔρως ἐμποιεῖν· ἔργῳ δὲ τοῦ-
 το ἔμαθον καὶ οἱ ἐνθάδε τύραννοι· ὁ γὰρ Ἀρι-
 στογείτονος ἔρως καὶ ἡ Ἀρμοδίου φιλία βέβαιος

1 τὸ exp. T² 7 γε : τε Hermann 12 πάντα : ταῦτα Schleiermacher ||
 καὶ del. Badham

δημείας ὑπῆρχε βωμὸς τοῦ Ἑρωτος, τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσεν ὁ ἐρα-
 στῆς τοῦ Πεισιστρατίδου Ἰππίου Χάρμος (Ἀθήν. 609d), εἰς δὲ τὰς
 Θεσπιάς ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑρωτος περίφημοι ἀθλητικοὶ
 καὶ μουσικοὶ ἀγῶνες, τὰ Ἑρωτίδια. Καὶ τὰ τρία, ἔρως, παιδεία,
 ἀθλητισμός, εἶχαν τὴν ἔδραν καὶ τὴν ἀφειρητὴν των εἰς τὰ γυμνά-
 σια. Ἐκεῖ μέσα ἐδημιουργοῦντο ὅχι μόνον στενοὶ φιλίας δεσμοί,
 ἀλλὰ καὶ φρόνημα καὶ πίστις (Ἀριστοτ. Πολιτ. 1313b1), ἐπικίνδυνα
 διὰ τὰ τυραννικά καθεστῶτα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνέχονται σύστημ' ἀγω-
 γῆς, ποῦ δημιουργεῖ ὅχι κοπάδια, ἀλλὰ προσωπικότητας μ' ἀξιο-
 πρέπειαν καὶ ὑπερηφάνειαν. Ὁ Πausanias ἀναφέρει τοὺς τυραν-
 νοκτόνους τῶν Ἀθηναίων, ὁ Ἀθήναιος 602 παρέχει καὶ ἄλλα παρα-
 δείγματα. Θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὰς καταδιώξεις τῶν
 γερμανικῶν ἀθλητικῶν συλλόγων κατὰ τὸν 19. αἰῶνα ὑπὸ τῶν ἀπο-
 λυταρχικῶν ἡγεμόνων, τὴν συμβολὴν τῶν σλαβικῶν Σοκόλ κατὰ τῆς
 αὐστριακῆς ἀπολυταρχίας, τῶν ἐλληνικῶν ἀθλητικῶν συλλόγων
 τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τῆς τουρκικῆς
 δεσποτείας. Ἀργότερα, ὅταν τὴν τυραννίαν τοῦ δικτάτορος ἀντι-
 κατέστησεν ἡ ἐπαχθεστέρα ἀκόμη τυραννὶς τοῦ ὄχλου, τὰ γυμνά-
 σια, τὰ ὁποῖα ὁ Πολυκράτης ὁ τύραννος ὠνόμαζεν ἐπιτειχίσμα-
 τα ταῖς ἰδίαις ἀκροπόλεσιν, ἔγιναν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλοι
 οἱ προμαχῶνες τῆς ἀριστοκρατίας. Ἔτσι ἐξηγεῖται, πῶς εἰς τὴν
 Γερμανίαν π. χ. τὸ κλασσικὸν γυμνάσιον, ποῦ συνεχίζει τὸ πνεῦ-
 μα τῆς Ἀρχαιότητος, ἐπολεμήθη μὲ τὴν ἰδίαν λύσσαν καὶ ἀπὸ
 τὸν Kaiser καὶ ἀπὸ τοὺς Μαρξιστάς.

6. Δηλαδή ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ φιλογυμναστία.

Πλάτωνος Συμπόσιον

τὴν ἐξουσίαν των¹. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅπου ἐθεσπίσθη ὡς ἀτιμωτικὸν νὰ ὑποχωρῇς εἰς τὸ θέλημα τοῦ ἔραστοῦ, ὁ διακανονισμὸς αὐτὸς ὀφείλεται εἰς τὴν ἐλαττωματικότητα ἐκείνων ποὺ τὸν ἐθέσπισαν, εἰς τῶν κυβερνώντων τὴν αὐθαιρεσίαν, εἰς τῶν κυβερνωμένων τὴν ἀνανδρίαν· ὅπου πάλιν καθιερώθη ἀδικρίτως ὡς ἔντιμον, εἰς τῆς ψυχῆς τῶν καθιερωσάντων αὐτὴν ὁκνηρίαν.

10. Ἐνῶ ἐδῶ ὁ διακανονισμὸς ἔχει γίνεи πολὺ ἀρτιώτερα παρὰ ἐκεῖ, καὶ εὐκόλον δὲν εἶναι, καθὼς εἶπα, νὰ συλλάβῃς τὸ νόημά του². Πράγματι, ὅταν σκεφθῇς³, ὅτι ἀναγνωρίζεται ὡς ἠθικώτερον ν' ἀγαπᾷς φανερὰ παρὰ κρυφά, καὶ ἰδιαιτέρως ἐκείνους ποὺ ἔχουν τὴν φύσιν ἐκλεκτοτέραν καὶ τὰ περισσότερα προτερήματα⁴, καὶ ἅς εἶναι ὀλιγώτερον ὠραῖοι ἀπὸ ἄλλους, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ ἐνθάρρυνσις πρὸς τὸν ἐρωτευμένον εἶν' ἐκ μέρους ὅλων ἐξαιρετικῆ, ὅχι πάντως ὡς ἐνεργοῦντα πράξιν ἐπονείδιστον, καὶ ὅτι, ἂν τὸν κατακτήσῃ, τοῦ φέρει, πιστεύουν, τιμὴν, ἐντροπὴν ἂν δὲν τὸν κατακτήσῃ, καὶ ὅτι εἰς τὴν προσ-^eπάθειαν πρὸς τὴν κατάκτησιν ἀφήνει ἡ κρατοῦσα ἠθικὴ ἐλεύθερον τὸν ἔραστον νὰ προβαίνει εἰς πράξεις ἀπιστεύτους καὶ ἐντούτοις νὰ ἐπαινῇται, πράξεις τὰς ὁποίας ἂν ἐτολμοῦσε νὰ πράξῃ ἐπιδιώκων καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐπιτύχῃ ὅ,τιδὴποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' αὐτό⁵, θὰ προσεπορίζετο τὰς αὐστηροτέρας κατη- 183

1. Ὁ Ἀριστογείτων ἦτον ἔραστής τοῦ Ἀρμόδιου, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐρωτευθῇ καὶ ὁ Ἰππάρχος, ὁ δὲ Ἀρμόδιος εἶχεν ἐρεθισθῇ κατὰ τοῦ Ἰππάρχου, διότι προσέβαλε τὴν ἀδελφὴν του. Αὕτῃ, ὅχι ἡ θρυλουμένη ἐλευθεροφροσύνη, ἦτον ἡ ἀφορμὴ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἰππάρχου τὸ 514, ἡ ὁποία δὲν ἐσήμαινε διόλου καὶ τὴν κατάλυσιν τῶν Πεισιστρατιδῶν. Τοὺς τυράννους ἐξεδίωξαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, οἱ Σπαρτιᾶται, συμμαχοῦντες μὲ τὴν ἐπιχώριον ἀριστοκρατίαν. Αὐτὰ τ' ἀπέδειξε τετραγωνικώτατα ὁ Θουκυδίδης 6, 54. Ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη δὲν κατῴρθωσε νὰ ἐκβάλλῃ ἀπὸ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἕνα θρόνον, ὁ ὁποῖος ἐξυμνεῖ τὸ πανεύμορφον αἶσθημα μιᾶς φίλης πιστῆς ὡς τὸν θάνατον, καὶ τὸν ὁποῖον ἀπηθανάτισεν ἡ λαϊκὴ ποίησις κατ' ἡ τέχνη ἢ πλαστικὴ εἰς τὰ συμπλέγματα τοῦ Ἀντήνορος καὶ κατόπιν τοῦ Κριτίου καὶ τοῦ Νησιώτου.

2. Ἐνεκα τῶν φαινομενικῶν ἀντιφάσεων.

γενομένη κατέλυσεν αὐτῶν τὴν ἀρχήν. οὕτως
οὐ μὲν αἰσχροὺς ἐτέθη χαρίζεσθαι ἐρασταῖς,
κακίᾳ τῶν θεμένων κεῖται, τῶν μὲν ἀρχόντων
πλεονεξία, τῶν δὲ ἀρχομένων ἀνανδρία· οὐ δὲ
5 καλὸν ἀπλῶς ἐνομίσθη, διὰ τὴν τῶν θεμένων δ
τῆς ψυχῆς ἀργίαν.

10. Ἐνθάδε <δὲ> πολὺ τούτων κάλλιον νενο-
μοθέτηται καί, ὅπερ εἶπον (182a), οὐ ῥάδιον κα-
τανοῆσαι. ἐνθυμηθέντι γὰρ ὅτι λέγεται κάλλιον
10 τὸ φανερώς ἐρᾶν τοῦ λάθρα, καὶ μάλιστα τῶν
γενναιοτάτων καὶ ἀρίστων, κἄν αἰσχίους ἄλλων
ᾧσι, καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ παρακέλευσις τῷ ἐρῶντι παρὰ
πάντων θαυμαστή, οὐχ ὥς τι αἰσχροὺς ποιοῦντι,
καὶ ἐλόντι τε καλὸν δοκεῖ εἶναι καὶ μὴ ἐλόντι
15 αἰσχροὺς, καὶ πρὸς τὸ ἐπιχειρεῖν ἐλεῖν ἐξουσίαν e
ὁ νόμος δέδωκε τῷ ἐραστῇ θαυμαστά ἔργα ἐρ-
γαζομένῳ ἐπαινέισθαι· ἃ εἴ τις τολμῶς ποιεῖν
ἄλλ' ὅτιοῦν διώκων καὶ βουλόμενος διαπράξα-
σθαι πλὴν τοῦτο, ἢ φιλοσοφίας ἢ τὰ μέγιστα 183

2 ου B corr. B³ 4 οὐ δὲ B 7 δὲ add. vulg. 9 γρ. καὶ ἐνεθυμήθη
w^{mg} 14 τε om. TW 17 & εἰ B² TW αἰεὶ Bγρ. καὶ αἰεὶ w^{mg}
19 locus varie temptatus [cf. Schanz]; τοῦτο secl. Hermann [πλὴν
τούτου, φιλίας conl. idem] φιλοσοφίας del. Schleiermacher [Be-
ker Schanz] φίλοις ὀφθεῖς [dubitanter] conl. Badham

3. Προσεπάθησα εἰς τὴν μετάφρασιν ν^ο ἀποδώσω καὶ τὸ
ἀνακόλουθον, ποὺ ζωγραφίζει τόσον ὥραϊα, πῶς τὸ ὑλικὸν τῶν
παρατηρήσεων προσαυξάνει ὁλοένα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ὁμιλη-
τοῦ τόσον, ὥστε δὲν κατορθώνει πλέον νὰ συγκλείσῃ τὴν περίο-
δον ποὺ ἤρχισε μὲ τὸ ἐνθυμηθέντι.

5. Ἄν ἦτο κάτι κακόν, θὰ ἐγίνετο κρυφὰ καὶ θὰ κατεδι-
κάζετο αὐστηρότερα τῶν ἐκλεκτῶν ἢ παραπλάνησις. Ἄλλ' ἴσα
ἴσα ὁ ἔρως πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς θεωρεῖται ὡς ἀπόδειξις ὅτι τὸ
αἰσθημ^ο αὐτὸ στρέφεται πρὸς κάτι πολὺ ὑψηλότερον παρὰ τὴν
σαρκικὴν ἀπόλαυσιν.

5. Παρέλειψα εἰς τὴν μετάφρασιν τὴν λέξιν φιλοσοφίας,
τῆς ὁποίας δὲν ἐπροτάθη ἀκόμη πιθανὴ ἐρμηνεία ἢ διόρθωσις.
Μερικοὶ ἐξηγοῦν: τοῦτο φιλοσοφίας = αὐτὸ τὸ εἶδος πνευματικῆς
προσπαθείας. [Ἡ μνεία 184, d (σελ. 59, 1) περὶ τὴν φιλοσοφίαν
κτλ. ἀσφαλίζει ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας].

γορίας — ἂν δηλαδή, εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ κερδίσῃ ἀπὸ κανένα εἴτε χρήματα εἴτε τὴν κατοχὴν ἑνὸς ἀξιώματος εἴτε ἄλλην ἐπιρροήν¹, ἐδέχετο νὰ προβῇ εἰς πράξεις ὁμοίας, ὅπως οἱ ἐρασταὶ ἀπέναντι τῶν ἀγαπημένων των, ποὺ παρεμβάλλουν εἰς τὰς προτάσεις των ἰκεσίας καὶ ταπεινωτικὰς παρακλήσεις² καὶ ὅρκους προφέρουν καὶ διανυκτερεύσεις εἰς τὰ κατώφλια³ καὶ προσφέρονται δοῦλοι νὰ γίνωνται εἰς δούλων ἔργα, ὅποια οὔτε δοῦλος κανεὶς δὲν θὰ καταδέχετο⁴, θὰ τὸν ἡμπόδιζαν τότε νὰ ἐνεργοῦσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φίλοι καὶ ἐχθροί. Αὐτοὶ μὲν θὰ τὸν ὕβριζαν κόλακα καὶ ἀναξιοπρεπῇ⁵ ἐκεῖνοι θὰ τοῦ ἔκαμναν συστάσεις καὶ θὰ ἡσθάνοντο δι' αὐτὰ ἐντροπήν. Ἐνῶ τὸν ἐρωτευμένον ποὺ κάνει αὐτὰ ὅλα, συμπάθεια τὸν συνοδεύει καὶ τὸ δικαίωμα ἔχει δοθῇ ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην ἀκατηγόρητος νὰ τὰ πράττῃ, ὡς νὰ διέπραττε πρᾶξιν ὑπέρλαμπρον. Τὸ ἐκπληκτικώτερον δὲ εἶναι, ὅτι, ὅπως τοῦλάχιστον παραδέχεται ὁ λαός⁶, καὶ τοὺς ὅρκους ποὺ ὀρκίζεται ἂν παραβῇ⁶, συγχώρησιν ἐκ μέρους τῶν θεῶν εὐρίσκει μόνος αὐτός· διότι τῆς Ἀφροδίτης, λέγουν, ὁ ὅρκος⁷ ὅρκος δὲν εἶναι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι ἔχουν⁸ δώσει κάθε εἶδους δικαίωμα εἰς τὸν ἐρωτευμένον, ὅπως βεβαιώνει ἡ συνήθεια τοῦ τόπου μας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως λοιπὸν αὐτῆς θὰ ἐπίστευε κανεὶς, ὅτι ἀναγνωρίζεται ὡς κάτι ἀπολύτως ἠθικὸν εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν καὶ τὸ νὰ ἐρωτεύεται κανεὶς καὶ τὸ νὰ συνάπτῃ φιλίαν

1. Ἀρχὴ εἶναι ἀξίωμα συγκεκριμένον καὶ ὑπεύθυνον, δύναμις εἶναι ἡ ἐπιρροή καὶ γενικῶς ἡ δυνατότης τῆς πραγματοποίησης ἑνὸς σκοποῦ. Πρβλ. Γοργ. 514a.

2. Ἄν ζητῇς κάτι ὅχι ὡς δικαίωμά σου, ἀλλ' ὡς χάριν, μὲ μέσ' ἀναξιοπρεπῇ, ποὺ προκαλοῦν τὸν οἶκτον, ὅχι τὴν φιλίαν.

3. Σύνηθες τῶν ἐραστῶν μέσον, διὰ νὰ μαλάξουν τὴν σκληρὰν καρδίαν ἐκείνης ἢ ἐκείνου· πρβλ. 203d. Εἰς πολλὰ ποιήματα Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ποιητῶν, τὰ παρακλαυσίθυρα, γίνεται λόγος περὶ διανυκτερεύσεως εἰς τὰ κατώφλια. Περὶ αὐτῶν ἴδε ὅσα ἔγραψα εἰς τὴν ἐφημερίδα Βραδυνὴν τῆς 2. καὶ 3. Μαρτίου 1935.

4. Περὶ τῆς δουλείας αὐτῆς, ἡ ὅποια καὶ τὸν ἐπαινον φιλοκαλίας συνεπάγεται, ὁμιλεῖ καὶ ὁ Ἰσοκράτης 10, 57.

5. Ὁ Πausanias δὲν συμφωνεῖ· πρβλ. 183e.

6. Κατὰ λέξιν: ἂν ἔβγῃ ἀπὸ τὸν ὅρκον του.

καρποῖτ' ἄν ὀνειδίη—εἰ γὰρ ἡ χρήματα βουλόμε-
 νος παρὰ τοῦ λαβεῖν ἢ ἀρχὴν ἄρξαι ἢ τινα ἄλλην
 δύναμιν, ἐθέλοι ποιεῖν οἷάπερ οἱ ἐρασταὶ πρὸς
 τὰ παιδικά, ἱκετείας τε καὶ ἀντιβολήσεις ἐν ταῖς
 5 δεήσεσιν ποιούμενοι, καὶ ὅρκους ὀμνύντες, καὶ
 κοιμήσεις ἐπὶ θύραις, καὶ ἐθέλοντες δουλείας
 δουλεύειν οἷας οὐδ' ἄν δοῦλος οὐδεὶς, ἐμποδίζοι-
 το ἄν μὴ πράττειν οὕτω τὴν πρᾶξιν καὶ ὑπὸ φί-
 λων καὶ ὑπὸ ἐχθρῶν, τῶν μὲν ὀνειδιζόντων κο- b
 10 λακείας καὶ ἀνελευθερίας, τῶν δὲ νοουθετούν-
 των καὶ αἰσχυνομένων ὑπὲρ αὐτῶν· τῷ δ' ἐρῶντι
 πάντα ταῦτα ποιοῦντι χάρις ἔπεστι καὶ δέδο-
 ται ὑπὸ τοῦ νόμου ἄνευ ὀνειδους πράττειν, ὡς
 πάγκαλόν τι πρᾶγμα διαπραττομένου· ὃ δὲ δει-
 15 νότατον, ὡς γε λέγουσιν οἱ πολλοί, ὅτι καὶ
 ὀμνύντι μόνῳ συγγνώμῃ παρὰ θεῶν ἐκβάντι τῶν
 ὅρκων· ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὐ φασιν εἶναι.
 οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξου- c
 σίαν πεποιήκασιν τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν
 20 ὁ ἐνθάδε. ταύτῃ μὲν οὖν οἰηθείη ἄν τις πάγκα-
 λον νομίζεσθαι ἐν τῇδε τῇ πόλει καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ

1 εἰ : ἡ W 2 ἄρξαι del. Vermehren coll. Gorg. 514a, fort. recte
 3 ἐθέλει TW 5 ὀμνύντες del. Hertz || καὶ... θύραις ante καὶ ὅρκους
 trp. Rückert; sed cf. ad 176a 6 [καὶ ἐ. θύραις κοιμώμενοι Kali-
 tsunakis cf. 203d] κοιμήσεις < κοιμώμενοι > Kvicala || ἐθέλοντας
 vulg. 11 αὐτῶν : αὐτοῦ Orelli, sed αὐτῶν neutrum est (Kvicala)
 12 ταῦτα πάντα TW || ἔπεστι : ἐπεσται B ἔπεται Hermann 16 τῶν
 ὅρκων B τὸν ὅρκον Vind. 21 Cyrillus adv. Julianum t. 76 p. 785c
 Stobaeus 17 ὅρκον < ὅρκον > οὐ Hertz || εἶναι codd. Cyrillus Sto-
 baeus : εἶναι < ἐμποίνιον > Osann coll. scholio 18 οἱ bis om.
 W Cyrillus || πᾶσαν post πεποιήκασιν Cyrillus

1. Ἀφροδίσιος εἶναι ὁ ὅρκος ὁ λεγόμενος εἰς τὸ ὄνομα ἡ
 ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Ἀφροδίτης. Ἡ παροιμία ἦτο : ἀφροδίσιος ὅρ-
 κος οὐ δάκνει (ἢ οὐκ ἐμποίνιος)· πρβλ. Φίληβ. 65c. Ὁ Καλλι-
 μαχος Ἐπιγρ. 25 λέγει, ὅτι τῶν ἐρωτευμένων οἱ ὅρκοι δὲν φθά-
 νουν ὡς τ' αὐτὰ τῶν θεῶν.

μέ τὸν ἐραστήν του. Ἄφ' ἐτέρου ὁμῶς, ὅταν οἱ πατέρες προσλαμβάνουν εἰς ἐποπτεῖαν τῶν ἀγαπητικῶν παιδαγωγοὺς¹ καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ἔρχονται εἰς ὁμιλίαν με τοὺς ἐραστάς των, καὶ αὐτάς τὰς ὁδηγίας δίδουν εἰς τὸν παιδαγωγόν· ὅταν συνομηλικοί καὶ σύντροφοι τοὺς κατηγοροῦν, ἂν τύχη καὶ παρατηρήσουν νὰ συμβαίνει κάτι παρόμοιον, χωρὶς πάλιν οἱ μεγαλύτεροι νὰ τοὺς ἀπαγορεύσουν τὰς ὕβρεις καὶ νὰ τοὺς ἐπιπλήττουν ὅτι δὲν ἔχουν δίκαιον² — d ὅταν αὐτὰ λάβῃ κανεὶς ἀφ' ἐτέρου ὑπ' ὄψιν, θὰ ἐσχημάτιζε πάλιν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι κρίνεται τὸ τοιοῦτον εἰς τὸν τόπον μας ἐσχάτως προσβλητικόν.

Τὸ πρᾶγμα ὁμῶς, φρονῶ, ἔχει ὡς ἐξῆς: Δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀπόλυτον, ὅπως εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐτονίσθη ὅτι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶναι οὔτε ἀξιέπαινον οὔτε ἀξιόμμεμπτον, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνεργεῖται κατὰ τρόπον ἔντιμον, ἔντιμον, κατὰ τρόπον δὲ ἀπρεπῆ, ἀπρεπές. Κατὰ τρόπον ἀπρεπῆ εἶναι νὰ φαίνεται κανεὶς εὐχάριστος πρὸς ἕνα κακοήθη καὶ κατὰ τρόπον κακοήθη· ἔντιμον δὲ πρὸς ἕναν ἄνθρωπον με ἀξίαν καὶ κατὰ τρόπον ἔντιμον. Κακοήθης δὲ εἶναι ὁ ἐραστής ποῦ ἀνέφερα, e ὁ πάνδημος, ποῦ τὸ σῶμα μᾶλλον ἀγαπᾷ καὶ ὅχι τὴν ψυχὴν. Διότι οὔτε κἂν σταθερὸς εἶναι, ἀφοῦ καὶ τὸ πρᾶγμα ποῦ ἀγαπᾷ δὲν εἶναι σταθερόν. Μόλις παρέλθῃ τοῦ σώματος ἡ ἀνθηρότης, αὐτὴ ἀκριβῶς πού εἶχε ποθήσει, κἀν εἰ φτερά καὶ φεύγει, ἀφοῦ καταπατήσῃ πλῆθος λόγια καὶ ὑποσχέσεις. Ἐνῶ τοῦ ἡθους, ὅταν εἶναι ἀξιόλογον, ὁ ἐραστής σταθερὸς μένει ἐπὶ ζωῆς, συγχωνευμένος³ ὅπως εἶναι με κάτι σταθερόν. Αὐτοὺς λοιπὸν ἀπαιτεῖ ἡ κρατοῦσα συνήθεια νὰ 184 ὑποβάλλῃ τις εἰς ἔλεγχον σοβαρόν καὶ ἀκριβῆ, καὶ εἰς ἄλλους μὲν νὰ ὑποχωρῇ, ἄλλους δὲ ν'

1. Ὡς παιδαγωγοί, διὰ νὰ συνοδεύουν τὰ παιδιὰ εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὸ γυμναστήριον καὶ νὰ ἐποπτεύουν τὴν κοσμιότητά των, ἐκρησιμοποιοῦντο παλαιοὶ δοῦλοι τοῦ σπιτιοῦ ἀνίκανοι συνήθως δι' ἄλλας βαρυτέρας ἐργασίας, ὅχι σπανίως βάρβαροι. Ἡ παρουσία των ἦτον ἐξ ἴσου ἐνοχλητικὴ διὰ τοὺς ἐραστάς (ὥραϊον παράδειγμα προσφέρει ὁ Λύσις τοῦ Πλάτωνος), ὅπως καὶ ἡ παρουσία τῶν γηραιῶν τροφῶν ποῦ συνώδευσαν ἄλλοτε καὶ ἐφρουροῦσαν τὴν ἠθικὴν τῶν νεαρῶν δεσποινίδων. Ἐννοεῖται, πολὺ συχνὰ ἀπὸ φρουροὶ ἐγίνοντο συνεργοί, καὶ τότε καὶ τώρα.

2. Ὡστε ἐγκρίνουν καὶ αὐτοὶ τὴν διαγωγὴν τῶν συνομηλίκων.

τὸ φίλους γίνεσθαι τοῖς ἐρασταῖς. ἐπειδὴν δὲ
 παιδαγωγοὺς ἐπιστήσαντες οἱ πατέρες τοῖς ἐρω-
 μένοις μὴ ἐῷσι διαλέγεσθαι τοῖς ἐρασταῖς, καὶ
 τῷ παιδαγωγῷ ταῦτα προστεταγμένα ἦ, ἡλικιω-
 5 ται δὲ καὶ ἐταῖροι ὀνειδίζουσιν, ἐάν τι ὀρώσι
 τοιοῦτον γιγνόμενον, καὶ τοὺς ὀνειδίζοντας αὖ
 οἱ πρῆσβύτεροι μὴ διακωλύωσι μηδὲ λοιδορῶ- d
 σιν ὥς οὐκ ὀρθῶς λέγοντας, εἰς δὲ ταῦτά τις
 αὖ βλέψας ἡγήσαιτ' ἂν πάλιν αἰσχιστον τὸ
 10 τοιοῦτον ἐνθάδε νομίζεσθαι.

Τὸ δέ, οἶμαι, ᾧδ' ἔχει· οὐχ ἀπλοῦν ἐστίν, ὅ-
 περ ἐξ ἀρχῆς (181a) ἐλέχθη οὔτε καλὸν εἶναι
 αὐτὸ καθ' αὐτὸ οὔτε αἰσχρόν, ἀλλὰ καλῶς μὲν
 πραττόμενον καλόν, αἰσχροῦς δὲ αἰσχρόν. αἰ-
 15 σχρῶς μὲν οὖν ἐστὶ πονηρῷ τε καὶ πονηρῶς χα-
 ρίζεσθαι, καλὸν δὲ χρηστῷ τε καὶ καλῶς. πονη-
 ρὸς δ' ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἐραστής ὁ πάνδημος, ὁ e
 τοῦ σώματος μᾶλλον ἐρῶν ἢ τῆς ψυχῆς. καὶ γὰρ
 οὐδὲ μόνιμός ἐστιν, ἅτε οὐδὲ μονίμου ἐρῶν πρά-
 20 γματος· ἅμα γὰρ τῷ τοῦ σώματος ἄνθει λήγοντι,
 οὔπερ ἦρα, οἷ χεταὶ ἀποπτάμενος (Hom.
 II. B 71), πολλοὺς λόγους καὶ ὑποσχέσεις καται-
 σχύνας. ὁ δὲ τοῦ ἡθους χρηστοῦ ὄντος ἐραστής
 διὰ βίου μένει, ἅτε μονίμῳ συντακεῖς. τούτους
 25 δὴ βούλεται ὁ ἡμέτερος νόμος εἶ καὶ καλῶς βα- 184
 σανίζειν, καὶ τοῖς μὲν χαρίσασθαι, τοὺς δὲ δια-

3 καὶ. . . ἦ del. Jahn 4 ἦ TW: οἱ B 5 ἐταῖροι Heindorf: ἕτεροι
 codd. || ὀνειδίζουσιν W 12 ἐλέχθη, dist. Wolf 14 αἰσχροῦς (2):
 αἰσχρόν Stephanus 16 καλόν: καλῶς Paris. 1810 edd., quo accepto
 χρηστῶς pro καλῶς conl. Sauppe 18 ἐρῶν ἢ τῆς ψυχῆς TW: ἢ τῆς
 ψυχῆς ἐρῶν B 19 οὐδὲ (2): οὐ B [23 ἔθους F. A. Wolf] 26 καὶ...
 διαφεύγειν del. Badham

3. Συντακεῖς ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης. 'H ἰδία εἰκὼν 192d
 καὶ παρ' Εὐριπίδῃ fr. 901 περὶ τῆς ἰδεώδους συζύγου.

ἀποφεύγη. Ἴδου διατὶ ἐκείνους μὲν παρορμᾷ νὰ κυνηγοῦν, αὐτοὺς δὲ νὰ διαφεύγουν. Ὅρίζει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἄμιλλαν καὶ ἐξετάσεις, εἰς ποῖαν ἀπὸ τὰς δύο κατηγορίας ἀνήκει ὁ ἐραστής, εἰς ποῖαν ὁ ἐρώμενος. Καὶ τοιοῦτοτρόπως διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πρῶτον μὲν κρίνεται ἐντροπὴ γρήγορα ν' ἀφήνη κανεῖς νὰ κατακτηθῇ ὥστε νὰ μεσολαβῇ κάποιος χρόνος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως πιστεῦται¹, ἔλεγχον ἀσφαλῆ. Ἐπειτα ἐντροπὴ θεωρεῖται νὰ ὑποκύψῃ ἔνεκα χρημάτων ἢ οἰασδὴποτε πολιτικῆς δυνάμεως, εἴτε μὲ τὰς καταδιώξεις τρομοκρατηθῇ καὶ b δὲν ἀντέξῃ, εἴτε τὴν ὑποστήριξιν δι' οἰκονομικὰ ἢ πολιτικὰ ἐπιτεύγματα δὲν περιφρονήσῃ. Διότι κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν θεωρεῖται οὔτε βάσιμον οὔτε μόνιμον, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι φιλίας αἶσθημα γνήσιον νὰ βλαστήσῃ ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν.

Ἐνας λοιπὸν δρόμος ἀφήνεται ἀπὸ τὴν κρατοῦσαν ἠθικὴν, ἃν πρόκειται ὁ ἐρώμενος νὰ χαρίσῃ κατὰ τρόπον ἔντιμον τὴν εὐνοιάν του εἰς τὸν ἐραστήν. Ἰσχύει δηλαδὴ εἰς τὸν τόπον μας ἡ ἀρχή: ὅπως διακαίωμα τοῦ ἐραστοῦ ἦτο νὰ ὑποβάλλεται εἰς οἰανδὴποτ' ἐκδούλευσιν τοῦ ἀγαπητικοῦ του, χωρὶς νὰ λογίζεται τοῦτο κολακεία καὶ μειωτικὸν τῆς ὑπολήψεώς c του, παρομοίως μία ἀκόμη ὑποδούλωσις ἐθελουσία μένει διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅχι μειωτικὴ, καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν τελειοποίησίν του.

11. Ἐχει δηλαδὴ καθιερωθῇ παρ' ἡμῖν ἡ ἀντίληψις: ἃν κανεῖς δέχεται νὰ τεθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἄλλου, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι χάρις εἰς ἐκεῖνον θὰ γίνῃ καλύτερος εἴτε εἰς ὠρισμένον εἶδος πνευματικῆς καλλιέργειας εἴτε εἰς οἷονδὴποτ' ἄλλο στοιχεῖον ἀνωτερότητος, καὶ αὕτη ἐπίσης ἡ θεληματικὴ δουλεία δὲν εἶναι ταπεινωτικὴ, οὔτε κολακεία. Πρέπει λοιπὸν τὰς δύο αὐτὰς ἠθικὰς ἀντιλήψεις μαζὶ νὰ συνδυάσωμεν, καὶ τὴν ἀφορῶσαν δηλαδὴ τὸν ἔρωτα τῶν παιδιῶν καὶ τὴν ἀφορῶσαν τὸν ἔρωτα τῆς σοφίας καὶ γε-

1. Π. χ. Σιμωνίδης fr. 175 B. (eleg. adesp. 4D.) οὐκ ἔστιν μείζων βάσανος χρόνου οὐδενὸς ἔργου, ὅς καὶ ὑπὸ στέρνοισ' ἀνδρὸς ἔδειξε νόον.

φεύγειν. διὰ ταῦτα οὖν τοῖς μὲν διώκειν παρα-
 κελεύεται, τοῖς δὲ φεύγειν, ἀγωνοθετῶν καὶ βα-
 σανίζων ποτέρων ποτέ ἐστὶν ὁ ἐρῶν καὶ ποτέ-
 ρων ὁ ἐρώμενος. οὕτω δὴ ὑπὸ ταύτης τῆς αἰτίας
 5 πρῶτον μὲν τὸ ἀλίσκεσθαι ταχὺ αἰσχροὺν νενόμι-
 σται, ἵνα χρόνος ἐγγένηται, ὃς δὴ δοκεῖ τὰ πολλὰ
 καλῶς βασανίζειν· ἔπειτα τὸ ὑπὸ χρημάτων καὶ
 ὑπὸ πολιτικῶν δυνάμεων ἀλῶναι αἰσχροὺν, ἐάν
 τε κακῶς πάσχων πτήξῃ καὶ μὴ καρτερήσῃ, ἅν b
 10 τ' εὐεργετούμενος εἰς χρήματα ἢ εἰς διαπρά-
 ξεις πολιτικὰς μὴ καταφρονήσῃ· οὐδὲν γὰρ δο-
 κεῖ τούτων οὔτε βέβαιον οὔτε μόνιμον εἶναι, χωρὶς
 τοῦ μηδὲ πεφυκέναι ἀπ' αὐτῶν γενναίαν φιλίαν.

Μία δὴ λείπεται τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ ὁδός, εἰ
 15 μέλλει καλῶς χαριεῖσθαι ἐραστῇ παιδικά. ἔστι
 γὰρ ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν
 δουλεύειν ἐθέλοντα ἡντινοῦν δουλείαν παιδικοῖς c
 μὴ κολακεῖαν εἶναι μηδὲ ἐπονείδιστον, οὕτω δὴ
 καὶ ἄλλη μία ἀνθρώπῳ δουλεία ἐκούσιος λείπεται
 20 οὐκ ἐπονείδιστος, αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν.

11. Νενόμισται γὰρ δὴ ἡμῖν, ἐάν τις ἐθέλῃ
 τινὰ θεραπεύειν ἡγούμενος δι' ἐκεῖνον ἀμείνων
 ἔσσεσθαι ἢ κατὰ σοφίαν τινὰ ἢ κατὰ ἄλλο ὅτιοῦν
 μέρος ἀρετῆς, αὕτη αὖ ἡ ἐθελοδουλεία οὐκ αἰσχροὺς
 25 εἶναι οὐδὲ κολακεῖα. δεῖ δὴ τῷ νόμῳ τούτῳ συμ-
 βαλεῖν εἰς ταυτόν, τόν τε περὶ τὴν παιδευαστίαν

3 ποτέρῳ B corr. B² 4 δὴ καὶ W 9 ἅν τ' εὐεργετούμενος BW :
 ἀντεεργετούμενος T^{ac} 10 εἰς χρήματα... πολιτικὰς sed. Hirschig :
 sed. cf. Vahlen Opusc. II 359 12 μόνιμον : νόμιμον Wolf 15 ἔστι...
 νόμος del. Vermehren sed. cf. L. Reinhard Die Anakoluthe bei Pla-
 ton p. 51 16 ὥσπερ B Stobaeus ὥσπερ γὰρ Vermehren 17 ἐθέλοντας
 vel ἐθελοντάς Stobaeus 18 εἶναι post ἐπονείδιστον idem 19 μία ἀν-
 θρώπῳ (i. e. ἈΝΩΙ) Sykutris : μία μῶν B μία μόνον (μόνη B²) TW
 μόνη μία vel ἄλλη μία Stobaeus μία ἐρωμένῳ Usener [μία νόμῳ
 Ficinus Winckelmann] μία νέων Hug [ἅ. μία ἡμῖν δ. ἐ. Kalitsu-
 nakis cf. 16. 21] alii alia 21 τίς τινὰ θέλῃ Stobaeus 22 ἐκεῖνο B
 25 τῷ νόμῳ τούτῳ codd. : em. apographa

νικῶς τὴν ἀρετὴν, ἂν θέλωμεν νὰ συμβῇ, ὥστε ἡθι- d
κὸν νὰ κρίνεται, ἂν ὁ ἀγαπημένος εἰς τὸν ἐρα-
στήν του χαρισθῇ. Ὅταν δηλαδὴ συναντηθοῦν ἐρα-
στής καὶ ἐρώμενος, ἀκολουθοῦντες εἰς τὸ αὐτὸ ση-
μεῖον καὶ οἱ δύο χωριστὰ ἀπὸ μίαν ἡθικὴν ἀρχήν, ὁ
ἕνας ὅτι οἰαδὴποτ' ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν προσφέρει
εἰς τὸν ἀγαπημένον ποῦ τοῦ ἐχαρίσθη, εἶναι ὑπηρε-
σία δικαία, ὁ ἄλλος πάλιν ὅτι οἰαδὴποτ' ἐκδούλευσις¹,
τὴν ὁποίαν προσφέρει εἰς ἐκεῖνον, ποῦ τὸν καθιστᾷ
μορφωμένον καὶ ἀνώτερον, εἶν' ἐκδούλευσις δικαία·
ὅταν ὁ ἕνας αἰσθάνεται τὴν δύναμιν νὰ συντελέσῃ εἰς
τὴν πνευματικὴν ὠρίμανσιν καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἐξύ-
ψωσιν τοῦ ἄλλου, ὁ ἄλλος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ e
ὠφελῇ διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ γενικῶς διὰ
τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν τοῦ ἑαυτοῦ του, τότε
πλέον, ἂν αἱ ἡθικαὶ αὐταὶ ἀρχαὶ συναντηθοῦν ἐπὶ τὸ
αὐτό, ἐδῶ καὶ μόνον συμπίπτει ἔντιμον νὰ εἶναι ὁ
ἀγαπημένος τοῦ ἐραστοῦ τὸ θέλημα νὰ κάμῃ ἄλλου
πουθενά. Εἰς αὐτὸ ἐπάνω καὶ τὸ νὰ ἐξαπατηθῇ κανεὶς
δὲν εἶναι διόλου προσβλητικόν· ἐνῶ εἰς ὅλας τὰς ἄλ-
λας περιπτώσεις συνεπάγεται ἐξευτελισμόν², εἴτ' ἐξα-
πατηθῇ εἴτε ὄχι. Ἄν δηλαδὴ κανεὶς χαρισθῇ εἰς τὸν 185
ἐραστήν του μὲ τὴν ἰδέαν πῶς εἶναι πλούσιος χάριν
τοῦ πλούτου, καὶ ὕστερα ἐξαπατηθῇ καὶ δὲν λάβῃ χρή-
ματα, ἐπειδὴ ἀπεκαλύφθη πτωχὸς ὁ ἐραστής, τὸ πρᾶ-
γμα δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐπονείδιστον³. Διότι τὸ πρό-
σωπον αὐτό, νομίζουν, ἀφῆκε νὰ φανῇ, ὅτι, ὅσον ἐξηρ-
τᾷτο ἀπ' ἐκεῖνον, θὰ ἠμποροῦσε χάριν τῶν χρημάτων
νὰ τεθῇ δι' ὅ,τιδὴποτε εἰς τὴν διάθεσιν οἰουδὴποτε·
καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἡθικόν. Σύμφωνα πάλιν μὲ τὸν ἴδιον
συλλογισμόν, καὶ ἂν ἀκόμη χαρισθῇ κανεὶς, μὲ τὴν
ἰδέαν ὅτι πρόκειται περὶ ἀνωτέρου ἀνθρώπου, καὶ μὲ
τὸν σκοπὸν καὶ ὁ ἴδιος καλύτερος νὰ γίνῃ, χάρις εἰς τὴν
φιλίαν του μὲ τὸν ἐραστήν, καὶ ὕστερα ἔχῃ διαψεύ-
σεις, ἐπειδὴ ἀπεκαλύφθη κατώτερος ἐκεῖνος καὶ στε-
ρούμενος ἀξίας, ἐν τούτοις τιμητικὴ⁴ εἶναι ἡ διάψευσις. b

1. Ἡ λέξις ὑπουργεῖν εἶναι ὅρος ἐρωτικός, ὅπως καὶ τὸ
χαρίζεσθαι.

2. τὸ χαρίζεσθαι.

3. Ὅπως θὰ ἐπίστευε κανεὶς στηριζόμενος εἰς τὸ γεγονός
ὅτι δὲν ἐπραγματοποιήθη ἡ πληρωμή.

4. Καλὴ, ὅχι ἀπλῶς οὐκ αἰσχρά.

καὶ τὸν περὶ τὴν φιλοσοφίαν τε καὶ τὴν ἄλλην d
 ἀρετὴν, εἰ μέλλει ξυμβῆναι καλὸν γενέσθαι τὸ
 ἐραστῇ παιδικὰ χαρίσασθαι. ὅταν γὰρ εἰς τὸ
 αὐτὸ ἔλθωσιν ἐραστής τε καὶ παιδικά, νόμον
 5 ἔχων ἐκάτερος, ὁ μὲν χαρισσάμενοις παιδικοῖς
 ὑπηρετῶν ὀτιοῦν δικαίως ἂν ὑπηρετεῖν, ὁ δὲ τῷ
 ποιοῦντι αὐτὸν σοφόν τε καὶ ἀγαθὸν δικαίως αὖ
 ὀτιοῦν ἂν ὑπουργῶν < ὑπουργεῖν >, καὶ ὁ μὲν
 δυνάμενος εἰς φρόνησιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν
 10 ξυμβάλλεσθαι, ὁ δὲ δεόμενος εἰς παίδευσιν καὶ e
 τὴν ἄλλην σοφίαν κτᾶσθαι, τότε δὴ τούτων ξυ-
 νόντων εἰς ταῦτὸν τῶν νόμων μοναχοῦ ἐνταῦθα
 ξυμπίπτει τὸ καλὸν εἶναι παιδικὰ ἐραστῇ χαρί-
 σασθαι, ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ· ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐξα-
 15 πατηθῆναι οὐδὲν αἰσχρόν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις
 πᾶσι καὶ ἐξαπατωμένῳ αἰσχύνῃ φέρει καὶ μή. εἰ 185
 γὰρ τις ἐραστῇ ὡς πλουσίῳ πλούτου ἕνεκα χαρι-
 σάμενος ἐξαπατηθεῖ καὶ μὴ λάβοι χρήματα, ἀνα-
 φανέντος τοῦ ἐραστοῦ πένητος, οὐδὲν ἦττον αἰ-
 20 σχρόν· δοκεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος τό γε αὐτοῦ ἐπιδει-
 ξαι, ὅτι ἕνεκα χρημάτων ὀτιοῦν ἂν ὀτρωῖν ὑπη-
 ρετοῖ, τοῦτο δὲ οὐ καλόν. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λό-
 γον, κἂν εἴ τις ὡς ἀγαθῷ χαρισάμενος καὶ αὐ-
 τὸς ὡς ἀμείνων ἐσόμενος διὰ τὴν φιλίαν ἐρα-
 25 στοῦ ἐξαπατηθεῖ, ἀναφανέντος ἐκείνου κακοῦ
 καὶ οὐ κεκτημένου ἀρετῇ, ὅμως καλὴ ἢ ἀπάτη· b

3 τὸ T: τῷ BW 6 ἂν: οὖν B 8 ἂν: αὖ B exp. B⁹ || ὑπουργεῖν
 post ὑπουργῶν ins. Baier, ante ὑπουργῶν Robin, ὑπουργῶν post
 vel ante δικαίως Rettig Hug 9 ξυμβαλέσθαι B || εἰς del Schütz;
 sed cf. Vahlen Opusc. I 498 11 κτᾶσθαι: ἱστασθαι Schanz
 κτᾶσθαι τι Hug 12 τῶν νόμων del. Bast 18 καὶ . . . χρήματα
 del. Cobet def. Vahlen Opusc. II 366 23 κἂν: καὶ W 24 τοῦ
 ἐραστοῦ Vind. 21 26 ἢ om. Tac

Διότι καὶ αὐτὸς πάλιν ἔχει, νομίζουν, φανερώσει, ὅτι, ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπ' ἐκεῖνον, θὰ ἠμποροῦσε, χάριν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐξυψώσεώς του, νὰ δειχθῇ πρόθυμος εἰς ὅλους καὶ δι' ὅλα· καὶ αὐτὸ εἶναι πάλιν τὸ ἠθικώτερον ὅλων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι ἠθικὸν νὰ χαρίζεται κανεῖς, χάριν βέβαια τῆς ἀρετῆς. Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἔρως τῆς Οὐρανίας θεᾶς, ὁ Οὐράνιος, πολύτιμος διὰ τὰ κράτη καὶ διὰ τὰ ἄτομα, διότι ὑποχρεώνει νὰ καταβάλλουν φροντίδας σοβαρὰς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἐραστὴς διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὁ ἐρώμενος. Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἶναι τῆς ἄλλης, τῆς Πανδῆμου.

«Αὐτὴ εἶναι» εἶπεν «ἡ συνεισφορά, ποῦ σοῦ καταβάλλω, Φαῖδρε, περὶ τοῦ Ἑρώτος, ὅσον μοῦ ἦτο δυνατόν ἐκ τοῦ προχείρου».

Παύσαντος τοῦ Πausανίου (ἔτσι, μὲ παρισώσεις¹ μοῦ συνιστοῦν οἱ σοφοὶ νὰ ὁμιλῶ), εἶπεν ὁ Ἀριστόδημος, ἦτον ἡ σειρὰ τοῦ Ἀριστοφάνους νὰ ὁμιλήσῃ. Ἀλλά, εἴτε ἀπὸ παραφόρτωμα τοῦ στομάχου εἴτε ἀπὸ ἄλλην ἀφορμὴν², τοῦ συνέβη νὰ τὸν πιάσῃ λόξυγγας, καὶ δὲν ἦτον εἰς θέσιν νὰ ὁμιλήσῃ. Εἶπε μόνον πρὸς τὸν ἱατρὸν τὸν Ἑρυξίμαχον, ποῦ εἶχε θέσιν εἰς τὸ κρεβάτι πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ: «Ἑρυξίμαχε, καθῆκον ἔχεις ἢ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τὸν λόξυγγα, ἢ νὰ λάβῃς τὸν λόγον εἰς τὴν θέσιν μου ὥς ποῦ ν' ἀπαλλαγῶ μόνος μου³». «Καὶ τὸ

* Πρβ. Εἰσαγ. II § 5.

1. Παρίσσεις ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν δύο λέξεων καὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ τόνου καὶ τὴν προσφῶδιαν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλοβῶν (Πausανίου — παυσάμενου), ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν μετάφρασιν. Τὸ λογοπαίγνιον γίνεται ὑπὸ τοῦ Ἀπολλοδώρου ἀσυναισθήτως, τὸ παρατηρεῖ ὁμοῦς ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ παρεμβάλλει τὴν δηκτικὴν παρατήρησιν ἐναντίον τῶν σοφιστῶν. Θὰ ἦτο παρερμηνεία νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι θέλει νὰ σατιρίσῃ τοῦ Πausανίου τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος τοιαῦτα ρητορικὰ κοσμήματα δὲν ἔχει. Ἰσα δὲν εἶναι ὁρος τεχνικός, ἀλλὰ γενικὴ ὀνομασία δι' ὅλων τῶν εἰδῶν τὰς ἀντιστοιχίας εἰς τὰς συλλαβὰς καὶ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν προσφῶδιαν, ποῦ ὠνόμαζαν οἱ ἀρχαῖοι Γοργίεια σχήματα (παρονομα-

δοκεῖ γὰρ αὖ καὶ οὗτος τὸ καθ' αὐτὸν δεδηλω-
 κέναι, ὅτι ἀρετῆς γ' ἔνεκα καὶ τοῦ βελτίων γε-
 νέσθαι πᾶν ἂν παντὶ προθυμηθεῖη, τοῦτο δὲ αὖ
 πάντων κάλλιστον. οὕτω πάντως γε καλὸν ἀρε-
 5 τῆς γ' ἔνεκα χαρίζεσθαι. οὗτός ἐστιν ὁ τῆς Οὐ-
 ρανίας θεοῦ Ἔρως καὶ Οὐράνιος καὶ πολλοῦ
 ἄξιος καὶ πόλει καὶ ἰδιώταις, πολλὴν ἐπιμέ-
 λειαν ἀναγκάζων ποιεῖσθαι πρὸς ἀρετὴν τὸν τε
 ἐρῶντα αὐτὸν αὐτοῦ καὶ τὸν ἐρώμενον· οἱ δ' ἔ-
 10 τεροι πάντες τῆς ἐτέρας, τῆς Πανδήμου.

Ταῦτά σοι, ἔφη, ὥς ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ὦ
 Φαῖδρε, περὶ Ἔρωτος συμβάλλομαι.

Παυσανίου δὲ παυσαμένου (διδάσκουσι γὰρ
 με ἴσα λέγειν οὕτως οἱ σοφοί), ἔφη ὁ Ἀριστόδη-
 15 μος δεῖν μὲν Ἀριστοφάνη λέγειν, τυχεῖν δὲ αὐτῷ
 τινα ἢ ὑπὸ πλησμονῆς ἢ ὑπὸ τινος ἄλλου λυγγα
 ἐπιπεπτωκυῖαν καὶ οὐχ οἷόν τε εἶναι λέγειν, ἀλλ'
 εἰπεῖν αὐτὸν (ἐν τῇ κάτω γὰρ αὐτοῦ τὸν ἱατρὸν
 Ἐρυξίμαχον κατακεῖσθαι).—ὦ Ἐρυξίμαχε, δί- d
 20 καιος εἴη παῦσαί με τῆς λυγγὸς ἢ λέγειν ὑπὲρ

3 πᾶν πάντως Stobaeus 5 γ' om. B Stobaeus (ἔνεκα ἀρετῆς) 12
 συμβάλλομεν B 14 οὕτως om. Hermogenes περὶ ἰδεῶν I 12 p.
 302 R. sed hab. idem περὶ μεθόδου 13 p. 429 15 λέγειν om. W
 18 τῶν ἱατρῶν B

σίαι, πάρισα, ισόκωλα, ὁμοιοτέλευτα, ὁμοίαρκτα). Τ' ἀγαποῦσε
 πολὺ ὁ Ἰσοκράτης, τὸν ὁποῖον σατιρίζων ὁ Ἀντισθένης (Διογ.
 Λαέρτ. 6, 15) ὠνόμαζεν Ἰσογράφην. Ὁ Ἀγάθων κατωτέρω θά
 προσφέρει ἀφθονα δείγματα. Πόσον ἀντιπαθοῦσεν ὁ Πλάτων αὐτὰ
 τὰ ἐξωτερικὰ στολίδια, ἀποδεικνύει τὸ ὠραῖον χωρίον τῆς Πολι-
 τείας 438d, ὅπου ζητεῖ ἀντὶ αὐτῶν ἄνδρα ἀρετῇ παρισωμένον καὶ
 ὁμοιωμένον μέχρι τοῦ δυνατοῦ τελέως ἔργῳ τε καὶ λόγῳ.

2. Κένωσιν ἢ ψύξιν ἢ ἐρεθισμόν τοῦ στομάχου, ὅπως ἐπί-
 στευαν οἱ ἀρχαῖοι ἱατροὶ (Γαληνός 18A σ. 23K). Παρόμοια ὥς ὁ Ἐ-
 ρυξίμαχος θεραπευτικὰ μέσα συνιστοῦν καὶ ἄλλοι ἱατροί: στα-
 μάτημα τοῦ διαφράγματος εἰς ἐκπνευστικὴν ἢ εἰσπνευστικὴν στάσιν
 (Γαληνός 7, σ. 940), γαργαρισμοὺς (Ἀλέξανδρος Τραλλ. II 519 P).
 πταρνίσματα (Ἱπποκρ. Ἀφορ. 6, 13, Γαληνός 18A σ. 23K).

3. Τὴν φράσιν θά φαντασθῶμεν προφερομένην μὲ διακοπὰς
 ἔνεκα τοῦ λυγγός.

ἓνα καὶ τὸ ἄλλο» ἀπήντησεν ὁ Ἐρυξίμαχος. «Θὰ ὁμιλήσω ἐγὼ εἰς τὴν θέσιν σου καὶ σύ, ὅταν ἀπαλλαγῇς, εἰς τὴν ἰδικήν μου. Ἐν τῷ μεταξύ, ὅταν ἐγὼ θὰ ὁμιλῶ, ἂν θελήσῃ ὁ λόξυγγας νὰ σταματήσῃ, ἐνῶ σὺ θὰ κράτῃς τὴν ἀναπνοήν σου πολλὴν ὥραν, καλὰ εἰ δ' ἄλλως, κάμε γαργαρισμοὺς μὲ νερό. Ἄν ἴσως πάλιν καὶ εἶναι πολὺ δυνατός, χῶσε κάτι εἰς τὴν ἐμύτην σου, ποὺ νὰ τὴν ἐρεθίσῃ, καὶ πτερνίσου· μίαν ἢ δύο φορὰς ἂν τὸ κάμῃς, θὰ σταματήσῃ, ὅσον δυνατός καὶ ἂν εἶναι». «Ἀρχισε γρήγορα τὴν ὁμιλίαν σου» εἶπεν ὁ Ἀριστοφάνης «καὶ ἐγὼ θὰ τὸ κάνω».

12. Ὁμίλησε τότε ὁ Ἐρυξίμαχος: «Κατὰ τὴν γνώμην μου λοιπόν¹, ἀπαραίτητον εἶναι, ἀφοῦ ὁ Πausανίας δὲν ἐπεξεργάσθη μέχρι τέλους ἱκανοποιητικῶς τὴν ὁρθὴν ἀφετηρίαν, τὴν ὁποίαν ἔθεσεν εἰς τὸν λόγον του, εἶμαι ὑποχρεωμένος² ἐγὼ νὰ προσπαθῇσω νὰ συμπληρώσω τὴν ἀνάπτυξιν. Καὶ ὄντως, ὅτι μὲν ὁ Ἐρως εἶναι διττός, ἐπιτυχῶς, νομίζω, ἐκεῖνος διέκρινεν³ ὅτι ὁμοῦ δὲν ὑφίσταται μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὠραίους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ καὶ εἰς ἄλλα πεδία, καὶ ἐντὸς τῶν ζωικῶν ὁργανισμῶν ὅλων καὶ ἐντὸς τῶν φυτῶν τῆς γῆς καὶ ἐντὸς πάντων, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ὄντων, τοῦτο ἔχω διαπιστώσει, φρονῶ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱατρικῆς, τῆς ἐπιστήμης μου, ὅτι δηλαδὴ σημαντικὸς καὶ ἀξιοθαύμαστος ὁ θεὸς ἐκτείνει τὴν δυνάμιν του εἰς τὸ σύμπαν, καὶ εἰς τ' ἀνθρώπινα καὶ εἰς τὰ θεῖα φαινόμενα⁴.

Τὴν ἀνάπτυξιν μου θ' ἀρχίσω ἐκ τῆς ἱατρικῆς, ἵνα ἀποδώσωμεν⁴ ἄλλωστε καὶ τὰς τιμὰς εἰς τὴν ἐπι-

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 6.

1. Μὲ τὸ τοῖνον σὰν νὰ συνεχίξῃ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Πausανίου, τὴν ὁποίαν θέλει ἀκριβῶς νὰ συμπληρώσῃ.

2. Ἡ σπουδαιοφάνεια τοῦ Ἐρυξίμαχου ἐκδηλώνεται καὶ μὲ τὸν πλεονασμὸν ἀναγκαῖον εἶναι—δεῖν ἐμέ. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν λόγος ν' ἀλλάξωμεν τὸ κείμενον.

3. Τὰ θεῖα πράγματα (πρβλ. καὶ 187e) εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ κοινωνικά, τ' ἀνθρώπινα.

4. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ (ἄρξομαι) εἰς τὸν πληθυν-

Ἐρυξιμάχου
λόγος *

186

έμοῦ, ὥς ἂν ἐγὼ παύσωμαι. Καὶ τὸν Ἑρυξίμα-
 χον εἰπεῖν. Ἀλλὰ ποιήσω ἀμφοτέρω ταῦτα· ἐγὼ
 μὲν γὰρ ἐρῶ ἐν τῷ σῶ μέρει, σὺ δ' ἐπειδὴν παύ-
 ση ἐν τῷ ἐμῷ. ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω, ἔάν μὲν σοι
 5 ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύεσθαι
 ἢ λύγξ· εἰ δέ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄ-
 ρα πάνυ ἰσχυρά ἐστίν, ἀναλαβὼν τι τοιοῦτον οἶψιν
 κινήσῃς ἂν τὴν ῥίνα, πτάρε· καὶ ἔάν τοῦτο ποι- e
 ῇσῃς ἅπαξ ἢ δῖς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστίν, παύ-
 10 σεται.—Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων, φάναι τὸν Ἀρι-
 στοφάνη, ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω.

12. Εἰπεῖν δὴ τὸν Ἑρυξίμαχον· Δοκεῖ τοίνυν
 μοι ἀναγκαῖον εἶναι, ἐπειδὴ Πausanίας ὁρμή-
 σας ἐπὶ τὸν λόγον καλῶς οὐχ ἱκανῶς ἀπετέλεσε, 186
 15 δεῖν ἐμὲ πειρᾶσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ.
 τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν εἶναι τὸν Ἑρωτα δοκεῖ μοι
 καλῶς διελέσθαι· ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐστὶν ἐπὶ ταῖς
 ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς καλοὺς, ἀλλὰ
 καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς
 20 τε σώμασι τῶν πάντων ζώων καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ
 φυομένοις καὶ ὥς ἔπος εἰπεῖν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι,
 καθεορακέναι μοι δοκῶ ἐκ τῆς ἱατρικῆς, τῆς ἡ-
 μετέρας τέχνης, ὥς μέγας καὶ θαυμαστὸς καὶ
 ἐπὶ πᾶν ὁ θεὸς τείνει καὶ κατ' ἀνθρώπινα καὶ b
 25 κατὰ θεῖα πράγματα.

Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων, ἵνα καὶ

5 πο//ν χρόν ἄπνευστὶ ἔχοντι W || παύσασθαι Stobaeus 7 λαβὼν
 idem || οἶψιν: ὅτῳ Cobet 8 κινήσῃς codd. Athenaeus 187c Stobaeus:
 κνήσῃς (Wytttenbach) Stobaei codd. nonnulli 10 φάναι B: εἰπεῖν
 TW 15 δεῖν om. Methodius; at cf. Epist. VII 352a 24 κατὰ τὰ...
 κατὰ τὰ Stobaeus 26 καὶ om. idem.

τικόν (πρεσβεύωμεν) ζωγραφίζει θαυμάσια τὴν αὐτάρεσκον ἐξαρ-
 σιν τῆς προσωπικῆς του συμβολῆς (ιδιὸς τοῦ εἶναι ὁ λόγος),
 ἐνᾧ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ἱατρικὴν καὶ πρὸς τὰ πρεσβεῖα τῆς
 εἶναι καθολικὴ τῶν παρόντων ὑποχρέωσις.

στήμην ἡμῶν. Ἡ φυσικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ σύστασις ἐγκλείει τὸν διπλοῦν τοῦτον ἔρωτα. Διότι ἡ ὑγιὲς τοῦ σώματος κατάστασις εἶναι τι διάφορον, κατὰ τὴν ὁμόφωνον πάντων ἀντίληψιν, καὶ ἀνόμοιον πρὸς τὴν νοσηράν· τῶν δ' ἀνομοίων πρὸς ἀνόμοια¹ στρέφεται καὶ ὁ πόθος καὶ ὁ ἔρωτας. Διάφορος ἐπομένως εἶναι ὁ ἔρωτας ὁ ἐδρεῦων εἰς τὸ ὑγιές, διάφορος δ' εἰς τὸ νοσηρὸν τοῦ σώματος. Εἶναι λοιπόν, ὅπως ἐτόνισε πρὸ ὀλίγου ὁ Πausanias, ἀξιέπαινον μὲν νὰ φαίνεται τις εὐχάριστος πρὸς τοὺς χρηστοὺς ἀνθρώπους, ἐπονείδιστον δὲ πρὸς τοὺς ἀκολάστους. Ὡσαύτως καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τούτου τοῦ ὀργανισμοῦ: πρὸς μὲν τὰ χρηστὰ ἐκάστου σώματος στοιχεῖα καὶ τὰ συντελεστικὰ εἰς ὑγείαν εἶναι ἀξιοσύστατον νὰ φαίνεται τις εὐχάριστος καὶ ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ εἶναι τοῦτο τὸ καλούμενον ἱατροῦ ἔργον· πρὸς δὲ τὰ πονηρὰ καὶ τὰ νοσηρὰ καὶ ἀξιόμειπτον εἶναι καὶ ὑποχρέωσιν ἔχει τις νὰ φαίνεται δυσάρεστος, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ εἶναι ἐπιστήμων καλός. Διότι ἡ ἱατρικὴ εἶναι, διὰ νὰ τὴν χαρακτηρίσω συντόμως, ἐπιστήμη τῶν ἐν τῷ σώματι ἐρωτικῶν τάσεων πρὸς πλήρωσιν καὶ κένωσιν· ὁ δ' ἐπιτυχάνων μεταξὺ τούτων τὴν διάγνωσιν² τοῦ ἀξιεπαίνου καὶ τοῦ ἀπρεποῦς ἔρωτος, οὗτος εἶναι ὁ ἄριστος εἰς λόγον ἐπιστήμης ἱατρός. Καὶ πάλιν ὁ προκαλῶν μεταβολήν³, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ τοῦτο ἀντὶ τοῦ ἐνὸς τὸν ἄλλον ἔρωτα, καὶ γνωρίζων τὰ μέσα ν' ἀναπτύξῃ ἔρωτα εἰς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ὑπάρχει, πρέπει ὁμως νὰ ὑπάρξῃ, καὶ ν' ἀφαιρέσῃ πάλιν τὸν ἐνυπάρχοντα, ὁ τοιοῦτος θὰ ᾔτο πρακτικὸς ἱκανός. Διότι ὀφείλει πράγματι νὰ εἶναι εἰς θέσιν εἰς τὰ σφοδρῶς ἀλληλομαχόμενα ἐν τῷ σώματι στοιχεῖα φιλίαν νὰ διενεργῇ καὶ ἀμοιβαῖον ἔρωτα· εἶναι δ' ἐχθρικώτατα τὰ

1. Ὁχι ὅτι τὰ ἀνόμοια ἀμοιβαίως ἐπιθυμοῦνται, κατὰ τὴν θεωρίαν ποὺ ἀναπτύσσεται εἰς τὸν Λύσιν 215c, ἀλλ' ὅτι τὰ διαφορετικὰ πράγματα διαφορετικὰς ἐπιθυμίας ἔχουν.

2. Ἐδῶ ὁμιλεῖ περὶ τῆς θεωρίας, περὶ τῆς διαγνώσεως (ἐντεῦθεν: ἱατρικώτατος)· κατωτέρω (186d) περὶ τῆς πράξεως, τῆς θεραπείας (δημιουργός). Δημιουργός εἶναι κυρίως ὁ ἐργαζόμενος διὰ τὸ κοινόν, ἐδῶ ὁ ἱατρός ὡς πρακτικός, ἐξασκῶν ἐμπράκτως τὴν τέχνην τοῦ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ὅχι ὡς θεωρητικὸς μελετητὴς τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ.

3. Ἰπποκρ. περὶ ἱερῆς νοῦσου σ. 396I.: ὅστις δὲ ἐπίσταται

πρεσβεύωμεν τὴν τέχνην. ἡ γὰρ φύσις τῶν σω-
 μάτων τὸν διπλοῦν Ἔρωτα τοῦτον ἔχει· τὸ γὰρ
 ὑγιὲς τοῦ σώματος καὶ τὸ νοσοῦν ὁμολογουμέ-
 νως ἕτερόν τε καὶ ἀνόμοιον ἐστὶ· τὸ δὲ ἀνόμοιον
 5 ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. ἄλλος μὲν οὖν ὁ
 ἐπὶ τῷ ὑγιεινῷ ἔρως, ἄλλος δὲ ὁ ἐπὶ τῷ νοσώ-
 δει. ἔστιν δὴ, ὥσπερ ἄρτι Πausανίας ἔλεγεν
 (183d), τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καλὸν χαρίζεσθαι τῶν
 ἀνθρώπων, τοῖς δ' ἀκολάστοις αἰσχρόν, οὕτω c
 10 καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς
 ἐκάστου τοῦ σώματος καὶ ὑγιεινοῖς καλὸν χα-
 ρίζεσθαι καὶ δεῖ, καὶ τοῦτό ἐστὶν ᾧ ὄνομα τὸ
 ἱατρικόν, τοῖς δὲ κακοῖς καὶ νοσώδεσιν αἰσχρόν
 τε καὶ δεῖ ἀχαριστεῖν, εἰ μέλλει τις τεχνικὸς
 15 εἶναι· ἔστι γὰρ ἱατρική, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν,
 ἐπιστήμη τῶν τοῦ σώματος ἐρωτικῶν πρὸς πλη-
 σμονὴν καὶ κένωσιν, καὶ ὁ διαγιγνώσκων ἐν
 τούτοις τὸν καλὸν τε καὶ αἰσχρόν ἔρωτα, οὗτός
 ἐστὶν ὁ ἱατρικώτατος, καὶ ὁ μεταβάλλειν ποιῶν, d
 20 ὥστε ἀντὶ τοῦ ἐτέρου ἔρωτος τὸν ἕτερον κτήσα-
 σθαι, καὶ οἷς μὴ ἔνεστιν ἔρως, δεῖ δ' ἐγγενέσθαι,
 ἐπιστάμενος ἐμποιῆσαι, καὶ ἐνόντα ἐξελεῖν, ἀγα-
 θὸς ἂν εἴη δημιουργός. δεῖ γὰρ δὴ τὰ ἔχθιστα
 ὄντα ἐν τῷ σώματι φίλα οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν καὶ
 25 ἐρᾷν ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἔχθιστα τὰ ἐναντιώτατα,

2 ἔχη B³ ὁμολογουμένως B ὁμολογοῦμεν ὡς TW Stobaeus 6 ὑγι-
 εινῷ ἔρως : ὑγιεῖ νοερός B corr. B² 20 κτήσασθαι TW : κτᾶσθαι
 B 21 ἔρως del. Usener [=debebat saltem ἄτερος scribi] || δεῖν W
 22 καί... ἐξελεῖν del. Schanz 24 φίλια Hirschig

ἐν ἀνθρώποις τὴν τοιαύτην μεταβολὴν καὶ δύναται ὑγρὸν καὶ
 ξηρὸν ποιεῖν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὑπὸ διαίτης τὸν ἀνθρώπον,
 οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον ἰᾶτο ἄν.

λύρας¹. Εἶναι ὁμοῦς παράλογος ἐντελῶς ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι μία ἁρμονία εὐρίσκεται εἰς ἐσωτερικὴν ἀντίθεσιν ἢ ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ στοιχείων εὐρισκομένων εἰσέτι ἐν ἀντιθέσει. Πιθανὸν ὁμοῦς εἶναι, ὅτι τοῦτο ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ: ὅτι ἐκ στοιχείων εὐρισκομένων κατ' ἀρχὰς εἰς κατάστασιν ἀντιθέσεως, συμφωνησάντων δὲ κατόπιν, τοῦ ὕψηλοῦ δηλαδὴ καὶ τοῦ χαμηλοῦ τῶν τόνων, ἀπηρτίσθη κατόπιν ἡ ἁρμονία ὑπὸ τῆς τέχνης τῆς μουσικῆς. Διότι δὲν εἶναι πάντως δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἁρμονία ἐκ τοῦ ὕψηλοῦ καὶ χαμηλοῦ, καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκονται ἀκόμη ἐν ἀντιθέσει. Διότι ἡ ἁρμονία εἶναι συνήχησις, ἡ δὲ συνήχησις εἶναι εἶδος συμφωνίας· συμφωνία δὲ μεταξὺ πραγμάτων ἀντιτιθεμένων, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθοῦν ν' ἀντιτίθενται, ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ. Οὕτε εἶναι δυνατόν ἀφ' ἐτέρου νὰ ἐναρμονίσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀντιτίθεται καὶ δὲν συμφωνεῖ. Καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ ρυθμὸς² παρήχθη ἐκ τοῦ γοργοῦ καὶ τοῦ ἀργοῦ, τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο κατ' ἀρχὰς εἰς κατάστασιν ἀντιθέσεως, κατόπιν δὲ συνεφώνησαν. Τὴν συμφωνίαν δὲ εἰς πάντα ταῦτα τὰ στοιχεῖα εἰσάγει, ὅπως ἐκεῖ ἡ ἱατρικὴ, τοιουτοτρό-

1. Τὸ χωρίον τοῦ Ἡρακλείτου ἔχει κατὰ λέξιν ὡς ἑξῆς: οὐ ξυνιᾶσιν ὅκως διαφερόμενον ἐωυτῷ ὁμολογέει· παλίντροπος ἁρμονίη ὅκωσπερ τόξου καὶ λύρης: «Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐννοοῦν πῶς τὸ ἐν εὐρισκόμενον εἰς ἐσωτερικὴν ἀντίθεσιν, ὁμοῦς εὐρίσκεται εἰς ἁρμονίαν πρὸς ἑαυτὸ· ἁρμονίαν, ποῦ δημιουργεῖται ἀπὸ ἀντιτιθεμένων ροπᾶς, ὅπως εἰς τὸ τόξον καὶ τὴν λύραν». Εἰς τὴν νεύραν τοῦ τόξου ἡ ὀρθὴ κατ' εὐθείαν φορὰ τοῦ βέλους εἶναι ἡ συνισταμένη οὕτως εἰπεῖν τῶν δύο ἀντιθέτων ροπῶν πρὸς τὰ μέσα καὶ πρὸς τὰ ἔξω, ὅπως εἰς τὴν λύραν ὁ ἦχος δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν παλμικὴν κίνησιν τῆς χορδῆς πρὸς δύο ἀντιθέτους διευθύνσεις, ποῦ συνυπάρχουν ὡς ἐν ἐργεῖαι ταυτοχρόνως· δὲν ἀντικαθιστᾷ ἡ μία τὴν ἄλλην πλήρως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπικρατήσεως τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ φορᾶς ὑπάρχει ἡ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐν ἐνεργείᾳ—ἄλλως παλμός δὲν δημιουργεῖται. Ἡ ἐνότης λοιπὸν κεῖται ὅχι εἰς τὴν ἐναλλαγήν τῶν ἀντιθέτων (ὅπως θέλει ὁ Ἐρυξίμαχος μὲ τὸν ρηχὸν ὀρθολογισμόν του), ἀλλ' εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῶν. Ἡ ἁρμονία ἄρα εἶναι μία διαρκὴς ἐνέργεια διαρκῶς παραγομένη καὶ προϋποθέτουσα ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τὰς δύο ἀντιθέτους ροπᾶς. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν ἰσχύει τὸ Ἡρακλείτειον δόγμα πόλεμος πάντων πατήρ. Ἐνῶ διὰ τὸν Ἐρυξίμαχον, ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ ἐνταῦθα τοῦ Ἐμπεδοκλέους μᾶλλον τὰς ἀντιλήψεις, ἔχομεν διαδοχικῶς ἁρμονίαν καὶ δυσἁρμονίαν.

μονίαν φάναι διαφέρεισθαι ἢ ἐκ διαφερομένων
 ἔτι εἶναι. ἀλλὰ ἴσως τόδε ἐβούλετο λέγειν, ὅτι
 ἐκ διαφερομένων πρότερον τοῦ ὀξέος καὶ βα-
 ρέος, ἔπειτα ὕστερον ὁμολογησάντων γέγονεν ἡ
 5 ὑπὸ τῆς μουσικῆς τέχνης· οὐ γὰρ δήπου ἐκ δια-
 φερομένων γε ἔτι τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος ἀρμο-
 νία ἂν εἴη. ἢ γὰρ ἀρμονία συμφωνία ἐστίν, συμ-
 φωνία δὲ ὁμολογία τις, ὁμολογίαν δὲ ἐκ διαφε-
 ρομένων, ἕως ἂν διαφέρωνται, ἀδύνατον εἶναι,
 10 διαφερόμενον δὲ αὖ καὶ μὴ ὁμολογοῦν ἀδύνα-
 τον ἀρμόσαι. ὥσπερ γε καὶ ὁ ρυθμὸς ἐκ τοῦ
 ταχέος καὶ βραδέος, ἐκ διεννηνεγμένων πρότε- c
 ρον, ὕστερον δὲ ὁμολογησάντων γέγονε. τὴν δὲ
 ὁμολογίαν πᾶσι τούτοις, ὥσπερ ἐκεῖ ἡ ἱατρική,

10 δὲ αὖ: δὲ δὴ Schanz δὴ οὖν Rohde || [δυνατόν pro ἀδύνατον Suse-
 mihl] μὴ ὁμολογεῖν ἀδύνατοῦν δυνατόν Burg 12 ἐκ. om Vindob. 21.

2. Ὁ ρυθμὸς ἀναφέρεται εἰς τὸν χρόνον, ἡ ἀρμονία (ἢ λέ-
 ξις δὲν ἔχει τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς πολυφωνίας, ἡ ὁποία
 ἦτο ἀγνώστος εἰς τοὺς ἀρχαίους) εἰς τὸ μέλος (ὁ ὀρισμὸς δι-
 δεται Νόμ. 664e), τὸ μέτρον εἰς τὴν προσῳδίαν τῶν στίχων. Ἐν-
 τεῦθεν καὶ ἡ διαίρεσις τῆς μουσικῆς θεωρίας εἰς ἀρμονικὴν,
 ρυθμικὴν καὶ μετρικὴν. Κατωτέρω ἀναφέρει τὴν πρακτικὴν
 αὐτῆς ἐκτέλεσιν περιλαμβάνουσιν τὴν μελοποιίαν καὶ τὴν παι-
 δεῖαν. Ἡ ἀναλογία πρὸς τὴν διαίρεσιν τῆς μουσικῆς, ὅπως
 ἀπαντᾷται εἰς μεταγενεστέρων θεωρητικὰ ἐγχειρίδια (π. χ. τοῦ
 Ἀριστείδου Κοϊντιλιανοῦ) εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε ἀμφιβολία
 δὲν ὑπάρχει, ὅτι πρόκειται περὶ συστήματος καταρτισθέντος ἤδη
 εἰς τὰ καίρια κατὰ τὸν 5. αἰῶνα, ἐποχὴν καθ' ἣν ἤκμασαν οἱ
 περίφημοι θεωρητικοὶ τῆς μουσικῆς ὁ Ἑρμιονεὺς Λᾶσος καὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι Ἀγαθοκλῆς, Λαμπροκλῆς καὶ Δάμων. Πράγματι ἡ μου-
 σικὴ περιλαμβάνει κατὰ τὸν Ἀριστείδην.

I. τὸ θεωρητικὸν ὑποδιαιρούμενον Α'. εἰς φυσικὸν (μεταφυ-
 σικὴ θεωρία περὶ τῆς ἀρμονίας τῶν σφαιρῶν καὶ ἀκουστικῆ
 κληρονομία τῶν Πυθαγορείων) ἥτοι 1) ἀριθμητικὸν 2) φυσικὸν
 Β'. εἰς τεχνικόν, ἥτοι 1) ἀρμονικόν 2) ρυθμικόν 3) μετρικόν.

II. τὸ πρακτικὸν δὲ δὴ παιδευτικὸν καλεῖται, ὑποδιαιρούμενον
 Α'. εἰς χρηστικόν (δηλ. μουσικὴ σύνθεσις) 1) μελοποιία 2) ρυ-
 θμοποιία 2) ποιήσις Β'. εἰς ἐξαγγελτικόν (ἐκτέλεσις) 1) ὀργανικόν
 (ἐνὸργανος μουσικὴ) 2) ᾠδικόν (φωνητικὴ μουσικὴ) 3) ὑποκριτικόν
 (ἡθοποιία).

πως καὶ ἐνταῦθα ἡ μουσική, ἔρωτα καὶ ὁμόνοιαν ἀμοιβαίαν προκαλέσασα. Εἶναι ἄρα ἡ μουσική, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸν ρυθμόν, ἐπιστήμη καὶ πάλιν τῶν φαινομένων τοῦ ἔρωτος. Καὶ εἰς μὲν τὴν συγκρότησιν¹ τῆς ἁρμονίας καὶ τοῦ ρυθμοῦ καθ' ἑαυτὴν οὐδεμίαν παρουσιάζει δυσκολίαν ἢ διάγνωσις τῶν ἔρωτικῶν φαινομένων, οὐδὲ ὑπάρχει ἐνταῦθα ὑπὸ οἴανδήποτε μορφήν ὁ διπλοῦς ἔρωτος. Ὅταν ὅμως παραστῇ ἀνάγκη ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ χρησιμοποίησιν τις τὸν ρυθμόν καὶ τὴν ἁρμονίαν, εἴτε συνθέ- d των (αὐτὸ τὸ ὅποιον ὀνομάζουσιν μουσικὴν σύνθεσιν), εἴτε ἐκτελῶν ὀρθῶς τὰς συντεθειμένας ἤδη μελωδίας καὶ τοὺς στίχους (αὐτὸ τὸ ὅποιον ὠνομάσθη μόρφωσις²), τότε πλέον καὶ δύσκολον εἶναι καὶ ἔργον τεχνίτου ἱκανοῦ. Διότι καὶ πάλιν ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα: ἀπέναντι μὲν τῶν ἠθικῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταστοῦν ἠθικώτεροι ὅσοι δὲν εἶναι ἀκόμη, πρέπει νὰ φαίνεται τις εὐχάριστος καὶ νὰ προστατεύῃ τὸν ἔρωτα τούτων, καὶ αὐτός εἶναι ὁ ὠραῖος, ὁ Οὐράνιος, τῆς Οὐρανίας τῆς Μούσης ὁ Ἔ- e ρως. Τουναντίον ὁ τῆς Πολυμνίας εἶναι ὁ Πάνδημος, τὸν ὅποιον πρέπει μετὰ μεγάλης προφυλάξεως νὰ προσφέρῃ τις³ εἰς ὅσους τὸν προσφέρει, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀπολαύσουν μὲν τὴν ἡδονὴν ἐξ αὐτοῦ, νὰ μὴ γίνῃ ὅμως πρόξενος ἀκολασίας τινός. Καθὼς ἀκριβῶς καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην μας, εἶναι ὑπόθεσις δύσκολος νὰ κανονίσωμεν ὀρθῶς τὰς ἀπολαύσεις τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν γαστρονομίαν⁴, ὥστε ν' ἀπο-

1. Εἰς τὴν μελωδίαν λαμβανομένην ἀφηρημένως ὡς σύνθεσις ἡχῶν καὶ ρυθμικῶν ἐνοτήτων, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκτελέσεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς, δὲν ὑπάρχει παρὰ ἓνας ἔρωτος, ὁ ἀγαθὸς φυσικὰ. Ὁ κακὸς ἔρωτος εἰσάγεται διὰ τῆς δυσαρμονίας εἴτε κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, εἴτε—καὶ αὐτὸ εἶναι γνησίως ἐλληνικόν—ὡς πρὸς τὸ ἦθος τῆς μουσικῆς καὶ τὴν διατάραξιν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ἀκούοντος ἰσορροπίας.

2. Παιδεία λέγεται, διότι τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ποιήσεως ἡ διδασκαλία, (καὶ τὰ δύο ἐπῆγαιναν μαζί· μουσικὴ χωρὶς στίχους καὶ ποιήματα, χωρὶς ῥῆσμα ἢ μουσικὴν ἔστω ἀπαγγελίαν ἢ ὑπόκρουσιν οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐθεώρουν ὡς κάτι ὠλοκληρωμένον) ἦτο τὸ κύριον μέσον ἀγωγῆς καὶ τῶν μικρῶν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τῶν μεγάλων εἰς τὰς δραματικὰς παραστάσεις καὶ τὰς ἄλλας ἐορτάς.

3. Ὡστε δὲν ἀποκλείει τελείως τὴν χρῆσιν του, οὔτε τὸν

ένταῦθα ἡ μουσικὴ ἐντίθησιν, ἔρωτα καὶ ὁμό-
 νοιαν ἀλλήλων ἐμποιήσασα· καὶ ἔστιν αὖ μου-
 σικὴ περὶ ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἐρωτικῶν ἐπι-
 στήμη· καὶ ἐν μὲν γε αὐτῇ τῇ συστάσει ἁρμο-
 5 νίας τε καὶ ῥυθμοῦ οὐδὲν χαλεπὸν τὰ ἐρωτικὰ
 διαγιγνώσκειν, οὐδὲ ὁ διπλοῦς ἔρως ἐνταῦθα
 πως ἔστιν· ἀλλ' ἐπειδὴν δέη πρὸς τοὺς ἀνθρώ-
 πους καταχρῆσθαι ῥυθμῷ τε καὶ ἁρμονίᾳ ἢ α
 ποιοῦντα (ὃ δὴ μελοποιίαν καλοῦσιν) ἢ χρώμε-
 10 νον ὀρθῶς τοῖς πεποιημένοις μέλεσί τε καὶ μέ-
 τροις (ὃ δὴ παιδεία ἐκλήθη), ἐνταῦθα δὴ καὶ
 χαλεπὸν καὶ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ δεῖ. πάλιν γὰρ
 ἦκει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι τοῖς μὲν κοσμίους τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἂν κοσμιώτεροι γίγνοιεν οἱ
 15 μήπω ὄντες, δεῖ χαρίζεσθαι καὶ φυλάττειν τὸν
 τούτων ἔρωτα, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ καλός, ὁ Οὐ-
 ράνιος, ὁ τῆς Οὐρανίας Μούσης Ἔρως· ὁ δὲ
 Πολυμνίας ὁ Πάνδημος, ὃν δεῖ εὐλαβούμενον e
 προσφέρειν οἷς ἂν προσφέρῃ, ὅπως ἂν τὴν μὲν
 20 ἡδονὴν αὐτοῦ καρπώσῃται, ἀκολασίαν δὲ μηδε-
 μίαν ἐμποιήσῃ· ὥσπερ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ μέγα
 ἔργον ταῖς περὶ τὴν ὀψοποιικὴν τέχνην ἐπιθυ-

2 ἀλλήλοις TW 3 τῶν περὶ Ast 7 πως· πω Badham 10 μέτροις· ῥυ-
 θμοῖς W 17 Μούσης del. Sauppe 22 ἔργον ταῖς· ἐργῶντες B corr B²

θεωρεῖ ἀπολύτως ἐπιβλαβῇ. Ἡ πρᾶξις (αὐτὸ ἀναγκάζεται κάθε
 στιγμήν κανεῖς νὰ ὁμολογήσῃ) δὲν μᾶς παρέχει ποτέ οὔτε τὸ
 καλὸν οὔτε τὸ κακὸν ἀμιγές.

4. Περί τῆς ὀψοποιικῆς καὶ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὴν ἱατρι-
 κὴν ὁμιλεῖ ὁ Πλάτων διὰ μακρῶν εἰς τὸν Γοργίαν 462d—466a.
 Ἐκεῖ τὴν συγκρίνει μὲ τὴν ρητορικὴν, ἐδῶ μὲ τὴν μουσικὴν τῆς
 μόδας. Ἡ σύγκρισις γίνεται μὲ διάθεσιν ἐπικρίσεως ἀπὸ τὸν Πλά-
 τωνα, ὁ ὅποιος διὰ βίου ὑπῆρξεν ἀμείλικτος τῆς μόδας καὶ τῶν
 διαφόρων «συγχρονισμένων» πολέμιος — ὅπως ἄλλωστε κάθε ἄν-
 θρωπος, ποῦ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ χωρέσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του, εἰς
 μίαν ἐνότητα συλλήψεως καὶ μίαν αἰωνιότητα πίστεως, παρελθόν
 μαζί καὶ παρόν καὶ μέλλον. Ἀλλὰ μήπως ἀπὸ τὴν γαστρονομίαν
 δὲν ἔχομεν δανεισθῇ καὶ οἱ νεώτεροι εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ τὴν ἐν-
 νοιαν καὶ τὸν ὅρον γούστο ;

λαύση τις ἄνευ κινδύνου ἀσθενείας τὴν ἡδονήν. Καὶ εἰς τὴν μουσικὴν ἄρα καὶ εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πάντα, τόσον τ' ἀνθρώπινα ὅσον καὶ τὰ θεῖα, ὀφείλομεν νὰ παρακολουθῶμεν μετὰ προσοχῆς, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν, καὶ τὰ δύο εἶδη τῶν Ἑρώτων 188 διότι καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται ἐκεῖ.

13. Καὶ ἡ σύστασις¹ ἄλλωστε τῶν ὥρων τοῦ ἔτους εἶναι πλήρης ἐξ ἀμφοτέρων τούτων. Καὶ ὅταν μὲν τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἐμνημόνευσα, τὰ τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους, τῆς ξηρασίας καὶ τῆς ὑγρασίας, ἐπιτύχουν τὸν εὐτακτον μεταξύ των Ἑρωτα καὶ ὑπαχθοῦν εἰς ἀρμονίαν καὶ σύγκρασιν φρόνιμον, ἔρχονται καὶ φέρουν ἐσοδείαν καλὴν καὶ ὑγείαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ζῶα καὶ φυτά, καὶ δὲν προξενοῦν συνήθως ζημίαν τινά. Ὄταν ὅμως ὁ συνοδευόμενος ὑπὸ ἀτασθαλίας Ἑρως ὑπερισχύσῃ ὥς πρὸς τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἐπιφέρει κατὰ κανόνα καταστροφὰς πολλὰς καὶ ζημίας. Διότι καὶ αἱ ἐπιδημῖαι συνήθως ἐκ τοιούτων ἀφορμῶν προκαλοῦνται καὶ ἄλλα πολλὰ διαφορετικὰ² νοσήματα καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Πράγματι καὶ αἱ πάχναι καὶ αἱ χάλαζαι καὶ αἱ ἐρυσῖβαι³ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ὑπέρβασιν τῶν ὀρίων καὶ τὴν διατάραξιν τῆς ἰσορροπίας εἰς τὰς τοιαύτας ἀμοιβαίας ἐρωτικὰς σχέσεις. Τούτων ἡ

1. Καὶ ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος, ὅπως ὁ ἐσωτερικὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁργανισμὸς, παρουσιάζει τὰ αὐτὰ στοιχεῖα, ψυχρὸν (θερμὸν κλπ., καὶ χρειάζεται τὴν ἰδίαν εὐκρασίαν (ὀρθὴν ἀνάμειξιν, κρᾶσιν) καὶ ἰσορρόπησιν τῶν στοιχείων τούτων. Πρβλ. Ἰπποκρ. περὶ φύσιος ἀνθρώπου 7. Δὲν πρόκειται περὶ συλλογισμοῦ κατ' ἀναλογίαν ἢ περὶ εἰκόνης μόνον· εἶναι πίστις βαθυτάτη, ὡραία πίστις τῶν Ἑλλήνων, εἰς τοὺς ὁποίους αἰσθήσεις καὶ λογικὸν διδάσκουσιν, ὅτι ὁ Ἰδιοὺς τῆς Ζωῆς ρυθμὸς ἐνυπάρχει καὶ εἰς τ' οὐρανοῦ τὰ φαινόμενα καὶ εἰς τὸν εὐτελέστερον ζωικὸν ὁργανισμόν. Ἐντεῦθεν ἔχουν τὴν δυνατότητα φαινόμενα φυσικὰ νὰ συλλαμβάνουν ἀπὸ τὴν ἠθικὴν των πλευρὰν (πρβλ. κατωτέρω ἡδίκησεν, ὕβρις, πλεονεξία) καὶ πάλιν τὰ ἠθικὰ φαινόμενα νὰ αἰσθάνωνται ὅχι εἰς ἀντίθεσιν ἢ εἰς ἀλλοτριότητα πρὸς τὰ φυσικὰ, ἀλλ' ὥς διαφορετικὴν ἀπλῶς ἐκδήλωσιν αὐτῶν τούτων τῶν φυσικῶν φαινομένων. Αὐτὴν τὴν ἀδιαίρετον ἐνόητα ἠθικῆς καὶ φυσικῆς τάξεως ἐκφράζει ὁ Ἑλλήν μετὰ τὴν λέξιν κόσμος.

2. Ἀνόμοια δὲν σημαίνει ἀπλῶς διάφορα, ἀλλὰ διαφορετικά, ἀλλότρια τῆς φύσεως τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Ὑποδη-

μίαῖς καλῶς χρῆσθαι, ὥστ' ἄνευ νόσου τὴν ἡδονὴν καρπώσασθαι. καὶ ἐν μουσικῇ δὴ καὶ ἐν ἰατρικῇ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ τοῖς ἀνθρωπείοις καὶ τοῖς θείοις, καθ' ὅσον παρέρκει, φυ-
 5 λακτέον ἐκότερον τὸν Ἑρωτα· ἐνεστον γάρ. 188

13. Ἐπεὶ καὶ ἡ τῶν ὥρων τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις μεστή ἐστὶν ἀμφοτέρων τούτων. καὶ ἐπειδὴν μὲν πρὸς ἄλληλα τοῦ κοσμοῦ τύχη ἔρωτος
 ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον (186d), τὰ τε θερμὰ καὶ
 10 τὰ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ, καὶ ἀρμονίαν καὶ κρᾶσιν λάβη σῶφρονά, ἥκει φέροντα εὐετηρίαν τε καὶ ὑγίειαν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ οὐδὲν ἡδίκησεν. ὅταν δὲ ὁ μετὰ τῆς ὑβρεως Ἑρως ἐγκρατέστερος περὶ τὰς
 15 τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας γένηται, διέφθειρέν τε πολλὰ καὶ ἡδίκησεν. οἳ τε γὰρ λοιμοὶ φιλοῦσι γίνεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων καὶ ἄλλα ἀνόμοια πολλὰ νοσήματα καὶ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς φυτοῖς· καὶ γὰρ πάχναι καὶ χάλασαι καὶ ἐρυσίβαι ἐκ πλεο-
 20 νεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίνεταί ἐρωτικῶν, ὧν ἐπιστήμη περὶ ἄστρον τε

4 παρέρκει WT²: παρήκει BT^{ac} 5 ἐνεστον B² T²: ἐνεστον T sine spir. B ἐν ἔστον W 8 κοσμοῦ: κόσμου T corr. T² 9 ἐγὼ ἔλεγον: λέγω Stobaeus 10 τὰ ξηρὰ idem 14 καὶ περὶ idem 15 διέφθειρε TW Stobaeus: διαφθείρει B 17 ἄλλα ἀνόμοια def. Hug coll. Arist. hist. anim. 523b13 Poët. 1430b29 sed illic ἄλλα deest; ἄλλ' ὅμοια Schütz ἄλλ' αὖ (δὴ Sauppe ἂν Orelli ἄμ' Kvicala ἄττ' Ast) ὅμοια Hermann [ἀλλόκοτα Rohde] || καὶ πολλὰ Stobaeus 21 γίνεταί: γίνονται Canter γίνεσθαι Richards sed cf. Leg. 925e Rep. 363a || ἐρωτικῶν, ὧν: ἐρωτικῶν οὖν Bury.

λῶνει ἐπομένως τὴν ἐννοιαν τῆς δυσαρμονίας πρὸς ἑαυτόν, ἥτις προκαλεῖ τὸ νόσημα εἰς κάθε ὄργανισμὸν.

3. Ἑρυσίβη ἡ τῶν σιτηρῶν (erysiba graminis) εἶναι παράσιτος μικροοργανισμὸς προσβάλλων ἰδίως τὴν κριθήν. Οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἐθεώρουν μετεωρολογικὸν φαινόμενον (μιλτώδη δρόσον), ὅπως καὶ τὴν πάχνην.

ἐπιστήμη ὡς πρὸς τὰς τροχιάς τῶν ἄστρον καὶ τοῦ
ἔτους τὰς ἐποχὰς ὀνομάζεται ἀστρονομία.

Προσέτι δὲ καὶ αἱ θυσίαι πάσης φύσεως καὶ ὅσα
ὑπάγονται εἰς τῶν μάντεων τὴν τέχνην—εἶναι δὲ
ταῦτα ἡ ἀμοιβαία μεταξὺ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐπικοι- c
νωνία¹—δὲν ἀναφέρονται εἰς ἄλλο τι, εἰ μὴ εἰς τοῦ
Ἑρωτος τὴν διατήρησιν ἢ τὴν θεραπείαν². Διότι ἡ
ἀσέβεια ἐν τῷ συνόλῳ τῆς διαπράττεται κατὰ κανό-
να, ἂν εἰς τὸν Ἑρωτα τὸν σῶφρονα δὲν ὑπακούη τις,
μήτε λατρεύῃ, μήτε τιμᾷ εἰς πᾶσαν πρᾶξιν του, ἀλλ'
ἀντιθέτως τὸν ἕτερον, καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς γο-
νεῖς³, ζῶντας ἢ ἀποβιώσαντας, καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ
τοὺς θεοὺς. Ὡς πρὸς ταῦτα λοιπὸν ἔχει ὀρισθῇ ἡ
μαντικὴ νὰ ἐποπτεύῃ ἐπὶ τῶν ἐρώτων καὶ νὰ τοὺς
θεραπεύῃ. Εἶναι ἄρα καὶ ἡ μαντικὴ ἡ δημιουργοῦσα
φιλικὰς σχέσεις μεταξὺ θεῶν καὶ ἀνθρώπων χάρις
εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ἐρωτικῶν τοῦ ἀνθρώπου φαινο- d
μένων, ποὺ ἀποβλέπουν εἰς τὸ θεῖον δίκαιον καὶ τὴν
παράβασιν αὐτοῦ.

Τόσον πολυμερὴς καὶ μεγάλη, ἢ μᾶλλον καθολικὴ
εἶναι ἡ δύναμις, ἣν ἔχει γενικῶς ὁ Ἑρως, λαμβανό-
μενος ἐν τῇ ὁλότητι αὐτοῦ⁴. Ὁ πραγματοποιούμενος
δὲ χάριν τοῦ ἀγαθοῦ μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιο-
σύνης καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς θεοῖς, οὗτος ἔχει
τὴν ὑψίστην δύναμιν καὶ προσπορίζει εἰς ἡμᾶς πάσης
φύσεως εὐδαιμονίαν εἰς τὸ νὰ δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν
ἐπικοινωνίαν καὶ ἀγάπην, τόσον πρὸς ἀλλήλους ὅσον
καὶ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους μας, τοὺς θεοὺς. Ἐνδεχόμε- e
νον βεβαίως νὰ παραλείπω καὶ ἐγώ, ἐξυμνῶν τὸν Ἑ-

1. Ὡς αὐτὰ εἶναι περιφράσεις τῆς ἐννοίας θρησκεία, διὰ
τὴν ὁποῖαν οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχαν ὄρον εἰδικόν.

2. Ἡ φυλακὴ εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ, ἡ ἱσσις τοῦ κακοῦ ἔρωτος,
ἐκτὸς ἂν φυλακὴ δὲν εἶναι ἡ διατήρησις (ἐκ τοῦ φυλάττειν),
ἀλλὰ ἡ προφύλαξις (ἐκ τοῦ φυλάττεσθαι). Γλωσσικῶς καὶ τὰ
δύο εἶναι δυνατά.

3. Τὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς, ὁ σεβασμὸς ἐν ὧν ζοῦν
καὶ ἡ ταφὴ τῶν μετὰ θάνατον, περιλαμβάνονται (ἐν ἀντιθέσει
πρὸς ἄλλους κανόνες τῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶχε
κοινωνικὸν μᾶλλον ἢ θρησκευτικὸν κύρος) εἰς τὸ πλαίσιον τῶν
θρησκευτικῶν καθηκόντων. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πατραλοῖαι τιμω-
ροῦνται εἰς τὸν Ἀδην σκληρὰ, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἁμαρτήσαντες

φορὰς καὶ ἐνιαυτῶν ὥρας ἀστρονομία καλεῖται.

Ἔτι τοίνυν καὶ αἱ θυσίαι πᾶσαι καὶ οἷς μαν-
 τικῇ ἐπιστατεῖ τέχνη (ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ περὶ
 θεοὺς τε καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κοινω- c
 νία) οὐ περὶ ἄλλο τί ἐστὶν ἢ περὶ Ἑρωτος φυ-
 λακὴν τε καὶ ἱασιν. πᾶσα γὰρ ἡ ἀσέβεια φιλεῖ
 γίγνεσθαι, ἐὰν μὴ τις τῷ κοσμίῳ Ἑρωτι χαρί-
 ζηται μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ ἐν παντὶ
 ἔργῳ, ἀλλὰ [περὶ] τὸν ἕτερον, καὶ περὶ γονέας
 10 καὶ ζῶντας καὶ τετελευτηκότας καὶ περὶ θεοὺς.
 ἃ δὲ προστέτακται τῇ μαντικῇ ἐπισκοπεῖν τοὺς
 ἔρωτας καὶ ἰατρεύειν· καὶ ἔστιν αὖ ἡ μαντικὴ φι-
 λίας θεῶν καὶ ἀνθρώπων δημιουργὸς τῷ ἐπί-
 στασθαι τὰ κατ' ἀνθρώπους ἐρωτικά, ὅσα τεῖ- d
 15 νει πρὸς θέμιν καὶ ἀσέβειαν.

Οὕτω πολλὴν καὶ μεγάλην, μᾶλλον δὲ πᾶσαν
 δύναμιν ἔχει ξυλλήβδην μὲν ὁ πᾶς Ἑρως, ὁ δὲ
 περὶ τὰγαθὰ μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης
 ἀποτελούμενος καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ θεοῖς,
 20 οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει καὶ πᾶσαν ἡμῖν
 εὐδαιμονίαν παρασκευάζει καὶ ἀλλήλοις δυνα-
 μένους ὁμιλεῖν καὶ φίλους εἶναι καὶ τοῖς κρείτ-
 τοσιν ἡμῶν θεοῖς. ἴσως μὲν οὖν καὶ ἐγὼ τὸν e

1 φορὰς B corr. B² φορᾶς T 2 αἱ TW Stobaeus: om. B || ἀπα-
 σαι TW 3 τέχνη Stobaeus solus 6 ἡ om. Stobaeus [8 πρε-
 σβεύῃ μὲν Pflugk] 9 περὶ om. Stobaeus: [θεραπεύῃ Winckelmann
 περιττότερον τὸν ἕτερον Pflugk περιττῶς τ. ἔ. Koch ἃ. περὶ τ. ἔ. ἢ
 Rettig. ἃ. π. τ. ἔ. id est ἀσέβεια φιλεῖ γίγνεσθαι Vahlen] περιέ-
 πη? Sykutris 11 ἃ: περὶ ἃ Vermehren || προτέταται Stobaeus ||
 τοὺς ἐρῶντας Stobaeus del Hermann 15 εὐσέβειαν Stobaeus edd.
 19 καὶ παρ' . . . θεοῖς secl. Hug 21 δυναμένοις . . . φίλοις
 Vindob. 21 || καὶ (2) del. Rückert

προσωπικῶς ἐναντίον τῶν θεῶν (π. χ. ὁ Τάνταλος, ὁ Ἰξίων κλπ.),
 ὅχι δὲ οἱ παραβάντες τοὺς συνήθεις τῆς ἠθικῆς κανόνας, κλέ-
 πται π. χ., ἄδικοι, δολοφόνοι κλπ.

4. Ἐπομένως καὶ τοῦ κακοῦ Ἑρωτος ἡ δύναμις εἶναι μεγάλη.

ρωτα, πολλά· ἀλλ' ὅχι πάντως ἐκουσίως. Ἄλλ' ὅ,τι τυχὸν παρέλειψα, ἔργον ἰδικόν σου εἶναι, Ἀριστοφάνη, νὰ συμπληρώσης. Ἡ, ἂν κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον σκέπτεσαι νὰ πλέξης τοῦ θεοῦ τὸ ἐγκώμιον, ἐγκωμιάζεις, τώρα ποῦ ἔχεις ἀπαλλαγῇ πλέον ἀπὸ τὸν λόξυγγα».

Ἔλαβε τότε τὸν λόγον ὁ Ἀριστοφάνης καὶ εἶπεν: 189
 «Ναί, ἐσταμάτησε πράγματι, ὅχι ὅμως προτοῦ μεταχειρισθῶ ἐναντίον του τὸ πτάρνισμα.
 Ἐπεισόδιον σμα¹ ὥστε ἐκπλήττομαι, ὅτι ἡ ἰσορροπία² τοῦ σώματος χρειάζεται παρομοίους κρότους καὶ γαργαλισμούς, ὅπως εἶναι καὶ τὸ πτάρνισμα. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἔβαλα εἰς ἐνέργειαν τὸ πτάρνισμα, εὐθύς ἀμέσως ἐσταμάτησεν». Καὶ ὁ Ἐρυξίμαχος ἀπήντησε: «Ἀγαπητέ Ἀριστοφάνη, πρόσεξε, τί κάνεις. Λέγεις εἰς βάρος μου ἀστεῖα τὴν ὥραν ποῦ πρόκειται νὰ ὁμιλήσης³ μὲ ἀναγκάζεις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ σταθῶ καὶ ἐγὼ φρουρὸς τῆς ὁμιλίας τῆς ἰδικῆς σου, μήπως εἰπῆς τίποτε κωμικόν. Ἐνῶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὁμιλήσης μὲ τὴν ἡσυ- b
 χίαν σου». Ὁ Ἀριστοφάνης τότε ἐγέλασε καὶ εἶπε: «Καλὰ λέγεις, Ἐρυξίμαχε. Ἄς θεωρηθοῦν ὡς μὴ λεχθέντα ὅσα εἶπα. Καὶ σὺ μὴ με παραφυλάττης· διότι ἀνησυχῶ δι' ὅσα πρόκειται νὰ λεχθοῦν, ὅχι πάντως μὴν εἰπῶ πράγματα κωμικά⁴ — αὐτὸ ὅπωςδῆποτε θὰ ἦτο κέρδος καὶ θ' ἀνῆκεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς μου-
 σης μου⁵—ἀλλὰ μὴν εἰπῶ γελοῖα». «Ρίχνεις πρῶτα, τὰ βέλη σου» εἶπεν ὁ Ἀριστοφάνη, καὶ ὕστερα θαρρεῖς πῶς θὰ ξεφύγης⁶. Μὰ ὅχι· προσεκτικὸς νὰ εἶσαι καὶ νὰ ὁμιλήσης ὡς μέλλων νὰ λογοδοτήσης. Δυνατὸν c
 ὅμως, ἂν μοῦ καπνίσῃ, νὰ σὲ ἀπαλλάξω».

1. Ὡστε τ' ἄλλα δύο μέσα δὲν ὑπῆρξαν ἀποτελεσματικά.

2. Κωμικὸς ὑπαινιγμὸς εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐρυξίμαχου, ὅτι ἡ ὑγεία καὶ ἡ εὐεξία εἶναι ἰσορροπία καὶ ἀρμονία τοῦ ὀργανισμοῦ.

3. Γελοῖον εἶναι διὰ τοὺς ἀρχαίους γενικῶς ὅ,τι προκαλεῖ τὸν γέλωτα, ἐπομένως καὶ τὸ ἀστεῖον καὶ ὅ,τι σήμερον εἰδικώτερον ὀνομάζομεν γελοῖον, τὸ καταγέλαστον (πρβλ. 199d, 221e).

4. Ὑπαινιγμὸς εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον καὶ εἰς τὴν ἔξαρσιν τῆς ἐπιστήμης του.

Ἐρωτα ἐπαινῶν πολλὰ παραλείπω, οὐ μέντοι
 ἐκὼν γε. ἀλλ' εἴ τι ἐξέλιπον, σὸν ἔργον, ὦ Ἀρι-
 στοτόφανες, ἀναπληρῶσαι· ἢ εἴ πως ἄλλως ἐν νῶ
 ἔχεις ἐγκωμιάζειν τὸν θεόν, ἐγκωμιάζε, ἐπειδὴ
 5 καὶ τῆς λυγγὸς πέπαυσαι.

Ἐκδεξάμενον οὖν ἔφη εἰπεῖν τὸν Ἀριστο- 189
 φάνη ὅτι καὶ μάλ' ἐπαύσατο, οὐ μέντοι πρὶν γε
 τὸν πταρμὸν προσενεχθῆναι αὐτῇ, ὥστε με θαυ-
 μάζειν εἰ τὸ κόσμιον τοῦ σώματος ἐπιθυμεῖ τοι-
 10 οὔτων ψόφων καὶ γαργαλισμῶν, οἷον καὶ ὁ πταρ-
 μὸς ἐστίν· πάνυ γὰρ εὐθύς ἐπαύσατο, ἐπειδὴ
 αὐτῷ τὸν πταρμὸν προσήνεγκα. Καὶ τὸν Ἐρυ-
 ξίμαχον, ὦ ἄγαθέ, φάναι, Ἀριστοτόφανες, ὅρα τί
 ποιεῖς· γελωτοποιεῖς μέλλων λέγειν, καὶ φύλακά
 15 με τοῦ λόγου ἀναγκάζεις γίνεσθαι τοῦ σεαυ-
 τοῦ, ἐάν τι γελοῖον εἴπῃς, ἐξόν σοι ἐν εἰρήνῃ λέ- b
 γειν. Καὶ τὸν Ἀριστοφάνη γελάσαντα εἰπεῖν·
 Εὖ λέγεις, ὦ Ἐρυξίμαχε, καὶ μοι ἔστω ἄρρητα
 τὰ εἰρημένα. ἀλλὰ μὴ με φύλαττε, ὥς ἐγὼ φο-
 20 βοῦμαι περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, οὐ τι
 μὴ γελοῖα εἴπω (τοῦτο μὲν γὰρ ἂν κέρδος εἴη
 καὶ τῆς ἡμετέρας μούσης ἐπιχώριον), ἀλλὰ μὴ
 καταγέλαστα.—Βαλὼν γε, φάναι, ὦ Ἀριστοτόφα-
 νες, οἷει ἐκφεύξεσθαι. ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν
 25 καὶ οὕτως λέγε ὥς δώσων λόγον. ἴσως μέντοι, c
 ἂν δόξῃ μοι, ἀφήσω σε.

15 ὦ ἄγαθέ φάναι ὦ ἄγαθέ B || Ἀριστοτόφανες secl. Sauppe fort. recte
 20 ῥηθήσεσθαι : ἡττηθήσεσθαι (sed ἡτ extra v.) B ἤδη (ἔτι Bury)
 ῥηθήσεσθαι Rettig.

5. Παροιμία πρὸς τοὺς κακὸν τι δράσαντας καὶ οἰομένους
 ἐκφεύγειν. (Σουΐδας).

14. «Λοιπόν, Ἐρυξίμαχε» εἶπεν ὁ Ἀριστοφάνης
 *πράγματι ἔχω σκοπὸν νὰ ὁμιλήσω κάπως διαφορε-
 τικά¹ παρ' ὅ,τι καὶ σὺ καὶ ὁ Πausανίας ὁμιλήσατε. Ἐχω δηλαδὴ τὴν
 Ἀριστοφάνους γνώμην, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἔχει
 λόγος* ἀντιληφθῇ καθόλου τὴν σπουδαιότη-
 τα τοῦ Ἐρωτος. Ἄν τὴν ἐννοοῦσαν,
 θὰ κατεσκεύαζαν πρὸς τιμὴν τοῦ μεγαλοπρεπέστατα
 ἱερὰ καὶ βωμοὺς καὶ θυσίας θὰ προσέφεραν πολὺ
 λαμπράς· ὅχι ὅπως τώρα, ποὺ δὲν γίνεται πρὸς τι-
 μὴν τοῦ τίποτε, ἐνῶ ἔπρεπε πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ γίνε-
 ται². Διότι μεταξὺ τῶν θεῶν εἶναι ὁ μεγαλύτερος φί-
 λος τοῦ ἀνθρώπου, βοηθός³ ἀφοῦ εἶναι τῶν ἀνθρώ-
 πων καὶ ἰατρὸς δι' ὅλα ἐκεῖνα, μὲ τῶν ὁποίων τὴν
 θεραπείαν ὑψίστη εὐδαιμονία θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὸ γέ-
 νος τῶν ἀνθρώπων. Θὰ προσπαθήσω λοιπὸν ἐγὼ νὰ
 σᾶς παρουσιάσω τὴν σημάσιαν τοῦ καὶ σεῖς πάλιν
 γίνετε διδάσκαλοι τῶν ἄλλων.

Πρωτίστως πρέπει νὰ καταλάβετε καλὰ τὴν φύσιν
 τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰς περιπετείας της⁴. Παλαιὰ δη-
 λαδὴ ὁ ὀργανισμὸς μας δὲν ἦτον ὁ ἴδιος, ὅπως τώρα
 ἦτο διαφορετικός. Πρῶτα πρῶτα τὰ φύλα τῶν ἀν-
 θρώπων ἦσαν τρία, καὶ ὅχι ὅπως σήμερα δύο, ἀρσε-
 νικὸν καὶ θηλυκόν. Ὑπῆρχεν ἀκόμη καὶ ἓνα τρίτον,
 ἀποτελούμενον ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο. Τὸ ὄνομά του μένει
 ἀκόμη, τὸ ἴδιον ὅμως ἔχει ἐξαφανισθῇ· τὸ ἀρσενικο-
 θήλυκον⁵. Ἦτο τότε ἓνα ξεχωριστὸν φύλον, καὶ συν-

* Ἰδε Εἰσαγ. II § 7.

1. Ἀναφέρεται εἰς τὴν φράσιν τοῦ Ἐρυξίμαχου 188e εἰ πως
 ἄλλως ἐν νῶ ἔχεις ἐγκωμιάζειν τὸν θεόν. Εἰς τὸν Pausanίαν
 καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον περιορίζεται ὁ Ἀριστοφάνης, διότι καὶ οἱ
 δύο λόγοι ἐξεφωνήθησαν διαδοχικῶς (τοῦ Φαίδρου τοῦναντίον ἔχει
 προηγηθῇ πρὸ πολλοῦ) καὶ διότι τοὺς συνδέει ἡ κεντρικὴ ἰδέα
 τοῦ διπλοῦ ἔρωτος. Ὁ Ἀριστοφάνης θὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸν ἓνα
 ἔρωτα, καὶ ὁ λόγος του θὰ εἶναι ὅχι ἐπιστημονικὴ ἀνάλυσις,
 ἀλλὰ μῦθος κοσμογονικός.

2. Ἀγάλογος προτροπὴ ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν παράβασιν τῶν
 Ὀρνίθων 685 κεξ., ὅπου καὶ μία παρωδία κοσμογονίας. Ἀλλ' ἐδῶ
 ἡ προτροπὴ νοεῖται σοβαρώτατα.

3. Ἐπίκουρος λέγεται συχνὰ περὶ τῶν θεῶν ὡς γενικός χα-
 ρακτηρισμὸς τῆς προστασίας, ποὺ μᾶς ἐπιδαψιλεύουν· τὸ ἰατρὸς
 εἰδικεύει τὴν προστασίαν. Ὑπὸ ποίαν ἐννοίαν θεραπεύει τ' ἀρρω-
 στήματα τῆς φύσεώς μας, θὰ δείξῃ ὁ μῦθος κατόπιν.

14. Καὶ μὴν, ὦ Ἐρυξίμαχε, εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη, ἄλλη γέ πη ἐν νῶ ἔχω λέγειν ἢ ἢ σὺ τε καὶ Πausανίας εἰπέτην. ἐμοὶ γὰρ δοκοῦσιν ἄνθρωποι παντάπασι τὴν τοῦ Ἔρωτος δύναμιν
 5 οὐκ ἡσθῆσθαι· ἐπεὶ αἰσθανόμενοι γε μέγιστ' ἂν αὐτοῦ ἱερὰ κατασκευάσαι καὶ βωμοὺς καὶ θυσίας ἂν ποιεῖν μεγίστας, οὐχ ὥσπερ νῦν τούτων οὐδὲν γίνεται περὶ αὐτόν, δέον πάντων μάλιστα γίνεσθαι. ἔστι γὰρ θεῶν φιланθρωπότατος,
 10 ἐπικούρος τε ὢν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰατρός d τούτων, ὢν ἰαθέντων μεγίστη εὐδαιμονία ἂν τῷ ἀνθρωπείῳ γένει εἴη. ἐγὼ οὖν πειράσομαι ὑμῖν εἰσηγήσασθαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι ἔσεσθε.

13 Δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὰ παθήματα αὐτῆς. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ αὐτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ' ἄλλοια. πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἀλλὰ
 20 καὶ τρίτον προσῆν, κοινὸν δὲ ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται· e ἀνδρόγυνον γὰρ ἔν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ

4 ἄνθρωποι Bekker : ἄνθρωποι BT οἱ ἄνθρωποι W 14 ἔσεσθαι T 17 αὐτὴ B : αὐτὴ TW Stobaeus ἢ αὐτὴ Eusebius || ἦν om. W || ἄλλοια B²T²W² Stobaeus : ἄλλοια B ἄλλοια TW ἄλλη Eusebius 18 πρῶτα W || τὰ (2) om. W Eusebius 19 δύο om. Stobaeus 20 δὲ om. Eusebius Stobaeus 29 ἔν om. T Eusebius Stobaeus

4. Ἔτσι δίδεται ἡ διάταξις τοῦ λόγου 1) φύσις 189d—190b 2) παθήματα 190c—193a.

5. Ἀνδρόγυνος ἐλέγετο ὁ θηλυπρεπὴς ἄνδρας, ὁ γυναικωτὸς (semevir), ἐνῶ παρ' ἡμῖν ἀνδρογυναῖκα εἶναι ἢ ἀνδροπρεπὴς γυναῖκα (virago), ἔπαινος μᾶλλον ἢ ὄνειδος.

εδύαζε καὶ εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ εἰς τὸ ὄνομα τὰ δύο ἄλλα, τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκόν. Τώρα δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον ὡς λέξεις καὶ χρησιμοποιεῖται ὡς ὕβρις. Ἔπειτα ὁλόκληρος ὁ κορμὸς τοῦ κάθε ἀνθρώπου ἦτο στρογγυλὸς¹ καὶ εἶχεν ὁλόγουρα ράχην καὶ πλευράς. Εἶχε τέσσαρα χέρια καὶ ἄλλα τόσα σκέλη, καὶ δύο πρόσωπα ἐπάνω εἰς ἓνα λαιμὸν κυλινδρικόν. ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα, ποὺ ἔβλεπαν πρὸς ἀντίστρο- 190 φον τὸ καθένα διεύθυνσιν, καὶ ἓνα κρανίον ἐπάνω ἀπὸ τὰ δύο πρόσωπα², καὶ αὐτὰ τέσσαρα καὶ διπλᾶ γεννητικὰ ὄργανα, καὶ ὅλα τ' ἄλλα, ὅπως θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν νὰ φαντασθῇ. Μετεκινεῖτο δὲ ὄχι μόνον ὀρθιον, ὅπως τώρα, ἀν ἤθελε πρὸς τὴν μίαν ἢ πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν· ἀλλὰ, ὡς ἂν ἀπεφάσιζε νὰ τρέξῃ γρήγορα³, ὅπως οἱ ἀκροβάται γυρίζουν τὰ πόδια πρὸς τὰ ἐπάνω σὰν τροχὸς καὶ κάνουν τοῦμπες, ἔτσι καὶ τότε ἐστηρίζοντο καὶ εἰς τὰ ὀκτώ των ἄκρα καὶ μετεκινοῦντο πολὺ γοργὰ περιστροφικῶς. Ὁ λόγος τώρα ποὺ ἦσαν τρία τὰ φύλα καὶ εἶχαν αὐτὴν τὴν ἐμφάνισιν, εἶναι διότι τὸ ἀρσενικὸν ἦτον ἀρχικῶς τοῦ ἡλίου γέννημα, τὸ θηλυκὸν τῆς γῆς, τῆς σελήνης τὸ ἀνάμεικτον· ἀφοῦ καὶ ἡ σελήνη ἀποτελεῖται καὶ ἀπὸ τὰ δύο⁴. Περιφε-

1. Κυλινδρικός, ὄχι σφαιροειδής, Στήθη καὶ κοιλία δὲν ὑπῆρχαν. Ὡστε κατὰ τοῦτο διέφεραν ἀπὸ τοὺς συμφυεῖς ἀδελφούς· ἐκεῖνοι δὲν ἔχουν ράχην.

2. Ἐπὶ τὸ κωμικώτερον περιγράφει πρῶτα τὰ δύο πρόσωπα καὶ ἔπειτα τὸ κρανίον, ὡς νὰ τὸ ἔχωσαν κατόπιν ἀνάμεσα εἰς τὰ δύο πρόσωπα. Ἡμεῖς θὰ ἐλέγαμεν: ἓνα κεφάλι μὲ δύο πρόσωπα· ὁ Ἀριστοφάνης λέγει: δύο πρόσωπα καὶ ἀπὸ πάντων ἓνα κεφάλι. Ἡ ὁμοιότης μὲ τοὺς διπλοπροσώπους Ἑρμᾶς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ εἶναι ἐμπνευσμένη ἡ περιγραφή, εἶναι προφανής.

3. Ὁρθιον τὸ τέρας αὐτὸ θὰ ἐπήγαινε πολὺ ἀργά, διότι τὰ δύο πόδια τὰ ἐστραμμένα πρὸς τὰ ὀπίσω θὰ τὸ ἡμπόδιζαν. Τὴν ὀριζοντίαν μετακίνησιν θὰ φαντασθῶμεν ὅπως εἰς τὴν ἅμαξαν: Ὁ κορμὸς ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα, τὰ τέσσαρα χέρια ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρον τοῦ ἄξονος καὶ τὰ τέσσαρα πόδια ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀποτελοῦν τὰς τέσσαρας ἀκτῖνας ἑνὸς τροχοῦ (κύκλῳ) μὲ νοητὴν περιφέρειαν. Τὸ ὥραϊον ἐπίθετον ἀπὸ τὸν Ἑρωτόκριτον σοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν: ἀνεμοκυκλοπόδης.

4. Ἡ σελήνη κατὰ τοὺς Ὀρφικοὺς (Ὑμν. 9,4) εἶναι θῆλύς τε καὶ ἄρσην. Ὁ λαὸς μας καὶ αἱ ἀρχαῖαι λαϊκαὶ παραδόσεις τὴν θέλουν, γυναῖκα ἀλλ' εἰς τὴν ὀνομασίαν τὴν νεοελληνικὴν τῆς

ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ
 θήλεος, νῦν δὲ οὐκ ἔστιν ἄλλ' ἢ ἐν ὀνειδίζει ὄνομα
 κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν ἐκάστου τοῦ ἀνθρώ-
 5 που τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ πλευράς
 κύκλῳ ἔχον, χεῖρας δὲ τέτταρας εἶχε, καὶ σκέλη
 τὰ ἴσα ταῖς χερσί, καὶ πρόσωπα δύο' ἐπ' αὐχένι
 κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντῃ· κεφαλὴν δ' ἐπ' ἀμφο- 190
 τέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις κειμένοις μίαν,
 καὶ ὦτα τέτταρα καὶ αἰδοῖα δύο, καὶ τᾶλλα
 10 πάντα ὡς ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάζειεν. ἐπο-
 ρεύετο δὲ καὶ ὀρθόν, ὥσπερ νῦν, ὁποτέρωσε βου-
 ληθείη, καὶ ὁπότε ταχὺ ὀρμήσειε θεῖν, ὥσπερ οἱ
 κυβιστῶντες [καὶ] εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερό-
 μενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, ὁκτῶ τότε οὖσι τοῖς μέ-
 15 λεσιν ἀπερειδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. ἦν
 δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ
 μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ b
 δὲ θῆλυ τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς
 σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετέχει·
 20 περιφερῇ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ πορεία αὐτῶν
 διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν
 ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὰ φρονήματα

1 τοῦ θήλεος Eusebius || ἐνονειδίζει B ἐν ὄν εἶδει B² 4 ante στρογγύλον
 dist. Robin || νῶτόν τε Stobaeus 5 σκέλη τὰ : τὰ σκέλη Hirschig σκέ-
 λη δὲ τὰ Blass 6 [τὰ del. Kalitsunakis] 8 κειμένοις om. Stobaeus 11
 ὁποτέρως Stobaeus 12 θεῖν B Stobaeus : ἐλθεῖν TW 13 καὶ om. Paris.
 1810 || ὀρθόν τὰ : ὀρθὰ ὄντα Stobaeus : ὀρθὰ Blass 14 κυβιστῶσι κύ-
 κλῳ del Sauppe || ὁκτῶ . . . κύκλῳ om. W || τότε ὁκτῶ T Stobaeus
 15 ἄπερ εἰδομεναι B corr. B² 18 ἀμφότερον T 19 μετεῖχεν Stobaeus

σελήνης φεγγάρι παρατηρεῖται ἡ τάσις τὰ τρία κύρια οὐράνια
 σώματα Ἡλίου, Γῆς, Φεγγάρι ν' ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ τρία
 γένη τῶν ὀνομάτων : ἀρσενικόν, θηλυκόν, οὐδέτερον, ὅπως ἀκριβῶς
 καὶ ἐδῶ. Ἡ ἐκ τῶν ἀστρῶν καταγωγή τῆς ὕλης, ἐξ ἧς αἱ ψυ-
 χαὶ τῶν ἀνθρώπων παρήχθησαν, καὶ ἡ εἰς αὐτὰ ἐπάνοδος αὐ-
 τῶν ἀπετέλει πίστιν σοβαρὰν μυστῶν καὶ φιλοσόφων τῆς Ἀρ-
 χαιότητος. Ἐδῶ τὴν παρῳδεῖ ἀπλῶς ὁ Ἀριστοφάνης, ὅπως καὶ
 τόσα ἄλλα στοιχεῖα τῆς φιλοσοφικῆς κοσμογονίας.

ρικά πάλιν ἦσαν καὶ αὐτὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς μετακινήσεώς των, διότι ὁμοίαζαν μὲ τοὺς προγόνους των. Ἡ σωματική των δύναμις καὶ ἡ ἀντοχή των ἦσαν τρομερά, καὶ εἶχαν ἀπέραντον ἔπαρσιν. Τὰ ἔβαλαν μάλιστα μὲ τοὺς θεοὺς· αὐτὸ ποὺ διηγεῖται ὁ Ὅμηρος διὰ τὸν Ὡτον καὶ τὸν Ἐφιάλτην¹, ἀναφέρεται εἰς ἐκείνους κυρίως: ἐτόλμησαν νὰ κατασκευάσουν ἀνάβασιν πρὸς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ κτυπήσουν τοὺς θεοὺς.

15. Ὁ Ζεὺς τότε συνεσκέπτετο μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς, τί νὰ τοὺς κάμουν, καὶ δὲν εὗρισκαν λύσιν. Νὰ τοὺς σκοτώσουν καὶ μὲ τοὺς κεραυνοὺς νὰ ἐξαφανίσουν τὸ γένος των, ὅπως τοὺς Γίγαντας, δὲν τοὺς ἤρχετο· ἡ λατρεία τότε καὶ αἱ θυσίαι τῶν ἀνθρώπων ἔχάνοντο. Οὕτε πάλιν νὰ τοὺς ἀνέχωνται ν' ἀσχημονοῦν. Τέλος ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ εἶχεν ὁ Ζεὺς μίαν ἔμπνευσιν καὶ τοὺς λέγει: «Ἐχω, μοῦ φαίνεται, ἓνα μέσον, ὥστε καὶ νὰ διατηρηθῇ ἡ ἀνθρωπότης καὶ νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν αὐθάδειάν της: νὰ γίνουν ἀσθενέστεροι. Ἐπὶ τοῦ παρόντος» εἶπε «θὰ τοὺς κόψω εἰς δύο μέρη τὸν καθένα· ἔτσι θὰ γίνουν ἅφ' ἑνὸς μὲν ἀνίσχυροι, ἅφ' ἑτέρου δὲ χρησιμώτεροι δι' ἡμᾶς, ἀφοῦ θὰ εἶναι ἀριθμητικῶς περισσότεροι². Θὰ περιπατοῦν δὲ ὀρθοὶ μὲ τὰ δύο πόδια. Ἄν ὅμως ἀποδειχθῇ ὅτι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀνυπότακτοι καὶ δὲν θέλουν νὰ καθίσουν ἡσυχά, δευτέραν φοράν», εἶπε, «θὰ τοὺς χωρίσω καὶ πάλιν εἰς δύο, ὥστε νὰ περιπατοῦν μὲ τὸ ἓνα σκέλος, σὰν νὰ παίζουν κουτσοπόδι³». Εἶπε καὶ ἤρχισε νὰ σχίζει τοὺς ἀνθρώπους

1. Ὡτος καὶ Ἐφιάλης, οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ἀλωέως ἐτοποθέτησαν τὸ Πήλιον ἐπὶ τῆς Ὀσσης, διὰ ν' ἀναβοῦν εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ νὰ καταλύσουν τοὺς θεοὺς. Ἀπὸ τὸν μῦθον αὐτόν, ποὺ ἔχει τὸ ἀνάλογόν του εἰς τὸν Πύργον τῆς Βαβέλ τῆς ἐβραϊκῆς μυθολογίας, προῆλθεν ἡ φράσις πρὸς τοὺς ὑπερμέτρως εὐτυχοῦντας οὐκ εἰς Ὀλυμπον ἀναβῆσθαι.

2. Ἐφαρμόζων ὁ Ζεὺς τὴν πολιτικὴν τοῦ διαίρει καὶ βασιλεύει θὰ ἠύξανε ταυτοχρόνως καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν φορολογουμένων, ὅπως θὰ ἐλέγαμεν εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς πολιτικῆς.

3. Ὁ ἀσκωλιασμός ἦτον ἓνα παιχνίδι ἀγαπητὸν εἰς τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς. Ἐγέμιζαν ἓναν ἀσκὸν μὲ νερὸν ἢ τὸν ἐφοῦσκωναν μὲ ἀέρα, τὸν ἤλειφαν ἀπ' ἔξω μὲ λάδι καὶ διηγωνίζοντο τότε, ποῖος θὰ σταθῇ περισσότερον χρόνον μὲ τὸ ἓνα πόδι μόνον ἐπὶ τῆς ὀλισθηρᾶς τοῦ ἐπιφανείας. Οἱ ἀδεξιώτεροι καὶ οἱ ἀνάσκητοι

μεγάλα εἶχον· ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ
 ὃ λέγει "Ομηρος (λ 305ss) περὶ Ἐφιάλτου τε
 καὶ Ὠτου, περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐ-
 ρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησο-
 5 μένων τοῖς θεοῖς.

15. Ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο c
 ὃ τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ ἠπόρουν· οὔτε γὰρ
 ὅπως ἀποκτείνειν εἶχον, καὶ ὥσπερ τοὺς Γί-
 γαντας κεραυνώσαντες τὸ γένος ἀφανίσαιεν (αἱ
 10 τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἠφάνιζετο), οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν.
 μόγισ δὴ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι Δοκῶ μοι,
 ἔφη, ἔχειν μηχανήν, ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι καὶ
 παύσαιντο τῆς ἀκολασίας, ἀσθενέστεροι γενό-
 15 μενοι. νῦν μὲν γὰρ αὐτοὺς, ἔφη, διατεμῶ δίχα d
 ἕκαστον, καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται,
 ἅμα δὲ χρησιμώτεροι ἡμῖν διὰ τὸ πλείους τὸν
 ἀριθμὸν γεγονέναι· καὶ βαδιοῦνται ὀρθοὶ ἐπὶ δυ-
 οῖν σκελοῖν. ἐὰν δ' ἔτι δοκῶσιν ἀσελγαίνειν καὶ
 20 μὴ θέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν αὖ, ἔφη, τεμῶ
 δίχα, ὥστ' ἐφ' ἐνὸς πορεύσονται σκέλους ἀσκω-
 λίζοντες. Ταῦτα εἰπὼν ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους
 δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὄα τέμνοντες καὶ μέλλοντες e

2 τε οἷα. W 8 ἀποκτείνειεν. . . ἀφανίσειεν W 10 γὰρ ἂν Ast [Schanz]; at cf. Lys. 14,21 || τὰ ἱερὰ Stobaeus 12 μόλις δὲ idem 13 ἔχειν, ἔφη W ἔχειν Stobaeus || ἄνθρωποι codd. Stobaeus: ἄνθρωποι Vögelin [14 ἀσθεν. γεν. del. Kreyenbühl] 19 δ' ἔτι Stobaeus: δέ τι BTW 20 θέλωσιν B Stobaeus: ἐθέλωσιν T ἐθέλουσιν W 21 ἀσκωλιάζοντες W 23 ὄα Ruhnken ex Timaeo s. v. cf. Pollucis Onom. VI 79 [et Suid. III, 505 Adler]: ὄα BT ὄα W Stobaeus Photius Suidas ὄτα Eusebius || τέμνοντες καὶ del. Kreyenbühl καὶ tantum del. Badham, fortasse recte

ἐπιπταν καὶ ὁ κόσμος διεσκέδαζε νὰ βλέπη τὰς ἀπεγνωσμένας
 προσπαθείας νὰ κρατήσουν τὴν ἰσορροπίαν των. Κατόπιν ἐσή-
 μαινε καὶ τὸ ἐφ' ἐνὸς ποδὸς ἄλλεσθαι (Σχολιαστής), ὅτι λέγο-
 μεν ἡμεῖς κουτσοπόδι.

εἰς δύο, ὅπως αὐτοὶ ποὺ σχίζουν τὰ μέσπιλα¹ διὰ νὰ τὰ διατηρήσουν, ἢ ὅπως αὐτοὶ ποὺ σχίζουν τὰ αὐγά e
 μὲ τὴν τρίχα². Τὸν καθένα ποὺ ἐχώριζε, ἀνέθετεν
 εἰς τὸν Ἀπόλλωνα³ νὰ τοῦ γυρίσῃ τὸ πρόσωπον καὶ
 τὸ ἥμισυ τοῦ λαιμοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς τομῆς· ἔτσι
 θὰ ἔβλεπεν ὁ ἄνθρωπος τὸ σχίσιμόν του καὶ θὰ ἐγί-
 νετο φρονιμώτερος. Ἐπίσης τὰ ἄλλα τὸν διέταξε νὰ
 τὰ τακτοποιήσῃ. Πράγματι ἐκεῖνος ἐγύριζε τὸ πρόσ-
 ωπον καὶ ἐτραυοῦσε τὸ δέρμα ἀπ' ὅλα τὰ μέρη πρὸς
 τὸ σημεῖον ποὺ λέγεται σήμερον κοιλία, καὶ τὸ ἔδε-
 νεν ὅπως τὰ σουρωτὰ πουγγιά, ἀφήνων ἓνα στόμιον
 εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλίας, αὐτὸ ποὺ λέγουν σήμερον
 τὸν ὀμφαλόν. Τὰς ρυτίδας τὰς ἄλλας τὰς περισσοτέ- 19i
 ρας τὰς ἐξωμάλυνε καὶ διευθέτησε τὰ στήθη μ' ἓνα
 ἐργαλεῖον, ὅπως αὐτὸ ποὺ ἔχουν οἱ τσαγγάρηδες
 διὰ νὰ ἰσώνουν τὰ ζαρῶματα τῶν δερμάτων εἰς τὰ
 καλαπόδια⁴. Μερικὰς ἀφῆκε μόνον ἐκεῖ πρὸς τὴν
 κοιλίαν καὶ τὸν ὀμφαλόν, νὰ μένουν ὡς ἐνθύμ.ον τοῦ
 τί ἐπάθαμεν κάποτε.

Μετὰ τὴν διχοτόμησιν λοιπὸν τοῦ ὀργανισμοῦ
 μας ἀναζητοῦσε τὸ καθένα τὸ ἄλλο του ἥμισυ καὶ
 ἐπήγαιναν μαζί. Ἐτύλιγαν τότε τὰ χέρια των ὁ ἓνας
 γύρω ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ ἔτσι σφικταγκαλιασμένοι,
 γεμᾶτοι πόθον νὰ κολλήσουν μαζί, εὑρισκαν τὸν θά-
 νατον ἀπὸ τὴν πείναν καὶ γενικῶς ἀπὸ τὴν ἀνικα-
 νότητα πρὸς οἰανδήποτ' ἐνέργειαν⁵· χωρισμένοι ὁ b
 ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον δὲν ἐδέχοντο τίποτε νὰ κάμουν.

1. Μέσπιλα μεταφράζει τὰ ὅα ὁ Πολυδεύκης 6,79. τὰ ὁποῖα
 ἦσαν ἀκροδρύων εἶδος μήλοις μικροῖς ἐμφερές (Τίμαιος). Σήμε-
 ρον ὀνομάζονται μέσπιλα ἢ μόσφιλα ἢ μούσμουλα (ἢ μεταφορὰ
 τῆς ὀνομασίας αὐτῆς εἰς τὸν ἐξ Ἰαπωνίας εἰσαχθέντα καρπὸν, ποὺ
 λέγουν σήμερον εἰς τὰς Ἀθήνας μούσμουλα, ἄλλοῦ δὲ φραγκόμη-
 λα, εἶναι ὑστερογενὴς) ἢ σοῦρβα (ἐκ τοῦ λατινικοῦ sorbum), εἰς
 τὴν Κύπρον πομηλίδια ἢ πολεμίδια. Οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἔσχιζαν εἰς τὸ
 μέσον καὶ τὰ ἐξήραιναν διὰ τὸν χειμῶνα, ὅπως γίνεται σήμερα
 μὲ τὰ βερίκοκκα καὶ τ' ἀπίδια (ἀπιδόκοπα τὰ λέγουν) καὶ μὲ με-
 ρικὰ λαχανικά, ὅχι ὁμῶς, ὅσον ἡξεύρω, μὲ τὰ μέσπιλα.

2. Καὶ αὕτῃ ἡ συνήθεια, παιχνίδι μᾶλλον, μᾶς εἶναι ἄγνω-
 στος ἄλλοθεν. Βαθμηδὸν κατήντησε παροιμία περὶ χωρισμοῦ
 ἀκριβοῦς καὶ λεπτοῦ λεγομένη (Πλουτ. Ἐρωτ. 770b). Ἀνάλογος
 εἶναι ἡ συνήθεια παρ' ἡμῖν νὰ κόπτουν μ' ἓνα σύρμα τὸ τυρὶ ἢ
 τὸ σαποῦνι.

ταριχεύειν, ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ῥᾶ ταῖς θριξίν. ὄντινα
 δὲ τέμνοι, τὸν Ἀπόλλω ἐκέλευεν τό τε πρόσω-
 πον μεταστρέφειν καὶ τὸ τοῦ αὐχένος ἥμισυ
 πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὐτοῦ τμήσιν
 5 κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος· καὶ τᾶλλα ἰᾶσθαι
 ἐκέλευεν. ὁ δὲ τό τε πρόσωπον μετέστρεφε καὶ
 συνέλκων πανταχόθεν τὸ δέρμα ἐπὶ τὴν γασ-
 ττέρα νῦν καλουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα
 βαλλάντια, ἐν στόμα ποιῶν ἀπέδει κατὰ μέσσην
 10 τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν καλοῦσιν. καὶ
 τὰς μὲν ἄλλας ῥυτίδας τὰς πολλὰς ἐξελέαινε 191
 καὶ τὰ στήθη διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργα-
 νον οἷον οἱ σκυτοτόμοι περὶ τὸν καλάποδα λε-
 αίνοντες τὰς τῶν σκυτῶν ῥυτίδας· ὀλίγας δὲ
 15 κατέλιπε, τὰς περὶ αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ τὸν
 ὀμφαλόν, μνημεῖον εἶναι τοῦ παλαιοῦ πάθους.
 Ἐπειδὴ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, ποθοῦν
 ἕκαστον τὸ ἥμισυ τὸ αὐτοῦ ξυνήει, καὶ περιβάλ-
 λοντες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις,
 20 ἐπιθυμοῦντες συμφῦναι, ἀπέθνησκον ὑπὸ λιμοῦ
 καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χω- b
 ρίς ἀλλήλων ποιεῖν· καὶ ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν

1 ταριχεύσειν Photius || ἢ . . . θριξίν (cf. Plut. Amat. 770b) del. Sydenham, fort. recte || οἱ om. B 3 καὶ . . . ἥμισυ del. Sauppe
 4 θεόμενος W 8 σύσπαστα B 9 βαλλάντια T: βαλάντια B²W βάλ-
 λοντα B 10 τὸν del. Hommel 12 ὄργανον del. Crenzer coll. 185e
 13 καλάποδα T Pollux X 141 Stobaeus: καλόποδα BW 17 ποθοῦν:
 ἐπόθουν (lectione ξυνεῖναι servata) Vermehren, (eadem deleta) Rettig
 18 ξυνήει TW Priscianus Stobaeus: ξυνεῖναι B 20 τοῦ (τῆς W)
 λιμοῦ T Stobaeus

3. Ἀνετέθησαν εἰς αὐτὸν τὰ ἔργα ταῦτα ὡς θεὸν τῆς ἰατρικῆς καὶ ἄρα ἐπιδέξιον χειροῦργον.

4. Τὸ ὀνομάζουσαν σήμερον στέκα.

5. Ὅπως οἱ ἐρωτευμένοι, ποῦ δὲν κοιτάζουν τὰς ἐργασίας των. Φυσικά δὲν ἔχουν οὔτε τροφήν οὔτε στέγην οὔτε ἐνδυμασίαν.

Ὅσακις δὲ τὸ ἓνα ἡμισυ ἀπέθνησκε καὶ ἔμενε τὸ ἄλλο, αὐτὸ ποὺ ἔμενε, ἐζητοῦσεν ἓνα ἄλλο ν' ἀγκυλιάσῃ, εἴτε τὸ ἡμισυ γυναικὸς πλήρους ἦτο (αὐτὸ ποὺ ὀνομάζομεν σήμερον γυναικίκα) εἴτε ἀνδρὸς—αὐτὸ ποὺ εὗρισκεν ἔμπρὸς του· καὶ ἔτσι ἐχάνοντο. Τοὺς ἐλυπήθη λοιπὸν ὁ Ζεὺς καὶ μηχανεύεται ἄλλο τέχνησμά: μεταφέρει τὰ γεννητικά των ὄργανα πρὸς τὰ ἔμπρὸς· ὥς τώρα τὰ εἶχαν καὶ αὐτὰ πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἡ γονιμοποίησις καὶ γέννησις ἐγένετο ὄχι μέσα των, ἀλλὰ εἰς τὸ χῶμα, ὅπως εἰς τὰ τζίτζικια¹. Τοὺς τὰς c μετέθεσε λοιπὸν, ὅπως εἶπαμεν, πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ ἐκανόνισεν ἡ ἀναπαραγωγὴ νὰ γίνεται διὰ μέσου τῶν ὀργάνων αὐτῶν ἐντὸς τῶν δύο φύλων, διὰ τοῦ ἀρσενικοῦ ἐντὸς τοῦ θηλυκοῦ. Καὶ τοῦτο μὲ τὴν πρόθεσιν, ὥστε μὲ τὸ ἀγκάλιασμα, ἂν μὲν τύχῃ καὶ συναντηθοῦν ἄνδρας καὶ γυναῖκα, νὰ γονιμοποιοῦν καὶ ἔτσι ν' ἀναπαράγεται τὸ εἶδος· καὶ ἂν πάλιν ἀρσενικὸν μ' ἀρσενικόν, νὰ προκαλῆται ἐπὶ τέλους χορτασμὸς τῆς συνουσίας καὶ νὰ κάνουν διαλείμματα, ὥστε νὰ στραφοῦν πρὸς τὰς ἐργασίας των καὶ νὰ φροντίσουν καὶ διὰ τὰ ὑπόλοιπα ζητήματα τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τόσον παλαιὰ λοιπὸν ὁ ἔρως τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ των εἶναι ριζωμένος εἰς τὴν φύσιν των καὶ μᾶς συνενώνει d εἰς τὴν ἀρχικὴν μας κατάστασιν, καὶ ζητεῖ νὰ κάμῃ καὶ πάλιν ἀπὸ τὰ δύο ἓνα καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ πάθημα τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ.

1. Πράγματι τὸ θηλυκὸν τοῦ τέττιγος ἔχει εἰς τὰ ὀπίσθια τοῦ ἓνα κέντρον μακρόν· μ' αὐτὸ τρυπᾷ τὴν γῆν καὶ τοποθετεῖ εἰς τὸ βάθος τ' αὐγὰ του, τὰ ὁποῖα κατόπιν τοῦ ἡλίου ἢ θερμότης ἐκκολάπτει. Αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι ἐξέλαβον ὡς γέννησιν καὶ διὰ τοῦτο οἱ τέττιγες ἐθεωρήθησαν γηγενεῖς κυριολεκτικῶς (πρβλ. Λουκρήτ. 5, 801 κεξ., ὅστις τοὺς φέρει ὡς παράδειγμα, ὅτι κάποτε ὅλα τὰ ὀργανικὰ ὄντα ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς γῆς, ὅπως θέλει ἡ μυθολογία τῶν Ὀλιστῶν). Ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐχρησιμοποιοῦντο χρυσοὶ τέττιγες ὡς σύμβολον τῆς αὐτοχθονίας αὐτῶν (Θουκυδ. 1, 6, 3. Ἀριστοφ. Ἰππῆς 1331).

Τώρα, πῶς ἐπραγματοποιεῖτο ἡ γέννησις τῶν ἀνθρώπων μέσα εἰς τὴν γῆν, αὐτὸ οὔτε ἡμεῖς ἠμποροῦμεν νὰ φαντασθῶμεν, οὔτε ὁ Ἀριστοφάνης ἀσφαλῶς εἶχε καθορίσει περισσότερον συγκεκριμένα εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἀνοικτὸν ἐπίσης μένει τὸ ζήτημα· ποῖον λόγον εἶχε τότε ἡ διάκρισις τῶν φύλων. Εἰς τοιαῦτα ἐρωτήματα σχολαστικὰ δὲν ἀντέχει ἡ λαχταριστὴ πολυχρωμία ἐνός

ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθείη, τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐζήτει
 καὶ συνεπλέκετο, εἴτε γυναικὸς τῆς ὅλης ἐντύ-
 χοι ἡμίσει (ὃ δὴ νῦν γυναικᾶ καλοῦμεν), εἴτε
 ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο. ἐλεήσας δὲ ὁ
 5 Ζεὺς ἄλλην μηχανὴν πορίζεται, καὶ μετατίθησιν
 αὐτῶν τὰ αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν· τέως γὰρ καὶ
 ταῦτα ἐκτὸς εἶχον, καὶ ἐγέννων καὶ ἔτικτον οὐκ
 εἰς ἀλλήλους ἀλλ' εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ τέττιγες. c
 μετέθηκε τε οὖν οὕτω αὐτῶν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ
 10 διὰ τούτων τὴν γένεσιν ἐν ἀλλήλοις ἐποίησεν,
 διὰ τοῦ ἄρρενος ἐν τῷ θήλει, τῶνδε ἕνεκα, ἵνα
 ἐν τῇ συμπλοκῇ ἅμα μὲν, εἰ ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύ-
 χοι, γεννῶεν καὶ γίγνοιτο τὸ γένος, ἅμα δ' εἰ
 καὶ ἄρρην ἄρρενι, πλησμονὴ γοῦν γίγνοιτο τῆς
 15 συνουσίας καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τρέ-
 ποιντο καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. ἔστι δὴ
 οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀν- d
 θρώποις καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγῆς
 καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἐν ἐκ δυοῖν καὶ ἰάσασθαι
 20 τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην.

1 τὸ δέ: τόδε B corr. B² 3 δὴ νῦν: μηδὲ W 4 καὶ om. Stobaeus ||
 ἀπώλλυντο B corr. B² ἀπόλλυτο Stobaeus 9 τε: δὲ Ast || οὕτω
 om. Stobaeus || αὐτῶν: αὐτὰ Paris 1810 αὖ Schanz del. Rückert
 ταῦτ' αὐτῶν Bury || πρόσθεν (-θε W): ἔμπροσθεν Stobaeus 10 γέν-
 νησιν Vermehren [Plat. Stud. 71] 11 διὰ... θήλει del. Jahn 13
 γίγνοιτο: σφῶζοιτο Susemihl || τὸ del. Usener 14 ἄρρην: ἄρρεν
 Stobaeus Coisl. 155 18 [ἀνθρώποις, καὶ distinxit Voegelin]. συνα-
 γωγὸς Stobaeus 19 ἓνα idem.

μύθου, ὁ ὁποῖος ὡς δ' λ ο ν ἐπενεργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ.
 Γεγονὸς πάντως εἶναι, ὅτι εἰς τὰς μυθικὰς παραδόσεις τῶν
 Ἑλλήνων ἀναφέρονται παραδείγματα γονιμοποιήσεως ἐκ σπέρμα-
 τος πεσόντος εἰς τὴν γῆν ἢ εἰς τὴν θάλασσαν. Διὰ τὸ δεύτερον
 ἔχομεν τῆς Ἀφροδίτης τὴν γέννησιν (Ἡσιόδ. Θεογ. 187 κεξ.), διὰ
 τὸ πρῶτον ἔχομεν τὴν γέννησιν τοῦ Ἐριχθονίου ἐκ τοῦ σπέρματος
 τοῦ Ἡφαίστου (Εὐρύπιδης fr. 925), τῶν Κενταύρων (Νέκκος 32, 71)
 καὶ τοῦ Ἀγδίστιος (Παυσ. 7, 17, 10) ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Διός.

16. Ὁ καθένας μας λοιπὸν εἶν' ἓνα ἡμίτομον¹ ἀνθρώπου, σχισμένος ὅπως εἶναι ἀπὸ ἓνας εἰς δύο, καθὼς οἱ γλῶσσες τὰ ψάρια²· καὶ ζητεῖ διαρκῶς ὁ καθένας τὸ ἄλλο τοῦ ἡμίτομον. Τώρα, ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἄνδρας εἶν' ἀπόκομμα ἀπὸ τὸ φύλον τὸ μεικτόν, αὐτὸ ποῦ ὠνομάζετο τότε ἀρσενικοθήλυκον, αὐτοὶ εἶναι γυναικομανεῖς, καὶ τῶν μοιχῶν ἡ πλειονότης ἀπὸ τὸ φύλον αὐτὸ κατάγονται. Ἐπίσης καὶ ὅσαι γυναῖκες εἶναι ἀνδρομανεῖς³ καὶ ἄπιστοι σύζυγοι κατάγονται ἀπὸ τὸ φύλον τοῦτο. Αἱ γυναῖκες πάλιν, ποῦ εἶναι γυναικὸς ὀλοκλήρου ἀπόκομμα, αὐταὶ δὲν ἐνδιαφέρονται καὶ πολὺ διὰ τοὺς ἄνδρας· ἔχουν στρέψει τὴν προσοχὴν των μᾶλλον πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἀπ' αὐτὸ τὸ φύλον κατάγονται αἱ λεσβιάδες. Ὅσοι δὲ εἶναι ἀρσενικοῦ ἀπόκομμα, κυνηγοῦν τ' ἀρσενικά. Ἐφ' ὅσον μὲν εἶναι παιδιὰ, τοὺς ἄνδρας ἀγαποῦν, ἀρσενικοῦ τμήμα ἀφοῦ εἶναι, καὶ τοὺς εὐχαριστεῖ νὰ κοιμούνται καὶ νὰ σφικταγκαλιάζωνται μὲ τοὺς ἄνδρας 192 μαζί. Καὶ εἶν' αὐτοὶ οἱ ἐκλεκτοὶ μεταξὺ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐφήβων, ἐπειδὴ ἔχουν εἰς τὴν φύσιν των ἀνδρισμὸν πολὺν. Μερικοὶ βέβαια τοὺς ἀποκαλοῦν ἀναισχύντους⁴· ἀλλὰ δὲν εἶν' ἀλήθεια. Διότι τὸ κάνουν

1. Ὃταν δύο ἄνθρωποι συνεδέοντο διὰ φιλοξενίας καὶ ἡθέλαν τοὺς δεσμοὺς αὐτοὺς νὰ διατηρήσουν καὶ εἰς τὸ μέλλον ἢ καὶ νὰ τοὺς κληροδοτήσουν ἀναλλοιώτους καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους των, μετεχειρίζοντο τὸ ἐξῆς πρωτόγονον μέσον ἀναγνωρισμοῦ. Ἐκοπτον εἰς δύο ἓναν ἀστράγαλον (τὰ τεμάχια ἐλέγοντο τότε λίσπαι 193a) ἢ ἓνα ὀστράκον ἢ ἓνα νόμισμα, καὶ ἐκρατοῦσεν ὁ καθεὶς τὸ ἓν ἀπόκομμα. Ὃταν συνηντῶντο μετὰ καιρὸν, ἐβαλλαν μαζὶ (συνέβαλλον) τὰ δύο κομμάτια, καὶ ἂν προσηρμόζοντο τελείως, ἦσαν ἐξησφαλισμένοι. Αὐτὰ ὠνομάζοντο σύμβολα. Τὴν λέξιν μετεχειρίσθη πρῶτος διὰ τὰ δύο φύλα, τὰ ὁποῖα εἶναι καμωμένα τὸ ἓνα διὰ νὰ συμπληρώνη τὸ ἄλλο, ὁ Ἑμπεδοκλῆς fr. 63 Diels.

2. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τ' ἄλλα τὰ ψάρια, ποῦ ἔχουν ἓνα μάτι ἀπὸ τὴν κάθε πλευράν, ἡ γλῶσσα τὰ ἔχει ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν μόνον τοῦ σώματος, ἐκείνην ποῦ εὐρίσκεται πρὸς τὰ ἐπάνω, ὅταν κολυμβᾷ, ἐνῶ ἡ κάτω εἶναι ὄχι σύμμετρος πρὸς τὴν ἐπάνω, ἀλλὰ τελείως ἐπίπεδος, τόσον ὥστε νὰ ὁμοιάζῃ καὶ νὰ λέγεται σανδάλιον, κατὰ τὸν Σχολιαστήν. Ἐντεῦθεν ἐπιστεύθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅτι δὲν εἶναι, κυρίως εἰπεῖν, ὀλοκλήρος, ἀλλὰ ἡμίτομον ἰχθύος—ὅπως παριστάνει ἐδῶ τὸν ἄνθρωπον ὁ Ἀριστοφάνης. Μέσα εἰς τὰς θυσίας, ποῦ εἶναι πρόθυμος νὰ ὑποστῇ ἡ Καλονίκη ἐν τῇ Λυσιστράτῃ.

16. "Εκαστος οὖν ἡμῶν ἐστὶν ἀνθρώπου ξύμ-
 βολον, ἅτε τετμημένος ὥσπερ αἱ ψῆτται, ἐξ ἐνὸς
 δύο· ζητεῖ δὴ αἰεὶ τὸ αὐτοῦ ἕκαστος ξύμβολον.
 ὅσοι μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν τοῦ κοινοῦ τμῆμά εἰ-
 5 σιν, ὃ δὴ τότε ἀνδρόγυνον ἐκαλεῖτο, φιλογύναι-
 κές τέ εἰσι καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μοιχῶν ἐκ τούτου
 τοῦ γένους γεγόνασιν· καὶ ὅσαι αὖ γυναικες φί-
 λανδροί τε καὶ μοιχεύτριαι, ἐκ τούτου τοῦ γέ- e
 νους γίνονται. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν γυναικὸς
 10 τμῆμά εἰσιν, οὐ πάνυ αὖται τοῖς ἀνδράσι τὸν
 νοῦν προσέχουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰς γυ-
 ναῖκας τετραμμέναι εἰσὶ, καὶ αἱ ἐταιρίστριαι ἐκ
 τούτου τοῦ γένους γίνονται. ὅσοι δὲ ἄρρενος
 τμῆμά εἰσι, τὰ ἄρρενα διώκουσι, καὶ τέως μὲν
 15 ἂν παῖδες ᾧσιν, ἅτε τεμάχια ὄντα τοῦ ἄρρενος,
 φιλοῦσι τοὺς ἄνδρας καὶ χαίρουσι συγκατακεί-
 μενοι καὶ συμπεπλεγμένοι τοῖς ἀνδράσι· καὶ εἰ- 192
 σὶν οὗτοι βέλτιστοι τῶν παίδων καὶ μεираκίων,
 ἅτε ἀνδρειότατοι ὄντες φύσει. φασὶ δὲ δὴ τινες
 20 αὐτοὺς ἀναισχύντους εἶναι, ψευδόμενοι· οὐ γὰρ

2 ἅτε... ξύμβολον add. W² in mg 3 δὴ: δὲ W || ἕκαστον B
 Stobaeus 8 ἐκ... γίνονται om. Stobaeus del. Badham ut e v.
 6 illatum, fort. recte 9 γυναικός: γυναικῶν W 10 τὸν om. Tac
 12 αἱ om. W Stobaeus 14 τέως BTW Stobaeus: ἕως Ast. [18 οἱ
 βέλτιστοι Hommel]

χάριν τῆς εἰρήνης, δέχεται καὶ νὰ τὴν σχίσουν, ὅπως τὴν γλῶσ-
 σαν (στ. 115) — σὰν σαρκέλλα, θὰ ἐλέγαμεν ἡμεῖς.

3. Φίλανδροι δὲν ἐλέγοντο μόνον αἱ ἀνδρομανεῖς γυναῖκες,
 ἀλλὰ καὶ αἱ συναναστρεφόμεναι κατὰ προτίμησιν μὲ ἀνδρας,
 τ' ἀγωροκόριτσα, ὅπως ἡ Ἀταλάντη (Σοφ. fr. 1006), ἀκόμη καὶ
 αἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τοὺς συζύγους τῶν (Παύλου πρὸς Τίτον 2,4).

4. Εἶναι ἡ κοινὴ ἀντίληψις (218d), ποῦ καταπολεμεῖ ὁ Παυ-
 σανίας 182a. Ὅτι ὁ παιδικὸς ἔρως εἰς τὴν Ἀρχαιότητα δὲν συν-
 ἐπήγετο μείωσιν τῆς ἀρρενωπότητος, ἴδε Εἰσαγ. I § 4.

ὄχι ἀπὸ ἀναισχυντίαν, ἀλλ' ἀπὸ θάρρος καὶ ἀπὸ γεν-
ναιότητα καὶ ἀπὸ τὸν ἄρρενωπὸν τῶν χαρακτηῖρα
τοὺς ἐνθουσιάζει ὅ,τι εἶναι ὅμοιον πρὸς τὴν φύσιν
τῶν. Ἀπόδειξις τρανὴ: ὅταν ἐξελιχθοῦν, εἶναι οἱ μό-
νοι ποὺ ἀποβαίνουν εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες ἀληθινοί¹.
Ὅταν δὲ γίνονται ἄνδρες, ἐπιδίδονται εἰς τὴν παιδερα-
στίαν καὶ δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν γάμον καὶ τὴν
ἀπόκτησιν παιδιῶν ἀπὸ φυσικὴν κλίσιν, ἀλλὰ μόνον b
ἐπειδὴ εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸ ἔθιμον²· οἱ ἴδιοι
εἶναι ἱκανοποιημένοι μαζὶ νὰ περάσουν τὴν ζωὴν τῶν
ἄγαμοι. Ὅπως δὲ ποτε ὁ τοιοῦτος ἐξελίσσεται εἰς ἄν-
θρωπον γεμᾶτον ἔρωτα πρὸς τ' ἀγῶρια καὶ ἀγάπην
πρὸς τοὺς ἐραστάς του³, διότι πάντοτε τὸν εὐχαρι-
στεῖ ὅ,τι εἶναι συγγενές.

Ἄν τύχη κάποτε μάλιστα καὶ συναντήσῃ τὸ ἴδιον
ἐκεῖνο τὸ πραγματικόν του ἡμισυ, εἴτε ὁ παιδεραστής
εἴτε οἷοσδήποτε ἄλλος, τότε πλέον ἐξαιρετικὴ εἶναι ἡ
συγκίνησις τῶν ἀπὸ τὸ αἶσθημα στοργῆς, κοινῆς κα-
ταγωγῆς, ἔρωτος· οὔτε στιγμὴν, θὰ ἔλεγα, δὲν δέ- c
χονται ν' ἀποχωρισθοῦν. Αὐτοὶ εἶναι, ποὺ περνοῦν πι-
στοὶ μετὰ τῶν ὁλόκληρον ζωὴν. Οἱ ἴδιοι δὲν θὰ ᾔ-
σαν εἰς θέσιν καὶ νὰ ἐκφράσουν, τί θέλει ἐπὶ τέλους
ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Διότι δὲν εἶναι καθόλου δυνα-
τὸν νὰ πιστευθῇ, ὅτι εἶναι ἡ ἐρωτικὴ ἀπόλαυσις, καὶ
ὅτι ἐπομένως χάριν αὐτῆς εὐχαριστοῦνται ὁ ἕνας εἰς
τοῦ ἄλλου τὴν συμβίωσιν μὲ πάθος τόσον σφοδρόν.
Κάτι ἄλλο εἶναι μᾶλλον — τὸ βλέπει κανεὶς — αὐτὸ
ποὺ θέλει καὶ τῶν δύο ἡ ψυχὴ, κάτι ποὺ νὰ ἐκ- d

1. Ἡ κατηγορία τῆς παιδεραστίας ἐπερρίπτετο συχνότατα
ἐναντίον τῶν πολιτικῶν ὑπὸ τῶν κωμωδιογράφων (Νεφ. 1093 καὶ
Ἐκκλῆσ. 112 λέγουσι γὰρ καὶ τῶν νεανίσκων ὅσοι πλεῖστα σπο-
δοῦνται, δεινотάτους εἶναι λέγειν). Ἀλλ' ἐδῶ δὲν ἔχομεν κα-
νένα λόγον νὰ μὴ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης σοβαρολογεῖ,
ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν πολιτικὸν χαρακτηῖρα τοῦ παιδικοῦ
ἔρωτος. Ἐξ ἄλλου ἡ ὠραιότης ἦτο μέγας παράγων δημοτικότη-
τος καὶ συστατικὸν σπουδαῖον εἰς τὴν πολιτικὴν σταδιοδρομίαν.

ὕπ' ἀναισχυντίας τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ὑπὸ θάρ-
 ρους καὶ ἀνδρείας καὶ ἀρρενωπίας, τὸ ὅμοιον
 αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι. μέγα δὲ τεκμήριον· καὶ γὰρ
 τελεωθέντες μόνοι ἀποβαίνουσιν εἰς τὰ πολιτικὰ
 5 ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι. ἐπειδὴν δὲ ἀνδρωθῶσι, παι-
 δεραστοῦσι καὶ πρὸς γάμους καὶ παιδοποιίας οὐ
 προσέχουσι τὸν νοῦν φύσει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ νόμου ὃ
 ἀναγκάζονται· ἀλλ' ἐξαρκεῖ αὐτοῖς μετ' ἀλλή-
 λων καταζῆν ἀγάμοις. πάντως μὲν οὖν ὁ τοιοῦ-
 10 τος παιδεραστής τε καὶ φιλεραστής γίγνεται,
 αἰεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος.

Ὅταν μὲν οὖν καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ
 αὐτοῦ ἡμίσει, καὶ ὁ παιδεραστής καὶ ἄλλος πᾶς,
 τότε καὶ θαυμαστὰ ἐκπλήττονται φιλία τε καὶ
 15 οἰκειότητι καὶ ἔρωτι, οὐκ ἐθέλοντες ὥς ἔπος εἰ- c
 πεῖν χωρίζεσθαι ἀλλήλων οὐδὲ σμικρὸν χρόνον.
 καὶ οἱ διατελοῦντες μετ' ἀλλήλων διὰ βίου οὗ-
 τοί εἰσιν, οἳ οὐδ' ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὅ τι βούλον-
 ται σφίσι παρ' ἀλλήλων γίνεσθαι. οὐδὲν γὰρ
 20 ἂν δόξειεν τοῦτ' εἶναι ἢ τῶν ἀφροδισίων συνου-
 σία, ὥς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἐτέρῳ χαίρει
 ξυνῶν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ' ἄλλο
 τι βουλομένη ἐκατέρου ἢ ψυχὴ δῆλη ἐστίν, ὃ οὐ
 δύναται εἰπεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται d

[7 φύσει—ἀναγκάζονται del. Hug ἀλλ'—ἀναγκάζονται del. Jahn
 Sehanz] 9 ἀγάμοις οὔσι Stobaeus 12 μὲν οὖν: μέντοι Sauppe 14
 ἐκπλήττοντα B 16 ἐπὶ σμικρὸν Stobaeus 19 οὐδέν: οὐδενὶ
 Stobaeus οὐδέ Paris 1810 21 ἐτέρῳ. ἐκατέρῳ Stobaeus || χαίρειν B
 23 ἢ ψυχὴ ἐκατέρου Stobaeus

2. Δὲν ὑπῆρχε νόμος ἐναντίον τῆς ἀγαμίας εἰς τὰς Ἀθήνας,
 ὅπως εἰς τὴν Σπάρτην (Πολυδ. 8,40), ἀλλὰ τὸ ἔθιμον ἦτο ἰσχυρόν·
 στρατηγὸς π.χ. δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐκλεγῇ ὁ ἄτεκνος.

3. Παιδεραστία (ἔρως πρὸς τοὺς παῖδας) εἶναι ἡ ἐνεργητικὴ,
 φιλεραστία (φιλία πρὸς τὸν ἑραστήν πρβλ. 213d) εἶναι ἡ παθη-
 τικὴ μορφή τοῦ παιδικοῦ ἔρωτος.

φράση δὲν ἡμπορεῖ· διαισθάνεται ὅμως τί θέλει καὶ τὸ ὑποδηλώνει σκοτεινά. Καὶ ἂν, τὴν ὥραν ποῦ εἶναι πλαγιασμένοι μαζί, ἤρχετο ἐπάνω των ὁ Ἡφαιστος μὲ τὰ ἐργαλεῖα του καὶ τοὺς ἐρωτοῦσε «Τί εἶν' αὐτὸ ποῦ ζητεῖτε, ἄνθρωποι, ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον;»· καὶ ἂν ἐκεῖνοι δὲν ἤξευραν τί ν' ἀπαντήσουν, καὶ τοὺς ἐρωτοῦσε καὶ πάλιν «Θέλετε μήπως αὐτό; νὰ μείνετε μαζί ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, ὥστε καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ μὴν ἀποχωρίζεσθε; Ἄν πράγματι αὐτὸς εἶναι ὁ πόθος σας, τότε πρόθυμος εἶμαι νὰ σᾶς χύσω καὶ νὰ σᾶς σφυρηλατήσω¹ εἰς ἓνα κομμάτι, ὥστε ἀπὸ δύο νὰ γίνετε ἑαυτὸς ἓνας, καὶ ὅσον καιρὸν ζητεῖτε, νὰ ζητεῖτε καὶ οἱ δύο σας κοινὴν ζωὴν ὡς ἓνας, καὶ πάλιν ὅταν ἀποθάνετε, ἐκεῖ κάτω εἰς τὸν Ἄδην ἓνας νὰ εἰσθε καὶ ὄχι δύο, εἰς ἓνα ταυτόχρονον θάνατον. Σκεφθῆτε λοιπόν, ἂν αὐτὸ εἶναι ποῦ ποθεῖτε, καὶ ἂν θὰ μείνεν^e εὐχαριστημένοι, ἂν τοῦτο ἐπιτύχετε», Μόλις ἀκούσῃ αὐτά, οὕτε ἓνας — εἴμεθα βέβαιοι — δὲν θὰ ἔλεγεν ὄχι, οὕτε θὰ ἐξεδήλωνεν ἄλλην ἐπιθυμίαν· ἀντιθέτως θὰ ἐπίστευε, πῶς ἤκουσεν ἀπαράλλακτα ὅ,τι τόσον καιρὸν τώρα ἐποθοῦσεν, νὰ ἐνωθῇ καὶ νὰ συγχωνευθῇ μὲ τὸν ἀγαπημένον του, ὥστε νὰ γίνουν ἓνας ἀντὶ δύο.

Ἡ αἰτία τούτου εἶναι, ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ πρωταρχικὴ μας φύσις καὶ ὅτι κάποτε ἤμεθα ὁλόκληροι. Τοῦ ὁλοκλήρου λοιπόν ὁ πόθος καὶ ἡ ὁρμὴ ἔχει τ' ὄνομα ἔρως. Πρωτύτερα—τὸ ἐπαναλαμβάνω—ἤμεθα ἓν· τώρα 193 ὅμως διὰ τὰς ἀμαρτίας μας μᾶς ἔχει διαμελίσει ὁ θεός, ὅπως οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς Ἀρκάδας². Εἶναι φόβος μάλιστα, ἂν δὲν εἴμεθα εὐτακτοὶ πρὸς τοὺς θεούς, νὰ μᾶς διαμελίσῃ καὶ δευτέραν φορὰν καὶ νὰ γυρίζωμεν τότε εἰς κατάστασιν ἀνάλογον μὲ τὰς ἀναγλύφους μορφάς, ποῦ εἰκονίζονται κατὰ κρόταφον

1. Κατὰ λέξιν σημαίνει: νὰ σᾶς βάλῃ εἰς τὴν πυρὰν μαζί καὶ νὰ σᾶς φουρήξῃ. Ὁ ὅρος εἶναι τῶν χαλκέων (Ἀριστοφ. Ἰππ. 468). Τὴν περικοπὴν αὐτὴν ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὰ Πολιτικά 1262b 11. [«Καθάπερ ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς λόγοις ἴσμεν λέγοντα τὸν Ἀριστοφάνην ὡς τῶν ἐρώτων διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν ἐπιθυμούντων συμφυῆναι (διαφ. γρ.: συμφυῆναι, συμφυῆναι, συμφῦναι Bekker) καὶ γενέσθαι ἐκ δύο ὄντων [ἀμφοτέρους] ἓνα»].

2. Περὶ τοῦ σημαντικοῦ διὰ τὴν χρονολόγησιν τοῦ Συμποσίου χωρίου ἴδε Εἰσαγ. I § 1.

- καὶ αἰνίττεται. καὶ εἰ αὐτοῖς ἐν τῷ αὐτῷ κατα-
 κειμένοις ἐπιστάς ὁ Ἥφαιστος ἔχων τὰ ὄργανα
 ἔροιτο· Τί ἔσθ' ὃ βούλεσθε, ὦ ἄνθρωποι, ὑμῖν
 παρ' ἀλλήλων γενέσθαι; Καὶ εἰ ἀποροῦντας
 5 αὐτούς πάλιν ἔροιτο· Ἄρά γε τοῦδε ἐπιθυμεῖτε,
 ἐν τῷ αὐτῷ γενέσθαι ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις,
 ὥστε καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν μὴ ἀπολείπεσθαι ἀλ-
 λήλων; εἰ γὰρ τούτου ἐπιθυμεῖτε, θέλω ὑμᾶς
 συντῆξαι καὶ συμφυσῆσαι εἰς τὸ αὐτό, ὥστε δύο e
 10 ὄντας ἓνα γεγονέναι, καὶ ἕως τ' ἂν ζῆτε, ὡς
 ἓνα ὄντα κοινῇ ἀμφοτέρους ζῆν, καὶ ἐπειδὴν
 ἀποθάνητε, ἐκεῖ αὖ ἐν Ἀϊδοῦ ἀντὶ δυοῖν ἓνα
 εἶναι κοινῇ τεθνεώτε. ἀλλ' ὁρᾶτε εἰ τούτου ἐρᾶ-
 τε καὶ ἐξαρκεῖ ὑμῖν ἂν τούτου τύχητε. Ταῦτ'
 15 ἀκούσας ἴσμεν ὅτι οὐδ' ἂν εἷς ἐξαρνηθείη οὐδ'
 ἄλλο τι ἂν φανείη βουλόμενος, ἀλλ' ἀτεχνῶς
 οἴοιτ' ἂν ἀκηκοέναι τοῦτο ὃ πάλαι ἄρα ἐπεθύ-
 μει, συνελθὼν καὶ συντακεῖς τῷ ἐρωμένῳ ἐκ
 δυοῖν εἷς γενέσθαι.
- 20 Τούτου γὰρ ἐστὶ τὸ αἷτιον, ὅτι ἡ ἀρχαία φύ-
 σις ἡμῶν ἦν αὕτη καὶ ἤμεν ὅλοι· τοῦ ὅλου οὖν
 τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ διώξει ἔρως ὄνομα. καὶ πρὸ τοῦ, 193
 ὥσπερ λέγω, ἐν ἤμεν· νυνὶ δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν
 διωκίσθημεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ Ἀρκάδες
 25 ὑπὸ Λακεδαιμονίων. φόβος οὖν ἔστιν, ἐάν μὴ
 κόσμιοι ᾖμεν πρὸς τοὺς θεούς, ὅπως μὴ καὶ αὖ-
 θις διασχισθῶμεθα, καὶ περίμεν ἔχοντες ὥσ-
 περ οἱ ἐν ταῖς στήλαις καταγραφὴν ἐκτετυπω-

6 ὅτι ... ἀπολείπεσθαι om. W 8 θέλω B 9 ἐντῆξαι W || συμφῦσαι B² T²
 W^{mg} συμφυῆσαι dett. Synesius epist. 151 [Newmann Susemihl] 10
 ζῆτε, ὡς: ζητήσεως B corr. B² 16 τι B: ὅτι TW 17 τοῦτο δ: τοῦ
 οὐ Badham 20 [τούτου γὰρ Ficinus] τούτου ἄρ' F.A. Wolf [τούτου
 γὰρ Bast]: τοῦτο codd. 24 καθάπερ... Λακεδαιμονίων del. Hom-
 mel; idem ἀπὸ pro ὑπὸ scr. 27 διασχισθῶμεθα B 28 καταγραφῇ
 Schneider κατὰ γραφὴν Ruhnken

εἰς τὰς στήλας, πριονισμένοι εἰς τὸ μέσον ἀπὸ τὴν μύτην, εἰς τὸ κατάντημα διχοτομημένου ἀστραγάλου.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους πρέπει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ συμβουλευῇ, σέβας νὰ ἔχη πρὸς τοὺς θεοὺς, ὥστε ὅ ν' ἀποφύγωμεν ἐκεῖνα, νὰ πραγματοποιήσωμεν δὲ τ' ἄλλα, καθὼς ὁ Ἑρως ὁδηγητὴς μας καὶ κυβερνήτης μας εἶναι. Ἐναντίον αὐτοῦ κανεῖς νὰ μὴν ἀντιδρῷ, καὶ ἀντιδρῷ ὅστις ἐπισύρει τῶν θεῶν τὸ μῖσος. Ἐνῶ ἂν γίνωμεν ἀγαπημένοι τοῦ θεοῦ καὶ εἰρηνεύσωμεν μαζί του, θ' ἀνακαλύψωμεν καὶ θὰ ἐπικοινωνήσωμεν μὲ τοὺς ἐρωμένους μας, τοὺς πραγματικὰ ἰδικούς μας, πρῶγμα τὸ ὅποῖον ὀλίγοι σήμερον κατορθώνουν. Καὶ ἅς μὴ νομίσῃ ὁ Ἑρυξίμαχος, διὰ νὰ γελοιοποιήσῃ τὴν ὁμιλίαν μου, πὼς ἀναφέρομαι εἰς τὸν Πausανίαν καὶ τὸν Ἀγάθωνα¹ δυνατὸν ν' ἀνήκουν καὶ αὐτοὶ εἰς ἐκείνους καὶ νὰ εἶναι καὶ οἱ δύο φύσεως ἄρσενικῆς². Ἀλλ' ἐγὼ ὁμιλῶ δι' ὅλους ἀνεξαιρέτως, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ὅτι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ γένος μας θὰ ἐπετύγχανεν εὐδαιμονίαν, ἂν δηλαδὴ φθάσωμεν εἰς τὸ φυσικὸν τοῦ ἔρωτος τέλος καὶ εὖρη ὁ καθένας μας τὸν ἀγαπημένον, τὸν ἰδικόν του, ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρωταρχικὴν κατάστασιν. Καὶ ἂν εἶναι τοῦτο τὸ ἰδεῶδες, ἐκεῖνο ποῦ εὐρίσκεται πλησιέστατα πρὸς αὐτὸ εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, εἶναι κατ' ἀνάγκην τὸ καλύτερον. Καὶ αὐτὸ εἶναι νὰ ἐπιτύχῃ κανεῖς ἀγαπημένον, γεννημένον κατὰ τὰς προτιμήσεις του.

Τούτου τὸν δωρητὴν θεὸν ἂν θέλωμεν νὰ ὑμνήσωμεν, τὸν Ἑρωτα δίκαιον εἶναι νὰ ὑμνήσωμεν, ὁ ὅποιος καὶ εἰς τὸ παρὸν εὐεργεσίας μᾶς προσφέρει πλῆθος, ὡς ὁδηγητὴς πρὸς τὰς συγγενεῖς μας φύσεις³, καὶ διὰ τὸ μέλλον ἐλπίδας πλουσίας μᾶς χαρίζει, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς ἀποδίδομεν πρὸς τοὺς θεοὺς σεβασμόν, νὰ μᾶς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀρχικὴν μας

1. Ἡ ἐρωτικὴ σχέσις τῶν δύο εἶναι γνωστὴ, γνωστὸς ἀκόμη καὶ ὁ θηλυπρεπὴς χαρακτήρ τοῦ Ἀγάθωνος, ὅπως τὸν περιέγραψεν εἰς τὰς Θεσμοφοριαζούσας. Ὡστε ἡ ὅλη παρατήρησις εἶναι σαρκαστικὴ, δεῖγμα τῆς παρὰ πότον ἀθυροστομίας τοῦ κωμικοῦ.

2. Ἡ ἔννοια τοῦ οἰκείου, τόσον σημαντικὴ εἰς τὸν Λύσιιν θὰ ἐμβαθυνθῇ περισσότερον κατόπιν εἰς τὸν λόγον τοῦ Σωκράτους

μένοι, διαπεπρισμένοι κατὰ τὰς ῥίνας, γεγονό-
 τες ὥσπερ λίσπαι. ἀλλὰ τούτων ἔνεκα πάντ' ἄν-
 δρα χρή ἅπαντα παρακελεύεσθαι εὐσεβεῖν περὶ b
 θεούς, ἵνα τὰ μὲν ἐκφύγωμεν, τῶν δὲ τύχωμεν,
 5 ὥς δ' Ἔρωσ ἡμῖν ἡγεμὼν καὶ στρατηγός. ᾧ μη-
 δεῖς ἐναντία πραττέτω, πράττει δ' ἐναντία ὅστις
 θεοῖς ἀπεχθάνεται· φίλοι γὰρ γενόμενοι καὶ
 διαλλαγέντες τῷ θεῷ ἐξευρήσομέν τε καὶ ἐντευ-
 ξόμεθα τοῖς παιδικοῖς τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν, ὃ
 10 τῶν νῦν ὀλίγοι ποιοῦσι. καὶ μή μοι ὑπολάβῃ Ἐ-
 ρυξίμαχος, κωμῶδων τὸν λόγον, ὥς Πausανίαν
 καὶ Ἀγάθωνα λέγω. ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτοι
 τούτων τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ εἰσιν ἀμφοτέρου c
 τὴν φύσιν ἄρρενες· λέγω δὲ οὖν ἔγωγε καθ'
 15 ἀπάντων, καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὅτι οὕτως
 ἂν ἡμῶν τὸ γένος εὐδαιμον γένοιτο, εἰ ἐκτελέ-
 σαιμεν τὸν ἔρωτα καὶ τῶν παιδικῶν τῶν αὐτοῦ
 ἕκαστος τύχοι, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπελθὼν φύσιν.
 εἰ δὲ τοῦτο ἄριστον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν νῦν
 20 παρόντων τὸ τούτου ἐγγυτάτω ἄριστον εἶναι·
 τοῦτο δ' ἐστὶ παιδικῶν τυχεῖν κατὰ νοῦν αὐτῷ
 πεφυκότων.

Οὗ δὴ τὸν αἷτιον θεὸν ὑμνοῦντες δικαίως ἂν d
 ὑμνοῖμεν Ἔρωτα, ὃς ἔν τε τῷ παρόντι ἡμᾶς
 25 πλεῖστα ὀνίνησιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἄγων, καὶ εἰς
 τὸ ἔπειτα ἐλπίδας μεγίστας παρέχεται, ἡμῶν
 παρεχομένων πρὸς θεοὺς εὐσέβειαν, καταστήσας

1 διαπεπρησμένοι B 3 ἅπαντι Hirschig 5 ὥς : ὦν Vatic. 229
 [Stephanus πράττει—ἀπεχθάνεται del. Jahn] 9 ἡμετέροις αὐτῶν :
 ἡμιτόμοις αὐτῶν Bast 10 μοι B : μου TW [12 καὶ post γὰρ del.
 F. A. Wolf] 18 τύχη W 20 τὸ ... ἐγγυτάτω T τῷ ... ἐγγυτάτω W
 21 τοῦτο : τοῦτον B 24 Ἔρωτα del. Vögelin || τε om. B

ὅστις θ' ἀποδείξῃ, ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς οἰκεῖον δὲν ἡμπορεῖ
 νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ἀγαθόν.

κατάστασιν καὶ νὰ μᾶς θεραπεύσῃ, νὰ μᾶς καταστήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μακαρισμένους καὶ εὐτυχεῖς.

Αὐτός, Ἐρυξίμαχε» εἶπεν «εἶναι ὁ λόγος μου περὶ τοῦ Ἐρωτος, διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν ἰδικόν σου. Καὶ σὺ—σοῦ ὑπέβαλα ἤδη τὴν παράκλησιν—μὴ ζητήσης νὰ τὸν διακωμωδήσῃς, ὥστε ν' ἀκούσωμεν τί θὰ εἰπῇ ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοὺς δύο· διότι μόνον ὁ Ἀγάθων καὶ ὁ Σωκράτης μένουν».

17. «Καλά, θὰ συμμορφωθῶ» εἶπεν ὁ Ἐρυξίμαχος «ἐπειδὴ καὶ ὁ λόγος, ποῦ ἐξεφώνησες, μοῦ ἤρεσε¹. Ἄν δὲν ἐγνώριζα μάλιστα τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Ἀγάθωνα², πόσον δυνατοὶ εἶναι εἰς τὰ ζητήματα τοῦ Ἐρωτος, θὰ εἶχα σοβαροὺς φόβους, μήπως δὲν εὗρουν τί νὰ εἰποῦν, ὕστερ' ἀπὸ τό πλῆθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ὅσων ἐλέχθησαν. Τώρα ὅμως δὲν ἀνησυχῶ». Καὶ ὁ Σωκράτης ἀπήντησε: «Φυσικά, 194 διότι σὺ ἐκράτησες λαμπρὰ τὴν θέσιν σου εἰς τὸν ἀγῶνα, Ἐρυξίμαχε. Ἄν ὅμως συνέβαινε νὰ εὗρεθῇς εἰς τὴν θέσιν, ποῦ εὗρίσκομαι τώρα ἐγώ, ἢ καλύτερα ἴσως εἰς τὴν θέσιν ποῦ θὰ εὗρίσκωμαι, ὅταν θὰ ὁμιλήσῃ καὶ ὁ Ἀγάθων, θ' ἀνησυχοῦσες τότε καὶ πολὺ καὶ θὰ ἐδοκίμαζες κάθε εἶδος στενοχωρίας³, ὅπως τώρα ἐγώ». «Μάγια⁴, Σωκράτη» εἶπεν ὁ Ἀγάθων «θέλεις νὰ μοῦ κάμῃς, ὥστε νὰ τὰ χάσω, μὲ τὴν σκέψιν ὅτι τὸ κοινόν⁵ στηρίζει μεγάλας προσδοκίας, ὅτι θὰ ὁμιλήσω εὐμορφα» «Μὰ θὰ ἔπρεπε

1. Ὡστε ὁ Ἐρυξίμαχος τοῦ χαρίζει τὴν ἀπειληθεῖσαν ἐκδίκησιν (189c). Ἐννοεῖται, ἢ ἔγκρισις ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὴν κωμικὴν μορφήν τῆς διηγήσεως, παρὰ εἰς τὸ βάθος τῶν στοχασμῶν, τοὺς ὁποίους ζήτημα εἶναι ἂν ἐκατάλαβε πλήρως ἢ ξηρὰ καὶ πεζολόγος διάνοια τοῦ Ἐρυξίμαχου.

2. Τὸν Ἀγάθωνα, ὡς ὠραῖον ἄνθρωπον καὶ πολυέραστον τὸν Σωκράτη, διότι ρητῶς ἐκαυχήθη (177d).

3. Ἐλευθέρα ἀπόδοσις τοῦ πρωτοτύπου ἐν παντὶ (κακοῦ) εἰς = θὰ εὗρίσκεσο εἰς κάθε εἶδους κακόν, θὰ τὰ ἔχανες (πρβλ. Εὐθύδ. 301a ἐν παντὶ ἐγενόμην ὑπὸ ἀπορίας).

4. Κατὰ λέξιν: μάγια θέλεις νὰ μοῦ κάμῃς, ὥστε νὰ ὁμιλήσω ἄσχημα· διότι ὑπερβολικὸς ἔπαινος προκαλεῖ τῆς Τύχης τὸν φθόνον (πρβλ. Φαίδ. 95b). Καὶ ὁ Μένων παραπονεῖται εἰς τὸν Σωκράτην, ὅτι τὸν γοητεύει καὶ φαρμάττει 80a.

5. Εἶναι τόσον γεμᾶτος ἀκόμη ἀπὸ τὸν θρίαμβόν του, ὥστε

ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν καὶ ἱασάμενος μακαρίου καὶ εὐδαίμονας ποιῆσαι.

Οὗτος, ἔφη, ὦ Ἐρυξίμαχε, ὁ ἐμὸς λόγος ἐστὶ περὶ Ἐρωτος, ἄλλοιός ἢ ὁ σός. ὥσπερ
 5 οὖν ἐδεήθην σου (189b), μὴ κωμωδήσης αὐτόν, ἵνα καὶ τῶν λοιπῶν ἀκούσωμεν τί ἕκαστος ἔρει, e
 μᾶλλον δὲ τί ἐκάτερος· Ἀγάθων γὰρ καὶ Σωκράτης λοιποί.

17. Ἀλλὰ πείσομαί σοι, ἔφη φάναι τὸν Ἐρυ-
 10 ξίμαχον· καὶ γὰρ μοι ὁ λόγος ἡδέως ἐρρήθη· καὶ εἰ μὴ ξυνήδη Σωκράτει τε καὶ Ἀγάθωνι δεινοῖς οὔσι περὶ τὰ ἐρωτικά, πάνυ ἂν ἐφοβούμην μὴ ἀπορήσωσι λόγων διὰ τὸ πολλά καὶ παντοδαπὰ εἰρηῆσθαι· νῦν δὲ ὅμως θαρρῶ. Τὸν οὖν Σωκράτη
 15 εἰπεῖν. Καλῶς γὰρ αὐτὸς ἠγώνισαι, ὦ Ἐρυξί- 194
 μαχε· εἰ δὲ γένοιο οὗ νῦν ἐγὼ εἰμι, μᾶλλον δὲ ἴσως οὗ ἔσομαι, ἐπειδὴ καὶ Ἀγάθων εἶπη [εὖ], καὶ μάλ' ἂν φοβοῖο καὶ ἐν παντὶ εἴης, ὥσπερ ἐγὼ νῦν.—Φαρμάττειν βούλει με, ὦ Σώκρατες,
 20 εἰπεῖν τὸν Ἀγάθωνα, ἵνα θορυβηθῶ διὰ τὸ οἷεσθαι τὸ θέατρον προσδοκίαν μεγάλην ἔχειν, ὥς εὖ ἐροῦντος ἐμοῦ. — Ἐπιλήσμων μεντᾶν

4 ἀλλ' οἷος B 10 ἐρρέθη Tacwac 13 ἀπορήσω B corr. B²
 15 σωκράτει W 16 οὗ B² TW: ου B 17 ἴσως οὗ (ου B): οὗ
 ἴσως Schanz, at cf. Rep. 589d 18 εὖ del. Vermehren εὖ, καὶ μάλα
 dist. Vahlen Opusc. I 496 coll. 198a καὶ εὖ (ισθ' ὅτι) καὶ M.
 Schmidt Jahn¹ μάλ' et εὖ μάλ' (Hirschig) variam esse lectionem
 docuit Wilamowitz [Platon 2,357]

καὶ εἰς τὴν μικρὰν συγκέντρωσιν τῶν φίλων βλέπει θεατρικὸν κοινόν. Ἡ χρῆσις ἄλλως τε τῆς λέξεως θέατρον πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀκροατηρίου ἦτο εὐκολωτέρα τότε, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ θεατρικὴ παράστασις ὡς λόγων ἐπίδειξις ἐθεωρεῖτο (194b).

νά εἶχ' ἀσθενῇ τὴν μνήμην Ἀγάθων», ἀπεκρίθη δ Σωκράτης «Ἐγὼ εἶδα τὴν γενναιότητα καὶ τὴν αὐτοπε-
ποίησιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀνέβαινες εἰς τὴν σκηνὴν μὲ
τοὺς ἡθοποιούς σου καὶ ἐκοίταξες κατὰμματα τόσον
πλήθος θεατῶν, ἔτοιμος νὰ τοὺς παρουσιάσης ἔργα
σου, χωρὶς καὶ τὸ ἐλάχιστον νὰ ταραχθῇς¹ καὶ τώρα
νὰ πιστεύσω πῶς θὰ πάθης σύγχυσιν ἐξ αἰτίας μας.
ἀπὸ ὀλίγα πρόσωπα;» «Πῶς ὄχι, Σωκράτη;» εἶπεν
ὁ Ἀγάθων «Δὲν φαντάζομαι νὰ μὲ θεωρῇς τόσον
παραφουσκωμένον ἀπὸ θεατρικὴν ματαιοδοξίαν²,
ὥστε νὰ λησμονῶ, ὅτι δι' ἓνα φρόνιμον ἄνθρωπον
ὀλίγα πρόσωπα μὲ κρίσιν ἐμπνέουν μεγαλύτερον φό-
βον παρὰ πλήθος ἄκριτοι³». «Θὰ ἦταν ἀσφαλῶς ὄχι
καλὴ πράξις ἐκ μέρους μου, Ἀγάθων» εἶπε «ἂν σοῦ
ἀπέδιδα οἶανδῆποτ' ἔλλειψιν πνευματικότητος. Ἀντι-
θέτως εἶμαι βέβαιος, πῶς, ἂν συνέβαινε νὰ συναντή-
σης μερικοὺς ἀνθρώπους, ποὺ νὰ τοὺς θεωρῇς σοφοὺς,
θ' ἀπέδιδες εἰς αὐτοὺς πολὺ μεγαλυτέραν σημασίαν
παρὰ εἰς τὸ πολὺ κοινόν. Ἀλλὰ ἴσως νὰ μὴν εἴμεθα
ἡμεῖς αὐτὰ τὰ πρόσωπα· ἡμεῖς ἄλλωστε παριστάμεθα
καὶ ἐκεῖ, καὶ ἡμεθα ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ πολὺ κοινόν.
Ἄν ὁμως εὕρισκεσθ ἐνώπιον ἄλλων ἀληθινὰ σοφῶν,
θὰ ἡσθάνεσο τότε ἴσως ἐντροπὴν ἐνώπιόν των, ἐν ᾗ
περιπτώσει ἐπίστευες ἴσως ὅτι πράττεις κάτι, ποὺ

1. Αὐτὸ δὲν ἐγίνετο εἰς τὰς κυρίας παραστάσεις, ὅτε ὁ ποιητὴς δὲν παρעוסיάζετο ἐπὶ σκηνῇς, ἀλλ' εἰς τὸν προάγων, ὅπου στεφανωμένοι ἡθοποιοὶ καὶ χορευταὶ καὶ ποιητὴς παρουσιάζοντο εἰς τὸ κοινόν (συνήθως εἰς τὸ Ῥδεῖον) καὶ ἀνήγγελλον τὸ πρόγραμμα τῶν παραστάσεων, τὸ ὄνομα τοῦ χορηγοῦ κλπ. Πρὸς τοῦτο κατεσκευάζετο πρόχειρος ἐξέδρα (ὀκρίβας).

2. Νοοτροπίαν θεατρικὴν, ποὺ κρίνει τὴν ἀξίαν ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν χειροκροτούντων.

3. Ὁ Ἀγάθων θέλει νὰ κάμῃ ἓνα φιλοφρόνημα πρὸς τοὺς προσκεκλημένους του· ἀλλ' ὁ Σωκράτης μὲ μίαν σκληρότητα, ποὺ παρατηρεῖ κανεὶς γενικῶς εἰς τὴν στάσιν τοῦ ἀπέναντι τοῦ νεαροῦ ποιητοῦ, ἀποκαλύπτει ὅτι δὲν εἶναι παρὰ φιλοφρόνημα κοινόν καὶ κενόν. Τὸ ἐπανελάβε π. χ. καὶ ὁ Ἀντιφῶν τὸ 411 πρὸς τὸν Ἀγάθωνα, ὅταν ἐπῆγεν ἐκεῖνος νὰ τὸν συγχαρῇ διὰ τὴν περίφημον ἀπολογίαν του, μὲ τὴν ὁποῖαν ὁμως δὲν ἐπέτυχεν τὴν ἀθώωσίν του (Ἀριστοτ. Ἠθ. Εὐδῆμ. 1232b6-9). Φυσικὰ τοῦ Σωκράτους ἡ πρόθεσις δὲν εἶναι ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν ὀρθότητα τοῦ

εἶην, ὦ Ἀγάθων, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, εἰ ἰδὼν
 τὴν σὴν ἀνδρείαν καὶ μεγαλοφροσύνην ἀνα- b
 βαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα μετὰ τῶν ὑποκρι-
 τῶν καὶ βλέψαντος ἐναντία τοσοῦτω θεάτρῳ,
 5 μέλλοντος ἐπιδείξεσθαι σαυτοῦ λόγους καὶ οὐδ'
 ὁπωστιοῦν ἐκπλαγέντος, νῦν οἴηθείην σε θορυ-
 βήσεσθαι ἕνεκα ἡμῶν ὀλίγων ἀνθρώπων.— Τί
 δέ, ὦ Σώκρατες; τὸν Ἀγάθωνα φάναι. οὐ δὴ-
 που με οὕτω θεάτρου μεστὸν ἡγεῖ, ὥστε καὶ
 10 ἀγνοεῖν ὅτι νοῦν ἔχοντι ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν
 ἀφρόνων φοβερώτεροι.— Οὐ μεντὰν καλῶς ποι- c
 οῖην, φάναι, ὦ Ἀγάθων, περὶ σοῦ τι ἐγὼ ἄγροι-
 κον δοξάζων· ἀλλ' εὖ οἶδα ὅτι εἴ τισιν ἐντύχοις
 οὓς ἡγοῖο σοφοὺς, μᾶλλον ἂν αὐτῶν φροντίζοις
 15 ἢ τῶν πολλῶν. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὗτοι ἡμεῖς ὦμεν·
 ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖ παρῆμεν καὶ ἡμεῖς τῶν
 πολλῶν, εἰ δὲ ἄλλοις ἐντύχοις σοφοῖς τάχ' ἂν

3 ἀναβάντος Richards || ὀκρίβαντα B corr. B² 5 ἐπιδείξασθαι TW
 6 θορυβηθήσεσθαι B 8 δέ: δαί T

ἰσχυρισμοῦ τοῦ Ἀγάθωνος, καὶ θὰ ἐθεωροῦσεν ἀγροικίαν, ἐνδει-
 ξιν ἀπολιτίστου ἀνθρώπου, τὴν ὑπερτίμησιν τῆς γνώμης τῆς μά-
 ζης· ἀλλ' ἀποστρέφεται πολὺ ζωηρότερα τὴν ἐπιπολαίαν ἀναμά-
 σιν γνῶμων, ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται πλήρως πρὸς ἀνάλογον
 ἐσωτερικότητα. Ἀπὸ μέσα του ὁ Ἀγάθων ἐκτιμᾷ, καὶ πολὺ μά-
 λιστα, τὴν θεατρικὴν του ἐπιτυχίαν. Ἔτσι ἐξηγεῖται, πῶς ὁ ποι-
 ητὴς ἐπῆγε νὰ κάμῃ φιλοφρόνημα καὶ ἔκαμε γκάφα. Ὅχι λοι-
 πὸν ἀπὸ ἐριστικότητος, ἀλλ' ἀπὸ τὴν βσθεῖαν ἐπίγνωσιν, ὅτι ἕνα
 σφάλμα λογικὸν εἶναι πρῶτα πρῶτα ἡθικὸν σφάλμα, τὸν ἐμ-
 πλέκει ἐδῶ ὁ Σωκράτης. Χαρακτηριστικὸν ὅμως τῆς λεπτότητός
 του εἶναι, ὅτι εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὸν ἔλεγχον δὲν σταματᾷ, δὲν
 ἀφήνει τὸν Ἀγάθωνα νὰ αἰσθανθῇ τὴν στενὸν χωρὸν θέσιν του, ἀλλὰ,
 σὰν νὰ μὴ συνέβη τίποτε, προχωρεῖ (οἱ δὲ ἄλλοις ἐντύχοις σοφοῖς
 κλμ.) εἰς τὸν βαθύτερον ἡθικὸν πυρῆνα τοῦ θέματος, μὲ τὴν παρ-
 εισαγωγὴν τῆς ἐννοίας τοῦ αἰσχροῦ ποιεῖν. Κατ' αὐτὸν τὸν
 τρόπον ἀπὸ τὸ αἰσχύνομαι = δειλιῶ, στενοχωροῦμαι, δυσωποῦμαι
 (sich genießen) μεταπίπτει εἰς τὸ αἰσχύνομαι = ἐντρέπομαι. Εἰς
 τὸ ἡθικὸν ὅμως ἐπίπεδον σημασίαν δὲν ἔχει ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ
 ποιότης τῶν μαρτύρων τῶν πράξεών μας· τὸ κριτήριον εἶναι
 κάτι πολὺ ἀντικειμενικώτερον καὶ πολὺ ἐσωτερικώτερον.

εἶναι πράγματι ἄσχημον. Τί λέγεις καὶ σύ;» «Ἐχεις δὲ δίκαιον» εἶπε. «Καλά, καὶ τὸ πολὺ κοινὸν δὲν θὰ τὸ ἐν-
τρέπεσο, ἂν ἐπίστευες ὅτι πράττεις κάτι ἄσχημον;»
Ἐπενέβη τότε ὁ Φαῖδρος¹ καὶ εἶπε: «Ἀγαπητέ μου
Ἀγάθων, ἂν ἐξακολουθῇς ν' ἀπαντᾷς εἰς τὸν Σωκρά-
τη, δὲν θὰ τὸν μέλη πλέον ὁτιδήποτε καὶ ἂν γίνη
μὲ τὸ κάθε τι ἐδῶ μέσα, φθάνει νὰ ἔχη κάποιον νὰ
συζητῇ, ἂν εἶναι μάλιστα καὶ εὐμορφος². Ἐγὼ ὅμως
εὐχαριστοῦμαι φυσικὰ ν' ἀκούω τὸν Σωκράτη νὰ συ-
ζητῇ· εἰμ' ἐντούτοις ὑποχρεωμένος χάριν τοῦ Ἐρωτος
νὰ φροντίσω διὰ τὸ ἐγκώμιόν του καὶ νὰ συγκεντρώσω
ἀπὸ τὸν καθένα τὴν ὀφειλομένην προσφορὰν τοῦ λό-
γου. Ἄς πληρώσῃ³ λοιπὸν καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος
τὸ χρέος του πρὸς τὸν θεόν, καὶ τότε εἰσθ' ἐλεύθε-
ροι πλέον νὰ συζητῇτε». «Ναί, σωστὸν εἶναι, Φαί-
δρε, αὐτὸ ποὺ λέγεις» εἶπεν ὁ Ἀγάθων⁴ «καὶ δὲν ε-
μ' ἐμποδίζει τίποτε ν' ἀρχίσω τὸν λόγον μου. Μὲ τὸν
Σωκράτην ἄλλωστε θὰ παρουσιασθῇ καὶ ἄλλοτ' εὐ-
καιρία συχνὰ νὰ συζητήσω».

18. «Ἐγὼ λοιπὸν θέλω πρῶτον νὰ ὁμιλήσω, πῶς θὰ
ὁμιλήσω, καὶ ἔπειτα νὰ ὁμιλήσω. Διότι, καθὼς βλέπω,
οἱ προλαλήσαντες ὅλοι τὸν θεὸν δὲν
Ἀγάθωνος ἐπανηγύριζαν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώ-
λόγος* πους ἐκαλοτύχιζαν, δι' ὅσα ὁ θεὸς
τοὺς χαρίζει ἀγαθὰ. Τί πράγμα ὅμως
εἶν' αὐτὸς προσωπικῶς ποὺ τὰ ἐδώρησε, αὐτὸ κανεῖς
δὲν ἔχει περιγράψει⁵. Ἕνας ἐντούτοις τρόπος εἶν' ὁρ- 195
θὸς ἐπαίνου οἴουδῆποτε δι' ὁτιδήποτε: μὲ λόγον ν' ἀ-
ναπτύξης, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ὁ ἴδιος ποῖος, ποῖα τυ-
χὸν τὰ ἔργα του.» Ἔτσι λοιπὸν τὸν Ἐρωτα καὶ ἡμεῖς

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 8.

1. Ὡς πατὴρ τοῦ λόγου. Διὰ τοῦτο καὶ κατόπιν 199b
ἀπ' αὐτὸν ζητεῖ ὁ Σωκράτης τὴν ἄδειαν νὰ συζητήσῃ διαλογικῶς
μὲ τὸν Ἀγάθωνα.

2. Ἡ σχέσις διαλεκτικῆς καὶ ἔρωτος ὑποδηλώνει ἐδῶ εἰς
τὴν τακτικὴν τοῦ Σωκράτους· θὰ ἐξετασθῇ θεωρητικῶς εἰς τῆς
Διοτίμας τὸν λόγον.

3. ἀποδέξασθαι (νὰ εἰσπράξω) καὶ ἀποδοῦς (νὰ πληρώσῃ
πρβλ. Πολιτικ. 267b) εἶναι ὁρος ἀπὸ τὸν ἔρανον (177c).

4. Δι' αὐτὸν ἢ ἐπέμβασις τοῦ Φαίδρου εἶναι ὁ ἀπὸ μηχανῆς
θεός, ἐνῶ ὁ Σωκράτης συμμορφώνεται σιωπῶν.

αἰσχύνοιο αὐτούς, εἴ τι ἴσως οἷοιο αἰσχρὸν ὄν d
 ποιεῖν, ἢ πῶς λέγεις; — Ἀληθῆ λέγεις, φάναι.
 — Τοὺς δὲ πολλοὺς οὐκ ἂν αἰσχύνοιο, εἴ τι οἷ-
 οιο αἰσχρὸν ποιεῖν; Καὶ τὸν Φαῖδρον ἔφη ὑπο-
 5 λαβόντα εἰπεῖν· ὦ φίλε Ἀγάθων, ἐὰν ἀποκρίνη
 Σωκράτει, οὐδὲν ἔτι διοίσει αὐτῷ ὀπηρεῖν τῶν ἐν-
 θάδε ὀτιοῦν γίνεσθαι, ἐὰν μόνον ἔχη ὅτῳ δια-
 λέγεται, ἄλλως τε καὶ καλῶ· ἐγὼ δὲ ἡδέως μὲν
 ἀκούω Σωκράτους διαλεγομένου, ἀναγκαῖον δὲ
 10 μοι ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἐγκωμίου τῷ Ἐρωτι καὶ
 ἀποδέξασθαι παρ' ἐνός ἐκάστου ὑμῶν τὸν λό-
 γον. ἀποδοὺς οὖν ἐκάτερος τῷ θεῷ οὕτως ἤδη
 διαλεγέσθω.— Ἀλλὰ καλῶς λέγεις, ὦ Φαῖδρε, e
 φάναι τὸν Ἀγάθωνα, καὶ οὐδὲν με κωλύει λέ-
 15 γειν· Σωκράτει γάρ καὶ αὖθις ἔσται πολλάκις
 διαλέγεσθαι.

18. Ἐγὼ δὲ δὴ βούλομαι πρῶτον μὲν εἰπεῖν ὥς
 χρή με εἰπεῖν, ἔπειτα εἰπεῖν. δοκοῦσι γάρ μοι
 πάντες οἱ πρόσθεν εἰρηκότες οὐ τὸν θεὸν ἐγκω-
 20 μιᾶζειν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν
 τῶν ἀγαθῶν, ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος· ὁποῖος
 δὲ τις αὐτὸς ὧν ταῦτα ἐδωρήσατο, οὐδεὶς εἴρη- 195
 κεν. εἷς δὲ τρόπος ὀρθὸς παντός ἐπαίνου περὶ
 παντός, λόγῳ διελθεῖν οἷος οἷων αἴτιος ὧν τυγ-
 25 χάνει περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾗ. οὕτω δὴ τὸν Ἐρωτα

1 ἴσως secl. Schanz interpr. Wilamowitz Platon II 359 [εἴ τι πῶς Usener] || ὄν del. F. A. Wolf [Ast] sed cf. Rep. 425c Phaed. 77a Wilamowitz l. c. 3. οἷοιο B corr. B² [7 γίνεσθαι Madvig Adv. I 396] 17 ὥς: ἢ Vind. 21 vulg. 23 ὀρθός om. T (add. Tmg) W 24 οἷος οἷων T² Jahn (cf. Hug ad loc.): οἷος ὧν BTW οἷος ὧσων Baier οἷος ὧν Robin οἷος ὧν οἷων Bury || ὧν: ὧν W om. T

5. Ἀντιθέτως ὁ Ἀριστοτέλης (Ῥητορ. 1367b 28έε) ὑποστηρί-
 ζει, ὅτι τὸ ἐγκώμιον τῶν ἔργων ἐστίν, διότι εἶναι τὰ ἔργα ση-
 μεῖα τῆς ἐξέως (= τοῦ χαρακτήρος).

εἶναι σωστὸν νὰ ἐγκωμιάσωμεν, τὸν ἴδιον πρῶτον τί πρᾶγμα εἶναι, τὰ δωρήματα κατόπιν.

Τονίζω λοιπόν: Ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ποὺ εἶν' ὅλοι εὐδαίμονες, πρῶτος ὁ Ἔρως εἶναι (ἂν κρίμα δὲν εἶναι καὶ ἁμαρτία νὰ τὸ εἰπῶ¹), εἰς τὴν εὐδαιμονίαν πρῶτος, ἀφοῦ εὐμορφότερος εἶναι εἰς τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀρετήν.

Εἰς τὸ κάλλος εἶναι πρῶτος μὲ τὰ προσόντα τὰ ἐξῆς: Εἶναι πρῶτα ὁ νεώτατος μεταξὺ τῶν θεῶν, Φαῖδρε². Τρανήν ἀπόδειξιν τοῦ λόγου μου προσφέρει ὁ ἴδιος: φευγᾶτος φεύγει τὸ γῆρας³, καὶ τὸ γῆρας^b εἶν' ὡς γνωστόν, γοργόν· γοργότερα μᾶς καταφθάνει, παρ' ὅσον πρέπει. Αὐτὸ λοιπόν, εἶναι εἰς τὴν φύσιν τοῦ ὁ Ἔρως νὰ μισῇ, καὶ οὐτ' ἀπὸ μακρὰν νὰ πλησιάζῃ, ἀλλὰ μὲ νέους πάντοτε συνευρίσκεται καὶ εὐρίσκεται⁴. Ἡ παροιμία ἡ παλαιὰ ἔχει δίκαιον, ὁμοίος τὸν ὁμοιο πάντα γυρεύει⁵. Μὲ τὸν Φαῖδρον λοιπόν ἐγὼ εἰς ἄλλα πολλὰ καὶ ἂν συμφωνῶ, εἰς τοῦτ' ὅμως δὲν συμφωνῶ, πῶς εἶν' ὁ Ἔρως ἀπὸ τὸν Κρόνον παλαιότερος καὶ τὸν Ἰαπε-^cτόν⁶. Ἀντιθέτως ἰσχυρίζομαι: εἶναι ἀπὸ τοὺς θεοὺς ὁ νεώτερος καὶ αἰωνίως νέος. Τὰ ἐπεισόδια ἐκεῖνα τὰ παλαιὰ, ποὺ διηγοῦνται περὶ τῶν θεῶν Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης⁷, ἡ Ἀνάγκη, ὅχι ὁ Ἔρως

1. Ἡ ἔξαρσις τῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ἔρωτος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους θεοὺς εἶναι ἴσως παράβασις τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐσεβείας (θέμις) καὶ κινδυνεύει νὰ προκαλέσῃ τὴν ὀργὴν τῶν (νέμεσις).

2. Ἡ ἀποστροφή πρὸς τὸν Φαῖδρον, διότι αὐτὸς ἐτόνισεν τὴν ἀρχαιότητα τοῦ Ἔρωτος.

3. Καὶ ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος (δὲν ἐρωτευόμεθα πρόσωπα γηραλέα) καὶ ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον (ὅταν ἔλθῃ τὸ γῆρας, φεύγει καὶ ἡ διάθεσις καὶ ἡ δυνατότης νὰ ἐρωτευθῇς).

4. Κατὰ λέξιν: συνευρίσκεται καὶ εἶναι (δηλαδή νέος). Τὸ τολμηρὸν λογικὸν ἄλμα (πηγαίνει μὲ νέους, ἄρα εἶναι νέος) διευκολύνεται καὶ συγκαλύπτεται κάτω ἀπὸ ἓνα ὁμοιοτέλετον, σύνεστι τε καὶ ἔστι — χαρακτηριστικὸν τοῦ μαθητοῦ τῶν σοφιστῶν καὶ τῆς ψευδοῦς λογικῆς τῶν.

5. Πρβλ. Ὀδύσσεια, π 218 ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. Ἡ ἰδίᾳ θεωρία ἀναπτύσσεται καὶ ἀνασκευάζεται εἰς τὸν Λύσιον 214a.

6. Ὁ Ἰαπετός, πατήρ τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ Ἀτλαντος καὶ πάππος τοῦ Δευκαλίωνος, τοῦ Ἀδάμ τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας, εἶναι ὁ πρεσβύτερος τῶν Τιτάνων· ὁ Κρόνος ὁ νεώτερος. Ἡ φράσις Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερος (πρβλ. καὶ τὴν λέξιν κρονόληρος) ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἰδικήν μας: ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Νῶε.

καὶ ἡμᾶς δίκαιον ἐπαινέσαι, πρῶτον αὐτὸν οἷός
ἔστιν, ἔπειτα τὰς δόσεις.

Φημί οὖν ἐγώ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων
ὄντων, "Ερωτα, εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν,
5 εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα
καὶ ἄριστον.

"Εστι δὲ κάλλιστος ὢν τοιόσδε. πρῶτον μὲν
νεώτατος θεῶν, ὃ Φαῖδρε. μέγα δὲ τεκμήριον
τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται φεύγων φυγῇ τὸ γῆ-
ρας, ταχὺ δὲ δῆλον ὅτι· θάπτον γοῦν τοῦ δέον- b
10 τος ἡμῖν προσέρχεται. ὃ δὴ πέφυκεν "Ερωτος μι-
σεῖν καὶ οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν, μετὰ δὲ
νέων ἀεὶ ξύνεστίν τε καὶ ἔστιν· ὁ γὰρ παλαιὸς
λόγος (Hom. od p 218) εὖ ἔχει, ὡς ὁμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ
πελάζει. ἐγὼ δὲ Φαίδρω πολλὰ ἄλλα ὁμολο-
15 γῶν τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς "Ερωτος Κρόνου καὶ
Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός ἐστιν (178a)· ἀλλὰ φημι c
νεώτατον αὐτὸν εἶναι θεῶν καὶ ἀεὶ νέον, τὰ
δὲ παλαιὰ πράγματα περὶ θεοῦς, ἃ Ἡσίοδος
(Theog. 176ss 746ss) καὶ Παρμενίδης (fr. Diels)
20 λέγουσιν, Ἀνάγκη καὶ οὐκ "Ερωτι γεγονέναι.

5 αὐτῶν: αὐτὸν Stobaeus 9 ὄν: οὖν T 10 ἔρωτος B corr. B³
11 οὐδ' ἐντὸς Stobaeus: οὐδόντος B οὐδ' ὄντος TW || πλησιάζειν
TW Stobaeus: πλησιάζει B 12 ἔστιν (cf. Plutarch. Mor. (352a Poh-
lenz, Aus Platos Werdezeit 378¹): ἔπεται Winckelmann ἔστι νέος
Sauppe ἔστι (i. e. ξυνέσται) Diels ἔστι τε καὶ ξύνεστι Knicala
[Kalitsunakis] 14 ἀεὶ πελάζει: δεῖ πελάζειν Stobaeus 17 νεώτα-
τόν τε idem 18 πράγματα TW Stobaeus γράμματα B || τὰ περὶ
Richards 19 Παρμενίδης (Παρμενείδης B corr. B²): Ἐπιμενίδης
Ast Φερεκύδης Diels

7. Ἀναφέρεται εἰς τοὺς στίχους, ποῦ παρέθεσεν ὁ Φαῖδρος.
Ἄλλωστε ἡ ὅλη περικοπὴ εἶναι ἐπὶ κρισις τῆς ἀντιστοίχου περι-
κοπῆς τοῦ λόγου τοῦ Φαίδρου 195a. Θεομαχίας, καθ' ὅσον γνωρί-
ζομεν, δὲν περιεῖχε τοῦ Παρμενίδου τὸ ποίημα· ἀλλ' ὁ Ἀγάθων
ἐπιπολαίως ἀναφέρει καὶ αὐτὸν μαζί με τὸν Ἡσίοδον, ἵσως διότι
συμπίπτουν εἰς τὴν θεωρίαν περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ θεοῦ.

τὰ ἐδημιούργησεν¹, ἃν εἶν' ἀληθινὰ ὅσα ἐκεῖνοι ἔλεγον. Ἄλλωστ' ἀκρωτηριασμοὶ δὲν θὰ συνέβαιναν καὶ φυλακίσεις καὶ ἄλλαι πολλαὶ τῆς βίας πράξεις, ἀνίσως ἦτο μεταξύ των ὁ Ἔρως² μόνον ἀγάπη καὶ εἰρήνη, καθὼς καὶ τώρα, ἀφ' οὗτου ὁ Ἔρως βασιλεύει ἐπὶ τῶν θεῶν³.

Νέος λοιπὸν εἶναι καὶ μὲ τὸ νέος, ἀπαλός. Ποιητής, ὅπως ὁ Ὀμηρος, θὰ ἐχρειάζετο νὰ παραστήσῃ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ τὴν ἀπαλότητα. Ὁ Ὀμηρος λοιπὸν λέγει περὶ τῆς Ἀτῆς⁴, πῶς εἶναι θεὰ καὶ ἀπαλή (τὰ πόδια της τοῦλάχιστον πῶς εἶναι ἀπαλὰ)⁴ μὲ τὰς λέξεις :

κι ἔχει ἀπαλὰ τὰ πόδια μηδ' ἀγγίζει
τῇ γῆς, μόνε κορφή κορφή πατάει θνητῶν κεφάλια.⁵

Θαυμάσιον, νομίζω, δεῖγμα τῆς ἀπαλότητός της παρουσιάζει, ὅτι εἰς τὰ μαλακὰ περιπατεῖ καὶ ὄχι εἰς τὰ σκληρά. Αὐτὸ τὸ ἴδιον καὶ ἡμεῖς θὰ χρησιμοποιήσωμεν ὡς ἐπιχείρημα περὶ τοῦ Ἔρωτος, ὅτι ἀπαλός, ὄχι εἰς τὴν γῆν ἐπάνω, οὔτε εἰς τὰ κρανία⁶ περιπατεῖ, ποῦ δὲν εἶναι καὶ τόσον μαλακὰ, ἀλλ' εἰς τὰ

1. Ἀνάγκη εἶναι ἡ προσωποποίησις τῶν ἀδυσωπῆτων τῆς φύσεως νόμων, ποῦ λειτουργοῦν τυφλὰ καὶ ἀναπόφευκτα καὶ εὐρίσκονται ἔξω πάσης ἠθικῆς. Ἀπαντᾷ ἤδη εἰς τὸν Παρμενίδην fr. 8,30 Diels καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα fr. 115,1 καὶ εἰς τοὺς Ὀρφικοὺς. Εἰς τὸν Τίμαιον 48a ἀντιτάσσει ὁ Πλάτων εἰς τὴν Ἀνάγκην, δηλαδὴ τὴν μηχανικὴν αἰτιότητα, τὸν Λόγον, τὴν τελολογικὴν τῶν ὄντων ἀντίληψιν.

2. Ὁ συλλογισμὸς τοῦ Ἀγάθωνος εἶναι : Ἡ ἐβασίλευεν ὁ Ἔρως ἤδη, προτοῦ νὰ γίνουσι αἱ θεομαχίαι (ὁ ἀκρωτηριασμὸς τοῦ Οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κρόνου καὶ ἡ κάθειρξις τοῦ Κρόνου καὶ τῶν Τιτάνων ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός), καὶ τότε ἀποκλείεται νὰ ἔγιναν οἱ ποιηταὶ ἄρα ψεύδονται. Ἡ τὰ γεγονότα ἐκεῖνα ἔγιναν, ἀλλὰ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Ἀνάγκης, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχεν ὁ Ἔρως ἄρα ὁ Ἔρως εἶναι ὁ νεώτατος τῶν θεῶν. Τὸ δεῦτερον δέχεται ὁ ποιητής. Φυσικὰ ἡ ἔννοια τοῦ Ἔρωτος παρ' Ὁμοίωσιν εἶναι τελείως διαφορετικὴ, ὥστε νὰ μὴν ἀποκλείῃ διόλου τὰς μάχας· ἔπειτα ἡ ὑπαρξις τοῦ Ἔρωτος δὲν ἀποδεικνύει ὅτι καὶ ἐβασίλευεν.

3. Ἀτὴ εἶναι ἡ συμφορὰ, ποῦ προκαλεῖ ὁ ἄνθρωπος μοιραίως εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Σημαίνει δέ : 1) τὴν τύφλωσιν, ποῦ σὲ κάμνει νὰ χάσῃς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς θέσεώς σου εἰς τὸν κόσμον καὶ τοῦ ἀληθινοῦ σου συμφέροντος 2) τὴν τυφλὴν καὶ ἀκαταμάχητον ὁρμὴν νὰ ἐκτελέσῃς μίαν πράξιν, ἡ ὁποία θὰ σὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν ὀλεθρον 3) τὰς συνεπειὰς αὐτῆς τῆς πράξεως. Τὰ πόδια της εἶναι ἀπαλὰ καὶ περιπατεῖ ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων,

εἰ ἐκεῖνοι ἀληθῆ ἔλεγον· οὐ γάρ ἄν ἐκτομαί οὐ-
 δὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγίγνοντο καὶ ἄλλα πολλὰ
 καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐτοῖς ἦν, ἀλλὰ φιλία
 καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔρως τῶν θεῶν
 5 βασιλεύει.

Νέος μὲν οὖν ἐστι· πρὸς δὲ τῷ νέῳ, ἀπαλός.
 ποιητοῦ δ' ἔστιν ἐνδεής, οἷος ἦν Ὀμηρος, πρὸς δ
 τὸ ἐπιδεῖξαι θεοῦ ἀπαλότητα. Ὀμηρος γάρ Ἀ-
 την θεόν τέ φησιν εἶναι καὶ ἀπαλὴν (τοὺς γοῦν
 10 πόδας αὐτῆς ἀπαλοὺς εἶναι) λέγων (Il. T 92)·

τῆς μένθ' ἀπαλοὶ πόδες· οὐ γάρ ἐπ' οὐδέος πλιν-
 νεται, ἀλλ' ἄρα ἡ γε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει.

καλῶ οὖν δοκεῖ μοι τεκμηρίῳ τὴν ἀπαλότητα
 ἀποφαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ'
 15 ἐπὶ μαλθακοῦ. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρῆσόμεθα e
 τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτα ὅτι ἀπαλός. οὐ γάρ ἐπὶ
 γῆς βαίνει οὐδ' ἐπὶ κρανίων, ἃ ἔστιν οὐ πάνυ

2 ἐγένοντο Stobaeus 7 οἷόσπερ Stobaeus 10 εἶναι : φησιν εἶναι
 idem 11 τῆς codd. Stobaeus : τῇ Aristarchus Homeri codd. ||
 οὐδὲι W Homerus 11 πλιννεται T²W : πλιννεται T^{ac} πλιννεται B
 13 μοι δοκεῖ Stobaeus 15 τῷ αὐτῷ TW Stobaeus : τὸ αὐτὸ B ||
 χρῆσόμεθα W Stobaeus : χρῆσώμεθα BT 16 Ἔρωτος Stobaeus

διότι δὲν τὴν ἀντιλαμβάνεσθαι, ὅταν ἔρχεται, ἀφοῦ σκοτίζει
 πρῶτα τὸν νοῦν, ὥστε νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος ὄργανον τοῦ ἰδίου του
 ἀφανισμοῦ — βαθείας ψυχολογικῆς καὶ συμβολικῆς ἀξίας εἰκῶν,
 ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικῆ τῆς παρ' Ὀμήρῳ ἠθικῆς ἀντιλήψεως,
 διὰ τὴν ὁποῖαν ἡ μόνη ἁμαρτία εἶναι ἡ τυφλώσις, ἡ μόνη
 ἀρετὴ εἶναι ἡ διαύγεια τοῦ νοῦ, ποῦ κρατεῖται ἐντὸς τοῦ
 μέτρου· τὸ στοιχεῖον τῆς προαιρέσεως λείπει.

4. Μὲ τὸ γοῦν περιορίζει τὴν ἀρχικὴν γενίκευσιν : δὲν εἶναι
 ὁ λη ἀπαλή, ὅπως εἶναι ὁ Ἔρως, ἀλλὰ μόνον τὰ πόδια τῆς.

5. Τοὺς στίχους παραθέτω κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Ἀλ.
 Γάλλου.

6. Ὁ Ὀμηρος λέγει **κράατα**, δηλαδὴ κεφαλὰς, ἀλλ' ὁ Ἀγά-
 ων παραφράζει μὲ τὴν λέξιν **κρανία**, διὰ νὰ εἶναι ἡ ἀντίθεσις
 ρὸς τὴν ἀπαλότητα τῆς καρδίας ἀκόμη ζωηροτέρα.

μαλακώτερ' ἀντικείμενα καὶ περιπατεῖ καὶ κατοικεῖ· εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ψυχὰς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν κατοικίαν τοῦ ἔχει στήσει. Καὶ οὔτε πάλιν εἰς τὰς ψυχὰς ἀδιακρίτως ὅλας· ἀλλ' ὅποιαν εὖρη σκληρὰ νὰ ἔχη αἰσθήματα, ἀπομακρύνεται, ὅποιαν δὲ μαλακὰ ἐγκαθιδρύεται. Συγχρωτιζόμενος λοιπὸν ἀδιακόπως, καὶ μὲ τὰ πόδια καὶ μ' ὅλον τοῦ τὸ εἶναι¹, τὰ μαλακώτερα ἀνάμεσα εἰς τὰ μαλακώτερα, ἀπαλὸς πάρα πολὺ θὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην.

Νεώτατος, εἶπαμεν, εἶναι καὶ ἀπαλώτατος· ἐκτὸς 196 δὲ τούτου καὶ ὑγρὸς εἰς τὴν μορφήν². Εἶδεμή, δὲν θὰ κατάρθωνε νὰ προσαρμόζετ' εἰς τὸ κάθε τί, καὶ εἰς κάθε μιᾶς ψυχῆς τὸ βάθος ἀπαρατήρητος εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ νὰ εἰσχωρῇ καὶ ν' ἀποχωρῇ—ἂν ἦτο δύσκαμπτος. Ἀρμονικῆς³ δὲ φύσεως καὶ εὐλυγίστου ἔνδειξις σοβαρὰ ἢ κομποπρέπεια⁴. Αὐτὴν κατέχει εἰς ἐξαιρετικὸν βαθμὸν ἀπ' ὅλους (ὅλοι τ' ἀναγνωρίζουν) ὁ Ἔρως· ἀπρέπεια καὶ Ἔρως πόλεμον μετὰ τῶν αἰώνιον ἔχουν. Τοῦ χρώματος πάλιν τὴν ὥραιότητα, τοῦ θεοῦ εἰς τ' ἄνθη μέσα ἢ διαμονὴ τὴν φανερώνει⁵. Εἰς ἀνάνθιστον καὶ ἐξανθισμένον, εἴτε σῶμα ἢ εἴτε πνεῦμα εἴτε τίποτ' ἄλλο⁶, ὁ Ἔρως δὲν ἐδρεύει·

1. Ὁχι μόνον μὲ τὰ πόδια, ὅπως ἡ Ἄτη.

2. Ἀφὴνω ἀμετάφραστον τὴν λέξιν ὑγρὸς, διότι λέγει πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅποιανδήποτε νεοελληνικὴν ἀπόδοσιν π.χ. εὐλύγιστος. Ὅπως τὰ ὑγρά λαμβάνουν τὸ σχῆμα τοῦ περιέχοντος καὶ εἰσδύουν καὶ εἰς τὰς βαθυτάτας πτυχάς, ἔτσι καὶ ὁ Ἔρως ἀγκαλιάζει ὅλα καὶ εἰς ὅλα εἰσχωρεῖ καὶ ἀπαλύνει τὰς σκληρότητας καὶ δυσκαμψίας. Ὑγρὸν λέγεται τὸ σῶμα τὸ ἐλαστικὸν νεαροῦ παλαιστοῦ (Θεαίτ. 162b), ὑγρὸν ὀνομάζει ὁ Πίνδαρος (Πυθ. I, 17) τὸ νῶτον τοῦ ἀετοῦ, ὅπως καθισμένος ἀκούει τῶν Μουσῶν τὸ τραγοῦδι καὶ μ' ἐλαφρὰν συγκίνησιν (τὴν βλέπει κανεὶς εἰς τοὺς κυματισμοὺς, ποὺ σχηματίζουν τὰ πούπουλα τῆς ράχης) ἀποκοιμᾶται. Ὑγρὸς ὁμῶς ἀντιστοιχεῖ καὶ μὲ ὅτι ἡμεῖς ὀνομάζομεν λαγγεμένους, π.χ. τὸ βλέμμα (Ἄνθ. Πλαν. 306), ὁ πόθος (Ὅμηρ. Ὑμν. 19, 33). Δυστυχῶς ἀνάλογον λέξιν δι' ὅλ' αὐτὰ δὲν ἔχει ἡ γλῶσσα μας. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὸν 5. αἰῶνα ἦτο τοῦ συρμοῦ, ὅπως καὶ σήμερον, ἓνα σῶμα νὰ ἔχη τὰ χαρίσματα τοῦ ὑγροῦ (Ἀριστοφ. Σφ. 1213: ὑγρὸν χύτλασον ἑαυτὸν ἐν τοῖς στρώμασιν).

3. Σύμμετρον εἶναι ἓνα σῶμα μὲ κανονικὰς ἀναλογίας τῶν μελῶν, bien proportionné, ὅπως θὰ ἔλεγαν οἱ Γάλλοι.

4. Ἡ κομποπρέπεια δὲν ἀποδίδει δυστυχῶς καὶ τὸ ἡ θ ι κ ὸ ν

μαλακά, ἀλλ' ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων
καὶ βαίνει καὶ οἰκεῖ· ἐν γὰρ ἡθεσι καὶ ψυχαῖς
θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἱδρυται· καὶ
οὐκ αὖ ἐξῆς ἐν πάσαις ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ' ἦτινι
5 ἂν σκληρὸν ἡθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται, ἦ
δ' ἂν μαλακόν, οἰκίζεται. ἀπτόμενον οὖν αἰεὶ καὶ
ποσὶν καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακω-
τάτων ἀπαλώτατον ἀνάγκη εἶναι.

Νεώτατος μὲν δὴ ἐστὶ καὶ ἀπαλώτατος· πρὸς 196
10 δὲ τούτοις ὑγρὸς τὸ εἶδος, οὐ γὰρ ἂν οἷός τ'
ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι, οὐδὲ διὰ πάσης ψυ-
χῆς καὶ εἰσιῶν τὸ πρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιῶν,
εἰ σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς ιδέας
μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη. ὃ δὴ διαφερόν-
15 τως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἔρωσ ἔχει.
ἀσχημοσύνη γὰρ καὶ ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους αἰεὶ
πόλεμος. χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ' ἄνθη δίσαιτα
τοῦ θεοῦ σημαίνει· ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότη
καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἄλλῳ ὁτῶοθιν οὐκ b

2 καὶ (1) om. Stobaeus 4 ἐξῆς: ἐξ ἧς B om. Stobaeus 7 ἐν
del. Richards 8 ἀπαλώτατον om. Stobaeus 12 καὶ (1) om. W
13 καὶ ὑγρᾶς del. Jahn || ιδέας: οὐσίας Stobaeus 18 τοῦ: τὰ W

περιεχόμενον τῆς λέξεως εὐσχημοσύνη. Εὐσχήμων ἦτο ἐκεῖνος,
ποῦ καὶ εἰς τὴν μορφήν ἦτο κομψός, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τρόπους
καὶ τοὺς λόγους καὶ τὴν ἐνδυμασίαν εἶχε διὰ τῆς αὐτοπειθαρχίας
ἐξοικειώσει τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν λιτὴν καὶ ἀξιοπρεπῆ κομ-
ψότητα, τὴν ἀνεπιτήδευτον χάριν καὶ τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ μέ-
τρον, καλλιτέχνης ὁ ἴδιος τοῦ ἑαυτοῦ του. Μὲ λόγια δὲν περιγράφε-
ται ἡ εὐσχημοσύνη ὁλοζώντανα τὴν βλέπει κανεῖς, ἐφ' ὅσον ἡμπο-
ρεῖ νὰ τὴν ἰδῇ, εἰς τοὺς νέους π. χ. τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος.

5. Εἰς ἓνα ἐπίγραμμα ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Πλάτωνα (Ἀνθ.
Πλαν. 210) περιγράφεται ὁ Ἔρωσ, πῶς «γλυκοκοιμᾶται μὲ χαμό-
γελο μέσα σὲ ρόδων μπουμπούκια φυλακισμένος», ἐν καλύκεσσι
ρόδων πεπεδημένος ὑπνῷ εὐδεν μειδιῶν. Ὁ Ἀγάθων ποιητὴς καὶ
δράματος μὲ τὸν τίτλον Ἀνθεὺς [ὅχι Ἀνθος, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Wil.]
παίζει μὲ τὴν ἐπανάληψιν τῆς λέξεως ἄνθος καὶ τῶν παραγώ-
γων τῆς.

6. Λόγον, πρᾶξιν, θεσμόν κλπ.

ὅπου ὁμῶς ἀνθισμένος καὶ μυρισμένος εἶναι τόπος¹, ἐκεῖ καὶ ἐδρεύει καὶ παραμένει.

19. Περὶ τοῦ κάλλους τοῦ θεοῦ λοιπὸν καὶ αὐτὰ εἶν' ἄρκετὰ καὶ ἀκόμη ὑπολείπονται πολλά· περὶ τῆς ἀρετῆς τώρα τοῦ Ἐρωτος πρέπει νὰ γίνῃ λόγος². Τὸ σημαντικώτερον: ὁ Ἐρως οὔτε ἀδικεῖ οὔτε τὸν ἀδικοῦν, οὔτε θεὸς οὔτε θεόν. οὔτ' ἀνθρώπος οὔτ' ἄνθρωπον. Διότι μ' ἐξαναγκασμὸν ὁ ἴδιος οὔτε παθαίνει ὅ,τι παθαίνει (ἐξαναγκασμὸς τὸν Ἐρωτα δὲν τὸν ἐγγίζει), οὔτ' ἐνεργεῖ ὅ,τι ἐνεργεῖ³. Ἐλεύθερα ὁ καθείς εἰς κάθε τι τὸν Ἐρωτα ὑπηρετεῖ· ὅσα δ' ἐλεύθερος μ' ἐλεύθερον κανεῖς θὰ συμφωνήσῃ, λέγουν τῆς πολιτείας οἱ ἄρχοντες, οἱ νόμοι⁴, δίκαια εἶναι.

Μαζὶ μὲ τὴν δικαιοσύνην, μὲ σωφροσύνην ἄφθονον προικισμένος εἶναι. Εἶναι δὲ σωφροσύνη (αὐτὸ εἶν' ἀναγνωρισμένον) κυρίαρχος νὰ εἴσαι τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν⁵. Ἀπὸ τὸν ἔρωτα ὁμῶς ἰσχυροτέρα καμμία δὲν εἶναι, λέγουν, ἡδονή. Ὡς κατώτεροι λοιπὸν, κυριαρχοῦνται φυσικὰ ὑπὸ τοῦ Ἐρωτος, καὶ αὐτὸς κυριαρχεῖ καὶ ἀφοῦ κυριαρχεῖ τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, ἀσύγκριτον ὁ Ἐρως θὰ ἔχει σωφροσύνην.

Καὶ πάλιν εἰς τὴν γενναιότητα· μὲ τὸν Ἐρωτα καὶ ὁ Ἄρης δὲν μετρίετ⁶, ἀφοῦ δὲν κατέχει τὸν Ἐρωτα ὁ Ἄρης, ἀλλὰ τὸν Ἄρην ὁ Ἐρως

1. Παρόμοιος εὐωδέστατος τόπος ἐμπνέει τοὺς περιφήμους περὶ Ἐρωτος λόγους εἰς τὸν Σωκράτην (Φαῖδρ. 230b).

2. Τὸ ἐγκώμιον τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἐρωτος χωρίζεται κατὰ τὰς τέσσαρας κεφαλαιώδεις ἀρετάς, τὴν δικαιοσύνην τὴν σωφροσύνην, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν, ὅπως ἔκαμνεν καὶ ὁ Γοργίας κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους (Πολιτ. 1260a 27). Τὸ ἴδιον διάγραμμα ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Ἰσοκράτης εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Νικοκλέους 3, 31κεξ, καὶ τοῦ Θησέως 10, 31κεξ. Πρβλ. καὶ Ξενοφ. Ἀγησίλαον 3, 1κεξ. Τὴν σοφίαν ἀφήνει τελευταίαν ὡς σπουδαιότεραν.

3. ποιῶν (τι βίῃ) ποιεῖ. Ἀπὸ τὸ ψυχολογικὸν γεγονός ὅτι μὲ τὴν βίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπνεύσῃ κανεῖς ἔρωτα, ὁ Ἀγάθων συνάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Ἐρως ἔχει τὴν δικαιοσύνην εἰς τὸν ὀπισθον βαθμόν, ἀφοῦ ἀποκλείει τὴν βίαν.

4. Τὴν εἰκόνα μετεχειρίσθη ὁ Ἀλκιδάμας, ὁ μαθητὴς τοῦ Γοργίου καὶ ἀντίπαλος τοῦ Ἰσοκράτους, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅστις καὶ τὴν καταδικάζει ὡς ψυχράν. Εἰς τὴν 8. ἐπιστολήν του 354c ἐπαινεῖ ὁ Πλάτων τὸν Λυκούργον

ἐνίζει "Ερως· οὐ δ' ἄν εὐανθής τε καὶ εὐώδης
τόπος ᾗ, ἐνταῦθα δὲ καὶ ἵζει καὶ μένει.

19. Περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦ-
τα ἱκανὰ καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται· περὶ δὲ ἀρε-
5 τῆς "Ερωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον. τὸ μὲν μέγι-
στον, ὅτι "Ερως οὔτε ἀδικεῖ οὔτε ἀδικεῖται, οὔτε
ὑπὸ θεοῦ οὔτε θεόν, οὔτε ὑπ' ἀνθρώπου οὔτε
ἄνθρωπον. οὔτε γὰρ αὐτὸς βία πάσχει εἴ τι
πάσχει (βία γὰρ "Ερωτος οὐχ ἄπτεται) οὔτε
10 ποιῶν ποιεῖ· πᾶς γὰρ ἐκὼν ἔρωτι πᾶν ὑπηρε- c
τεῖ, ἃ δ' ἄν ἐκὼν ἐκόντι ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ
πόλεως βασιλῆς νόμοι (Alcidamas apud
Arist. Rhet. 1406a 22) δίκαια εἶναι.

Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης
15 μετέχει. εἶναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ
κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, ἔρωτος δὲ μη-
δεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι· εἰ δὲ ἥττους, κρα-
τοῖντ' ἄν ὑπὸ "Ερωτος, ὁ δὲ κρατοῖ· κρατῶν δὲ
ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ "Ερως διαφερόντως ἄν
20 σωφρονοῖ.

Καὶ μὴν εἷς γε ἀνδρείαν "Ερωτι οὐδὲ "Α-
ρης ἀνθίσταται (Soph. Thyest. fr. 235 N). d
οὐ γὰρ ἔχει "Ερωτα "Αρης, ἀλλ' "Ερως "Αρη

1 εὐανθής τε καὶ εὐώδης codd. Aristaenetus: εὐώδης τε καὶ
εὐανθής Stobaeus 2 δὲ Stobaeus: om. BTW Aristaenetus ||
ἐνιζάνει Aristaenetus 10 πᾶν: πάνθ' Stobaeus 11 ἄν: ἄν τις
vulg. || πόλεων vel τῶν πόλεων Stobaeus 14 πλείστον Cobet NL 108
sed cf. Politic. 273b [πολλῆς ἦν μετέχον ἀταξίας, laudat Hirschig,
sed cf. Leg. VII 816e μικρὸν ἀρετῆς μεθέξειν, et in primis Cobet
l. c.] 17 εἶναι: εἰ w

διὰ τὴν νομοθεσίαν του, διὰ τῆς ὁποίας νόμος κύριος ἐγένετο
βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων.

5. Εἶναι ὁ δημώδης ὁρισμὸς τῆς σωφροσύνης (εἰς τὴν γλῶσ-
σαν μας θὰ μετεφράζετο: ἐγκράτεια, σεμνότης κλπ.), τὸν ὁποῖον
παρέχει ὁ Σωκράτης καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν 389d.

6. Ὁ στίχος τοῦ Σοφοκλέους (ἐκ τοῦ Θυέστου fr. 235) δὲν ὁ-
μίλει περὶ τοῦ ἔρωτος: πρὸς τὴν Ἀνάγκην οὐδ' "Αρης ἀνθίσταται.

—τῆς Ἀφροδίτης, καθὼς λέγουν. Δυνατώτερος δὲ εἶναι τοῦ κατεχομένου ὁ κατέχων. Ἀφοῦ λοιπὸν νικᾷ ἀπὸ τοῦς ἄλλους τὸν γενναιότερον, γενναιότερος ἀπ' ὅλους πρέπει νὰ εἶναι.

Αὐτὰ περὶ τῆς δικαιοσύνης, τῆς σωφροσύνης, τῆς γενναιότητος τοῦ θεοῦ. Μᾶς μένει ἡ σοφία. Ἄς δοκιμάσωμεν νὰ μὴ καθυστερήσωμεν καὶ εἰς αὐτό, ὅσον μᾶς εἶναι δυνατόν. Καὶ πρῶτα πρῶτα (διὰ ν' ἀποδώσω καὶ ἐγὼ τὰς τιμὰς εἰς τὴν τέχνην μας, ὅπως καὶ ὁ Ἐρυξίμαχος εἰς τὴν ἰδικήν του) ποιητὴς εἶναι ὁ θεὸς σοφὸς τόσον, ποῦ καὶ ἄλλον νὰ ἡμπορῇ νὰ κάμῃ ποιητήν. Εἰς ποιητήν, ὡς γνωστόν, μεταβάλλεται, ξένῃ κίαν τοῦ ἦταν πρὶν ἡ Μοῦσα¹, καθέννας ποῦ ὁ Ἔρωσ θὰ ἐγγίσῃ. Αὐτὸ ἀρμόζει νὰ φέρωμεν ὡς μαρτυρίαν, ὅτι δημιουργὸς ὁ Ἔρωσ εἶν' ἐξαίρετος εἰς κάθε γενικῶς μορφήν δημιουργίας τῆς τέχνης τῶν Μουσῶν². Ἀλλωστε ὅσα κανεῖς ἢ δὲν ἔχει ἢ δὲν ξέρει, οὔτε εἰς ἄλλον νὰ προσφέρῃ, οὔτε εἰς ἄλλον νὰ διδάξῃ 197 θὰ ἡμποροῦσε. Ἐπειτα καὶ τῶν ἐμψύχων ἡ δημιουργία ὅλων (κανεῖς δὲν ἔχει ἀντίρρησης) τοῦ Ἔρωτος εἶναι τέχνη. Δι' αὐτῆς γίνονται ὅλα καὶ ἀναπτύσσονται τὰ ἔμψυχα. Καὶ μήπως τῶν πρακτικῶν τεχνῶν ἢ ἐξάσκησις; Εἶναι γνωστόν, ὅτι ὅσων ὁ θεὸς αὐτὸς διδάσκαλος θὰ χρηματίσῃ, συνήθως γίνονται περίφημοι καὶ φωτεινοί. ὅσους δὲ πάλιν ὁ Ἔρωσ δὲν ἐγγίσῃ, σκοτεινοί. Τῶν τόξων ἑξαφνα τὴν τέχνην καὶ τὴν ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν ὁ Ἀπόλλων ὅταν ἐφεῦρε,

1. Οἱ στίχοι τοῦ Εὐριπίδου (ἀπὸ τὴν Σθενέβοιαν fr. 666) ἔχουν ὡς ἐξῆς: ποιητήν, δ' ἄρα Ἔρωσ διδάσκει, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρὶν. Εἰς τὸ θέμα αὐτὸ ἀφιέρωσεν ὁ Πλούταρχος ἐν ἀπὸ τὰ Συμποσιακά του Προβλήματα 1,5. Εἰς τοὺς τοὺς στίχους ἀναφέρεται καὶ ὁ φίλος τοῦ Θεοκρίτου ὁ Μιλήσιος ἱατρὸς Νικίας ἀπαντῶν ἐμμέτρως εἰς τὸν Κύκλωπα, εἰς τὸν ὁποῖον τονίζεται, ὅτι παρηγορίαν διὰ τὰ ἐρωτικὰ ἀτυχήματα εὕρισκε κανεῖς εἰς τὴν ποίησιν:

ἦν ἄρ' ἀληθὲς τοῦτο, Θεόκριτε· οἱ γὰρ ἔρωτες πολλοὺς ποιητὰς ἐδίδαξαν τοὺς πρὶν ἄμουςους.

2. Ὁ Ἀγάθων ὠμίλησε κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς ποιήσεως, ὑπὸ τὴν στενὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Κατόπιν ὁμοίως ὁμιλεῖ γενικῶς περὶ ποιήσεως ὡς δημιουργίας (εἰς τὴν διάκρισιν αὐτὴν θὰ ἐπανέλθῃ κατόπιν ὁ Πλάτων ἀκριβέστερος), καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκάζεται νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν κυρίως ποίησιν ὡς ποίησιν τὴν

—'Αφροδίτης, ὡς λόγος (Hom. Od. θ 266ss)*
κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου. τοῦ δ' ἀν-
δρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀν-
δρειότατος εἴη.

- 5 Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης
καὶ ἀνδρείας τοῦ θεοῦ εἴρηται, περὶ δὲ σοφίας
λείπεται· ὅσον οὖν δυνατόν, πειρατέον μὴ ἐλ-
λείπειν. καὶ πρῶτον μὲν, ἴν' αὖ καὶ ἐγὼ τὴν
ἡμετέραν τέχνην τιμήσω, ὥσπερ Ἑρυξίμαχος
10 τὴν αὐτοῦ (186b), ποιητῆς ὁ θεὸς σοφὸς οὕτως e
ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι· πᾶς γοῦν ποιητῆς γί-
γνεται, καὶ ἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρὶν (Eurip.
Sthenob. fr. 666 N*), οὖν ἂν Ἑρῶς ἄψηται. ὥ δὲ
πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρῆσθαι, ὅτι ποιητῆς ὁ
15 Ἑρῶς ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποίησιν τὴν
κατὰ μουσικὴν· ἃ γὰρ τις ἢ μὴ ἔχει ἢ μὴ οἶδεν,
οὕτ' ἂν ἐτέρῳ δοίῃ οὕτ' ἂν ἄλλον διδάξειεν. 197
καὶ μὲν δὴ τὴν γε τῶν ζώων ποίησιν πάντων τίς
ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ Ἑρῶτος εἶναι σοφίαν, ἢ
20 γίγνεται τε καὶ φύεται πάντα τὰ ζῷα; ἀλλὰ
τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὖν
μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλό-
γιμος καὶ φανὸς ἀπέβη, οὐδ' ἂν Ἑρῶς μὴ ἐφά-
ψηται, σκοτεινός; τοξικὴν γε μὴν καὶ ἰατρικὴν
25 καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν ἐπιθυμίας καὶ

3 ἂν om. B Stobaei codd. nonnulli 8 ἴν' αὖ TW: αὖ B ἴν' οὖν
Stobaeus 10 ἐαυτοῦ TW 12 καὶ B corr. B² 14 χρῆσασθαι
Stobaeus 16 ἔχη TW corr. W² 18 μὲν δὴ: μὴν δὴ W μὴν Sto-
baeus 20 τε om. Stobaeus

κατὰ μουσικὴν. Τοιοῦτετρόπως διακρίνεται ἡ ποίησις ὡς πνευ-
ματικὴ παραγωγή, ὡς γένεσις τῶν ὀργανικῶν ὄντων (ζώων ποίη-
σις) καὶ ὡς πρακτικὴ ἐξάσκησις (αὐτὸ σημαίνει δημιουργία, τῶν
τεχνῶν).

τὸν δρόμον τοῦ ἔδειξαν ὁ πόθος καὶ ὁ ἔρως¹· ὥστε καὶ ἐκεῖνος τοῦ Ἑρωτος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι μαθητής, b καὶ αἱ Μοῦσαι εἰς τὴν μουσικὴν, καὶ ὁ Ἑφαιστος εἰς τὴν μεταλλουργίαν, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὴν ὑφαντουργίαν, καὶ ὁ Ζεὺς νὰ πηδᾷ λιοῦχῃ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους². Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀκριβῶς εἰσήχθη τάξις εἰς τῶν θεῶν τὰς σχέσεις, ὅταν ὁ Ἑρως παρενεβλήθη, ὁ ἔρως φυσικὰ πρὸς τὸ ὠραῖον· εἰς τὸ ἀσχημον ἔρως δὲν κατοικεῖ. Ἐνῶ προτοῦ, ὅπως ἀνεφερα καὶ κατ' ἀρχάς, ἀγριότητες πληθὺς μεταξὺ τῶν θεῶν, ὅπως λέγουσιν³, συνέβαιναν, ἀφοῦ ἡ Ἀνάγκη ἐβασίλευε. Ἀφ' οὗτος ὁμοῦς ἀνεφάνη ὁ θεὸς αὐτός, ἀπὸ τὸν ἔρωτα πρὸς κάθε τι ὠραῖον, κάθε καλὸν c ἔχει δημιουργηθῇ καὶ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους⁴.

Μ' αὐτὸ νομίζω, Φαῖδρε⁵, ὁ Ἑρως πρῶτος, ὁ ἴδιος καθὼς εἶναι ὠραιότατος καὶ τελειότατος, πρόξενος ἔγινε κατόπιν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἄλλων ἀναλόγων χαρισμάτων. Μοῦ ἔρχεται δὲ καὶ κάτι ἐμμέτρως νὰ προσθέσω, ὅτι αὐτὸς εἶναι ποὺ δημιουργεῖ

στοὺς ἀνθρώπους εἰρήνην,
στὰ πελάγη γαλήνη
κι ἀπανεμιά.
τοὺς ἀνέμους κοιμίζει,
στὰ θλιμμένα χαρίζει
ὕπνο κορμιὰ⁶.

1. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι εἰς τὰ τῆς ἐφευρέσεως τῶν τεχνῶν ὑποκρύπτονται ὀρισμένοι μυθολογικαὶ διηγήσεις (τίποτε τοῦλάχιστον δὲν μᾶς ἔχει παραδοθῇ προκειμένου μάλιστα περὶ Ἀθηνᾶς ἢ Μουσῶν οὔτε λόγος δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ περὶ ἐρωτικῆς ἐμπνεύσεως), πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ἐδῶ ὁ ἔρως ὡς ἀφοσίωσις πρὸς τὸ ἔργον καὶ ὡς πόθος δημιουργικὸς — τόκος ἐν τῷ καλῷ, ὅπως θὰ δείξῃ κατωτέρω ἡ Διοτίμα.

2. Ὁ Ἀγάθων παραθέτει καὶ ἐδῶ φράσιν ἀπὸ ὀρισμένου ἔργου, ἀγνωστον εἰς ἡμᾶς· ἐντεῦθεν ἐγκαταλείπεται ἡ σύνταξις κατὰ γενικὴν, ἢ χρησιμοποιοθεῖσα διὰ τοὺς ἄλλους θεοὺς.

3. Ὁ ἴδιος δὲν τὰ πολυπιστεῖ, ὅπως κάθε «συγχρονισμένος» τῆς ἐποχῆς τοῦ μαθητῆς τῶν σοφιστῶν σεβόμενος ἑαυτόν.

4. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ λόγου τοῦ τελειώνει μὲ τὴν φράσιν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ἢ ὅποια εἰς τὰς ἀκοάς τοῦ ἀρχαίου εἶχε κάτι τὸ μεγαλόστομον, ὅπως ἂν ἐλέγαμεν ἡμεῖς: εἰς τὸ σύμπαν.

5. Νέα ἀποστροφή πρὸς τὸν Φαῖδρον, μὴ δικαιολογουμένη αὐτὴν

ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος, ὥστε καὶ οὗτος Ἔρω-
 τος ἂν εἴη μαθητής, καὶ Μοῦσαι μουσικῆς καὶ b
 Ἡφαιστος χαλκείας καὶ Ἀθηνᾶ ἰστοουργίας καὶ
 Ζεὺς κυβερνήαν θεῶν τε καὶ ἀνθρώ-
 5 πων. ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ
 πράγματα Ἔρωτος ἐγγενομένου, δῆλον ὅτι
 κάλλους· αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν ἔρως. πρὸ τοῦ
 δέ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον (195c), πολλὰ καὶ δει-
 νὰ θεοῖς ἐγίνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς
 10 Ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος
 ἔφυ, ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν πάντ' ἀγαθὰ γέ- c
 γονε, καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις.

Οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως πρῶτος, αὐ-
 τὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλ-
 15 λοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. ἐπέρχεται δέ
 μοί τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

*εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην
 νηνεμίαν, ἀνέμων κοίτην, ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει.*

6 ἐγγιγνομένου Stobaeus 7 αἴσχους Ast. coll. 201a || ἔπεστιν TW
 Stobaeus: ἐνεστιν B^mg, quid B scrips. incertum (ἔτι legit Schanz
 ἐπι Burnet) ἐνι B² Porson || πρὸ τοῦ: πρῶτον Stobaeus 11 τὰ
 ἀγαθὰ idem 16 ἐμμέτρως Hermogenes 18 νηνεμίαν cf. Hom. Od. μ 169
 || ἀνέμων: τ' ἀνέμων Vind. 21 Stobaeus δ' ἀνέμοις Hermogenes ||
 κοίτην codd. Hermogenes: κοίτην τε. Stobaeus κοίτη θ' Dindorf
 Galli || τ' ἐνὶ κήδει Stobaeus Hermogenes B²: τε νικηδεῖ B τε νι-
 κηδεῖ W τε νηκηδῇ T καὶ νηκηδεῖ WY^p νηκηδῇ Dindorf Galli
 λαθικηδῇ Winckelmann: locus varie temptatus

τὴν φορὰν ὑπὸ τοῦ περιεχομένου. Δὲν εἶναι παρὰ ἓνα ρητορικὸν
 σχῆμα.

6. Εἰς τοὺς αὐτοσχεδίους αὐτοὺς ἑξαμέτρους, οἱ ὅποιοι, ἐν ἀν-
 τιθέσει πρὸς τοὺς λαμβικοὺς στίχους, ἔχουν κάτι τὸ πομπικὸν καὶ
 ἐξηλλαγμένον (Ἄριστ. Ποιητ. 1449a26) ὁ Ἀγάθων παίζει μὲ τὴν
 παρήχησιν τοῦ ν καὶ ρ, τοῦ γ καὶ λ εἰς τὸν πρῶτον στίχον, τοῦ
 ν καὶ μ εἰς τὸν δεύτερον. Πρότυπον ἔχει τοὺς περὶ Σειρήνων στί-
 χους τῆς Ὀδυσσεύς (μ 168 πρβλ. καὶ ε 391) αὐτίκ' ἔπειτ' ἄνεμος
 μὲν ἐπαύσατο, ἡ δὲ γαλήνη ἔπλετο νηνεμῖη, κοίμησε δὲ κύματα
 δαίμων. Ὁ πλεονασμὸς τῆς παραθέσεως ἀνέμων κοίτην (τὸ κοί-
 τασμα τῶν ἀνέμων) εἰς τὸ νηνεμίαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παρήχησιν,
 ζωγραφίζει καὶ ἡχητικῶς τὸν ὕπνον, πῶς ἔρχεται ἀργὸς καὶ μα-
 λακός, ὅπως οἱ σπονδεῖοι τοῦ δευτέρου στίχου.

Αὐτὸς εἶναι, ποὺ τὴν ἐχθρότητα μᾶς ἀφαιρεῖ, μὲ οἰκειότητα μᾶς πλημμυρεῖ, τὰς παρομοίας μεταξύ d
 μας νὰ συγκεντρώνωμεν συγκεντρώσεις ὅλας αὐτὸς
 ὀρίζει καὶ πρωτοστάτης βαδίζει εἰς τὰ πανηγύρια, τὰ
 χοροστάσια, τὰς τελετάς· μελιχιότητα ἐξασφαλίζει,
 ἀγριότητα ἐξαφανίζει· δῶρα χαρίζει τῆς εὐμενείας,
 δῶρα ἀρνεῖται τῆς δυσμενείας· στοργικός, μαλα-
 κός· τῶν σοφῶν τὸ θέαμα, τῶν θεῶν τὸ καύχημα·
 ζηλευτὸς εἰς τοὺς ἀμετόχους, θησαυρὸς διὰ τοὺς κα-
 τόχους· τῆς Ἀπολαύσεως, τῆς Ἀνέσεως, τῆς Εὐμα-
 ρείας, τῶν Θελητήρων, τῆς Λαχτάρας, τοῦ Πόθου² πα-
 τέρας· ἀγρυπνεῖ διὰ τοὺς καλοὺς, ἀδιαφορεῖ διὰ τοὺς
 κακοὺς· εἰς κάθε κόπον, εἰς κάθε φόβον, εἰς κάθε πό-
 θον, εἰς κάθε λόγον³ οἰακιστῆς, πολεμιστῆς, συμμα- e
 χητῆς καὶ σωτῆρ τέλειος⁴· ὅλων μαζί θεῶν καὶ ἀν-
 θρώπων στόλισμα⁵· ὁδηγητῆς πανεύμορφος, πανίσχυ-
 ρος⁶. Αὐτὸν ν' ἀκολουθῇ χρεωστεῖ ὁ κάθε ἄνθρωπος
 μ' ἁρμονικὰ ὕμνολογήματα⁷, εἰς τὸ τραγοῦδι του νὰ
 ἐνώνῃ τὴν φωνήν του, ποὺ τραγουδεῖ καὶ τῶν θεῶν
 καὶ τῶν βροτῶν ὅλων τὰ στήθη σαγηνεύει.

Αὐτὸς· εἶπεν «ὁ λόγος, Φαῖδρε, ἀνάθημα ἐκ μέ-
 ρους μου ὅς εἶναι πρὸς τὸν θεόν, παιχνίδι μαζί καὶ
 ἐν μέρει σοβαρολογία⁸, ὅσον φθάνουν αἱ δυνάμεις μου.

1. Εἰς τὴν μετάφρασιν ἀπεδέχθην τὴν διόρθωσιν τοῦ Usener ἀγανός.

2. Πόθος εἶναι τοῦ ἀπόντος, ἀντιστοίχει ἄρα ἀκριβέστερον πρὸς τὴν λαχτάραν. Ἰμερος εἶναι ὅ,τι ὀνομάζομεν σήμερον πόθον· κάτι δηλαδὴ ἀμεσώτερον καὶ ζωηρότερον παρ' ὅσον ὁ ἔρως.

3. Εἰς τοὺς πόνους (τὰς καταπονήσεις) χαρίζει ὁ Ἔρως δυνάμεις, εἰς τὰς ἀνησυχίας καὶ τοὺς δισταγμοὺς (φόβω) τόλμην καὶ ἀντοχήν; εἰς τοὺς πόθους χαρίζει κατεύθυνσιν καὶ μέσα ἐκφράσεως (ὡς πηδαλιούχος ποὺ εἶναι πρβλ. τοῦ Emerson τὴν φράσιν Beauty is the pilot of the young soul), εἰς τὴν πνευματικὴν ἐνέργειαν (λόγῳ) εἶναι συμπαραστάτης καὶ ἐμπνευστῆς (πρβλ. Λάχ. 194d ἴθι δὴ, ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χειμαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσι βοήθησον).

4. Εἰς τὴν μετάφρασιν δὲν ἔγινε δυνατόν ν' ἀποδοθῇ πλήρως ἡ διαφορὰ τοῦ πρωτοτύπου· ἐπιβάτης εἶναι ὁ πολεμιστῆς ἐπὶ τῶν πλοίων, παραστάτης εἶναι ὁ μαχόμενος παραπλεύρως τῶν ἄλλων, ὁ κατὰ ξηράν, σωτῆρ λέγεται συνήθως διὰ τοὺς κατὰ θάλασσαν κινδύνους.

5. Κόσμος εἶναι καὶ τὸ κόσμημα καὶ ὁ διακοσμῶν.

6. Ἑγεμῶν εἶναι καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἡγέτης· εἶναι καὶ ὁ κο-

Οὗτος δὲ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰ-
 κειότητος δὲ πληροῖ, τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' α
 ἀλλήλων πάσας τιθεὶς ξυνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν
 χοροῖς, ἐν θυσίαισι γιγνόμενος ἡγεμῶν· πρᾶξ-
 5 τητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δ' ἐξορίζων· φιλό-
 δωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἴλεως,
 †ἀγαθός†· θεατός σοφοῖς, ἀγαστός θεοῖς· ζηλω-
 τὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· Τρυφῆς, Ἀβρό-
 τητος, Χλιδῆς, Χαρίτων, Ἰμέρου, Πόθου πατήρ·
 10 ἐπιμελὴς ἀγαθῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν
 φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, e
 παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος· ξυμπάντων
 θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων κόσμος· ἡγεμῶν κάλλι-
 στος καὶ ἄριστος, ᾧ χρή ἔπεσθαι πάντα ἄνδρα
 15 ἐφύμνουντα καλῶς, ᾧδῆς μετέχοντα ἣν ᾔδει
 θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα.

Οὗτος, ἔφη, ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος, ᾧ Φαῖδρε,
 τῷ θεῷ ἀνακείσθω, τὰ μὲν παιδιᾶς, τὰ δὲ σπου-
 δῆς μετρίας, καθ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι, μετέχων.

1 δὲ: γὰρ Stobaeus; abesse malit Sykutris 4 θυσίαισι W: θυσίαις BT
 εὐθυμίαις Stobaeus θιάσοις Bury 7 ἀγαθοῖς Stobaeus ἀγανὸς
 Usener ἀγαθοῖς, <νηλεὲς κακοῖς> Sauppe [ἴλεως ἀγαθοῖς, θαυ-
 μαστός σοφοῖς (cf. Polit. X 596e θαυμαστὸν σοφιστὴν) Kalitsuna-
 kis] || θεατός: θαητός? Sykutris 9 χλίδης T² χληδης B χληδῆς
 TW || ἡμέρου B || πόθου om. Stobaeus 10 ἀνελὴς B || verborum ἐν
 πόνῳ. .. λόγῳ ordinem varie mut., pro nonnullis alia restituerunt
 (c. g. pro λόγῳ μόγῳ Schütz λόχῳ Rettig μόθῳ pro πόθῳ Jahn,
 πότῳ Bury) viri docti, nil opus 13 θεῶν τε Sykutris: τε θεῶν
 codd. || καὶ om. W 15 καλῶς, ᾧδῆς: καλῆς ᾧδῆς T² Stobaeus καὶ
 ᾧδῆς Madvig καλῶς καλῆς ᾧδῆς vulg. 18 δὲ: δὲ καὶ Methodius

ρυφαῖος τοῦ χοροῦ. Ὁ Ἀγάθων γνήσιος σοφιστής, παίζει μὲ τὰς
 δύο σημασίας.

7. Κυρίως θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι πρέπει ν' ἀκολουθοῦν τὸν Ἑ-
 ρωτα οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ὡς ἓνα κορυφαῖον χορωδίας, εἰς τὴν ὁποίαν
 ἐκεῖνος θὰ τραγουδῇ καὶ ἐκεῖνοι θ' ἀπαντοῦν μὲ ἐφύμνια.

8. Τὴν ἐρμηνείαν τῆς φράσεως αὐτῆς ἴδε εἰς τὸ κεφάλαιον
 τῆς Εἰσαγωγῆς II 8.

20. Μετὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἀγάθωνος ὅλοι, εἶπεν 198
ὁ Ἀριστόδημος¹, οἱ παριστάμενοι ἐξέσπασαν εἰς πα-

Ἡ κριτικὴ
τοῦ

Σωκράτους *

λόγος του ὑπῆρξεν ἀντάξιός καὶ τῆς
φήμης του καὶ τοῦ θεοῦ. Ὁ Σωκρά-
της τότε στραφεὶς πρὸς τὸν Ἐρυξι-
μαχὸν εἶπεν : «Λοιπὸν, γέννημα σὺ
τοῦ Ἀκουμενοῦ²; Ἐξακολουθεῖς νὰ πιστεύῃς, πῶς ἄφο-
βος ὁ φόβος ἦτο ποὺ ἐφοβούμην τόσῃν ὥρᾳ; Καὶ δὲν
εἶχα ὡς προφήτης ὁμιλήσει πρὸ ὀλίγου, ὅταν ἐτόνιζα
ὅτι ὁ Ἀγάθων θὰ ἐκφωνήσῃ ἓνα τόσον θαυμάσιον λό-
γον, ὥστ' ἐγὼ θὰ εὗρεθῶ εἰς δύσκολον θέσιν;» «Εἰς τὸ
ἓνα μέρος τοῦ ἰσχυρισμοῦ σου ἀναγνωρίζω πῶς ὑπῆρ-
ξες προφήτης εἰς τὸ ὅτι ὠραῖος θὰ εἶναι τοῦ Ἀγάθωνος
ὁ λόγος· ὅτι ὅμως σὺ θὰ δυσκολευθῇς, δὲν τὸ πιστεύω».
«Καὶ πῶς θέλεις, καλότυχε» ἀπήντησεν ὁ Σωκράτης b
«νὰ μὴ δυσκολευθῶ, ὅχι μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ οἷοσδή-
ποτε ἄλλος ὁμιλήσῃ ὕστερ' ἀπὸ ἓνα τόσον εὐμορφον
καὶ τόσον πολυποίκιλον λόγον ποὺ ἐξεφωνήθη; Ἀφή-
νω τ' ἄλλα σημεῖα ἦσαν, ὅχι βέβαια εἰς τὸν ἴδιον βα-
θμὸν ὅλα ἐκπληκτικά. Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ἐπίλογος μὲ τὰ
θέλγητρα τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων³! ποῖος θὰ τὰ
ἤκουε καὶ δὲν θὰ ἔχανε τὸν νοῦν του; Ἐγὼ τοῦλάχιστον,
συναισθανόμενος ὅτι προσωπικῶς δὲν θὰ εἶμαι διόλου
εἰς θέσιν οὔτε κατὰ προσέγγισιν νὰ ὁμιλήσω τόσον c
νόστιμα, ὀλίγον ἔλειψεν, ἂν εὕρισκα τρόπον, νὰ τὸ σκά-
σω κρυφὰ ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν μου. Ὁ λόγος ἄλλωστε
μοῦ ἐνθύμιζε τὸν Γοργίαν· ὥστε εἶχα πάθει, οὔτε
πολὺ οὔτε ὀλίγον, ἐκεῖνο, ποὺ λέγει ὁ Ὅμηρος : ἔτρε-
μα μήπως εἰς τὸ τέλος ὁ Ἀγάθων τοῦ Γοργίου τὴν
κεφαλὴν, τοῦ τρομεροῦ εἰς τοὺς λόγους, ἐναντίον

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 9.

1. Ἡ μνεία τοῦ Ἀριστοδήμου δὲν γίνετ' ἐδῶ χωρὶς λόγον.
Χρησιμεύει ἄφ' ἐνός μὲν ὡς μαρτυρία ἔγκυρος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ
Ἀγάθωνος, ἄφ' ἐτέρου δὲ διὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ, ὅτι ἀρχίζει ἓνα
νέον στάδιον τῆς διηγήσεως σημαντικόν, κλείει δὲ ἡ πρώτη πράξις
μὲ τοὺς λόγους τῶν ἄλλων.

2. Ἡ προσφώνησις ᾧ παῖ Ἀκουμενοῦ ἔχει κάτι τὸ πανηγυρικῶς
σοβαρὸν (ἐζήτησ' ἀναλόγως νὰ τὸ ἀποδώσω εἰς τὴν μετάφρασιν)
καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς κωμικὴν κάπως ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς
ὑπερβολικοὺς τοῦ Σωκράτους φόβους. Τὸ ἴδιον μεγαλόστομον ὕφος
μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης καὶ κατόπιν, ὡς νὰ τὸν παρέσυρεν ἀθέ-

20. Εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀγάθωνος, πάντας ἔφη 198
 ὁ Ἀριστόδημος ἀναθορυβῆσαι τοὺς παρόντας,
 ὡς πρεπόντως τοῦ νεανίσκου εἰρηκότος καὶ αὐτῷ
 καὶ τῷ θεῷ. Τὸν οὖν Σωκράτη εἰπεῖν βλέψαντα
 5 εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον· Ἄρά σοι δοκῶ, φάναι, ὦ
 παῖ Ἀκουμενοῦ, ἀδεῆς πάλαι δέος δεδιέναι,
 ἀλλ' οὐ μαντικῶς ἄ νῦν δὴ ἔλεγον (194a) εἰ-
 πεῖν, ὅτι Ἀγάθων θαυμαστῶς ἔροϊ, ἐγὼ δ' ἀπο-
 ρήσοιμι;— Τὸ μὲν ἕτερον, φάναι τὸν Ἐρυξίμα-
 10 χον, μαντικῶς μοι δοκεῖς εἰρηκέναι, ὅτι Ἀγά-
 θων εὖ ἔρεϊ· τὸ δὲ σὲ ἀπορήσειν, οὐκ οἶμαι.—
 Καὶ πῶς, ὦ μακάριε, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, οὐ b
 μέλλω ἀπορεῖν καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλος ὁστισοῦν, μέλ-
 λων λέξειν μετὰ καλὸν οὕτω καὶ παντοδαπὸν
 15 λόγον ῥηθέντα; καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὁμοίως
 μὲν θαυμαστά· τὸ δ' ἐπὶ τελευτῆς τοῦ κάλλους
 τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων τίς οὐκ ἂν ἐξε-
 πλάγη ἀκούων; ἐπεὶ ἔγωγε, ἐνθυμούμενος ὅτι
 αὐτὸς οὐχ οἶός τ' ἔσομαι οὐδ' ἐγγὺς τούτων οὐ- c
 20 δὲν καλὸν εἰπεῖν, ὑπ' αἰσχύνης ὀλίγου ἀποδράς
 ὦχόμην, εἴ πη εἶχον. καὶ γὰρ με Γοργίου ὁ λόγος
 ἀνεμίμνησκεν, ὥστε ἀτεχνῶς τὸ τοῦ Ὀμήρου
 (Od. λ 633) ἐπεπόνθη· ἐφοβούμην μή μοι τελευτῶν
 ὁ Ἀγάθων Γοργίου κεφαλὴν, δεινοῦ λέγειν, ἐν

3 πρεπόντως B² (πρεπόντος T²) πρέποντος BTW - 6 ἀκουμένου
 BTW 10 δοκεῖς μοι TW 14 οὕτω καὶ παντοδαπὸν B: καὶ παν-
 τοδαπὸν οὕτω TW 16 μὲν om. Vindob. 21 || δὲ post θαυμα-
 στά add. Badham, forf. recte 18 ἀκούων om. W 19 τ' om W
 23 ἐπεπόνθη del. Naber

λητα καὶ ἐκείνον ἢ γοητεία τοῦ διηνησιμένου λόγου τοῦ Ἀγάθωνος: ἀδεῆς δέος δεδιέναι (πρβλ. χάριν ἄχαριν Εὐριπ. Ἰφ. Τ. 556, γάμος ἄγαμος Ἑλέν. 690), δεινοῦ λέγειν ἐν τῷ λόγῳ ἐπὶ τὸν ἐμὸν λόγον, μετὰ καλὸν οὕτω καὶ παντοδαπὸν λόγον ῥηθέντα (μὲ τὸ ποιητικὸν ὑπερβατὸν καὶ τὴν σπανίαν σύνταξιν τῆς μετοχῆς) κλπ.

3. Ὀνόματα καὶ ῥήματα περιλαμβάνουν τὸ σύνολον τῆς γλώσσης· εἶναι τὰ μέρη τοῦ λόγου (Σοφ. 262a). Μὲ τὸ ὄνομα μὲν χαρακτηρίζει ὁ Πλάτων τὰς ἐπὶ μέρους λέξεις, ἅς εἶναι καὶ ῥήματα, (τὴν εὐρεσιν, ὅπως ἔλεγαν οἱ ῥήτορες), τὸ ῥῆμα δὲ τὰς φράσεις, τὴν σύνθεσιν (Κρατ. 399b).

τοῦ λόγου μου μέσα εἰς τὸν λόγον του μοῦ ἐξαποστεί-
 λη καὶ μὲ κάνη τὸν ἴδιον ἄφωνον, σὰν τὴν πέτραν ¹.

Καὶ ἀντελήφθην τότε, πόσον γελοῖος λοιπὸν ὑπῆρ-
 ξα, ὅταν ἀνελάμβανα ἐνώπιόν σας τὴν ὑποχρέωσιν νὰ
 μετάσχω μαζί σας καὶ ἐγὼ μὲ τὴν σειράν μου εἰς τὸν
 ἐγκωμιασμόν τοῦ Ἑρωτος, καὶ ἐβεβαίωνα, ὅτι ἤμην δ
 πεπειραμένος εἰς τὰ ζητήματα τοῦ Ἑρωτος ², ἐνῶ, κα-
 θὼς ἀποδεικνύεται, δὲν εἶχα ἰδέαν τοῦ πράγματος, κατὰ
 ποῖον δηλ. τρόπον ἔπρεπε κανεὶς νὰ ἐγκωμιάζῃ ὅτιδή-
 ποτε. Ἐγὼ π. χ. ἐν τῇ ἀφελείᾳ μου ἐφανταζόμην, ὅτι
 ὠφείλεν ὁ καθένας τὴν ἀλήθειαν ν' ἀναπτύσσει περὶ
 οἴουδήποτε ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον ἐγκωμιάζει, καὶ
 ὅτι αὐτὸ μὲν θὰ ἦτον ἡ βᾶσις, κατόπιν δέ, συμφώνως
 πρὸς αὐτήν, θὰ ἐξέλεγε τὰ λαμπρότερα σημεῖα καὶ
 θὰ τὰ συνέθετε κατὰ τὸν εὐπρεπέστερον δυνατὸν τρό-
 πον. Διὰ τοῦτο μάλιστα εἶχα μεγάλην αὐτοπεποίθη-
 σιν, ὅτι θὰ ὠμιλοῦσα ὠραῖα, ἀφοῦ ἐγνώριζα δὲ τὴν
 ὁρθὴν μέθοδον τοῦ ἐγκωμιασμοῦ οἴουδήποτε πράγμα-
 τος. Ἐντούτοις, καθὼς τώρα βλέπω, δὲν ἦτον αὐτή,
 φαίνεται, ἡ μέθοδος τοῦ νὰ συνθέσῃς ἓνα κομψὸν
 πανηγυρικὸν πρὸς τιμὴν ἐνὸς πράγματος, ἀλλὰ πολὺ
 μᾶλλον τὸ νὰ ἐπισωρεύῃς πρὸς ἑξαρσίην του τὰ ση-
 μαντικώτερα, ποὺ γίνεται, καὶ τὰ τιμητικώτερα προσ-
 ὄντα, ἀδιακρίτως ἂν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πρα-
 γματικότητα ἢ ὄχι. Καὶ ψευδῆ ἂν εἶναι, δὲν ἔχει,
 βλέπω, σημασίαν· ὠρίσθη ἄλλωστ' ἐκ τῶν προτέρων,
 καθὼς φαίνεται, νὰ κοιτάξῃ ὁ καθένας μας νὰ δώσῃ
 ἀπλῶς τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐξυμνεῖ τὸν Ἑρωτα, ὅχι νὰ
 τὸν ἐξυμνήσῃ πραγματικά³. Αὐτός, φαντάζομαι, εἶναι
 ὁ λόγος, ποὺ μεταφέρετε κάθε ἐπαινετικὸν χαρακτηρι-
 σμόν καὶ τὸν φορτώνετε εἰς τὸν Ἑρωτα, βεβαιώνοντες

1. Εἰς τὸν Ὅμηρον (Ὀδυσσ. λ, 633) διηγεῖται ὁ Ὀδυσσεύς·
 ἐμὲ δὲ χλωρὸν δέος ἦρει,
 μὴ μοι Γοργεῖην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
 ἐξ Ἀϊδος πέμψειεν ἀγαυὴ Περσεφόνηα.

³ Ὁ Σωκράτης λογοπαίικτεῖ μὲ τ' ὄνομα τοῦ Γοργίου, τοῦ οὐοίου
 μιμεῖται ὁ Ἀγάθων τὸ ὕφος· φοβεῖται ὅτι θὰ μείνῃ ἄφωνος ὡς
 πέτρα ἐνώπιον τοῦ Γοργίου, ὅπως καὶ ὅσοι ἀντίκρυζαν τὸ Γοργό-
 νειον, τῆς Μεδοῦσης τὴν κεφαλὴν. Καὶ τὸ δεινὸς ἐπίσης χρησι-
 μοποιεῖται μὲ διπλὴν σημασίαν.

2. Πρβλ. ἀνωτ. σ. 28,2.

τῷ λόγῳ ἐπὶ τὸν ἑμὸν λόγον πέμψας αὐτόν με
λίθον τῇ ἀφωνίᾳ ποιήσειεν.

Καὶ ἐνενόησα τότε ἄρα καταγέλαστος ὢν,
ἡνίκα ὑμῖν ὠμολόγουν ἐν τῷ μέρει μεθ' ὑμῶν
5 ἐγκωμιάσασθαι τὸν Ἑρωτα καὶ ἔφην εἶναι δει- d
νὸς τὰ ἐρωτικά (177d), οὐδὲν εἰδὼς ἄρα τοῦ
πράγματος, ὡς ἔδει ἐγκωμιάζειν ὁτιοῦν. ἐγὼ
μὲν γὰρ ὑπ' ἀβελτερίας ᾧμην δεῖν τάληθῃ λέ-
γειν περὶ ἐκάστου τοῦ ἐγκωμιαζομένου, καὶ
10 τοῦτο μὲν ὑπάρχειν, ἐξ αὐτῶν δὲ τούτων τὰ κάλ-
λιστα ἐκλεγομένους ὡς εὐπρεπέστατα τιθέναι·
καὶ πάνυ δὴ μέγα ἐφρόνουν ὡς εὖ ἐρῶν, ὡς εἰ-
δὼς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐπαινεῖν ὁτιοῦν· τὸ δὲ
ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦτο ἦν τὸ καλῶς ἐπαινεῖν
15 ὁτιοῦν, ἀλλὰ τὸ ὡς μέγιστα ἀνατιθέναι τῷ πρά- e
γματι καὶ ὡς κάλλιστα, ἐάντε ἢ οὕτως ἔχοντα
ἐάντε μή· εἰ δὲ ψευδῇ, οὐδὲν ἄρ' ἦν πρᾶγμα·
προυρρήθη γάρ, ὡς ἔοικεν, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν
τὸν Ἑρωτα ἐγκωμιάζειν δόξει, οὐχ ὅπως ἐγκω-
20 μιάσεται. διὰ ταῦτα δὴ οἶμαι πάντα λόγον κι-
νοῦντες ἀνατίθετε τῷ Ἑρωτι καὶ φατε αὐτόν

8 ἀβελτηρίας B² TW 13 τοῦ ἐπαινεῖν ὁτιοῦν del. Badham, ὁτιοῦν
tantum del. Sykutris τοῦ ἐπαινουμένου coll. v. 9 Galli 19 δόξει
Stephanus: δόξη codd.

3. Ἡ θεωρία τοῦ ἐγκωμίου, ποῦ ἀναπτύσσει ἐδῶ ὁ Σωκράτης,
εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν κρατοῦσαν εἰς τὰ ρητορικὰ ἐγχει-
ρίδια, τῶν ὁποίων τὴν ἀρχὴν διατυπώνει ὁ Ἰσοκράτης 4, 8
τὰ τε μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι καὶ τοῖς μικροῖς μέγεθος περιθεῖ-
ναι (πρβλ. Μενέξ. 234c)—αὐτὸ ποῦ ὀνομάζει ὁ Ἀριστοτέλης αὖ-
ξησιν Ῥητορ. 1368a 10 κέξ. Ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζεται, ὅτι αὐτὸ
δὲν εἶν' ἀληθινὸν ἐγκώμιον, ἀλλὰ μόνον ἐπίφασις ἐγκωμίου.
Διότι τὸ πρῶτον στοιχεῖον παντὸς ἐγκωμίου εἶναι ἡ ἀλήθεια
(πρβλ. καὶ Φαῖδρ. 259e), κατόπιν δὲ ἔρχονται τὰ καθαρῶς καλ-
λιτεχνικὰ στοιχεῖα, ἡ ἐκλογὴ τῶν καλλίστων καὶ ἡ εὐάρμο-
στος τοποθέτησις αὐτῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Πλάτων ὁρο-
θετεῖ μεταξὺ τῶν προηγουμένων λόγων καὶ τῶν λόγων τοῦ Σω-
κράτους καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπου ἐπίσης ἐξαίρεται σκοπίμως
καὶ ἐπανειλημμένως ἡ φιλαλήθεια τοῦ ὁμιλοῦντος.

ὅτι εἶναι τοιοῦτος καὶ τόσων ἀγαθῶν πρόξενος· ἔτσι δηλαδή θὰ ἐμφανίζεται ὅσον τὸ δυνατόν ὠραιότερος 119 καὶ ἀνώτερος, φυσικὰ εἰς τὰ ὅμματα ἐκείνων ποὺ δὲν τὸν γνωρίζουν, ὅχι, ὑποθέτω, εἰς ὅσους τὸν γνωρίζουν. Καὶ ἀσφαλῶς ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς καὶ ὁ πανηγυρικός ἔχει λαμπρότητα καὶ ἐπιβλητικότητα¹. Ἐντούτοις ἐγὼ δὲν ἐγνώριζα, ὅπως βλέπω, τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ ἐγκωμίου, καὶ ἐπομένως ἐν ἀγνοίᾳ μου σὰς ἔδωσα τὴν ὑπόσχεσιν νὰ ἐγκωμιάσω καὶ ἐγώ, ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρὰ μου. Ὡστε ἡ γλῶσσα μου ἔδωσ' ὑπόσχεσιν, ὁ νοῦς μου ὅχι². Ἄς πάῃ λοιπὸν στὸ καλὸ! Δὲν ἀναλαμβάνω πλέον νὰ ἐγκωμιάσω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· οὔτε θὰ εἶχα ἄλλωστε τὴν ἱκανότητα. Μολαταῦτα, τὴν ἀλήθειαν, ἂν τὸ ἐπιθυμῇτε, αὐτὴν ναί, δέχομαι νὰ σὰς ἐκθέσω, μὲ τὸν ἰδι- b κὸν μου τρόπον, ὅχι ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰς ὁμιλίας τὰς ἰδικὰς σας· ἔτσι δὲν θὰ γελοιοποιηθῶ. Σκέψου λοιπὸν, Φαῖδρε³, ἂν σοῦ χρειάζεται καὶ παρομοία ἀγόρευσις, τὴν ἀλήθειαν ν' ἀκούσης ν' ἀναπτύσσεται περὶ τοῦ Ἑρώτος, καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν συναρμολόγησιν τῶν λέξεων, ὅποια τυχὸν θὰ μοῦ ἤρχετο προχείρως εἰς τὸ στόμα⁴.

Ὁ Φαῖδρος τότε καὶ οἱ ἄλλοι τὸν ἐνεθάρρυναν, εἶπε, μὲ τὸν τρόπον ποὺ αὐτὸς τυχὸν εὕρισκε σωστόν νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἀπόψεις του, μ' αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ. «Κάτι ἄλλο ἀκόμη, Φαῖδρε» εἶπε· «δῶσε μου τὴν ἄδειαν νὰ ἐρωτήσω κάτι μικροπράγματα τὸν Ἀγάθωνα, ὥστε νὰ ἔχω πρῶτα τὴν συγκατάθεσίν του, καὶ ὕστερα ἐπὶ τῇ βάσει πλέον αὐτῆς νὰ ὁμιλήσω⁵». c «Καλὰ, σοῦ δίδω τὴν ἄδειαν» ἀπήντησεν ὁ Φαῖδρος· «ἐρώτα τον».

1. Ἐδῶ ὁ Σωκράτης εἶναι σαρκαστικώτατος.

2. Ὁ στίχος τοῦ Εὐριπίδου ἡ γλῶσσ' ὁμῶμοχ', ἡ δέ φρὴν ἀνώμοτος, τὸν ὁποῖον λέγει εἰς στιγμὴν ἀγανακτήσεως ὁ Ἰππόλυτος χωρὶς καὶ νὰ τὸν ἐφαρμόζῃ, εἶχε γίνῃ ζῶντος τοῦ ποιητοῦ παροιμιώδης, ὡς δικαιολογητικὸς καθ' ἐπιπορκίαν. Πρβλ. Ἀριστοφ. Θεσμ. 275, Βατρ. 101, καὶ Θεαίτ. 154d.

3. Τὴν ἄρνησίν του εἶναι πρόθυμος ν' ἀποσύρῃ, ἂν τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ τὸ σύστημά του. Ζητεῖ πρὸς τοῦτο τοῦ Φαῖδρου τὴν ἄδειαν, εἶναι πατήρ τοῦ λόγου.

4. Καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν λέξεων (ὀνόμασις) καὶ ἡ συναρμολόγησις των θὰ εἶναι πραγματικὰ αὐτοσχέδιος, ἐλεύθερος δηλαδή

τοιοῦτόν τε εἶναι καὶ τοσοῦτων αἷτιον, ὅπως ἂν 199
 φαίνεται ὡς κάλλιστος καὶ ἄριστος, δῆλον ὅτι
 τοῖς μὴ γινώσκουσιν (οὐ γὰρ δῆπου τοῖς γε εἰ-
 δόσιν), καὶ καλῶς γ' ἔχει καὶ σεμνῶς ὁ ἔπαινος.
 5 ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ οὐκ ἤδη ἄρα τὸν τρόπον τοῦ
 ἐπαινοῦ, οὐ δ' εἰδὼς ὑμῖν ὠμολόγησα καὶ αὐ-
 τὸς ἐν τῷ μέρει ἐπαινέσεσθαι. ἢ γ λ ὦ σ σ α οὖν
 ὑπέσχετο, ἢ δὲ φ ρ ῆ ν οὔ (Eurip. Hippol. 612).
 χαιρέτω δῆ· οὐ γὰρ ἔτι ἐγκωμιάζω τοῦτον τὸν
 10 τρόπον· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην. οὐ μέντοι ἀλλὰ
 τά γε ἀληθῆ, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω εἰπεῖν, κατ' b
 ἑμαυτόν, οὐ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους, ἵνα
 μὴ γέλωτα ὀφλῶ. ὅρα οὖν, ὦ Φαῖδρε, εἴ τι καὶ
 τοιούτου λόγου δέει, περὶ Ἑρωτος τάληθῆ λε-
 15 γόμενα ἀκούειν, ὀνομάσει δὲ καὶ θέσει ῥημάτων
 τοιαύτη, ὅποια δ' ἂν τις τύχῃ ἐπελθοῦσα.

Τὸν οὖν Φαῖδρον ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους κελεύειν
 λέγειν, ὅπῃ αὐτὸς οἶοιτο δεῖν εἰπεῖν, ταύτη. — Ἐτι
 τοίνυν, φάναι, ὦ Φαῖδρε, πάρες μοι Ἀγάθωνα
 20 σμίκερ' ἄττα ἐρέσθαι, ἵνα ἀνομολογησάμενος
 παρ' αὐτοῦ οὕτως ἤδη λέγω. — Ἀλλὰ παρήμι, c
 φάναι τὸν Φαῖδρον· ἄλλ' ἐρώτα.

3 δῆπου Cobet (cf. Gorg. 459a): ἂν που TW που B 5 ἄρα om.
 BW at cf. 205b 7 γλῶσσα (sicut Euripides) W: γλῶττα BT 15 ὀνό-
 μασει W ὀνόμασι BT 16 δ' ἂν Usener (δῆ ἂν Stallbaum): δ' ἂν B
 δ' ἂν TW ἂν Vatic. 1030 21 παρ' αὐτοῦ: πρὸς αὐτόν Richards

ἀπὸ τὰς σχολειακὰς καὶ ἀναμνήσεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶναι γεμᾶτοι
 οἱ «αὐτοσχέδιοι» λόγοι τῶν προτοῦ.

5. Ζητεῖ τὴν ἀδειαν ἀπὸ τὸν Φαῖδρον, διὰ νὰ μὴ τὸν δια-
 κόψῃ καὶ πάλιν, ὅπως πρωτότερα 194d. Καὶ εἰς τὸν Φαῖδρον
 237c ὁμιλεῖ ὁ Πλάτων ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουν μίαν
 συζήτησιν, χωρὶς νὰ καθορίσουν τὴν οὐσίαν ἐκάστου (διομολο-
 γήσασθαι), καὶ εἰς τὸ τέλος μόλις ἀνακαλύπτουν, ὅτι ὁ καθένας
 τῶν ἄλλα ἐννοοῦσεν.

21. Ὑστερα λοιπόν ἀπ' αὐτά, εἶπεν, ἤρχισεν ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ ἐξῆς ἐπάνω κάτω ἐρώτημα: «Λοιπόν, ἀγαπητέ μου Ἀγάθων. Ἐσχημάτισα τὴν γνώμην, πῶς ἦτον ἐπιτυχημένη ἢ κατεύθυνσις ποὺ ἔδωσες εἰς τὴν ὁμιλίαν σου, ὅταν ἐτόνιζες ὅτι ἔπρεπε πρῶτα τὸν ἴδιον τὸν Ἔρωτα νὰ παρουσιάσης, τί πρᾶγμα εἶναι, ἔπειτα δὲ τὴν δρᾶσιν του. Αὐτὴν τὴν εἰσαγωγὴν τὴν ἐπιδοκιμάζω πλήρως¹. Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, ἐφ' ὅσον καὶ τὰς ἄλλας ιδιότη-
 Σωκράτους
 καὶ
 Ἀγάθωνος
 διάλογος *
 τας τοῦ Ἔρωτος περιέγραψες μὲ τόσῃ ἐπιτυχίᾳ καὶ τόσῃ μεγαλοπρέπειᾳ, ἀπάντησέ μου καὶ εἰς τὸ ἐξῆς: δ
 εἶναι ἄραγε τοιαύτη ἡ φύσις του, ὥστε νὰ εἶναι ὁ Ἔρως ἔρως ὠρισμένου τινὸς ἢ ὄχι²; Τὸ ἐρώτημά μου πάντως δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἂν εἶναι γέννημα ὠρισμένης μητρός ἢ πατρὸς (θὰ ἦτο τότε κωμικὸν τὸ ἐρώτημα, ἂν ὁ Ἔρως εἶναι ἔρως πρὸς μητέρα ἢ πατέρα)³ ἀλλὰ νὰ: Ὑπόθεσε, πῶς σ' ἐρωτοῦσα περὶ αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ἐννοίας πατὴρ ἢ μητέρα ἄραγε ὁ πατέρας εἶναι πατέρας ὠρισμένου τινός, ἢ ὄχι²; θὰ μοῦ ἀπαντοῦσες, δὲν ἀμφιβάλλω, ἂν ἡθελες νὰ μοῦ δώσης ἀπάντησιν ἀκριβῆ³, ὅτι ὁ πατέρας εἶναι πατέρας ἐνὸς υἱοῦ ἢ μιᾶς θυγατρὸς. Ἡ ὄχι;» «Φυσικὰ» εἶπεν ὁ Ἀγάθων. «Καὶ ἡ μητέρα μάλιν τὸ ἴδιον;» Καὶ εἰς αὐτὸ ἡ ἀπάντησις ἦτο e
 καταφατική. «Δέξου ἀκόμη» εἶπεν ὁ Σωκράτης «νὰ μοῦ δώσης καὶ μερικὰς ἄλλας ἀπαντήσεις, διὰ νὰ ἐννοήσης ἀκριβέστερα αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ καταλήξω.

* Πρβλ. Εἰσαγ. III § 2.

1. Τὸ φιλοφρόνημα ἐπαναλαμβάνεται καὶ 201d. Δὲν εἶναι διόλου εἰρωνικόν.

2. Ἡ μετάφρασις καθιστᾷ μὲν σαφές, τί θέλει νὰ εἰπῇ ὁ Σωκράτης, συγκαλύπτει ὅμως τὴν πολυσημίαν τῆς ἀρχαίας ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὰς ἐπιμόνους τοῦ φιλοσόφου λογικὰς διακρίσεις. Τῆς γενικῆς ἢ χρησικῆς εἶναι εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολλαπλῇ, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν θὰ ἦτον ἡ γενικὴ ἢ ὑποκειμενικὴ: ἔρως ἐκ μέρους πατρὸς ἢ μητρός, ἢ ἀντικειμενικὴ: ἔρως πρὸς πατέρα ἢ μητέρα, ἢ κτητικὴ: ἔρως γέννημα ἐνὸς πατρὸς, ὅπως 203a. Ἡ τρίτη ἐρμηνεῖα εἶναι, νομίζω, ἡ ὀρθότερα. Ὁ Σωκράτης θέλει νὰ εἰπῇ: Δὲν ἐννοῶ, ἂν ὁ ἔρως ἔχει πατέρα ἢ μητέρα, διότι τότε τὸ ἐρώτημα, ποῦ ἕκαστα πρὸ ὁλίγου (ἔστι τοιοῦτος οἶος εἶναι τινος ὁ ἔρως ἔρως, μὲ τὴν ἐπανάληψιν δηλαδὴ τῆς λέξεως ἔρως καὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου) θὰ ἦτο κωμικόν, ἂν ἀντὶ τοῦ τινὸς ἐθέταμεν μητρός ἢ

21. Μετά ταῦτα δὴ τὸν Σωκράτη ἔφη ἐνθὲνδε ποθὲν ἄρξασθαι· Καὶ μὴν, ὦ φίλε Ἀγάθων, καλῶς μοι ἔδοξας καθηγήσασθαι τοῦ λόγου, λέγων (195a) ὅτι πρῶτον μὲν δέοι αὐτὸν ἐπιδειξαι
 5 ὁποῖός τις ἐστὶν ὁ Ἔρως, ὕστερον δὲ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ταύτην τὴν ἀρχὴν πάνυ ἄγαμαι. ἴθι οὖν μοι περὶ Ἔρωτος, ἐπειδὴ καὶ τᾶλλα καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς διῆλθες οἷός ἐστι, καὶ τόδε εἶπέ· d
 πότερόν ἐστι τοιοῦτος οἷος εἶναί τινος ὁ Ἔρως
 10 ἔρως ἢ οὐδενός; ἐρωτῶ δ' οὐκ εἰ μητρός τινος ἢ πατρός ἐστὶν (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐρώτημα εἰ Ἔρως ἐστὶν ἔρως μητρός ἢ πατρός), ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὸ τοῦτο πατέρα ἡρώτων. Ἄρα ὁ πατήρ ἐστι πατήρ τινός ἢ οὐ;, εἶπες ἂν δή ποῦ μοι,
 15 εἰ ἐβούλου καλῶς ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἔστιν ὕεος γε ἢ θυγατρὸς ὁ πατήρ πατήρ· ἢ οὐ;—Πάνυ γε, φάναι τὸν Ἀγάθωνα.—Οὐκοῦν καὶ ἡ μήτηρ ὡσαύ- e
 τως; Ὁμολογεῖσθαι καὶ τοῦτο.—Ἔτι τοίνυν, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, ἀπόκριναι ὀλίγῳ πλείω, ἵνα
 20 μᾶλλον καταμάθῃς ὃ βούλομαι· εἰ γὰρ ἐροίμην

8 οἷός τ' TW 10 ἔρως om. T 12 εἰ . . . πατρός secl. Hug
 || ἔρως del. Sommer 18 ὁμολογεῖν Stallbaum ὁμολογήσαι vulg.
 ὁμολογεῖσθω Kvicala

πατρός. Θέλει λοιπὸν διὰ τῆς διακρίσεως αὐτῆς νὰ προλάβῃ ἐνδεχομένην παρεξήγησιν καὶ νὰ ὑπογραμμίσῃ, ὅτι τὸ πρόβλημα στρέφεται ἀποκλειστικῶς περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος. Μὴ λησμονοῦμεν, ὅτι ἡ δυνατότης ποῦ ἔχομεν σήμερον, νὰ διακρίνωμεν μ' ἓνα κεφαλαῖον γράμμα τὸν θεὸν Ἔρωτα (περὶ τοῦ ὁποῖου καὶ μόνον εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ, ὅτι ἔχει πατέρα ἢ μητέρα) καὶ τὸ συναίσθημα ἔρωτα, δὲν ὑπῆρχε διὰ τὸν ἀρχαῖον. Οὐτε εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἀκόμῃ ὠρισμένη φιλοσοφικὴ ὁρολογία. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀνάπτυξις θὰ ἦτο περιττή, ἂν ὁ Πλάτων ἠμποροῦσε (ἴσως καὶ νὰ μὴν ἠθελε) νὰ διατυπώσῃ τὸ ἐρώτημά του ὅπως ἓνας σημερινός: Ἡ ἔννοια ἔρως χρειάζεται νὰ συμπληρωθῇ μὲ ὠρισμένον ἀντικείμενον, πρὸς τὸ ὁποῖον στρέφεται, ἢ ὄχι;

3. Ἀπὸ εὐγένειαν ὁ Σωκράτης παριστάνει, ὅτι τὸ νὰ δώσῃ ὁ Ἀγάθων τὴν ἀκριβῆ ἀπάντησιν εἶναι ζήτημα καλῆς θελήσεως, ὄχι ἱκανότητος.

Ἄν σ' ἐρωτοῦσα π.χ.: Καὶ ὁ ἀδελφός; Δὲν εἶναι καὶ αὐτὸς αὐτὸ ποῦ εἶναι, καθὼ ἀδελφός ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου; ἢ ὄχι;» «Εἶναι» εἶπεν. «Ἐνὸς ἀδελφοῦ ἢ μιᾶς ἀδελφῆς; ναί;» Τὸ παρεδέχθη. «Προσπάθησε τώρα» λέγει «νὰ καθορίσης καὶ περὶ τοῦ Ἔρωτος· ὁ Ἔρως εἶναι ἔρως ὠρισμένου τινὸς ἢ δὲν εἶναι;» «Καὶ βέβαια εἶναι».

200

«Τώρα, αὐτὸ μὲν, τὸ τίνοος εἶναι» ἐξηκολούθησεν ὁ Σωκράτης «φύλαξέ το μέσα σου καὶ νὰ τὸ ἐνθυμήσαι¹. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπάντησέ μου εἰς αὐτὸ καὶ μόνον: ἄραγε ὁ Ἔρως ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου εἶναι ἔρως, τὸ ἐπιθυμεῖ, ἢ ὄχι;» «Χωρὶς ἄλλο» εἶπε. «Ἄραγε τὸ ἔχει αὐτό, ποῦ ἐπιθυμεῖ καὶ ἀγαπᾷ, καὶ ὅμως τὸ ἐπιθυμεῖ καὶ τὸ ἀγαπᾷ, ἢ δὲν τὸ ἔχει;» «Δὲν τὸ ἔχει» λέγει «αὐτὸ τοῦλάχιστον εἶναι πιθανόν». «Κοίταξε τώρα» εἶπεν ὁ Σωκράτης «μήπως αὐτὸ εἶναι λογικῶς ἀναγκαῖον, καὶ ὄχι ἀπλῶς πιθανόν, ὁ ἔχων δηλαδὴ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιθυμῇ ὅ,τι στερεῖται, εἰ δ' ἄλλως, νὰ μὴν ἐπιθυμῇ, ἂν τύχη καὶ δὲν τὸ στερῇται². Ἐγὼ πάντως, Ἀγάθων, παραδέχομαι ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀπολύ- b
τως ἀναγκαῖον· σύ;» «Καὶ ἐγώ» εἶπε «τὸ πιστεύω». «Λαμπρά! Θὰ ἐπιθυμοῦσε λοιπὸν ποτὲ ἕνας, ποῦ εἶναι ἤδη μεγαλόσωμος, νὰ εἶναι μεγαλόσωμος, ἢ ρωμαλέος, ἀφοῦ εἶναι ρωμαλέος;» «Ἀδύνατον, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὅσων ἐδέχθημεν». «Φυσικά, ἀφοῦ δὲν θὰ τοῦ ἔλειπαν αὐτὰ τὰ προσόντα, ἐφ' ὅσον ἴσα ἴσα τὰ ἔχει». «Ἔχεις δίκαιον». «Διότι καὶ εἰς τὴν περίστασιν, ποῦ ἕνας ρωμαλέος θὰ ἠθελε νὰ εἶναι ρωμαλέος» λέγει ὁ Σωκράτης «καὶ ἕνας ταχύπους νὰ εἶναι ταχύπους, καὶ ἕνας ὑγιής νὰ εἶναι ὑγιής — διότι θὰ ἦτο δυνατόν ἴσως νὰ φαντασθῇ κανεὶς αὐτὰ καὶ ὅλα τὰ παρόμοια ἐνδεχόμενα, ἄνθρωποι δηλαδὴ ποῦ εἶναι τοιοῦτοι

1. Ὁ Ἀγάθων τὸ εἶχεν εἰπεῖ ἤδη 197b, ὅτι κάλλους. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης δὲν βιάζεται· θέλει νὰ μείνῃ ἀκόμη εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας, τῆς λογικῆς μεθόδου, τὸ ὁποῖον ἔχει δι' αὐτὸν μεγάλην σημασίαν. Εἰς τὴν οὐσίαν θὰ ἔλθῃ μόλις 201a καὶ τότε θὰ ὑπενθυμίῃ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἀγάθωνος. Ὁ Ἀγάθων ὅμως, μαντεύων ἴσως ἀπὸ τώρα τὰς δυσκολίας, θέλει νὰ εἶναι πάντα μέσα, καὶ διὰ τοῦτο προσθέτει 200a ὡς τὸ εἰκὸς γέ, γνήσιος εἰς τοῦτο μαθητὴς τῶν ρητόρων. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης δὲν τὸν

Τί δέ; ἀδελφός, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἔστιν, ἔστι
 τινὸς ἀδελφός ἢ οὐ; Φάναι εἶναι.—Οὐκοῦν ἀδελ-
 φοῦ ἢ ἀδελφῆς; Ὁμολογεῖν. — Πειρῶ δὴ, φά-
 ναι, καὶ τὸν Ἔρωτα εἰπεῖν· ὁ Ἔρως ἔρως ἐ-
 5 στὶν οὐδενὸς ἢ τινός; — Πάνυ μὲν οὖν ἔστιν. 200

Τοῦτο μὲν τοίνυν, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, φύλα-
 ξον παρὰ σαυτῷ μεμνημένος, ὅτου· τοσόνδε δέ
 εἶπέ· πότερον ὁ Ἔρως ἐκείνου οὐ ἔστιν ἔρως,
 ἐπιθυμεῖ αὐτοῦ ἢ οὐ;—Πάνυ γε φάναι.—Πότε-
 10 ρον ἔχων αὐτός, οὐ ἐπιθυμεῖ τε καὶ ἐρᾷ, εἴτα
 ἐπιθυμεῖ τε καὶ ἐρᾷ, ἢ οὐκ ἔχων;—Οὐκ ἔχων,
 ὥς τὸ εἶκός γε, φάναι.—Σκόπει δὴ, εἰπεῖν τὸν
 Σωκράτη, ἀντὶ τοῦ εἰκότος εἰ ἀνάγκη οὕτως, τὸ
 ἐπιθυμοῦν ἐπιθυμεῖν οὐ ἐνδεές ἐστιν, ἢ μὴ ἐπι-
 15 θυμεῖν, ἐὰν μὴ ἐνδεές ᾖ. ἐμοὶ μὲν γὰρ θαυμαστῶς
 δοκεῖ, ὧς Ἀγάθων, ὥς ἀνάγκη εἶναι· σοὶ δὲ πῶς; b
 —Κάμοι, φάναι, δοκεῖ.—Καλῶς λέγεις, ἄρ' οὖν
 βούλοισι' ἂν τις μέγας ὢν μέγας εἶναι ἢ ἰσχυ-
 ρὸς ὢν ἰσχυρός;—Ἀδύνατον ἐκ τῶν ὁμολογη-
 20 μένων.—Οὐ γὰρ που ἐνδεής ἂν εἴη τούτων ὅ γε
 ὢν.—Ἀληθῆ λέγεις.—Εἰ γὰρ καὶ ἰσχυρὸς ὢν
 βούλοισι' ἰσχυρὸς εἶναι, φάναι τὸν Σωκράτη,
 καὶ ταχύς ὢν ταχύς, καὶ ὑγιής ὢν ὑγιής—ἴσως
 γὰρ ἂν τις ταῦτα οἴηθείη καὶ πάντα τὰ τοι-
 25 αῦτα, τοὺς ὄντας τε τοιούτους καὶ ἔχοντας

1 δέ: δαί T || ἀδελφός Cobet 2 ἀδελφός del. Badham 3 ἀδελφῆς :
 ἀδελφός T corr. T² 12 σκοπεῖν W || δὴ om. T add. T² 13 εἰκότως
 W 19 ὁμολογουμένων vulg. 21 καὶ om. W

ἀφῆναι· μὲ πιθανότητας καὶ μισὰ πράγματα δὲν εἶναι δυνατόν
 νὰ διεξαχθῇ ἔρευνα ἐπιστημονικῇ· ἐδῶ ἰσχύει ἡ ἀρχὴ τῆς λογι-
 κῆς ἀναγκαιότητος.

2. Ὁλόκληρος ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Σωκράτους στηρίζε-
 ται εἰς τὸν ταυτισμὸν ἔρωτος καὶ ἐπιθυμίας. Πρβλ. Φαῖδρ. 237d,
 ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως, ἅπαντι δῆλον.

καὶ κατέχουν τὰ προσόντ' αὐτά, νὰ ἐπιθυμοῦν ταυτο- c
 χρόνως αὐτὰ ποὺ κατέχουν· διὰ νὰ μὴν ὑποπέσωμεν
 λοιπὸν εἰς λάθος, διὰ τοῦτο ἐπιμένω. Ἄλλωστε αὐ-
 τοί, Ἀγάθων, ἂν τὸ συλλογισθῇς καλὰ, ὀφείλουν
 κατ' ἀνάγκην, θέλουν δὲν θέλουν, νὰ εἶναι κάτοχοι
 τὴν στιγμὴν αὐτὴν τῶν διαφορῶν ἰδιοτήτων, τὰς ὁ-
 ποίας ἔχουν· ἐπομένως κανεῖς δὲν θὰ ἤμποροῦσε πάν-
 τως νὰ ποθῇσῃ αὐτὸ καὶ μόνον¹; Ἄν ὅμως ἔλθῃ κα-
 νεῖς καὶ μᾶς εἰπῇ: «Ἐγὼ εἶμαι ὑγιής, ἀλλὰ καὶ θέλω
 ἐπίσης νὰ εἶμαι ὑγιής· εἶμαι πλούσιος, ἀλλὰ καὶ
 θέλω νὰ εἶμαι πλούσιος, ἐπιθυμῶ² ἐπομένως ὅ,τι ἀ-
 κριβῶς ἔχω», θὰ τοῦ ἀπαντήσωμεν: «Ναί, κύριε, ἔχεις
 τώρα καὶ πλούτον καὶ ὑγείαν καὶ σωματικὴν δύνα- d
 μιν· ἀλλὰ τὰ θέλεις νὰ τὰ ἔχῃς καὶ εἰς τὸ μέλλον·
 καθ' ὅσον εἰς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, εἴτε τὸ θέλεις
 εἴτε ὄχι, τὰ ἔχεις. Πρόσεξε λοιπὸν, μήπως μὲ τὴν
 βεβαίωσίν σου αὐτὴν ὅτι Ἐπιθυμῶ αὐτά ποὺ ἔχω,
 δὲν θέλεις νὰ εἰπῇς τίποτε ἄλλο παρὰ τοῦτο: ὅτι
 θέλω ὅσα τώρα εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μου καὶ εἰς
 τὸ μέλλον νὰ εἶναι». Θὰ τὸ ἀνεγνώριζε, δὲν εἴ-
 ναι;» Συνεφώνησεν, εἶπε, καὶ ὁ Ἀγάθων. Προσέ-
 θεσε τότε ὁ Σωκράτης: «Ἐπομένως, αὐτὸ σημαίνει
 ὅτι ἀγαπᾷς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶν' ἀκόμη εἰς
 τὴν διάθεσίν σου οὔτε εἰς τὴν κατοχὴν σου, ὅτι
 ἀγαπᾷς δηλαδὴ τὸ νὰ σοῦ εἶναι εἰς τὸ μέλλον
 ἐξησφαλισμένα καὶ διαθέσιμα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ³». e
 Ἀπολύτως εἶπε. Ἐπιθυμεῖ ἄρα⁴, καὶ αὐτὸς καὶ

1. Τὸ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιθυμῇ κανεῖς ὅ,τι ἔχει, τοῦ φαί-
 νεται τόσον παράδοξον, ὥστ' αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ δικαιο-
 λογηθῇ, ὅτι διατυπώνει κἂν παρομοίαν ὑπόθεσιν. Ἐντεῦθεν ἐγκα-
 ταλείπεται ἡ ὑποθετικὴ σύνταξις καὶ παρεμβάλλεται τὸ ἴσως
 γὰρ... λέγω. Μὲ τὴν παρεμβολὴν ὅμως αὐτὴν ἡ ὑπόθεσις δὲν
 γίνεται καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ ὡς ἀπορία τοῦ Ἀγάθωνος, πρὸς τὸν
 ὁποῖον ἀπευθύνεται, καὶ τὴν αἰσθάνεται τόσον δικαίαν, ὥστε καὶ
 πάλιν ἡ σύνταξις διασπᾶται καὶ μεταπίπτει εἰς εὐθὺν λόγον: καὶ
 τοῦτου γε δήπου τίς ἂν ἐπιθυμήσειεν; Τὴν ἀπάντησιν δίδει ὄχι
 πλέον μὲ γενικότητα, ἀλλ' εἰς ἓνα συγκεκριμένον παράδειγμα.
 Ἔτσι βλέπομεν, πῶς ἐξακολουθεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα νὰ ἔχῃ
 τὸν ρευστὸν ἀκόμη χαρακτῆρα ζωντανῆς καὶ παραστατικῆς συνο-
 μιλίας, ἡ σκέψις ἀναπτύσσεται, οὕτως εἰπεῖν, ἐνώπιόν μας, καὶ
 ἐνώπιόν μας ψηλαφᾷ νὰ εὕρῃ τὴν σύμμετρον διατύπωσίν της.

2. Τὸ ἐπιθυμῶ εἶναι ἐδῶ ἰσχυρότερον τοῦ βούλομαι, ἔχει

ταῦτα τούτων ἅπερ ἔχουσι καὶ ἐπιθυμεῖν· ἵν' c
οὖν μὴ ἐξαπατηθῶμεν, τούτου ἔνεκα λέγω—τού-
τοις γάρ, ὦ Ἀγάθων, εἰ ἐννοεῖς, ἔχειν μὲν ἕκα-
στα τούτων ἐν τῷ παρόντι ἀνάγκη ἃ ἔχουσιν,
5 ἅντε βούλωνται ἅντε μὴ, καὶ τούτου γε δήπου
τίς ἂν ἐπιθυμήσειεν; ἀλλ' ὅταν τις λέγῃ ὅτι
'Εγὼ ὑγιαίνων βούλομαι καὶ ὑγιαίνειν, καὶ πλου-
τῶν βούλομαι καὶ πλουτεῖν, καὶ ἐπιθυμῶ αὐτῶν
τούτων ἃ ἔχω—εἴποιμεν ἂν αὐτῷ ὅτι Σὺ, ὦ
10 ἄνθρωπε, πλοῦτον κεκτημένος καὶ ὑγίειαν καὶ
ἰσχύν, βούλει καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα d
κεκτηῖσθαι ἐπεὶ ἐν τῷ γε νῦν παρόντι, εἴτε βού-
λει εἴτε μὴ, ἔχεις. σκόπει οὖν, ὅταν τοῦτο λέγῃς,
ὅτι ἐπιθυμῶ τῶν παρόντων, εἰ ἄλλο τι λέγεις ἢ
15 τόδε, ὅτι βούλομαι τὰ νῦν παρόντα καὶ εἰς τὸν
ἔπειτα χρόνον παρεῖναι. "Ἄλλο τι ὁμολογοῖ ἂν;
Συμφάναι ἔφη τὸν Ἀγάθωνα. Εἶπεῖν δὴ τὸν Σω-
κράτη· Οὐκοῦν τοῦτό γ' ἐστὶν ἐκείνου ἐρᾶν. ὁ
οὔπω ἔτοιμον αὐτῷ ἐστὶν οὐδὲ ἔχει, τὸ εἰς τὸν
20 ἔπειτα χρόνον ταῦτα εἶναι αὐτῷ σωζόμενα καὶ e
παρόντα.— Πάνυ γε, φάναι.— Καὶ οὗτος ἄρα

1 ταῦτα B: ταυτὶ TW 2 τούτοις: τούτους TW 3 ἕκαστον vulg.
5 τούτου: τούτων? Sykutris 8 καὶ πλουτεῖν B: πλουτεῖν TW
|| ἐπιθυμῶν W 13 ἔχῃς B 16 ὁμολογοῖς ἂν B² 18 οὐκοῦν δὴ T^{ac}
19 τὸ TW: τὰ B τοῦ Kvicala [τῷ? Kalitsunakis] βούλεσθαι post
τὸ add. Richards post σωζόμενα Corssen 20 καὶ TW: μοι B τὰ
νῦν vulg. τὰ μὴ Sauppe καὶ ἀεὶ Bury, alii alia

δὲ καὶ σαφεστέραν τὴν ἐννοιαν τῆς ὁρμῆς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ
ἐπιθυμούμενον (Ἰσοκρ. 10,65).

3. Μὲ τὸ σωζόμενα ἐκφράζεται σαφέστερον ἢ συνέχεια
τῆς κτήσεως ἀπὸ τοῦ παρελθόντος πρὸς τὸ παρόν, τὸ παρόντα
ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκάστοτε παρουσίαν τῶν πραγμάτων.

4. Εἰς τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν συμπερασμάτων ὁλοκλήρου
τῆς σειρᾶς τῶν προτέρων συλλογισμῶν ἐξαίρει διὰ τῆς ἐπισωρεύ-
σεως τῶν συνωνύμων, πόσον θεμελιώδους σημασίας εἶναι ἢ
ἀρχή, ποῦ ἔθεσε.

οἷοσδῆποτε ἄλλος κατέχεται ὑπὸ ἐπιθυμίας τινός, ὅ,τι δὲν εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ ὅ,τι δὲν εἶναι παρὸν καὶ ὅ,τι δὲν κατέχει καὶ ὅ,τι δὲν εἶναι ὁ ἴδιος καὶ ὅ,τι τοῦ λείπει. Παρόμοια περίπου εἶναι τ' ἀντικείμενα, πρὸς τὰ ὁποῖα στρέφονται ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ ἔρως». «Πολὺ σωστά» εἶπε.

«Καὶ τώρα, σὲ παρακαλῶ» ἐξηκολούθησεν ὁ Σωκράτης «ἄς ἀνακεφαλαιώσωμεν τὰ σημεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμείναμεν σύμφωνοι. Ὁ Ἔρως ἀναφέρεται πρῶτον μὲν εἰς ὠρισμένα ἀντικείμενα, ἔπειτα εἰς ἐκεῖνα τ' ἀντικείμενα, ὅσα τυχὸν στερεῖται ἐπὶ τοῦ παρόντος. Δὲν εἶναι ;» «Μάλιστα» λέγει. «Ἀνακάλεσε τώρα εἰς τὴν μνήμην σου ὅστερ' ἀπ' αὐτά. πρὸς τί πρῶγμ' ἀνέφερες εἰς τὴν ὁμιλίαν σου ὅτι στρέφεται ὁ Ἔρως ἢ, ἂν προτιμᾷς, σοῦ τὸ ὑπενθυμίζω ἐγώ¹. Μοῦ φαίνεται λοιπὸν, πῶς αὐτὸ περίπου ὑπεστήριξες: ὅτι τὰ πράγματα τῶν θεῶν ἐτακτοποιήθησαν χάρις εἰς τὸν ἔρωτα πρὸς τὸ ὠραῖον· διότι τοῦ ἀσχήμου ἔρως δὲν νοεῖται. Αὐτὸ ἐπάνω κάτω δὲν εἶναι ποὺ ἔλεγε;» «Ναί, τὸ εἶπα» ἀπήντησεν ὁ Ἀγάθων. «Καὶ πολὺ σωστός εἶναι ὁ ἰσχυρισμός σου, φίλε μου» εἶπεν ὁ Σωκράτης². «Ἄν λοιπὸν αὐτὸ ἀληθεύῃ, τότε ὁ Ἔρως πρέπει νὰ εἶναι τῆς ὠραιότητος ἔρως καὶ ὄχι τῆς ἀσχημίας. Ἔτσι;» Τὸ παρεδέχθη. «Ἀνεγνωρίσθη ὁμῶς, ὅτι ἐκεῖνο ποὺ στερεῖται καὶ ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔχει, αὐτὸ ἀγαπᾷ;» b «Ναί» εἶπε. «Στερεῖτ' ἐπομένως καὶ δὲν ἔχει ὠραιότητα ὁ Ἔρως». «Κατ' ἀνάγκην» εἶπεν. «Ἀλλὰ τότε, ἕνα πρῶγμα ποὺ στερεῖται ὠραιότητα καὶ δὲν ἔχει διόλου κάλλος, τὸ ὀνομάζεις μήπως σὺ ὠραῖον;» «Πάντως ὄχι». «Ἐπιμένεις λοιπὸν νὰ ὑποστηρίξης, ὅτι ὁ Ἔρως εἶναι ὠραῖος, ἐφ' ὅσον ἡ πραγματικότης εἶν' αὐτή;» Καὶ ὁ Ἀγάθων εἶπε τότε: «Φοβοῦμαι, Σωκράτη, πῶς δὲν εἶχα καταλάβει τίποτε ἀπ' ὅσα

1. Προχωρεῖ τώρα εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ἔρωτος, ἀφοῦ διεπίστωσεν ἀπλῶς πρῶτα τὴν ὑπαρξίν του. Ὁ Ἀγάθων προβλέπων τὸν ἔλεγχον διστάζει ν' ἀπαντήσῃ (θὰ φαντασθῶμεν ὅτι μεσολαβεῖ σύντομος σιωπή), καὶ ὁ Σωκράτης ἀναλαμβάνει νὰ τὸν ὑποβοηθήσῃ (εἰ δὲ βούλει).

2. Ὁ ἐνεστὼς λέγεις ἀντὶ τοῦ ἔλεγε, διότι ὁ Ἀγάθων διὰ τῆς τωρινῆς του ἀπαντήσεως ἀνανεώνει, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τὸ παρὸν τὸν τότε ἰσχυρισμόν. Κατόπιν ὁ Σωκράτης θὰ συμπληρώσῃ

καὶ ἄλλος πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν τοῦ μὴ ἐτοίμου ἐπι-
θυμεῖ καὶ τοῦ μὴ παρόντος καὶ ὃ μὴ ἔχει καὶ ὃ
μὴ ἔστιν αὐτὸς καὶ οὐ ἐνδεής ἐστι· τοιαῦτ' ἅττα
ἐστὶν ὧν ἡ ἐπιθυμία τε καὶ ὁ ἔρως ἐστίν.—
5 Πάνυ γ', εἰπεῖν.

Ἴθι δὴ, φάναι τὸν Σωκράτη, ἀνομολογη-
σώμεθα τὰ εἰρημένα. ἄλλο τί ἐστὶν ὁ Ἔρως,
πρῶτον μὲν τινῶν, ἔπειτα τούτων ὧν ἂν ἐνδεῖα
παρῇ αὐτῷ; — Ναί, φάναι. — Ἐπὶ δὴ τούτοις 201
10 ἀναμνήσθητι τίνων ἔφησθα ἐν τῷ λόγῳ εἶναι
τὸν Ἔρωτα. εἰ δὲ βούλει, ἐγὼ σε ἀναμνήσω·
οἶμαι γὰρ σε οὕτωςί πως εἰπεῖν, ὅτι τοῖς θεοῖς
κατεσκευάσθη τὰ πράγματα δι' ἔρωτα καλῶν·
αἰσχυρῶν γὰρ οὐκ εἶη ἔρως. οὐχ οὕτωςί πως ἔλε-
15 γες (197b); — Εἶπον γάρ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα.
— Καὶ ἐπιεικῶς γε λέγεις, ὦ ἑταῖρε, φάναι τὸν
Σωκράτη· καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ὁ
Ἔρως κάλλους ἂν εἶη ἔρως, αἰσχυροὺς δὲ οὐ;
Ὡμολόγει. — Οὐκοῦν ὠμολόγηται, οὐ ἐνδεής b
20 ἐστὶ καὶ μὴ ἔχει, τούτου ἑρᾶν; — Ναί, εἰπεῖν.
— Ἐνδεής ἄρ' ἐστὶ καὶ οὐκ ἔχει ὁ Ἔρως κάλλος.
— Ἀνάγκη φάναι. — Τί δέ; τὸ ἐνδεές κάλλους
καὶ μηδαμῇ κεκτημένον κάλλος ἄρα λέγεις σὺ
καλὸν εἶναι; — Οὐ δῆτα. — Ἔτι οὖν ὁμολογεῖς
25 Ἔρωτα καλὸν εἶναι, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; Καὶ
τὸν Ἀγάθωνα εἰπεῖν· Κινδυνεύω, ὦ Σώκρατες,

1 ὁ ἄλλος T 2 ἔχη codd 4 τε om. W 6 ἀνομολογησώμεθα W
8 ἂν ἐνδεῖα: in c i p i t Ox 8 παρην Ox 13 ἔρωτα ἐρωτος Ox¹
14 ὁ ἔρως W 16 γ' ἔλεγες Bury 17 τι ὁ: τι ἡ ὁ Ox² Vindob. 21
18 ο ἐρως Ox¹ 20 ἔχει Ox (ut vid.): ἔχη BTW || τούτου:
του Ox¹ || ἑρᾶ W 22 δέ: δαί T 26 ὦ σωκρατες κινδυνεύω Ox

τὴν ἀπάντησιν (206b), ἀλλὰ προσωρινῶς ἀναγνωρίζει πλήρως τὴν
ὀρθότητά της καὶ τὴν χρησιμοποιεῖ καὶ κατωτέρω χωρὶς ἐπιφυ-
λάξεις 203c. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁμι-
λεῖ ἐδῶ εἰρωνικῶς.

εἶπα τότε». «Καὶ ὅμως ὠραῖος πολὺ ἦτον ὁ λόγος σου, Ἀγάθων» εἶπεν¹. «Ἀλλ' ἀπάντησέ μου ἀκόμη κάτι τί: κάθε τὶ ἀγαθὸν δὲν παραδέχεσαι πῶς εἶναι καὶ ὠραῖον;» «Ἀσφαλῶς». «Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ Ἔρως στερεῖται τὰ ὠραῖα καὶ ἐφ' ὅσον τ' ἀγαθὰ εἶναι ὠραῖα, θὰ πρέπει καὶ τ' ἀγαθὰ² νὰ τὰ στερεῖται». «Ἐγὼ» λέγει «Σωκράτη, δὲν θὰ ἡμποροῦσα νὰ τὰ βάλω μαζί σου εἰς τὴν συζήτησιν. Ἄς εἶναι λοιπὸν τὸ πρᾶγμα ἔτσι ὅπως τὸ λέγεις». «Ὅχι δὰ» εἶπεν. «Μὲ τὴν ἀλήθειαν, ἀγαπημένε μου Ἀγάθων, δὲν ἡμπορεῖς νὰ τὰ βάλῃς· μὲ τὸν Σωκράτην, αὐτὸ δὲν εἶναι διόλου δύσκολον³».

22. «Καὶ τώρα ἐσένα μὲν θὰ σ' ἀφήσω, τὴν δὲ θεωρίαν⁴ περὶ τοῦ Ἐρωτος, ποὺ ἤκουσα κάποιτ' ἀπὸ μίαν γυναῖκα τῆς Μαντινείας, τὴν Διοτίμαν — ἦτο καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα, ὅπως καὶ εἰς ἄλλα πολλά, σοφὴ, καὶ κάποτε πρὸ τῆς ἐπιδημίας⁵ ἐπέτυχε διὰ τοὺς

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 10. Φιλοσοφικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὅλου λόγου τῆς Διοτίμας εὐρίσκεις εἰς τὸ III μέρος τῆς Εἰσαγωγῆς, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ παραπέμπω ἅπαξ διὰ παντός.

1. Ἡ εἰρωνεία φθάνει τὰ ὄρια σαρκασμοῦ, ἐνῶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι φιλοφρόνημα, καὶ φιλοφρόνημα ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως εἰλικρινές: ἀπὸ τῆς ἀπόψεως μάλιστα τοῦ Ἀγάθωνος, ποὺ λατρεῖ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν, καὶ ἀξιολογώτατον. Ἡ εἰρωνεία στρέφεται λοιπὸν ὅχι ἐναντίον τοῦ προσώπου τοῦ Ἀγάθωνος, ἀλλὰ ἐναντίον μιᾶς ὁλοκλήρου τάξεως ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εἴτε κερτορῶνουν νὰ ὁμιλοῦν εὐμορφα περὶ πραγμάτων ποὺ δὲν ἐννοοῦν, εἴτε θαυμάζουν παρομοίᾳς κενὰς περιεχομένου ὠραιολογίας.

2. Ἔτσι ἀνασκευάζεται καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὁ Ἔρως εἶναι ἄριστος, ἀποδεικνύεται δὲ ὅτι ἀδικαιολόγητος ἦτον ἡ ἐπισώρευσις τῶν τεσσάρων ἀρετῶν ἐπὶ τοῦ Ἐρωτος. Ὁ ταυτισμὸς τῶν ἐννοιῶν ἀγαθὸν καὶ καλὸν εἶναι αὐτονόητος διὰ τὸν Πλάτωνα, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας γενικῶς· οὔτε ἡ ὠραιότης ἦτο ποτὲ δι' αὐτοὺς ἐξωτερικὴ μόνον ἰδιότης τῶν ὄντων, οὔτε πάλιν τὸ ἀγαθὸν κάτι ποὺ ἀναφέρεται μόνον ἢ κυρίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν προαίρεσιν, ὅπως εἶναι διὰ τὴν σύγχρονον ἠθικὴν τὴν χριστιανικὴν ἢ τὴν χριστιανογενῆ.

3. Ὁ Ἀγάθων ἔχασε κάθε διάθεσιν· διακόπτει τὴν συζήτησιν ἀναγνωρίζων τὴν διαλεκτικὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους, ὅπως ὁ Καλλικλῆς εἰς τὸν Γοργίαν 505e. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πῶς εἶναι τόσον παράδοξος ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὁ Ἔρως δὲν εἶναι ὠραῖος, ὥστε καὶ ὁ ἀναγνώστης δὲν βλέπει παρὰ σοφίσματα εἰς ὅσα λέγει ὁ Σωκράτης, καὶ περιμένει μὲ ἀγωνίαν ποῦ

οὐδέν εἰδέναι ὧν τότε εἶπον. — Καὶ μὴν καλῶς c
 γε εἶπες, φάναι, ὦ Ἀγάθων. ἀλλὰ σμικρὸν ἔτι
 εἰπέ· τὰγαθὰ οὐ καὶ καλὰ δοκεῖ σοι εἶναι; —
 Ἔμοιγε. — Εἰ ἄρα ὁ Ἔρωσ τῶν καλῶν ἐνδεής
 5 ἔστι, τὰ δὲ ἀγαθὰ καλὰ, κἂν τῶν ἀγαθῶν ἐν-
 δεής εἴη. — Ἐγώ, φάναι, ὦ Σώκρατες, σοὶ οὐκ
 ἂν δυναίμην ἀντιλέγειν· ἀλλ' οὕτως ἐχέτω, ὥς
 σὺ λέγεις. — Οὐ μὲν οὖν τῇ ἀληθείᾳ, φάναι, ὦ
 φιλούμενε Ἀγάθων, δύνασαι ἀντιλέγειν· ἐπεὶ
 10 Σωκράτει γε οὐδέν χαλεπὸν.

22. Καὶ σὲ μὲν γε ἤδη ἔασω, τὸν δὲ λόγον d
 τὸν περὶ τοῦ Ἔρωτος, ὃν ποτ' ἤκουσα γυναικὸς
 Μαντινικῆς Διοτίμας, ἣ ταῦτά τε σοφὴ ἦν καὶ
 ἄλλα πολλά, καὶ Ἀθηναίοις ποτὲ θυσασμένοις
 15 πρὸ τοῦ λοιμοῦ δέκα ἔτη ἀναβολὴν ἐποίησε τῆς

2 εἰπας Ox 9 φιλούμενε: φιλε Ox Schöne, Maas || οὐ δύνασαι Saurpe
 13 μαντινικῆς BTOx Maximus Tyrius: μαντικῆς W 14 θυσασμένη
 Stephanus coll. Ieg. 642d 15 δέκα ἔτη: δεκέτη Hadham || ἐποίη-
 σατο Ox || τῆς s. v. Ox²

θὰ καταλήξῃ — ὥς ποῦ εἰσάγεται ἡ ἔννοια τοῦ μεταξὺ, ἡ
 ὁποία εἶναι καὶ εἰς αὐτὸν τόσον ἀπροσδόκητος, ὅσον καὶ εἰς τὸν
 Σωκράτη (201e).

Ὅπως δὲ ποτ' εὐρισκόμεθα εἰς συμπόσιον, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται
 νὰ συνεχισθῇ ἡ τεταμένη σχέσις, ὅπως μὲ τὸν Καλλικλέα. Ὁ Σω-
 κράτης διακόπτει μ' ἓνα φιλούμενε (σὰν νὰ τοῦ λέγῃ: Δὲν εἶναι
 πῶς δὲν σ' ἀγαπῶ) καὶ μὲ τὴν μετριόφρονα παρατήρησιν, ὅτι ἡ
 διαλεκτικὴ του νίκη δὲν ὀφείλεται εἰς π ρ ο σ ω π ι κ ῆ ν ὑπεροχὴν,
 ἀλλὰ τὴν ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν (πρβλ. καὶ Φα(δ. 91bc). Εἰς τὰ
 κατόπιν μίαν μόνον φορὰν ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἀγάθωνα, διὰ
 ν' ἀναγνωρίσῃ, ὅτι ἔχει δίκαιον (201d), καὶ ὕστερα λησμονοῦνται
 ὅλοι, ὁ Ἀγάθων καὶ τὸ συμπόσιον. Ὁ φιλόσοφος μυσταγωγούμε-
 νος ὑπὸ τῆς Διοτίμας δὲν εἶναι πλέον ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.

4. Πρόκειται περὶ πολλῶν συζητήσεων, συστηματικῆς μυσ-
 ταγωγίας (207a), τῶν ὁποίων παρέχετ' ἐνταῦθα ἡ περίληψις.

5. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπιδημίαν τοῦ 430, τὴν ὁποίαν περι-
 γράφει ὁ Θουκυδίδης 2,47-53. Εἰς τὴν φράσιν πρὸ τοῦ λοιμοῦ
 ἡ πρόθεσις πρὸ ἐκφράζει μαζὶ καὶ τὴν χρονικὴν προτεραιότητα
 καὶ μεταφορικῶς: τὴν τοπικὴν πρὸς ἀποτροπὴν.

Ἀθηναίους, μὲ τὰς θυσίας ποὺ ἔκαμαν, δεκαετῇ ἀναβολὴν τῆς νόσου : αὐτὴ ἐχρημάτισε καὶ δι' ἐμὲ διδάσκαλος εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ ἔρωτος — τὴν θεωρίαν λοιπόν, ποὺ μοῦ ἀνέπτυσσε κάποτ' ἐκείνη, θὰ προσπαθήσω, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὧσων διεπιστώσαμεν ἐγὼ καὶ ὁ Ἀγάθων², νὰ σᾶς ἐκθέσω, μόνος μὲ τὰς δυνάμεις μου, ὅπως οἵποτε ἤμπορέσω³. Φυσικὰ πρέπει, ὅπως καὶ σύ, Ἀγάθων, ὑπέδειξες, νὰ καθορίσω, ὁ ἴδιος πρῶτα ὁ Ἔρως τί πρᾶγμα εἶναι καὶ ποῖα ἢ φύσις τοῦ⁴, ἔπειτα τὴν δρᾶσιν του.

Τὸ ἀπλούστερον λοιπόν θὰ εἶναι, μοῦ φαίνεται, νὰ τὰ ἐκθέσω κατὰ τὸν τρόπον ποὺ μοῦ τ' ἀνέπτυσσε τότε ἡ ξένη, ἀπευθύνουσα πρὸς ἐμὲ

Ἔρως μεταξὺ ἐρωτήσεις. Διότι καὶ ἐγὼ τότε ἀναλόγους σχεδὸν ἀπόψεις ὑπεστήριζ' ἀπέναντι ἐκείνης, καθὼς πρὸ ὀλίγου ἀπέναντί μου ὁ Ἀγάθων : ὅτι ὁ Ἔρως εἶναι θεὸς μέγας καὶ ὅτι ἀνήκει εἰς τὰ ὠραῖα. Καὶ ἐκείνη μὲ ἀντέκρουε μὲ τὰ ἴδια ἐπιχειρήματα, μὲ τὰ ὅποια καὶ ἐγὼ τοῦτον ἀντέκρουσα : ὅτι δηλαδή, σύμφωνα μὲ τὰ λεγόμενά μου, οὔτε ὠραῖος εἶν' ὁ Ἔρως, οὔτε ἀγαθός. «Τί εἶν' αὐτὸ ποὺ λέγεις, Διοτίμα ;» ἀπήντησα ἐγὼ. «ἄσχημος λοιπόν εἶν' ὁ Ἔρως καὶ κακός ;» «Μὴ βλασφημῆς» εἶπεν ἐκείνη⁵. «ἢ μήπως νομίζεις, πῶς ὅ,τι δὲν εἶναι ὠραῖον, εἶναι κατ' ἀνάγκην ἄσχημον ;» «Καὶ βέβαια». «Ὡστε καὶ ὅ,τι δὲν εἶναι σοφόν, εἶναι ἀνόητον ; Δὲν ἔχεις προσέξει λοιπόν ὅτι μεταξὺ σοφίας καὶ μωρίας ὑπάρχει ἓνα μέσον ;» «Ποῖον εἶναι τοῦτο ;»

1. Πρβλ. ὅσα λέγει τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Κροίσου (Ἡρόδοτος. 1,91). Τὸ πεπρωμένον ἀδύνατον «κάνεις ν' ἀποφύγῃ, καὶ θεὸς ἂν εἶναι· τὸ μόνον ποὺ ἐπέτυχεν ὁ Ἀπόλλων ἀπὸ τῆς Μοίρας χάριν τοῦ Κροίσου, εἶναι ν' ἀναβάλουν ἐπὶ τρία ἔτη τὴν καταστροφὴν του.

2. Ὡστε καὶ ὅσα συνεζήτησε μὲ τὸν Ἀγάθωνα, τὰ ἐδιδάχθη ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὴν Διοτίμαν. Τὸ λέγει κατόπιν ρητῶς 201e.

3. Ὁ Σωκράτης ἀμφιβάλλει ἂν θὰ εἶναι εἰς θέσιν μὲ λόγον συνεχῇ ν' ἀναπτύξῃ τὰ διδάγματα τῆς Διοτίμας· διὰ τοῦτο ἀναδιηγεῖται τὸν διάλογον μὲ αὐτὴν (ἀνακρίνουσα). Τόσον συνδεδεμένη εἶναι ἡ εὐρεσις τῆς ἀληθείας μὲ τὴν μορφήν τῆς ζητήσεως τὴν δια-

νόσου, ἥ δὴ καὶ ἐμὲ τὰ ἐρωτικά ἐδίδαξεν — ὃν οὖν ἐκείνη ἔλεγε λόγον, πειράσσομαι ὑμῖν διελθεῖν ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐμοὶ καὶ Ἀγάθωνι, αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ, ὅπως ἂν δύνωμαι. δεῖ δὴ,
 5 ὦ Ἀγάθων, ὥσπερ σὺ διηγῆσω (195a), διελθεῖν αὐτὸν πρῶτον, τίς ἐστὶν ὁ Ἔρως καὶ ποῖός τις, e
 ἔπειτα τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Δοκεῖ οὖν μοι ῥᾶστον εἶναι οὕτω διελθεῖν, ὥς ποτέ με ἡ ξένη ἀνακρίνουσα διήκει.
 10 σχεδὸν γάρ τι καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὴν ἕτερα τοιαῦτα ἔλεγον, οἷάπερ νῦν πρὸς ἐμὲ Ἀγάθων, ὥς εἶη ὁ Ἔρως μέγας θεός, εἶη δὲ τῶν καλῶν· ἤλεγχε δὴ με τούτοις τοῖς λόγοις, οἷσπερ ἐγὼ τοῦτον, ὥς οὔτε καλὸς εἶη κατὰ
 15 τὸν ἐμὸν λόγον οὔτε ἀγαθός. Καὶ ἐγὼ Πῶς λέγεις, ἔφην, ὦ Διοτίμα; αἰσχροὺς ἄρα ὁ Ἔρως ἐστὶ καὶ κακός; Καὶ ἡ Οὐκ εὐφημήσεις; ἔφη. ἡ οἶει ὁ τι ἂν μὴ καλὸν ἢ ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι αἰσχρόν; — Μάλιστα γε. — Ἡ καὶ ἂν μὴ σοφόν, 202
 20 ἀμαθές; ἡ οὐκ ἦσθησαι ὅτι ἔστιν τι μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας; — Τί τοῦτο; — Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν

2 ἐκείνη ἔλεγεν λόγον: λόγον ἐκείνη ἔλεγεν Ox 4 ἐπ' Ox Paris. 1642: ἀπ' BTW || δεῖ δὴ: δείλη B 5 διηγῆσω: ἡγήσω (δὴ ἡγήσω Schanz) Hermann [Rh. M. IV. 442. Wilamowitz] καθηγήσω vel ὑφηγήσω Sauppe [διήρησαι Usener] 6 ποῖος: οποιος Ox 10 γάρ: δε Ox 15 πῶς εφην λέγεις Ox 16 αἰσχρον Ox¹ 17 ἡ om. Ox¹ ἡ Ox² 18 καὶ δ (ὅ,τι Stephanus) ἂν Ast 21 τὸ: τὰ W || ὀρθοδοξάζειν B ὀρθῶς δοξάζειν Vindob. 21 [cf. Kalitsunakis Ἐπιστημ. Μνημοσ. Γ. Γαρδίκια Ath. 1939 p. 40]

λογικὴν! Ἐνῶ κατωτέρω 208c ἡ Διοτίμα ὁμιλεῖ εἰς λόγον συναχῇ, ὥσπερ οἱ τέλει σοφισταί. Ἔτσι ἐπιτυχάνει ὁ συγγραφεὺς καὶ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν νὰ διακρίνῃ μεταξὺ τοῦ αὐστηρῶς ἐπιστημονικοῦ καὶ τοῦ μυσταγωγικοῦ μέρους.

4. Τὴν διάταξιν τοῦ Ἀγάθωνος διατηρεῖ ὁ Σωκράτης, διορθώνει ὅμως τὸ πρῶτον μέρος· ὅχι μόνον τίς, ἀλλὰ καὶ ποῖός τις εἶναι ὁ Ἔρως θὰ ἐξετάσῃ.

5. Ἦτο ἀνευλάβεια πρὸς τὸ θεῖον νὰ τοῦ ἀποδώσῃς τὰς ἰδιότητας τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀσχήμου.

«Τὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς παράστασιν ὀρθήν¹, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ τὴν δικαιολογήσῃ. Ἀγνοεῖς» εἶπεν «ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι οὔτ' ἐπιστήμη (πῶς θὰ ἦτο δυνατόν ἄλλωστε νὰ εἶν' ἐπιστήμη ἓνα πράγμα μὴ ἀποδεικνυόμενον λογικῶς;), οὔτε ἄγνοια (ἀφοῦ εὐστοχεῖ τῆς πραγματικότητος, πῶς ἡμποροῦσε νὰ εἶναι ἄγνοια;); Εἶναι λοιπὸν τοῦ εἶδους αὐτοῦ προφανῶς ἡ ὀρθὴ παράστασις, κάτι μεταξὺ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς μωρίας». «Δίκαιον» τῆς λέγω «ἔχεις». «Μὴ θέλεις λοιπὸν, σώνει καὶ καλὰ, ὅ,τι δὲν εἶναι ὠραῖον, νὰ εἶναι ἄσχημον, καὶ κακὸν ὅ,τι δὲν εἶναι ἀγαθόν. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ Ἔρως² ἐφ' ὅσον μόνος σου ἀναγνωρίζεις πῶς δὲν εἶναι οὔτε καλὸς οὔτε ὠραῖος, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ νομίζῃς μ' αὐτό, πῶς πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ἄσχημος καὶ κακός, καὶ ὅχι κάτι μεταξὺ» εἶπεν «αὐτῶν τῶν δύο».

«Ἐντούτοις» εἶπα ἐγὼ «ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους πῶς εἶναι μεγάλος θεός». «Ὁ λ ο υ ς ποίους ἐννοεῖς;» εἶπε· «τοὺς ἀγνοοῦντας ἢ καὶ τοὺς Ἔρως δαίμων εἰδήμονας³;» «Ὁχι ὅλους ἀνεξαιρέτως». Ἐκείνη τότε ἐγέλασε καὶ εἶπε· «Μὰ Σωκράτη, πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀναγνωρίζεται ὡς μέγας θεὸς ἀπ' αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀρνοῦνται καὶ πῶς εἶναι θεός;» «Ποῖοι αὐτοί;» εἶπα ἐγὼ. «Ἐνας» εἶπε «σύ, δεύτερον ἐγώ». Καὶ ἐγὼ τῆς εἶπα· «Πῶς βεβαιώνεις» τῆς λέγω «αὐτὸ τὸ πράγμα⁴;» «Ἀπλού-

1. Ἡ διάκρισις μεταξὺ ἀληθείας καὶ δόξης εἶναι προπλατωνική· ὁλόκληρον τὸ σύστημα τοῦ Παρμενίδου στηρίζεται ἐπ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἐνῶ διὰ τοὺς παλαιούς ἡ δόξα εἶναι ἡ πλάνη, διὰ τὸν Πλάτωνα εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι φύσει ἐσφαλμένον, εἶναι μόνον ἄλογον, καὶ ἐπομένως δύναται νὰ εἶναι ὀρθὸν ἢ ἐσφαλμένον, ἔτσι κατὰ τύχην. Ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην διαφέρει ἡ δόξα, ὅτι ἐκείνη μὲν εἶναι νόησις περὶ οὐσίαν, αὐτὴ δὲ εἶναι δόξα περὶ γένεσιν (Πολιτ. 534a). Ἡ ὀρθὴ δόξα δύναται ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον νὰ συμπίπτῃ πλήρως ἢ ἐν μέρει πρὸς τὴν ἐπιστήμην (ἢ αὐτὴ πεποίθησις εἶναι διὰ τὸν ἓνα δόξης, διὰ τὸν ἄλλον ἐπιστήμης ἀποτέλεσμα), διαφέρει ὁμως ὡς πρὸς τὴν λογικὴν ἀξίαν, τῆς λείπει ὁ λογισμὸς αἰτίας (Μένων 98a), ὁ νοῦς (Πολιτ. 506c), ποὺ ἐξασφαλίζει ἀπαρασάλευτον τὴν ἀλήθειάν της.

ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι οὐκ οἶσθ',
 ἔφη, ὅτι οὔτε ἐπίστασθαί ἐστιν (ἄλογον γὰρ
 πρᾶγμα πῶς ἂν εἴη ἐπιστήμη;) οὔτε ἀμαθία· τὸ
 γὰρ τοῦ ὄντος τυγχάνον πῶς ἂν εἴη ἀμαθία;
 5 ἔστι δὲ δῆπου τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα, μεταξὺ
 φρονήσεως καὶ ἀμαθίας. — Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ,
 λέγεις.—Μὴ τοίνυν ἀνάγκαζε δὲ μὴ καλὸν ἐστὶν b
 αἰσχρὸν εἶναι, μηδὲ δὲ μὴ ἀγαθόν, κακόν· οὕτω
 δὲ καὶ τὸν Ἔρωτα, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁμολογεῖς μὴ
 10 εἶναι ἀγαθόν μηδὲ καλόν, μηδὲν τι μᾶλλον
 οἷου δεῖν αὐτὸν αἰσχρὸν καὶ κακόν εἶναι, ἀλ-
 λά τι μεταξὺ, ἔφη, τούτοιιν.

Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγώ, ὁμολογεῖται γε παρὰ
 πάντων μέγας θεὸς εἶναι. — Τῶν μὴ εἰδόντων,
 15 ἔφη, πάντων λέγεις, ἡ καὶ τῶν εἰδόντων;
 — Ξυμπάντων μὲν οὖν. Καὶ ἡ γελάσασα καὶ πῶς
 ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογοῖτο μέγας θεὸς c
 εἶναι παρὰ τούτων, οἳ φασιν αὐτὸν οὐδὲ θεὸν
 εἶναι;—Τίνες οὗτοι; ἦν δ' ἐγώ.—Εἷς μὲν, ἔφη,
 20 σύ, μία δ' ἐγώ. Κάγῳ εἶπον. Πῶς τοῦτο, ἔφην,

1 ἄνευ (Stallbaum) Ox: καὶ ἄνευ BTW 5 δόξαι W 12 τούτοιιν
 εφη Ox 13 γε: μοι W 20 ἔφην om. Ox

Εὐρίσκειτ' ἐπομένως μεταξὺ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀγνοίας
 (Πολιτ. 478c).

2. Ἡ καθολικότης τῆς πίστεως εἰς μίαν ἀρχὴν δὲν ἀποτελεῖ
 ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος αὐτῆς. Ἡ «λογικὴ τοῦ ἀριθμοῦ», ποῦ
 μετρεῖ τὴν ἀξίαν μιᾶς θεωρίας ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων, οἱ ὅ-
 ποιοι τὴν δέχονται ὡς ὀρθήν, εὐρίσκειται πάντοτε σχεδὸν εἰς ἀν-
 τίθεσιν πρὸς «τὴν ἀληθινὴν λογικὴν».

3. Ὁ Σωκράτης καταπλήσσει, διότι κατατάσσει καὶ αὐτὸν
 ἡ Διοτίμα μεταξὺ ἐκείνων, ὅσοι ἀρνοῦνται τὴν θεότητα τοῦ Ἐ-
 ρωτος: Τί θέλεις νὰ εἰπῇς μ' αὐτό; Πῶς μπορείς νὰ λές αὐτὸ
 τὸ πρᾶγμα; Ἡ Διοτίμα παίζει, θαρρεῖς, μὲ τὸν Σωκράτην, ὅστις
 μεταπίπτει ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν. Ἐκφράζεται τοῦτο πολὺ
 τώρα καὶ μὲ τὴν ταυτολογίαν τοῦ εἶπεν καὶ τοῦ ἔφην.

στατα» εἶπε. «Ἀπάντησε μου: δὲν παραδέχεσαι, ὅτι ὅλοι οἱ θεοὶ εἶναι εὐδαίμονες καὶ ὠραῖοι; ἢ θὰ ἔφθανες νὰ ἰσχυρισθῇς περὶ οἴουδῆποτ' ἐκ τῶν θεῶν, ὅτι δὲν εἶναι ὠραῖος καὶ εὐδαίμων¹;» «Μὰ τὸν θεὸν» εἶπα «ἐγὼ πάντως ὄχι». «Εὐδαίμονας δὲ ὀνομάζεις βέβαια ὅσους ἔχουν τ' ἀγαθὰ καὶ τὰ ὠραῖα² ἢ ὄχι;» «Φυσικά». «Ἐντούτοις ἔχεις ἀναγνωρίσει, ὅτι ὁ Ἔρως ἀπὸ αὐτῶν ἔλλειψιν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ὠραίων τὰ ποθεῖ αὐτὰ ἀκριβῶς, ἐπειδὴ τοῦ λείπουν». «Τὸ ἔχω πράγματι παραδεχθῆ³». «Τότε πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι θεὸς ὁ στερούμενος τῶν ὠραίων καὶ τῶν ἀγαθῶν;» «Ἀποκλείεται⁴ ἔτσι τοῦλάχιστον φαίνεται». «Βλέπεις λοιπὸν, ὅτι καὶ σὺ δὲν θεωρεῖς θεὸν τὸν Ἔρωτα;»

23. «Ἀλλὰ τότε» εἶπα «τί νὰ εἶναι ὁ Ἔρως; θνητός;» «Κάθε ἄλλο». «Μὰ τότε τί;» «Ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα παραδείγματα⁵» εἶπε· «κάτι μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου». «Δηλαδή, Διοτίμα, τί⁶;» «Δαίμων μέγας⁷, Σωκράτη. Ἄλλωστε κάθε τὶ δαιμονικὸν εὐρίσκεται μεταξὺ θεοῦ καὶ θνητοῦ». «Καὶ ποῖα εἶναι⁸» εἶπα ἐγὼ «ἡ δρᾶσις του;» «Νὰ μεταφράζῃ καὶ νὰ μεταβιβάζῃ⁹ εἰς τοὺς θεοὺς τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἐκ τῶν θεῶν, ἐκείνων μὲν τὰς προσευχὰς καὶ τὰς θυσίας, τούτων δὲ τὰς προσταγὰς καὶ τὰς ἀνταποδόσεις¹⁰. Εἰς τὸ μέσον δὲ καὶ τῶν δύο ὅπως εὐρίσκεται, γεμίζει τὸ κε-

1. Τὸ καλὸν ἐδῶ μὲ τὴν γενικωτέραν τῆς λέξεως σημασίαν, ὅπως ἐξηγεῖται μὲ τὸ εὐδαίμονα. Διότι ὠραῖος πάντως δὲν ἦτο ὁ Ἥφαιστος. Δὲν ὑπάρχει ὁμῶς λόγος ν' ἀθετήσωμεν τὴν λέξιν.

2. Δηλαδή τὸ ἔχει παραδεχθῆ ὁ Ἀγάθων 200a καὶ 200e, ἀλλὰ καὶ ὁ Σωκράτης εἶχε τότε τὰς ἰδίας μ' ἐκεῖνον ἀντιλήψεις.

3. Ἡ ὀρθὴ δόξα, τὸ μεταξὺ αἰσχροῦ καὶ καλοῦ, τὸ μεταξὺ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ 202ab.

4. Νέα ἐκπληξίς τοῦ Σωκράτους· ἐντεῦθεν ἡ ὀνομαστικὴ προσφώνησις, τὴν ὁποῖαν ἀστειευομένη ἀνταποδίδει ἡ Διοτίμα.

5. Ὁχι μέγας θεός, ὅπως ἰσχυρίσθη 202b.

6. Τὸ πρῶτον ἔργον ἐνθυμίζει τὸν Ἑρμῆν (ἐρμηνεῦον)· τὸ δεῦτερον τὸν Χάροντα (διαπορθμεῦον).

7. Ἡ εὐσέβεια εἶναι εἶδος ἐμπορικῆς τέχνης μεταξὺ θεῶν καὶ ἀνθρώπων (Εὐθύφρ. 14e).

λέγεις ; Καί ἡ Ραδίως, ἔφη. λέγε γάρ μοι· οὐ
 πάντας θεοὺς φῆς εὐδαίμονας εἶναι καὶ καλοὺς ;
 ἢ τολμήσαις ἄν τινα μὴ φάναι καλὸν τε καὶ εὐ-
 δαίμονα θεῶν εἶναι ; — Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγ', ἔφην.
 5 — Εὐδαίμονας δὲ δὴ λέγεις οὐ τοὺς τάγαθὰ καὶ
 τὰ καλὰ κεκτημένους ; — Πάνυ γε, — Ἀλλὰ μὴν δ
 "Ερωτά γε ὠμολόγηκας (201e) δι' ἔνδειαν τῶν
 ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἐπιθυμεῖν αὐτῶν τούτων,
 ὧν ἐνδεής ἐστιν. — Ὡμολόγηκα γάρ. — Πῶς ἄν
 10 οὖν θεὸς εἴη ὃ γε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἅμοι-
 ρος ; — Οὐδαμῶς. ὥς γ' ἔοικεν. — Ὅρᾳς οὖν,
 ἔφη, ὅτι καὶ σὺ "Ερωτα οὐ θεὸν νομίζεις ;

23. Τί οὖν ἄν, ἔφην, εἴη ὁ "Ερως ; θνητός ;
 — Ἥκιστα γε. — Ἀλλὰ τί μὴν ; — Ὡσπερ τὰ
 15 πρότερα, ἔφη, μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου.
 — Τί οὖν, ὦ Διοτίμα ; — Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρα-
 τες· καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξὺ ἐστὶ θεοῦ e
 τε καὶ θνητοῦ. — Τίνα, ἦν δ' ἐγώ, δύναμιν ἔχον ;
 — Ἑρμηνεῦον καὶ διαπορθμεῦον θεοῖς τε τὰ
 20 παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν,
 τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν δὲ τὰς
 ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς [τῶν θυσιῶν]. ἐν μέσῳ
 δὲ ὃν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ

2 καὶ καλοὺς et infra καλὸν τε καὶ del. Badham 4 θεὸν W²
 5 δὲ δὴ om. Stobaeus || τάγαθὰ BTOx Stobaeus : τοὺς ἀγαθοὺς
 καὶ τάγαθὰ W 6 τὰ καλὰ BOx : καλὰ TW Stobaeus 7 τῶν κα-
 λῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν Stobaeus 9 ἄν BOx Stobaeus : δ' ἄν TW
 δ' ἄν Bury 10 τῶν : γ' ὧν B 11 ὥς γ' BTOx : γ' ὥς W ὥστ' vel
 ὥς Stobaeus 13 ὁ "Ερως εἴη Stobaeus 15 πρότερα, ἔφη TWOx :
 πρότερα ἔφην, B Stobaeus 18 τε om. W Stobaeus 19 τε Stobaeus solus
 22 τῶν θυσιῶν non leg. Pollux 6,187 [cf. Bergk, Philolog. XXX
 (1870) 678] del. Jahn || ἐμμέσῳ WOX 23 ἀμφοτέρων : τὰ ἀμφοτέρων
 Bergk ἀμφοτέρων τὰ ὅλα Reynnders [coll. Procl. in Alcib. I 69]
 ἀμφοτέρων ἀμφοτέρους Badham || τὸ πᾶν ὥστε Orelli

νόν. ὥστε τὸ σύμπαν νὰ ἔχη συνοχήν ἐσωτερικήν¹. Διὰ μέσου τούτου προβαίνει εἰς τὸ ἔργον τῆς καὶ ἡ μαντική δλόκληρος καὶ τῶν ἱερέων ἡ τέχνη ἡ σχετική μὲ τὰς θυσίας καὶ τὰς μυσταγωγίας καὶ τὰς ἐπιδόας, καὶ γενικῶς μὲ τὴν μαγείαν καὶ τὴν γοητείαν². Τὸ 203 θεῖον³ μὲ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἔρχεται εἰς ἄμεσον συγχρωτισμόν, ἀλλὰ διὰ τῆς μεσολαβήσεως τούτου συντελεῖται οἰαδήποτ' ἐπικοινωνία καὶ συνομιλία θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εἴτε κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν εἴτε εἰς τὸν ὕπνον των⁴. Ὅστις εἰς αὐτὰ τὰ ζητήματα εἶν' ἔμπειρος, εἶν' ἕνας ἀνθρώπος δαιμόνιος⁵ ἐνῶ ὅστις εἶναι εἰς ἄλλα πράγματα σοφός, εἰς ἐπιστήμην π. χ. ἡ χειρωνακτικὴν ἐργασίαν, εἶν' ἕνας βάνουσος⁶. Οἱ δαίμονες λοιπὸν αὐτοὶ εἶναι πολυάριθμοι καὶ διαφόρων εἰδῶν ἕνας ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ Ἑρως.

«Πατέρα» εἶπα τότε ἐγὼ «καὶ μητέρα ποῖον ἔχει?»

1. Γεμίζει τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπῆρχε καὶ θὰ ἐχώριζε, τοὺς δύο κόσμους, τὸν θεῖον καὶ τὸν ἀνθρώπινον, ἐντὸς τοῦ συμπαντος. Καὶ ὁ Ἑρως ἐνώνει τοὺς δύο κόσμους, τοῦ ὄντος καὶ τοῦ γιγνομένου, ὅπως ἀναπτύσσει εἰς τὸν Φαῖδρον ὁ Πλάτων.

2. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχαν μονολεκτικὴν ἑκφρασιν δι' ὅ,τι ἡμεῖς ὀνομάζομεν σήμερον θρησκείαν· ἐντεῦθεν ἡ ἀπαρίθμησις. Οἱ μάντις ἦσαν τὰ ὄργανα τῶν θεῶν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς βουλῆς των πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ἱερεῖς τὰ ὄργανα τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν των πρὸς τοὺς θεοὺς. Τῶν ἱερέων ἔργον εἶναι αἱ θυσίαι, τὸ τυπικόν (τελεταί), αἱ θεραπευτικαὶ ἐπιδόαι καὶ τὰ μυστηριακὰ μέσα ἐπιδράσεως, ἀγαθῆς ἢ κακῆς, ἐπὶ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ τοὺς ἀνθρώπους (μαγεία-γοητεία). Καὶ ὁ Σωκράτης πολλάκις ἐμφανίζεται κατέχων δυνάμεις καὶ μέσα μαγικά (Χαρμ. 155e—157c, 176b, Μένων 80a, Φαῖδ. 77e)· εἶναι καὶ αὐτὸς δαίμων ἢ δαιμόνιος. Καὶ μήπως δαιμονία δὲν εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ἔρωτος, ποὺ ἐξασκεῖ εἰς τοὺς νέους; Πρβλ. 203d.

3. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς συντάξεως, ἐνδειξίς συνήθους ὁμιλίας, καθιστᾷ περιττὴν τὴν προσθήκην αἰτιολογικοῦ συνδέσμου.

4. Καθ' ὅπνους ἐπικοινωνοῦν οἱ θεοὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῶν ὀνείρων (Κρίτ. 44ab Φαῖδ. 60e), εἰς τὴν ἐγρήγορσιν ὁ Σωκράτης ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ δαιμονίου. Ἡ χρῆσις τῆς δοτικῆς, συντακτικῶς ὅχι τελείως ἄσφογος, εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας καὶ ζωγραφίζει καλύτερα παρὰ ἡ δηλοῦσα τὸ ὑποκείμενον αἰτιατικὴ τὴν παθητικὴν στάσιν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἐπικοινωνίαν αὐτὴν πρὸς τὸ θεῖον· τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ. Ἀνάλογον παράδειγμα Νόμ. 823de.

αὐτῷ ξυνδεδέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντική
 πᾶσα χωρεῖ, καὶ ἡ τῶν ἱερέων τέχνη τῶν τε περὶ
 τὰς θυσίας καὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰς ἐπωδὰς καὶ 203
 τὴν μαγείαν πᾶσαν καὶ γοητείαν. θεὸς δὲ ἄν-
 5 θρώπῳ οὐ μείγνυται, ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσά
 ἐστὶν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἄν-
 θρώπους, καὶ ἐγρηγορόσι καὶ καθεύδουσι. καὶ
 ὁ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα σοφὸς δαιμόνιος ἀνὴρ, ὁ
 δὲ ἄλλο τι σοφὸς ὢν, ἢ περὶ τέχνας ἢ χειρουρ-
 10 γίας τινάς, βάνουσος. οὗτοι δὲ οἱ δαίμονες
 πολλοὶ καὶ παντοδαποὶ εἰσιν, εἷς δὲ τούτων
 ἐστὶ καὶ ὁ Ἔρως.

Πατὴρ δέ, ἦν δ' ἐγώ, τίνας ἐστὶ καὶ μη-

2 ἱερῶν Stobaeus 3 τὰς τελετὰς B O x Stobaeus: τελετὰς TW 4
 μαγείαν Badham: μαντείαν codd. Stobaeus (sed post μαντική v.
 2 abundat) μαγγανείαν Geel [Jahn Schanz Bury] 6 τῶν ἀνθρώ-
 πων πρὸς θεοὺς καὶ ἐγρηγορότων καὶ καθευδόντων Proclus καὶ
 πρὸς θεοὺς ἀνθρώποις post ἀνθρώπους inser. F.A.Wolf; at cf.
 Leg. 823e [καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεοὺς Heusde Kalitsunakis] 8 σο-
 φός: σοφοδός Stobaeus 9 ὢν om. idem || ἢ (2): ἢ περὶ O x Sto-
 baeus 10 βανουσους O x 11 καὶ BTW Proclus: τε καὶ O x Sto-
 baeus || ἐστὶ om. Stobaeus 13 καὶ μητρός ante τίνας T^{ac} O x

5. Δαιμόνιος εἶν' ἐδῶ ὁ ἐμπνεόμενος ἀπὸ τοὺς δαίμονας,
 ἔχων ἐπομένως μέσα του τὸ δαιμόνιον. Κρατ. 398c: Ταύτη οὖν
 τίθεμαι καὶ ἐγὼ πάντ' ἄνδρα, ὃς ἂν ἀγαθὸς ᾖ, δαιμόνιον εἶναι
 καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, καὶ ὀρθῶς δαίμονα καλεῖσθαι.

6. Πρβλ. τὸ ὠραῖον χωρίον ἐκ τῶν Νόμων 644a, τὸ ὁποῖον
 θὰ ἤμποροῦσε κανεῖς νὰ προσαγάγῃ καὶ σήμερον ἐναντίον τῶν
 ὁπαδῶν τῆς χρησιμοκρατικῆς ἐκπαιδεύσεως: τὴν δὲ εἰς χρήματα
 τείνουσαν ἢ τινὰ πρὸς ἰσχύον ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν
 ἄνευ νοῦ καὶ δίκης (παιδείαν) βάνουσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύ-
 θερον καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι.

7. Διὰ τὸν Σωκράτην εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἔχει γονεῖς ὁ
 Ἔρως, τώρα μάλιστα ποῦ ἔμαθεν ὅτι εἶναι δαίμων. Ὁ Φαῖδρος
 ὁμῶς 178b ἠρνήθη τοῦτο· ἐκεῖνος εἶχεν ὑπ' ὄψει τοῦ τὸν Ἔρωτα
 ὡς κοσμογονικὴν ἀρχήν.

«Αὐτό» εἶπε «εἶναι μία ἱστορία κάπως μεγάλη, ἀλλὰ ἡ
 θὰ σοῦ τὴν διηγηθῶ¹. Τὸν καιρὸν
 Ἔρωτος γοναί λοιπὸν ποῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἡ
 Ἀφροδίτη², οἱ θεοὶ εἶχαν τραπέζι
 μαζί με τοὺς ἄλλους καὶ τῆς Μήτηδος ὁ υἱὸς ὁ Πόρος³.
 Ὄταν ἀπόφαγαν, ἦλθεν ἡ Πενία⁴ νὰ ἐπαιτήσῃ, ὅπως
 ἦτο φυσικὸν εἰς μίαν τόσον μεγάλην διασκέδασιν·
 ἐστέκετο λοιπὸν ἐκεῖ πρὸς τὴν εἴσοδον. Ὁ Πόρος
 τότε μεθυσμένος ἀπὸ τὸ νέκταρ (κρασί δὲν ὑπῆρχεν
 ἀκόμη⁵) κατέβη, ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τοῦ Διὸς τὸν κῆπον⁶,
 καὶ μετὰ τὸ κεφάλι βαρὺ ὅπως ἦτον, ἔπεσε καὶ ἀπεκοι-
 μήθη. Ἡ Πενία τότε μέσα εἰς τὴν ἀπορίαν τῆς συνέ-
 λαβε τὸ σχέδιον⁷ ν' ἀποκτήσῃ παιδί ἀπὸ τὸν Πόρον.
 Πηγαίνει λοιπὸν καὶ πλαγιάζει κοντά του· ἔτσι ἀπέ-
 κτησε τὸν Ἔρωτα⁸. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐγένετο ὁ
 Ἔρως τῆς Ἀφροδίτης συνοδὸς καὶ ὑπηρέτης⁹, ἐπει-
 δὴ ἐγεννήθη εἰς τὰ γενέθλιά της καὶ συγχρόνως
 ἐπειδὴ ἐμφύτως εἶν' ἐρωτευμένος μετὰ τὸ ὠραῖον, ἡ δὲ
 Ἀφροδίτη εἶναι ὠραία.

Ὡς υἱὸς λοιπὸν τοῦ Πόρου καὶ τῆς Πενίας ποῦ

1. Ἡ περικοπὴ αὐτὴ, περίφημος εἰς τὴν Ἀρχαιότητα, ἀνε-
 φέρετο ὑπὸ τῶν ρητοροδιδασκάλων ὡς παράδειγμα ὠραίας καὶ
 ἀφελοῦς διηγήσεως (Θέων 2 σ. 66 Sp. Ἑρμογένης περὶ ἰδεῶν
 II 4 σ. 330 Rabe).

2. Δὲν πρόκειται ἐπομένως περὶ τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης, ἡ
 ὁποία ἐγεννήθη εἰς τὸν ἀφρόν τοῦ πελάγους. Ἀλλωστε διάκρισις
 τῶν δύο Ἀφροδιτῶν δὲν γίνεται καὶ εἶν' ἀντίθετος πρὸς τὸ ὅλον
 πνεῦμα τοῦ λόγου τῆς Διοτίμας, ὅπου ὁ Ἔρως ὑφ' ὅλας τοὺς
 ἐκδηλώσεις, τὴν σαρκικὴν καθὼς καὶ τὴν αἰθεριωτέραν, συνδυά-
 ζεται εἰς ἐνιαίαν καθολικὴν σύλληψιν.

3. Μῆτις, ἡ πρώτη τοῦ Διὸς σύζυγος, εἶναι ἡ προσωποποίη-
 σις τῆς πρακτικῆς εὐφυΐας (πολύμητις εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς, ποῦ
 εὗρίσκει μηχανὴν δι' ὅλα)— πλεῖστα θεῶν τε ἰδυῖα ἰδὲ θνητῶν
 ἀνθρώπων (λέγει ὁ Ἡσίοδος, (Θεογ. 886). Ἐντεῦθεν θεωρεῖται μῆ-
 τηρ τοῦ Πόρου, ὁ ὁποῖος εἶν' ἡ προσωποποίησις τῆς ἐπινοίας καὶ
 τοῦ μέσου πρὸς λύσιν μιᾶς δυσκολίας ἢ ἱκανοποίησιν μιᾶς ἀνάγ-
 κης, ὅχι τῆς ἰδιότητος ἐκείνης, δυνάμει τῆς ὁποίας εὗρίσκεται ἡ
 λύσις, ἀλλὰ αὐτῆς ταύτης τῆς εὐρέσεως, ὡς πράξεως, ἡ καὶ
 αὐτοῦ τοῦ μέσου. Ἐντεῦθεν ἡ σημασία τῶν λέξεων εὐπορία (ποῦ
 εἶναι κάτι διάφορον τοῦ πλούτου) καὶ ἀπορία.

4. Ἡ Πενία προσωποποιεῖται ὡς ἐπαίτις καὶ εἰς τὸν Πλοῦ-
 τον 415κεξ. τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅστις ἀνεβιβάσθη τὸ 388 ὀλίγα
 ἔτη πρὸ τῆς συγγραφῆς τοῦ Συμποσίου. Ἔρχεται μετὰ τὸ δεῖ-
 πνον, διότι τρέφεται μετὰ τὰ περισσεύματα τῆς τραπέζης.

τρός ; — Μακρότερον μὲν, ἔφη, διηγήσασθαι, b
 ὅμως δέ σοι ἔρῳ. ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη,
 ἡστιῶντο οἱ θεοί, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος
 υἱὸς Πόρος. ἐπειδὴ δὲ ἐδείτνησαν, προσαιτή-
 5 σουσα οἶνον δὴ εὐωχίας οὔσης ἀφίκετο ἡ Πενία,
 καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς
 τοῦ νέκταρος (οἶνος γὰρ οὕτω ἦν) εἰς τὸν τοῦ
 Διὸς κῆπον ἐξελθὼν βεβαρημένος ἠΐδεν. ἡ οὖν
 Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν
 10 παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνε- c
 ταί τε παρ' αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ
 δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων
 γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γε-
 νεθλοῖς καὶ ἅμα φύσει ἐραστῆς ὧν περὶ τὸ κα-
 15 λὸν καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης.

Ἄτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὧν ὁ Ἔρως

3 ἡστιῶντο W²T (ἡστιῶντο B): εἰστιῶντο B²T²W [Jahn Rettig Schanz Hug Bury] ἡστιῶντο Ox || οἱ θεοὶ om. Hermogenes || ἄλλοι θεοὶ idem 4 προσαιτήσουσα: προσαιτῆς οὔσα B προσαιτῆς οὔσα Origenes 5 οἶνον: οἶα Eusebius 8 ἐξελθὼν Ox: εἰσελθὼν (et Plotinus III 5,8 (codd. 12 δὴ καὶ: δὴ W 14 καὶ om. Origenes || ἐραστῆς del. Badham 15 καὶ ὧς Bury

5. Περίεργος αὐτὴ ἡ παρατήρησις. Οὕτως ἡ ἄλλως καὶ μετὰ τὴν εὑρεσιν τοῦ οἴνου οἱ θεοὶ ἔπιναν νέκταρ (Ὁμ. Ε 341). Προφανῶς θέλει νὰ τονίσῃ ὁ Σωκράτης ὅτι ἡ μέθη προϋπῆρχε τοῦ οἴνου καὶ τοῦ Διονύσου, ὁ ὁποῖος τὴν εἰσήγαγε· ἐγεννήθη μὰζι μὲ τοὺς θεοὺς.

6. Οἱ Κῆποι τοῦ Διὸς, ἓνα εἶδος Ἐδέμ τῶν Ἑλλήνων, ἀναφέρονται καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους fr. 297. Φυσικὰ πρόκειται περὶ εἰκόνης ποιητικῆς, καὶ ὄχι περὶ πραγματικῆς θρησκευτικῆς δοξασίας τοῦ λαοῦ.

7. Ὁ Σωκράτης τὸ χαρακτηρίζει ὡς ἐπιβουλήν, ἐρωτικὴν φυσικὰ (πρβλ. 203d).

8. Ἀνάλογος τρόπος τεκνογονίας εἶναι καὶ ὁ περιγραφόμενος ὑπὸ τῆς Π. Διαθήκης μεταξὺ τοῦ Λῶτ καὶ τῶν θυγατέρων του (Γέν. 19,30 κεξ.).

9. Πρβλ. 180d οὐκ ἔστιν ἄνευ ἔρωτος Ἀφροδίτη, καὶ Ἡσιόδ. Θεογ. 201. Κατὰ τ' ἄλλα ὁ Ἔρως εἰς τὸ Συμπόσιον ἀναφέρεται εἰς τοὺς παῖδας, δὲν ἔχει ἐπομένως ἰδιαιτέραν σχέσιν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.

εἶναι ὁ Ἔρως, συμβαίνει ὥστε ἡ κατάστασις του νὰ εἶναι ἡ ἐξῆς: Πρῶτα πρῶτα εἶναι αἰω-
 Ἔρωτος τρόπος νίως πτωχὸς καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ἀ-
 παλὸς καὶ ὠραῖος, ὅπως τὸν φαντά-
 ζεται ὁ κόσμος¹. Ἀντιθέτως εἶναι τραχὺς καὶ ἀπερι-
 ποίητος καὶ ἀνυπόδυτος καὶ ἄστεγος² πλαγιάζει πάν-
 τοτε χάμω καὶ χωρὶς στρώματα, κοιμᾶται εἰς τὸ
 ὑπαιθρον, εἰς τὰ κατώφλια, καὶ τοὺς δρόμους, ἔχει
 τῆς μητέρας του τὸ φυσικόν, διαρκῆ ἐπομένως
 σύντροφον τὴν στέρησιν. Ἀφ' ἑτέρου κατὰ τοῦ πα-
 τέρα του τὸ φυσικόν, εἶναι παγιδευτὴς πανοῦργος
 τῶν ὠραίων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν, εἶναι γενναῖος καὶ
 ριψοκίνδυνος καὶ ἐνεργητικὸς³, κυνηγὸς φοβερός,
 ἐξυφαίνων νέα διαρκῶς σχέδια⁴, τῆς φρονήσεως ἐπι-
 θυμητὴς καὶ ἐπινοητητικὸς, τὴν γνῶσιν ζητῶν ἐπὶ
 ζωῆς, τρομερὸς εἰς τὸ νὰ μαγεύῃ μὲ γοητείας, μὲ βό-
 τανα, μὲ λόγια ὠραῖα⁴. Μὲ ἀθάνατον ὅμοιος δὲν εἶναι
 εἰς τὴν φύσιν του οὔτε μὲ θνητόν, ἀλλὰ ἐντὸς μιᾶς καὶ
 τῆς αὐτῆς ἡμέρας, πότε ἀνθεῖ καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορίαν
 εὔρη, πότε ἀποθνήσκει καὶ πάλιν ξαναζωντανεύει, χά-
 ρις εἰς τὴν πατρικὴν του φύσιν⁵ καὶ πάλιν ὅ,τι ἀποκτᾷ
 κάθε φοράν, τοῦ φεύγει διαρκῶς μέσ' ἀπὸ τὰ δάκτυ-

1. Ἡ περιγραφή εἶναι τελείως ἀντίθετος πρὸς ὅ,τι οἱ πολλοὶ παραδέχονται, καὶ τῶν πολλῶν τούτων ὁ ἀντιπρόσωπος (ἴσον καὶ νὰ καμώνεται πῶς ξεχωρίζει 194c), ὁ Ἀγάθων. Διὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ πολλοῦ κόσμου, ὅπως ἐκδηλώνεται καὶ εἰς τὰς πλαστικὰς τέχνας, ὁ Ἔρως εἶναι ἀπαλὸς (195e), ὠραῖος (195a) ὑγρὸς (196a) κλπ. Οἱ ἀρχαῖοι ἤδη παρατήρησαν, ὅτι ὁ Πλάτων περιγράφει ἐδῶ τὸν Ἔρωτα μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Σωκράτους, ἀτεχνῶς ὡς εἰς αὐτὸν ἔσκωπον ἐν Διονυσίοις οἱ κωμῶδοι (Μάξιμος Τύριος 18,4). Ἀλλωστε τὸ λέγω: ὁ Ἔρως εἶναι φιλόσοφος 204b.

2. Ἰτης (ἐκ τοῦ ἰέναι) εἶναι ἐκεῖνος ποὺ βαδίζει θαρραλέος πρὸς τὰ ἐμπρὸς πάντοτε· σύντονος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἐντεταμένους καὶ συγκεντρωμένους τὰς δυνάμεις του.

3. Ἡ εἰκὼν ἦτο συνήθης, ἀλλὰ ζωηρῶς ἀκόμη αἰσθητή· πρβλ. Πρωταγ. 309a ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν. Ἀπ' αὐτὴν προῆλθεν ἡδη τὸν 4. αἰῶνα ἡ παράστασις τοῦ Ἔρωτος μὲ τόξον καὶ βέλη.

4. Ἡ μετάφρασις ἀποδίδει τὸ νόημα μᾶλλον ἢ τὰς λέξεις. Εἰς τὸν λόγον ἀπέδιδαν ἡδη οἱ σοφισταὶ μαγικὰς δυνάμεις (Γοργίου Ἑλένη 8—14), διότι μὲ τὴν ὑποβολὴν ποὺ ἐξασκοῦν αἱ ὠραῖαι φράσεις, ἡ ζωηρὰ ἀπαγγελία ἢ τὰ δυνατὰ ἐπιχειρήματα εἰς τὴν ψυχὴν του, γίνεται ὁ ἀκροατὴς πειθήνιον ὄργανον τῆς βουλήσεως

ἐν τοιαύτῃ τύχῃ κατέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης
 αἰεὶ ἐστὶν καὶ πολλοῦ δεῖ ἀπαλός τε καὶ καλός,
 οἶον οἱ πολλοὶ οἷονται, ἀλλὰ σκληρὸς καὶ αὐ-
 χμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄοικος, χαμαιπετὴς d
 5 αἰεὶ ὢν καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς
 ὑπαίθριος κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν
 ἔχων, αἰεὶ ἐνδεία ξύνοικος. κατὰ δὲ αὖ τὸν πα-
 τέρα ἐπίβουλος ἐστὶ τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγα-
 θοῖς, ἀνδρεῖος ὢν καὶ ἴτης καὶ σύντονος, θη-
 10 ρευτὴς δεινός, αἰεὶ τινὰς πλέκων μηχανάς, καὶ
 φρονήσεως ἐπιθυμητὴς καὶ πόριμος, φιλοσοφῶν
 διὰ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης καὶ φαρμα-
 κεὺς καὶ σοφιστής. καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυ- e
 κεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς
 15 ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ
 δὲ ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκει διὰ τὴν
 τοῦ πατρὸς φύσιν· τὸ δὲ ποριζόμενον αἰεὶ ὑπεκρεῖ,

1 πένης B corr. B² 2 δεῖ: δὴ W 6 ὑπαίθριοις T 8 τοῖς (2)
 om. Ox 10 δεινός om. Paris 1810 Themistius || τινὰς πλέκων:
 προσπλέκων Origenes δεινῶς πλέκων Themistius || μηχανάς: αμοι-
 βας (?) Ox² || καὶ del. Sykutris 11 πόριμος φιλοσοφῶν TW Ox²
 Origenes: πορισμός φιλοσόφων B φρονιμος φιλοσοφῶν (?) Ox¹
 Themistius? 12 τοῦ βίου del. Jahn || καὶ om. Ox 14 αὐτῆς
 om. Ox 15 τε om BOx || ὅταν εὐπορήσῃ post ἀναβιώσκειται trp.
 Wilamowitz del. Jahn 16 πάλιν δέ: πάλιν, πάλιν δέ Ox² Origenes
 17 ποριζόμενον W

τοῦ λέγοντος, ὅπως καὶ ὁ μαγευμένος. Πρβλ. Δημ. 18,276 δεινὸν
 καὶ γόητα καὶ σοφιστὴν καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. Καὶ τὸν Ἀ-
 δην ὀνομάζει ὁ Πλάτων σοφιστὴν (Κρατ. 403e), διότι ξέρει πῶς
 νὰ πλανεύῃ τοὺς ἀνθρώπους, πού πηγαίνουν ἐκεῖ κάτω, καὶ ἔτσι
 καὶ δὲν θέλουν εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον (ὅχι πῶς δὲν ἔμπορουν
 καθὼς φαντάζεται ὁ κόσμος) νὰ ξαναγυρίσουν πλέον. Σοφιστὴν
 λέγει τὸν Ἑρώτα καὶ ὁ Ξενοφῶν Κύρ. Παιδ. 6,1,41.

5. Αἱ ἀπότομοι μεταπτώσεις ἀπὸ τῆς αἰσιοδοξίας εἰς τὴν
 μελαγχολίαν, ἀπὸ τὴν μεγάλην ζωτικότητα εἰς χαυνότητα, εἶναι
 χαρακτηριστικὰ τῆς ψυχολογίας τοῦ ἐρωτευμένου. Αὐταὶ ὅμως αἱ
 ἀντιθέσεις ὑπάρχουν καὶ εἰς τοῦ φιλοσοφοῦντος τὴν ψυχὴν, ὁ
 ὁποῖος αἰσθάνεται ζωηρὰν καὶ διαρκὴ μέσα τοῦ τὴν ἀντινομίαν
 μεταξὺ τῆς ιδέας καὶ τῆς πραγματικότητος, τοῦ ποθητοῦ καὶ τοῦ
 δυνατοῦ.

λα'. Ἐτσι οὔτε ἄπορος ποτὲ τελείως εἶν' ὁ Ἔρως, οὔτε πλούσιος εἰς μέσα.

Καὶ πάλιν, εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον μεταξὺ σοφίας καὶ μωρίας². Τὰ πράγματα δηλαδή ἔχουν ὡς

ἐξῆς: Θεὸς κανέναν δὲν φιλοσοφεῖ,

Ἔρως οὔτε ποθεῖ σοφὸς νὰ γίνη, ἀφοῦ εἶ- 204
φιλόσοφος ναι· ὁμοίως καὶ οἷοσδήποτ' ἄλλος εἶ-
ναι σοφός, δὲν φιλοσοφεῖ³. Ἀφ' ἑτέ-

ρου οὔτε οἱ μωροὶ φιλοσοφοῦν, οὔτε ποθοῦν σοφοὶ νὰ γίνουν. Διότι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ κακὸν τῆς μωρίας, τὸ ὅτι, χωρὶς νὰ εἶναι κανεὶς ὠραῖος καὶ καλὸς καὶ φρόνιμος, εἶναι ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐκείνου ἐπομένως, ποὺ δὲν φαντάζεται ὅτι τοῦ λείπει τίποτε, δὲν ἔχει τὸν πόθον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δὲν φαντάζεται πῶς τοῦ χρειάζεται⁴. «Καὶ ποῖοι εἶναι τότε οἱ φιλοσοφοῦντες, Διοτίμα» ἠρώτησα ἐγὼ «ἀφοῦ δὲν εἶναι μήτε οἱ σοφοὶ μήτε οἱ μωροί;» «Μὰ αὐτὸ ἐπιτέλους» εἶπε «εἶναι καὶ εἰς ἓνα παιδί φανερόν⁵: ἀκριβῶς ὅσοι b
εὐρίσκονται εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τῶν δύο. Μεταξὺ αὐτῶν θὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ Ἔρως. Διότι ἡ σοφία ἀνήκει φυσικὰ εἰς τὰ ὠραιότερα πράγματα· ὁ Ἔρως εἶναι ἔρως πρὸς τὸ ὠραῖον· κατ' ἀνάγκην ἄρα ὁ Ἔρως εἶναι φιλόσοφος⁶, καὶ ὡς φιλόσοφος ποὺ εἶναι, εὐρίσκε-

1. Ὑπεκρεῖ σημαίνει κυρίως: διαρρέει ἀπὸ κάτω. Ἡ εἰκὼν εἶναι ἀπὸ τὸν τρυπημένον πίθον τῶν Δαναϊδων. Ἐτσι καὶ ὁ ἔρω-
τευμένος, ὅσον περισσότερο χαίρεται τὴν παρουσίαν τοῦ ἀγα-
πημένου προσώπου, τόσον τὴν διψᾷ περισσότερο.

2. Ἀμάθεια εἰς τ' ἀρχαῖα ἑλληνικὰ σημαίνει καὶ τὴν στέ-
ρησιν γνώσεων (μαθημάτων), ὅπως καὶ σήμερον, ἀναφέρεται δη-
λαδὴ εἰς τὸ ὕλικόν τῆς γνωστικῆς λειτουργίας· σημαίνει ὁμοίως καὶ
τὴν ἐλλείπουσαν ἢ ἀτελεῖ γνῶστικὴν λειτουργίαν, τὴν ἀκρισίαν.
Ἄλλωστε μανθάνω ἀρχαῖα ἑλληνικὰ σημαίνει ἐπίσης ἐννοῶ. Ἐδῶ
μᾶλλον τὸ δεύτερον νοεῖται· τὸ ποσὸν τῶν γνώσεων δὲν ἀπασχο-
λεῖ ποτὲ σοβαρῶς τὴν πλατωνικὴν σκέψιν.

3. Εἰς τὸν Λύσιν 218a λέγεται τοὺς ἤδη σοφοὺς μηκέτι φι-
λοσοφεῖν, εἴτε θεοὶ εἴτε ἄνθρωποι εἰσιν οὗτοι. Βραδύτερον
ὠριμάζει εἰς τὸν νοῦν τοῦ Πλάτωνος ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ ιδιότης
τῆς σοφίας ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ θεῖον καὶ εἶν' ἀνέφικτος
εἰς τοὺς θνητούς. Διὰ μακρῶν τὴν ἀναπτύσσει καὶ τὴν δικαι-
λογεῖ εἰς τὸν μῦθον τοῦ Φαίδρου. Π. χ. πρβλ. 278d τὸ μὲν σο-
φὸν καλεῖν ἑμοίγε μέγα εἶναι δοκεῖ καὶ θεῷ μόνῳ πρέπειν.
Ὑπὸ τελείως διαφορετικὴν ἐννοίαν λέγεται ἐν Τιμ. 24d ἡ Ἀ-
θηνᾶ φιλόσοφός τε καὶ φιλοπόλεμος, ὅχι διότι ποθεῖ τὴν σοφίαν

ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἐρως ποτέ οὔτε πλουτεῖ.

Σοφίας δὲ αὖ καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. 204
ἔχει γὰρ ὧδε· θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ οὐδ' ἐπι-
θυμεῖ σοφὸς γενέσθαι (ἔστι γάρ), οὐδ' εἴ τις
5 ἄλλος σοφός, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ' αὖ οἱ ἀμαθεῖς
φιλοσοφοῦσιν οὐδ' ἐπιθυμοῦσι σοφοὶ γενέσθαι·
αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ
ὄντα καλὸν κάγαθόν μὴδὲ φρόνιμον δοκεῖν
αὐτῷ εἶναι ἱκανόν. οὐκ οὖν ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ οἰό-
10 μενος ἐνδεὴς εἶναι οὐδ' ἂν μὴ οἷται ἐπιδεῖσθαι.
—Τίνες οὖν, ἔφην ἐγώ, ὦ Διοτίμα, οἱ φιλοσοφοῦν-
τες, εἰ μήτε οἱ σοφοὶ μήτε οἱ ἀμαθεῖς;— Δῆλον
δὴ, ἔφη, τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδί, ὅτι οἱ μεταξὺ b
τούτων ἀμφοτέρων, ὧν δὴ καὶ ὁ Ἐρως. ἔστι
15 γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἡ σοφία, Ἐρως δ' ἐστίν
ἔρως περὶ τὸ καλόν, ὥστε ἀναγκαῖον Ἐρωτα
φιλόσοφον εἶναι, φιλόσοφον δὲ ὄντα, μεταξὺ
2 δὲ αὖ καὶ Origenes: τε αὖ καὶ TW τε καὶ B καὶ αυ (αυ s. v.) Ox
δὲ καὶ Sommer 6 σοφοῖς Ox 7 αὐτῷ γὰρ τούτῳ Sydenham [δι' αὐτὸ
dubitanter Vahlen] || χαλεπή Ox del. Hornmel || ἐν ἀμαθίᾳ Richards
8 αὐτὸ B corr. B² 9 ἱκανόν del. Hirschig || οὐκ οὖν B² T² Ox: οὐ-
κ οὖν BTW || ἐπιθυμεῖν Ox¹ 13 δὴ: ὅτι B ἐστὶ Rettig del. Badham
14 δὴ Usener: ἂν BTW αν εἰη Ox Maas αὖ Vinbob. 21 εἰς Bury
del. Rückert 16 ἔρως del Kvicala

ποῦ δὲν ἔχει, ἀλλὰ διότι ἀρέσκεται νὰ βλέπῃ πῶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ
συγκεκριμένως οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς, καλλιεργοῦν τὴν σοφίαν.

4. Μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀνωτέραν πνευματικότητα (φιλο-
σοφία) ὑπερπηδᾷ κανεὶς ἤδη τὴν κατάστασιν τῆς ἀμαθείας, διὰ
δύο λόγους: πρῶτον διότι αὐτὸ τοῦτο τὸ ξεκίνημα πρὸς τὴν σο-
φίαν, πρὸς κάτι δηλαδὴ θεῖον, εἶναι ἀπόδειξις συγγενείας ψυχι-
κῆς πρὸς τὸ θεῖον ἐνσυνειδήτου· ἔπειτα διότι σημαίνει ἀπαλλα-
γὴν ἀπὸ τοῦ μεγαλύτερου κακὸν τῆς ψυχῆς, τὴν πνευματικὴν ὀλι-
γάρκειαν (Σοφιστ. 229c, 230a).

5. Ἡ Διοτίμα χάνει τὴν ὑπομονὴν τῆς μετὰ τὴν δυσμάθειαν
τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος ἐλησμόνησε καὶ πάλιν τὴν κατηγορίαν
τῶν μεταξὺ, περὶ τῆς ὁποίας ἔγινε πρὸ ὀλίγου τόσος λόγος. Καὶ
δι' αὐτὸ φέρεται ὡς περ οἱ τέλει σοφισταί· πρβλ. Εὐθύδ. 279d.

6. Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἐρωτος ἐξηγεῖται ἐδῶ ὡς μερικὴ ἐκδή-
λωσις τῆς ἀνατάσεώς του πρὸς κάθε τι ὡραῖον. Εἶναι ὁμοίως ἡ σο-
φία ὅχι μόνον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν κάτι ὡραῖον, ἀλλὰ καὶ αἰσθησις
παντὸς ὡραίου.

μεταξύ τῆς σοφίας καὶ τῆς μωρίας. Ὀφείλεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὴν καταγωγὴν του· ἐπειδὴ εἶναι ἀπὸ πατέρα μὲν σοφὸν καὶ πολυμήχανον, ἀπὸ μητέρα δὲ ἀμήχανον καὶ ὄχι σοφὴν. Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι, ἀγαπητὲ Σωκράτη, ἡ φύσις τοῦ δαίμονος. Αὐτὸ δὲ ποῦ σὺ ἐξέλαβες ὡς Ἔρωτα — δὲν εἶναι διόλου παράξενον αὐτὸ ποῦ σοῦ συνέβη¹· ἐξέλαβες, ὑποθέτω (καὶ τὸ συμπε- ραίνω ἀπ' ὅσα λέγεις), τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος ὡς Ἔρωτα, ὄχι τὸ ὑποκείμενον²· ἐντεῦθεν, νομίζω, ἀντίκρυζες τὸν Ἔρωτα ὡς κάτι πανεύμορφον. Διότι ὄντως τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος εἶναι ὠραῖον, τρυφερόν³, τέλειον, ἀξιομακάριστον· τὸ ὑποκείμενον ὅμως τοῦ ἔρωτος ἔχει διαφοροτικὴν ἐμφάνισιν⁴, ὅπως ἐγὼ σοῦ τὴν περιέγραψα.

24. Ἐγὼ τότε εἶπα: «Πολὺ καλὰ, ξένη, ἔχεις δίκαιον. Ἔτσι ποῦ εἶναι ὁ Ἔρως, ποῖαν χρησιμότητα⁵ ἔχει διὰ τοὺς ἀνθρώπους;» «Αὐτὸ Ἔρωτος δόσεις ἀκριβῶς» εἶπε «Σωκράτη, θὰ προσ- παθήσω τώρα νὰ σοῦ ἀναπτύξω. Ὁ Ἔρως λοιπόν, εἶπαμεν, εἶναι τοιαύτης φύσεως καὶ

1. Τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως (δὲν δὲ οὐ ᾤθης Ἔρωτα εἶναι) ἡ ἀπόδοσις εἶναι· τὸ ἐρώμενόν ἐστιν, οὐ τὸ ἐρᾶν. Παρενεβλήθη ὅμως ἡ ἐξ εὐγενείας ὑπαγορευθεῖσα παρατήρησις, ὅτι δὲν εἶναι παράξενον ποῦ ἐσχημάτισες αὐτὴν τὴν ἰδέαν, καὶ ἔτσι ἐδημιουργήθη τὸ ἀνακόλουθον.

2. Εἰς κάθε προσωποποίησιν αἰσθήματος ἀποδίδετ' ἐποπτικῶς τὸ ἀντικείμενον πρῶτα καὶ ἔπειτα τὸ ὑποκείμενόν του. Αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ σειρὰ π. χ. τὸν θάνατον πρῶτα ὡς σκελετὸν ἢ ὡς ὠχρὸν λείψανον ἀναπαριστάνομεν, ἔπειτα ὡς ἓνα θλιμμένον ἔφηβον. Αὐτὸ ποῦ συνέβη εἰς τὸν Ἀγάθωνα, παρατηρεῖται γενικῶς εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὰς πλαστικὰς τέχνας: ἔρως εἶναι μαζὶ καὶ τὸ αἰσθημα καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ αἰσθήματος (Πρβλ. καὶ τὴν χρῆσιν σήμερον τῆς λέξεως ἀγάπη, ποῦ σημαίνει καὶ τὸ ἀγαπώμενον πρόσωπον). Ἐναν Ἔρωτα αὐχμηρὸν καὶ τραχὺν κανέννας καλλιτέχνης δὲν θὰ ἐζωγράφιζεν. Ἀλλωστε καὶ αὐτὸ τὸ ὀδυνηρὸν αἰσθημα τοῦ πόθου καὶ τοῦ πόνου, ποῦ δημιουργεῖ ὁ ἔρως, αἰσθανόμεθα ὡς τὸ ὠραιοτέρον μέρος τοῦ ψυχικοῦ μας βίου. Ὁ Σωκράτης ὅμως ἔχει δίκαιον νὰ σταματήσῃ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ἐρώντος, διότι διὰ τοὺς ἀρχαίους ὁ ἔρως εἶχε πάντοτε ἓνα χαρακτῆρα ἐνεργητικώτερον (πάντοτε ἦτο ἔρως τινός), ἰδιαιτέρως μάλιστα ἐκεῖ ὅπου ἀπεκλείετο σχεδὸν ἡ ἀμοιβαιότης, ὅπως εἰς τὸν ἔρωτα τὸν παιδικόν.

εἶναι σοφοῦ καὶ ἀμαθοῦς. αἰτία δὲ αὐτῷ καὶ
 τούτων ἢ γένεσις· πατρὸς μὲν γὰρ σοφοῦ ἐστι
 καὶ εὐπόρου, μητρὸς δὲ οὐ σοφῆς καὶ ἀπόρου.
 ἢ μὲν οὖν φύσις τοῦ δαίμονος, ὃ φίλε Σώκρα-
 5 τες, αὕτη. ὃν δὲ σὺ ῥήθης "Ερωτα εἶναι, θαυ-
 μαστὸν οὐδὲν ἔπαθες· ῥήθης δέ, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ c
 τεκμαιρομένη ἐξ ὧν σὺ λέγεις, τὸ ἐρώμενον
 "Ερωτα εἶναι, οὐ τὸ ἐρῶν· διὰ ταυτὰ σοι, οἶμαι,
 πάγκαλος ἐφαίνετο ὁ "Ερως. καὶ γὰρ ἔστι τὸ
 10 ἐραστὸν [τὸ] τῷ ὄντι καλὸν καὶ ἀβρὸν καὶ τέ-
 λεον καὶ μακαριστόν· τὸ δέ γε ἐρῶν ἄλλην
 ιδέαν τοιαύτην ἔχον, οἷαν διήλθον.

24. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Εἶεν δὴ, ὃ ξένη· καλῶς
 γὰρ λέγεις. τοιοῦτος ὧν ὁ "Ερως τίνα χρεῖαν
 15 ἔχει τοῖς ἀνθρώποις; — Τοῦτο δὴ μετὰ ταῦτ',
 ἔφη, ὃ Σώκρατες, πειράσομαί σε διδάξαι. ἔστι
 μὲν γὰρ δὴ τοιοῦτος καὶ οὕτω γεγονώς ὁ "Ερως·

7 ελεγεσ Ox¹ 8 ειναι ερωτα Ox Maas || οιομαι Ox 10 το del.
 Badham; post ὄντι trp. Kvicala || ἀβρόν: αγαθον Ox¹ 14 δὲ ὧν
 Stephanus 17 καὶ οὕτω s. x. add. Ox²

3. 'Αβρόν (λέξις ποιητική μᾶλλον) εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ ἀπα-
 λὸς τοῦ 'Αγάθωνος· προέρχονται καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὴν ἰδίαν ρίζαν
 τοῦ ἄπτομαι.

4. 'Εδῶ ἡ λέξις ιδέα ἔχει τὴν πρωταρχικὴν ἐτυμολογικὴν
 τῆς σημασίαν (ἐκ τοῦ εἶδον): εἶναι ὅ,τι παρουσιάζεται εἰς τὴν ὄρα-
 σίν ἕνα πᾶγμα. 'Επειδὴ ὁμοῦς ἡ ὄρασις εἶναι ἡ αἴσθησις,
 ποῦ εἰσδύει βαθύτερον καὶ ἀκριβέστερον τῶν ἄλλων εἰς τὴν φύ-
 σιν τῶν πραγμάτων (ἀντίληψις χαρακτηριστικὴ τῆς ἐλληνικῆς ψυ-
 χῆς τῆς κατ' ἐξοχὴν ὀπτικῆς), διὰ τοῦτο ιδέα κατήντησε νὰ ση-
 μαίνει τὴν φύσιν ἑνὸς πράγματος. 'Ἡ σημερινή τῆς σημασία
 εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης ἀνακαλύψεως τοῦ Πλάτωνος, ὅτι
 ἡ ἀληθινὴ φύσις τῶν πραγμάτων δὲν εἶναι ὅ,τι προσφέρεται εἰς
 τὰς αἰσθήσεις, ἀλλ' ὅ,τι ἡ νοητικὴ ἐνέργεια εἰς τὴν καθαρότητά
 τῆς συλλαμβάνει.

5. Μὲ τὸ χρεῖαν δηλώνεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προηγουμένως
 ὠνομάσθη δόσεις 195a καὶ κατόπιν θὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἔργα 201c.

τοιαύτης καταγωγῆς, στρέφεται δέ, κατὰ τὸν ἰσχυρισμόν σου¹, πρὸς τὰ ὠραῖα. Ἄν μᾶς ἐρωτοῦσεν ὁμῶς κανέννας: Ὑπὸ ποῖαν ἔννοιαν στρέφεται ὁ Ἔρως πρὸς τὰ ὠραῖα², Σωκράτη καὶ Διοτίμα; — ἢ μᾶλλον, πρὸς μεγαλυτέραν σαφήνειαν, ὡς ἐξῆς: Ἀγαπᾷ ὁ ἐρωτευμένος τὰ ὠραῖα³ τί κυρίως ἀγαπᾷ;» «Νὰ γίνουν ἰδικά του⁴» εἶπα τότε ἐγώ. «Ἐντούτοις ἡ ἀπάντησίς σου» εἶπε «χρειάζεται ἀκόμη ἓνα παρόμοιον ἐρώτημα: Τί θὰ κερδίσῃ ἐκεῖνος ποῦ θ' ἀποκτήσῃ τὰ ὠραῖα;» Τῆς εἶπα ὅτι δὲν εἶχα πλέον τόσον πρόχειρον ἀπάντησιν εἰς τοῦτο τὸ ἐρώτημα. «Καλὰ» εἶπε: «ὑπόθεσε τώρα, ὅτι ἐπιφέρει μίαν τροποποίησιν καὶ θέτει ἀντὶ τοῦ ὠραίου τὸ ἀγαθόν, καὶ σ' ἐρωτᾷ: Ἀπάντησέ μου, Σωκράτη: ἀγαπᾷ ὁ ἐρωτευμένος τ' ἀγαθὰ⁵ τί κυρίως ἀγαπᾷ;» «Νὰ γίνουν ἰδικά του» εἶπα ἐγώ. «Καὶ τί ἔχει νὰ κερδίσῃ ἐκεῖνος, ποῦ θὰ γίνουν ἰδικά του τ' ἀγαθὰ;» «Εἰς αὐτὸ μοῦ εἶν' εὐκολώτερον νὰ εὕρω ἀπάντησιν» εἶπα: «θὰ γίνῃ εὐδαίμων⁶». «Πράγματι» προσέθεσε «διὰ τῆς κατο- 205
χῆς τῶν ἀγαθῶν εἶν' εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, οὔτε εἶν' ἀνάγκη νὰ ἐρωτήσωμεν περαιτέρω: πρὸς τίνα σκοπὸν θέλει νὰ εἶν' εὐδαίμων ὅποιος τὸ θέλει; Τοῦναντίον ἡ ἀπάντησις μᾶς παρουσιάζεται ὡς τελειωτική⁷». «Ἀλήθεια εἶναι» εἶπα ἐγώ.

«Αὐτὴν τώρα τὴν θέλῃσιν καὶ τὸν ἐρωτα τοῦτον

1. Καὶ κατωτέρω 206e ὡς σὺ οἶε. Εἶναι, κυρίως εἰπεῖν, τοῦ Ἀγάθωνος ἡ γνώμη 197b, τὴν ὁποῖαν ἀποδέχεται προσωρινῶς ἐδῶ ἡ Διοτίμα· κατωτέρω θὰ τὴν συμπληρώσῃ.

2. Τὸ καλὸν καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις δὲν εἶναι γενικὴ διαιρετική, ἀλλ' ἀντικειμενική. Ἐπομένως τὸ τί δὲν εἶν' ἐδῶ κατηγορούμενον εἰς τὸ ἔστι, ἀλλ' αἰτιατική τοῦ κατὰ τι. Τὸ πρᾶγμα ὁμῶς δὲν εἶναι τόσον πρόδηλον καὶ ἡ Διοτίμα ἀναγκάζεται νὰ εὕρῃ σαφεστέραν διατύπωσιν.

3. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Σωκράτους ἐγκλείει μίαν ταυτολογίαν, ἀφοῦ ὁ Ἔρως στερεῖται ἤδη τοῦ καλοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Διοτίμα ἐλέχθη ἤδη ὅτι ζητεῖ ἀπὸ τὸν Σωκράτη νὰ τὴν συμπληρώσῃ.

4. Ἡδὴ 202c ὑπεδηλώθη ἡ σχέσις πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν: εὐδαίμονας τοὺς τὰγαθὰ καὶ καλὰ κεκτημένους. Ὡστε ἡ πρώτη (καὶ γενικωτάτη ὁμῶς) δόσις τοῦ Ἐρωτος εἶν' ἡ εὐδαιμονία.

ἔστι δὲ τῶν καλῶν, ὡς σὺ φῆς. εἰ δέ τις ἡμᾶς
 ἔροιτο· Τί τῶν καλῶν ἐστὶν ὁ ἔρως, ὦ Σώκρα-
 τές τε καὶ Διοτίμα· ὦδε δὲ σαφέστερον· Ἐρᾷ
 ὁ ἐρῶν τῶν καλῶν· τί ἐρᾷ; Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι
 5 Γενέσθαι αὐτῷ.— Ἄλλ' ἔτι ποθεῖ, ἔφη, ἢ ἀπό-
 κρισις ἐρώτησιν τοιάνδε· Τί ἔσται ἐκείνῳ, ὃ ἂν
 γένηται τὰ καλὰ; Οὐ πάνυ ἔφην ἔτι ἔχειν ἐγὼ
 πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν προχείρως ἀποκρίνα-
 σθαι.— Ἄλλ', ἔφη, ὥσπερ ἂν εἴ τις μεταβαλὼν e
 10 ἀντὶ τοῦ καλοῦ τῷ ἀγαθῷ χρώμενος πυνθά-
 νοιτο· Φέρε, ὦ Σώκρατες, ἐρᾷ ὁ ἐρῶν τῶν ἀγα-
 θῶν· τί ἐρᾷ; — Γενέσθαι, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῷ.
 — Καὶ τί ἔσται ἐκείνῳ, ὃ ἂν γένηται τὰγαθὰ;
 — Τοῦτ' εὐπορώτερον, ἦν δ' ἐγώ, ἔχω ἀποκρίνα-
 15 σθαι, ὅτι εὐδαίμων ἔσται. — Κτήσεται γάρ, ἔφη, 205
 ἀγαθῶν οἱ εὐδαίμονες εὐδαίμονες, καὶ οὐκέτι
 προσδεῖ ἐρέσθαι· Ἴνα τί δὲ βούλεται εὐδαίμων
 εἶναι ὁ βουλόμενος; ἀλλὰ τέλος δοκεῖ ἔχειν ἢ
 ἀπόκρισις.— Ἀληθῆ λέγεις, εἶπον ἐγώ.

20 Ταύτην δὲ τὴν βούλησιν καὶ τὸν ἔρωτα

3 τε om. TW || σαφέστερον· ἐρᾷ· σαφέστερον ἐρῶ· B² vulg: at
 cf. v. 13 5 ἔτι ποθεῖ· ἐπιποθεῖ B 11 ἐρᾷ· ἐρῶ· vulg. ἔροιτο·
 Hermann om. Ven. 184 Schanz εἰ γ' ἐρᾷ Rohde 16 ἀγαθῶν·
 ἀγαθων B || εὐδαίμονες (2) om. Ox¹ 20 δέ· δὴ TW

5. Ἡ εὐδαιμονία ἀναπτύσσεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους,
 Ἠθικὰ Νικομ. 1097a33· θεωρεῖται ὡς ἡ τελευταία ἀξία, τὴν ὁ-
 ποῖαν δὲν ζητεῖ κανεὶς χάριν ἄλλης· ἀπλῶς δὲ τέλεον τὸ καθ'
 αὐτὸ αἰρετὸν καὶ μηδέποτε ἀεὶ δι' ἄλλο. τοιοῦτον δὲ ἡ εὐδαι-
 μονία μάλιστα εἶναι δοκεῖ· τῆς εὐδαιμονίας ἡ ἐπιθυμία ἀνήκει
 εἰς τὰς πρωταρχικὰς ὁρμὰς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ποῦ δὲν
 εἶν' ἐπιδεκτικαὶ πλέον περαιτέρω ἀναλύσεως.

θεωρεῖς πῶς εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους, ὅλοι δηλαδή θέ-
 λουν νὰ ἔχουν παντοτινὰ εἰς τὴν κα-
 τοχήν των τ' ἀγαθὰ; ἢ πῶς ἄλλως τὸ
 εἰδικωτέρου φαντάζεσαι;» «Ἔτσι ἀκριβῶς» εἶπα
 ὁρισμοῦ ἐγώ· «ὅτι εἶναι εἰς ὅλους κοινὰ».
 «Διατὶ τότε, Σωκράτη», εἶπε «δὲν
 λέγομεν δι' ὅλους ὅτι ἔχουν ἔρωτα, ἀφοῦ ὅλοι ἔχουν
 τὸν ἔρωτα τῶν αὐτῶν πραγμάτων καὶ παντοτινὰ, μό- b
 νον λέγομεν ὠρισμένα πρόσωπα πῶς ἔχουν ἔρωτα,
 καὶ ἄλλα πάλιν ὅχι;» «Ἐκπλήττομαι» εἶπα «καὶ ἐγώ».
 «Ἀλλὰ δὲν πρέπει» εἶπε «νὰ ἐκπλήττεσαι¹. Ἀπλού-
 στατα ἔχομεν ἀποχωρίσει προφανῶς ἀπὸ τὸν ἔρωτα
 ὠρισμένον εἶδος αὐτοῦ, καὶ αὐτὸ ὀνομάζομεν ἔρωτα,
 ἀποδίδοντες εἰς αὐτὸ τοῦ συνόλου τὴν ὀνομασίαν,
 ἐνῶ διὰ τὰ ὑπόλοιπα εἶδη μεταχειριζόμεθα ἄλλας
 ὀνομασίας². «Κανένα παράδειγμα;» εἶπα ἐγώ. «Ἴδου
 ἕνα. Γνωρίζεις ὅτι ποιήσεις εἶναι κάτι γενικόν·
 πᾶσα αἰτία μεταβάσεως οἰουδήποτε πράγματος ἀπὸ
 τὴν ἀνυπαρξίαν εἰς τὴν ὑπαρξιν εἶναι ποιήσις, ἐπο-
 μένως καὶ αἱ ἐργασίαι αἱ ὑπαγόμεναι εἰς ὅλας τὰς c
 τέχνας εἶναι εἶδη ποιήσεως, καὶ οἱ ἐνεργοῦντες
 αὐτὰς εἶναι ὅλοι ποιηταί³. «Ἀληθινά». «Μολα-
 ταῦτα» εἶπε «δὲν ὀνομάζονται, καθὼς γνωρίζεις,
 ποιηταί, ἀλλὰ φέρουν διάφορα ὀνόματα, ἐχώρισαν
 δὲ ἀπὸ τὴν γενικὴν ἔννοιαν ποιήσις ἕνα μέρος, τὸ
 ἀσχολούμενον μὲ τὴν μουσικὴν καὶ τοὺς στίχους,
 καὶ τοῦτο ἀποκαλοῦν μὲ τ' ὄνομα τοῦ συνόλου. Πρά-
 γματι ποιήσις ὀνομάζεται αὐτὸ καὶ μόνον, καὶ ποιηταί
 οἱ καλλιεργοῦντες αὐτὸ τὸ τμήμα τῆς ποιήσεως⁴.

1. Ὁ τρόπος ποὺ προχωρεῖ ἡ Διοτίμα ἔχει κάτι τὸ διδασκα-
 λικόν, κατὰ πρόθεσιν φυσικὰ τοῦ συγγραφέως.

2. Ὡστε ἡ χρῆσις τῆς γλώσσης δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς
 τὴν λογικὴν ἀκρίβειαν. Ἡ Διοτίμα ἀντιστρέφει τὰ πράγματα·
 τὸ λογικῶς (καὶ ἐτυμολογικῶς) πρῶτον εἶναι ἡ γενικὴ σημασία,
 ὅχι ἡ ἐξειδικευμένη. Ἀνάλογον παράδειγμα ἔχομεν εἰς τὴν γλῶσ-
 σαν μας τὸ φιλῶ· ἀρχικῶς ἐσήμαινεν ἀγαπῶ· κατόπιν ἐξειδικεύθη
 εἰς τὴν στενωτέραν σημασίαν τοῦ φιλῶ τῷ στόματι, παρσιλι-
 φθέντος τοῦ προσδιορισμοῦ. Ὁ Σωκράτης προτιμᾷ τὸ παράδειγμα
 ποιήσις, διότι ἤδη ὁ Ἀγάθων εἰς τὸν λόγον τοῦ 197a ἔπαιξε μὲ
 τὴν εὐρυτέραν καὶ τὴν στενωτέραν τῆς λέξεως σημασίαν.

3. Ποίησις ὡς δημιουργία ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὀρίζεται δις
 εἰς τὸν Σοφιστὴν 219b· πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν τις ὄν ὕστε-

τοῦτον, πότερα κοινὸν οἶει εἶναι πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάντας τάγαθὰ βούλεσθαι αὐτοῖς εἶναι αἰεὶ, ἢ πῶς λέγεις;— Οὕτως, ἦν δ' ἐγώ· κοινὸν εἶναι πάντων.— Τί δὴ οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, 5 οὐ πάντας ἐρᾶν φαμεν, εἴπερ γε πάντες τῶν αὐτῶν ἐρῶσι καὶ αἰεὶ, ἀλλὰ τινὰς φαμεν ἐρᾶν, b τοὺς δ' οὐ;— Θαυμάζω, ἦν δ' ἐγώ, καὶ αὐτός. —'Αλλὰ μὴ θαύμαζ', ἔφη· ἀφελόντες γὰρ ἄρα τοῦ ἐρωτός τι εἶδος ὀνομάζομεν, τὸ τοῦ ὅλου 10 ἐπιτιθέντες ὄνομα, ἐρωτά· τὰ δὲ ἄλλα ἄλλοις καταχρώμεθα ὀνόμασιν.—"Ὡσπερ τί; ἦν δ' ἐγώ. —"Ὡσπερ τόδε. οἴσθ' ὅτι ποιήσις ἐστὶ τι πολὺ. ἢ γὰρ τῷ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν ἰόντι ὁτῶ- οὖν αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις, ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ 15 πᾶσαις ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶ καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ πάντες ποιηταί.—'Αληθῆ c λέγεις.—'Αλλ' ὁμως, ἦ δ' ἦ, οἴσθ' ὅτι οὐ καλοῦνται ποιηταί, ἀλλὰ ἄλλα ἔχουσιν ὀνόματα, ἀπὸ δὲ πάσης τῆς ποιήσεως ἓν μόριον ἀφορι- 20 σθέν, τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι προσαγορεύεται· ποιήσις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται, καὶ οἱ ἔχοντες τοῦτο τὸ μόριον τῆς ποιήσεως ποιηταί.—'Αληθῆ, ἔφην,

1 εἶναι οἶει W 8 ἄρα om. BT sed. cf. Gorg. 469d 9 ἐρωτός: ἐρῶν-
τος T || τι: ἐν τι Hirschig 13 τῷ Ox: τοι Vindob. 21 τι BTW ὃ
Ox^mg 17 ἦ δ' ἦ Bekker: ἥδη codd. ἥδη Ox || οὐ om. W 18 ἔχου-
σιν B ἰσχουσιν Sauppe coll. 205d 19 τῆς ποιήσεως del. Hirschig ||
μόριον: μόνον W corr. W⁹ 22 τοῦτο (1): ταῦτα Ox [τὸ μόριον
τῆς ποιήσεως del. Vahlen] 25 εφην λεγεις Ox: λέγεις, ἔφην BTW

ρον εἰς οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον
ποιεῖσθαι που φαμέν καὶ κατωτέρω 265b: ποιητικὴν πᾶσαν ἔφα-
μεν εἶναι δύναμιν, ἥτις ἂν αἰτία γίγνηται τοῖς μὴ πρότερον
οὖσιν ὕστερον γίνεσθαι.

4. *Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως ποῖημα διὰ τὸν ἑμμετρον λόγον
ὑποδηλώνει τὸν τεχνητόν του χαρακτήρα, ἐν σχέσει μὲ τὴν καθη-
μερινὴν ὁμιλίαν: ὁ ποιητικὸς λόγος εἶναι ὁ πεποιημένος (ὁ φτεια-
στός) λόγος.

«Σωστά λέγεις» εἶπα. «Τὸ ἴδιον λοιπὸν καὶ μὲ τὸν ἔρωτα. Ὑπὸ τὴν καθολικὴν τοῦ σημασίαν¹, κάθε πόθος τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς εὐδαιμονίας εἶναι ὁ μεγάλωτατος καὶ δολοπλόκος ἔρωτας² κάθε ἀνθρώπου. Ἀλλ' ὅμως διὰ τὰ πρόσωπα μὲν ποὺ ἐπιδίδονται εἰς αὐτὸν κατὰ διαφόρους ἄλλους τρόπους, εἴτε μὲ οἰκονομικὰς ἐνασχολήσεις, εἴτε μὲ τὸ πάθος τῶν πρὸς τὸν ἀθλητισμὸν ἢ πρὸς τὴν ἐπιστήμην³, δι' αὐτὰ δὲν λέγομεν οὔτε πῶς ἐρωτεύονται οὔτε πῶς εἶν' ἐρασταί. Ἀντιθέτως ὅσοι ἀκολουθοῦν καὶ καλλιεργοῦν μετὰ ζήλου ὠρισμένον εἶδος αὐτοῦ, λαμβάνουν τὸ ὄνομα τοῦ ὄλου, ἔρωτες καὶ ἐράων καὶ ἐρασταί⁴». «Καταντᾷ νὰ εἶναι σωστά» εἶπα ἐγὼ «ὅσα λέγεις». «Βέβαια ὑποστηρίζουν ὠρισμένην ἄποψιν⁵» εἶπε «κατὰ τὴν ὁποίαν ἐρωτευμένοι εἶναι ὅσοι ζητοῦν νὰ εὕρουν τὸ ἡμισὺ τῶν⁶ ἢ γνώμη μου ὅμως εἶναι, φίλε μου, ὅτι τοῦ ἔρωτος τὸ ἀντικείμενον οὔτε τὸ ἡμισυ εἶναι οὔτε τὸ ὅλον⁷, ἀνίσως τοῦτο δὲν εἶναι ἀγαθόν⁸. Ἀποδείξεις, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τῶν καὶ

1. Τὸ κεφάλαιον εἶναι κυρίως τὸ ποσὸν τὸ ἐπὶ κεφαλῇς τιθέμενον: οἱ ἀρχαῖοι προσθέτοντες ἔγραφαν τὸ ἄθροισμα ἐπάνω, ὄχι ἀπὸ κάτω· ἐντεῦθεν καὶ ἡ λατινικὴ ὀνομασία *summa* (δηλ. *linea*· ἡ γραμμὴ ποὺ εἶναι ὑψηλότερ⁹ ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας). Ἐδῶ ἀντιτίθεται πρὸς τὸ μόριον. Πρβλ. καὶ Gorg. 463a.

2. Εἶναι φράσις ἀπὸ ἀγνωστον ποιητὴν· ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀκαιρος ἰσως (ἀλλ' ὄχι ἀνακριβής, πρβλ. 203d) χρῆσις τοῦ δολερός. Τὸ παντὶ δὲν πρέπει νὰ συνάψωμεν πρὸς τὸ δολερός, ἀλλὰ νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν Διοτίμαν· θέλει νὰ τονίσῃ ὅτι ὁ ἔρωτες ὑπὸ τὴν ἐννοίαν αὐτὴν ἀνήκει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἐρωτευμένους.

3. Ἡ διάκρισις τοῦ κυρίως ἔρωτος ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν ἔχει χαρακτῆρα προσωρινότητος, ἀνταποκρίνεται δὲ μᾶλλον εἰς τὴν ἐμπειρικὴν τῶν πολλῶν παρατήρησιν. Κατωτέρω θ' ἀποδείξῃ, ὅτι εἰς τὸ βάθος τῆς κάθε φιλοσοφίας εἶναι ἔρωτες, μὲ τὴν εἰδικὴν μάλιστα σημασίαν τοῦ τόκου ἐν καλῷ.

4. Ἡ ποικιλία εἰς τὴν χρῆσιν τῶν πτώσεων, ἔρωτες καὶ ἐρασταί, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ. Ἡ ὀνομαστικὴ ἐτέθη ὅπου πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ὑποκείμενον (πρβλ. Νόμ. 956c), τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ παράθεσις. Τὸ ἔρωτες εἶναι παράθεσις εἰδικῶς εἰς τὸ ὄνομα. Ἡ παρεμβολὴ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐράων διευκολύνει τὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν μίαν πτῶσιν εἰς τὴν ἄλλην, ἀποδεικνύει δὲ ὅτι κάθε διόρθωσις εἶναι περιττὴ καὶ καταστρέφει μὲ τὴν ὁμοιομορφίαν τῆς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ζωηρότητα τοῦ πρωτοτύπου.

λέγεις.—Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ τὸν ἔρωτα. τὸ μὲν κεφάλαιόν ἐστι πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμία d καὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν ὁ μέγιστός τε καὶ δολερὸς ἔρως παντί· ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλη τρε-
 5 πόμενοι πολλαχῇ ἐπ' αὐτόν, ἢ κατὰ χρηματισμὸν ἢ κατὰ φιλογυμναστίαν ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, οὗτ' ἐρᾶν καλοῦνται οὔτε ἐρασταί, οἱ δὲ κατὰ ἓν τι εἶδος λόντες τε καὶ ἐσπουδακότες τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα ἴσχουσιν, ἔρωτά τε καὶ ἐρᾶν
 10 καὶ ἐρασταί. — Κινδυνεύεις ἀληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγειν.— Καὶ λέγεται μὲν γέ τις, ἔφη, λόγος, ὥς οἱ ἂν τὸ ἥμισυ ἑαυτῶν ζητῶσιν, οὔτοι ἐρῶσιν· e ὁ δ' ἐμὸς λόγος οὔτε ἡμίσεός φησιν εἶναι τὸν ἔρωτα οὔτε ὅλου, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ γέ που, ὦ
 15 ἑταῖρε, ἀγαθὸν ὄν. ἐπεὶ αὐτῶν γε καὶ πόδας

3 verba ὁ μέγιστος... παντὶ varie a variis temptata sunt, sed nil opus; poetae enim cuiusdam sunt 5 [αὐτόν et Ox Vahlen] αὐτὸ Vögelin [Jahn Schanz Hug] 9 ἴσχουσιν: εσχόν Ox || ἔρωτα... ἐρασταί del. Schanz || ἔρωτα: ἔρως τε Hertlein [Fleckeis. Jahrb. CV 807] 10 καὶ ἐραστάς Bury del. Kvicala, at cf. Theag. 124e Leg. 956c || κινδυνεύουσι (?) Ox 12 ἑαυτῶν: αὐτῶν W τὸ ἑαυτῶν Sauppe del Usener ante ἥμισυ trp. Schanz 13 εἶναι post ἔρωτα iter. Ox 15 ἐπὶ B corr. B²

5. Ὑπαινιγμὸς εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Ἀριστοφάνους (192e κεξ), ἐναντίον τοῦ ὁποίου θὰ ζητήσῃ κατόπιν ν' ἀπαντήσῃ ἐκεῖνος 212c. Ἡ Διοτίμα βέβαια δὲν ἐπετρέπετο ν' ἀναφέρῃ ὀνομαστί τὸν Ἀριστοφάνη· πόσον ὀλίγον ὅμως κρύπτεται ὁ Σωκράτης ὀπίσω ἀπὸ τῆς Διοτίμας τὸ πρόσωπον, ἀποδεικνύει ἡ κατόπιν προσφώνησις ὦ ἑταῖρε. Μ' αὐτὴν ἀπευθύνεται μᾶλλον ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Ἀριστοφάνην καὶ ὅχι ἡ Διοτίμα πρὸς τὸν Σωκράτην.

6. Ὁ Σωκράτης δὲν ἀνατρέπει, συμπληρώνει μόνον τὴν θεωρίαν τοῦ Ἀριστοφάνους· τὴν μεταφέρει ἀπὸ τὸ καθαρῶς φυσιολογικὸν καὶ ψυχολογικὸν ἐπίπεδον εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἠθικῆς. Τὸ κατόπιν παράδειγμα τὸ διασαφεῖ καλύτερον.

7. Αὐτὴ ἴσα ἴσα ἡ τάσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποδεικνύει ἐκδήλως τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ἠθικὴν προτεραιότητα αὐτοῦ. Εἰς τὴν Πολιτ. 505d παρατηρεῖ ὁ Πλάτων ὠραϊότατα, ὅτι ἐνῶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀρκοῦνται εἰς φαινομενικὸν μόνον κάλλος ἢ δικαιοσύνην, ἀγαθὰ οὐδενὶ ἔτι ἀρκεῖ τὰ δοκοῦντα κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ ὄντα ζητοῦσιν, τὴν δὲ δόξαν ἐνταῦθα ἤδη πᾶς ἀτιμάζει (πρβλ. καὶ Θεαίτ. 177d).

πόδια καὶ χέρια δέχονται ν' ἀποκοποῦν, ἂν τύχη καὶ πεισθοῦν ὅτι τὰ μέλη των εἶναι βλαβερά¹. Διότι δὲν προσκολλᾶται, φρονῶ, εἰς τὰ μέρη τοῦ ἐγώ του ὁ καθέννας, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον τὸ ἀγαθὸν ἀποκαλεῖ ἰδικόν του καὶ μέρος τοῦ ἐγώ του, ξένον δὲ τὸ κακόν². Διότι ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὁποῖον τῶν ἀνθρώπων ὁ ἔρως στρέφεται, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἀγαθόν. "Ἡ 206 μήπως ἔχεις ἀντίθετον γνώμην;» «Μὰ τὸν θεόν» εἶπα «ἐγὼ ὄχι». «Εἶναι ὁμῶς ἄραγε σωστὸν» εἶπε «νὰ λέγωμεν ἀπλῶς ἔτσι³, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἔρωτα πρὸς τ' ἀγαθόν;» «Ναί» εἶπα. «Καλά, καὶ δὲν πρέπει νὰ προσθέσωμεν» εἶπεν «ὅτι καὶ πρὸς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἔχει ἔρωτα;» «Νὰ τὸ προσθέσωμεν». «Ἀλλὰ μήπως ὄχι πρὸς τὴν κατοχὴν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν παντοτινὴν κατοχὴν;»⁴ «Καὶ τοῦτο νὰ προστεθῇ». «Εἶναι λοιπὸν ἐν συνόψει» εἶπε «τοῦ ἔρωτος ἀντικείμενον ἡ παντοτινὴ τοῦ ἀγαθοῦ κατοχή». «Ἐχεις ἀπόλυτον δίκαιον» εἶπα.

25. «Δεδομένου λοιπόν, ὅτι ὁ ἔρως στρέφεται ὅ
πάντοτε πρὸς αὐτό» εἶπε «κατὰ ποῖον τρόπον καὶ μὲ
ποῖαν ἐνέργειαν πρέπει νὰ τὸ ἐπι-
τόκος διώκουν ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ὁ ζῆλος
ἐν τῷ καλῷ καὶ ἡ ἐπιμονὴ θὰ ἡδύνατο ν' ἀπο-
κληθῇ ἔρως;»⁵ Τί νὰ εἶναι τὸ ἔρ-
γον αὐτό; Ἐμπορεῖς νὰ μοῦ ἀπαντήσης;»⁷ «Μὰ

1. Πρβλ. καὶ Ματθ. 5,30 καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν.

2. Τὸ βέλτιστον ἐκάστω, τοῦτο καὶ οἰκειότατον Πολιτ. 586e πρβλ. καὶ Χαρμ. 163c. Ἔτσι ἐκδηλώνεται ἡ βαθυτάτη αἰσιοδοξία τοῦ Πλάτωνος, ὅτι τὸ ἀγαθὸν δὲν εἶναι κάτι ξένον καὶ ἀλλότριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ποὺ πρέπει νὰ κατακτήσης μὲ ἀγῶνας ἐναντίον αὐτῆς. Εἶναι τοῦναντίον ὁ βαθύτερος πυρὴν καὶ ἡ οὐσία τῆς φύσεως αὐτῆς, ἡ ὁλοκλήρωσίς της· δὲν χρειάζεται ἐπομένως θυσίας, ἀλλ' ἐπίγνωσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ διαπίστωσις ὡς οὐδέν γε ἄλλο ἐστὶ οὐ ἔρῳσιν ἄνθρωποι ἢ τάγαθοῦ δὲν ἀντιφάσκει πρὸς τὴν προηγουμένως 205a ἐκτεθεῖσαν ἀντίληψιν, ὅτι ἡ εὐδαιμονία εἶν' ὁ τελευταῖος σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἀναζητήσεως· ἡ εὐδαιμονία συμπίπτει ἀπολύτως πρὸς τὸ ἀγαθόν.

3. Δηλαδή, χωρὶς προσδιορισμοὺς ἢ ἐπιφυλάξεις, πρβλ. Φαῖδρ. 244a.

4. Τὸ χρονικὸν στοιχεῖον ἐτόνισε ἤδη καὶ προηγουμένως 200a· ἐπανερχεται ὁμῶς ἐδῶ εἰς αὐτό, διὰ νὰ προχωρήσῃ κατὸ-

καὶ χεῖρας ἐθέλουσιν ἀποτέμνεσθαι οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν αὐτοῖς δοκῇ τὰ ἑαυτῶν πονηρὰ εἶναι· οὐ γὰρ τὸ ἑαυτῶν οἶμαι ἕκαστοι ἀσπάζονται, εἰ μὴ εἴ τις τὸ μὲν ἀγαθὸν οἴκεῖον
 5 καλεῖ καὶ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ κακὸν ἀλλότριον· ὥς οὐδέν γε ἄλλο ἐστὶν οὗ ἐρῶσιν ἄνθρωποι ἢ τοῦ 206 ἀγαθοῦ. ἢ σοὶ δοκοῦσιν;—Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἦν δ' ἐγώ.—Ἄρ' οὖν, ἦ δ' ἦ, οὕτως ἀπλοῦν ἐστι λέγειν ὅτι οἱ ἄνθρωποι τ' ἀγαθοῦ ἐρῶσιν;
 10 —Ναί, ἔφη. —Τί δέ; οὐ προσθετέον, ἔφη, ὅτι καὶ εἶναι τὸ ἀγαθὸν αὐτοῖς ἐρῶσιν;—Προσθετέον. —Ἄρ' οὖν, ἔφη, καὶ οὐ μόνον εἶναι, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ εἶναι; —Καὶ τοῦτο προσθετέον.—Ἔστιν ἄρα ξυλλήβδην, ἔφη, ὃ ἔρως τοῦ τὸ ἀγαθὸν
 15 αὐτῷ εἶναι αἰεὶ.—Ἀληθέστατα, ἔφη ἐγώ, λέγεις.

25. Ὅτε δὴ τοῦτο ὃ ἔρως ἐστὶν αἰεὶ, ἦ δ' ἦ, b τῶν τίνα τρόπον διωκόντων αὐτὸ καὶ ἐν τίνι πράξει ἢ σπουδῇ καὶ ἢ σύντασις ἔρως ἂν καλοῖτο; τί τοῦτο τυγχάνει ὃν τὸ ἔργον; ἔχεις
 20 εἰπεῖν;—Οὐ μεντᾶν σέ, ἔφη ἐγώ, ὦ Διοτίμα,

5 καλῇ BT 6 ἄνθρωποι Bekker: ἄνθρωποι BT ἀνθρωποι Ox οἱ ἄνθρωποι W del. Baier || τοῦ ἀγαθοῦ: τὰγαθὸν Hirschig 7 ἢ σοι... τὰγαθοῦ v. 9 om. Ox¹ add. Ox² in super. mg. 8 ἦ δ' ἦ Bekker: ἦδη BTW ἦδη Ox cf. 205c 9 τοῦ ἀγαθοῦ BW Ox² 10 δέ: δαί T 12 οὖν om. W 14 τοῦ τὸ B² TW Ox: τοῦτο B 15 αὐτῷ: αὐτὸ B 16 δὴ: δε Ox || τοῦτο: τούτου Bast: τοῦτο || αἰεὶ secl. Bekker || ἦ δ' ἦ Bekker: ἦδη codd. ἦδη Ox 17 τῶν: τὸν BW corr B² W² || τίνα: τι BT || αὐτὸν T 18 ἢ σπουδῇ Ox: ἢ σπουδῇ BTW || σύντασις BOx: σύστασις TW

πιν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀθανασίας. Καὶ αὕτη ἐπομένως ἡ διαλεκτικὴ ἀνάπτυξις συντελεῖται κατ' ἀναβαθμούς.

6. Ὁ ἔρως εἶναι σύντονος 203d, σύντασις δὲ εἶναι ἡ συγκέντρωσις τῶν δυνάμεων πρὸς ὠρισμένον ἀντικειμενικὸν τέλος.

7. Ἡ Διοτίμα ἐπέστησε μὲν τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὅτι τῆς λέξεως ἔρως γίνεται χρῆσις συνήθως ἐν στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ, δὲν καθώρισεν ὁμῶς τὴν διαφοράν. Αὐτὸ θὰ κάμῃ τώρα. Ἐπανερχεται διὰ τοῦτο εἰς τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ἔρωτος 205a, διὰ νὰ τὸ καθορίσῃ ἀκριβέστερον.

δὲν θὰ ἤμην τότε» εἶπα ἐγὼ «θαυμαστής τῆς σοφίας σου, Διοτίμα, οὔτε θὰ ἐφοιτοῦσα κοντά σου νὰ λάβω μαθήματα εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ κεφάλαιον». «Θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ τότε ἐγὼ» εἶπεν. «Εἶναι λοιπὸν τοῦτο γέννησις ἐντὸς τοῦ ὥραίου¹, καὶ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ». «Μάντεως δύνάμεις» ἀπήντησα «χρειάζεται, τί νὰ σημαίνουν τὰ λόγια σου· δὲν ἐννοῶ». «Θὰ ἐκφρασθῶ λοιπὸν» εἶπε «καθαρώτερα: Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, Σωκράτη» ἐξηκολούθησεν «ἐγκυμονοῦν καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· ὅταν δὲ φθάσουν εἰς ὠρισμένην ἡλικίαν, ἡ φύσις μας τότε αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γεννήσῃ. Τοκετὸς ὅμως ἐντὸς τοῦ ἀσχήμου δὲν εἶναι δυνατὸς· μόνον ἐντὸς τοῦ ὥραίου². Διότι καὶ ἡ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς τοκετὸς εἶναι³. Τὸ φαινόμενον δὲ αὐτὸ εἶναι θεῖον, καὶ εἶναι τοῦτο τὸ ἀθάνατον στοιχεῖον μέσα εἰς τὴν ζωϊκὴν μας φύσιν, ποὺ εἶναι θνητὴ: ἡ κυοφορία καὶ ἡ γέννησις. Ἄλλ' αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθοῦν ἐντὸς τοῦ ἀναρμόστου, καὶ εἰν' ἀνάρμοστος ἡ ἀσχημία πρὸς δὲ κάθε τὶ τὸ θεϊκόν· μόνον ἡ ὠραιότης εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς αὐτό. Ὡς Μοῖρα λοιπὸν καὶ Εἰλείθυια⁴ ἐπιστατεῖ εἰς τὴν γένεσιν ἡ Καλλονή⁵. Διὰ τοῦτο, ὅσάκις ἐκεῖνο ποὺ κυοφορεῖ πλησιάζει κάτι ὠραῖον, ἱλαρύνεται τότε καὶ γίνεται ἀπὸ ἀγαλλίασιν διάχυ-

1. Τόκος καὶ γέννησις χρησιμοποιοῦντ' ἐδῶ ὡς συνώνυμα, πολλάκις ταυτοχρόνως 206e. Δὲν γίνετ' ἐπομένως διάκρισις μεταξὺ τοῦ τίκειν (διὰ τὰς γυναῖκας, *gebären*) καὶ γεννᾶν (διὰ τοὺς ἀνδρας, *zeugen*), καὶ τοῦτο ἀπὸ σκοποῦ· θὰ ἦτο ἄλλως δύσκολος ἡ μεταφορὰ εἰς τὴν πνευματικὴν κυοφορίαν καὶ τὰς πνευματικὰς ὠδεῖνας τοῦ ἐραστοῦ τῶν παίδων. Ἡ γέννησις ἀπὸ τῆς παθητικῆς τῆς πλευρᾶς καλεῖται γένεσις 206d, 207d.

2. Τὴν ἀπόδειξιν προσφέρει κατωτέρω· ἐφ' ὅσον ὁ τόκος, ὡς ἐξασφαλίζων ἀθανασίαν, εἶναι τὶ θεῖον, χρειάζεται καὶ ἀνάλογον περιβάλλον. Εἰς τὸ θεῖον ἀρμόζει μόνον τὸ ὠραῖον, ἐτόνισεν ἤδη 202c.

3. Τὴν φράσιν αὐτὴν ἀδίκως ἀθετοῦν ἢ μεταθέτουν οἱ φιλόλογοι. Εἶναι μία παρένθεσις ἴσως, ἡ ὁποία θέλει νὰ τονίσῃ σαφέστερον, ὅτι ὁ λόγος ἐδῶ εἶναι περὶ τοῦ ἐρωτικῆς φαινομένου εἰς τὴν γενικότητά του, καὶ ὅτι ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἔλξιν τῶν φύλων τὸ βασικὸν στοιχεῖον εἶν' ὁ τόκος.

4. Ἡ Καλλονὴ ὀρίζει τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεως καὶ τὰς ιδιότητας καὶ τύχας τοῦ γεννωμένου, ὅπως ἡ Μοῖρα, ἀπολυτρώνει

ἐθαύμαζον ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἐφοίτων παρὰ σέ αὐτὰ
ταῦτα μαθησόμενος.—'Αλλὰ ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ.
ἔστι γάρ τοῦτο τόκος ἐν καλῷ, καὶ κατὰ τὸ
σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν.—Μαντείας, ἦν δ'
5 ἐγώ, δεῖται ὅ,τι ποτε λέγεις, καὶ οὐ μανθάνω.
—'Αλλ' ἐγώ, ἦ δ' ἦ, σαφέστερον ἐρῶ. κυοῦσιν c
γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πάντες ἄνθρωποι καὶ
κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπειδὴν
ἐν τινι ἡλικίᾳ γένωνται, τίκτειν ἐπιθυμεῖ ἡμῶν
10 ἡ φύσις. τίκτειν δὲ ἐν μὲν αἰσχυρῷ οὐ δύναται,
ἐν δὲ τῷ καλῷ. ἡ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συν-
ουσία τόκος ἐστίν. ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ πρᾶγμα,
καὶ τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ ζῳῷ ἀθάνατον ἔνε-
στιν, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. τὰ δ' ἐν τῷ ἀναρ-
15 μόστῳ ἀδύνατον γενέσθαι· ἀνάρμοστον δ' ἐστὶ
τὸ αἰσχυρὸν παντὶ τῷ θεῷ, τὸ δὲ καλὸν ἀρμότ- d
τον. Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθυια ἡ Καλλονὴ ἐστὶ
τῇ γενέσει. διὰ ταῦτα, ὅταν μὲν καλῷ προσ-
πελάζῃ τὸ κυοῦν, ἵλεών τε γίγνεται καὶ εὐ-
20 φραϊνόμενον διαχεῖται, καὶ τίκτει τε καὶ γεννᾷ·

6 ἡ δ' ἦ Bekker: ἡδη BTW δη Ox 8 πάντας del. Kvicala coll.
209a || ἄνθρωποι Sauppe || καὶ om. B 8 τὴν om. T 9 τινι: τῇ
Badham coll. 209b Gorg. 434c || ἐπιθυμεῖν Ox¹ 10 τίκτειν . . .
v. 12 τόκος ἐστίν secl. Rettig 11 τῷ om. Ox (del. Badham) || ἡ
γὰρ . . . τόκος ἐστίν secl. Jahn, post γέννησις v. 14 transp.
Bitter; at cf. Wilamowitz Platon II 171 12 τοῦτο post θεῖον iter.
Ox¹ 13 ἐστίν TW 14 τὰ δ' BOx: ταῦτα δ' TW 16 ἀπαντι Ox
|| θεῖω WT: θεῷ BT²Ox 17 καλλονὴ Hermann Καλλόνη Usener
(Kl. Schr. 4,80ss) 18 ἐν τῇ γενέσει Proclus

ἀπὸ τὴν κυοφορίαν καὶ διευκολύνει τὰς ὠδῖνας, ὅπως ἡ Εἰλεί-
θυια, τὴν ὁποῖαν ὁ Πίνδαρος Νεμ. 7,1 ὀνομάζει πάρεδρον Μοιρᾶν
βαθυφρόνων. Εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ Μοῖραι ἐλατρεύοντο ὡς θεαὶ
τοῦ γάμου (Αἰσχ. Εὐμ. 960).

5. Ἡ χρῆσις τοῦ θηλυκοῦ Καλλονὴ ἀντὶ τοῦ οὐδετέρου Κά-
λος γίνεται διὰ τὰ διευκολυνθῆ ἢ προσωποποιήσις. Ἀλλὰ δὲν
ὑπάρχει λόγος νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι ἐδῶ γίνεται μνεῖα εἰδικῆς
θεᾶς, τῆς Καλλόνης, τῆς ὁποίας τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν λατρείαν
μᾶτην ἐζήτησε ν' ἀποδείξῃ ὁ Usener.

τικόν¹ καὶ γεννᾶ καὶ γονιμοποιεῖ. Ὅσakis τοῦναντίον πλησιάζει κάτι ἄσχημον, σκυθρωπὸν καὶ στενοχωρημένον ζαρώνει καὶ ἀπομακρύνεται καὶ σφίγγεται καὶ δὲν γεννᾶ, ἀλλὰ κρατεῖ τὸν γόνον τοῦ καὶ ὑποφέρει πολὺ. Ἐντεῦθεν προέρχεται ὁ μέγας ἐκεῖνος ἐναγώνιος πόθος πρὸς τὴν ὠραιότητα, ποὺ ἀναπτύσσεται εἰς τὸν κυοφοροῦντα καὶ κατεχόμενον ἤδη ὑπὸ πλησμονῆς ὀργασμοῦ ἀπολυτρώνει ἀπὸ πόνους σφοδροὺς ἐκεῖνον ποὺ τὴν ἀποκτῆσθαι. Ἀλλωστε δὲν στρέφεται πρὸς τὸ ὠραῖον» εἶπεν «ὁ ἔρως, ὅπως σὺ πιστεύεις, Σωκράτη». Ἀλλὰ πρὸς τί; «Πρὸς τὴν γέννησιν καὶ τὸν τοκετὸν ἐντὸς τοῦ ὠραίου». «Ἔστω» εἶπα ἐγώ. «Πολὺ καλὰ»² λέγει «ἀλλὰ διατὶ πρὸς τὴν γέννησιν; Διότι ἡ γέννησις εἶναι κάτι αἰωνίως ἀναπαραγόμενον καὶ ἀθάνατον, ὅσον ἐνδέχεται εἰς θνητὸν πλάσμα³. Ἀθανασίαν δὲ (αὐτὸ συνάγεται 207 ἀπὸ ὅσα διεπιστώσαμεν ἀπὸ κοινοῦ) ὀφείλει ταυτοχρόνως μὲ τ' ἀγαθὸν νὰ ποθῇ ὁ ἔρως, ἐφ' ὅσον στρέφεται πρὸς τὴν παντοτινὴν τοῦ ἀγαθοῦ κατοχήν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, καὶ ἡ ἀθανασία ἐπίσης εἶναι τοῦ ἔρωτος ἀντικείμενον».

26. Αὐτὰ γενικῶς μοῦ ἀνέπτυσσε, κάθε φορὰν ποὺ ἔκαμνε λόγον περὶ τῶν προβλημάτων τοῦ ἔρωτος⁴, κάποτε δὲ μοῦ ἀπηύθυνε τὸ ἐρώτημα: «Ποία φαντάζεσαι, Σωκράτη, εἶν' ἡ αἰτία τοῦ ἔρωτος τοῦτου καὶ τοῦ πόθου; Δὲν ἔχεις προσέξει λοιπὸν τὸν ζωηρὸν ἐρεθισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον ὑποπίπτουν ὅλα τὰ ζῶα, ὅταν

Ἀθανασίας
πόθος

1. Τὸ διαχεῖται πρέπει νὰ ληθῇ ἐδῶ καὶ κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς (γίνεται διαχυτικόν, ξεχύνεται, χαλαρώνεται) ταυτοχρόνως ἀνάλογος εἶναι ἡ περιγραφή εἰς τὸν Φαῖδρον 251. Ἡ ὅλη ἀνάπτυξις ἄλλωστε ἀποδίδει ρεαλιστικώτατα τὴν κατάστασιν ἐντάσεως καὶ κατευνασμοῦ, συνθλίψεως καὶ ἀνακουφίσεως τοῦ ὀργανισμοῦ κατὰ τὴν γενετήσιον λειτουργίαν. Μόνον ποὺ ὁ Πλάτων προβάλλει ἀνάλογον ψυχικὴν κατάστασιν καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ζητεῖ ἕνα ἠθικὸν νόημα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φυσιολογικὰ φαινόμενα.

2. Ἡ Διοτίμα ἐπιδοκιμάζει τὴν ὁμολογίαν τοῦ Σωκράτους καὶ τὴν ὑπογραμμίζει, διὰ νὰ προχωρήσῃ κατωτέρω Πρβλ. Πολιτ. 536b.

3. Πρβλ. Νόμ. 773e ὡς χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα αἰ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι.

ὅταν δὲ αἰσχροῦ, σκυθρωπὸν τε καὶ λυπούμενον
 συσπειρᾶται καὶ ἀποτρέπεται καὶ ἀνίλλεται καὶ
 οὐ γεννᾷ, ἀλλὰ ἴσχον τὸ κύημα χαλεπῶς φέρει.
 ὅθεν δὴ τῷ κυοῦντί τε καὶ ἤδη σπαργῶντι πολ-
 5 λὴ ἢ πτοίησις γέγονε περὶ τὸ καλὸν διὰ τὸ με- e
 γάλῃς ὠδίνος ἀπολύειν τὸν ἔχοντα. ἔστιν γάρ,
 ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ τοῦ καλοῦ ὁ ἔρως, ὡς σὺ
 οἶει. — Ἀλλὰ τί μὴν; — Τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ
 τόκου ἐν τῷ καλῷ. — Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. — Πάνυ
 10 μὲν οὖν, ἔφη. τί δὴ οὖν τῆς γεννήσεως; ὅτι ἀει-
 γενές ἐστι καὶ ἀθάνατον ὡς θνητῷ ἢ γέννησις.
 ἀθανασίας δὲ ἀναγκαῖον ἐπιθυμεῖν μετὰ ἀγα- 207
 θοῦ ἐκ τῶν ὁμολογημένων (206a), εἴπερ τοῦ
 τάγαθόν ἐαυτῷ εἶναι ἀεὶ ἔρως ἐστίν. ἀναγκαῖον
 15 δὴ ἐκ τούτου τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀθανασίας τὸν
 ἔρωτα εἶναι.

26. Ταῦτά τε οὖν πάντα ἐδίδασκέ με, ὅποτε
 περὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγους ποιοῖτο, καὶ ποτε
 ἤρετο. Τί οἶει, ὦ Σώκρατες, αἴτιον εἶναι τούτου
 20 τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἐπιθυμίας; ἢ οὐκ αἰσθάνει

1 σκυθρωπάζον Richards σκυθρωπὸν τε γίνεται Usener 2 ξυ[ν]
 σπειράται OX συνσπείρεται B (exp. v B²) W³ || ἀποτρέπεται: ἐνε-
 τρέφεται T^mg del. Usener || ἀνίλλεται OX Plotinus 1,6,2: ἀνείλλε-
 ται BT²W ἀνείλλεται T ἀνείλειται W² 5 πτοίησις: ποίησις B
 [πτόησις Bekker] 6 ἀπολύειν: ἀπολαύειν B ἀποπαύειν Naber ||
 ἔχοντα (sc. τὸ καλόν) cf. 175d 200a: ἐρῶντα Vögelin ἐλόντα
 Wilamowitz [2,172,3] 10 [πάνυ... ἔφη del. Badham] || τί... γεννή-
 σεως; (γενέσεως OX): Socrati tribuunt codd. Diotimae Vögelin
 [ep. crit. 13] || ἀειγενές (cf. et. plotin. 3,5,1) αει γενεσις OX || ὡς
 ἐν θνητῷ Plotinus 13 τοῦ τάγαθόν Venetus 184 cf. 206a: τοῦ
 ἀγαθοῦ BTWOX def. Rückert cl. Thuc. 5,15,1 τοῦ ἀγαθόν Bury τὸ
 τ² ἀγ. Vind 21 14 ὁ ἔρως Bekker

4. "Ὡστ' αἱ συζητήσεις καὶ τὰ μαθήματα, ποῦ ἐλάμβανεν ὁ
 Σωκράτης ἐγίνοντο συχνά. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἀναπτύσσεται
 μὲ παραδείγματα ὅ,τι γενικῶς ἀνεπτύχθη ἀνωτέρω 206c. Ὁ συγ-
 γραφεὺς ὑπογραμμίζει μὲ τὴν διακοπὴν αὐτὴν τὴν σπουδαιότητα
 τῆς περικοπῆς, ποῦ ἀρχίζει, καὶ ἐπιτυχάνει τὴν μετάβασιν ἀπὸ
 τῆς διαλογικῆς συζητήσεως εἰς λόγον συνεχῆ.

τὰ καταλάβῃ ἢ ἐπιθυμία νὰ γεννήσουν, καὶ τὰ χερσαῖα καὶ τὰ πετεινά, πῶς ἄρρωσταίνουν ὅλα καὶ κατακυριεύονται ἀπὸ τὸν ἔρωτα, πρῶτον μὲν νὰ ἐνωθοῦν μαζί, ἔπειτα διὰ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ γεννηθέντος; Πῶς εἶναι ἀποφασισμένα¹, πρὸς ὑπεράσπισιν τούτων, καὶ πόλεμον νὰ διεξάγουν, καὶ τ' ἀσθενέστερα ἀκόμη πρὸς τὰ δυνατώτερα, καὶ εἰς τὸν θάνατον νὰ βαδίσουν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νὰ τὰ τινάξουν ἀπὸ τὴν πείναν αὐτὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς ἐκεῖνα τὴν τροφήν, καὶ τὸ κάθε τι νὰ πράξουν; Καλὰ» εἶπεν «οἱ ἄνθρωποι· θὰ ἡμποροῦσε νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς, ὅτι τὸ κάνουν ἀπὸ ὑπολογισμόν². Ἀλλὰ τὰ ζῶα; Ποῖος εἶναι ὁ λόγος τῆς τοιαύτης ἐρωτικῆς των συγκινήσεως; c
Ἡμπορεῖς νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς;» Καὶ ἐγὼ ἐτόνιζα καὶ πάλιν, ὅτι δὲν ἤξερα. Ἐκείνη τότε εἶπε: Ἐχεις λοιπὸν τὴν ἰδέαν, πῶς θὰ γίνῃς ποτὲ ἔμπειρος εἰς τὰ ζητήματα τοῦ ἔρωτος ἐφ' ὅσον δὲν ἐννοεῖς αὐτά³;» «Μὰ σοῦ τὸ εἶπα, Διοτίμα, καὶ πρὸ ὀλίγου· αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος ποὺ ἦλθα κοντά σου, ἐπειδὴ ἐκατάλαβα πῶς χρειάζομαι διδασκαλίαν. Λέγε μου λοιπὸν καὶ τούτου τοῦ φαινομένου τὴν ἐξήγησιν καὶ τῶν ἄλλων τῶν σχετιζομένων μετὰ τὸν ἔρωτα». «Λοιπὸν» εἶπε «ἐφ' ὅσον ἡ πεποίθησίς σου εἶναι⁴ ὅτι ἀντικείμενον φυσικὸν τοῦ ἔρωτος εἶν' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἀπὸ κοινοῦ διεπιστώσαμεν⁵ δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττεσαι. Διότι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ὅπως καὶ ἐκεῖ⁶, διὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐπιδιώκει ἡ φύσις ἢ θνητὴ, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν, νὰ

1. Μὲ τὸ ἔτοιμά ἐστίν εἰσάγεται ἓνα νέον σημαντικὸν στοιχεῖον, (τὸ διαμάχεσθαι καὶ ὑπεραποθνήσκειν)· ἐντεῦθεν προστίθεται τὸ ἐστίν καὶ ἐγκαταλείπεται ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως ὅπως ἤρχισε. Προσεπάθησ' ἀναλόγως νὰ τὸ ἀποδώσω εἰς τὴν μετάφρασιν δι' ἀσυνδέτου. Τὴν ὅλην περίοδον πρέπει νὰ φαντασθῶμεν προφερομένην ὑπὸ τῆς Διοτίμας μετὰ φωνὴν δυναμωμένην.

2. Λογισμὸς εἶν' ἐδῶ ἡ σκέψις ὅτι τὰ παιδιὰ θὰ γηροκομήσουν τοὺς γονεῖς, ἢ ἡ ὑποταγὴ εἰς τοὺς κρατοῦντας ἠθικοὺς νόμους. Εἰς αὐτὸν ἀντιτίθεται τὸ φυσικὸν ἔνστικτον.

3. Τὸ φαινόμενον λοιπὸν τοῦ ἔρωτος τοποθετεῖται μέσα εἰς ἓνα γενικώτερον μεταφυσικὸν πλαίσιον, δὲν ἐμφανίζεται ὡς φαινόμενον κοινωνικόν, ὅπως τὸ παρουσίασεν ὁ Παυσανίας. Εἰς αὐτὸ συμφωνεῖ ἡ Διοτίμα μετὰ τὸν Ἑρυξίμαχον, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι περιορίζεται τοῦτο ἐντὸς τοῦ ὀργανικοῦ μόνον κόσμου καὶ

ὥς δεινῶς διατίθεται πάντα τὰ θηρία, ἐπειδὴν
γεννᾶν ἐπιθυμήσῃ καὶ τὰ πεζὰ καὶ τὰ πτηνὰ, ^b
νοσοῦντά τε πάντα καὶ ἐρωτικῶς διατιθέμενα,
πρῶτον μὲν περὶ τὸ ξυμμιγῆναι ἀλλήλοις, ἔπειτα
⁵ περὶ τὴν τροφήν τοῦ γενομένου, καὶ ἔτοιμά
ἐστὶν ὑπὲρ τούτων καὶ διαμάχεσθαι τὰ ἀσθενέ-
στατα τοῖς ἰσχυροτάτοις καὶ ὑπεραποθνήσκειν,
καὶ αὐτὰ τῷ λιμῷ παρατεινόμενα ὥστ' ἐκεῖνα
ἐκτρέφειν καὶ ἄλλο πᾶν ποιοῦντα. τοὺς μὲν
¹⁰ γὰρ ἀνθρώπους, ἔφη, οἷοιτ' ἂν τις ἐκ λογισμοῦ
ταῦτα ποιεῖν· τὰ δὲ θηρία τίς αἰτία οὕτως ἐρω-
τικῶς διατίθεται; ἔχεις λέγειν; Καὶ ἐγὼ αὖ ^c
ἔλεγον ὅτι οὐκ εἰδείην. ἡ δ' εἶπεν· Διανοεῖ οὖν
δεινός ποτε γενήσεσθαι τὰ ἐρωτικά, ἐὰν ταῦτα
¹⁵ μὴ ἐννοῇς;— Ἀλλὰ διὰ ταῦτά τοι, ὦ Διοτίμα,
ὅπερ νῦν δὴ (206b) εἶπον, παρὰ σέ ἤκω, γνοὺς
ὅτι διδασκάλων δέομαι· ἀλλὰ μοι λέγε καὶ τού-
των τὴν αἰτίαν καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὰ ἐρω-
τικά.— Εἰ τοίνυν, ἔφη, πιστεύεις ἐκείνου εἶναι
²⁰ φύσει τὸν ἔρωτα, οὐ πολλὰκις ὠμολογήκαμεν,
μὴ θαύμαζε. ἐνταῦθα γὰρ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ λό- ^d
γον ἢ θνητὴ φύσις ζητεῖ, κατὰ τὸ δυνατόν, αἰ

1 ἐπειδὴν iter. Ox 6 ἐστὶν del. Badham; sed cf. de hoc loco
L. Reinhard, Die Anakoluthe bei Platon p. 70ss || καὶ om. W
8 αὐτά: αὐτῷ Ox || τῷ om. Coisl. 155 Badham 11 ἐρωτικῶς del.
Naber 12 αὖ ἔλεγον B²; ἀνέλεγον B² ἂν ἔλεγον TW ἔλεγον Ox
20 ὠμολογησάμεν (ὠμολογησομεν ac) Ox 22 τὸ om. Ox¹

ὅτι δὲν ἔχει τὸν χῶδον καὶ ἀσαφῆ χαρακτήρα τῶν κοσμολογικῶν
προχειρολογημάτων ἐκείνου.

4. *Οχι ἀπλῶς ἡ γνώμη σου. Ὁ συγγραφεὺς ἐπιμένει εἰς
τὸν θεμελιώδη χαρακτήρα τῆς ἀρχῆς αὐτῆς.

5. *Εδῶ μόνον μίαν φοράν 206e τὸ ἀνέπτυξεν· ἀλλ' ἡ Διο-
τίμα ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐπανειλημμένας περὶ τοῦ θέματος συζη-
τήσεις των.

6. *Ὅπως εἰς τοὺς ἀνθρώπους 206c κεξ.

εἶν' αἰωνία καὶ ἀθάνατος. Δυνατὸν δὲ τῆς εἶναι κατὰ τοῦτον μόνον τὸν τοῦτον, διὰ τῆς ἀναπαραγωγῆς¹, μὲ τὸ ν' ἀφήνη πάντοτε εἰς τοῦ παλαιοῦ τὴν θέσιν ἕνα νέον παρόμοιον.

* Ἀλλωστε² καὶ εἰς ὅ,τι ὀνομάζομεν ἐνότητα ἀτομικῆς ζωῆς καὶ ὑπάρξεως ἐκάστου ἐμψύχου ὄντος— π.χ. ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς παιδικῆς τοῦ ἡλικίας μέχρις ὅτου γίνῃ γέρον, θεωρεῖται πῶς εἶναι ὁ ἴδιος· οὐχ ἦττον αὐτός, μολονότι δὲν ἔχει ποτὲ τὰ ἴδια συστατικὰ εἰς τὸν ὁργανισμόν του, ἐν τούτοις λέγομεν πῶς εἶναι ὁ ἴδιος, ἐνῶ διαρκῶς ἀνανεώνεται καὶ ἀποβάλλει μερικά, εἰς τὰς τρίχας³, τὴν σάρκα, τὰ ὀστά, τὸ αἷμα εἰς ὁλόκληρον γενικῶς τὸ σῶμα. Καὶ ὅχι e μόνον εἰς τὸ σῶμα· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, οἱ τρόποι, τὰ ἦθη, αἱ ἀντιλήψεις, αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ ἡδοναί, αἱ λῦπαι, οἱ φόβοι, τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν παραμένει ἀναλλοίωτον εἰς κάθε ἄτομον, ἀλλὰ γεννῶνται μὲν ἄλλα, ἄλλα δὲ χάνονται. Πολὺ δὲ περισσότερον παράδοξον εἶναι ἀκόμη, ὅτι καὶ αἱ γνώσεις⁴, ὅχι μόνον ἄλλαι μᾶς ἔρχονται καὶ ἄλλαι μᾶς ἀφίησιν, καὶ ποτὲ δὲν εἴ- 208 μεθα οἱ ἴδιοι οὔτε ὡς πρὸς τὰς γνώσεις, ἀλλὰ καὶ μία καὶ μόνη γνώσις ἔχει τὴν ἰδίαν τύχην. Διότι αὐτὸ ποῦ ὀνομάζομεν μελέτην, γίνεται μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ γνώσις ἐξαφανίζεται· ἄλλωστε ἡ λησμοσύνη εἶν' ἐξαφανισμὸς γνώσεως, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἡ μελέτη, εἰσαγούσα νέαν παράστασιν ἀντὶ τῆς ἀποχωρούσης, διατηρεῖ τὴν γνώσιν⁵, ὥστε νὰ φαίνεται⁶ πῶς παρα-

1. Πρβλ. Νόμ. 721c γένος ἀνθρώπων... τοῦτω τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον ταύτῳ καὶ ἐν ὄν ἀεί, γενέσει τῆς ἀθανασίας μετεληφέναι.

2. Ἀπαντᾷ εἰς ἐνδεχομένην ἀντίρρῃσιν: τί εἶδους ἀθανασία εἶναι αὕτη ἢ ἐκ διαδοχῆς τῶν ἀτόμων; Ἡ ἀνάγκη νὰ δικαιολογήσῃ τὸ πρᾶγμα διὰ παραδειγμάτων ἔκαμε νὰ λησμονηθῇ ἡ κυρία πρότασις ὡσαύτως ἔχει.

3. Τὸ παράδειγμα τῶν τριχῶν προτάσσεται ὡς ἐμφανέστερον. Τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἰσθῶν δὲν τὴν βλέπει κανεὶς προχείρως.

4. Ἐπιστῆμαι μὲ τὴν συνήθη τῆς λέξεως σημασίαν, αἱ ἐπὶ μέρους γνώσεις, χωρὶς τὴν διαστολὴν ἀπὸ τῆς δόξης. Τὸ χωρίον τοῦ Πρὸς Δημόνικον λόγου § 18 ἐξηγεῖ πλήρως τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως, ὅπως καὶ τῆς μελέτης κατωτέρω: αὐτὰ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, αὐτὰ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάβανε ταῖς ἐπιστήμας.

τε εἶναι καὶ ἀθάνατος. δύναται δὲ ταύτῃ μόνον, τῇ γενέσει, ὅτι αἰ καταλείπει ἕτερον νέον ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ.

Ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ ἐν ἑκάστον τῶν ζώων ζῆν
 5 καλεῖται καὶ εἶναι τὸ αὐτό, οἷον ἐκ παιδαρίου
 ὁ αὐτὸς λέγεται ἕως ἂν πρεσβύτης γένηται—οὗτος μέντοι, οὐδέποτε τὰ αὐτὰ ἔχων ἐν αὐτῷ, ὅμως ὁ αὐτὸς καλεῖται, ἀλλὰ νέος αἰ γιγνόμενος, τὰ δὲ ἀπολλύς, καὶ κατὰ τὰς τρίχας καὶ
 10 σάρκα καὶ ὅστ᾽ αἰ αἷμα καὶ ξύμπαν τὸ σῶμα. καὶ μὴ ὅτι κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, οἱ τρόποι, τὰ ἦθη, δόξαι, ἐπιθυμίαι, ἡδοναί, λύπαι, φόβοι, τούτων ἑκαστα οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πάρεστιν ἐκάστῳ, ἀλλὰ τὰ μὲν γίνονται,
 15 τὰ δὲ ἀπόλλυται. πολὺ δὲ τούτων ἀτοπώτερον ἔτι ὅτι αἰ ἐπιστῆμαι μὴ ὅτι αἰ μὲν γίνονται, αἰ δὲ ἀπόλλυνται ἡμῖν, καὶ οὐδέποτε 208
 οἱ αὐτοὶ ἐσμεν οὐδὲ κατὰ τὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ μία ἐκάστη τῶν ἐπιστημῶν ταύτῳ πάσχει.
 20 ὁ γὰρ καλεῖται μελετᾶν, ὥς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης· λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἑξοδος, μελέτη δὲ πάλιν καινὴν ἐμποιούσα ἀντὶ τῆς ἀπιούσης μνήμην σφάζει τὴν ἐπιστήμην, ὥστε τὴν αὐτὴν

1 τε TOX: τὸ BW || καὶ om. B τὸ εἶναι αἰ (om. ἀθάνατος Jahn
 2 τῇ γενέσει del. Vermehren τῇ γεννήσει FAWolf; at cf. Leg 721c
 7 τὰ αὐτὰ: ταυτα OX 8 ὅμως ὁ αὐτὸς καλεῖται post σῶμα trp.
 vel ἅμα (τὰ μὲν ἅμα iam Burg) pro ἀλλὰ scr. malit Sykutris
 || ἀλλὰ del Kvicala 12 τρόποι: τόποι B || ἦθη: ἔθη Fischer
 16 ἔτι BOX: ἐστὶν TW 23 μνήμην BTW: μνημη OX (i. e. μνήμη,
 quod Sauppe ci.) del. Baiter; sed cf. Phileb. 33e

5. Πρβλ. Νομ. 732b ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροὴ φρονήσεως ἀπολειπούσης. Τὴν λήθην ὁρίζει ὁ Πλάτων Φαίδ. 75d ἐπιστήμης ἀποβολὴν (κατὰ τὸ περιεχόμενον) ἢ Φίληβ. 33e μνήμης ἑξοδὸν (κατὰ τὴν ἐνέργειαν).

6. Ἐνᾧ δὲν εἶναι· ἡ ἀπόλυτος ταυτότης δὲν εἶναι ἰδιότης τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ μόνον τῶν νοητῶν ὄντων.

μένει ἡ ἰδία. Πράγματι μ' αὐτὸ μόνον τὸ μέσον διατηρεῖται κάθε θνητὴ ὑπαρξίς¹, ὅχι μὲ τὸ νὰ παραμένῃ αἰωνίως ἀναλλοίωτος καθ' ὅλα, ὅπως τὸ θεῖον, ἀλλὰ μὲ τὸ ν' ἀφήνῃ κάθε τι ποὺ φεύγει καὶ παλαιώνει, ἕνα ἄλλο νέον εἰς τὴν θέσιν του, ὅμοιον ὅπως αὐτό. b
Μ' αὐτὸ τὸ τέχνασμα» εἶπε «Σωκράτη, ἔχει μέρος εἰς τὴν ἀθανασίαν ἡ θνητὴ ὑπαρξίς, καὶ ὡς πρὸς τὸ σῶμα, καὶ ὡς πρὸς ὅλα τ' ἄλλα· ἡ ἀθάνατος πάλιν μὲ ἄλλο². Μὴ σοῦ φαίνεται λοιπὸν παράξενον, ὅτι κάθε ὑπαρξίς ἐμφύτως ἀποδίδει σημασίαν εἰς τὸ ἀποβλάστημά της· χάριν τῆς ἀθανασίας συνοδεύει τὰ ὄντα ὅλα ὁ ζῆλος αὐτὸς καὶ ὁ ἔρως».

27. Καὶ ἐγὼ, ἔκπληκτος δι' ὅσα ἤκουσα, εἶπα: «Ἔτσι λοιπὸν³» λέγω «σοφωτάτη Διοτίμα· εἰς τὰ σοβαρὰ εἶναι τὰ πράγματα ἔτσι, ὅπως τὰ c
Τὸ νόημα
τῆς αὐτοθυσίας
παριστάνεις;» Καὶ ἐκείνη μὲ ὕφος σωστοῦ καθηγητοῦ⁴ εἶπε: «Μὴν ἔχῃς καμμίαν ἀμφιβολίαν. Σωκράτη. Ἄλλωστε καὶ τῶν ἀνθρώπων ἂν θελήσῃς νὰ κοιτάξῃς τὴν φιλοδοξίαν, ἀπορία θὰ σὲ κατελάμ-

1. Ἀνάλογα ὑποστηρίζει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, *Περὶ ψυχῆς* 415a26κεξ: φυσικώτατον γὰρ τῶν ἔργων τοῖς ζῶσιν, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα, . . . τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἶον αὐτό, ζῶον μὲν ζῶον, φυτὸν δὲ φυτόν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θεοῦ μετέχῃσιν ἢ δύνανται· πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται καὶ ἐκείνου ἕνεκα πράττει ὅσα πράττει κατὰ φύσιν. . . ἐπεὶ οὖν κοινωνεῖν ἀδυνατεῖ τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θεοῦ τῇ συνεχείᾳ, διὰ τὸ μηδὲν ἐνδέχεσθαι τῶν φθαρτῶν ταῦτό καὶ ἐν ἀριθμῷ διαμένειν, ἢ δύναται μετέχειν ἑκάστων, κοινωνεῖ ταύτῃ, τὸ μὲν μᾶλλον· τὸ δ' ἦττον· καὶ διαμένει οὐκ αὐτό, ἀλλ' οἶον αὐτό, ἀριθμῷ μὲν οὐχ ἓν, εἶδει δ' ἓν.

2. ἀθάνατον δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία εἰς τὴν οὐσίαν της (ὅχι εἰς τὰς ἐπὶ μέρους διὰ τοῦ σώματος ἐνεργείας) παραμένει ἀθάνατος καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς συνεχείας. Αὐτὴν τὴν συνέχειαν ἐννοεῖ ὁ συγγραφεὺς μὲ τὸ ἄλλῃ. Ἡ μεταβολὴ ἐπομένως εἰς ἀδύνατον εἶναι περιττή. Πρβλ. καὶ *Εἰσαγ.* 210*, 1.

3. Εἶεν ἐκφράζει σοβαρὰς ἀμφιβολίας ὅχι πάντως εἰς τῆς Διοτίμας τὴν σοφίαν (ἐπίτηδες τὴν προσφωνεῖ σοφωτάτη), ἀλλὰ εἰς τὴν σοβαρολογίαν της· φαντάζεται, πῶς θέλει νὰ τὸν καταπλήξῃ μὲ παραδοξολογίας. Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ εἶεν πρβλ. *Πολιτ.* 350e ἐγὼ δέ σοι, ὥσπερ ταῖς γραυσὶν ταῖς τοὺς μύθους λεγούσαις, εἶεν ἐρῶ.

δοκεῖν εἶναι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνη-
τὸν σῶζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ αἰεὶ
εἶναι ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν καὶ
παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον p
5 αὐτὸ ἦν. ταύτῃ τῇ μηχανῇ, ὦ Σώκρατες, ἔφη,
θνητὸν ἀθανασίας μετέχει, καὶ σῶμα καὶ τᾶλλα
πάντα, ἀθάνατον δὲ ἄλλῃ. μὴ οὖν θαύμαζε,
εἰ τὸ αὐτοῦ ἀποβλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ·
ἀθανασίας γὰρ χάριν παντὶ αὕτῃ ἡ σπουδὴ καὶ
10 ὁ ἔρως ἔπεται.

27. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας τὸν λόγον ἐθαύμασά
τε καὶ εἶπον· Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ σοφωτάτῃ Διο-
τίμα, ταῦτα ὡς ἀληθῶς οὕτως ἔχει; Καὶ ἡ, ὥσπερ c
οἱ τέλει σοφισταί, Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες.
15 ἐπεὶ γε καὶ τῶν ἀνθρώπων, εἰ ἐθέλεις εἰς τὴν
φιλοτιμίαν βλέψαι, θαυμάζοις ἂν τῆς ἀλογίας,

1 γὰρ om. Stobaeus || θνητὸν : ὀνητὸν B 2 οὐ τῷ : οὕτω B corr. B²
|| αὐτὸν BOx Stobaeus 3 τὸ (2) del. Liebhold || καὶ παλαιούμενον
om. Stobaeus 4 ἐγκαταλείπειν Ox¹ καταλείπειν Stobaeus 5 ταύτῃ...
ἄλλῃ om. Stobaeus 6 μετέχει (Stephanus) Ox : μετέχειν cett.
7 ἀθάνατον def. Schöne P. Friedländer, Platon II 314i ἀδύνατον
Creuzer [ad Plot. de pulchr. 528] Paul Maas [Textkr. in «Eiñl.
Altrtinsw.» I, 2, 16 Gronau Kalitsunakis] edd. 8 πᾶν : ἅπαν Sto-
baeus 9 χάριν : ἅμα καὶ εὐδαιμονίας εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον Sto-
baeus 14 ἔφη om. W 15 γε om. BOx (ut vid.) 16 θαυμάζοις
ἂν : θαυμάζοιμι σ' ἂν Wilamowitz [Pl. 2, 359]

4. Αἱ ἀμφιβολίαι τοῦ Σωκράτους ἀναφέρονται εἰς ὅσα περὶ
τῆς ἀθανασίας τῶν θνητῶν ὄντων ἀνέπτυξεν ἡ Διοτίμα. Εἰς τὴν
συνήθη ἀντίληψιν ἡ ἔννοια τῆς ἀθανασίας δὲν χωρίζεται ἀπὸ
τὴν ἔννοιαν τῆς ἀτομικῆς ζωῆς.

5. Μὲ τοὺς σοφιστὰς ὁμοιάζει ἡ Διοτίμα 1) εἰς τὸν αὐθεν-
τικὸν καὶ κατηγορηματικὸν τόνον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσει τὰς
ἀπόψεις τῆς, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὸν Σωκράτη νὰ παρουσιάσῃ τοὺς
ἐνδοιασμούς του (πρβλ. ἀλλ' εὖ ἴσθι Εὐθύδ. 274a) 2) Εἰς τὴν χρή-
σιν συνεχοῦς λόγου καὶ ὅχι διαλόγου, ὡς ἂν ἐπρόκειτο περὶ ὁμι-
λίας ἀπὸ καθέδρας, ὅπως καὶ εἰς τὴν χρῆσιν ὕφους στομφώδους,
διηρησμένου καὶ ἐξηλλαγμένου τῆς συνήθους πεζολογίας.

βανε διὰ τὸν παραλογισμόν, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχεις ὑπ' ὄψει σου ὅσα σοῦ ἔχω ἀναπτύξει¹, ὅταν σκεφθῇς, πόσον ζωηρὰ τοὺς συγκινεῖ ὁ πόθος νὰ γενοῦν ὀνομαστοὶ κι ἀθάνατοι μὲς στοὺς αἰῶνες νὰ θεμελιώσουσιν δόξα². Χάριν αὐτοῦ εἶν' ἀποφασισμένοι καὶ εἰς κινδύνους νὰ ἐκτεθοῦν πάσης φύσεως, πολὺ μᾶλλον παρ' ὅσον χάριν τῶν παιδιῶν των, καὶ χρήματα νὰ ἐξοδεύσουν καὶ ταλαιπωρίας νὰ ὑποστοῦν δι οἰασδῆποτε καὶ τὴν ζωὴν των νὰ θυσιάσουν. "Ἡ μήπως φαντάζεσαι» εἶπεν «ὅτι ἡ Ἀλκηστις θὰ ἐβάδιζε χάριν τοῦ Ἀδμήτου εἰς τὸν θάνατον καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Πάτροκλον θ' ἀκολουθοῦσεν εἰς τὸν θάνατον³, καὶ ὁ Κόδρος ὁ ἰδικός σας χάριν τῆς βασιλείας τῶν παιδιῶν του πρόωρον θὰ ἐδέχετο θάνατον⁴, ἂν δὲν ἐπίστευαν, ὅτι ἀθάνατος τοῦ ἡρωϊσμοῦ των ἡ ἀνάμνησις θὰ ἔμενεν⁵, αὐτὴ ποὺ σήμερον ἡμεῖς διατηροῦμεν; Κάθε ἄλλο» εἶπε· «ἀντιθέτως φρονῶ⁶, χάριν τῆς ἀθανασίας τῆς ἀξίας των τῆς προσωπικῆς⁷ καὶ χάριν ὑστεροφημίας τοιαύτης μεγαλοδόξου οἱ πάντες τὰ πάντα ἐνεργοῦν, ὅσον ἀνώτεροι εἶναι, τόσον περισσότερον· διότι πρὸς τὴν ἀθανασίαν εἶν' ὁ ἔρως των.

1. Ἡ φράσις ἃ ἐγὼ εἶρηκα εἰ μὴ ἐννοεῖς εἶναι παρένθεσις εἰς τὸ θαυμάζεις τῆς ἀλογίας, τοῦ ὁποῦ τοῦ ἀντικείμενον εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν ὅλην φράσιν, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὸ ἐνθυμηθεῖς. Ὡστε μεταβολὴ καμμία δὲν χρειάζεται.

2. Εἶναι στίχος ποιητοῦ ἀγνώστου· τὸν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Σωκράτης ὡς δεῖγμα τοῦ διηνητισμένου λόγου τῶν σοφιστῶν.

3. Τὰ παραδείγματα τῆς Ἀλκῆστιδος καὶ τοῦ Ἀχιλλέως ἐπεκαλέσθη ἤδη ὁ Φαῖδρος 179b· ὁ Πλάτων προσέθεσε τὸ τοῦ Κόδρου, τοῦ προγόνου του. Χαρακτηριστικὸν ὅτι καὶ τὰ τρία δὲν ἔχουν καθαρῶς ἐρωτικὰ ἐλατήρια. Ἡ πρόθεσις τοῦ Πλάτωνος εἶναι νὰ δείξῃ, ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἶδους αἱ πράξεις, ψυχολογικῶς, μὲ τὴν βοήθειαν δηλαδὴ ἐνὸς συναισθήματος ὅσον εὐγενὲς καὶ νὰ εἶναι, δὲν ἐρμηνεύονται· χρειάζεται μετὰ φυσικὴ θεμελίωσις, ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιβιώσεως τῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ βίου. Διὰ τὸν Φαῖδρον ἡ φιλοδοξία εἶναι ἓνα ἐπιφαινόμενον, ἓνα προῖδν τοῦ ἔρωτος· διὰ τὴν Διοτίμαν εἶναι ἡ ἐρωτικὴ αὐτοθυσία μία μορφή ἐνὸς γενικωτέρου αἰσθήματος ἀθανασίας.

4. Ἡ συνήθης παράδοσις φέρει τὸν Κόδρον ἀποθνήσκοντα ἐθελουσίως ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὅχι διὰ νὰ διατηρηθῇ εἰς τὰ παιδιὰ του ἡ βασιλεία. Ἰσα Ἰσα μάλιστα ἡ βασιλεία, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐκλείπει κατόπιν καὶ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἡρωϊκοῦ του θανάτου.

περί ἃ ἐγὼ εἶρηκα εἰ μὴ ἐννοεῖς, ἐνθυμηθεῖς ὡς
 δεινῶς διάκεινται ἔρωτι τοῦ ὀνομαστοῖ γενέσθαι
 καὶ κλέος ἐς τὸν αἰὲ χρόνον ἀθάνα-
 τον καταθέσθαι, καὶ ὑπὲρ τούτου κινδύ-
 5 νους τε κινδυνεύειν ἔτοιμοί εἰσι πάντας ἔτι μᾶλ-
 λον ἢ ὑπὲρ τῶν παίδων καὶ χρήματα ἀναλίσκειν
 καὶ πόρους πονεῖν οὐστινασοῦν καὶ ὑπεραπο- d
 θνήσκειν. ἐπεὶ οἶει σύ, ἔφη, "Αλκησιν ὑπὲρ
 'Αδμήτου ἀποθανεῖν ἄν, ἢ 'Αχιλλέα Πατρόκλω
 10 ἐπαποθανεῖν, ἢ προαποθανεῖν τὸν ὑμέτερον Κό-
 δρον ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν παίδων, μὴ οἰόμε-
 νους ἀθάνατον μνήμην ἀρετῆς πέρι ἑαυτῶν
 ἔσεσθαι, ἦν νῦν ἡμεῖς ἔχομεν; πολλοῦ γε δεῖ,
 ἔφη. ἀλλ', οἶμαι, ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ
 15 τοιαύτης δόξης εὐκλεοῦς πάντες πάντα ποιοῦ-
 σιν, ὅσω ἄν ἀμείνους ᾧσι, τοσοῦτω μᾶλλον· e
 τοῦ γὰρ ἀθανάτου ἐρῶσιν.

1 περί: περι B περί B² del. Ast, fort. recte 3 ἐς B: εἰς TWOx
 5 πάντες TW || ἔτι om. T 9 ἄν ... προαποθανεῖν om. W 11 ὑπὲρ
 del Sykutris 12 περί codd. em. Ast

5. Οὐδὲ τεθνήσκει θανόντες. ἐπεὶ σφ' ἀρετὴ καθύπερθεν κυ-
 δαίνουσι· ἀνάγει δῶματος ἐξ 'Αἵδεω (Σιμωνίδης fr. 121 D.).

6. Μὲ τὸ οἶει (στ. 8) καὶ τὸ οἶμαι καταβιβάζεται ὁ μεγαλό-
 στομος τόνος τῶν προηγουμένων. Τῶν γεγονότων ἡ μεγαλότης
 ἦτο ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως, καὶ διὰ τοῦτο προσαρμόζεται
 εἰς αὐτὴν σεμνοπρεπὴς φραστικὴ ἢ ἐρμηνεία τῶν ὁμῶς εἶναι προ-
 σωπικὴ τῆς Διοτίμας συμβολή, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται μεγα-
 λυτέρα εἰς τὴν διατύπωσιν ἐπιφύλαξις.

7. 'Αρετὴ δὲν εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ιδιότης τῆς ψυχῆς· δὲν
 εἶναι τοῦλάχιστον μόνον αὐτῇ. Νοεῖται μαζὶ καὶ ἡ ἔμπρα-
 κτος αὐτῆς ἐκδήλωσις, ἡ ὀλοκλήρωσις τοῦ ἥθους διὰ τῶν πρά-
 ξεων καὶ διὰ τῆς τύχης καὶ διὰ τῆς ὑστεροφημίας. Πρβλ. τὸ ἐπί-
 γραμμα εἰς τοὺς πεσόντας ἐν Ποτειδαίᾳ ψυχὰς δ' ἀντίρροπα
 θέντες ἀλλάξαντ' ἀρετὴν = ἔδωσαν τὴν ζωὴν τῶν καὶ ἐπῆραν
 εἰς ἀντάλλαγμα ἀρετὴν, δηλαδὴ δόξαν.

“Οσοι λοιπόν» ἐξηκολούθησεν «ἐγκυμονοῦν κατὰ τὸ σῶμα, στρέφονται μᾶλλον¹ πρὸς τὰς γυναικας καὶ ἐξασκοῦν τὸν ἔρωτα κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, ἐξασφαλίζοντες μὲ τὴν Τόκος ἐν ψυχῇ ἀπόκτησιν παιδιῶν διὰ τὸ μέλλον ὅλον, ὅπως φαντάζονται², ἀθανασίαν τοῦ ἑαυτοῦ των καὶ ὑστεροφημίαν καὶ εὐδαιμονίαν. “Οσοι ἄφ’ ἑτέρου ἐγκυμονοῦν εἰς τὴν ψυχὴν—διότι ὑπάρχουν πράγματι 209 ἄνθρωποι» εἶπεν «οἱ ὅποιοι κυοφοροῦν εἰς τὰς ψυχὰς των, πολὺ περισσότερον παρὰ εἰς τὸ σῶμα των μέσα, ὅσα εἶναι πρέπον μία ψυχὴ καὶ νὰ κυοφορήσῃ καὶ νὰ γεννήσῃ. Καὶ τί εἶναι αὐτὸ τὸ πρέπον; Φρόνησις καὶ τ’ ἄλλα προτερήματα. Αὐτῶν ἀκριβῶς γεννήτορες εἶναι καὶ οἱ ποιηταί³ ἀνεξαιρέτως καὶ ἀπὸ τοὺς τεχνίτας ὅσοι θεωροῦνται δημιουργικοί⁴. Ἀσυγκρίτως δὲ ἄνωτέρα» εἶπε «καὶ ὠραιότερα μορφὴ φρονήσεως εἶναι ἡ ἀσχολουμένη μὲ τὴν διαρρύθμισιν τῶν πόλεων καὶ τῶν σπιτικῶν⁵, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα, ὡς γνωστόν, εἶναι σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη⁶. Αὐτὰ λοιπόν ὅταν κανεῖς⁷ ἐγκυμονῇ ἐκ νεότητος εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ ἔχει φύσιν θεῖαν⁸, ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάλ- b

1. Μᾶλλον, ὅχι ἀπολύτως· διότι καὶ πρὸς τοὺς ἄρρενας τρέπονται πολλάκις ἄνθρωποι φιλήδονοι, καὶ ἀντιστρόφως ἄνδρες ἐγκύμονες τὴν ψυχὴν δὲν περιφρονοῦν ἀπολύτως τῆς παιδογονίας τὸ καθήκον· πρβλ. καὶ 209a.

2. Εἶναι ἡ μόνη κριτικὴ παρατήρησις τῆς Διοτίμας ἐναντίον τῶν ἐγκυμονούντων κατὰ τὸ σῶμα μόνον. Δὲν τοὺς καταδικάζει, εὐρίσκει ὅμως εἰς τὴν πίστιν των, ὅτι θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀθανασίαν των διὰ τῆς τεκνογονίας καὶ μόνον, μεγάλην δόσιν αὐταπάτης. Διότι διαιωνίζουν τὸ ζωολογικὸν εἶδος, ὅχι τὴν ἀρετήν.

3. Ἐπανερχεται εἰς ὅ,τι εἶπεν ὁ Ἀγάθων 196d - 197a ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ ἐμβαθύνῃ περισσότερον. Οἱ ποιηταὶ εἶναι γεννήτορες ἀρετῆς, διότι ἡ ἀποστολὴ των ἦτο ὅχι ἀπλὴ ψυχάγωγία, ἀλλὰ τὸ βελτίους ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅπως τονίζει ὁ Ἀριστοφάνης Βάτρ. 1009. Αὐτὸ ἦτο δι’ ἓνα ἀρχαῖον αὐτονόητον — χωρὶς φυσικὰ ν’ ἀντιλαμβάνεται τὴν ποίησιν ὡς ξηρὰν ἠθικολογίαν.

4. Εὐρετικοὶ εἶναι οἱ καλλιεργοῦντες τὴν τέχνην ὅχι ὡς χειρωνακτικὸν ἐπάγγελμα, ἀλλ’ ὡς πεδῖον πρωτοτύπων καὶ προσωπικῶν πνευματικῶν συλλήψεων, ποὺ εἶναι μαζὶ καὶ ἠθικά. Ἐννοεῖ τοὺς μεγάλους ἐκπροσώπους τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν.

5. Ὅτι ἡ ὑψίστη εἰς ἀξίαν ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀναφερομένη εἰς τὰ κοινά, (εἰς αὐτὰ ὑπάγονται καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου ὡς οἰκοδεσπότου καὶ οἰκογενειάρχου, ἐντεῦθεν τὸ οἰκήσεως) ἀποτελεῖ ἀξίωμα τῆς Ἀρχαιότητος καὶ τὸ θεμελιῶδες

Οἱ μὲν οὖν ἐγκύμονες, ἔφη, κατὰ τὰ σώματα
 ὄντες πρὸς τὰς γυναῖκας μᾶλλον τρέπονται
 καὶ ταύτῃ ἐρωτικοί εἰσιν, διὰ παιδογονίας ἀθα-
 νασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν, ὡς οἶον-
 5 ται, αὐτοῖς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον πάντα πο-
 ριζόμενοι. οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν — εἰσὶ γὰρ
 οὖν, ἔφη, οἱ ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν ἔτι μᾶλ- 209
 λον ἢ ἐν τοῖς σώμασιν, ἃ ψυχῇ προσήκει καὶ
 κυῆσαι καὶ τεκεῖν· τί οὖν προσήκει; φρόνη-
 10 σίν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν. ὧν δὴ εἰσι καὶ
 οἱ ποιηταὶ πάντες γεννήτορες καὶ τῶν δημιουργ-
 γῶν ὅσοι λέγονται εὐρετικοί εἶναι· πολὺ δὲ
 μεγίστη, ἔφη, καὶ καλλίστη τῆς φρονήσεως ἡ
 περὶ τὰς τῶν πόλεων τε καὶ οἰκήσεων διακο-
 15 σμήσεις, ἥ δὴ ὄνομά ἐστι σωφροσύνη τε καὶ δι-
 καιοσύνη. τούτων αὖ ὅταν τις ἐκ νέου ἐγκύμων
 ᾖ τὴν ψυχὴν, ἢ θεῖος ὧν καὶ ἢ ἡκούσης τῆς ἡλι- b

1 τὰ (Saupp) W Ox: om. cett. 5 χρόνων T corr. T² 9 κυῆσαι: κυῆσαι τε (κυῆσεται ac) Ox || τεκεῖν Ox (iam Hug): κυεῖν cett. κύειν Maas, (RhM. 77, 11) 14 τὰς: τὰ Sommer servato eo, quod traditum est, διακόσμησις: διακοσμήσεις cett. [cf. Boeckh in Min. p. 26 Heindorf ad Cratyl. p. 28—391, b] 16 αὖ BOx: δ' αὖ TW 17 θεῖος: ἡθεος Parmentier; post καὶ aliquid deesse videtur, e. g. θεῖος ὧν καὶ γενναῖος [θ. ὧν del. Jahn]

νόημα τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος. *Ολόκληρον τὴν ζωὴν τοῦ ἡσθάνετο ἑαυτὸν ὡς ἓνα πολιτικὸν ὁ Πλάτων, τὸν κατ' ἐξοχὴν πολιτικόν.

6. *Ὡστε καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη εἶναι εἶδη φρονήσεως (ὑπὸ τὴν ἔννοιαν φυσικὰ τῆς ἐποπτείας τῶν ἰδεῶν), καὶ ἐπομένως τοῦ ἔρωτος γέννημα. *Εἴτοι ὁ ἔρως περιλαμβάνει τὴν ὅλην τοῦ ἀνθρώπου πνευματικὴν παραγωγὴν.

7. *Ἡ χρῆσις ἐδῶ τοῦ ἐνικοῦ μᾶς μεταφέρει ἀπὸ τὰς γενικὰς καθολικοῦ κύρους ἀναπτύξεις εἰς τὴν ψυχικὴν περιπέτειαν ἐνὸς προσώπου. Τὰ προηγούμενα ἐχρησίμευαν ὡς προπαρασκευὴ θεωρητικὴ καὶ ἐρμηνεία τῶν γεγονότων, ποὺ θὰ παρουσιασθοῦν τῶρα συγκεντρωμένα εἰς τὴν μοῖραν καὶ τὰ αἰσθήματα ἐνὸς καὶ μόνου ατόμου.

8. Δὲν εὐρέθη ἀκόμη ἱκανοποιητικὴ ἐρμηνεία ἡ διόρθωσις τῆς λέξεως θεῖος (πρβλ. θεϊότερον γὰρ ἐραστής παιδικῶν 180b). *Ἡ γραφή ἡθεος (= νεανίας) δὲν αἴρει τὰς δυσκολίας καὶ τοῦ νοήματος καὶ τῆς συντάξεως. Μετέφρασα κατὰ τὸ νόημα.

ληλος ηλικία, αἰσθάνεται πλέον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γεννήσῃ καὶ ν' ἀναπαραγάγῃ. Ἀναζητεῖ τότε καὶ αὐτὸς ἐπίσης¹ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὸ εὐμορφον, νομίζω, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἤμποροῦσε νὰ γεννήσῃ διότι μέσα εἰς τὸ ἄσχημον ποτὲ δὲν θὰ γεννήσῃ. Ἐντεῦθεν ἐνθουσιάζεται μὲ τὰ ὠραῖα σώματα, περισσότερο παρὰ μὲ τ' ἄσχημα, ἀφοῦ κυοφορεῖ², καὶ ἂν τύχῃ νὰ εὔρῃ μέσα ψυχὴν ὠραίαν καὶ ἀρχοντικὴν καὶ καλοκαμωμένην³, ἐνθουσιάζεται τότε ζωηρὰ μὲ τὸν συνδυασμὸν τῶν δύο. Ἐνώπιον προσώπου παρομοίου πλούσιος ἀμέσως εἶναι εἰς λόγους περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ τοῦ ἰδεώδους καὶ τῶν καθηκόντων ἐνὸς ἀνωτέρου ἀνθρώπου, καὶ δοκιμάζει νὰ τὸ ἐξυψώσῃ⁴. Διότι μὲ τὴν ἐπαφήν, φαντάζομαι, πρὸς τὸ ὠραῖον πρόσωπον καὶ μὲ τὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς αὐτό, γεννᾷ καὶ γονιμοποιεῖ ὅσα πρὸ πολλοῦ ἐγκυμονοῦσεν, εἴτε κατὰ τὴν παρουσίαν του, εἴτε κατὰ τὴν ἀπουσίαν του⁵ διὰ τῆς ἀναπολήσεως ἐκείνου· καὶ ὅ,τι γεννᾷ, τὸ ἀνατρέφει ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἐκείνου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φυλάττουν μεταξύ των οἱ τοιοῦτοι δεσμὸν πολὺ στενωτέρον ἀπὸ τὸν δεσμὸν τῶν παιδιῶν⁶ καὶ στοργὴν πολὺ σταθερωτέραν· διότι καὶ τὰ παιδιὰ των τὰ κοινὰ εἶναι ὠραιότερα καὶ ἀθανατώτερα. Καὶ κάθε ἄνθρωπος θὰ ἐπροτι-

1. Καὶ οὗτος, ὅπως ὁ ἐγκύμων κατὰ τὸ σῶμα.

2. Τὴν ἀπόδειξιν προσφέρει 206cd.

3. Μέσα εἰς ἓνα ὠραῖον σῶμα ἐνδεχόμενον νὰ μὴ συναντήσῃ ψυχὴν ὠραίαν (ἐντεῦθεν τὸ ἂν ἐντύχῃ κλπ.), ἀλλὰ ὅτι καὶ μέσα εἰς ἄσχημον σῶμα δυνατόν νὰ εὑρεθῇ ὠραία ψυχὴ, αὐτὸ δὲν τὸ ἀναφέρει, διότι δὲν εἶν' εὐκόλον νὰ τὸ συλλάβῃ ὁ Ἕλληνας. Θὰ ἔχωμεν μόνον ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ ἔννοια τότε τῆς ὠραιότητος διέφερεν οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν σημερινήν (πρβλ. Εἰσαγ. I § 4).

4. Ὅ,τι ἐτόνισε καὶ ὁ Παυσανίας 184b - 185b· μόνον ποῦ ἐδῶ τοποθετεῖται τὸ ὅλον εἰς ἓνα ὑψηλότερον ἐπίπεδον. Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει ἐδῶ καὶ ἡ ἀμοιβαιότης· καὶ ὁ ἐραστὴς παιδαγωγεῖται, ὅχι ὁ ἐρωμένος μόνον, ἀφοῦ τώρα μόνον εὐπορεῖ λόγων περὶ ἀρετῆς.

5. Τὸ ἀπὸν δὲν προστίθεται ἐδῶ ὡς φραστικὸν κόσμημα. Ἐγκλείει τὴν ὠραίαν ψυχολογικὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ γέννησις λόγων καὶ ἀνωτέρας πνευματικότητος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐραστοῦ συνεχίζεται, καὶ ὅταν ὁ ἐρώμενος εἶναι μακρὰν καὶ μόνον διὰ τῆς ἀναπολήσεως (μεμνημένος) τὸν ἔχη κανεὶς πλησίον του. Ἴσως τότε ἡ ἔμπνευσις εἶναι καὶ καθαρωτέρα καὶ πλουσιωτέρα.

6. Τῶν παιδιῶν ἐννοεῖ τῶν σωματικῶν, ποῦ ἀποτελοῦν τὸν σύνδεσμον μεταξύ τῶν συζύγων. Πρβλ. Ματθ. 12, 49. Ἰδοὺ ἡ

κίας τίκτειν τε καὶ γεννᾶν ἤδη ἐπιθυμεῖ· ζητεῖ
 δὴ, οἶμαι, καὶ οὗτος περιῶν τὸ καλόν, ἐν ᾧ ἂν
 γεννήσειεν· ἐν τῷ γὰρ αἰσχυρῷ οὐδέποτε γεννή-
 σει. τὰ τε οὖν σώματα τὰ καλὰ μᾶλλον ἢ τὰ
 5 αἰσχυρὰ ἀσπάζεται· ἅτε κυῶν, καὶ ἂν ἐντύχη
 ψυχῇ καλῇ καὶ γενναίᾳ καὶ εὐφυεῖ, πάνυ δὴ
 ἀσπάζεται τὸ ξυναμφοτέρον, καὶ πρὸς τοῦτον
 τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς εὐπορεῖ λόγων περὶ ἀρε-
 τῆς καὶ περὶ οἷον χρή εἶναι τὸν ἄνδρα τὸν ἀγα- c
 10 θὸν καὶ ἃ ἐπιτηδεύειν, καὶ ἐπιχειρεῖ παιδεύειν.
 ἀπτόμενος γάρ, οἶμαι, τοῦ καλοῦ καὶ ὁμιλῶν
 αὐτῷ, ἃ πάλαι ἐκύει τίκτει καὶ γεννᾷ καὶ πα-
 ρὼν καὶ ἀπὼν μεμνημένος, καὶ τὸ γεννηθὲν συν-
 εκτρέφει κοινῇ μετ' ἐκείνου· ὥστε πολὺ μείζω
 15 κοινωνίαν τῆς τῶν παίδων πρὸς ἀλλήλους οἱ
 τοιοῦτοι ἴσχουσι καὶ φιλίαν βεβαιωτέραν, ἅτε
 καλλιόνων καὶ ἀθανατωτέρων παίδων κεκοινω-
 νηκότες. καὶ πᾶς ἂν δέξαιτο ἑαυτῷ τοιούτους

1 ἐπιθυμῇ (Stephanus) Ox edd. post ἐπιθυμεῖ (cf. 206c) interpunxit Sykutris 2 δὴ: δὲ W || περιῶν: περὶ ὧν (h. e. περιῶν) B 5 ἅτε... ἀσπάζεται om. W 9 περὶ del. Stephanus περὶ τοῦ Coisl. 155 περὶ οἷου Sommer sed cf. Rep. 352d 10 καὶ (2) del. Hirschig 12 καὶ ἀπὼν καὶ παρὼν T παρόντων pro παρὼν Ox¹ 15 [τῶν παιδογόνων vel παιδοσπόρων Bast Krit. Vers. 72] τῆς τῶν παίδων del. Bury [Wilamowitz, Kalitsunakis cf. v. 17] (τῆς del. Usener) τῆς τῶν ἄλλων (vel γηγόνων Bury) παίδων Hug τῆς τῶν ἄλλων Richards τῆς τῶν πολλῶν Rohde τῆς τῶν γάμων Marianne Koffka: Maas (l. c. supra in p. 165) sed cf. P. Friedländer, Platon II 315¹ (Leg. 772d) 17 καλλιόνων: καλλίων ὧν B corr. B² || παίδων om. Paris 1642

μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅστις γὰρ ἂν ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου καὶ ἀδελφός καὶ ἀδελφή καὶ μήτηρ ἐστίν. Καὶ εἰς τὰ δύο χωρία ὑπόκειται ἡ βαθεῖα πίστις εἰς τὴν ἀξίαν μιᾶς ψυχικῆς συγγενείας, ποῦ εἶναι ἀνωτέρα κάθε συγγενείας ἄλλης φύσεως, μετὸν χαρακτήρα τῆς συμπτωματοκτικότητος ποῦ ἔχουν, μετὸν περιορισμὸν τῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν ἢ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, μετὸν ἀπουσίαν τοῦ αἰσθήματος προσωπικοῦ προσκτήματος καὶ προσωπικῆς δημιουργίας ἐνὸς κόσμου οἰκειότητος καὶ τρυφερότητος. Μήπως δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ μόνος συγγενής, ποῦ ἐδιάλεξες σὺ καὶ δὲν σοῦ τὸν ἔδωσεν ἡ τύχη, εἶναι ἡ σύζυγός σου;

μοῦσε ν' ἀποκτήσῃ παρόμοια τέκνα μᾶλλον παρὰ σωματικά, ὅταν λάβῃ τὸν Ὅμηρον ὑπ' ὄψιν του καὶ δ τὸν Ἡσίοδον καὶ τοὺς ἄλλους μεγάλους ποιητάς: τοὺς καμαρώνει, τί ἀπογόνους ἀφήνουν ὀπίσω των, ἀπογόνους ποὺ τοὺς χαρίζουν ἀθάνατον καὶ δόξαν καὶ ὄνομα, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἀθάνατοι εἶναι. Ἡ ἂν πρότιμᾶς» εἶπεν «ὁ Λυκοῦργος¹ τί παιδιὰ ἀφῆκεν ὀπίσω του εἰς τὴν Σπάρτην, τῆς Σπάρτης σωτῆρας καὶ τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἔλεγα, ὅλης. Τιμὰς ἀπολαύει καὶ ὁ Σόλων εἰς τὴν πόλιν σας διὰ τὴν γέννησιν τῆς νομοθεσίας του, καὶ ἕνα πλήθος ἄλλοι ἄνδρες εἰς πολλοὺς ἄλλους τόπους καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν βαρβάρων, οἱ ὅποιοι παρουσίασαν πολλὰ ὠραῖα e κατορθώματα καὶ ἐγέννησαν κάθε ἀνωτερότητος εἶδος. Εἰς αὐτοὺς καὶ ἱερὰ² ἤδη πολλὰ ἔχουν ἰδρυθῆ ἕξ αἰτίας τῶν τοιούτων ἀπογόνων των, ἐνῶ διὰ τὰ σωματικά των τὰ παιδιὰ ποτὲ εἰς κανένα.

28. Εἰς αὐτὰ μὲν τοῦ Ἑρωτος τὰ μυστήρια θὰ ἦτο ἴσως δυνατόν καὶ σύ, Σωκράτη, νὰ μυηθῇς. Διὰ τὴν

ἀνωτάτην ὁμῶς μύησιν καὶ ἀπο-
Οἱ ἀναβαθμοὶ κάλυψιν³, χάριν τῆς ὁποίας καὶ 210
τῆς τελικῆς ταῦτα γίνονται, ἐφ' ὅσον ἀκολουθεῖ
μύησεως κανεῖς τὴν ὀρθὴν ὁδόν, δὲν εἶμαι
 βεβαία, ἂν θὰ εἶχες τὰς δυνάμεις⁴.

Ὅπως δὲ εἶπεν «ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ ἐκθέσω καὶ δὲν

1. Ὁ Πλάτων καὶ ἀλλαχοῦ (Νόμ. 693e κεξ.) ἐξέφρασε τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Λυκοῦργου, χωρὶς νὰ συμμερίζεται τὸν ἀνεπιφύλακτον ἐγκωμιασμόν τοῦ σπαρτιατικοῦ καθεστῶτος· τὸ εὐρίσκει ὑπερβολικὰ μιλιταριστικόν.

2. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Λυκοῦργον (περὶ αὐτοῦ μᾶς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος Λυκ. 31 ἱερὸν τε γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ καὶ θυσίαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς θεῶ· πρβλ. καὶ Ἡρόδ. 1, 66), δὲν μᾶς παραδίδεται περὶ τῶν ἄλλων ὅτι εἶχαν θείας τιμὰς. Μᾶλλον τιμὰς ἡρώων θὰ εἶχαν. Ὁ Σόλων εἶχε τάφον εἰς τὸν Κεραμεικόν, ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ Ἄργος καὶ ἴσως καὶ εἰς τὴν Σμύρνην καὶ ἀλλαχοῦ.

3. τέλεα λέγονται, διότι εἶναι ἡ τελευταία βαθμὶς τῆς μυσταγωγίας, ἀλλὰ καὶ ἡ τελειότερα (πρβλ. Φαῖδρ. 249c τελέους ἀεὶ τελετὰς τελούμενος), ἐποπτικά διότι ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰ μυστήρια ἐλάμβανε κυρίως τὸν χαρακτῆρα θέας, ὅπως καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος ἡ ἐπαφὴ μὲ τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν· πρβλ. Φαῖδρ. 250c εὐδαίμονα φάσματα μυούμενοί τε καὶ ἐποπτεύοντες ἐν αὐγῇ καθαρᾷ.

παῖδας μᾶλλον γεγενέναι ἢ τοὺς ἀνθρωπίνους,
 καὶ εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον καὶ d
 τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθοὺς, ζηλῶν οἷα
 ἔκγονα ἑαυτῶν καταλείπουσιν, ἃ ἐκείνοις ἀθά-
 5 νατον κλέος καὶ μνήμην παρέχεται, αὐτὰ τοι-
 αῦτα ὄντα. εἰ δὲ βούλει, ἔφη, οἷους Λυκοῦργος
 παῖδας κατελίπετο ἐν Λακεδαίμονι σωτήρας τῆς
 Λακεδαίμονος καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν τῆς Ἑλλά-
 δος. τίμιος δὲ παρ' ὑμῖν καὶ Σόλων διὰ τὴν τῶν
 10 νόμων γέννησιν καὶ ἄλλοι ἄλλοθι πολλαχοῦ
 ἄνδρες, καὶ ἐν Ἑλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πολ- e
 λὰ καὶ καλὰ ἀποφηνάμενοι ἔργα, γεννήσαντες
 παντοίαν ἀρετὴν ὧν καὶ ἱερὰ πολλὰ ἤδη γέ-
 γονε διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας, διὰ δὲ τοὺς
 15 ἀνθρωπίνους οὐδενός πω.

28. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐρωτικά ἴσως, ὦ Σώ-
 κρατες, κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐπο-
 πτικά, ὧν ἕνεκα καὶ ταῦτα ἔστιν, ἐάν τις ὁρ- 210
 θῶς μετήνῃ, οὐκ οἶδ' εἰ οἷός τ' ἂν εἴης, ἐρῶ μὲν
 20 οὖν, ἔφη, ἐγὼ καὶ προθυμίας οὐδὲν ἀπολείψω·
 πειρῶ δὲ ἔπεσθαι, ἂν οἷός τε ᾖς.

2 καὶ (2): καὶ εἰς Ox Galli Maas 3 ἀγαθοὺς ποιητὰς Proclus || οἷα :
 ὅσα Proclus 4 καταλελοίπασιν ἑαυτῶν ἔκγονα Methodius || ἑαυτῶν
 om. Proclus 7 κατελίπετο B²Ox: κατελείπετο TW κατέλιπεν ***
 τὸ B κατέλιπε τοῖς Vindob. 21 κατέλιπεν αὐτοῦ Rettig || [ἐν Λακεδ.
 del. Vahlen] 9 ἡμῖν BOx || ο σολων Ox 10 ἄνδρες om. Clemens
 11 ἐν (1) om. Ox || ἐν (2) om. Clemens 12 καλὰ: ἀλλὰ Ox || καὶ
 ante γεννήσαντες add. Ox 15 οὐδενός: οὐδὲν οὐδενός Hirschig
 20 εφην Ox 21 δέ: δε καὶ συ Ox Maas || ἂν: εαν Ox

4. Πολλοὶ εἰς τὴν ἀμφιβολίαν αὐτὴν διαβλέπουσιν τὴν πρόθε-
 σιν τοῦ Πλάτωνος νὰ ὑποδηλώσῃ τὰ σύνορα τοῦ σωκρατικοῦ στοι-
 χείου. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα θὰ ᾔτο τελεῖως ἀντίθετον πρὸς τὸ ὅλον
 πνεῦμα καὶ τῆς ὁμιλίας ἐδῶ καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος.
 Ἐδῶ ἔχομεν τὴν συνηθισμένην ἐκδήλωσιν τῆς σωκρατικῆς εἰρω-
 νείας τοῦ Οὐδὲν οἶδα. Πρβλ. Εἰσαγ. II § 10.

θὰ ὕστερήσω εἰς καλὴν θέλησιν. Προσπάθησε τώρα καὶ σὺ νὰ μὲ παρακολουθήσης, ἂν ἡμπορῇς,

ἽΟφείλει¹ λοιπὸν» εἶπεν «ὅστις ἀκολουθεῖ τὴν ὀρθὴν πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο ὁδόν, ν' ἀρχίζει μὲν ἀπὸ νέος νὰ πλησιάζῃ τὰ ὠραία σώματα². Καὶ πρῶτον μὲν, ἐφ' ὅσον ὀρθῶς τὸν καθοδηγεῖ ὁ καθοδηγητὴς του³, νὰ ἐρωτεύεται ἓνα καὶ μόνον σῶμα, καὶ ἐδῶ νὰ ζητῇ νὰ γεννήσῃ σκέψεις ὠραίας. Ἐπειτα ν' ἀντιληφθῇ, ὅτι ἡ ὠραιότης, ποῦ ἐνυπάρχει εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σῶμα, ἔχει ἀδελφικὴν συγγένειαν πρὸς τὴν ὠραιότητα τοῦ ἄλλου σώματος καὶ ὅτι, ἐφ' ὅσον μέλλει νὰ συλλάβῃ γενικῶς τὴν ὠραιότητα τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως⁴, θὰ ᾔτο μεγάλη ἀνοησία νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃ ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τὴν καλλονὴν τὴν ἐδρεύουσιν ἐπὶ ὅλων τῶν σωμάτων. Ὅταν δὲ τοῦτο ἀντιληφθῇ, θὰ γίνῃ ἐραστὴς ὅλων τῶν ὠραίων ἀνθρώπων καὶ θὰ μετριάσῃ τὴν σφοδρὰν ἐκείνην προσήλωσιν πρὸς ἓνα πρόσωπον· θὰ τὴν θεωρήσῃ κατωτέραν τοῦ καὶ ἀναξίαν λόγου. Μετὰ ταῦτα⁵ θὰ μάθῃ νὰ θεωρῇ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ἄξιον μεγαλύτερας τιμῆς παρὰ τὸ σωματικόν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ ἂν κανεῖς, ἔχων ψυχὴν καθὼς πρέπει, παρουσιάζῃ ἔστω καὶ μέτρια θέληγητρα, νὰ τὸ θεωρῇ ἀρκετὸν καὶ νὰ τοῦ χαρίζῃ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν φρον- c
τίδα του, ὥστε νὰ γεννᾷ καὶ νὰ ζητῇ νὰ εὕρῃ λόγους τοιοῦτους, ποῦ θὰ ἐξυψώσουν τὴν νεολαίαν. Ἔτσι θὰ

1. Μὲ τὸ δεῖ γὰρ ἀρχίζει μίαν πελωρία περίοδος ποῦ τελειώνει μόλις εἰς τὸ 210e. Ἔτσι καὶ εἰς τὴν διατύπωσιν ζωγραφίζεται ὁ μακρὸς καὶ ἐπίπονος δρόμος τῆς ἀναβάσεως χωρὶς διαλείμματα.

2. Ἡ λέξις σώματα χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους καὶ ἐκεῖ ὅπου ἡμεῖς λέγομεν πρόσωπα ἢ άτομα. Μόνον ὅπου ρητῶς ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ψυχὴν, ἔχει τὴν ἐννοίαν τοῦ σωματικοῦ, τοῦ σαρκικοῦ.

3. Ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὀδηγητὴς, ἀφήνει ἡ Διοτίμα ἀκαθόριστον. Πάντως ὁ ἔρως ὡς φυσικὴ κατάστασις δὲν ὀδηγεῖ εἰς αὐτὴν τὴν ἀνωτέραν ἀποκάθαρσιν· χρειάζεται ὁ χειραγωγός. Διὰ τὸν Πλάτωνα ὑπῆρξεν ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων θὰ εἶναι διὰ τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημείας ἐραστὴς μαζί καὶ ποδηγέτης εἰς τὸν ἔρωτα.

4. Τὸ ἐπ' εἶδει καλὸν δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ ἰδέα τοῦ καλοῦ (κατὰ τὴν εἰδικὴν ὀρολογίαν τοῦ Πλάτωνος εἶδος = ἰδέα), οὔτε τὸ καλὸν τοῦ (ζωολογικοῦ) εἶδους, ἀλλ' ἡ ὠραιότης τῆς ἐξωτερικῆς μορ-

Δεῖ γάρ, ἔφη, τὸν ὀρθῶς ἰόντα ἐπὶ τοῦτο τὸ
 πρᾶγμα ἄρχεσθαι μὲν νέον ὄντα ἰέναι ἐπὶ τὰ
 καλὰ σώματα, καὶ πρῶτον μὲν, ἐὰν ὀρθῶς ἡγῇ-
 ται ὁ ἡγούμενος, ἐνὸς αὐτὸν σώματος ἑρᾶν καὶ
 5 ἐνταῦθα γεννᾶν λόγους καλοῦς, ἔπειτα δὲ αὐ-
 τὸν κατανοῆσαι ὅτι τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ ὄτρωυν
 σώματι τῷ ἐπὶ ἐτέρῳ σώματι ἀδελφόν ἐστι, καὶ
 ἰ δεῖ διώκειν τὸ ἐπ' εἶδει καλόν, πολλή ἄνοια b
 μὴ οὐχ ἓν τε καὶ ταύτῳ ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ πᾶσιν
 10 τοῖς σώμασι κάλλος· τοῦτο δ' ἐννοήσαντα κα-
 ταστῆναι πάντων τῶν καλῶν σωμάτων ἐραστήν,
 ἐνὸς δὲ τὸ σφόδρα τοῦτο χαλάσαι, καταφρονή-
 σαντα καὶ σμικρὸν ἡγησάμενον. μετὰ δὲ ταῦτα
 τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἡγήσα-
 15 σθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι, ὥστε καὶ ἐὰν ἐπιεικῆς
 ᾖ τὴν ψυχὴν τις καὶ σμικρὸν ἄνθος ἔχῃ, ἐξαρ-
 κεῖν αὐτῷ καὶ ἑρᾶν καὶ κήδεσθαι καὶ τίκτειν c
 λόγους τοιούτους καὶ ζητεῖν, οἵτινες ποιήσουσι
 βελτίους τοὺς νέους, ἵνα ἀναγκασθῇ αὖ θεά-

4 αὐτόν : αὐτῶν Jahn (del. σώματος) αὖ του Vermehren 5 δέ :
 καὶ Themistius del. Usener ; sed cf. Phaedr. 270d || αὐτόν : αὖ Bury
 Wilamovitz 6 τὸ (2) : τῷ W 7 τῷ : τὸ B || ἐπὶ om. T 10 τοῦτω T
 15 ἐὰν : ἄν TW 16 καὶ Hermann : καὶ ἐὰν BTOx καὶ ἄν W καὶ
 Ast del. Robin πάνσμικρον Winckelmann 18 καὶ ζητεῖν del.
 Ast, fortasse recte ζητεῖν Badham || εἰ τινες W 19 ἀναγκασθεῖς
 (del. ἵνα p. 177,3) Ast

φῆς (εἶδος μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν καὶ 189e, 215b), ἐν ἀντιθέσει πρὸς
 τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς. Τὸ εἶδος λοιπὸν ἀντιτίθεται ἐδῶ πρὸς τὴν
 ψυχὴν, ὅπως καὶ Πολιτ. 402d ὅπου ἂν ξυμπέπτη ἓν τε τῇ ψυχῇ
 καλὰ ἦθι ἐνόντα καὶ ἐν τῷ εἶδει ὁμολογοῦντα ἐκείνοις καὶ ξυμ-
 φωνοῦντα. Ἀλλῶστε καὶ τὸ εἰ δεῖ διώκειν ὑπογραμμίζει ὅτι
 πρόκειται περὶ βαθμοῦ ὅχι ὁριστικοῦ.

5. Ἀρχίζει ὁ δεύτερος ἀναβαθμὸς περιλαμβάνων, ὅπως ἀπο-
 δεικνύεται 211c, καὶ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐπι-
 τηδευσμάτων, τῶν ἀντικειμενικῶν δηλαδή ἀξιῶν τοῦ πολιτισμοῦ.
 Μεταξὺ τῶν δύο ὑπάρχει ἐσωτερικὴ συγγένεια, ὅπως θὰ τονίσῃ
 ἀμέσως κατόπιν.

ὑποχρεωθῇ πάλιν τὸ κάλλος ν' ἀντικρύσῃ, ποῦ ὑπάρχει εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τοὺς θεσμούς¹, καὶ νὰ κάμῃ τὴν παρατήρησιν, ὅτι τὸ συνέχει ὅλον συγγένεια ἐσωτερική, ὥστε νὰ θεωρήσῃ τὸ σωματικῶς ὠραῖον ὡς κάτι εὐτελές². Μετὰ τὰς πράξεις θὰ τὸν ὀδηγήσουν³ πρὸς τὰς γνώσεις, ὥστε νὰ ἰδῇ καὶ γνώσεων ἐπίσης κάλλος καὶ νὰ ἐκτείνῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν εὐρείαν⁴ πλέον τοῦ κάλλους περιοχὴν, — ὅχι πλέον πρὸς τὸ κάλλος ἐνὸς καὶ μόνου, ὅπως ἕνας τοῦ σπιτιοῦ ὑπηρέτης, ὥστε ἱκανοποιούμενος⁵ μὲ τὸ κάλλος ἐνὸς παιδαρίου ἢ ὠρισμένου ἀνθρώπου ἢ ἐνὸς δ' τρόπου ζωῆς καὶ ὑποδουλωμένος εἰς αὐτό⁶, νὰ εἶν' εὐτελής καὶ στενόκαρδος· ἀλλ' ἀντιθέτως, μὲ τὸ βλέμμα γυρισμένον πρὸς τὸ ἀπέραντον τῆς ὠραιότητος τὸ πέλαγος⁷ καὶ ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκείνου ἐμπνεόμενος, πλήθος ὠραίους καὶ ὑψηλοὺς λόγους νὰ γεννᾷ καὶ σκέψεις εἰς ἕνα πόθον μέσα πνευματικότητος ἀνεξάντλητον⁸, ἕως ὅτου, ἐνισχυμένος εἰς τὸ στάδιον αὐτὸ καὶ ὠριμασμένος⁹, ἀντικρύσῃ τὴν ἐπιστήμην ἐκείνην, τὴν μίαν καὶ μόνην, τῆς μιᾶς ὠραιότητος, ποῦ εἶναι τοιαύτη περίπου.

1. Οἱ νόμοι δὲν εἶναι μόνον τὰ νομοθετήματα, οὔτε κυρίως αὐτά, ἀλλ' αἱ ἠθικαὶ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι ὑπόκεινται ὡς βάσεις τῶν ἐθίμων καὶ τῶν νομοθετημάτων. Ἐπιτηδεύματα εἶναι αἱ σχέσεις καὶ πράξεις τῶν ἀτόμων, ἐφ' ὅσον εἶν' ἐπιδεκτικαὶ ἠθικῆς κρίσεως. Τὸ ἕνα εἶναι ὁ κανὼν, τὸ ἄλλο ἡ ἐφαρμογή.

2. Τὸ κάλλος τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης μᾶς προσφέρει, μαζὶ μὲ τὴν χαρὰν ποῦ μᾶς προσφέρει, καὶ τὸ μελαγχολικὸν συναίσθημα δι' ὅ,τι μᾶς λείπει, δι' ὅ,τι μᾶς εἶν' ἀνέφικτον. Τὸ κάλλος ὅμως μιᾶς ἠθικῆς πράξεως μᾶς δημιουργεῖ τὴν ἀμιγῆ χαρὰν τοῦ ἰδεώδους ποῦ ἐπραγματοποιήθη. Τὸ ἀγαθὸν γίνεται ὠραῖον καὶ μᾶς τέρπει. — Ἐδῶ στηρίζεται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ δευτέρου ἀναβαθμοῦ. Πάντως ἡ τελικὴ πρότασις ἵνα τὸ περὶ τὸ σῶμα κλπ. ἀναφέρεται εἰς τὸ ὅλον.

3. Ἐδῶ εἰς τὸν τρίτον ἀναβαθμὸν, ποῦ περιλαμβάνει τὰς ἐπιστήμας, τονίζεται διὰ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως (ἀγαγεῖν) ἡ ἐνεργὸς ἐπέμβασις τοῦ ὀδηγητοῦ.

4. Ὅσον ἀναβαίνει, τόσον μεγαλυτέρα εἶναι καὶ ἡ ἀκτὶς τοῦ ὀρίζοντος, ποῦ ἀνοίγεται ἐνώπιόν σου, ὅπως εἰς ἕνα βουνόν. Ὅταν φθάσῃς πλέον εἰς τὴν κορυφήν, ἐμφανίζεται ἑξαφνικὰ ἡ μεγάλη καὶ ἀνοικτὴ θέα, τὸ πέλαγος τὸ ἀπέραντον τοῦ καλοῦ (210d).

5. Λέγει ἀγαπῶν, ὅχι ἐρῶν, διότι ὁ ἔρως ἔχει μέσα εἰς τὴν φύσιν τοῦ τὸν πόθον τὸν ἀπειρον καὶ τὸν ἀτελείωτον. Ἐνῶ ἐδῶ θέλει νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν εὐκόλως ἱκανοποιούμενον εἰς ὠρισμένον

σασθαι τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τοῖς νόμοις
 καλόν, καὶ τοῦτ' ἰδεῖν ὅτι πᾶν αὐτὸ αὐτῷ ξυγ-
 γενές ἐστιν, ἵνα τὸ περὶ τὸ σῶμα καλὸν σμι-
 κρόν τι ἡγήσῃται εἶναι. μετὰ δὲ τὰ ἐπιτηδεύ-
 5 ματα ἐπὶ τὰς ἐπιστήμας ἀγαγεῖν, ἵνα ἴδῃ αὖ
 ἐπιστημῶν κάλλος, καὶ βλέπων πρὸς πολὺ ἤδη
 τὸ καλόν, μηκέτι τὸ παρ' ἐνί, ὥσπερ οἰκέτης,
 ἀγαπῶν παιδαρίου κάλλος ἢ ἀνθρώπου τινὸς d
 ἢ ἐπιτηδεύματος ἐνός, δουλεύων φαῦλος ἢ καὶ
 10 σμικρολόγος, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τετραμ-
 μένος τοῦ καλοῦ καὶ θεωρῶν, πολλοὺς καὶ κα-
 λοὺς λόγους καὶ μεγαλοπρεπεῖς τίκτη καὶ δια-
 νοήματα ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφθόνῳ, ἕως ἄν ἐνταῦθα
 ῥωσθεῖς καὶ αὐξηθεῖς κατίδῃ τινὰ ἐπιστήμην μίαν
 15 τοιαύτην, ἣ ἐστὶ καλοῦ τοιοῦδε.

5 ἵνα ἴδῃ : ἵν' αἰδηι B ἵνα εἰδη Ox ἵνα διίδη Bury 7 τὸ (2) : τῷ
 Schleiermacher 8 κάλλος del. Badham || ἢ ἀνθρώπου del. Scirlitz
 άνου coll. 181b Bury 9 ἐνός : τινος Oxi || δουλεύων del. Bast
 Wilamowitz 12 τίκτηι libri : emend. Coislín. 155 || καὶ διανοήματα
 del. Badham 14 ῥωθεῖς W

σταθμόν, τὸν ταπεινόν (φαῦλον) καὶ μικροπρεπῆ· πρβλ. καὶ τὸ ὑ-
 ποκοριστικὸν παιδαρίου.

6. Ἡ δουλεία, τὴν ὅποιαν ὁ Πausanίας 183a ἀνεγνώ-
 ρισεν ὡς ἐπιτρεπομένην εἰς τὸν ἔρῳντα, αἵρεται εἰς τὸν ἔρωτα
 τὸν ἀληθινόν.

7. Ὁ Πλάτων ζωγραφίζει καὶ μετὰ τῆς φράσεως τὴν ἀφθονίαν
 καὶ μεγαλοπρέπειαν τὸ ἄπλωμα καὶ τὸ πλάτος τοῦ ὀρίζοντος,
 ποῦ ἀνοίγεται εἰς τὴν ψυχὴν.

8. Ἀφθονος ἐδῶ χρησιμοποιεῖται καὶ μετὰ τὰς δύο σημασίας :
 καὶ τὴν πρωταρχικὴν, χωρὶς φθόνον, διότι ὁ ἀληθινὸς ἔρως ἀ-
 γνοεῖ τὸ αἶσθημα τοῦ φθόνου τὸ στενόκαρδον (πρβλ. Φαῖδρ. 253b)·
 καὶ τὴν μεταφορικὴν, πλουσίαν ὅπως ἡ συγκομιδὴ, ποῦ χαρίζουν
 οἱ θεοί, ὅταν δέν φθονοῦν τὸν ἄνθρωπον.

9. Ἀμέσως δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν μονα-
 δικὴν ἐπιστήμην τῶν ἰδεῶν, τὴν ἐν τῷ ὅ ἔστιν ὃν ὄντως ἐπιστή-
 μην οὖσαν Φαῖδρ. 247e (τὴν ὀνομάζει ἄλλοι νοῦν Τίμ. 51d ἢ
 νοῦν καὶ φρόνησιν Φίληβ. 66b)· χρειάζεται νὰ σταματήσῃ, ὥστε
 νὰ δυναμώσῃ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἀναβάσεως καὶ ν' αὐξη-
 θοῦν αἱ δυνάμεις τοῦ χάριν τῆς τελικῆς προσπάθειας.

29. Προσπάθησε ὁμοίως προσέθεσε «νὰ ἐντείνης τὴν προσοχὴν σου, ὅσον ἡμπορεῖς περισσότερον¹. Ὅστις ε
 λοιπὸν² εἰς τὴν σπουδὴν τῆς τέχνης
 τῆς ἐρωτικῆς ὁδηγηθῇ εἰς τοῦτο τὸ
 σημεῖον, θεώμενος ὀρθῶς, τὴν μίαν
 μετὰ τὴν ἄλλην, τὰς διαφόρους μορ-
 φὰς τοῦ ὠραίου, ὅταν προχωρήσῃ

Τελευταῖος
 ἀναβαθμὸς

πλέον πρὸς τὸ τέρμα τῆς ἐρωτικῆς μυσταγωγίας, θ' ἀν-
 τικρύσῃ ἐξαφνικὰ³ ἕνα κάλλος θαυμασίας φύσεως,
 ἐκεῖνο ἀκριβῶς, Σωκράτη, τὸ κάλλος, χάριν τοῦ
 ὁποίου κατεβλήθησαν καὶ αἱ προηγούμεναι ταλαιπω-
 ρίαι ὅλαι, τὸ ὁποῖον πρῶτον μὲν ὑπάρχει αἰώνιον καὶ
 δὲν ὑπόκειται οὔτε εἰς γένεσιν οὔτε εἰς ἀφανισμόν. 211
 οὔτε εἰς αὐξήσιν οὔτε εἰς ἐλάττωσιν, ἔπειτα δὲν εἶναι
 ὠραῖον ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, ἄσχημον ἀπὸ τῆς ἄλλης,
 οὔτε ὠραῖον σήμερον, αὔριον ὅχι, οὔτε σχετικῶς μὲ
 τοῦτο ὠραῖον, σχετικῶς μ' ἐκεῖνο ἄσχημον, οὔτε ἐδῶ
 ὠραῖον, ἐκεῖ ἄσχημον, ὡς ἂν νὰ ᾦτο διὰ μερικὸς
 ὠραῖον, δι' ἄλλους ἄσχημον⁴. Οὔτε ἀφ' ἐτέρου θὰ τοῦ
 παρουσιασθῇ⁵ τὸ ὠραῖον ὑπὸ τὴν μορφήν ἑνὸς προσ-
 ὴπου ἢ χειρῶν⁶ ἢ ἄλλου τινὸς σωματικοῦ, καὶ οὔτε
 ὑπὸ τὴν μορφήν ἑνὸς λόγου ἢ μιᾶς ἐπιστήμης, οὔτε
 πάντως ὡς ὑπάρχον εἰς ἕνα διάφορον ὄν, εἰς ἕνα ἔμ-
 ψυχον π. χ. ἢ εἰς ἕνα τοπίον⁷ ἢ εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ

1. Προκειμένου νὰ περιγράψῃ τὴν ὑψίστην βαθμίδα τῆς ἀνό-
 δου πρὸς τὸ ἀπόλυτον, ἡ Διοτίμα ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ Σω-
 κράτους. Ἔτσι ὑπογραμμίζει καὶ ὁ συγγραφεὺς τὴν σπουδαιό-
 τητα τῆς ἀκολουθοῦσης περικοπῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἐναρξὺς χαρα-
 κτηρίζεται μὲ τὸ ἔφη.

2. Ἡ ὅλη ἀποκάλυψις γίνεται εἰς μίαν τεραστίαν περίοδον,
 τῆς ὁποίας μακρὰν ἀνάλυσιν γλωσσικὴν προσφέρει ὁ Wilamo-
 witz, Platon II 423.

3. Τὸ ἀντίκρουσμα τοῦ κάλλους τοῦ ἀπολύτου δὲν γίνεται
 πλέον μεθοδικῶς καὶ βαθμηδὸν (ἐφεξῆς), ὅπως εἰς τοὺς ἄλλους
 ἀναβαθμοὺς, ἀλλὰ διὰ μιᾶς ἐξαφνικῆς, στιγμιαίας ἐνοράσεως
 (ἐξαίφνης). Ἀνάλογος εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ σπινθῆρος εἰς τὴν 7.
 ἐπιστολὴν 341c. Ἐδῶ εὐρισκόμεθα ἀληθινὰ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν
 μυστηρίων· πρβλ. τὸ κατόψεται.

4. Αἱ ιδιότητες ποὺ τοῦ ἀποδίδει, εἶναι: 1) εἶναι αἰώνιον
 καὶ ἀμετάβλητον 2) εἶναι ἀπόλυτον καὶ ὅχι σχετικόν (τῇ μὲν δη-
 λώνει τὸν τρόπον, τοτὲ μὲν τὸν χρόνον, πρὸς μὲν τὴν συνάρτη-
 σιν πρὸς ἄλλο, ἐνθα μὲν τὸν τόπον, τισὶ μὲν τὴν ἐξάρτησιν ἀπὸ
 τὴν ὑποκειμενικὴν κρίσιν) 3) οὔτε εἶναι ὀρισμένον ἀντικείμενον

29. Πειρώ δέ μοι, ἔφη, τὸν νοῦν προσέχειν ὡς οἶόν
 τε μάλιστα. Ὅς γὰρ ἂν μέχρι ἐνταῦθα πρὸς τὰ
 ἐρωτικά παιδαγωγηθῇ θεώμενος ἐφεξῆς τε καὶ
 ὀρθῶς τὰ καλὰ, πρὸς τέλος ἤδη ἰὼν τῶν ἐρωτικῶν,
 5 ἐξαίφνης κατόψεται τι θαυμαστὸν τὴν φύσιν κα-
 λόν, τοῦτο ἐκεῖνο, ᾧ Σώκρατες, οὐ δὴ ἔνεκεν
 καὶ οἱ ἔμπροσθεν πάντες πόνοι ἦσαν, πρῶτον
 μὲν αἰεὶ ὃν καὶ οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμε- 211
 νον, οὔτε αὐξανόμενον οὔτε φθίνον, ἔπειτα οὐ
 10 τῇ μὲν καλόν, τῇ δ' αἰσχρόν, οὐδὲ τοτὲ μὲν,
 τοτὲ δὲ οὐ, οὐδὲ πρὸς μὲν τό καλόν, πρὸς δὲ τό
 αἰσχρόν, οὐδ' ἔνθα μὲν καλόν, ἔνθα δὲ αἰσχρόν,
 ὡς τισὶ μὲν ὃν καλόν, τισὶ δὲ αἰσχρόν· οὐδ' αὖ
 φαντασθήσεται αὐτῷ τὸ καλόν οἶον πρόσωπόν
 15 τι οὐδὲ χεῖρες οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν σῶμα μετέ-
 χει, οὐδέ τις λόγος οὐδέ τις ἐπιστήμη, οὐδέ που

10 τοτὲ... τοτέ: τότε... τότε BTW 11 τοτέ: τοδε OX || οὐδὲ
 om. OX¹ 12 ἔνθα δέ: ενθαδε δε OX 13 ὡς... αἰσχρόν del.
 Vögelin 14 αὐτῷ: αὐτὸ W 15 οὐδὲν ὧν: ουδε εν OX 16 που:
 πω W

οὔτε συμπαρομαρτεῖ εἰς ὠρισμένον ἀντικείμενον. Ἀνάλογος εἶναι
 ἡ περιγραφή τῆς ἰδέας τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὴν Πολιτείαν 476c,
 479εκεξ.

5. Μετὰ τὸν χαρακτηρισμὸν διὰ τῶν ἐπτά ἀντιθέσεων ἀρχί-
 ζει ἐν νέου ἡ περιγραφή μὲ τὴν φράσιν οὐδ' αὖ φαντασθήσεται
 κλπ. Ὁ συγγραφεὺς χρησιμοποιεῖ ἕνα πλῆθος καθορισμῶν διὰ
 νὰ δείξη πόσον δύσκολον εἶναι νὰ ἐξαρθῇ ἡ μοναδικότης τοῦ
 περιγραφομένου. Συμπληρώνεται διὰ τῆς ἀντιθέσεως τὰ δὲ ἄλλα
 πάντα κλπ.

6. Σπάνιον παράδειγμα, ὅπου ἀναφέρεται ἡ ὠραιότης τῆς
 χειρὸς (δυνατὸν νὰ ἐννοῇται καὶ ὁ βραχίων) ὡς κάτι χαρακτη-
 ριστικόν.

7. Ὁ συγγραφεὺς λέγει γῆ, διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη διαφορο-
 ποιήσει ἡ γλῶσσα, οὔτε καὶ ἡ ψυχὴ, τὸ αἶσθημα ποῦ μᾶς ἐμπνέει
 ἕνα ὠραῖον τοπίον. Περιγραφὴν (ὑποδήλωσιν μᾶλλον) αὐτοῦ τοῦ
 αἰσθήματος εὐρίσκεις εἰς τὸν Φαῖδρον. Τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐνά-
 στρου τὸ θέαμα ἐνέπνεεν εἰς τὸν Πλάτωνα βαθύτατον εὐσεβείας
 αἶσθημα· ἀλλ' ἐκεῖ ὠμιλοῦσε τοῦ μαθηματικῆς κυρίως ἡ ψυχῇ,
 ὅχι τοῦ ζωγράφου.

εἰς ἄλλο τι· ἀλλ' ὥς κάτι ποῦ ὑπάρχει μόνον του, αὐτοτελῶς, μέ τὸν ἑαυτὸν του, ἐνιαῖον εἰς τὴν μορφήν, ἡ αἰώνιον¹, ὅλα δὲ τ' ἄλλα τὰ ὠραῖα μετέχουν² ἐκείνου κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὥστε, μέ τὴν γένεσιν καὶ τὸν ἀφανισμόν ἐκείνων, ἐκεῖνο μήτε αὖξῃσιν μήτε ἐλάττωσιν καμμίαν νὰ ὑφίσταται μήτε κανέναν ἄλλον ἐπηρεασμόν. Ὅταν λοιπὸν³ χάρις εἰς τὴν ὀρθὴν τῆς παιδεραστίας ἐφαρμογήν, ἀναβῇ⁴ ἀπὸ τὰ φαινόμενα ἐδῶ κάτω, καὶ ἀρχίσῃ ν' ἀντικρύζῃ ἐκεῖνο τὸ κάλλος, προσεγγίζει σχεδόν, θὰ ἔλεγα, τὸ τέρμα. Διότι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ὀρθὴ πρὸς τὰ ἐρωτικὰ ὁδός, εἴτε αὐτοβούλως βαδίζεις εἴτε ὑπ' ἄλλου ὁδηγεῖσαι⁵, ν' ἀρχίζῃς ἀπὸ τὰ ὠραῖα ἐδῶ κάτω ἐν ὅψει ἐκείνης τῆς ὠραιότητος καὶ ν' ἀναβαίνῃς διαρκῶς, μεταχειριζόμενος, βαθμίδας⁶, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τὸ ἕνα πρὸς τὰ δύο καὶ ἀπὸ τὰ δύο πρὸς ὅλα τὰ ὠραῖα σώματα, καὶ ἀπὸ τὰ σώματα τὰ ὠραῖα πρὸς τὰς ὠραίας πράξεις καὶ ἀπὸ τὰς πράξεις πρὸς τὰς μαθήσεις τὰς ὠραίας, ἕως ὅτου ἀπὸ τὰς μαθήσεις φθάσῃς εἰς ἐκείνην τελικῶς τὴν μάθησιν, ἡ ὁποία εἶναι μάθησις ἐκεί-

1. Ἡ ἐνότης τῆς ἀπολύτου οὐσίας δὲν εἶναι ἐνότης ἀθροίσματος, ὅπως εἰς τὰ ὑλικά, ἀλλ' ἀδιαίρετος ἐνότης (μονοειδές) μέ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ εἰς τὴν ἀπομόνωσίν τῆς. Ἡ πολλότης καὶ ἡ ἀτομικότης (τὸ principium individuationis) ἀρχίζει μέ τὰ αἰσθητά, τ' ἀνήκοντα εἰς χρόνον καὶ χώρον.

2. Ἡ μέθεξις, ἢ ἡ μίμησις εἶναι ὁ τρόπος μέ τὸν ὁποῖον ἔρχονται τὰ αἰσθητά εἰς σχέσιν πρὸς τὰ νοητά. Π. χ. ἕνα ἄλογον μετέχει ἢ μιμεῖται εἰς τὴν ὑπαρξίν του τὴν ἰδέαν τὴν ὀργανικὴν ἐνός ἀλόγου· αὕτῃ ἀποτελεῖ τὴν αἰτίαν καὶ τὸ πρότυπον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἀμορφος ὄγκος σαρκῶν καὶ ἄλλων οὐσιῶν θὰ γίνῃ ἄλογον. Πρβλ. Φαῖδ. 100cκεξ. Ἡ ἰδέα εἶναι κάτι ποῦ δὲν ὑφίσταται οὔτε ποσοτικὴν οὔτε ποιοτικὴν ἀλλοίωσιν.

3. Μέ τὸ ὅταν δὴ τις ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προηγουμένης περιόδου ὅς γὰρ ἂν (πρβλ. δὴ)· καὶ ἐνῶ ἐκείνη, σχοινοτενὴς ὅπως εἶναι καὶ ὅχι εὐσύννοπος, ζωγραφίζει τοὺς κόπους τῆς ἀναβάσεως, ἢ προκειμένη περίοδος εἶναι σύντομος. Ἔτσι ἀναπνέει ὁ ἀναγνώστης, ὅπως καὶ ὁ ἀναβαίνων.

4. Τὸ πρωτότυπον ἔχει ἐπανιών, ὅπου κρύπτεται ἡ ἔννοια τῆς ἐπανόδου τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἀληθινὴν τῆς πατρίδα. Πρβλ. Πολιτ. 521c τοῦ ὄντος οὐσαν ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι.

5. Ἀνακεφαλαιώνει συντόμως τοὺς ἀναβαθμούς, ὅπως ἕνας ὀρειβάτης, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὴν κορυφὴν ποῦ ἔφθασεν, ἀφήνει νὰ παρελᾶσουν εἰς τὴν ἀναπόλησίν του ὅλα τὰ στάδια καὶ ὅλοι

ὃν ἐν ἐτέρῳ τινί, οἷον ἐν ζώῳ ἢ ἐν γῇ ἢ ἐν οὐ-
 ρανῷ ἢ ἐν τῷ ἄλλῳ, ἄλλ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ μεθ' b
 αὐτοῦ μονοειδὲς αἰεὶ ὄν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα
 καλὰ ἐκείνου μετέχοντα τρόπον τινὰ τοιοῦτον,
 5 οἷον γιγνομένων τε τῶν ἄλλων καὶ ἀπολλυμέ-
 νων μηδὲν ἐκεῖνο μήτε τι πλεον μήτε ἔλαττον
 γίγνεσθαι μηδὲ πάσχειν μηδέν. ὅταν δὲ τις ἀπὸ
 τῶνδε διὰ τὸ ὀρθῶς παιδεραστεῖν ἐπανιών ἐκεῖ-
 νο τὸ καλὸν ἄρχηται καθορᾶν, σχεδὸν ἂν τι
 10 ἄπτοιτο τοῦ τέλους. τοῦτο γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὀρ-
 θῶς ἐπὶ τὰ ἐρωτικά ἵεναι ἢ ὑπ' ἄλλου ἄγεσθαι, c
 ἀρχόμενον ἀπὸ τῶνδε τῶν καλῶν ἐκείνου ἔνε-
 κα τοῦ καλοῦ αἰεὶ ἐπανιέναι, ὥσπερ ἐπαναβα-
 σμοῖς χρώμενον, ἀπὸ ἐνὸς ἐπὶ δύο καὶ ἀπὸ δυοῖν
 15 ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ σώματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν
 σωμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ ἀπὸ
 τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ μαθήματα,
 ἔστ' ἂν ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μά-
 θημα τελευτήσῃ, ὃ ἐστὶν οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκεῖ-

1 ἑτέρου Ox¹ 2 τῷ: τῷ B τινι s.v. W² || μετ αὐτοῦ Ox del. Naber
 4 τινὰ τρόπον TW 6 ἐκεῖνῳ TW || τι om. Ox Vindob. 21 7 δὴ
 B: δὲ δὴ TW (Iac. in Ox) 13 ἐπαναβαθμοῖς W ἐπ' ἀναβαθμοῖς
 B 17 τῶν: τῶν καλῶν Stephanus, fort. recte 18 ἔστ' ἂν vulg.:
 καὶ libri (incert. in Ox) Galli ὡς Schanz ἵνα καὶ Winckelmann
 ἵνα Sauppe ἕως (vel ἕως ἂν Stallbaum) Hermann; servata libro-
 rum lectione τελευτήσῃ (et ἵνα γνῶ pro καὶ γνῶ) ci. Usener,
 Galli τελευτήσῃ dett. nonnulli || τὸ μάθημα τελευτήσῃ del. Bad-
 ham (et κἂν γνῶ)

οἱ σταθμοὶ τῆς μακρᾶς καὶ κοπιώδους πορείας του. Καὶ ἡ ἔκφρα-
 σις λαμβάνει τὸ ρητορικὸν σχῆμα τῆς κλίμακος, ὅπως λέγεται,
 εἰς πλήρη ἀντιστοιχίαν πρὸς τὸ περιεχόμενον.

6. Πόσον διαφορετικὴ εἶναι αὕτη ἡ ἀνάβασις, ἡ ἐπάνοδος
 μᾶλλον τῆς ψυχῆς εἰς τὰ ὕψη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατήλθε, παρὰ τὴν
 ἀντίθετον προσπάθειαν τῶν πρώτων ἀνθρώπων, ὅπως τοὺς περιέ-
 γραψεν ὁ Ἀριστοφάνης 190b, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ποιεῖν!

νου τοῦ ἀπολύτου κάλλους, ὄχι ἄλλου, καὶ γνωρίσης αὐτὸ τοῦτο τὸ κάλλος τὸ ἀπόλυτον¹.

Εἰς αὐτὸ τῆς ζωῆς τὸ στάδιον, ἀγαπητὲ Σωκράτη²» εἶπεν ἡ ξένη ἀπὸ τὴν Μαντίνειαν «παρὰ ὅπου δῆποτ' ἄλλοῦ, ἀξίζει τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ, μὲ τὴν θέαν τοῦ κάλλους τοῦ ἀπολύτου. Ἄν τύχη κάποτε καὶ τὸ ἰδῆς, θὰ σοῦ φανῇ πῶς δὲν συγκρίνεται μὲ χρυσὸν ἢ φορέματα πολυτελεῖ, μὲ τὰ ὠραῖα παιδιὰ καὶ τοὺς ἐφήβους, εἰς τῶν ὁποίων τὴν θέαν χάνεις τώρα³ τὰ λογικά σου καὶ πρόθυμος εἶσαι, καὶ σὺ καὶ πλῆθος ἄλλοι, ὅταν βλέπετε τοὺς ἀγαπημένους σας καὶ εὐρίσκεσθε διαρκῶς μαζὶ τῶν, ἂν ἦταν τρόπος, μήτε νὰ τρώγετε μήτε νὰ πίνετε, καὶ μόνον ν' ἀπολαύετε τὴν θέαν καὶ τὴν συντροφίαν τῶν⁴. Φαντάσου» εἶπε⁵ «τώρα, ἂν κα-
νενὸς ἐδίδετο ἡ χάρις τὸ ἀπόλυτον κάλλος ν' ἀντικρύ-
ση, ἄδολον, καθαρὸν, ἀμιγές⁶, ὄχι ἀνακατωμένον⁷ μὲ σάρκας γηϊνὰς καὶ χρώματα καὶ κάθε ἄλλην ματαιό-
τητα θνητὴν, ἀλλ' ἂν τὸ κάλλος τὸ ἀπόλυτον ἡδύνατο ν' ἀντικρύσῃ εἰς τὴν θείαν μοναδικότητα τῆς μορφῆς του! Ἀνάξιος, φαντάζεσαι, θὰ ἦτον ὁ βίος ἐνὸς ἀνθρώπου» εἶπεν «ποῦ ἔχει τὸ βλέμμα του πρὸς τὰ ἐκεῖ, 212
καὶ ἐκεῖνο βλέπει μὲ τὸ ὄργανον ποῦ πρέπει⁸, καὶ μ' ἐκεῖνο εὐρίσκεται μαζὶ; Ἡ λησμονεῖς» προσέθεσε «ὅτι ἐδῶ, καὶ μόνον ἐδῶ, θὰ ἔχῃ τὸ χάρισμα, βλέπων μὲ

1. Ἡ φράσις αὐτὸ τὸ καλὸν διασπᾶται καὶ προτάσσεται ἐμφαντικῶς τὸ αὐτό, διὰ νὰ ἐξάρῃ τὴν διάκρισιν τοῦ ἀπὸ τὸ κάλλος τὸ συνηθισμένον.

2. Νέα διακοπή, ὑποδηλουμένη διὰ τῆς προσφωνήσεως τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς μνείας τῆς ὁμιλοῦσης. Ἡ φράσις σύντομος καὶ ἀπλῆ ἀποπνέει τὸ αἶσθημα τῆς μακαριότητος τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιπόνων προσπαθειῶν του.

3. Εἰς τὸ στάδιον ποῦ εὐρίσκετο τότε ὁ Σωκράτης. Τὸ ἐξεπέρασεν; Ὁ ἴδιος ὁ Σωκράτης τὸ ἀφήνει σκοτεινόν· ὁ λόγος τοῦ Ἀλκιβιάδου θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀπάντησιν.

4. Ὅπως περιέγραψεν ὁ Ἀριστοφάνης τὴν κατάστασιν τῶν ἐρωτευμένων 191ab.

5. Μὲ τὸ ἔφη ἐπανέρχεται εἰς τὸ 211d καὶ ὑπογραμμίζεται ἔτσι αὐτὸ ποῦ θὰ λεχθῇ. Πρβλ. ἄνωτ. σ. 178,1.

6. Ἡ ἐπισώρευσις τῶν τριῶν συνωνύμων ἀσυνδέτως ζωγραφίζει τὴν δυσκολίαν νὰ ὀνομάσῃς τὸ ἀνονόμαστον καὶ μοναδικόν. Ἀκολουθοῦν τρεῖς χαρακτηρισμοὶ τῆς γηϊνῆς μηδαμινότητος· ἐμφαντικῶς μάλιστα τοποθετεῖται εἰς τὸ τέλος τὸ θνητῆς. Θὰ πρέπη καὶ τὴν ἀπαγγελίαν νὰ φαντασθῶμεν ἀνάλογον: τὰ

νου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ γινώ αὐτὸ τελευτῶν
ὃ ἔστι καλόν.

Ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὃ φίλε Σώκρατες, ἔφη ἡ δ
ἡ Μαντινικὴ ξένη, εἵπερ που ἄλλοθι, βιωτὸν ἀν-
5 θρώπῳ θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν. ὃ ἐάν ποτε
ἴδῃς, οὐ κατὰ χρυσίον τε καὶ ἐσθῆτα καὶ τοὺς
καλοὺς παῖδάς τε καὶ νεανίσκους δόξει σοι
εἶναι, οὐς νῦν ὁρῶν ἐκπέπληξαι καὶ ἔτοιμος εἶ,
καὶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοί, ὁρῶντες τὰ παιδικὰ
10 καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ πως οἶόν τ' ἦν, μήτ'
ἐσθίειν μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυν-
εἶναι. τί δῆτα, ἔφη, οἴόμεθα, εἴ τῳ γένοιτο
αὐτὸ τὸ καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινές, καθαρὸν, ἄμει- e
κτον, ἀλλὰ μὴ ἀνάπλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπί-
15 νων καὶ χρωμάτων καὶ ἄλλης πολλῆς φλυαρίας
θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον καλὸν δύναιτο μο-
νοειδὲς κατιδεῖν; ἄρ' οἶει, ἔφη, φαῦλον βίον γί-
γνεσθαι ἐκεῖσε βλέποντος ἀνθρώπου καὶ ἐκεῖνο 212
ὃ δεῖ θεωμένου καὶ ξυνόντος αὐτῷ; ἢ οὐκ ἐν-
20 θυμεῖ, ἔφη, ὅτι ἐνταῦθα αὐτῷ μοναχοῦ γενήσε-
ται, ὁρῶντι ὃ ὁρατὸν τὸ καλόν, τίκτειν οὐκ εἴ-

1 αὐτό: αὐτῷ? Ox 4 μαντική W² (vi in ras.) 5 ποτ' εἴδῃς (εἰδῃς T) BT 6 χρυσον Ox 11 θεάσασθαι μόνον B μόνον θεασασθαι Ox 14 ἀλλὰ del. Ast [Kalitsunakis] 19 ὃ δεῖ Ast: ὡ δεῖ B ὥδι B² δ δεῖ TW lac. in Ox δὴ Schleiermacher ἀεὶ Rohde

πρῶτα μὲ φωνὴν ἐξηρμένην λεγόμενα, τὰ δεύτερα περιφρονη-
τικῶς.

7. Τὸ ἀνάπλεως σημαίνει μαζί καὶ γεμάτος. ἀλλὰ καὶ μο-
λυσμένος, ὅπως παρετήρησαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι Πρβλ. Φαίδ. 67a.

8. Εἶναι τὸ δῦμα τῆς ψυχῆς, εἰκὼν ἢ ὁποῖα διὰ τοῦ Πλά-
τωνος εἰσῆχθη εἰς τὴν συνήθη γλῶσσαν τῶν φιλοσόφων, ποιητῶν
καὶ μυστικῶν. Πρβλ. Φαίδρ. 247c ἡ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος
καὶ ἀναφῆς οὐσία δντως οὔσα, ψυχῆς κυβερνήτη μόνῳ θεατῇ νῶ
καὶ Πολιτ. 518c σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον
εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ δν καὶ τοῦ δντος τὸ φανότατον δυνατῇ
γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τάγαθόν.

ὅ,τι εἶναι ὁρατὴ τὴν ὠραιότητα, νὰ γεννᾷ ὅχι φαντάσματ' ἀρετῆς¹, ἀφοῦ δὲν εἶναι φάντασμα αὐτὸ ποὺ ἀγκαλιάζει², ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴν, ἀφοῦ τὴν ἀλήθειαν ἀγκαλιάζει; Καὶ ὅταν γεννήσῃ καὶ ἀναθρέψῃ ἀρετὴν ἀληθινὴν. ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ γίνῃ τῶν θεῶν ὁ ἀγαπημένος καί, ὅσον εἶναι θεμιτὸν εἰς ἓναν ἄνθρωπον, ἀθάνατος καὶ ἐκείνος³.

Αὐτὰ λοιπόν, Φαῖδρε καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι, ἔλεγεν ἡ β
Διοτίμα, καὶ αὐτὰ πιστεύω καὶ ἐγώ. Καὶ μὲ τὴν πίστιν
αὐτὴν προσπαθῶ καὶ τοὺς ἄλλους
*Επίλογος νὰ πείσω, ὅτι πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ
του⁴ καλύτερος συμπαραστάτης τῆς
ἀνθρωπίνης φύσεως ἀπὸ τὸν *Ερωτα δὲν εἶναι δυ-
νατὸν νὰ εὐρεθῇ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐγὼ τονίζω, ὅτι
ὀφείλει κάθε ἄνθρωπος νὰ λατρεύῃ τὸν *Ερωτα⁵, καὶ
προσωπικῶς ἐγὼ ἐκτιμῶ τοῦ *Ερωτος τὰ ἔργα καὶ τὰ
ἐξασκῶ ἰδιαιτέρως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ συνιστῶ,
καὶ ἐξυμνῶ καὶ τώρα καὶ πάντοτε τὴν σημασίαν καὶ
τὸν ἀνδρισμὸν⁶ τοῦ *Ερωτος, ὅσον φθάνουν αἱ δυ-
νάμεις μου. Αὐτὸν τὸν λόγον, Φαῖδρε, παραδέξου, ἂν c
θέλῃς, ὅτι ἐλέχθη ὡς ἐγκώμιον εἰς τὸν *Ερωτα εἰ δ'
ἄλλως, ὅ,τι καὶ ὅπως σ' εὐχαριστεῖ νὰ τὸν ὀνομάσῃς,
ὀνόμασέ τον⁷.

30. *Όταν ἐτελείωσε τὸν λόγον τοῦ αὐτὸν ὁ Σω-

1. Εἰς τὸ εἶδωλα ὑπάρχει καὶ ἡ σημασία τοῦ ἀπεικονίσματος (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ πρωτότυπα), ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀπατηλοῦ φάσματος (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τ' ἀληθινά). Πρβλ. Θεαίτ. 150c πότερον εἶδωλον καὶ ψεῦδος ἀποτίκτει τοῦ νέου ἢ διάνοια ἢ γόνιμόν τε καὶ ἀληθές.

2. Ὑπόκειται προφανῶς ὑπαινιγμὸς εἰς τὸν μῦθον τοῦ Ἰξίονος, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ παραπλανήσῃ τὴν Ἥραν καὶ ἀγκάλιαζεν ἓνα εἶδωλόν της, μὲ τὴν ιδέαν ὅτι εἰς τὰς ἀγκάλας του κρατεῖ τὴν ἰδίαν τὴν θεάν. Ὁ Ἰξίων ἐτιμωρήθη κατόπιν ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ ἐμισήθη. Ἐνῶ δ' ἀληθὴς φιλόσοφος εἶναι θεοφιλὴς.

3. Ὁ λόγος τῆς Διοτίμας τελειώνει μὲ μίαν φράσιν ἐξόχου ἱεροπρεπείας καὶ κατανύξεως.

4. Τοῦ ἀπολύτου καλοῦ, καὶ τῆς ἀθανασίας φυσικὰ ποὺ μᾶς προσφέρει.

5. Καὶ τοῦ Σωκράτους ὁ λόγος τελειώνει εἰς παρότρυνσιν λατρείας καὶ προσκυνήσεως τοῦ θεοῦ, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων.

δωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδώλου ἐφαπτομένῳ,
 ἀλλὰ ἀληθῆ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένῳ; τε-
 κόντι δὲ ἀρετὴν ἀληθῆ καὶ θρεψαμένῳ ὑπάρχει
 θεοφιλεῖ γενέσθαι, καὶ εἴπερ τῷ ἄλλῳ ἀνθρώ-
 5 πων ἀθανάτῳ καὶ ἐκείνῳ.

Ταῦτα δὴ, ὦ Φαῖδρε τε καὶ οἱ ἄλλοι, ἔφη μὲν b
 Διοτίμα, πέπεισμαι δ' ἐγώ· πεπεισμένος δὲ πει-
 ρῶμαι καὶ τοὺς ἄλλους πείθειν ὅτι· τούτου τοῦ
 κτήματος τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει συνεργὸν ἀμείνω
 10 Ἔρωτος οὐκ ἂν τις ῥαδίως λάβοι. διὸ δὴ ἔγωγέ
 φημι χρῆναι πάντα ἄνδρα τὸν Ἔρωτα τιμᾶν,
 καὶ αὐτὸς τιμῶ τὰ ἐρωτικὰ καὶ διαφερόντως
 ἀσκῶ καὶ τοῖς ἄλλοις παρακελεύομαι, καὶ νῦν
 τε καὶ ἀεὶ ἐγκωμιάζω τὴν δύναμιν καὶ ἀνδρείαν
 15 τοῦ Ἔρωτος, καθ' ὅσον οἶός τ' εἰμί. τοῦτον οὖν
 τὸν λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν βούλει, ὡς ἐγκώ- c
 μιον εἰς Ἔρωτα νόμισον εἰρῆσθαι, εἰ δέ, ὅτι
 καὶ ὀπη χαίρεις ὀνομάζων, τοῦτο ὀνόμαζε.

30. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Σωκράτους τοὺς

3 ὑπάρξει Richards 4 θεοφιλεῖ Ox vulg: θεοφιλῇ BTW || τῷ: τῷ
 B 6 ὦ om. Ox 12 τιμῶ <καὶ> Schanz τιμῶ <τε>? Sykutris ||
 καὶ (2) ante τὰ trp. Usener [καὶ αὐτὸς τε τιμῶ Kalitsunakis cf.
 Phaedr. 254b] 13 ἀσκῶν Vahlen 14 ἐγκωμιάζω τον ερωτα Ox¹ ||
 καὶ ἀνδρείαν: τε καὶ χρεῖαν Badham 16 εἰ μὲν iter. Ox

6. Ἐξαίρεται ἡ ἀνδρεία, διότι ἡ ἀνάβασις εἶναι μακρὰ καὶ
 ἐπίπονος, χρειάζεται ἐπομένως καρτερίαν. Ἐπειτα ὁ ἔρως αὐτὸς
 ἦτο πόλεμος κατὰ τῆς σαρκὸς καὶ κατὰ τῆς κρατούσης ἠθικῆς,
 ὅπως θὰ δειλῇ μετ' ὀλίγον ἡ διήγησις τοῦ Ἀλκιβιάδου.

7. Ὁ Σωκράτης ἔχει τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἐγκώμιον, ὅπως
 τὸ ἀντιλαμβάνεται ὁ κόσμος (198d), δὲν ἦτον ὁ λόγος του. Ἦτο
 κάτι τελείως διαφορετικόν, συζήτησις μαζί καὶ ἀποκάλυψις.

κράτης, οἱ ἄλλοι μὲν τὸν συνέχαιραν, ἐνῶ δ' Ἀριστοφάνης ἐδοκίμασε κάτι νὰ προσθέσῃ
 ***Ἀλκιβιάδου** περὶ τοῦ λόγου¹, ἐπειδὴ τὸν εἶχεν
 εἴσοδος* ὑπαινιχθῇ ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν ὁμιλίαν του². Ἐξαφνα ἔγινε τρομερὸς θόρυβος εἰς τὴν ἐξώθυραν³ ἀπὸ κτυπήματα, ὡς νὰ ἦτον συντροφιά μεθυσμένων⁴, καὶ ἤκουσαν αὐλητρίδος φωνήν⁵. Τότε ὁ Ἀγάθων εἶπεν: «Ἐ σεῖς παιδιά, δὲν πᾶτε νὰ ἰδῇτε τί τρέχει; Καὶ ἂν εἶναι κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας, τὸν προσκαλεῖτε· ἂν ὄχι, δὲν τοῦ λέγετε, πὼς δὲν πίνομεν πλέον, μόνον ἀναπαυόμεθα⁵». Δὲν ἐπέρασε πολλὴ ὥρα καὶ ἤκουσαν εἰς τὴν αὐλήν⁷ τοῦ Ἀλκιβιάδου τὴν φωνήν. Μεθυσμένος εἰς τὰ γερά καὶ μὲ φωνὴν θορυβώδη, ἐρωτοῦσε ποῦ εἶναι ὁ Ἀγάθων καὶ ἐζητοῦσε νὰ τὸν ὀδηγήσουν πρὸς τὸν Ἀγάθωνα⁸. Πράγματι τοὺς τὸν ὀδήγησαν μέσα, ἡ αὐλητρίς ἢ ὁποῖα τὸν ὑπεβάσταζε καὶ μερικοὶ ἄλλοι τῆς ἀκολουθίας του. Ἐτσι ἐπρόβαλεν εἰς τὴν εἴσοδον στεφανωμένος⁹ μ' ἓνα στέφανον πυκνὸν ἀπὸ

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 11.

1. Τὸ περὶ τοῦ λόγου συνέδεσα μὲ τὸ λέγειν τι. Ἄν συνδεθῇ μὲ τὸ λέγων, θὰ πρέπη ν' ἀναφέρεται εἰς τὸν λόγον τῆς Διοτίμας, τὸν ὁποῖον μεταβίβασεν ὁ Σωκράτης, ὄχι εἰς τὸν λόγον τοῦ Ἀριστοφάνους.

2. 205d. Πρβλ. ἀνωτ. σ. 153,5.

3. Αὐλεις θύρα, δὲν εἶναι ἡ θύρα τῆς αὐλῆς μὲ τὴν σημερινὴν χρῆσιν, ποῦ ἀντιτίθεται εἰς τὴν κυρίαν εἴσοδον, ἀλλὰ ἡ ἐξώθυρα, ἣτις ὠδήγει διὰ διαδρόμου εἰς τὴν αὐλήν. Διότι εἰς τὸ ἀρχαῖον σπίτι κανονικῶς δὲν ὑπῆρχε κατ' εὐθείαν εἴσοδος ἀπὸ τὸν δρόμον πρὸς τὰ δωμάτια. Τὸ ἰσχύειον ἄλλωστε πρὸς τὴν θύραν δωματίου ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς θυρωρεῖον. Τὰ κυρίως δωμάτια εὐρίσκοντο εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀφοῦ τοῦ ἤνοιξαν. Αἱ θύραι, ποῦ ἀναφέρονται κατόπιν 212d, εἶναι ἡ ἄγουσα ἐκ τῆς αὐλῆς πρὸς τὴν αἴθουσαν, ἡ μέταυλος.

4. Κωμασταὶ ἦσαν συντροφιά μεθυσμένων, οἱ ὁποῖοι, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ καμμίαν διασκέδασιν εἰσῆρχοντο εἰς ὅσα σπίτια εἶχαν μάθει πὼς ἐδίδετο τραπέζι, ἀκάλεστοι καὶ βίαιοι, ὅπως γίνεται εἰς ἡμᾶς κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ἀπόκρεων. Ὁ Ἀλκιβιάδης δὲν ἔρχεται μὲ ἄλλους κωμαστάς, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν αὐλητρίδα καὶ τοὺς δούλους του.

5. Ὁχι τὴν μουσικὴν τοῦ αὐλοῦ τῆς, διότι ἀπίθανον εἶναι νὰ ἔπαιζε τὴν ὥραν ποῦ ἐθορυβοῦσαν εἰς τὴν θύραν· ἤκουσαν ἀπλούστατα φωνὴν γυναικείαν καὶ ἐφαντάσθησαν ὅτι ἐπρόκειτο

μὲν ἐπαινεῖν, τὸν δὲ Ἀριστοφάνη λέγειν τι ἐπι-
χειρεῖν, ὅτι ἐμνήσθη αὐτοῦ λέγων ὁ Σωκράτης,
περὶ τοῦ λόγου (205d). καὶ ἐξαίφνης τὴν αὐλειον
θύραν κρουομένην πολὺν ψόφον παρασχεῖν ὥς
5 κωμαστών, καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. τὸν
οὖν Ἀγάθωνα Παῖδες, φάναι, οὐ σκέψεσθε; καὶ
ἐάν μὲν τις τῶν ἐπιτηδείων ᾗ, καλεῖτε· εἰ δὲ μή, δ
λέγετε ὅτι οὐ πίνομεν, ἀλλ' ἀναπαυόμεθα ἤδη.
Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον Ἀλκιβιάδου τὴν φω-
10 νὴν ἀκούειν ἐν τῇ αὐλῇ, σφρόδρα μεθύοντος καὶ
μέγα βοῶντος, ἐρωτῶντος ὅπου Ἀγάθων καὶ
κελεύοντος ἄγειν παρ' Ἀγάθωνα. ἄγειν οὖν
αὐτὸν παρὰ σφᾶς τὴν τε αὐλητρίδα ὑπολαβοῦ-
σαν καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἀκολούθων, καὶ ἐπι-
15 στῆναι ἐπὶ τὰς θύρας, ἐστεφανωμένον αὐτὸν
κιττοῦ τέ τινι στεφάνῳ δασεῖ καὶ ἴων καὶ ται-

1 ἐπιχειρεῖν λέγειν τι Οκ 3 περὶ τοῦ: περὶ τοῦ Mazon; post
Σωκράτης, interponxit Sykutris || αὐλειον T² Οκ: αὐλιον BTW
4 κρουομένην BWOx: κροτουμένην T || ὥς: καὶ vel καὶ ὥς Ast
7 ἐάν: αν Οκ 8 ἀλλ' ἀναπαυόμεθα (sc. τοῦ πότου cf. ἀναψυχῆς
176a ἀπειρήκατε 176c) BTW: ἀλλα παυ[ομεθα] Οκ 11 ὅπου:
ὅπου εἶη Richards; at in oratione recta ἐστὶν saepe omititur cf.
e. g. Soph. Antig. 318. 385 12 ἄγειν (1): ἔ ἄγειν Hirschig ||
ἄγειν (2): ἀγει Οκ1

περὶ αὐλητρίδος, ἣ ὁποία συνώδευε συνήθως τοιαύτας νυκτερινὰς
περιοδείας.

6. Ὅχι πρὸς ὕπνον, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πόσιν ἀπλῶς.

7. Ὡστε οἱ ὑπηρέται ἐξηκρίβωσαν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀν-
θρώπων τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τοὺς ἠνοιξαν.

8. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ Ἀγάθων χαρακτηρίζει τὸν μεθυσμέ-
νον, ἀλλὰ καὶ τὸν κακομαθημένον καὶ θορυβώδη νεανίαν, ποῦ
θέλει ἀμέσως νὰ τοῦ ἐκτελοῦν ὅ,τι διατάξη: Ποῦ εἶν' ὁ Ἀγά-
θων, στὸν Ἀγάθωνα θέλω νὰ μὲ πᾶτε.

9. Ἐρχετ' ἐπομένως ἀπὸ ἄλλο συμπόσιον. Τὸ στεφάνι του
εἶναι ἀπὸ κισσὸν καὶ μενεξέδες, διότι εἶναι χειμῶνας καὶ δὲν
ὑπάρχουν ρόδα ἢ ἄλλα ἄνθη. Αἱ ταινίαι ἦσαν σύμβολον τῆς
νίκης (πρβλ. τὸν Ἀναδούμενον τοῦ Πολυκλείτου), τὰς προώρι-
ζεν ἐπομένως διὰ τὸν Ἀγάθωνα. Ἀλλὰ μεθυσμένος καθὼς ἦτο,
τὰς ἔβαλεν ὅλας εἰς τὸ κεφάλι του. Καὶ αὕτη ἡ ἀκαταστασία,
ὅπως καὶ ἡ πυκνότης τοῦ στεφάνου (στεφάνοις κατάπαστος Ἀρι-
στοφ. Ἰππῆς 502) εἶναι δεῖγμα τοῦ ἀτασθάλου χαρακτηῖρος του.

κισσὸν καὶ ἀπὸ μενεξέδες καὶ μὲ πλῆθος ταινίας εἰς ἐ
τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε: «Παιδιὰ γειά σας¹. Ἐνα με-
θυσμένον ἄνθρωπο, μὰ στὰ γερά², τὸν δέχεσθε στὴ
συντροφιά σας; Ἡ νὰ στολίσωμε μόνον τὸ κεφάλι
τοῦ Ἀγάθωνος, ἀφοῦ εἶν' αὐτὸς ὁ σκοπὸς μας, ποῦ
ἤλθαμεν ἐδῶ, καὶ ὕστερα πάλι νὰ φύγωμε; Ἐγώ,
πρέπει νὰ σᾶς τὸ πῶ, ἐχθές³ δὲν μοῦ ἐστάθη δυνατόν
νὰ ἔλθω. Ἐρχομαι τώρα μὲ τὰς ταινίας εἰς τὸ κε-
φάλι, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ στεφανώσω ἀπὸ τὸ δικό μου τὸ
κεφάλι τὸ κεφάλι τοῦ πρώτου εἰς τὴν λογιότητα⁴
καὶ εἰς τὴν ὠραιότητα (γιὰ νὰ ἐκφρασθῶ ἔτσι). Θὰ
γελάτε ἴσως εἰς βάρος μου, πῶς εἶμαι μεθυσμένος⁵.
Μὰ ἐγώ, καὶ σεῖς νὰ γελάτε, τὸ ξέρω καλά, πῶς λέ- 213
γω τὴν ἀλήθειαν. Ἐλάτε λοιπόν! λέγετε ἀμέσως:
μὲ συμφωνία⁶, νὰ μῶ ἢ νὰ μὴ μῶ; Θὰ πιῆτε μαζί
μου ἢ ὄχι;»

Ὅλοι τότε μὲ θορυβώδεις ἐπιδοκιμασίας τὸν ἐ-
φώναζαν νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ λάβῃ θέσιν· καὶ ὁ Ἀγά-
θων ἐπίσης τὸν ἐπροσκαλοῦσε. Καὶ ἐκεῖνος ἐπροχω-
ροῦσε πρὸς αὐτὸν ὀδηγούμενος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους
του· καὶ ἐκεῖ ποῦ ἐζητοῦσε ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ξετυλίξῃ
τὰς ταινίας διὰ νὰ τὸν στολίσῃ, τοῦ ἔπεσαν εἰς τὰ
μάτια του ἐμπρός⁷, καὶ ἔτσι δὲν παρετήρησε τὸν Σω-
κράτην, ἀλλὰ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Ἀγάθωνος μεταξὺ
τοῦ Σωκράτους καὶ ἐκείνου· εἶχε κάμει ὁ Σωκράτης
τόπον προηγουμένως διὰ νὰ τὸν βάλουν νὰ καθίσῃ⁸.

1. Ἡ προσφώνησις ἄνδρες (ἀντὶ τοῦ ἄνδρες) εἶχε πάντοτε
τὸν χαρακτήρα οἰκειότητος ἢ καὶ ὑπερβολικῆς ζωηρότητος, σὰν
νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς καιρὸν νὰ προσθέσῃ τὸ ὦ. Πρβλ. 172a Ἀπολ-
λόδωρε, 213c Ἀγάθων, 176a ἄνδρες.

2. Τοῦ μεθυσμένου τὸ ὕφος ἀποδίδει ἐπίσης ἢ ἐπίταξις τοῦ
πάνυ σφόδρα, ἢ ἐπανάληψις τῆς λέξεως κεφαλῇ, ἢ χρῆσις μι-
κρῶν διακεκομμένων προτάσεων, ἢ ἀνησυχία μήπως οἱ ἄλλοι γε-
λοῦν εἰς βάρος του, ἢ ἀνάμειξις εὐγενείας καὶ βιαιότητος (τοὺς
ἐρωτᾷ ἂν τὸν θέλουν εἰς τὴν συντροφίαν των, καὶ κατόπιν τοὺς
θέτει ὄρους) καὶ ἄλλα.

3. ποῦ ἦτον ἡ κυρία ἐορτή. Ἐλειψαν λοιπόν καὶ ὁ Σωκρά-
της (174a) καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης· συμβολικὸν αὐτό.

4. Διότι ὡς ποιητῆς διεκρίθη καὶ ἐνίκησεν εἰς τοὺς πνευμα-
τικούς ἀγῶνας.

5. Θὰ γελάσουν ὄχι διὰ τὸ στεφάνωμα τοῦ Ἀγάθωνος,
ἀλλὰ διὰ τὸν τρόπον τοῦ στεφανώματος (τὰς ταινίας ἔχει δέσει
εἰς τὸ κεφάλι του, δὲν τὰς κρατεῖ εἰς τὰ χέρια), διὰ τὴν ἐμφά-

νίας ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πάνυ πολλάς, e
καὶ εἰπεῖν· "Ἄνδρες, χαίρετε. μεθύοντα ἄνδρα
πάνυ σφόδρα δέξεσθε συμπότην; ἢ ἀπίωμεν,
ἀναδήσαντες μόνον Ἀγάθωνα, ἐφ' ᾧ περ ἦλθο-
5 μεν; ἐγὼ γάρ τοι, φάναι, χθὲς μὲν οὐχ οἶός τ'
ἐγενόμην ἀφικέσθαι· νῦν δὲ ἤκω ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς
τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου κεφαλῆν, ἵν'
εἴπω οὕτως, ἀναδήσω. ἄρα καταγελάσεσθέ
10 μου ὡς μεθύοντος; ἐγὼ δέ, κἂν ὑμεῖς γελάτε, 213
ὅμως εὖ οἶδ' ὅτι ἀληθῆ λέγω. ἀλλὰ μοι λέγετε
αὐτόθεν· ἐπὶ ῥητοῖς, εἰσὶν ἢ μή; συμπίεσθε ἢ οὐ;

Πάντας οὖν ἀναθορυβῆσαι καὶ κελεύειν εἰσ-
ιέναι καὶ κατακλίνεσθαι, καὶ τὸν Ἀγάθωνα
15 καλεῖν αὐτόν. καὶ τὸν ἰέναι ἀγόμενον ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων, καὶ περιαιρούμενον ἅμα τὰς ταινίας
ὡς ἀναδήσοντα, ἐπίπροσθε τῶν ὀφθαλμῶν ἔχον-
τα, οὐ κατιδεῖν τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ καθίζεσθαι
παρὰ τὸν Ἀγάθωνα ἐν μέσῳ Σωκράτους τε
20 καὶ ἐκείνου· παραχωρῆσαι γὰρ τὸν Σωκράτη

3 δέξεσθε B Ox² (δέξεσθαι Ox¹): δέξασθαι TW 4 ᾧ περ B:
ᾧ περ TW Ox || ἦλθομεν] ἤχθομεν B corr. B² 5 εχθες Ox || οἶός τ':
οἶς τ' B corr. B² 8 κεφαλῆν post οὕτως iter. W || ἵν' εἴπω Orelli:
ἐάν εἴπω codd. ἀνείπων Hermann (ἐάν ἀνείπω Winckelmann) ἐάν
εἰσὶν Bergk del. FA Wolf alii alia ἐάν εἴπω οὕτως post ἄρα
trp. Ast. 9 καταγελάσεσθαι W 13 κελεύει B corr. B²

νισίν του καὶ διὰ τὸν τρόπον τῆς εἰσόδου του. Ἡ ἀπαγγελία
τοῦ ἐγκωμίου τοῦ Ἀγάθωνος γίνεται μὲ τόσον στομφώδη τόνον,
ὥστε νὰ τὴν εὑρουν γελοῖαν οἱ συμπόται· τὸ παρατηρεῖ καὶ ὁ
Ἀλκιβιάδης.

6. Τὴν τήρησιν τῆς θ' ἀξιῶση κατόπιν 213e.

7. Ὅπως τὸν ἐχειραγωγοῦσαν, ἔπесαν αἱ ταινίαι πρὸς τὰ
ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του ἐπάνω (ἐπίπροσθε), καὶ ἔτσι δὲν εἶδε
τὸν Σωκράτη. Κακῶς μερικοὶ δέχονται ὡς ἀντικείμενον τοῦ
ἔχοντα τὸν Σωκράτη.

8. Δὲν ἤμποροῦσε νὰ στέκεται ὀρθίος περισσότερον καιρόν.
Τοῦ καθίζειν ὑποκείμενον εἶναι τοὺς ἄγοντας, τὸ δὲ ἐκεῖνον
(δηλ. τὸν Ἀλκιβιάδην) ἀντικείμενον.

Ὅταν ἐκάθισε πλησίον τοῦ Ἀγάθωνος, τὸν ἐφίλησε ὁ καὶ τοῦ ἔδενε τὰς ταινίας. Εἶπε τότε ὁ Ἀγάθων: «Λύσετε, παιδιά, τὰ σανδάλια τοῦ Ἀλκιβιάδου, διὰ νὰ πλαγιαῖσῃ μαζί μας ὡς τρίτος». «Εὐχαρίστως» εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης· «ἀλλὰ ποῖος εἶν' αὐτὸς ὁ τρίτος συμπότης;» καὶ συγχρόνως στρεφόμενος βλέπει τὸν Σωκράτη. Μόλις τὸν εἶδε, ἐπήδησεν ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ἐφώνησε: «Θεέ μου! τί ἦταν αὐτό¹; Ὁ Σωκράτης ἐδῶ; Καρτέρι² πάλι μοῦ εἶχες στήσει αὐτοῦ ποῦ ἐξάπλωσες, ὅπως συνήθιζες πάντα νὰ προβάλλῃς ἐξ- φνικὰ ἐκεῖ ποῦ δὲν ἐπερίμενα διόλου πὼς θὰ εἶσαι; Καὶ τώρα πάλι τί θέλεις ἐδῶ ποῦ ἦλθες; Καὶ ἔπειτα τί ἐπῆγες καὶ ἐξάπλωσες ἐδῶ καὶ ὅχι μὲ τὸν Ἀριστοφάνην ἢ μ' ὁποιονδήποτε ἄλλον, ποῦ εἶναι ἀστεῖος καὶ τοῦ ἀρέσει νὰ εἶναι³; Μόνον, εἶχες δὲν εἶχες, τὰ ἐκατάφερες νὰ πάρῃς θέσιν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ πρώτου ἐδῶ μέσα εἰς τὴν ὠραιότητα⁴;»

Καὶ ὁ Σωκράτης «Ἀγάθων» εἶπε «κοίταξε νὰ μὲ προστατεύῃς. Ὁ ἔρως τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἔχει καταντήσῃ δι' ἐμὲ βάσανον ὅχι μικρόν. Ἀπὸ τὸν καιρὸν δηλαδὴ ποῦ τὸν ἐρωτεύθην, δὲν ἔχω πλέον τὸ δικαίωμα μήτε τὸ βλέμμα μου νὰ στρέψω μήτε τὸν λόγον ν' ἀπευθύνω εἰς κανέναν ἀπολύτως ὠραῖον νέον· εἰ δ' ἄλλως, αὐτὸς ἐδῶ μοῦ δημιουργεῖ ἀπὸ ζηλοτυπίαν καὶ φθόνον⁵ ἀπίστευτα πράγματα,

1. Ἡράκλειος ἔλεγον πάντοτε, ὅταν ἀντίκρουζαν τίποτε τερατῶδες καὶ τρομερόν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐχρειάζετο ἕνας Ἡρακλῆς. Ἄν δὲν ἐφοβούμην τὸν ἀναχρονισμόν, θὰ μετέφραζα: Παναγία μου! Ὁ παρατατικός τί ἦν, ἀντὶ τί ἐστὶ, ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὴν νεωτέραν γλῶσσαν. Ὁ λέγων σκέπτεται τὴν στιγμήν ποῦ εἶδε καὶ ἔζησε τὸ τρομερὸν πρᾶγμα· ἔτσι ὁ τρόμος τοῦ μεταφερόμενος εἰς τὴν ἐντύπωσιν, ὅχι εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον, γίνεται ζωηρότερος καὶ ἐσωτερικώτερος.

2. Ἡ εἰκὼν εἶναι ἀπὸ τὸ κυνήγιον, μὲ τὸ ὁποῖον παρεμβάλλετο ὁ ἔρως· πρβλ. ἀνωτ. σ. 142,3. Ὁ Ἀλκιβιάδης γνωρίζει ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν εἶν' ἐρωτευμένος, ἀλλὰ δι' αὐτὸ αἰσθάνεται καὶ περισσότερο ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχικὴν του γαλήνην τὴν παρουσίαν του.

3. Ὅχι βούλεται ἕτερον τοιοῦτον παρ' ἑαυτῷ εἶναι, ἀλλὰ: εἶναι κωμικός καὶ τὸ θέλει νὰ εἶναι· ἔτσι θ' ἀνεχθῇ πλησίον του ἕνα σκώπτῃν.

4. Καὶ τώρα πάλιν ἔσπευσε νὰ κάμῃ θέσιν διὰ τὸν ἀκόμη ὠραιότερον, τὸν Ἀλκιβιάδην (213b).

ὥς ἐκεῖνον καθίζειν. παρακαθεζόμενον δὲ αὐτὸν b
 ἀσπάζεσθαι τε τὸν Ἀγάθωνα καὶ ἀναδεῖν. Εἰ-
 πεῖν οὖν τὸν Ἀγάθωνα. Ὑπολύετε, παῖδες,
 Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἐκ τρίτων κατακέηται.—Πάνυ
 5 γε, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην· ἀλλὰ τίς ἡμῖν ὁδε
 τρίτος συμπότης; Καὶ ἅμα μεταστρεφόμενον
 αὐτὸν ὄρᾱν τὸν Σωκράτη, ἰδόντα δὲ ἀναπηδηῆσαι
 καὶ εἰπεῖν· ὦ Ἡράκλεις, τουτὶ τί ἦν; Σωκρά-
 τος οὗτος; ἐλλοχῶν αὖ με ἐνταῦθα κατέκεισο,
 10 ὥσπερ εἰώθεις ἐξσίφνης ἀναφαίνεσθαι ὅπου ἐγὼ c
 ὦμην ἦκιστά σε ἔσεσθαι. καὶ νῦν τί ἤκεις; καὶ
 τί αὖ ἐνταῦθα κατεκλίνης καὶ οὐ παρὰ Ἀριστο-
 φάνει, οὐδὲ εἴ τις ἄλλος γελοῖος ἔστι τε καὶ
 βούλεται, ἀλλὰ διεμηχανήσω ὅπως παρὰ τῷ
 15 καλλίστῳ τῶν ἔνδον κατακείσει;

Καὶ τὸν Σωκράτη Ἀγάθων, φάναι, ὄρα εἴ
 μοι ἐπαμύνεις· ὥς ἐμοὶ ὁ τούτου ἔρως τοῦ ἀν-
 θρώπου οὐ φαῦλον πρᾶγμα γέγονεν. ἀπ' ἐκεί-
 νου γάρ τοῦ χρόνου, ἀφ' οὗ τούτου ἡράσθην,
 20 οὐκέτι ἔξεστίν μοι οὔτε προσβλέψαι οὔτε διαλε-
 χθῆναι καλῶ οὐδ' ἐνί, ἢ οὔτοσι ζηλοτυπῶν με d

1 ὥς: ὥστ' Kvicala at cf. Protag. 330e ὥς ἐκεῖνον καθίζειν secl. Badham [Vahlen] || καθίζειν (sc. τοὺς ἄγοντας ἀνθρώπους) BTW: κατιδε[iv] Ox κατεῖδεν Grenfell—Hunt 5 ὁδε τρίτος W Ox: ὦδε τρίτος B τρίτος ὁδε T 7 ὄρᾱ B 8 τουτὶ τί ἦν TW Ox: τουτ' εἰπεῖν BW P 9 ἐνλοχῶν B corr. B² 12 καὶ Hermann: ὥς codd. [Vahlen] Galli (lac. in Ox) πῶς Hug 13 οὐδὲ BOx: οὔτε TW 14 διεμηχανήσω: τ[ι]εμηχανήσω Ox 17 ἐπαμυνεῖς Stephanus || ὁ: οὐ W 18 οὐ: οὐ B corr. B² 21 οὐδενὶ TW || οὔτοσι BW: οὔτωσι W² οὔτοσι***T οὔτοσι πως Coisl. 155

5. Ζηλοτυπία καὶ φθόνος εἶναι ἐδῶ διαφορετικαὶ ἀπόψεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πράξεως: ὁ Ἀλκιβιάδης ἀγανακτεῖ, ποῦ προσέχει ἄλλον, στενοχωρεῖται ἐπομένως διὰ τὴν ἀτομικὴν του ζημίαν (ζηλοτυπία), ἀλλὰ καὶ θέλει νὰ μὲ στερήσῃ τῆς εὐχαριστήσεως, ποῦ μοῦ προσφέρει ἡ συντροφιά τῶν ἄλλων· αὐτὸ εἶναι φθόνος, πρβλ. Φαῖδρ. 239a.

καὶ μὲ ὑβρίζει καὶ μόλις συγκρατεῖται ἀπὸ τὸ νὰ μοῦ βάλῃ χέρι¹. Κοίτα λοιπὸν νὰ μὴ μοῦ κάμῃ καὶ τώρα τίποτε. Ἔλα, προσπάθησε νὰ μᾶς συμφιλιώσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἂν ζητήσῃ νὰ βιαιοπραγήσῃ, βοήθησέ με. Διότι ἐγὼ τρέμω πολὺ τὴν παραφορὰν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν προσήλωσίν του εἰς τὸν ἔραστήν². «Ἄ ὄχι! συμφιλιώσις μετὰξὺ μας» εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης «εἶναι ἀδύνατος³. Ἄς εἶναι ὅμως! δι' αὐτὰ ὅλα θὰ σέ τιμωρήσω ἄλλοτε⁴. Τώρα» προσέθεσε «δῶσε μου, Ἀγάθων, ἓνα μέρος ἀπὸ τὰς ταινίας, διὰ νὰ στολίσω καὶ τούτου τὴν θαυμασίαν αὐτὴν κεφαλὴν, διὰ νὰ μὴ μοῦ παραπονῆται, πὼς ἐστεφάνωσα σέ, ἐνῶ αὐτὸν ποὺ εἶν' ἐντούτοις νικητὴς εἰς ὅλους μέσας τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὸ πνεῦμα, ὄχι μόνον προχθές, ὅπως σύ, ἀλλὰ πάντοτε. τὸν ἀφήκα ἀστεφάνωτον». Καὶ συγχρόνως ἐπῆρεν ἀπὸ τὰς ταινίας, ἔδεσε τὴν κεφαλὴν τοῦ Σωκράτους καὶ ἔπειτα ἐξαπλώθη⁵.

31. Ὄταν εὐρέθῃ ἐξαπλωμένος, εἶπε: «Καὶ τώρα, παιδιά, μοῦ φαίνεται, σὰ νὰ μὴν εἴσθε μεθυσμένοι⁶. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ σᾶς τὸ ἐπιτρέψω· νὰ πιῆτε πρέπει αὐτὴ ἦτον ἄλλωστε ἡ συμφωνία μας⁷. Λοιπὸν! πρόεδρον τῆς οἰνοποσίας ἐκλέγω, μέχρις ὅτου πιῆτε σεῖς ἱκανοποιητικά, τὸν... ἑαυτό μου. Ἄς φέρουν λοιπὸν,

1. Τὸ ξυλοκόπημα ἦτο (καὶ εἶναι) συνήθης ἐκδήλωσις ζηλοτυπίας· πρβλ. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 1014, ὅπου ἡ γραῖα παραπονεῖται, ὅτι ἐξυλοκοπεῖτο ὁλόκληρον ἡμέραν ἀπὸ τὸν ἔραστήν της, διότι τὴν ἐγλυκοκοίταξεν ἓνας ἄλλος.

2. Ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ἐρώμενος, δὲν αἰσθάνεται ἔρωτα, ἀλλὰ φιλίαν πρὸς τὸν Σωκράτην. Ἀλλ' ἡ ζηλοτυπία του ἀποδεικνύει ἴσα-ἴσα τὸ ἀντίθετον· θὰ τὸ ὁμολογήσῃ κατόπιν καὶ ὁ ἴδιος 222b.

3. Πόση τραγικὴ εἰρωνεία κρύπτεται εἰς τὴν φράσιν αὐτήν! Πράγματι, ὁ Ἀλκιβιάδης δὲν συνεφιλιώθη μὲ τὸν Σωκράτη, μὲ τὸ καλῦτερόν του ἐγὼ, καὶ ἐβάδισε τὸν δρόμον τοῦ ὀλέθρου, τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ.

4. Ἡ τιμωρία θὰ τοῦ ἐπιβληθῇ κατόπιν 214e, καὶ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν θ' ἀνακύψῃ ἓνα ἐγκώμιον! Θέλομεν μεγαλυτέραν ἀποδείξιν, πόσον βαθὺς εἶναι ὁ ἔρωτας του πρὸς τὸν Σωκράτην;

5. Ὁ Ἀλκιβιάδης εἶχε καθίσει κατ' ἀρχάς. Ἐπειτα τοῦ ἀφῆρεσαν τὰ σανδάλια, ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ πλαγιάσῃ, ἀντελήφθη τὸν Σωκράτη καὶ ἀνεπήδησεν. Ὁρθίος στεφανώνει τὸν Σωκράτη καὶ ἀνταλλάσσει μερικὰ λόγια. Τώρα ἐξαπλώνεται. Ἀλλὰ ἔχει ἤδη διαταραχθῇ ὅλα τοῦ φαίνονται σοβαρὰ καὶ θλιβερά.

καὶ φθονῶν θαυμαστὰ ἐργάζεται καὶ λοιδορεῖται τε καὶ τῷ χεῖρι μόγις ἀπέχεται. ὄρα οὖν μή τι καὶ νῦν ἐργάσῃται· ἀλλὰ διάλλαξον ἡμᾶς, ἢ ἐὰν ἐπιχειρῇ βιάζεσθαι, ἐπάμυνε, ὥς ἐγὼ τὴν
 5 τούτου μανίαν τε καὶ φιλεραστίαν πάνυ ὀρρωδῶ.
 —'Αλλ' οὐκ ἔστι, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην, ἐμοὶ καὶ σοὶ διαλλαγή. ἀλλὰ τούτων μὲν εἰς αὖθις σε τιμωρήσομαι· νῦν δέ μοι, Ἀγάθων, φάναι, μετάδος τῶν ταινιῶν, ἵνα ἀναδῆσω καὶ τὴν
 10 τούτου ταυτηνὶ τὴν θαυμαστὴν κεφαλὴν καὶ μή εμοὶ μέμφηται, ὅτι σέ μὲν ἀνέδησα, αὐτὸν δὲ νικῶντα ἐν λόγοις πάντας ἀνθρώπους, οὐ μόνον πρῶην ὥσπερ σύ, ἀλλ' αἰεὶ, ἔπειτα οὐκ ἀνέδησα. καὶ ἅμ' αὐτὸν λαβόντα τῶν ταινιῶν ἀνα-
 15 δεῖν τὸν Σωκράτη καὶ κατακλίνεσθαι.

31. Ἐπειδὴ δὲ κατεκλίνη, εἰπεῖν· Εἶεν δὴ, ἄνδρες· δοκεῖτε γάρ μοι νήφειν. οὐκ ἐπιτρέπτεον οὖν ὑμῖν, ἀλλὰ ποτέον· ὡμολόγηται γὰρ ταῦθ' ἡμῖν. ἄρχοντα οὖν αἰροῦμαι τῆς πόσεως,
 20 ἕως ἄν ὑμεῖς ἱκανῶς πῖητε, ἐμαυτόν. ἀλλὰ

1 θαυμαστὰ B O x: θαυμάσια T W 2 μόλις T² 4 ἐπάμυναι B 8 ὦ Ἀγάθων Sauppe, fort. recte 9 ἀναδῆσω καὶ T W O x: ἀναδησώμεθα B ἀναδησώμεν καὶ Hermann 11 σέ μὲν—Σωκράτες p. 209, 14 deficit O x 18 οὖν om. B

θέλει κάπου νὰ ξεσπάσῃ, καὶ διατάσσει ν' ἀρχίσῃ ἡ οἰνοποισία, μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ λησμονήσῃ. Ἀλλὰ ποῦ; Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ξαναγυρίζει εἰς τὸν Σωκράτην. Ἀληθινὰ θ' ἀνακουφισθῇ, μόνον ὅταν διηγηθῇ τὴν τραγωδίαν τῆς ψυχῆς του.

6. Δικαιολογεῖ τὰ ἐπόμενα. Αἱ σύντομοι φράσεις χαρακτηρίζουν τὴν ἐσωτερικὴν του ταραχὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν δεσποτικόν του χαρακτῆρα.

7. Ἀνωτέρω 213a. Ἀρχὼν τῆς πόσεως ἡ βασιλεὺς ὠρίζετο δι' ἐκλογῆς ἢ διὰ κλήρου ἢ δι' ἀστραγάλων ἕνας ἐκ τῶν συμποσιῶν, ὁ ἀνθεκτικώτερος εἰς τὸ κρασί. Ὁ Πλάτων Νόμ. 640d ὠρίζει, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι νήφων καὶ φρόνιμος ὁ ἀρχων. Ἐδῶ συμβαίνει τὸ ἀντίθετον· ὁ μεθυσμένος ὠρίζεται ἀρχων τῶν νηφελίων. Πρβλ. Εἰσαγ. I § 3.

Ἀγάθων ἂν ὑπάρχη κανένα ποτῆρι μεγάλο. Ἡ μᾶλλον ὄχι, δὲν χρειάζεται τίποτε. Φέρε μου ἐδῶ» λέγει «σὺ παιδί, ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ κρυωτῆρι¹» τὸ εἶχε παρατη- 214
ρήσει ποὺ ἐχωροῦσε περισσότερο ἀπὸ δύο λίτρας². Ἐβαλε νὰ τοῦ τὸ γεμίσουν, τὸ ἐξεκένωσε πρῶτα ὁ ἴδιος, καὶ ὕστερα ἔδωσε διαταγὴν νὰ τὸ γεμίσουν³ καὶ τοῦ Σωκράτους, προσθέτων «Μὲ τὸν Σωκράτη βέβαια, κύριοι, δὲν ἔχει πέρασιν τὸ τέχνασμά μου ὅσον νὰ τοῦ προστάξης, θὰ τ' ἀδειάσῃ, χωρὶς τὴν πιθανότητα ποτὲ νὰ μεθύσῃ⁴».

Καὶ ὁ Σωκράτης, τὸν ἐκέρασε τὸ παιδί καὶ ἔπινε. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἐρυξίμαχος εἶπε: «Ἀλκιβιάδη, τί εἶν' αὐτὸ ποὺ κάνομεν; ἔτσι χωρὶς ἀνάμεσα καμμίαν συνομιλίαν⁵ ἢ κανένα τραγοῦδι θὰ πίνωμεν, κυριολεκτικῶς σὰν τοὺς διψασμένους;» Ὁ Ἀλκιβιάδης ὅ- τότε εἶπε: «Ἐρυξίμαχε, υἱὲ ὑπέροχε ἀπὸ ὑπέροχον καὶ πολὺ φρόνιμον πατέρα⁶, σὲ χαιρετῶ!» «Εὐχαριστῶ, παρομοίως» ἀπήντησεν ὁ Ἐρυξίμαχος, «Μά, λέγε, τί πρόκειται νὰ κάνωμεν;» «Ὅ,τι ὀρίσης ἐσύ. Πρέπει ἄλλωστε νὰ σὲ ὑπακούωμεν

ἕνας γιατρὸς ἀξίζει ὅσο χίλιοι.

Πρόσταξε λοιπὸν ὅ,τι θέλεις». «Τότε ἄκουσε» εἶπεν ὁ Ἐρυξίμαχος. «Ἡμεῖς, προτοῦ νὰ ἔλθῃς εἴχαμεν

1. Ψυκτήρ ἦτο κάδος μεγάλος, ἐντὸς τοῦ οὗοιου ἐτοποθετοῦσαν χιόνι, διὰ νὰ παγῶνῃ τὸ κρασί, ποὺ περιείχετο εἰς ἄλλα μικρότερα δοχεῖα. Ὡστε ἐννοεῖ ὁ Ἀλκιβιάδης νὰ πίνουν «μὲ τὸν κάδον» τὸ κρασί. Εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ψυκτήρ ἢ ψυγεὺς ἦτο εἶδος ποτηρίου· ἀνάλογος ἦτο ἡ σημασιολογικὴ ἐξέλιξις τῆς λέξεως κρυωτῆρι, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν παρήχθη τὸ σημερινὸν κρυωτῆρι.

2. Μία κοτύλη ἦτο τὸ τέταρτον περίπου (0,27) τῆς λίτρας. Τὸ ποσὸν εἶναι μεγάλον, ὁ Ἐρυξίμαχος ἐντρομος ζητεῖ νὰ προλάβῃ τὸ κακόν.

3. Αὐτὸ ἐλέγετο προπίνειν· ὁ συμποσίαρχος ἔπινε καὶ οἱ ἄλλοι ὑπεχρεώνοντο νὰ πίνουν τὸ ἴδιον ποσόν. Εἰς μίαν κωμῳδίαν τοῦ Ἀλέξιδος παραπονεῖται κάποιος: οὐ συμποσίαρχος ἦν γάρ, ἀλλὰ δῆμιος ὁ Χεραῖας, κυάθους προπίνων εἴκοσι (ἕνας κύαθος = 1/6 κοτύλης). Ὁ Σωκράτης συνιστᾷ εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦ Ξενοφῶντος 2,26 μικραῖς ταῖς κύλιξι πικρὰ ἐπιψακάζειν.

4. Περὶ τῆς ἀντοχῆς τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν οἰνοποσίαν πρβλ. ἀνωτ. σ. 20,2.

5. Λόγους ἐπικυλικεῖους.

- φερέτω, Ἀγάθων, εἴ τι ἔστιν ἔκπωμα μέγα. μᾶλλον δὲ οὐδὲν δεῖ, ἀλλὰ φέρε, παῖ, φάναι, τὸν ψυκτῆρα ἐκεῖνον — ἰδόντα αὐτὸν πλέον ἢ ὀκτῶ 214
κοτύλας χωροῦντα. τοῦτον ἐμπλησάμενον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐκπιεῖν, ἔπειτα τῷ Σωκράτει κελεύειν ἐγχεῖν καὶ ἅμα εἰπεῖν· Πρὸς μὲν Σωκράτη, ὧ ἄνδρες, τὸ σόφισμά μοι οὐδέν· ὅποσον γὰρ ἂν κελεύῃ τις, τοσοῦτον ἐκπιών, οὐδὲν μᾶλλον μὴ ποτε μεθυσθῇ.
- 10 Τὸν μὲν οὖν Σωκράτη ἐγχεάντος τοῦ παιδὸς πίνειν· τὸν δ' Ἐρυξίμαχον Πῶς οὖν, φάναι, ὧ Ἀλκιβιάδῃ, ποιοῦμεν; οὕτως οὔτε τι λέγομεν ἐπὶ τῇ κύλικι οὔτε τι ἄδομεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ διψῶντες πióμεθα; Τὸν οὖν Ἀλκι- b
15 βιάδην εἰπεῖν· ὦ Ἐρυξίμαχε, βέλτιστε βελτίστου πατρὸς καὶ σωφρονεστάτου, χαῖρε.— Καὶ γὰρ σύ, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον· ἀλλὰ τί ποιῶμεν;— Ὅ τι ἂν σὺ κελεύῃς· δεῖ γὰρ σοι πείθεσθαι·

- 20 ἱητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων (Λ 514)
ἐπίταττε οὖν ὃ τι βούλει.— Ἀκουσον δὴ, εἰπεῖν τὸν Ἐρυξίμαχον. ἡμῖν πρὶν σὲ εἰσελθεῖν,

1 φερέτω, Ἀγάθων, dist. Burnet φέρετ', ὧ Ἀγάθων, Cobet coll. Aristoph. Ran. 1479 || ἔκπωμα B 4 τοῦτον οὖν Athenaeus 7 πόσον W 8 κελεύση TW 12 ποιῶμεν Laurent. IX 85 [ποιῶμεν - λέγωμεν - ἄδωμεν Sommer] 13 οὔτε τι ἄδομεν TW: οὐτ' ἐπάδομεν B 14 ὥσπερ οἱ: ὥσπερ εἰ; Sykutris || Ἀλκιβιάδῃ TW 16 <παῖ> πατρὸς Richards || <σωφρονέστατε> σωφρονεστάτου Sauppe 18 ἂν: δ' ἂν T δ' ἂν Burnet, fort. recte 20 ἱατρὸς BW

6. Τὸ σωφρονεστάτου (ὃ Ἀκουμένους ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος ὡς συνιστῶν τὴν ἐγκράτειαν Ἀπομν. 3, 13, 2) ἐπεξηγεῖ τὸ βελτίστου· ἡ ἀνωτερότης τοῦ συνίστατο εἰς τὴν μετριότητα εἰς τὰς ἡδονάς, καὶ ὁ Ἐρυξίμαχος εἶναι παιδί τοῦ πατέρα του. Ὁ Ἀλκιβιάδης τὸν γνωρίζει, καὶ ἀπὸ εὐγένειαν ἐνδίδει. Ἡ φράσις βέλτιστε κλπ. ἀπαρτίζει ἱαμβικὸν τρίμετρον, ὡς ἀπάντησις ἴσως εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἐρυξίμαχου νὰ τραγουδήσουν κάτι.

ἀποφασίσσει νὰ ἐκφωνήσῃ ὁ καθένας μας μὲ τὴν σειράν του ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ ἓνα λόγον περὶ Ἑρωτος, τὸν ὠραιότερον ποὺ ἡμπορεῖ, καὶ νὰ τοῦ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον. Ἐχομεν ὁμιλήσει ὅλοι οἱ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι· σὺ μόνον δὲν εἶπες. Τὸ σωστὸν λοιπὸν εἶναι, ἀφοῦ ἔχεις ἀδειάσει τὸ ποτήρι σου¹, νὰ ὁμιλήσῃς καὶ σὺ, καὶ μετὰ τὴν ὁμιλίαν σου νὰ ἐπιβάλλῃς εἰς τὸν Σωκράτη ὅ,τι θέλεις, καὶ ἐκεῖνος πάλιν εἰς τὸν γείτονά του πρὸς τὰ δεξιὰ², καὶ οὕτω καθεξῆς. «Ναί, καλὰ τὰ λέγεις, Ἐρυξίμαχε» εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης· «μὰ ἴσα καὶ ἴσα εἶναι, μεθυσμένος ἄνθρωπος ἐγὼ νὰ συναγωνίζωμαι τοὺς λόγους νηφαλίων³; Καὶ ἔπειτα, καλὸ τυχε, — μὰ ἐπίστευ-
 σες ἀληθινὰ τίποτε ἀπ' ὅσα εἶπε πρὸ ὀλίγου ὁ Σωκράτης; Δὲν τὸ ξέρεις, πῶς συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον ἀπ' ὅ,τι ἔλεγεν; Αὐτός, ἂν τύχῃ ἐγὼ⁴ καὶ ἐγκωμιάσω ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κανέναν, εἴτε θεὸς εἶναι εἴτε ἄνθρωπος ἄλλος καὶ ὄχι αὐτός, θὰ μὲ κατα-
 χερίσῃ ἐξάπαντος⁵». «Δὲν κρατεῖς τὴν γλῶσσαν σου τὴν βλάσφημον⁶»; λέγει ὁ Σωκράτης. «Ἄ ὄχι, μὰ τὸν Ποσειδῶνα» εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης «μῆτε λέξιν μὴν ἀπαντήσῃς εἰς αὐτὰ ποὺ λέγω. Ἐγὼ κανέναν ἄλλον δὲν θὰ ἐδεχόμην νὰ ἐγκωμιάσω ἐνώπιόν σου». «Αὐτὸ τότε νὰ κάμῃς» λέγει ὁ Ἐρυξίμαχος «ἂν τὸ θέλῃς: τὸν Σωκράτη νὰ ἐγκωμιάσῃς». «Τί λέγεις;» ἀπαντᾷ ὁ Ἀλκιβιάδης. «Τὸ ἐγκρίνεις λοιπόν, Ἐρυξίμαχε; Νὰ τὸν παραλάβω λοιπόν τὸν κύριον καὶ νὰ⁷ τὸν τιμωρήσω ἐνώπιόν σας; «Ἔ σὺ» λέγει ὁ Σωκράτης «τί ἔχεις στὸ νοῦ σου; Πρὸς γελοιοποίησιν θὰ

1. Ὁ Ἐρυξίμαχος δὲν τολμᾷ κατ' εὐθείαν ν' ἀναιρέσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀλκιβιάδου· ζητεῖ νὰ τὴν κάμῃ νὰ λησμονηθῇ μέσα εἰς τοὺς λόγους. Ἀφήνει ὅμως διπλωματικώτατα νὰ νοηθῇ, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι θ' ἀδειάσουν τὸν κάδον, ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρά των· ὅς ὁμιλήσῃ ὅμως πρῶτα ὁ Ἀλκιβιάδης.

2. Ὁχι πλέον ἓνα ἐγκώμιον Ἑρωτος, ἀλλὰ ἓνα θέμα ἄλλο ἢ ἓνα παιχνίδι ἢ τραγοῦδι. Πρβλ. Εἰσαγ. I § 3.

3. Δύο ἐπιχειρήματα ἐπικαλεῖται ὁ Ἀλκιβιάδης 1) ὅτι εἶναι μεθυσμένος 2) ὅτι ὁ Σωκράτης εἶναι ζηλότυπος καὶ δὲν θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπαινέσῃ ἄλλον. Τὸ δεύτερον ἀρχίζει μὲ τὸ καὶ ἄμα, διακόπτεται κατόπιν καὶ ἐκτίθεται εἰς τὸ οὗτος γάρ· διότι ἐν τῷ μεταξύ τοῦ ἔρχεται μία ἄλλη σκέψις: ὅτι ὁ Σωκράτης

ἔδοξε χρῆναι ἐπὶ δεξιὰ ἕκαστον ἐν μέρει λόγον
περὶ Ἑρώτος εἰπεῖν, ὥς δύναιτο κάλλιστον, καὶ c
ἐγκωμιάσαι. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἡμεῖς εἰ-
ρήκαμεν· σὺ δ' ἐπειδὴ οὐκ εἴρηκας καὶ ἐκπέ-
5 πωκας, δίκαιος εἴ εἰπεῖν, εἰπὼν δὲ ἐπιτάξαι Σω-
κράτει ὅ τι ἂν βούλῃ, καὶ τοῦτον τῷ ἐπὶ δεξιὰ
καὶ οὕτω τοὺς ἄλλους.—Ἀλλά, φάναι, ὦ Ἑρυ-
ξίμαχε, τὸν Ἀλκιβιάδην, καλῶς μὲν λέγεις, με-
θύοντα δὲ ἄνδρα παρὰ νηφόντων λόγους πα-
10 ραβάλλειν μὴ οὐκ ἐξ ἴσου ἦ. καὶ ἅμα, ὦ μα-
κάριε, πείθει τί σε Σωκράτης ὧν ἄρτι εἶπεν; ἦ
οἶσθα ὅτι τούναντίον ἐστὶ πᾶν ἢ ὃ ἔλεγεν; οὐ- d
τος γάρ, ἐάν τινα ἐγὼ ἐπαινέσω τούτου παρόν-
τος ἢ θεὸν ἢ ἄνθρωπον ἄλλον ἢ τοῦτον, οὐκ
15 ἀφέξεταί μου τῷ χεῖρι.—Οὐκ εὐφημήσεις; φά-
ναι τὸν Σωκράτη.—Μὰ τὸν Ποσειδῶ, εἰπεῖν
τὸν Ἀλκιβιάδην, μηδὲν λέγε πρὸς ταῦτα, ὥς
ἐγὼ οὐδ' ἂν ἓνα ἄλλον ἐπαινέσαιμι σοῦ παρόν-
τος.—Ἀλλ' οὕτω ποίει, φάναι τὸν Ἑρυξίμα-
20 χον, εἰ βούλει· Σωκράτη ἐπαίνεσον.—Πῶς λέ-
γεις; εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην· δοκεῖ χρῆναι, ὦ
Ἑρυξίμαχε; ἐπιθῶμαι τῷ ἀνδρὶ καὶ τιμωρήσω- e
μαι ὑμῶν ἐναντίον;—Οὗτος, φάναι τὸν Σωκρά-
τη, τί ἐν νῷ ἔχεις; ἐπὶ τὰ γελοιότερά με ἐπαι-

2 ὥς: ὥς ἂν Sauppe [9 π. ν. λόγους λόγον Bast KV. 76] 11 τί
BT: τε W 10 λέγειν W 22 τιμωρήσομαι W 24 ἐπαινέσει Bek-
ker: ἐπαινέσεις codd. ἐπαινέσαι Burnet

προηγουμένως ἰσχυρίσθη τὸ ἀντίθετον (ὥς ὁ ἀδιορθώτως εἰρων-
ποῦ εἶναι) καὶ τὴν παρεμβάλλει παρατακτικῶς.

4. Πρβλ. ἀνωτ. σ. 192,1.

5. Διότι ἀνέφερε καὶ τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους δὲν ἐπιτρέ-
πεται νὰ ζηλεύῃς. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἀπαντᾷ μ' ἓναν ὅρκον εἰς
θεόν, τὸν Ποσειδῶνα, τὸν προστάτην τοῦ ἱππικοῦ (πρβλ. Ἀοιστοφ.
Νεφ. 83).

μ' ἐγκωμιάσης¹; ἢ τί ἄλλο πρόκειται νὰ κάμῃς;» «Τὴν ἀλήθειαν θὰ εἰπῶ. Σκέψου, τὸ ἐπιτρέπεις;» «Τὴν ἀλήθειαν; Χωρὶς ἄλλο» λέγει «σοῦ ἐπιτρέπω, καὶ σὲ παρακαλῶ μάλιστα νὰ τὴν εἰπῇς». «Ἄρχισα ἤδη» εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης. «Καὶ σύ, νὰ τί νὰ κάμῃς: ἂν τύχῃ καὶ εἰπῶ καμμίαν ἀνακρίβειαν, σταμάτα με, ἂν θέλῃς εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγε ὅτι αὐτὸ ποὺ λέγω εἶναι ψεῦδος. Μὲ τὸ θέλημά μου ἄλλωστε δὲν πρό- 215
κειται νὰ εἰπῶ κανένα ψεῦδος. Ἄν ὅμως διηγοῦμαι πότε τὸ ἓνα πότε τὸ ἄλλο, ὅπως τὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν μνήμην μου, δὲν πρέπει νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον. Δὲν εἶναι διόλου εὐκόλον, εἰς τὴν κατάστασιν ποὺ εἶμαι, ν' ἀναπτύξω μίαν μίαν μὲ τρόπον καὶ μὲ τὴν σειρὰν των τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀλλοκότου χαρακτήρος σου.

32. Τοῦ Σωκράτους τὸ ἐγκώμιον, κύριοι, θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ κάμω ἔτσι, μὲ παρομοιώσεις². Αὐτὸς βέβαια θὰ πιστεύσῃ, πρὸς γελοιοποίησιν καὶ ὅμως ἡ παρομοίωσις θὰ γίνῃ χάριν ἀκριβείας, ὅχι πρὸς διακωμώδησιν. Ἰσχυρίζομαι λοιπόν, ὅτι ὁμοιάζει ἐξαιρετικὰ μ' αὐτοὺς τοὺς Σιληνοὺς τῶν μαρμαρογλυφείων³, ποὺ κατασκευάζουν οἱ καλλιτέχναι καθισμένους νὰ κρατοῦν σύριγγα ἢ αὐλούς⁴ ἂν τοὺς ἀνοίξῃς εἰς δύο, ἀποκαλύπτονται πῶς κλείουν μέσα θεῶν ἀγάλματα. Καὶ πάλιν ἰσχυρίζομαι πῶς εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν Μαρσύαν τὸν Σάτυ-

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 11.

1. Ὁ φόβος τοῦ Σωκράτους προκαλεῖται ἀπὸ τὸ ἐπιθῶμαι καὶ τιμωρήσωμαι. Τὴν ἀπάντησιν δίδει ὁ Ἀλκιβιάδης 215a. Πράγματι ὁ ἐγκωμιασμός τοῦ Σωκράτους λαμβάνει χαρακτήρα κωμικόν, ἀφοῦ τὸν συγκρίνει μὲ Σιληνόν. Ἀλλ' εἰς τὴν κωμικὴν αὐτὴν παρομοίωσιν κρύπτεται ἀληθείας ποσὸν βαθύ, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Σωκράτης διὰ τῆς σιωπῆς του ἀναγνωρίζει.

2. Ὅπως συνήθισαν εἰς τὰ συμπόσια (εἰκάζειν). Ὁ Πλάτων συχνὰ μεταχειρίζεται εἰκόνας πρὸς δῆλωσιν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἤμπορεῖ ἢ δὲν θέλει νὰ διατυπώσῃ κυριολεκτικῶς (Φαῖδρ. 246a, Νόμ. 644c).

3. Ἦσαν ἓνα εἶδος ξυλίνων ἐρμαρίων μὲ μορφήν πρωτόγονον φυσικὰ Σιληνοῦ κρατοῦντος αὐλούς, ποὺς εἴτε εἶχαν διπλὴν θύραν ἔμπρός, ἢ πιθανώτερον ἐχωρίζοντο εἰς δύο μέρη, τὸ πρό-

νέσει ; ἢ τί ποιήσεις ; — Τάληθῇ ἐρῶ· ἀλλ' ὄρα εἰ παριεῖς. — Ἄλλὰ μέντοι, φάναι, τά γε ἀληθῇ παρίημι καὶ κελεύω λέγειν. — Οὐκ ἂν φθάνοιμι, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην. καὶ μέντοι οὕτως ποιή-
 5 σον. ἐάν τι μὴ ἀληθὲς λέγω, μεταξὺ ἐπιλαβοῦ, ἂν βούλῃ, καὶ εἰπέ ὅτι τοῦτο ψεύδομαι· ἐκὼν γὰρ εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι. ἐάν μέντοι ἀναμιμνη- 215 σκόμενος ἄλλο ἄλλοθεν λέγω, μηδὲν θαυμάσης· οὐ γάρ τι ῥᾶδιον τὴν σὴν ἀτοπίαν ᾧδ' 10 ἔχοντι εὐπόρως καὶ ἐφεξῆς καταριθμῆσαι.

32. Σωκράτη δ' ἐγὼ ἐπαινεῖν, ᾧ ἄνδρες, οὕτως ἐπιχειρήσω, δι' εἰκόνων. οὗτος μὲν οὖν ἴσως οἴησεται ἐπὶ τὰ γελοιότερα, ἔσται δ' ἡ εἰ-
 κὼν τοῦ ἀληθοῦς ἔνεκα, οὐ τοῦ γελοίου· φημί
 15 γὰρ δὴ ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι τοῖς σιληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἐρμογλυφείοις καθημένοις, οὕστινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ b αὐλοὺς ἔχοντας, οἳ διχάδε διοιχθέντες φαίνον-
 ται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν· καὶ φημί
 20 αὖ ἐοικέναι αὐτὸν τῷ σατύρῳ τῷ Μαρσῷ. ὅτι

2 παρίης codd. 9 τι : τοι Paris. 1810 12 οὗτος : αὐτός Richards
 15 σιληνοῖς W² 16 ἐρμογλυφείοις T 18 οἳ διχάδε : οἳ δὲ Julianus
 οἱ δίχα Stephanus || ἔνδον φαίνονται Julianus.

σθιον καὶ τὸ ὀπίσθιον, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀσύνδετα ἢ εἶχαν ἄρμους ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν, ὅπως ἔνα σημερινὸν κιβώτιον. Μέσα εἰς αὐτὰ ἐφύλασσαν οἱ γλύπται τ' ἀγάλματα, κυρίως τὰ μαρμάρινα, μέχρις ὅτου τὰ παραδώσουν εἰς τοὺς παραγγείλαντας, διὰ νὰ τὰ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, τὸν κονιορτὸν καὶ τὰς ἀκαθαρσίας.

4. Τοὺς αὐλοὺς τοὺς ἐκρατοῦσαν, δὲν τοὺς ἔπαιζαν. Θὰ ἦτον ἄλλωστε ὑπερβολικὰ δύσκολον καὶ ἄσκοπον νὰ θέσουν αὐλοὺς εἰς τὸ στόμα καὶ νὰ προβάλουν τὰς - χεῖρας ἐνὸς κατασκευάσματος προωρισμένου νὰ χρησιμεύῃ ὡς ἐρμάριον. Πάντως ἡ παρουσία τῶν αὐλῶν ὑπενθυμίζει εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην τὴν σύγκρισιν μετὰ τὸν Μαρσῶν.

ρον¹. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν², οὕτε σύ, ὑποθέτω, Σωκράτη, δὲν θ' ἀμφισβητοῦσες, ὅτι τοὺς ὁμοιάζεις. "Ὅτι ὅμως καὶ εἰς τὰ ἄλλα εἶσαι παρόμοιος, ἄκουσε. Εἶσ' ἓνας ἀλαζονικός σκώπτης³. "Ἡ ὅχι; "Ἄν τὸ ἀρνεῖσαι, θὰ παρουσιάσω μάρτυρας⁴. "Ἀλλὰ μήπως αὐλητὴς δὲν εἶσαι; Καὶ πολὺ περισσότερον θαυμαστός παρ' ὅσον ἐκεῖνος. "Εκεῖνος ἐχρειάζετο ὄργανα μουσικά, διὰ νὰ σαγηνεύῃ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν δύναμιν ποὺ εἶχεν εἰς τὸ στόμα, καὶ τοὺς σαγηνεύει ἀκόμη καὶ τώρα ὅποιοςδήποτε παίζει εἰς τὸν αὐλὸν τοὺς σκοπούς του. Διότι τ' αὐλήματα τοῦ "Ολύμπου⁵ εἰς τὸν Μαρσύαν τ' ἀποδίδω' ἐκεῖνος τοῦ τὰ ἐδίδαξε. Λοιπὸν οἱ σκοποὶ ἐκείνου, εἴτε καλλιτέχνης αὐλητὴς εἶν' ἐκεῖνος ποὺ τοὺς παίζει εἰς τὸν αὐλόν, εἴτε μία κοινὴ αὐλητρίς, καὶ μόνοι των⁶ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ φέρουν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἔκστασιν καὶ ν' ἀποκαλύπτουν, ἐπειδὴ ἔχουν θείαν τὴν προέλευσιν, πόσοι ἔχουν μέσα των τὸν πόθον τῆς θεότητος καὶ τῆς μυσταγωγίας⁷. "὘νῶ σύ

1. Ὁ Μαρσύας ἦτο κυρίως Σάτυρος. ἀλλὰ ἐνῶς κατ' ἐπίδρασιν καὶ τοῦ σατιρικοῦ δράματος συνέπεσαν οἱ Σάτυροι (θεότητες πελοποννησιακαί) καὶ οἱ Σιληνοὶ (θεότητες τῶν "Ιώνων) ἢ ἐτοποθετήθη ὁ γέρων Σιληνός ὡς κορυφαῖος τῶν Σατύρων. Ὁ "Ἡρόδοτος 7, 26 ἤδη λέγει τὸν Μαρσύαν Σιληνόν. Περί αὐτοῦ διηγοῦντο οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι ἤρπασε τοὺς αὐλοὺς, τοὺς ὁποίους ἐφεῦρε μὲν ἡ "Ἀθηνᾶ, ἀλλὰ καὶ ἀπέρριψεν, ὅταν εἶδε πόσον παρεμφερῶντο τὸ πρόσωπόν της, ὅταν τοὺς ἔπαιζε (τὴν σκηνὴν ἀπεικόνισεν ὁ Μῦρων εἰς τὸ γνωστὸν σύμπλεγμά του). "὘νθουσιασμένος καὶ ὑπερήφανος διὰ τὸ μουσικὸν ὄργανον, ἐτόλμησε νὰ φαντασθῇ ἑαυτὸν ἀνώτερον τοῦ θεοῦ τῆς μουσικῆς, τοῦ "Ἀπόλλωνος, ἐδέχθη νὰ διαγωνισθῇ πρὸς αὐτόν, καὶ νικηθεὶς ἐξεδάριζων (τὴν σκηνὴν μᾶς εἰκονίζει τὸ γνωστὸν ἐκ Μαντινείας ἀνάγλυφον τοῦ "Εθνικοῦ Μουσείου). Εἰς τὸν μῦθον αὐτὸν ἔχομεν τὸν ἀντίκτυπον τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς παλαιᾶς, μετρημένης ἀριστοκρατικῆς μουσικῆς τῆς κιθάρας καὶ τῶν ἄλλων ἐγχόρδων ὀργάνων πρὸς τὴν μουσικὴν τοῦ αὐλοῦ, τὴν ἄσιατικὴν καὶ περιπαθῆ καὶ ἐκστατικὴν, ἢ ὁποία εἶχε πάντοτε εἰς τὰ μάτια τῶν "Ελλήνων (οὐχὶ ὄλων, οἱ "Ἀργεῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἔκριναν ἄλλως) χαρακτηῖρα πληθειακόν, ὅσον καὶ ἂν βαθύτατα ἡσθάνοντο τὴν μαγείαν της.

2. "Ἡ ἀσχημία τοῦ Σωκράτους ἦτο πολυθρύλητος πρβλ. Θεαίτ. 143e. Εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦ Ξενοφῶντος ὁ Σωκράτης προκαλεῖ εἰς διαγωνισμόν καλλονῆς τὸν ὠραῖον Κριτόβουλον, καὶ ἐπικαλεῖται μεταξὺ ἄλλων ἐπιχειρημάτων καὶ τὴν ὁμοιότητά του μὲ Σιληνόν.

3. Δὲν ἀναφέρει συγκεκριμένον παράδειγμα ὁ "Ἀλκιβιάδης.

μέν οὖν τό γε εἶδος ὁμοῖος εἶ τούτοις, ὦ Σώ-
 κρατες, οὐδ' αὐτὸς ἄν που ἀμφισβητήσῃς· ὥς
 δέ καὶ τᾶλλα ἔοικας, μετὰ τοῦτο ἄκουε. ὕβρι-
 στῆς εἶ· ἢ οὐ; ἔάν γάρ μὴ ὁμολογῇς, μάρτυρας
 5 παρέξομαι. ἀλλ' οὐκ αὐλητῆς; πολὺ γε θαυ-
 μασιώτερος ἐκείνου. ὁ μὲν γε δι' ὀργάνων ἐκή- c
 λει τοὺς ἀνθρώπους τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος δυ-
 νάμει, καὶ ἔτι νυνὶ δς ἄν τὰ ἐκείνου αὐλῇ· ἃ
 γὰρ Ὀλυμπος ἡϋλῇ, Μαρσίου λέγω, τούτου
 10 διδάξαντος. τὰ οὖν ἐκείνου ἔάντε ἀγαθὸς αὐ-
 λητῆς αὐλῇ ἔάντε φαύλη αὐλητρίς, μόνον κατέ-
 χεσθαι ποιεῖ καὶ δηλοῖ τοὺς τῶν θεῶν τε καὶ
 τελετῶν δεομένους, διὰ τὸ θεῖα εἶναι. σὺ δ'

2 ἄν που Baier: δὴ που codd. ἄν δὴπου Saurpe οὐδ' (ἄν) αὐτὸς
 δὴπου Bury 8 τούτου: τοῦτον Sommer τοῦ Badham [Kalitsuna-
 kis] τοῦ τοῦτον Vögelin που, τοῦ Bury 10 οὖν BT: γ' οὖν W
 [11 θεῖα μοῖρα vel μανία Winckelmann] 12 δηλοῖ: κηλεῖ Orelli
 || θεῶν: θεῶν Kivcala coll. Prot. 322a.

Ἀπὸ τὴν χρῆσιν ὁμῶς τῆς λέξεως ἐν 219c καὶ 222a ἐννοοῦμεν,
 ὅτι ὁ Σωκράτης εἶναι ὕβριστής, διότι κρατεῖ καὶ κάμνει κατάχρη-
 σιν τῆς ὑπεροχῆς του· χωρὶς νὰ παρέχῃ ὁ ἴδιος λαβὴν καμμίαν
 πρὸς ψόγον, περιφρονεῖ τὰς ἀδυναμίας τῶν ἄλλων, ἔχει κάτι ποῦ
 ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος ἡσθάνετο ὥς οὐ κοινόν. Εἰς αὐτὸ καὶ εἰς τὴν
 εἰρωνεῖαν του (175e) ἔβλεπαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐκδηλώσεις ὑπεροφίας.

4. Ὅπως εἰς τὸ δικαστήριον. Κατόπιν θὰ προσφωνήσῃ
 δικαστὰς τοὺς παρόντας 219c.

5. Ὀλυμπος ὁ Φρῦξ ἐθεωρεῖτο ὁ ἀρχηγέτης τῆς αὐλητικῆς,
 τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Μαρσίου. Οἱ αὐλητικοὶ του νόμοι
 ἦσαν περίφημοι εἰς τὴν Ἀρχαιότητα· εἶχαν ἓνα τόνον θλιβερόν
 καὶ θρηνώδη (Ἀριστοφ. Ἰππῆς 9). Εἰς τὸν ψευδοπλατωνικόν
 διάλογον Μένων 318b λέγεται τούτων δὴ (τοῦ Μαρσίου καὶ τοῦ
 Ὀλύμπου) καὶ τὰ αὐλήματα θεϊότατά ἐστι καὶ μόνον κινεῖ καὶ
 ἐκφαίνει τοὺς τῶν θεῶν ἐν χρεῖα ὄντας· καὶ ἔτι καὶ νῦν μόνον
 λοιπά, ὥς θεῖα ὄντα. Τὴν ἐνθουσιαστικὴν ἐπίδρασιν τῶν αὐλη-
 μάτων τούτων εἰς τὴν ψυχὴν τονίζει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης Πολιτ.
 1340a 8κεξ.

6. Μόνον = καὶ χωρὶς τὴν συμβολὴν ἐνὸς ἐπιδεξίου ἐκτε-
 λεστοῦ. Τὸ κατέχεσθαι εἶναι ὁρος ἀπὸ τὰς ὀργιαστικὰς λατρείας,
 ὅπου χάνει ὁ ἄνθρωπος τὴν προσωπικὴν του βούλησιν καὶ γίνε-
 ται ὄργανον μιᾶς ἄλλης δυνάμεως ποῦ τὸν ἐμπνέει.

7. Διότι μόνον ὅσοι ποθοῦν τὴν ἀπολύτρωσιν των, παθαίνονται
 ἀληθινά· εἶναι λοιπὸν ἡ λυδία λίθος πρὸς διάκρισιν τῶν πιστῶν.

εἰς τοῦτο μόνον διαφέρεις ἀπ' ἐκείνων: ὅτι χωρὶς ὄργανα, μὲ γυμνάς τὰς λέξεις προκαλεῖς τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ἀποτέλεσμα. Ἡμεῖς ἔξαφνα, ὁσάκις ἀκούομεν ἕναν ἄλλον ν' ἀναπτύσσει λόγους ἄλλους, καὶ ὡς εἶναι πολὺ καλὸς ὁμιλητής, μᾶς ἀφήνει σχεδὸν ὅλους ἀδιαφόρους. Ἀντιθέτως, ὅταν ἀκούῃ κανεὶς σὺ νᾶ ὁμιλῆς ἢ τὰς ὁμιλίας σου νᾶ διηγῇται ἕνας ἄλλος, καὶ ὡς εἶναι τελείως ἀσήμαντος¹, εἴτε γυναῖκα εἶναι ποὺ τ' ἀκούει εἴτε ἄνδρας εἴτε ἔφηβος, ὅλοι μένομεν ἐκστατικοὶ καὶ αἰχμαλωτισμένοι.

Ἐγὼ π. χ., κύριοι, ἂν δὲν ἐκινδύνευα νᾶ θεωρηθῶ ὑπερβολικᾶ μεθυσμένος², θὰ σᾶς διηγούμην μὲ ὄρκους, τί συγκινήσεις ἔχω δοκιμάσει ὁ ἴδιος ἀπὸ τὰ λόγια του καὶ δοκιμάζω ἀκόμη καὶ σήμερα. Ὅσάκις τὸν ἀκούω, χοροπηδᾷ³ ἡ καρδιά μου ζωηρότερα πολὺ παρὰ ἐκείνων ποὺ χορεύουν τὸν παράφορον χορὸν τῶν Κορυβάντων⁴, καὶ δάκρυα μοῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὁμιλίας του· παρατηρῶ δέ, πῶς καὶ ἄλλοι πάρα πολλοὶ παθαίνουν τὰ ἴδια. Τὸν Περικλέα⁵ ὁσάκις ἤκουα καὶ τοὺς ἄλλους δεινοὺς ρήτορας, εὕρισκα πῶς ὁμιλοῦν ὠραῖα, ἀλλὰ δὲν εἶχα αἰσθανθῇ ποτὲ ἀνάλογον συγκίνησιν, οὔτε εἶχε συνταραχθῇ ἡ ψυχὴ μου τόσον, οὔτε κατελαμβάνετο ἀπὸ ἀγανάκτησιν μὲ τὴν σκέψιν πῶς εὕρισκόμην εἰς ἀνδραπόδου κατάστασιν. Ἐνῶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ τοῦ Μαρσίου ἐπανειλημμένως ἐδοκίμασα αἰσθήματα παρόμοια, ὥστε 216 νᾶ πιστεύσω, πῶς δὲν ἥξιζε νᾶ ζῶ εἰς τὴν θέσιν ποὺ

1. Τὸ εἶδαμεν εἰς τὸν Ἀπολλόδωρον. Μήπως καὶ ὁ Πλάτων δὲν συγκινεῖ διηγούμενος τοῦ Σωκράτους τοὺς λόγους;

2. Μὲ τὸ νᾶ διηγούμαι πράγματα ὑπερβολικά. Ἀναγκάζεται ὁμως νᾶ διηγηθῇ ὅσα εἶπε πῶς θὰ παραλείψῃ.

3. *πηδᾷ*, ὅχι ἀπλῶς *πάλλει*· τόσον ζωηρὸς εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς σπαραγμός.

4. Κορυβαντιῶντες ἦσαν οἱ συμμετέχοντες εἰς τὰ ὄργια τῶν Κορυβάντων, τῶν ἱερέων τῆς Μεγάλης Θεᾶς (Κυβέλης) τῶν Φρυγῶν, οἱ ὅποιοι περιήρχοντο ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν θρησκοληψίας, μουσικῆς αὐλῶν περιπαθοῦς καὶ ζωηρᾶς ὀρχήσεως εἰς κατάστασιν βακχείας, ὅπως οἱ ἑρβίσιδες. Ὁ Πλάτων χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν συχνὰ πρὸς δῆλωσιν ταραχῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐνθουσιασμοῦ παραφόρου. Πρβλ. Φαῖδρ. 228b.

5. Τὸ παράδειγμα τοῦ Περικλέους ἔχει πρόχειρον ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅχι μόνον διότι ἐπρόκειτο περὶ ρήτορος ἐξαιρετικοῦ, τὸν

ἐκείνου τοσοῦτον μόνον διαφέρεις, ὅτι ἄνευ ὀργάνων ψιλοῖς λόγοις ταύτῳ τοῦτο ποιεῖς. ἡμεῖς γοῦν, ὅταν μὲν τοῦ ἄλλου ἀκούωμεν λέγοντος, καὶ πάνυ ἀγαθοῦ ῥήτορος, ἄλλους λόγους, οὐδὲν μέλει, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδενί· ἐπειδὴν δὲ σοῦ τις ἀκούῃ ἢ τῶν σῶν λόγων ἄλλου λέγοντος, κἂν πάνυ φαῦλος ᾖ ὁ λέγων, ἐάντε γυνὴ ἀκούῃ ἐάντε ἀνὴρ ἐάντε μειράκιον, ἐκπεπληγμένοι ἐσμέν καὶ κατεχόμεθα.

10 Ἐγὼ γοῦν, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὁμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολὺ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιῶντων ἢ τε καρδίᾳ πηδᾷ e

16 καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου· ὁρῶ δὲ καὶ ἄλλους παμπόλλους τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Περικλέους δὲ ἀκούων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ῥητόρων εὖ μὲν ἡγούμην λέγειν, τοιοῦτον δ' οὐδὲν ἔπασχον, οὐδ' ἐτεθορύβητό μου ἡ

20 ψυχὴ οὐδ' ἡγανάκτει ὡς ἀνδραποδωδῶς διακειμένου. ἀλλ' ὑπὸ τουτουῖ τοῦ Μαρσίου πολλάκις δὴ οὕτω διετέθην, ὥστε μοι δόξαι μὴ βιωτὸν 216 εἶναι ἔχοντι ὡς ἔχω. καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες,

6 τις ἀκούῃ del. Hirschig 13 νῦν TW || μου Richards 15 τῶν τούτου TW : τούτου B del. Vögelin 16 τὰ αὐτὰ ταῦτα Naber 19 οὐδὲ τεθορύβητο TW 23 ὦ om. B

ὁποῖον καὶ ὁ Πλάτων Φαῖδρ. 269e ἀναγνωρίζει (πρβλ. Εὐπολιν Δήμοις 34 πειθῶ τις ἐπεκάθειζεν ἐπὶ τοῖς χεῖλεσιν· οὕτως ἐκῆλει καὶ μόνος τῶν ῥητόρων τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκρωμένοις), ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο ἐπίτροπος τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ πρότυπον τῶν πολιτικῶν του φιλοδοξιδῶν. Ἡ ὑπεροχὴ εἰς εὐγλωττίαν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἀπὸ τὸν μέγαν ῥήτορα ἐξαίρεται ἐδῶ ὡς ἐν ἀκόμῃ στοιχείῳ εἰς τὸν ἀγῶνα μεταξὺ ρητορικῆς καὶ φιλοσοφίας, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Πλάτων ἀσχολεῖται καὶ εἰς τὸν Γοργίαν καὶ εἰς τὸν Φαῖδρον.

εἶμαι. Καὶ αὐτά, Σωκράτη, δὲν θ' ἀρνηθῆς πῶς εἶν' ἀληθινά¹. Νὰ καὶ τώρα ἀκόμη αἰσθάνομαι, πῶς ἂν ἀπεφάσιζα νὰ δώσω ἀκρόασιν, δὲν θὰ ἤμποροῦσα ν' ἀνθέξω τὰ ἴδια θὰ ἐπάθαινα. Μ' ἐξαναγκάζει πράγματι νὰ παραδεχθῶ, ὅτι ἐνῶ προσωπικῶς ἔχω πολλὰς ἀκόμη ἐλλείψεις, δὲν φροντίζω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ἀλλ' ἀσχολουῖμαι μὲ τῶν Ἀθηναίων τὰς ὑποθέσεις². Βιάως λοιπόν, σὰν νὰ ἦσαν αἱ Σειρήνες, φράσσω τ' αὐτιά μου καὶ ἀπομακρύνομαι· εἰ δὲ μή, ὀλόκληρον τὴν ζωὴν μου θὰ ἐδαπανοῦσα εἰς τὸ πλευρόν του καθισμένος, ὥς ποῦ νὰ γηράσω³. Ἐξ ἄλλου ἐνώπιον αὐτοῦ (καὶ εἶναι ὁ μόνος ἄνθρωπος) ἔχω δοκιμάσει τὸ αἶσθημα, ὅπου δὲν θὰ ἐπίστευε κανεὶς πῶς ὑπάρχει μέσα μου : τὸ νὰ ἐντρέπωμαι οἷονδῆποτε. Καὶ ὅμως αὐτὸν καὶ μόνον τὸν ἐντρέπομαι⁴. Διότι ἔχω τὴν ἐπίγνωσιν, πῶς δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ διαφωνήσω, ὅτι δὲν εἶναι καθῆκον μου νὰ πράξω ὅ,τι αὐτὸς μοῦ συνιστᾷ. Καὶ ὅμως, μόλις ἀπομακρυνθῶ, ὑποκύπτω εἰς τὴν μᾶζαν καὶ τὰς τιμὰς της. Δραπετεύω λοιπόν καὶ ἐγὼ ἀπὸ κοντά του καὶ τὸν ἀποφεύγω, καὶ ὁσάκις τὸν συναντήσω, καταλαμβάνομαι ἀπὸ ἐντροπὴν δι' ὅσα εἶχα παραδεχθῆ. Εἶναι περιστάσεις, ποῦ θὰ ἤμην εὐχαριστημένος νὰ μὴν τὸν ἔβλεπα εἰς τοὺς ζωντανούς· καὶ ἐντούτοις, ἂν τυχὸν ἐγίνετο αὐτό, θὰ ἤμην (τὸ ξέρω καλὰ) πολὺ περισσότερον δυστυχής. Ἔτσι δὲν ξέρω καὶ ἐγὼ τί νὰ κάμω μ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον.

1. Ὡστε ὁμίλησε κάποτε εἰς τὸν Σωκράτη περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν λόγων του καὶ περὶ τῶν ἐσωτερικῶν του ἀμφιβολιῶν.

2. Αὐτὸ ἐπιρρίπτει ἐναντίον τῶν συμπολιτῶν του ὁ Σωκράτης Ἀπολ. 29de. Εἶναι καὶ τὸ θέμα τοῦ διαλόγου Ἀλκιβιάδης μείζων.

3. Αἱ Σειρήνες ἦσαν τοῦ θανάτου δαίμονες· δι' αὐτὸ τὰς ἐτοποθετοῦσαν ἐπὶ τῶν τάφων. Ἐσυμβόλιζαν τὸ αἶσθημα τῶν περιλειπομένων διὰ τοὺς ἀγαπημένους των νεκρούς, ποῦ ἔφυγαν καὶ δὲν ἐπιστρέφουν πλέον· κάποιο τραγοῦδι μαγευτικόν, μαγευτικὰ εὐμορφον θὰ τοὺς κρατεῖ, ὥστε νὰ λησμονήσουν ὅλους καὶ ὅλα, καὶ πατρίδα καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, Ἔτσι καὶ ἡ φιλοσοφία θὰ τὸν ἐκρατοῦσεν ἐκεῖ καρφωμένον μὲ τὰ μάγια της, ὥς ποῦ νὰ γηράσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ, καὶ θὰ τὸν ἔκαμνε νὰ λησμονήσῃ τὰ ὄνειρα τῆς νεότητός του, τὴν δρᾶσιν τὴν πολιτικὴν καὶ τὰς πολεμικὰς δάφνας· δι' αὐτὸ ἀποσπᾶται βιάζων τὸν ἑαυτὸν του, τὴν φύσιν του, ὅπως ὁ Ὀδυσσεὺς μ. 39κεξ. Αὐτὸ μήπως δὲν συνέβη

οὐκ ἔρεῖς ὥς οὐκ ἀληθῆ. καὶ ἔτι γε νῦν ξύνοιδ' ἑμαυτῷ ὅτι εἰ ἐθέλοιμι παρέχειν τὰ ᾧτα, οὐκ ἂν καρτερήσαιμι, ἀλλὰ ταῦτά ἂν πάσχοιμι. ἀναγκάζει γάρ με ὁμολογεῖν ὅτι πολλοῦ ἐν-
 5 δεῆς ὢν αὐτός ἐτι ἑμαυτοῦ μὲν ἀμελῶ, τὰ δ' Ἀθηναίων πράττω. βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ τῶν Σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ᾧτα οἴχομαι φεύγων, ἵνα μὴ αὐτοῦ καθήμενος παρὰ τούτῳ καταγη-
 10 ράσω. πέπονθα δὲ πρὸς τοῦτον μόνον ἀνθρώ-
 15 πων, ὃ οὐκ ἂν τις οἴοιτο ἐν ἑμοῖ ἐνεῖναι, τὸ αἰσχύνεσθαι ὄντινον. ἐγὼ δὲ τοῦτον μόνον αἰσχύνομαι· ξύνοιδα γὰρ ἑμαυτῷ ἀντιλέγειν μὲν οὐ δυναμένῳ, ὥς οὐ δεῖ ποιεῖν ἅ οὗτος κελεύει, ἐπειδὴν δὲ ἀπέλθω, ἡττημένῳ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ
 20 τῶν πολλῶν. δραπετεύω οὖν αὐτὸν καὶ φεύγω καὶ ὅταν ἴδω, αἰσχύνομαι τὰ ὁμολογημένα. καὶ πολλάκις μὲν ἡδέως ἂν ἴδοιμι αὐτὸν μὴ ὄντα ἐν ἀνθρώποις· εἰ δ' αὖ τοῦτο γένοιτο, εὖ οἶδα ὅτι πολὺ μείζον ἂν ἀχθοίμην· ὥστε οὐκ
 25 ἔχω ὃ τι χρήσωμαι τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ.

2 ἑμαυτὸν (ο in ras.) W 3 ταῦτα BT ταυτα W 5 ἔτι TW : τι B
 6 πράττων W¹ (v eras.) || βίᾳ : βύων Abresch 13 οὗτος : αὐτός W
 19 ἂν μείζον Sauppe 20 χρήσωμαι codd. : emend. Venet. 185

μέ τὸν Πλάτωνα; Ὡς τὸν θάνατόν του δὲν ἦτο προσηλωμένος εἰς τὸ μαγικὸν τραγοῦδι τοῦ Σωκράτους, τῆς ἀνεφίκτου αὐτῆς Σειρήνος, καὶ ὁλόκληρον ζωὴν δὲν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ;

4. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐντρέπεται τὸν Σωκράτη καὶ μόνον (θαυμασία εἰς τὴν εἰλικρίνειάν της ὁμολογία!), ὅχι ὁμῶς ἀπὸ ἔρωτα (πρβλ. τὴν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην 178a). Ἡ φιλοδοξία τὸν ὀδηγεῖ εἰς πράξεις ἀντιθέτους ἀπὸ ὅ,τι αἰσθάνεται πῶς εἶναι τὸ σωστόν, ἀντιθέτους πρὸς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ ἐγὼ του· αὐτὸ εἶναι ποῦ ἐντρέπεται.

33. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὴν ἐπίδρασιν τῶν αὐλημάτων του, αὐτὰ ἔχομεν δοκιμάσει καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀνάλογα ἀπὸ τοῦτον ἐδῶ τὸν Σάτυρον. Ἀκούσατε ὅμως τώρα καὶ ἄλλας ἐνδείξεις, πόσον ὁμοιάζει μὲ τὰ ὄντα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐγὼ τὸν συνέκρινα, καὶ πόσον ἀπίστευτος εἶναι ἡ δύναμις ποὺ ἔχει. Διότι (μὴν ἀμφιβάλλετε) κανεῖς ἀπὸ σᾶς δὲν γνωρίζει πραγματικὰ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον· ἐγὼ ὅμως θὰ σᾶς ἀ τὸν ἀποκαλύψω, ἀφοῦ ἅπαξ ἔκαμα τὴν ἀρχήν¹. Παρρησιάζεσθε λ. χ., πῶς ὁ Σωκράτης τρέφει αἰσθήματα ἔρωτος πρὸς τοὺς ὠραίους νέους καὶ πῶς τοὺς τριγυρίζει διαρκῶς καὶ πῶς ἐνώπιόν των τὰ χάνει², καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀγνοεῖ τὰ πάντα καὶ τίποτε δὲν ξέρει— ἔτσι εἶναι τὸ ὕφος του³. Αὐτὸ δὲν εἶναι τρόποι Σιληνοῦ; Καὶ πολὺ μάλιστα! Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔχει ἐνδυθῆ ἀπ' ἔξω, ὡς περίβλημα, ὅπως ὁ Σιληνὸς ὁ σκαλιστός. Ἀπὸ μέσα ὅμως, ὅταν ἀνοιχθῇ, πόσον πλούτον σωφροσύνης, φαντάζεσθε, ἀγαπητοί μου σύντροφοι⁴, εἶναι γεμᾶτος! Πιστεύσετέ με: οὔτε εὐμορφος ἂν εἶναι κανεῖς τοῦ κάμνει καμμίαν ἐντύπωσιν (τοῦναντίον μάλιστα· ἀδιαφορεῖ εἰς βαθμόν, ποὺ κανεῖς δὲν e θὰ τὸ ἐπίστευε), οὔτε πλούσιος ἂν εἶναι, οὔτε ἄλλο τίποτ' ἂν κατέχη ἀπὸ τὰ χαρίσματα, ποὺ καλοτυχίζει ὁ κόσμος. Ὅλ' αὐτὰ τὰ προσόντα τὰ θεωρεῖ τελείως ἀνάξια καὶ ἡμᾶς ἕνα τίποτε, σᾶς διαβεβαιῶ, καὶ ὅλην του τὴν ζωὴν ἐξακολουθεῖ νὰ ὑποκρίνεται τὸν ἀφελῆ καὶ ν' ἀστειεύεται συνεχῶς μὲ τοὺς ἄλλους. Ὅταν ὅμως σοβαρευθῇ καὶ ἀνοιξῇ τὸ ἐσωτερικόν του, δὲν ξέρω ἂν ἔχη κανεῖς ἀντικρύσει τ' ἀγάλματα μέσα του.

1. Θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὸ ἔλεγε καὶ ὁ Πλάτων πρὸς ὅλους τοὺς Σωκρατικούς.

2. Τοῦ τὸ παρετήρησεν ἤδη καὶ ἡ Διοτίμα 211d. Πρβλ. καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς ἀμηχανίας, εἰς τὴν ὁποῖαν τὸν ὁδηγεῖ τὸ ἀντίκρουσμα τῆς μοναδικῆς ὠραιότητος τοῦ Χαρμίδου Χαρμ. 155cκεξ.

3. Τὸ σχῆμα εἶναι ἐδῶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις, ἀλλὰ καὶ ἡ στάσις τὴν ὁποῖαν τηρεῖ, ὁ ρόλος ποὺ παίζει (τὸ πῶς ἔχει πρὸς τοὺς καλοὺς), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ πραγματικά του αἰσθήματα· πρβλ. Φαῖδρ. 255a οὐχ ὑπὸ σχηματιζομένου τοῦ ἐρώντος, ἀλλ' ἀληθῶς τοῦτο πεπονθός. Ὁ Σωκράτης ἔχει τὴν ἐμφάνισιν Σιληνοῦ, ἐπομένως καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίφασιν τοῦ ἐρωτισμοῦ ἐκείνου. Εἶναι ὅμως χαρακτηριστικὸν διὰ τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅτι ὁ ἐρωτισμὸς αὐτός συνδέεται μέσα του μὲ τὴν σοφίαν (κάτι ἄσχετον μὲ τὸν Σιληνόν) καὶ μὲ τὸ Οὐδὲν οἶδα τὸ σω-

33. Καὶ ὑπὸ μὲν δὴ τῶν αὐλημάτων καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοιαῦτα πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦδε τοῦ σατύρου· ἄλλα δὲ ἐμοῦ ἀκούσατε ὡς ὁμοίος τέ ἐστὶν οἷς ἐγὼ ἤκασα αὐτὸν καὶ τὴν
 5 δύναμιν ὡς θαυμασίαν ἔχει. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οὐδείς ὑμῶν τοῦτον γινώσκει· ἀλλὰ ἐγὼ δηλώσω, δ
 ἐπείπερ ἤρξαμην· ὁρᾶτε γὰρ ὅτι Σωκράτης ἐρωτικῶς διάκειται τῶν καλῶν καὶ αἰεὶ περὶ τούτους ἐστὶ καὶ ἐκπέπληκται, καὶ αὖ ἄγνοεῖ πάντα καὶ
 10 οὐδὲν οἶδεν, ὡς τὸ σχῆμα αὐτοῦ· τοῦτο οὐ σιληνῶδες; σφόδρα γε, τοῦτο γὰρ οὗτος ἔξωθεν περιβέβληται, ὥσπερ ὁ γεγλυμμένος σιληνός· ἐνδοθεν δὲ ἀνοιχθεὶς πόσης οἴεσθε γέμει, ὧ ἄνδρες συμπόται, σωφροσύνης; ἴστε ὅτι οὐτε εἴ τις
 15 καλὸς ἐστὶ μέλει αὐτῷ οὐδὲν, ἀλλὰ καταφρονεῖ τοσοῦτον, ὅσον οὐδ' ἂν εἷς οἴηθείη, οὐτ' εἴ τις πλούσιος, οὐτ' εἰ ἄλλην τινὰ τιμὴν ἔχων τῶν ὑπὸ πλήθους μακαριζομένων· ἡγεῖται δὲ πάντα ταῦτα τὰ κτήματα οὐδενὸς ἄξια, καὶ ἡμᾶς
 20 οὐδὲν εἶναι, λέγω ὑμῖν, εἰρωνευόμενος δὲ καὶ παίζων πάντα τὸν βίον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διατελεῖ. σπουδάζαντος δὲ αὐτοῦ καὶ ἀνοιχθέντος, οὐκ οἶδα εἴ τις ἐόρακεν τὰ ἐντὸς ἀγάλλ-
 9 καὶ αὖ...οἶδεν secl. Bast; at cf. p. 206n. 3=αὖ om. TW 10 οἶδεν ὡς... αὐτοῦ, τοῦτο οὐ σιληνῶδες; : οἶδεν ὡς (πῶς Ast ἢ Usener)... αὐτοῦ τοῦτο etc. FAWolf || οὐ : ὅν Stephanus 12 ἐγγεγλυμμένος W ἐγλυμμένος T 14 εὖ ἴστε Badham 25 ἐντός : ἐνδον vel ἐνδοθεν Proclus

κρατικόν. Διότι κατόπιν θὰ ζητηθῇ ἀνταλλαγή σοφίας πρὸς ἔρωτα. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐκπλήττει τὸν ἀναγνώστην, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Διοτίμας· δὲν τὸν ἐκπλήττει ἀκόμη καὶ τοῦ Σωκράτους ἡ ἀπάντησις, ἀφοῦ γνωρίζει ἤδη, ὅτι σοφία καὶ ἔρως συνδέονται τόσον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ με-
 ταξὺ τῶν ἀνταλλαγῇ.

4. Ἡ ἀποστροφή δὲν ζωηρεύει ἀπλῶς τὴν διήγησιν καὶ δὲν τῆς μεταδίδει μόνον κάτι ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τοῦ πρώτου ἀντικρύσματος· ἀποστρεφόμενος πρὸς τοὺς παρισταμένους ὁ Ἀλκιβιάδης, εἶναι σὰν ν' ἀναλαμβάνῃ προσωπικῶς ἀπέναντί των τὴν εὐθύνην δι' ὅσα λέγει. Ἀνάλογον εἶναι 216c τὸ λέγω ὑμῖν.

ἐγὼ ὁμῶς τ' ἀντίκρυσσα κάποτε, καὶ μοῦ ἐφάνταξαν
τόσον θεϊκὰ καὶ χρυσᾶ¹, τόσον πανεύμορφα καὶ ἐκ- 217
πληκτικά², ὥστ' ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ ἐκτελέσω
ὅ,τιδῆποτε μοῦ ἐπέβαλλεν ὁ Σωκράτης³.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχα σχηματίσει τὴν ιδέαν, πῶς εἶχεν
ἐνδιαφερθῇ σοβαρὰ⁴ διὰ τὰ θέλγητρα τῆς νεότητός
μου⁵, τὸ ἐθεώρησα εὐρημ' ἀπροσδόκητον καὶ σύμ-
πτωσιν εὐτυχῇ, ὅτι εἶχα τὴν δυνατότητα νὰ χαρίσω
τὴν εὐνοϊάν μου εἰς τὸν Σωκράτη καὶ ἔτσι νὰ
μάθω ὅλα ὅσα ἐγνώριζεν ἐκεῖνος. Εἶχα ἄλλωστε
ἐξαιρετικὴν ιδέαν διὰ τὴν δύναμιν τῆς καλλονῆς μου.
Αὐτὸ λοιπὸν ἐσκέφθην τότε, καὶ ἐνῶ προτοῦ δὲν
ἐσυνήθιζα νὰ τὸν συναντῶ μόνος χωρὶς συνοδὸν ὑπη-
ρέτην, ἀπὸ τότε ἀπεμάκρυνα τὸν συνοδόν μου καὶ
ἔμενα μαζί του μόνος. — Ὅφείλω πράγματι ἐνώπιόν b
σας νὰ ὁμολογήσω ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν· προσέ-
χετε λοιπόν. Καὶ σύ, Σωκράτη, ἂν δὲν λέγω τὴν ἀ-
λήθειαν, νὰ μὲ διαψεύσης.—Ἐπήγαινα λοιπόν, κύριοι,
ὁλομόναχος μαζί του, καὶ ἐπερίμενα, ὅτι ἐκεῖνος δὲν
θ' ἀργοῦσε νὰ φέρῃ τὸν λόγον εἰς τὸ ζήτημα διὰ τὸ
ὁποῖον ἕνας ἐραστής θὰ ὠμιλοῦσε μὲ τὸν ἀγαπημέ-
νον του μέσα εἰς τὴν ἀπομόνωσιν⁶, καὶ εἶχα ἐκ τῶν
προτέρων μεγάλην χαράν⁷. Ἐ λοιπόν! τίποτε ἀπο-
τως ἀπ' ὅλ' αὐτὰ δὲν συνέβαινε· ἔκανε μαζί μου τὰς
συνηθισμένας συζητήσεις, ἐπερνοῦσε τακτικὰ τὴν ἡμέ-

1. Τὸ χρυσᾶ λέγεται ἐδῶ καὶ κυριολεκτικῶς (ἐφ' ὅσον πρόκει-
ται περὶ ἀγαλμάτων) καὶ μεταφορικῶς (πρβλ. Γοργ. 486d χρυσοὺν
ἔχων τὴν ψυχὴν). Τὸ ἴδιον παίχνει μετὰ τὴν διπλὴν τῆς λέξεως
σημασίαν καὶ ἐν Φαίδρῳ 235e.

2. Ἡ ὅλη περικοπὴ ἀπαγγέλλεται μ' ἕνα τόνον ζωηρᾶς, κα-
τανυκτικῆς θὰ ἔλεγα συγκινήσεως, ὅπως ὁμιλεῖ ἕνας ἐρωτευμέ-
νος—καὶ αὐτὸς εἰς σπανίας μόνον περιπτώσεις.

3. Ὡστε ἡ ἀπόφασίς του νὰ δοθῇ εἰς τὸν Σωκράτην ἐμφα-
νίζεται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς συγκινήσεως, ποῦ τοῦ ἐπροξένησεν ἡ
θέα τῆς ἐσωτερικῆς του ὠραιότητος, καὶ φυσικὰ ὁ ἔρωρ ποῦ τοῦ
ἤναψεν ἐκείνη. Ἐτσι μᾶς προπαρασκευάζει ὁ Πλάτων εἰς τὸ
ν' ἀκούσωμεν, ἀλλὰ καὶ ν' ἀξιολογήσωμεν ὀρθῶς τὸ ἐπεισόδιον.

4. Καὶ ὅχι παίζων, ὅπως συνήθως 216e.

5. Ὡρα εἶναι τὸ ἄνθος τῆς νεότητος, ἡ ὥρα γενικῶς κατὰ
τὴν ὁποίαν μία ὁ ρ γ α ν ι κ ῆ ὄντοτης (ἕνας ἄνθρωπος, ἕνα φυτόν.

ματα· ἀλλ' ἐγὼ ἤδη ποτ' εἶδον, καὶ μοι ἔδοξεν
οὕτω θεῖα καὶ χρυσᾶ εἶναι καὶ πάγκαλα καὶ 217
θαυμαστά, ὥστε ποιητέον εἶναι ἔμβραχυ ὃ τι
κελεύοι Σωκράτης.

- 5 Ἦγούμενος δὲ αὐτὸν ἐσπουδακέναι ἐπὶ τῇ
ἐμῇ ὥρᾳ, ἔρμαιον ἡγησάμην εἶναι καὶ εὐτύχημα
ἐμὸν θαυμαστὸν ὥς ὑπάρχον μοι χαρισμένῳ
Σωκράτει πάντ' ἀκοῦσαι, ὅσαπερ οὗτος ἤδει·
ἐφρόνουν γὰρ δὴ ἐπὶ τῇ ὥρᾳ θαυμάσιον ὅσον.
10 ταῦτα οὖν διανοηθεὶς, πρὸ τοῦ οὐκ εἰωθὼς ἄνευ
ἀκολούθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίνεσθαι, τότε
ἀποπέμπων τὸν ἀκόλουθον μόνος συνεγιγνόμενην b
—δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πάντα τάληθῇ εἰπεῖν·
ἀλλὰ προσέχετε τὸν νοῦν, καὶ εἰ ψεύδομαι, Σώ-
15 κρατες, ἐξέλεγχε.— συνεγιγνόμενην γάρ, ὦ ἄνδρες,
μόνος μόνῳ καὶ ὥμην αὐτίκα διαλέξεσθαι αὐτόν
μοι ἅπερ ἂν ἐραστῆς παιδικοῖς ἐν ἐρημίᾳ δια-
λεχθεῖη, καὶ ἔχαιρον. τούτων δ' οὐ μάλα ἐγί-
γνετο οὐδέν, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει διαλεχθεὶς ἂν

1 καὶ ἐμοὶ B κάμοι Hirschig 3 ἔμβραχυ Cobet : ἐν βραχεῖ codd. ||
ὅ,τι ἂν Sauppe 9 δὴ B: ἤδη TW 11 μόνος del. Hirschig 13 ἀληθῇ
W 14 Σωκράτες incipit Ox ὦ Σώκρατες Schanz 18 δ' οὐ : δὴ Ox
19 ἂν codd. (lac. in Ox) : δὴ Sauppe αὖ FAWolf ἄττα Ast at
cf. Apol. 22b ἀλλὰ Rettig αἰεὶ Bury

ἕνας καρπὸς) φθάνει εἰς τὴν ὑψίστην βαθμίδα τῆς ἀναπτύξεως,
πέραν τῆς ὁποίας ἀρχίζει ἡ κάτω ὁδός. Τὸ ὅτι θεωρεῖται τότε
ἡ ὑπαρξίς αὐτῇ ὥραϊα, εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ζωντανῆς καὶ
ὀργανικῆς περὶ κάλλους ιδέας, ποῦ εἶχαν οἱ Ἕλληνες. Κατὰ
ταῦτα ἕνα πρᾶγμα ἄψυχον ἢ ἕνας γέρων π.χ., ἡμποροῦν νὰ
εἶναι καλὰ, ἀλλ' ὄχι ὥραϊα, διότι δὲν εἶναι στὴν ὥρα τους.
Καὶ ὁ ὥριμος εἰς τὴν σημερινὴν χρῆσιν δὲν συμπίπτει μὲ τὸ
ὥραϊος τῶν ἀρχαίων.

6. Ἐν ἐρημίᾳ ἀντιστοιχεῖ εἰς ὅ,τι σήμερον λέγεται *tête à tête*.

7. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἔχαιρε, ὄχι μόνον διότι ἦτο βέβαιος
διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτον ὁ ἴδιος ἐρωτευμένος, ἐνῶ
συνήθως τὰ αἰσθήματα τῶν «παιδικῶν» διὰ τὴν ἐπικειμένην ἐρω-
τικὴν συνάντησιν ἦσαν κάθε ἄλλο παρὰ χαρμόσυνα (πρβλ. Φαῖδρ.
240c).

ραν του μαζί, καὶ ἔπειτα ἐσηκώνετο καὶ ἔφευγε. Ὑστερα τὸν ἐπροκάλεσα νὰ γυμνασθῇ μαζί μου¹ καὶ ἐγυμναζόμεθα μαζί με τὴν ἐλπίδα πὼς ἔτσι θὰ ε καταλήξω ὅπωςδήποτε εἰς ἕνα τέλος. Καὶ πράγματι ἐγυμνάζετο καὶ ἐπάλευε μαζί μου συχνά, χωρὶς νὰ εἶναι κανεὶς παρών. Τί νὰ σᾶς τὰ λέγω; Ἀποτέλεσμα κανένα δὲν ἔφερα. Ἀφοῦ λοιπὸν μ' αὐτὰ τὰ μέσα δὲν κατῴρθωνα διόλου τὸν σκοπὸν μου, ἀπεφάσισα νὰ τοῦ ἐπιτεθῶ ἐξ ἐφόδου² καὶ νὰ μὴν ὑποχωρήσω εἰς τὰς προσπάθειάς, ποὺ εἶχα ἤδη ἀρχίσει, μόνον νὰ μάθω ἐπιτέλους τί συμβαίνει. Τὸν προσκαλῶ λοιπὸν εἰς δεῖπνον, ἀπαράλλακτα ὅπως ἕνας ἐραστής, ποὺ ζητεῖ νὰ παραπλανήσῃ τὸν ἐρώμενόν του. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ θέλημα δὲν μοῦ τὸ ἔκαμεν ἀμέσως· ἀλλ' ὅμως με τὸν καιρὸν ἐπείσθη ὅπωςδήποτε. Τὴν πρώτην λοιπὸν φορὰν ποὺ ἦλθεν, ἠθέλησε μετὰ τὸ δεῖπνον νὰ φύγῃ· ἐγὼ τότε ἀπὸ ἐντροπὴν τὸν ἄφησα. Εἰς τὴν δευτέραν ὅμως παγίδευσιν ποὺ τοῦ ἔστησα, ὅταν ἐτελείωσε τὸ δεῖπνον μας, παρέτεινα τὴν συζήτησιν ὡς ἄργα τὴν νύκτα, καὶ ὅταν ἐκεῖνος ἐζήτησε ν' ἀναχωρήσῃ, ἐγὼ, με τὴν πρόφασιν πὼς ἦτον ἡ ὥρα περασμένη, τὸν ἠνάγκασα νὰ μείνῃ. Ἔπεσε λοιπὸν ν' ἀναπαυθῇ εἰς τὸ διπλανόν μου διβάνι, εἰς τὸ ἴδιον ποὺ εἶχεν ἐπίσης δειπνήσει· κανένας δὲν ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ δωμάτιον ἄλλος, μόνον ἡμεῖς.

Ὡς ἐδῶ μὲν ἀπρεπὲς δὲν θὰ ἦτο νὰ διηγηθῶ τὴν εἰστορίαν μου εἰς τὸν καθένα· τ' ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα ὅμως δὲν θὰ τὰ ἠκούατε ποτὲ ἀπὸ τὸ στόμα μου³, ἂν πρῶτον μὲν μέσα στὸ κρασί, ὅπως λέγει ἡ παροιμία, με παιδιὰ ἢ καὶ χωρὶς παιδιὰ, δὲν ἦταν ἡ

1. Ὑπενθυμίζω ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐγυμνάζοντο γυμνοί.

2. Κατὰ τὸ καρτερόν εἶναι ὅρος τῆς στρατιωτικῆς γλώσσης· ἀνάλογα ἔχομεν τὸ ἀλίσκεσθαι, ἐλεῖν κλπ.

3. Ἡ διακοπὴ αὐτὴ ὑπενθυμίζει τοὺς ἀναλόγους ἐνδοιασμοὺς τῆς Διοτίμας 209e, ἂν θὰ ἠμπορέσουν νὰ τὴν παρακολουθήσουν. Ὅσον καὶ ἂν τὸ ἐπίπεδον, εἰς τὸ ὁποῖον κινεῖται ἡ προφητικὴ ἐκείνη, ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῶν ἐξομολογήσεων τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὁ Πλάτων ὑποδηλώνει, ὅτι καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ ἐκεῖ, ἀκόμη καὶ εἰς μίαν πράξιν ὅχι πολὺ εὐπρεπῆ, κρύπτονται μυστήρια, τὰ μυστήρια τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας, τὰ ὁποῖα κανένας βέβηλος καὶ ἄγροικος (218b), κανένας ἄνθρωπος χωρὶς τὴν ψυχὴν κεκαθαρμένην με τὴν

μοι καὶ συνημερεύσας ὥχeto ἀπιών. μετὰ ταῦτα
 συγγυμνάζεσθαι προukaλούμην αὐτὸν καὶ συνε- c
 γυμναζόμεν, ὥς τι ἐνταῦθα περανῶν. συνεγυ-
 μνάζετο οὖν μοι καὶ προσεπάλαιεν πολλάκις
 5 οὐδενὸς παρόντος· καὶ τί δεῖ λέγειν; οὐδὲν γάρ
 μοι πλεον ἦν. ἐπειδὴ δὲ οὐδαμῇ ταύτῃ ἦνυτον,
 ἔδοξέ μοι ἐπιθετέον εἶναι τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ καρ-
 τερόν καὶ οὐκ ἀνετέον, ἐπειδὴ περ ἐνεκεχειρήκη,
 ἀλλὰ ἴστέον ἤδη τί ἐστι τὸ πρᾶγμα. προκαλοῦ-
 10 μαι δὴ αὐτὸν πρὸς τὸ συνδειπνεῖν, ἀτεχνῶς
 ὥσπερ ἐραστῆς παιδικοῖς ἐπιβουλεύων. καὶ μοι
 οὐδὲ τοῦτο ταχὺ ὑπήκουσεν· ὅμως δ' οὖν χρόνῳ d
 ἐπείσθη. ἐπειδὴ δ' ἀφίκετο τὸ πρῶτον, δειπνήσας
 ἀπιέναι ἐβούλετο. καὶ τότε μὲν αἰσχυνόμενος
 15 ἀφῆκα αὐτόν· αὐθις δὲ ἐπιβουλεύσας, ἐπειδὴ
 ἐδεδειπνήκεμεν, διελεγόμεν ἄει πόρρω τῶν νυ-
 κτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐβούλετο ἀπιέναι, σκηπτόμε-
 νος ὅτι ὁψέ εἴη, προσηνάγκασα αὐτὸν μένειν.
 Ἄνεπαύετο οὖν ἐν τῇ ἐχομένῃ ἐμοῦ κλίνῃ, ἐν
 20 ἥπερ ἐδείπνει, καὶ οὐδεὶς ἐν τῷ οἴκῃματι ἄλλος
 καθηῦδεν ἢ ἡμεῖς.

Μέχρι μὲν οὖν δὴ δεῦρο τοῦ λόγου καλῶς e
 ἂν ἔχοι καὶ πρὸς ὄντινον λέγειν· τὸ δ' ἐν-
 τεῦθεν οὐκ ἂν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ
 25 πρῶτον μὲν, τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε
 παίδων καὶ μετὰ παίδων ἦν ἀληθής, ἔπειτα

2 καὶ συνεγυμναζόμεν del. Sauppe 3 ἐνταῦθα γε Naber 8 ἐγκε-
 χειρήκη BTW 9 ἰτέον ἤδη ἐπὶ τὸ πρᾶγμα Wyttenbach 12 τουτου
 Ox¹ corr. Ox² 16 ἐδεδειπνήκεμεν Burnet: ὁδεδειπνήκειμεν Usener:
 δεδεδειπνήκαμεν Photius Bekk. Anecd. ἐδεδειπνήκει codd. Ox || ἀεῖ
 Photius Bekk. Anecd.: om. BTW Ox 17 ἐπειδὴ γε Ox 18 αὐτοῦ
 Sauppe || μένειν: μόνον (ut vid.) Ox¹ 22 δὴ BTmg: om. TW
 (lac. in Ox)

γνώσιν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀγάπην, κανέναν δοῦλος (218b) δὲν ἐπι-
 τρέπεται ν' ἀκούσῃ.

εἰλικρίνεια¹. Ἐπειτα θὰ ἦταν ἀδικία, μοῦ φαίνεται, νὰ παραδώσω εἰς τὴν λήθην² ἓνα κατόρθωμα ὑπερήφανον τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ ἀπαξ ἤρχισα τὸν ἔπαινον του. Ἐκτὸς τούτου³ δοκιμάζω καὶ ἐγὼ τὸ πάθημα τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἐδάγκασεν ἡ ἔχιδνα⁴: ὅποιος τὸ πάθη, λέγουν, δὲν δέχεται νὰ τὸ περιγράψῃ πῶς ἦταν, παρὰ μόνον εἰς ἐκείνους, ποὺ ἔχουν κάποτε δαγκωθῇ μόνον αὐτοί, φαντάζεται, θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ τὸν καταλάβουν καὶ νὰ τὸν συγχωρή- 218 σουν⁵, ἂν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ πόνου παρεφέρθη νὰ πρᾶξῃ καὶ νὰ ἐκστομίσῃ τὸ κάθε τί. Ἔτσι καὶ ἐγὼ, δαγκωμένος ἀπὸ κάτι ὀδυνηρότερον καὶ εἰς τὸ σημεῖον τὸ μᾶλλον εὐαίσθητον⁶, ποὺ ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ δαγκωθῇ,— εἰς τὴν καρδίαν μου δηλαδὴ ἢ τὴν ψυχὴν ἢ ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ τ' ὀνομάσωμεν, μ' ἐκτύπησαν καὶ μ' ἐδάγκασαν τῆς φιλοσοφίας οἱ λόγοι καὶ τρυποῦν ἀγριώτερ' ἀπὸ τὴν ἔχιδναν⁷, ἂν πέσουν ἐπάνω εἰς ἐνὸς νέου ὅχι κοινοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ παρασύρουν εἰς κάθε παράφορον πρᾶξιν καὶ λόγον — ἐξ ἄλλου ἔχων ἐνώπιόν μου ἀνθρώπους, ὅπως ὁ Φαῖδρος, ὁ Ἀγάθων, ὁ Ἐρυξίμαχος, ὁ Πausανίας, ὁ Ἀριστόδη- 6 μος καὶ Ἀριστοφάνης (τὸν ἴδιον τὸν Σωκράτη δὲν χρει-

1. Πρβλ. Σχολ.: Οἶνος καὶ ἀλήθεια ἐπὶ τῶν ἐν μέθῃ τὴν ἀλήθειαν λεγόντων· ἔστι δὲ καὶ ἄσματος Ἀλκαίου (fr. 66 D) ἀρχὴ Οἶνος, ὦ φίλε παῖ, καὶ ἀλάθεια καὶ θεόκριτος (29,1)

Οἶνος, ὦ φίλε παῖ, λέγεται καὶ ἀλάθεια·
κάμμε χρὴ μεθύοντας ἀλαθείας ἔμμεναι

Ὁ Φώτιος μᾶς προσθέτει ὅτι ἐκτὸς τῆς προηγουμένης παροιμίας Οἶνος καὶ ἀλήθεια, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη Οἶνος καὶ παῖδες ἀληθεῖς. Τὸ νόημά της εἶναι, ὅτι ὁ μεθυμένος ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθειαν περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ὅπως καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ· πρβλ. τὴν νεωτέραν παροιμίαν: Ἀπὸ μικρὸ κι ἀπὸ μωρὸ μαθαίνει τὴν ἀλήθειαν.

2. Ὁ Ἀλκιβιάδης παίζει μὲ τὰς λέξεις, φαίνεται, ἀφανίσαι (κυριολεκτικῶς = νὰ κάνῃ ὥστε νὰ μὴ φαίνεται), ὑπερήφανον (μὲ τὴν διπλὴν σημασίαν = ὑπερφανὲς, ἄξιον ὑπερηφανείας — ἀλαζονικόν, ὑβριστικόν πρβλ. 219c).

3. Ὁ τρίτος λόγος εἶναι, ὅτι τὸν ἀκούουν ἀνθρώποι, ποὺ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσουν, τί σημαίνει πόθος σοφίας καὶ πόσον ἀκριβὰ θὰ ἐδέχετο κανεὶς νὰ τὸν πληρώσῃ, ἀκόμη καὶ μὲ τὸ σῶμα του· γίνεται πάθος πλέον καὶ μανία. Ὅχι λοιπὸν ὡς ἐπιχει-

ἀφανίσαι Σωκράτους ἔργον ὑπερήφανον εἰς
 ἔπαινον ἐλθόντα ἄδικόν μοι φαίνεται. ἔτι δὲ
 τὸ τοῦ δηχθέντος ὑπὸ τοῦ ἔχεως πάθος κᾶμ'
 ἔχει· φασὶ γὰρ πού τινα τοῦτο παθόντα οὐκ
 5 ἐθέλειν λέγειν οἷον ἦν, πλὴν τοῖς δεδηγμένοις,
 ὥς μόνοις γνωσομένοις τε καὶ συγγνωσομένοις, 218
 εἰ πᾶν ἐτόλμα δρᾶν τε καὶ λέγειν ὑπὸ τῆς ὁδύ-
 νης. ἐγὼ οὖν, δεδηγμένος τε ὑπὸ ἀλγεινοτέρου
 καὶ τὸ ἀλγεινότατον ὦν ἂν τις δηχθείη — τὴν
 10 καρδίαν ἢ ψυχὴν γὰρ ἢ ὃ τι δεῖ αὐτὸ ὀνομάσαι,
 πληγείς τε καὶ δηχθείς ὑπὸ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ
 λόγων, οἳ ἔχονται ἐχίδνης ἀγριώτερον, νέου
 ψυχῆς μὴ ἀφυοῦς ὅταν λάβωνται, καὶ ποιοῦσι
 δρᾶν τε καὶ λέγειν ὁτιοῦν — καὶ ὁρῶν αὖ Φαί-
 15 δρους, Ἀγάθωνας, Ἐρυξιμάχους, Πausανίας, b
 Ἀριστοδήμους τε καὶ Ἀριστοφάνας (Σωκράτη

8 καὶ post τε add. W 9 δηχθείη: δειχθῆ B 10 γὰρ ἢ ψυχὴν
 TWOx γὰρ secl. Bury ἢ ψυχὴν secl. Usener utrumque Christ; at cf.
 Xenoph. Inst. Cyr. 7,5,25 12 ψυχὴν W 13 μὴ: καὶ μὴ T 15 καὶ
 Ἀγάθωνας W

ρήσαντας ποτὲ πράξεις τοιαύτας, ἀλλ' ὥς δοκιμάσαντας ἐλατή-
 ρια καὶ πόθους ἀναλόγου πνευματικότητος, τοὺς καλεῖ ὡς μάρ-
 τυρας. Ἀκόμη καὶ εἰς φύσεις πεζάς, ὅπως τὸν Ἐρυξιμάχον καὶ
 τὸν Ἀριστόδημον, θὰ εὖρη, πιστεύει, συγγνώμην καὶ κατανόησιν.

4. Ἡ σύγκρισις μὲ τὴν ἔχιδναν, διότι ἡ εἰκὼν τοῦ δῆγμα-
 τος ἐχρησιμοποιοεῖτο καὶ περὶ τοῦ ἔρωτος (Ξεν. Ἀπομν. 1, 3, 12
 κεξ.).

5. Τὸ χωρίον ἐρμηνεύει θαυμάσια πῶς τὸ συν-γινώσκω
 ἔλαβε τὴν σημασίαν τοῦ συγχωρῶ: tout comprendre c'est tout
 pardonner.

6. Ἀλγεινότερον ἢ ἡ ἔχιδνα· ἀλγεινότατον ὅχι ἐκεῖνο ποῦ
 π ρ ο κ α λ ε ῖ πόνοους, ἀλλ' ἐκεῖνο ποῦ τοὺς α ἰ σ θ ἄ ν ε τ α ἰ
 ζωηρά.

7. Τὸ λογοπαίγνιον ἔχονται ἐχίδνης, ὅπως ἀνωτέρω γνω-
 σομένοις τε καὶ συγγνωσομένοις (πρβλ. καὶ κατωτέρω Ἀριστο-
 δήμους τε καὶ Ἀριστοφάνας) δὲν ἡμποροῦν ν' ἀποδοθοῦν εἰς
 τὴν μετάφρασιν.

άζεται ν' ἀναφέρω) καὶ τόσους ἄλλους—ὅλοι σας ἄλλωστε ἔχετε μεταλάβει ἀπὸ τὸν παράφορον ἐνθουσιασμόν καὶ τὸν διονυσιασμόν τῆς φιλοσοφίας, δι' αὐτὸ καὶ ὅλοι σας θὰ τ' ἀκούσετε. Ἔτσι θὰ μὲ συγχωρήσετε δι' ὅσα τότε ἔπραξα καὶ ὅσα τώρα λέγω. Καὶ σεῖς οἱ δοῦλοι καὶ ὁποῖος ἄλλος παρίσταται ἀμύητος καὶ ἄξεστος, μὲ θυρόφυλλα πολὺ μεγάλα φράξετε τ' αὐτιά σας¹.

34. Λοιπὸν κύριοι. Ὁ λύχνος εἶχε σβῆσει καὶ οἱ δοῦλοι ἦσαν ἔξω. Ἐκρίνα τότε, πῶς ἔπρεπε ν' ἀφήσω τὰς περιστροφὰς ἀπέναντί του καὶ ἐλεύθερα νὰ τοῦ εἰπῶ τί εἶχα εἰς τὸν νοῦν μου. Τὸν ἐκίνησα λοιπὸν καὶ τοῦ εἶπα: «Σωκράτη, κοιμᾶσαι;» «Καθόλου» μοῦ λέγει. «Ξέρεις λοιπὸν, τί ἔχω σκεφθῆ;» «Σὰν τί;» μοῦ εἶπε. «Φρονῶ» τοῦ λέγω «ὅτι εἶσαι σὺ ὁ μόνος ἔραστής, πὺ ἀπεδείχθη ἄξιός μου. Ἀλλὰ μοῦ γεννᾷς τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι δειλιάζεις νὰ μοῦ κάμῃς λόγον περὶ αὐτοῦ. Ἐγὼ ὅμως, νὰ πῶς σκέπτομαι: εὐρίσκω πῶς εἶναι πολὺ ἀνόητον νὰ μὴ σοῦ κάμω καὶ τοῦτο τὸ θέλημα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐπίσης χρειάζεσαι τυχὸν εἴτε ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου εἴτ' ἀπὸ τῶν φίλων μου τὴν περιουσίαν². Ἀλλωστε δὲν ὑπάρχει δι' ἐμὲ σημαντικώτερον πρᾶγμα παρὰ νὰ γίνω ὅσον εἶναι δυνατόν τελειότερος³ καὶ πρὸς τοῦτο κανένα συμπαραστάτην δὲν ἔχω, νομίζω, ἀρμοδιώτερον ἐκτὸς ἀπὸ σέ. Εἰς παρόμοιον λοιπὸν ἄνθρωπον ἂν δὲν ἐχάριζα τὴν εὐνοίαν μου, θὰ ἐντρεπόμεν πολὺ περισσότερον τοὺς ἀνθρώπους μὲ κρίσιν, παρ' ὅσον, ἂν τὴν ἐχάριζα, τὸ πλῆθος τὸ ἄκριτον⁴. Αὐτὸς μὲ ἤκουσε καὶ μοῦ ἀπήντησε μὲ πολλὴν εἰρωνείαν, μ' ἐκεῖνο τὸ ἰδιαιτέ-

1. Τὸ θύρας τοῖς ὤσιν ἐπίθεσθε βέβηλοι ἦτο κήρυγμα τῶν μυστηρίων· ἀνάλογον τὸ χριστιανικόν: οἱ κατηχούμενοι προέλθετε.

2. Δύο πράγματα ἔχει κατὰ τὰς ἀρχαίας ἀντιλήψεις νὰ προσφέρῃ ὁ νέος πρὸς τὸν διδάσκαλον εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἐνδιαφέροντός του ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς του προκοπῆς: χρήματα ἢ τὸν ἔρωτά του. Ὁ Ἀλκιβιάδης προσφέρει καὶ τὰ δύο. Θὰ διαχθῇ μετ' ὀλίγον, ὅτι ἐπὶ τοιαύτης ἐμπορικῆς σχέσεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ βασισθῇ ἀληθινὴ παιδεία· ἀλλ' ὁ Σωκράτης εἰρωνευόμενος τοῦ ἀπαντᾷ, ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ αὕτη δὲν εἶναι δι' αὐτὸν συμφέρουσα.

δὲ αὐτόν τί δεῖ λέγειν;), καὶ ὅσοι ἄλλοι·—πάν-
 τες γὰρ κεκοινωνήκατε τῆς φιλοσόφου μανίας
 τε καὶ βακχείας, διὸ πάντες ἀκούσεσθε· συγ-
 γνώσεσθε γὰρ τοῖς τε τότε πραχθεῖσι καὶ τοῖς
 5 νῦν λεγομένοις. οἱ δὲ οἰκέται καὶ εἴ τις ἄλλος
 ἐστὶν βέβηλός τε καὶ ἄγροικος, πύλας πάνυ με-
 γάλας τοῖς ὥσιν ἐπίθεσθε.

34. Ἐπειδὴ γὰρ οὖν, ὦ ἄνδρες, ὃ τε λύχνος
 ἀπεσβήκει καὶ οἱ παῖδες ἔξω ἦσαν, ἔδοξέ μοι c
 10 χρῆναι μηδὲν ποικίλλειν πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐλευ-
 θέρως εἰπεῖν ἃ μοι ἐδόκει. καὶ εἶπον κινήσας
 αὐτόν. Σώκρατες, καθεύδεις;—Οὐ δῆτα, ἦ δ'
 ὅς.—Οἶσθα οὖν ἃ μοι δέδοκται;—Τί μάλιστα;
 ἔφη—Σὺ ἐμοὶ δοκεῖς, ἦν δ' ἐγώ, ἐμοῦ ἐραστῆς
 15 ἄξιος γεγονέναι μόνος· καὶ μοι φαίνει ὀκνεῖν
 μνησθῆναι πρὸς με. ἐγὼ δὲ οὕτως ἔχω· πάνυ
 ἀνόητον ἡγοῦμαι εἶναι σοὶ μὴ οὐ καὶ τοῦτο χα-
 ρίζεσθαι καὶ εἴ τι ἄλλο ἢ τῆς οὐσίας τῆς ἐμῆς
 δέοιο ἢ τῶν φίλων τῶν ἐμῶν. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐ- d
 20 δέν ἐστι πρεσβύτερον τοῦ ὥς ὅτι βέλτιστον ἐμὲ
 γενέσθαι· τούτου δὲ οἶμαί μοι συλλήπτορα οὐ-
 δένα κυριώτερον εἶναι σοῦ. ἐγὼ δὲ τοιούτῳ ἄν-
 δρὶ πολὺ μᾶλλον ἂν μὴ χαριζόμενος αἰσχυνοί-
 μην τοὺς φρονίμους, ἢ χαριζόμενος τοὺς τε πολ-
 25 λούς καὶ ἄφρονας. Καὶ οὗτος ἀκούσας μάλα

4 τε om. B 5 τις : τι B¹ corr. B² 11 καὶ κεινησας Ox 16 ἔχων TW
 17 χαρισασθαι Ox 18 εἴ τι : ἔτι TW 19 δέη W¹ (οἰο s.v.) || τῆς
 τῶν φίλων Schöne 20 ὥς ὅτι : ὅσῳ τι B 21 μοι Ox dett. : μου
 BTW

3. Ἡ κοινὴ γνώμη κατεδίδκαζε τὸ χαρίζεσθαι· ἀλλὰ τί εἶναι
 εἰς θέσιν νὰ καταλάβῃ ἡ κοινὴ γνώμη ἀπὸ τ' ἀνταλλάγματα, τὰ
 ὅποια προσδοκᾷ ὁ Ἀλκιβιάδης; Ὁ ἔρως εἶναι μοναδικὸς συνερ-
 γὸς νὰ πραγματοποιήσῃς τὸν προορισμόν σου, ἐδίδαξεν ἡ Διοτίμα·
 αὐτὸ τὸ ἀντιλαμβάνεται ὕλιστικὰ ὁ Ἀλκιβιάδης.

πως χαρακτηριστικὸν καὶ συνηθισμένον ὕφος του. «Ἀγαπητέ μου Ἀλκιβιάδη, φαίνεσαι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ μὴν εἶσαι κακὸς ὑπολογιστής, ἂν βέβαια εἶναι ἀληθινὰ ὅσα λέγεις περὶ ἐμοῦ, καὶ ἂν ὑπάρχη μέσα μου κάποια δύνამις, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὁποίας εἴθ' ἡμποροῦσες νὰ γίνης τελειότερος. Προφανῶς ἔνα κάλλος ἀπερίγραπτον θὰ διακρίνεις μέσα μου, ἀνώτερον παρὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ὥραϊαν σου μορφήν¹. Αὐτὸ λοιπὸν βλέπεις καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ συντροφεύσωμεν καὶ νὰ κάμωμεν ἀνταλλαγὴν καλλονῆς. Ἔτσι ἀποβλέπεις νὰ πραγματοποιήσης εἰς βάρος μου κέρδος ὅχι ἀσήμαντον. Ζητεῖς ν' ἀποκτήσης εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ φαινομενικοῦ τὸ κάλλος τὸ ἀληθινόν, καὶ τὸ σχέδιόν σου εἶναι πράγματι χάλκινα νὰ δώσης καὶ χρυσᾶ νὰ πάρης². Μὰ καλότυχ' συλλογίσου καλύτερα. Ἴσως δὲν ἀξίζω τίποτε, καὶ σὺ δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεσαι. Εἶναι γνωστὸν, τοῦ πνεύματος ἡ ὄρασις ἀρχίζει νὰ βλέπῃ ὀξυδερκέστερα, ὅταν ἡ ὄρασις τῶν ὀφθαλμῶν πλησιάζῃ νὰ παρακμάσῃ, καὶ σὺ ἀπέχεις ἀκόμη ἀπ' αὐτὸ πολὺ³. Καὶ ἐγὼ ὅταν τὰ ἤκουσα, τοῦ λέγω: «Ὅ,τι εἶχα ἐκ μέρους μου νὰ εἰπῶ, αὐτὸ εἶναι. Τίποτε δὲν ἐπρόφερε τὸ στόμα μου διαφορετικὰ ἀπ' ὅτι σκέπτομαι. Σκέψου τώρα καὶ μόνος σου ὅ,τι θεωρεῖς καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν σου τὸ καλύτερον καὶ δι' ἐμέ». «Αὐτὸ μάλιστα, τὸ εἶπες σωστά. Εἰς τὸ μέλλον θ' ἀποφασίσωμεν καὶ θὰ ἐνεργήσωμεν, ὅπως θὰ φανῇ καὶ εἰς τοὺς δύο μας συμφερότερον καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα».

1. Καὶ ἐδῶ ἡ εἰρωνεία τοῦ Σωκράτους, ποῦ κρύπτει μαζὶ καὶ λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ὅχι μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν του (δι' αὐτὸ καὶ ἡ χρῆσις τῆς δυνητικῆς ἐγκλίσεως ὀρώς ἄν), ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτοκυριαρχίαν τοῦ ἀποδεικνύει ὁ Σωκράτης, ὅτι πράγματι κατέχει τὴν ἀνωτέραν αὐτὴν καλλονήν.

2. Ἡ παροιμία ἀπὸ τὸ γνωστὸν ἐπεισόδιον τῆς Ἰλιάδος, ὅπου ὁ Λύκιος Γλαῦκος καὶ ὁ Διομήδης, ἀναγνωριζόμενοι ὡς πατρικοὶ ξένοι, ἀνταλλάσσουν τὴν πανοπλίαν τῶν· ὁ πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, ὅπως ὅλοι οἱ Ἀσιάται, Γλαῦκος χαρίζει τὰ χρυσᾶ του ὅπλα καὶ λαμβάνει τὰ χάλκινα τοῦ πτωχοῦ καὶ λιτοῦ διαίτου Ἑλλήνος.

3. Μολοντί πανοῦργος ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ἔτοιμος νὰ

εἰρωνικῶς καὶ σφόδρα ἑαυτοῦ τε καὶ εἰωθότως
 ἔλεξεν· ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, κινδυνεύεις τῷ ὄντι
 οὐ φαῦλος εἶναι, εἴπερ ἀληθῆ τυγχάνει ὄντα ἃ
 λέγεις περὶ ἐμοῦ, καὶ τις ἔστ' ἐν ἐμοὶ δύναμις, e
 5 δι' ἧς ἂν σὺ γένοιο ἀμείνων. ἀμήχανόν τοι κάλ-
 λος ὁρώης ἂν ἐν ἐμοὶ καὶ τῆς παρὰ σοὶ εὐμορ-
 φίας πάμπολυ διαφέρων. εἰ δὴ καθορῶν αὐτὸ
 κοινώσασθαί τέ μοι ἐπιχειρεῖς καὶ ἀλλάξασθαι
 κάλλος ἀντὶ κάλλους, οὐκ ὀλίγῳ μου πλεονε-
 10 κτεῖν διανοεῖ, ἀλλ' ἀντὶ δόξης ἀλήθειαν καλῶν
 κτεῖσθαι ἐπιχειρεῖς, καὶ τῷ ὄντι χρύσεα χαλ- 219
 κείων (Hom. Z 236) διαμείβεσθαι νοεῖς. ἀλλ',
 ὦ μακάριε, ἄμεινον σκόπει, μή σε λανθάνω οὐ-
 δέν ὦν. ἦ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὅξυ
 15 βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λή-
 γειν ἐπιχειρῇ· σὺ δὲ τούτων ἔτι πόρρω. Κἀγὼ
 ἀκούσας τὰ μὲν παρ' ἐμοῦ, ἔφην, ταῦτά ἐστιν,
 ὧν οὐδέν ἄλλως εἴρηται ἢ ὥς διανοοῦμαι· σὺ
 δὲ αὐτὸς οὕτω βουλευοῦ σοὶ τε ὅ τι ἄριστον καὶ
 20 ἐμοὶ ἡγεῖ.— Ἀλλ', ἔφη, τοῦτό γ' εὖ λέγεις· ἐν
 γὰρ τῷ ἐπιόντι χρόνῳ βουλευόμενοι πράξομεν
 ὃ ἂν φαίνεται νῦν περὶ τε τούτων καὶ περὶ τῶν b
 ἄλλων ἄριστον.

1 ἑαυτοῦ τε καὶ: ἑαυτῷ Vindob. 21 παρ' vel πρὸς ante ἑαυτοῦ
 add. Stallbaum Herwerden 5 τοι: τι Vindob. 21 8 τε om. W
 10 καλον Ox¹ del. Badham 12 νοεῖς del. Vögelin 14 ἦ τοι W;
 ἦτοι BT Stobaeus || ἄρξεται W¹ 17 ἐμοὶ B 19 σοὶ τε ὅτι Ox:
 ὅ τι σοὶ τε cett.

προτείνει κερδοσκοπικῶς μίαν συμφέρουσαν ἀνταλλαγὴν, ὅμως
 ἀληθινὰ ἀπὸ ἀνωριμότητος νεανικὴν ὑπερτιμᾷ τὴν ἀξίαν τοῦ Σω-
 κράτους. Πρβλ. Νόμ. 715d νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ
 τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, γέρον δὲ ὀξύτατα. Αὐτὰ
 λέγει ὁ Σωκράτης, εἰρωνικῶς καὶ ἐδῶ. Διότι τοῦ νέου τὸ βλέμ-
 μα, ποῦ ὥρυνε καὶ ὥπλισεν ἡ ἀγάπη, εἶδεν ἀληθινὰ πολὺ βαθύ-
 τερα ἢ ὅ,τι εἶδεν ὁ κόσμος ὁ πολὺς· μόνον ποῦ δὲν ἐδιάλεξε
 τὸ καλῦτερον μέσον ν' ἀποκτήσῃ ὅ,τι ἡμποροῦσε νὰ τοῦ προσφέρῃ
 ὁ Σωκράτης. Αὐτοῦ κεῖται ἡ δυστυχία του.

Ἐγὼ λοιπὸν τότε ὑπέθετα, ὅτι τὸν εἶχαν ἤδη πληγώσει τὰ λόγια ποὺ ἀντήλλαξα μαζί του καὶ εἶχα ἐκτοξεύσει, οὕτως εἰπεῖν, ὡς βέλη¹. Ἐσηκώθηκα λοιπὸν καὶ χωρὶς πλέον νὰ τοῦ ἀφήσω καιρὸν νὰ προσθέσῃ τίποτε, τὸν ἐσκέπασα μὲ τὸν μανδύαν μου (ἦτο χειμῶνας τότε), ἐξάπλωσα κάτω ἀπὸ τὸν τρίβωνα τὸν ἰδικόν του², ἐτύλιξα τὰ χέρια μου γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀληθινὰ δαιμονίου καὶ ἐξαιρετικοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ ἔμεινα πλαγιασμένος ἔτσι ὁλόκληρον τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν, Σωκράτη, δὲν θὰ ἰσχυρισθῇς πὼς εἶναι ψεύδη αὐτὰ ποὺ λέγω³. Ἐ λοιπόν! Μ' ὅλα ποὺ ἔκαμα ἐγώ, αὐτὸς ἐδείχθη τόσον ἀνίκητος ἀπὸ τὰ νεανικά μου θέλγητρα, τόσον τὰ περιεφρόνησε καὶ τὰ ἐγελοιοποίησε, τόσον μ' ἐταπείνωσεν⁴ — καὶ ὅμως ἐπίστευα πὼς κάποιαν ἀξίαν εἶχεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, κύριοι δικασταί· διότι δικασταί, ναί, εἴσθε τῆς ὑπερηφανείας τοῦ Σωκράτους⁵. Μάθετε λοιπὸν, σᾶς ὀρκίζομαι εἰς τοὺς θεούς, εἰς τὰς θεάς⁶, ἐκοιμήθην καὶ ἐξύπνησα εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς νὰ συμβῇ τίποτε περισσότερον δ παρ' ὅ,τι ἂν εἶχα κοιμηθῇ μὲ τὸν πατέρα μου ἢ μ' ἓναν ἀδελφὸν μεγαλύτερον.

35. Καὶ τώρα ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιον αὐτό, πὼς φαντάζεσθε τὴν ψυχικὴν μου κατάστασιν; Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἐπίστευα, πὼς εἶχα ἐξευτελισθῇ· ἀπὸ τὸ ἄλλο μ' ἐθάμβωνεν ἡ προσωπικότης τούτου, ἡ αὐτοκυριαρχία καὶ ἡ δύναμις τῆς θελήσεώς του. Εἶχα εὐρεθῇ ἐνώπιον ἀνθρώπου, ποὺ ὁμοίον του εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν εὐστάθειαν⁷ δὲν ἐπερίμενα ποτὲ νὰ συν-

1. Ἡ εὐγενὴς ἀποποίησης τοῦ Σωκράτους ἡρμηνεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅτι ἄφηνεν ἀνοικτὴν τὴν θύραν εἰς συζητήσεις καὶ τροποποιήσεις. Γνωρίζει ἐπίσης, ὅτι συχνὰ ἀποποιεῖται κανεὶς εἰς τὸν ἔρωτα κάτι, τὸ ὁποῖον σιγὰ σιγὰ ἀποδέχεται, διότι ἡ ἀποποίησης δὲν γίνεται μὲ ὁλόκληρον τὸ ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου.

2. Τρίβων ἦτο εἶδος ἐπανωφορίου (ἱματίου) ἀπὸ τετράγωνον κακῆς ποιότητος χονδροκαμωμένον ὕφασμα. Τὸ ἐφοροῦσαν κατόπιν, κατὰ ζῆλον σωκρατικόν, οἱ Κυνικοί.

3. Νέα ἀποστροφή πρὸς τὸν Σωκράτην, ἡ ὁποία διακόπτει τὴν ἀφήγησιν καὶ δυναμώνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν περιέργειαν τῶν ἀκουόντων.

Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας τε καὶ εἰπὼν,
καὶ ἀφείς ὥσπερ βέλη, τετρώσθαι αὐτὸν ὥμην·
καὶ ἀναστάς γε, οὐδ' ἐπιτρέψας τούτῳ εἰπεῖν
οὐδὲν ἔτι, ἀμφιέσας τὸ ἱμάτιον τὸ ἐμαυτοῦ τοῦ-
5 τον (καὶ γὰρ ἦν χειμῶν) ὑπὸ τὸν τρίβωνα κατα-
κλινεῖς τὸν τουτουῖ, περιβαλὼν τὸ χεῖρε τούτῳ
τῷ δαιμονίῳ ὡς ἀληθῶς καὶ θαυμαστῷ κατεκεῖ- c
μην τὴν νύκτα ὅλην. καὶ οὐδὲ ταῦτα αὖ, ὦ Σώ-
κρατες, ἔρεῖς ὅτι ψεύδομαι. ποιήσαντος δὲ δὴ
10 ταῦτα ἐμοῦ, οὗτος τοσοῦτον περιεγένετό τε καὶ
κατεφρόνησεν καὶ κατεγέλασεν τῆς ἐμῆς ὥρας
καὶ ὕβρισεν — καὶ περὶ ἐκεῖνό γε ὥμην τί εἶναι,
ὦ ἄνδρες δικασταί· δικασταὶ γὰρ ἐστε τῆς Σω-
κράτους ὑπερηφανίας. εἰ γὰρ ἴστε, μὰ θεούς,
15 μὰ θεάς, οὐδὲν περιττότερον καταδεδαρθηκώς
ἀνέστην μετὰ Σωκράτους, ἢ εἰ μετὰ πατρὸς κα- d
θηῖδον ἢ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου.

35. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο τίνα οἴεσθέ με διάνοιαν
ἔχειν, ἡγούμενον μὲν ἡτιμάσθαι, ἀγάμενον δὲ
20 τὴν τούτου φύσιν τε καὶ σωφροσύνην καὶ ἀνδρεί-
αν, ἐντετυχηκότα ἀνθρώπῳ τοιούτῳ, οἷῳ ἐγὼ
οὐκ ἂν ὥμην ποτ' ἐντυχεῖν εἰς φρόνησιν καὶ εἰς

1 ἀκουσαν O^x¹ corr. O^x² 2 βέλει TW O^x 3 τοῦτο B 6 τούτου B
8 αὖ om. TW 12 [καὶ] περὶ ἐκεῖνο γε O^x: καίπερ ἐκεῖνό (κεῖνο B)
γε BTW καὶ... εἶναι del. Hug καὶ περὶ ἐκεῖνο [δ] γε Bury
16 εἰ om. TW

4. Ἡ ἐπισώρευσις τῶν συνωνύμων χαρακτηρίζει τὴν τα-
χὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ νέου.

5. Ὁ Ἀλκιβιάδης εἰσάγει τὸν Σωκράτην εἰς δίκην (γραφὴν
ὕβρεως), διότι... δὲν τὸν διέφθειρε. Ἐδῶ κεῖται τὸ κωμικόν. Μή-
πως καὶ οἱ δικασταὶ δὲν κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, ἂν καὶ δὲν
διέφθειρε τοὺς νέους;

6. Ἡ ἐπὶ κλησὶς μὲ τὸ ἀσύνδετον κρύπτει κάτω ἀπὸ τὴν ἐπί-
φασιν κωμικῆς ζωηρότητος θαυμασμὸν ἀληθινόν, ἀλλὰ καὶ πόνον.

7. Φρόνησις καὶ καρτερία εἶναι τὰ δύο συστατικὰ τῆς ἀλη-
θινῆς σωφροσύνης, τὸ λογικὸν καὶ τὸ συναισθηματικόν.

αντήσω. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οὔτε νὰ τοῦ θυμῶσω ἐπιτέλους εἶχα τὴν δύναμιν καὶ νὰ στερηθῶ ἐπομένως τὴν συναναστροφὴν του, οὔτε νὰ τὸν παρασύρω εὕρισκα κανένα μέσον. Διότι μὲ χρήματα (αὐτὸ τὸ εἰς ἕξευρα καλὰ) ἦτον ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἄτρωτος, περισσότερον παρ' ὅ, τι ὁ Αἴας μὲ σίδηρον¹ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ μέσον, μὲ τὸ ὁποῖον καὶ μόνον ἔκρινα πῶς θὰ ἠμποροῦσε νὰ παγιδευθῇ², μοῦ εἶχε διαφύγει. Εὕρισκόμεν ἄλλοι εἰς ἀδιέξοδον καὶ ἐγύριζα³ αἰχμαλωτισμένος πέρα ὡς πέρα ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅσον κανεῖς ἀπὸ κανέναν εἰς τὸν κόσμον.

Εἶχαν προηγηθῇ ὅλ' αὐτὰ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς μου⁴, ὅταν κατόπιν μοῦ ἔτυχε νὰ ὑπηρετήσωμεν μαζί εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ποτειδαίας⁵ καὶ νὰ εἴμεθα ἐκεῖ ὁμοτράπεζοι⁶. Λοιπὸν ἐκεῖ εἰς τὰς κακουχίας πρῶτον ὑπερτεροῦσεν ὅχι μόνον ἐμέ, ἀλλὰ καὶ ὅλους μαζί τοὺς ἄλλους. Ὅσάκις π. χ. εὕρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην ἕνεκα ἀποκοπῆς τῶν συγκοινωνιῶν, ὅπως συμβαίνει δὲ εἰς τὸ μέτωπον, νὰ περάσωμεν²⁰⁰ χωρὶς τροφήν, δὲν ἦσαν τίποτε οἱ ἄλλοι συγκρινόμενοι μ' αὐτὸν κατὰ τὴν ἀντοχήν. Καὶ πάλιν ὅταν εἶχαμεν καλοπέρασιν, μόνος αὐτὸς ἦτον εἰς θέσιν νὰ τὴν χαρῇ⁷, Πρὸ πάντων εἰς τὴν οἰνοποσίαν⁸ δὲν τὴν ἐπεδίωκεν, ἀλλὰ ὅσάκις τὸν ὑπεχρέωναν νὰ πίνη, τοὺς ἔβαζεν ὅλους κάτω, καὶ τὸ περισσότερον ἀπίστευτον ἀπ' ὅλα: μεθυσμένον τὸν Σωκράτη δὲν ἔχει ἰδεῖ ποτέ τοῦ ἀνθρώπου. Περὶ αὐτοῦ ἄλλωστε θὰ σᾶς δοθῇ,

1. Περὶ τοῦ Αἴαντος διηγεῖται ὁ Πίνδαρος Ἰσθμ. 6,47, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἠύχθη εἰς τὸν Τελαμῶνα ν' ἀποκτήσῃ υἱὸν ἄρρηκτον φυάν· ἄρρηκτον εἶναι καὶ τὸ σάκος (ἢ ἀσπίς) τοῦ Αἴαντος κατὰ τὸν Σοφοκλέα (Αἴας 576).

2. Δηλαδή τὸ σωματικὸν κάλλος.

3. Πρωτύτερα ἐπίστευεν πῶς ὅλοι τοῦ ἦσαν ἀνοικτοὶ οἱ δρόμοι. Τώρα γυρίζει ἀμήχανος καὶ ἐντροπισσόμενος καὶ θυμωμένος, καὶ δὲν ξέρει ποῦ νὰ στραφῇ.

4. Τονίζει, ὅτι τὸ ἐπεισόδιον εἶναι προγενέστερον τῆς Ποτειδαίας. Ἔτσι ἐξαίρεται ἀκόμη περισσότερον ἢ καρτερία τοῦ Σωκράτους, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἡλικίαν τότε πολὺ μικροτέραν τῶν 40 ἐτῶν.

5. Ἡ Ποτείδαια ἐπανεστάτησε τὸ 432 καὶ ἀνεκτήθη τὸ 429 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Φορμίωνος. Ὁ Σωκράτης μετέσχε τῆς ἐκστρατείας τότε, καὶ κατόπιν τὸ 422 εἰς τὴν Ἀμφίπολιν (Ἀπολ. 28e).

καρτερίαν ; ὥστε οὐθ' ὅπως οὖν ὀργιζοίμην
 εἶχον καὶ ἀποστερηθείην τῆς τούτου συνουσίας,
 οὔτε ὅπη προσαγαγοίμην αὐτὸν ἠϋπόρουν. εἶ
 γὰρ ἤδη ὅτι χρήμασί γε πολὺ μᾶλλον ἄτρωτος e
 5 ἦν πανταχῇ ἢ σιδήρῳ ὁ Αἴας, ᾧ τε ᾧμην αὐτὸν
 μόνῳ ἀλώσεσθαι, διεπεφεύγει με. ἠπόρουν δὴ,
 καταδεδουλωμένος τε ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ὡς
 οὐδεὶς ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου περιῆα.

Ταῦτά τε γὰρ μοι ἅπαντα προυγεγόνει, καὶ
 10 μετὰ ταῦτα στρατεία ἡμῖν εἰς Ποτείδαιαν ἐγένε-
 νετο κοινὴ καὶ συνεσιτοῦμεν ἐκεῖ· πρῶτον μὲν
 οὖν τοῖς πόνοις οὐ μόνον ἐμοῦ περιῆν, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὁπότε ἀναγκασθείη-
 μεν ἀποληφθέντες που, οἷα δὴ ἐπὶ στρατείας, 220
 15 ἀσιτεῖν, οὐδὲν ᾔσαν οἱ ἄλλοι πρὸς τὸ καρτερεῖν·
 ἔν τ' αὖ ταῖς εὐωχίαις μόνος ἀπολαύειν οἷός
 τ' ἦν τὰ τ' ἄλλα καὶ πίνειν οὐκ ἐθέλων, ὁπότε
 ἀναγκασθείη, πάντας ἐκράτει, καὶ ὁ πάντων
 θαυμαστότατον, Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πώ-
 20 ποτε ἐόρακεν ἀνθρώπων. τούτου μὲν οὖν μοι

1 καρτερίαν: εὐ]κρατειαν Ox Schöne Maas coll Arist. Nicom 1152a
 34 || οὐθ': ουδ. Ox² 2 καί: εἰ καὶ Ox || συνουσίας: συνηθείας Ox¹
 4 ἤδιν W Ox || γε: τε B 6 δὴ: τε W ἄλλ ου B 9 τε γὰρ: τ' ἄρα
 Badham 10 στρατία Ox¹ 11 κοινῇ vulg. 12 ἐν τοῖς πόνοις Winc-
 kelmann 13 ὁπότε W: ὁπότεν BTOx γοῦν add. Stephanns δὲ
 Sauppe αὖ Rohde γὰρ vel γοῦν Richards, fort recte 14 ἀπολει-
 φθεντες BTW (lac. in Ox): em. Cornarius 15 πρὸς τὸ: πρὸς αὐ-
 τὸν εἰς τὸ Sauppe 16 τ': δ' FAWolf 18 ὁ πάντων: ὁπότεν B 19
 θαυμασιώτατον Ox Vindob. 21 20 ἐωράκει B

6. Οἱ συσσιτοῦντες δὲν ἀνῆκον πάντοτε εἰς τὸ ἴδιον σύν-
 ταγμα στρατοῦ· ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς Σκαμβωνίδης ἀνῆκεν εἰς τὴν
 Λεοντίδα, ὁ Σωκράτης ὡς Ἀλωπεκῆθεν εἰς τὴν Ἀντιοχίδα φυλὴν.
 Δὲν ἦσαν λοιπὸν σύσκηνοι.

7. Διότι δὲν τοῦ ἐπείραζε ποτὲ τὴν ὑγίαν. Εἰς τοῦτο κεῖται
 καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ με τοὺς Κυνικούς. Ἐκεῖνοι ἀποφεύγουν τὰς
 ἡδονάς, διότι φοβοῦνται μήπως ὑποδουλωθοῦν εἰς αὐτάς. Ὁ Σω-
 κράτης δὲν τὰς ἀποφεύγει· εἶναι κύριος τῶν ἡδονῶν καὶ κατὰ
 τοῦτο, ὅτι δὲν τὰς φοβεῖται.

ἐλπίζω, καὶ τώρα ἀμέσως ἡ ἀπόδειξις¹. Ὅσον ἀφορᾷ πάλιν τὴν ἀντοχήν του εἰς τὸ ψῦχος (καὶ οἱ χειμῶνες ἐκεῖ ἐπάνω εἶναι δριμύτατοι²) ἔκαμνε θαύματα. Ἰδίως κάποτε ποὺ ἦταν παγωνιὰ ὅσον γίνεται διαπε- b
ραστική: κανένας δὲν ἐξεμύτιζεν ἀπὸ μέσα ἢ, ὁσάκις ἐξήρχετο κανεῖς, ἐφοροῦσαν ὅλοι ἕνα πλήθος πρόσθετα φορέματα καὶ ὑποδήματα καὶ εἶχαν τυλιγμένα τὰ πόδια των εἰς πιλήματα μέσα καὶ δορὰς προβάτων. Ἐ λοιπόν! αὐτὸς³ ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἐφοροῦσεν, ὅταν ἐξήρχετο, τὸ ἴδιον φόρεμα, ὅπως καὶ πρωτύτερα συνήθιζε νὰ φορῇ, καὶ ἐβάδιζεν ἀνυπόδητος ἐπάνω εἰς τὸν πάγον μὲ μεγαλυτέραν ἄνεσιν, παρ' ὅσον οἱ ἄλλοι μὲ τὰ ὑποδήματά των. Καὶ οἱ στρατιῶται τὸν ἐστραβοκοίταζαν, νομίζοντες πῶς ἤθελε νὰ τοὺς ἐξευτελίσῃ.

36. Καὶ αὐτὰ μὲν σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο· c
ἀξίζει ὅμως ν' ἀκούσετε

τὸ τί ἔκανε καὶ ἐτραύηξεν αὐτὸς ὁ ἀντρειωμένος κάποιτ' ἐκεῖ εἰς τὸ μέτωπον⁴. Συγκεντρωμένος δηλαδὴ εἰς μίαν σκέψιν του, ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὐγὴν ἐκεῖ καὶ ἐσυλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παραιτήσῃ, ἐξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸ ἐπῆρεν εἰδῆσιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοίνωσεν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, ὅτι ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἐστέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδυάσει ἐν τῷ μεταξύ) μετὰ τὸ δεῖπνον

1. Πράγματι μένει εἰς τὸ τέλος μόνος ὁ Σωκράτης ἀμέθυστος.

2. Τὴν ἀντοχήν του εἰς τὸ ψῦχος μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ξενοφῶν Ἀπομν. 1,2,1 καὶ 1,6,2. Οἱ ἀρχαῖοι μὲ τὴν ἐλαφράν των ἀμφίεσιν ἦσαν ἰδιαιτέρως εὐαίσθητοι εἰς τὸ ψῦχος, ἀκόμη καὶ εἰς ψῦχος μέτριον διὰ σημερινὰς ἀντιλήψεις.

3. Ὡραία ἡ ἀντίθεσις μεταξύ τῆς γενικῆς ἀπολύτου, ἡ ὁποία ὅλους τοὺς ἄλλους συγχωνεύει εἰς μίαν γενικὴν περιγραφὴν καταστάσεως, ὅχι προσώπων, καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Σωκράτους, ἡ ὁποία καὶ γλωσσικῶς ἐξάιρεται μὲ τὸ ὄψος δέ, γεμάτη ζῶην καὶ πλαστικότητα.

δοκεῖ καὶ αὐτίκα ὁ ἔλεγχος ἔσεσθαι. πρὸς δὲ
 αὖ τὰς τοῦ χειμῶνος καρτερήσεις (δεινοὶ γὰρ
 αὐτόθι χειμῶνες) θαυμάσια ἡργάζετο, τὰ τε
 ἄλλα καὶ ποτε ὄντος πάγου οἴου δεινοτάτου, ^b
⁵ καὶ πάντων ἢ οὐκ ἐξιόντων ἔνδοθεν ἢ εἴ τις
 ἐξίῳι, ἡμφιεσμένων τε θαυμαστὰ δὴ ὅσα καὶ
 ὑποδεδεμένων καὶ ἐνελιγμένων τοὺς πόδας εἰς
 πῖλους καὶ ἀρνακίδας, οὗτος δ' ἐν τούτοις ἐξήει
 ἔχων ἱμάτιον μὲν τοιοῦτον οἷόνπερ καὶ πρότε-
¹⁰ ρον εἰώθει φορεῖν, ἀνυπόδητος δὲ διὰ τοῦ κρυ-
 στάλλου ῥᾶον ἐπορεύετο ἢ οἱ ἄλλοι ὑποδεδεμέ-
 νοι· οἱ δὲ στρατιῶται ὑπέβλεπον αὐτὸν ὡς κα-
 ταφρονοῦντα σφῶν.

36. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα·

c

¹⁵ οἷον δ' αὖ τόδ' ἔρεξε καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνὴρ
 (δ242) ἐκεῖ ποτε ἐπὶ στρατείας, ἄξιον ἀκοῦσαι.
 ξυννοήσας γὰρ αὐτόθι ἔωθέν τι εἰστήκει σκο-
 πῶν· καὶ ἐπειδὴ οὐ προχώρει αὐτῷ, οὐκ ἀ-
 νίει, ἀλλὰ εἰστήκει ζητῶν. καὶ ἤδη ἦν μεσημ-
²⁰ βρία, καὶ ἄνθρωποι ἠσθάνοντο καὶ θαυμά-
 ζοντες ἄλλος ἄλλῳ ἔλεγεν ὅτι Σωκράτης ἐξ
 ἑωθινοῦ φροντίζων τι ἔστηκε. τελευτῶντες δὲ

3 χειμῶνες del. Naber 4 τοῦ πάγου TW 5 ἢ (1) om. TW
 6 δὴ: ἢ B 8 post πῖλους add. τε Pollux VII 172; om. idem X 50
 || δ' om. Ox. Vindob. 21 9 οἷόνπερ: οἷον TW 15 αὖ τόδ': αὐτό BT
 16 στρατιᾶς Ox 17 ἐστήκει BTW 18 προχώρει B corr. B^a
 || ἀνίει: ἀνείη Ox 20 ἄνθρωποι BT (sine spir. W): em. Mehler
 21 ἔλεγον Mehler || ἐξ: ὡς ἐξ Ox 22 καὶ τελευτῶντες δὲ W

4. Τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ θὰ πρέπη νὰ θεωρηθῇ ἱστορικόν. *Ι-
 σως ὁ μεταδώσας ἢ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ἐδῶ νὰ ὑπερβάλλῃ κάπως
 ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ὀρθοστασίας. Πάντως συνήθεια τοῦ
 Σωκράτους δὲν ἦτο νὰ στέκεται πολὺν χρόνον 175c.

μερικοί Ἴωνες¹ ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των² (καλοκαῖρι ἦταν τότε). ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ παραφυλάξουν, ἂν θὰ ἔστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι ὀρθιος, ὥς ποὺ ἐχάραξεν ἡ αὐγὴ καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. Ὑστερα ἔκαμε τὴν προσευχὴν τοῦ εἰς τὸν ἥλιον³ καὶ ἀπεμακρύνθη.

Ἄν ἀγαπᾶτε τώρα⁴, εἰς τὰς μάχας εἶναι δίκαιον ἄλλωστε νὰ τοῦ ἀποδώσω ἐξάπαντος αὐτὸν τὸν ἔπαινον. Κατὰ τὴν διάρκειαν δηλαδὴ τῆς μάχης⁵, μετὰ τὴν ἔκβασιν τῆς ὁποίας οἱ στρατηγοὶ μοῦ ἀπένειμαν τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας, αὐτὸς μὲ ἔσωσεν, κανέννας ἄλλος⁶. Εἶχα πληγωθῇ αὐτὸς ὅμως δὲν ἐδέ- e χθη νὰ μ' ἐγκαταλείψῃ, ἀλλὰ ἔσωσεν ἀπὸ τὴν μάχην καὶ τὰ ὅπλα μου καὶ μαζὶ καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον. Καὶ ἐγὼ μὲν καὶ τότε ἐπέμενα, Σωκράτη, νὰ δώσουν οἱ στρατηγοὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας εἰς σέ· ὥς πρὸς αὐτὸ τουλάχιστον δὲν θὰ ἔχῃς κανένα παράπονον ἐναντίον μου, οὔτε θὰ εἰπῇς ὅτι ψεύδομαι⁷. Ἐντούτοις οἱ στρατηγοί, ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὴν κοινωνικὴν μου περιωπὴν, ἤθελαν ν' ἀπονείμουν εἰς ἐμὲ τὸ βραβεῖον καὶ σὺ τότε ἔδειξες μεγαλυτέραν προθυμίαν ἀπὸ τοὺς στρατηγούς, ἐγὼ νὰ τὸ λάβω καὶ ὀχισύ. Πρὸς τούτοις, κύριοι, θὰ ἤξιζε τὸν κόπον νὰ παρακολουθήσετε τὸν Σωκράτη τὴν ἐποχὴν ποὺ ὁ στρατός μας πανικόβλητος ὠπισθοχωροῦσεν ἀπὸ τὴν μά- 221

1. Εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν τῆς Ποτειδαίας ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι πολλοὺς συμμάχους (Θουκυδ. 1,61,4), ἐξ Ἰωνίας κυρίως. Ἀπ' αὐτοὺς θὰ ἐπληροφορήθῃ τὸ περίεργον γεγονὸς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης· εἶναι πάντως χαρακτηριστικόν, ὅτι δὲν ἀναφέρει ὅτι ὁ ἴδιος τὸ παρηκολούθησε.

2. Ἐντὸς τῶν σκηνῶν θὰ εἶχαν στήσῃ πρόχειρα ξυλοκρέβατα· τώρα ὅμως ποὺ εἶναι καλοκαῖρι, μεταφέρουν ἔξω τὰ χαμεῦνια, στρωματσάδα δηλαδὴ.

3. Τοιαύτας προσευχὰς εἰς τὸν ἥλιον κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ συνιστᾷ καὶ ὁ Ἡσίοδος (Ἔργα 339) καὶ ὁ Πλάτων (Νόμ. 887e). εἰς τὰς πόλεις θὰ εἶχε παραμεληθῇ τὸ ἔθιμον. Ὁ Σωκράτης προσεύχεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ Φαίδρου, μετὰ μίαν ἄλλην δηλαδὴ πνευματικὴν ἔκστασιν καὶ συλλογὴν.

4. Εἰ δὲ βούλεσθε (ἀκοῦσαι οἷα ἔδρασε),

5. Τὴν μάχην πρὸ τῆς Ποτειδαίας μνημονεύει καὶ ὁ Θουκυδ.

τινες τῶν Ἰώνων, ἐπειδὴ ἐσπέρα ἦν, δειπνήσαν- d
 τες (καὶ γὰρ θέρος τότε γε ἦν) χαμεύνια ἐξενεγ-
 κάμενοι, ἅμα μὲν ἐν τῷ ψύχει καθηῦδον, ἅμα
 δ' ἐφύλαττον αὐτόν, εἰ καὶ τὴν νύκτα ἐστήξοι. ὁ
 5 δὲ εἰστήκει, μέχρι ἕως ἐγένετο καὶ ἥλιος ἀνέσχεν·
 ἔπειτα ὥχετ' ἀπιὼν προσευξάμενος τῷ ἡλίῳ.

Εἰ δέ βούλεσθε, ἐν ταῖς μάχαις· τοῦτο
 γὰρ δὴ δίκαιόν γε αὐτῷ ἀποδοῦναι. ὅτε γὰρ
 ἡ μάχη ἦν, ἐξ ἧς ἐμοὶ καὶ τάριστεία ἔδοσαν οἱ
 10 στρατηγοί, οὐδεὶς ἄλλος ἐμὲ ἔσωσεν ἀνθρώπων
 ἢ οὗτος, τετρωμένον οὐκ ἐθέλων ἀπολιπεῖν, e
 ἀλλὰ συνδιέσωσε καὶ τὰ ὄπλα καὶ αὐτόν ἐμέ,
 καὶ ἐγὼ μὲν, ὦ Σώκρατες, καὶ τότε ἐκέλευον
 σοὶ διδόναι τάριστεία τοὺς στρατηγούς, καὶ
 15 τοῦτό γέ μοι οὔτε μέμψει οὔτε ἐρεῖς ὅτι ψεύδο-
 μαι. ἀλλὰ γὰρ τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸ ἐμὸν
 ἀξίωμα ἀποβλεπόντων καὶ βουλομένων ἐμοὶ δι-
 δόναι τάριστεία, αὐτὸς προθυμότερος ἐγένου
 τῶν στρατηγῶν ἐμὲ λαβεῖν ἢ σαυτόν. ἔτι τοίνυν
 20 ὦ ἄνδρες, ἄξιον ἦν θεάσασθαι Σωκράτη, ὅτε
 ἀπὸ Δηλίου φυγῇ ἀνεχώρει τὸ στρατόπεδον· 221

1 Ἰώνων: ἰδόντων L. Schmidt [philolog. 40, 383] νέων Mehler [Schanz] Παίωνων Rettig, nil opus 5 μέχρις W 6 προσευξόμενος B 7 ἐν: καὶ ἐν Ox 11 οὐκ ἐθέλων τετρωμένον T 19 ἢ σαυτόν: del vel οὐ σαυτόν scr. Richards; at cf. 175c Gorg. 474b Rep. 400b

1,62 καὶ ὁ Πλούταρχος Ἀλκιβ. 7· εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ διαλόγου Χαρμίδου. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀντισθέ-
 νους (Ἀθήν. 216b), ἡ σωτηρία τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐγένετο εἰς τὴν μά-
 χην τοῦ Δηλίου.

6. Ὡστε ὁ Σωκράτης ἐτήρησε τὸ καθήκον τοῦ ἀληθινοῦ
 ἔραστοῦ, ὅπως τὸ διετύπωσεν ὁ Φαῖδρος 179a μὴ ἐγκαταλιπεῖν
 τὰ παιδικά. Χαρακτηριστικὸν δὲ μὴ εἶναι, ὅτι προτάσσεται ἡ σω-
 τηρία τῶν ὀπλῶν.

7. Συγκινητικὴ ἡ ἀποστροφή πρὸς τὸν Σωκράτην. Ὁ Ἀλκι-
 βιάδης αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξάγῃ ἐντόνως καὶ μετὰ μαρ-
 τύρων, ὅτι εἶναι ἀνεύθυνος αὐτὸς διὰ τὴν μεροληπτικὴν ἀπονο-
 μὴν τοῦ ἀριστείου.

χην τοῦ Δηλίου¹. Ἐτυχε πράγματι νὰ εὔρεθῶ ἐκεῖ ὑπηρετῶν εἰς τὸ ἱππικόν, αὐτὸς δὲ εἰς τὸ πεζικόν. Ὡπισθοχωροῦσε λοιπόν, ἐνῶ τὸ πλῆθος εἶχεν ἤδη διασκορπισθῇ, αὐτὸς καὶ μαζί του ὁ Λάχης². Καὶ ἐγὼ τυχαίως τοὺς συναντῶ, καὶ ἀμέσως τοὺς φωνάζω, μόλις τοὺς εἶδα, νὰ μὴ φοβοῦνται καὶ δὲν θὰ τοὺς ἀφήσω, τοὺς ἔλεγα. Εἰς αὐτὴν λοιπόν, σὰς λέγω, τὴν περίστασιν ἀντίκρυσσα ὠραιότερον παρ' ὅσον εἰς τὴν Ποτειδαίαν τὸ θέαμα τοῦ Σωκράτους· διότι ὡς ἔφιππος δὲν εἶχα τόσον νὰ φοβοῦμαι προσωπικῶς³. Πρῶτα πρῶτα, πόσον ἀνώτερος ἦτο ἀπὸ τὸν Λάχητα εἰς τὸ νὰ διατηρῇ τὴν ψυχραιμίαν του. Ἐπει- b
τα μοῦ παρεῖχε τὴν ἐντύπωσιν, ὅπως ἀναφέρεις καὶ σύ, Ἀριστοφάνη, ὅτι καὶ ἐκεῖ ἐβάδιζε τὸν δρόμον τοῦ ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἐδῶ, κορδωμένος καὶ μὲ τὰ μάτια ριγμένα ποτ' ἐκεῖ καὶ ποτ' ἐδῶ⁴. Ἀτάραχος ἐκοίταζε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ φίλους καὶ ἐχθροὺς καὶ ἐφάνερωνεν ἐξ ἀποστάσεως πολλῆς εἰς τὸν καθένα, ὅτι ἂν ἀπλωνε κανεὶς ἐπάνω του, θ' ἀντισταθῇ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ σθένος. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὑποχωροῦσεν ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἄλλος⁵. Διότι εἰς τὸν πόλεμον, ὅσους τηροῦν ἀνάλογον στάσιν, καταντᾷ μήτε νὰ τοὺς ἐγγίζουσιν κἄν' προτιμοῦν νὰ κυνηγοῦν ἐκείνους, ποῦ c
τὸ ἔχουν βάλει πανικόβλητοι εἰς τὰ πόδια.

Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἀξιοθαύ-

1. Εἰς τὸ Δήλιον (τὸ σημερινὸν Δήλεσι παρὰ τὴν Αὐλίδαν τῆς Βοιωτίας) ἐγίνε τὸ 424 φονικωτάτη μάχη πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Παγώνδα, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἱπποκράτη κατετροπώθησαν μὲ σοβαρωτάτας ἀπωλείας. Ἐκτοτε δὲν ἀπετόλμησαν πλέον κατὰ ξηρὰν σύγκρουσιν. Οἱ μεταγενέστεροι (Στράβ. 9,2,7 Διογ. Λαέρτ. 2,22) παραδίδουν ὅτι ὁ Σωκράτης ἔσωσεν ἐδῶ τοῦ Ξενοφῶντος τὴν ζωὴν—πρᾶγμα χρονολογικῶς ἀδύνατον· συγχέουσιν προφανῶς μὲ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἀλκιβιάδου. Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἠθέλησεν ὁ Ἀλκιβιάδης νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν Σωκράτην ὅτι τοῦ ἐχρεωστοῦσεν ἀπὸ τὴν μάχην τῆς Ποτειδαίας.

2. Εἰς τὸν ὁμώνυμον διάλογον 181b ἀναφέρει ὁ τραχὺς, ἀλλὰ γενναιοκάρδος στρατηγὸς Λάχης τὴν ἀξιοθαύμαστον διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους: ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίου φυγῇ μετ' ἐμοῦ συνανέχωρει, κάγω σοι λέγω, ὅτι εἰ οἱ ἄλλοι ἠθελον τοιοῦτοι εἶναι,

ἔτυχον γὰρ παραγενόμενος ἵππον ἔχων, οὗτος
 δὲ ὄπλα. ἀνεχώρει οὖν ἐσκεδασμένων ἤδη τῶν
 ἀνθρώπων οὗτός τε ἅμα καὶ Λάχης. καὶ ἐγὼ
 περιτυγχάνω, καὶ ἰδὼν εὐθύς παρακελεύομαι τε
 5 αὐτοῖν θαρρεῖν καὶ ἔλεγον ὅτι οὐκ ἀπολείψω
 αὐτῷ. ἐνταῦθα δὴ καὶ κάλλιον ἐθεασάμην Σω-
 κράτη ἢ ἐν Ποτειδαίᾳ — αὐτὸς γὰρ ἦττον ἐν
 φόβῳ ἢ διὰ τὸ ἐφ' ἵππου εἶναι — πρῶτον μὲν
 ὅσον περιῆν Λάχητος τῷ ἔμφρων εἶναι· ἔπειτα b
 10 ἔμοιγ' ἐδόκει, ὦ Ἀριστόφανες, τὸ σὸν δὴ τοῦτο
 (Nub. 362), καὶ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι ὥσπερ καὶ
 ἐνθάδε, βρενθυόμενος καὶ τῷ φθαλμῷ
 παραβάλλων, ἡρέμα παρασκοπῶν καὶ τοὺς
 φίλους καὶ τοὺς πολεμίους, δῆλος ὢν παντὶ καὶ
 15 πάνυ πόρρωθεν ὅτι εἴ τις ἄψεται τούτου τοῦ
 ἀνδρός, μάλα ἐρρωμένως ἀμυνεῖται. διὸ καὶ
 ἀσφαλῶς ἀπῆει καὶ οὗτος καὶ ὁ ἕτερος· σχεδὸν
 γὰρ τι τῶν οὕτω διακειμένων ἐν τῷ πολέμῳ
 οὐδὲ ἄπτονται, ἀλλὰ τοὺς προτροπάδην φεύ- c
 20 γοντας διώκουσιν.

Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις καὶ ἄλλα ἔχοι Σω-
 κράτη ἐπαινέσαι καὶ θαυμάσια· ἀλλὰ τῶν μὲν

8 ἢ B: ἢ TW η Ox 11 ὥσπερ καὶ ἐνθάδε del. Jahn 12 τ' ὀφθαλμῷ W
 τῷ φθαλμῷ B 13 περισκοπῶν Ast 14 φίλους Ox 15 αψαίτο Ox
 16 ἀμύνεται B || διὸ δὴ Aristides 17 οὗτος: αὐτός Ox || ὁ ἐταῖρος
 Aristides 18 ἐν τῷ πολέμῳ post. ἄπτονται idem 29 μᾶλλον διώ-
 κουσιν Aristides 21 μὲν om. Ox 22 θαυμάσαι Badham

ὀρθῇ ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦν καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον
 πτώμα.

3. Διότι ὡς ἔφιππος ἦτο ἐκτὸς κινδύνου (πρβλ. Πολιτ. 467e).

4. Οἱ στίχοι τοῦ Ἀριστοφάνους εἶναι: ὅτι βρενθύει τ' ἐν
 ταῖσιν ὁδοῖς καὶ τῷ φθαλμῷ παραβάλλεις. Τὸ 424 ποῦ ἔγινεν ἡ
 μάχη τοῦ Δηλίου δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς Νεφέλας, αἱ
 ὁποῖαι παρεστάθησαν τὸ 423. Ἀλλ' ἐκ τῶν ὑστέρων τὸ προσθέτει.

5. Ἔτερος, ὅχι ἐταῖρος· ἔτσι χαρακτηρίζει προχείρως τὸν
 Λάχητα ὁ μεθυσμένος.

μαστα, πού θά εἶχε κανεῖς νά προσθέσῃ εἰς ἔπαινον τοῦ Σωκράτους. Ἀλλά ὥς πρὸς τὰς ἄλλας μὲν ἰδιότητας θά ἡδύνατο ἴσως ν' ἀποδώσῃ κανεῖς παρόμοια καὶ εἰς ἕναν ἄλλον· τὸ ὅτι ὅμως δὲν ὁμοιάζει μὲ κανέναν ἄνθρωπον οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους οὔτε ἀπὸ τοὺς συγχρόνους, αὐτὸ ἐπιβάλλει κάθε θαυμασμόν. Τί ἦτον π. χ. ὁ Ἀχιλλεύς, θά ἤμποροῦσες νά ἔχῃς μίαν εἰκόνα ἀπὸ τὸν Βρασίδαν¹ καὶ ἄλλους· καὶ πάλιν τί ἦτον ὁ Περικλῆς, ἀπὸ τὸν Νέστορα καὶ τὸν Ἀντήνορα²— καὶ δὲν εἶναι αὐτοὶ μόνοι. Καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἐπίσης θά ἤμποροῦσες νά εὔρης ἀναλογίας παρομοίας. Ἄνθρωπον ὅμως, ὁποῖος ὑπῆρξεν αὐτός, ἀλλόκοτος καὶ ὁ ἴδιος καὶ οἱ λόγοι του, οὔτε κατὰ προσέγγισιν δὲν θά εὔρης, ὅσον καὶ νά ζητήσῃς, οὔτε μεταξὺ τῶν ἀρχαίων οὔτε μεταξὺ τῶν συγχρόνων— ἐκτὸς ἂν τὸν παραβάλης μ' αὐτοὺς πού λέγω, ὅχι μὲ ἄνθρωπον οἶονδήποτε, ἀλλὰ μὲ τοὺς Σιληνοὺς καὶ τοὺς Σατύρους, καὶ τὸν ἴδιον καὶ τὰς ὁμιλίας του.

37. Διότι—καὶ παρέλειψα ν' ἀναφέρω τοῦτο κατ' ἀρχάς—καὶ αἱ συνδιαλέξεις του ἔχουν καταπληκτικὴν πράγματι ὁμοιότητα μὲ τοὺς Σιληνοὺς, πού ἀνοιγοκλείουν. Ὅστις π. χ. θελήσῃ τυχὸν νά παρακολουθήσῃ τὰς συζητήσεις τοῦ Σωκράτους, θά τοῦ ἔκαμναν κατ' ἀρχάς πολὺ κωμικὴν ἐντύπωσιν· αὐτὴν τὴν ἐμφάνισιν ἔχουν καὶ αἱ λέξεις καὶ αἱ ἐκφράσεις, μὲ τὰς ὁποίας εἶν' ἐπενδεδυμένοι ἐξωτερικῶς, σὰν μὲ τὸ δέρμα χυδαίου Σατύρου. Κάτι γαῖδάρους ἀναφέρει πάντοτε σαμαρωμένους καὶ χαλκωματάδες καὶ πετσωτῆδες καὶ βυρσοδέψας, καὶ παρουσιάζεται ὥς νά ἐπαναλαμβάνῃ

1. Ὁ Βρασίδης, ὁ κυριώτερος στρατηγὸς εἰς τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον, ἦτον εἰς τὰς Ἀθήνας πασίγνωστος (πρβλ. Ἀριστοφ. Σφήκας 475, Εἰρ. 640). Ὅπως κατόπιν καὶ ὁ Λύσανδρος, ἐξελχώριζεν ἀπὸ τοὺς συντηρητικοὺς Σπαρτιάτας διὰ τὴν τολμηρίαν καὶ τὴν αἰκίνητον πρωτοβουλίαν του εἰς πολλὰ (αὐτὸς μετέφερε τὸν πόλεμον εἰς τὰ μακεδονικὰ παράλια), εἶχεν ὅμως καὶ ὅ,τι δὲν εἶχεν ὁ Λύσανδρος, τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐνὸς ἥρωος. Ὁ πρῶτός του θάνατος, τὸν ὁποῖον ἀψήφιστα πάντοτε ἀντίκρυζε, τὸ 422 εἰς τὴν Ἀμφίπολιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς ἦτον ἡ μεγαλυτέρα διὰ τὴν Σπάρτην ἀπώλεια. Ὁ Θουκυδίδης τὸν θαυμάζει, καὶ ἅς ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐξορίας του.

- ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τάχ' ἄν τις καὶ περὶ ἄλλου τοιαῦτα εἴποι, τὸ δὲ δὴ μηδενὶ ἀνθρώπων ὅμοιον εἶναι, μήτε τῶν παλαιῶν μήτε τῶν νῦν ὄντων, τοῦτο ἄξιον παντὸς θαύματος. οἷος γάρ
 5 Ἀχιλλεὺς ἐγένετο, ἀπεικάσειεν ἄν τις καὶ Βρασίδαν καὶ ἄλλους, καὶ οἷος αὖ Περικλῆς, καὶ Νέστορα καὶ Ἀντήνορα — εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι — d
 καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ταῦτ' ἄν τις ἀπεικάζοι· οἷος δὲ οὕτοσι γέγονε τὴν ἀτοπίαν ἄνθρωπος,
 10 καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, οὐδ' ἐγγὺς ἄν εὔροι τις ζητῶν, οὔτε τῶν νῦν οὔτε τῶν παλαιῶν, εἰ μὴ ἄρα εἰ οἷς ἐγὼ λέγω ἀπεικάζοι τις αὐτόν, ἀνθρώπων μὲν μηδενί, τοῖς δὲ σιληνοῖς καὶ σατύροις, αὐτόν καὶ τοὺς λόγους.
- 15 37. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις παρέλιπον, ὅτι καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ὁμοιότατοί εἰσι τοῖς σιληνοῖς τοῖς διοιγομένοις. εἰ γὰρ ἐθέ- e
 λοι τις τῶν Σωκράτους ἀκούειν λόγων, φανεῖεν ἄν πάνυ γελοῖοι τὸ πρῶτον. τοιαῦτα καὶ ὀνό-
 20 ματα καὶ ῥήματα ἔξωθεν περιαμπέχονται, σατύρου δὴ τινα ὕβριστοῦ δοράν. ὄνους γὰρ κανθηλίους λέγει καὶ χαλκέας τινὰς καὶ σκυτοτόμους καὶ βυρσοδέψας, καὶ αἰεὶ διὰ τῶν αὐτῶν

2 δὴ solus Ox 3 εἶναι μήτε: εἶναί με B corr. B² 7 εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι secl. Jahn οἱ pro εἰσὶ (del- τοὺς) Badham 8 καὶ τοὺς ἄλλους add. Ox² in mg. || ταῦτ': ταῦτ' BT ταυτα Ox τοῦτ' W 9 ἄνθρωπος Sauppe 12 εἰ ante οἷς solus add. B 12 λέγων B 17 ἐθέλει TW (lac. in Ox) 18 τῶν . . . λόγων: τὸν . . . λόγον B 19 πάνυ om. B 21 δὴ Baier: ἄν TW om. BOx ἄρα Kvicala || κανθηλινους Ox

2. Ὁ Ἀντήνωρ ἦτο διὰ τοὺς Τρῶας ὅτι ὁ Νέστωρ διὰ τοὺς Ἑλλήνας, τὸ σύμβολον τῆς πρεσβυτικῆς φρονήσεως καὶ μετριοπαθείας καὶ τῆς εὐγλωττίας. Μὲ μυθικοὺς ἥρωας παραβάλλει καὶ εἰς τὸν Φαῖδρον ὁ Πλάτων τοὺς συγχρόνους του ρήτορας.

συνεχῶς τὰ ἴδια μὲ τὰς ἰδίας λέξεις¹. Ἔτσι οἰοσδήποτε ἄνθρωπος ἄπειρος καὶ ἐπιπόλαιος θὰ ἐγελοῦσε μὲ τὰς συζητήσεις του. Ὄταν ὅμως τὰς ἰδῆς ν' ἀνοί- 222 γωνται καὶ ὅσον περισσότερο εἰσδύεις εἰς τὸ βάθος των, θὰ εὕρης τότε, πρῶτον μὲν ὅτι εἶναι αἱ μόναι συζητήσεις ποὺ ἔχουν νόημα, ἔπειτα ὅτι εἶναι θεῖαι εἰς ὕψιστον βαθμὸν καὶ κρύπτουν μέσα των ἀρετῆς ἀγάλματα πλῆθος, καὶ πλῆθος εἶναι τὰ ζητήματα ποὺ ἐγγίζουσιν, ἢ μᾶλλον ὅλα ὅσα ὀφείλει νὰ ἔχη ὅψι του ὅστις οἰσδήποτε πρόκειται νὰ γίνῃ τέλειος ἄνθρωπος.

Αὐτὰ εἶναι, κύριοι, ὅσα ἔχω νὰ ἐπαινέσω ἐγὼ τὸν Σωκράτη. Καὶ ὅσα πάλιν παράπονα ἔχω ἐναντίον του, τὰ παρενέβαλα εἰς τὴν ὁμιλίαν μου, τὰς προσβολὰς ποὺ μοῦ ἔκαμε. Καὶ δὲν εἶμαι ὁ μόνος, ποὺ ἔχει μεταχειρισθῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὸν Χαρμίδην τοῦ Γλαύκωνος⁴ καὶ τὸν Εὐθύδημον τοῦ Διοκλέους⁵ καὶ b ἕνα μεγάλον ἀριθμὸν ἄλλων. Τοὺς ἑξαπατᾷ, πῶς εἶν' ἐραστής των, καὶ εἰς τὸ τέλος καταντᾷ νὰ γίνετα ὁ ἴδιος ἐρώμενος ἀντὶ ἐραστοῦ. Τὸ ἴδιον ἐπίσης λέγω καὶ πρὸς σέ, Ἀγάθων. Νὰ μὴν ἀφήσης νὰ σ' ἑξαπατήσῃ αὐτὸς ἐδῶ, μόνον νὰ λάβῃς τὰ μέτρα σου, διδασχθεὶς ἀπὸ τὰ παθήματα τὰ ἰδικά μας, ὥστε νὰ μὴ σοῦ γίνῃ μ ἄ θ η μ α τ ὁ π ἄ θ η μ α, ὅπως εἰς τὸν ἀνόητον τῆς παροιμίας⁶.

1. Ἡ διαρκὴς χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Σωκράτους παραδειγμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐπανάληψις αὐτῶν ἐπροκαλοῦσαν ἀντιπάθειαν εἰς τοὺς σοφιστὰς ἢ τοὺς μαθητὰς των· ἐκεῖνοι ἐκυνηγοῦσαν πάντοτε κάτι τι τὸ ἐκλεκτὸν καὶ τὸ πρωτότυπον εἰς τὴν ἑκφρασιν. Πρβλ. Γοργ. 491a, ὅπου λέγει ὁ Καλλικλῆς: Νῆ τοὺς θεοὺς, ἀτεχνῶς γε αἰεὶ σκυτέας τε καὶ κναφέας καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύῃ, ὥς περὶ τούτων ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον.

2. Ἀδελφὸς τῆς μητέρας τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ Κριτίου, τοῦ ἐξαδέλφου καὶ κηδεμόνου του, ἐδέχθη νὰ γίνῃ ἕνας ἐκ τῶν δέκα ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι ἐκυβερνοῦσαν τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ τῶν Τριάκοντα καὶ ἔπese μαχόμενος πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ Θρασυβούλου παρὰ τὸν Κηφισὸν τὸ 403. Ὁ Πλάτων, ὁ ὁποῖος τὸν ἐθαύμαζε, φαίνεται, ἰδιαίτέρως, τοῦ ἔστησε περίλαμπρον μνημεῖον εἰς τὸν ὁμώνυμον διάλογον. Μᾶς μεταφέρει ἐκεῖ εἰς τὴν ἐποχὴν περὶ τὸ 430, ὅταν ὁ Χαρμίδης δὲν ἦτο παρὰ ἕνας πανεύμορφος ἔφηβος, ποὺ ἀκτινοβολοῦσεν ἀπὸ ὠραιότητος, πνεῦμα, καὶ ἰδιαίτέρως ἀπὸ σωφροσύνης — αὕτη αὕτη ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἀττικῆς χάριτος καὶ σωφροσύνης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸ Συμπόσιον

τὰ αὐτὰ φαίνεται λέγειν, ὥστε ἄπειρος καὶ
 ἀνόητος ἄνθρωπος πᾶς ἄν τῶν λόγων καταγε-
 λάσειεν. διοιγομένους δὲ ἰδὼν ἄν τις καὶ ἐντὸς 222
 αὐτῶν γιγνόμενος, πρῶτον μὲν νοῦν ἔχοντας
 5 ἔνδον μόνους εὐρήσει τῶν λόγων, ἔπειτα θειο-
 τάτους καὶ πλεῖστα ἀγάλματα ἀρετῆς ἐν αὐτοῖς
 ἔχοντας καὶ ἐπὶ πλεῖστον τείνοντας, μᾶλλον δὲ
 ἐπὶ πᾶν ὅσον προσήκει σκοπεῖν τῷ μέλλοντι
 καλῶ κάγαθῶ ἔσεσθαι.

10 Ταῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες, ἃ ἐγὼ Σωκράτη ἐ-
 παινῶ καὶ αὖ ἃ μέμφομαι συμμείξας ὑμῖν εἴ-
 πον, ἃ με ὕβρισεν. καὶ μέντοι οὐκ ἐμὲ μόνον
 ταῦτα πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ Χαρμίδην τὸν Γλαύ-
 κωνος καὶ Εὐθύδημον τὸν Διοκλέους καὶ ἄλλους b
 15 πάνυ πολλούς, οὓς οὗτος ἑξαπατῶν ὥς ἐρα-
 στής, παιδικὰ μᾶλλον αὐτὸς καθίσταται ἀντ'
 ἐραστοῦ. ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω, ὦ Ἀγάθων, μὴ
 ἑξαπατᾶσθαι ὑπὸ τούτου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμε-
 τέρων παθημάτων γνόντα εὐλαβηθῆναι καὶ μὴ
 20 κατὰ τὴν παροιμίαν (Hesiod. Opera 218) ὥ σ π ε ρ
 νήπιον παθόντα γνῶναι.

3 διοιγουμένους B || ἄν: αὖ Bekker ἄρα Kvícala δὴ Schanz; at cf. Kerp. 492c 4 γενόμενος Richards 5 τὸν λόγον B del. Naber 7 τεί-
 νοντας B τινοντας OX 8 ἐπὶ: ἔτι B 9 καὶ ἀγαθῶ BW 15 πάνυ
 om. OX 17 ὦ om. OX¹ 18 ἑξαπατᾶσθε B || ἀπὸ: ὑπο OX¹ 19 γνῶν-
 τα B

καὶ τ' Ἀπομνημονεύματα 3,7 μᾶς τὸν περιγράφει ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς
 περισσότερον συμπαθητικοὺς καὶ πιστοὺς φίλους τοῦ Σωκράτους.

3. Τὸν γνωρίζομεν ἰδιαίτερος ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ξε-
 νοφῶντος τὴν μακρὰν (Ἀπομν. 4, 2 κεξ.) ὅπου ὁ Σωκράτης τὸν
 θεραπεύει ἀπὸ τὴν αὐταρέσκειαν καὶ ματαιοδοξίαν του. Πρότυ-
 πον εἶναι ὁ Ἀλκιβιάδης τοῦ Συμποσίου, ἀλλὰ μὲ καλυτέραν ἐκ-
 βασιν.

4. Πρβλ. "Ομ. P 32 ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. "Ομοίως
 "Ησιόδ. "Εργα 218 καὶ "Ηρόδ. 1, 207 παθήματα μαθήματα, Αἰσχ.
 Ἀγαμ. 176 πάθος μάθος.

38. Αὐτὰ εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ ἀμέσως ἀντή- c
 χησαν γέλωτες διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του, ἐπειδὴ
 ἐφαίνετο νὰ εἶν' ἐρωτευμένος ἀκό-
 * Εξοδος * μη¹ μὲ τὸν Σωκράτην. Τότε ὁ Σω-
 κράτης «Ἀμέθυστον σ' εὕρισκω
 Ἀλκιβιάδην» τοῦ λέγει· «εἶδεμή, δὲν θὰ μετεχειρί-
 ζεσο τόσον ἐπιδεξίας τεχνικὰς περιστροφάς, προσ-
 παθῶν ν' ἀποκρύψῃς τὸ ἐλατήριον, χάριν τοῦ ὁποίου
 ἀνέπτυξες ὅλ' αὐτά², καὶ δὲν θὰ τὸ ἐτοποθετοῦσες
 εἰς τὸ τέλος, ὡς νὰ τὸ ἀνέφερες δῆθεν ἐν παρόδῳ.
 Ὡσὰν νὰ μὴν ἦτο ἡ πρόθεσις τῆς ὅλης σου ὁμιλίας
 νὰ μᾶς βάλῃς νὰ μαλώσωμεν ἐγὼ καὶ ὁ Ἀγάθων, α
 μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἔχομεν καθῆκον, ἐγὼ μὲν κα-
 νέναν ἄλλον νὰ μὴν ἀγαπῶ ἐκτός ἀπὸ σέ, ὁ δὲ
 Ἀγάθων κανενὸς ἄλλου τὸν ἔρωτα νὰ μὴ δέχεται
 παρὰ μόνον τὸν ἰδικόν σου. Ἀλλὰ δὲν μᾶς γελᾷς
 ὅλη σου αὐτὴ ἡ σκηνοθεσία μὲ τοὺς Σατύρους καὶ
 τοὺς Σιληνοὺς³ ἐξεσκεπάσθη τελείως. Καλέ μου
 Ἀγάθων, ἄς μὴν τοῦ περάσῃ, ὅχι. Μόνον ἔχε τὸν
 νοῦν σου, κανεῖς νὰ μὴ βάλῃ σκάνδαλα μεταξὺ μας».
 Καὶ ὁ Ἀγάθων εἶπε· «Ἀλήθεια, Σωκράτη, σὰν νὰ
 μοῦ φαίνεται πῶς ἔχεις δίκαιον. Τὸ συμπεραίνω ἄλ-
 λωστε καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ἐπῆγε καὶ ἐπλάγιασεν ἀνά-
 μεσόν μας, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ μᾶς ἀποχωρίσῃ⁴. e
 Ἔλοιπόν! δὲν θὰ τοῦ περάσῃ· θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ
 καὶ θὰ πλαγιάσω κοντά σου». «Ναί, ναί!» λέγει ὁ
 Σωκράτης «ἐδῶ ἔλα καὶ πλάγιασε πρὸς τὰ κάτω
 μου⁵». «Θεέ μου» ἐφώνησεν ὁ Ἀλκιβιάδης «τί ὑπο-

* Πρβλ. Εἰσαγ. II § 12.

1. Ἔτι = τώρα ποῦ ὁ Ἀλκιβιάδης κατέχων τὴν πρώτην πο-
 λιτικὴν θέσιν δὲν εὕρσκεται, ὡς εἶναι γνωστόν, εἰς στενὰς φιλι-
 κάς σχέσεις μὲ τὸν Σωκράτην.

2. Ὁ Σωκράτης ζητεῖ νὰ παραστήσῃ, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἀλκι-
 βιάδου εἶναι ἐσχηματισμένος, ἀνήκει δηλαδὴ εἰς ἐκεῖνα τὰ προ-
 ῖόντα τῆς σοφιστικῆς κομψότητος (raffinement), τῶν ὁποίων θέμα
 εἶναι τὸ δι' ἄλλων πορευόμενον καὶ παντελῶς ἐπ' ἄλλης ὑποθέ-
 σεως τὸν λόγον ποιούμενον ἄλλην περαίνειν.

3. Τὸ σατυρικὸν δρᾶμα, τὸ ὁποῖον διεκρίνετο ἀπὸ τὰς ἄλλας
 τραγωδίας, κυρίως διότι ὁ χορὸς ἀπετελεῖτο ἀπὸ Σατύρους καὶ
 εἶχε κορυφαῖον τὸν Σιληνόν, ἐδίδετο, ὡς γνωστόν, εἰς τὸ τέλος
 τῶν παραστάσεων. Ὁ Σωκράτης παίζει μὲ τὴν παρομοίωσιν του
 μὲ Σιληνόν καὶ Σάτυρον.

38. Εἰπόντος δὴ ταῦτα τοῦ Ἀλκιβιάδου γέ- c
 λωτα γενέσθαι ἐπὶ τῇ παρρησίᾳ αὐτοῦ, ὅτι ἐδό-
 κει ἔτι ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ Σωκράτους. Τὸν οὖν
 Σωκράτη Νήφειν μοι δοκεῖς, φάναι, ὦ Ἀλκι-
 5 βιάδῃ. οὐ γὰρ ἂν ποτε οὕτω κομψῶς κύκλῳ πε-
 ριβαλλόμενος ἀφανίσαι ἐνεχείρεις οὐ ἔνεκα
 ταῦτα πάντα εἴρηκας, καὶ ὥς ἐν παρέργῳ δὴ
 λέγων ἐπὶ τελευτῆς αὐτὸ ἔθηκας, ὥς οὐ πάντα
 τούτου ἔνεκα εἴρηκώς, τοῦ ἐμὲ καὶ Ἀγάθωνα
 10 διαβάλλειν, οἰόμενος δεῖν ἐμὲ μὲν σοῦ ἐρᾶν καὶ d
 μηδενὸς ἄλλου, Ἀγάθωνα δὲ ὑπὸ σοῦ ἐρᾶσθαι
 καὶ μηδ' ὑφ' ἐνὸς ἄλλου, ἀλλ' οὐκ ἔλαθες, ἀλλὰ
 τὸ σατυρικόν σου δρᾶμα τοῦτο καὶ σιληνικὸν
 κατάδηλον ἐγένετο. ἀλλ' ὦ φίλε Ἀγάθων, μη-
 15 δὲν πλέον αὐτῷ γένηται, ἀλλὰ παρασκευάζου
 ὅπως ἐμὲ καὶ σὲ μηδεὶς διαβαλεῖ. Τὸν οὖν Ἀ-
 γάθωνα εἶπεῖν. Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύεις
 ἀληθῆ λέγειν· τεκμαίρομαι δὲ καὶ ὥς κατεκλίνῃ
 ἐν μέσῳ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, ἵνα χωρὶς ἡμᾶς δια- e
 20 λάβῃ. οὐδὲν οὖν πλέον αὐτῷ ἔσται, ἀλλ' ἐγὼ
 παρὰ σὲ ἐλθὼν κατακλινήσομαι. — Πάνυ γε,
 φάναι τὸν Σωκράτη, δεῦρο ὑποκάτω ἐμοῦ κα-
 τακλίνου. — ὦ Ζεῦ, εἶπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην,

3 ἔτι : τι O^x 1 4 φαναι : εφη O^x 1 6 οὐ ἔνεκα TW : οὐνεκα O^x 2
 οὐδ' ἔνεκα BO^x 1 οὐ δὴ ἔνεκα Usener 16 διαβαλεῖ O^x : διαβάλλῃ
 BTW διαλάβῃ Rettig 21 παρὰ σὲ ἐλθὼν : παρελθὼν O^x 1 corr. O^x 2

4. Ὁ Ἀγάθων λογοπαικτεῖ μὲ τὸ διαβάλλῃ καὶ διαλάβῃ.

5. Περί τῆς τοποθετήσεώς των πρβλ. Εἰσαγ. σ. 31*. Ὡς
 τῶρα ἐκάθηντο κατὰ σειράν. Ἀγάθων—Ἀλκιβιάδης—Σωκράτης·
 τῶρα τοποθετοῦνται : Ἀλκιβιάδης—Σωκράτης—Ἀγάθων. Ὡς
 εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῶν δύο ὥραιων ὁ Σωκράτης, ὁ ἀληθι-
 νὸς ἐρώμενος καὶ τῶν δύο. Ὁ Ἀλκιβιάδης θέλει νὰ μείνῃ εἰς τὸ
 μέσον, ἀλλ' ὁ Σωκράτης μὲ τὴν δικαιολογίαν τοῦ ἐγκωμίου
 (214c) πείθει τὸν Ἀγάθωνα ν' ἀλλάξῃ θέσιν.

φέρω πάλιν ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον! Εἰς ὅλα ἐννοεῖ
 νὰ μὲ ὑπερτερῇ. Ἐπιτέλους, καημένε, ἂν ὄχι τίποτ'
 ἄλλο, ἄφησε τοῦλάχιστον τὸν Ἀγάθωνα νὰ πλαγιάζη
 ἀνάμεσόν μας». «Ἦ ὄχι! αὐτὸ δὲν γίνεται» λέγει ὁ
 Σωκράτης· «σὺ ἔπλεξες τὸ ἐγκώμιόν μου· πρέπει τώρα
 καὶ ἐγὼ νὰ πλέξω τὸ ἐγκώμιον τοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ.
 Ἄν λοιπὸν ἐξαπλωθῇ ὁ Ἀγάθων πρὸς τὰ κάτω
 σου, θὰ πρέπη τότε (δὲν εἶν' ἔτσι;) ἐμὲ καὶ πάλιν
 νὰ ἐγκωμιάσῃ, ἀντὶ νὰ ἐγκωμιασθῇ ἐκεῖνος ὑπ' ἐμοῦ.
 Μὰ ἔλα ἄφησε, ἀδελφέ, καὶ μὴ ζηλεύης τὸ παλ- 223
 ληκάρι, ἂν θὰ τὸ ἐγκωμιάσω. Ἐξ ἄλλου αἰσθάνομαι
 ζωηρὸν πόθον νὰ τοῦ πλέξω τὸ ἐγκώμιον». «Τί χαρά!
 τί χαρά!»¹ λέγει ὁ Ἀγάθων· «Ἀλκιβιάδῃ, ἀδύνατον
 νὰ μείνω αὐτοῦ· ὅπουδῆποτ' ἄλλοῦ θὰ σηκωθῶ καὶ θὰ
 πλαγιάσω, διὰ ν' ἀκούσω τὸν πανηγυρικόν μου ἀπὸ
 τὸν Σωκράτη». Νὰ τα πάλιν» λέγει ὁ Ἀλκιβιάδης
 «τὰ συνηθισμένα! Ὅπου εἶναι παρὼν ὁ Σωκράτης,
 εἶναι ἀδύνατον ἄλλος κανεὶς νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικοινων-
 νίαν μὲ τοὺς ὥραίους. Νὰ καὶ τώρα πάλιν, τί εὐκολα
 ποὺ εὗρῃκε μίαν δικαιολογίαν πιστευτήν, ὥστε νὰ
 πλαγιάσῃ κοντὰ τοῦ ἐκεῖνος²!»

39. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Ἀγάθων ἐσηκώνετο νὰ κατα- b
 κλιθῇ πλησίον τοῦ Σωκράτους, ἔξαφνα ἐνεφανίσθη-
 σαν πλῆθος κωμασταὶ εἰς τὴν θύραν. Τὴν εὗρῃκαν
 ἀνοικτήν, ἐπειδὴ ἐξήρχετο κάποιος ἐκείνην τὴν στι-
 γμήν, καὶ ἐτραύηξαν κατ' εὐθείαν μέσα³ καὶ ἐπῆραν
 θέσιν κοντὰ των. Θόρυβον ἐγέμισε τότε ὅλον τὸ σπίτι,
 καὶ χωρὶς καμμίαν πλεον τάξιν ὑπεχρεώθησαν νὰ
 πίνουν κρασί πάρα πολύ.

Καὶ ὁ μὲν Ἐρυξίμαχος καὶ ὁ Φαῖδρος⁴ μὲ με-

1. Τὴν ἐξαιρετικὴν χαρὰν τοῦ Ἀγάθωνος ἐκφράζει τὸ κά-
 πως λαϊκὸν ἐπιφώνημα ἰοῦ ἰοῦ.

2. Ἰδοὺ καὶ νέον παράδειγμα, ὅπου ὁ Ἀλκιβιάδης ἀναγ-
 κάζεται νὰ παραδεχθῇ, πῶς ἔχει δίκαιον ὁ Σωκράτης, καὶ
 νὰ συμμορφωθῇ καὶ ὁμῶς θυμῶνεται.

3. Χωρὶς ν' ἀναγγελοῦν.

4. Οἱ ὅποιοι προσέχουν τὴν ὑγείαν των καὶ ἀποφεύγουν τὰς
 καταχρήσεις.

οἷα αὖ πάσχω ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου· οἶεταί μου
 δεῖν πανταχῇ περιεῖναι. ἀλλ' εἰ μή τι ἄλλο, ὦ
 θαυμάσιε, ἐν μέσῳ ἡμῶν ἔα Ἀγάθωνα κατα-
 κεῖσθαι.—'Αλλ' ἀδύνατον, φάναι τὸν Σωκράτη.
 5 σὺ μὲν γὰρ ἐμέ ἐπήνεσας, δεῖ δὲ ἐμέ αὖ τὸν
 ἐπὶ δεξι' ἐπαινεῖν. ἐάν οὖν ὑπὸ σοὶ κατακλινῇ
 Ἀγάθων, οὐ δήπου ἐμέ πάλιν ἐπαινέσεται,
 πρὶν ὑπ' ἐμοῦ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι; ἀλλ' ἔασον.
 ὦ δαιμόνιε, καὶ μὴ φθονήσης τῷ μεираκίῳ ὑπ' 223
 10 ἐμοῦ ἐπαινεθῆναι· καὶ γὰρ πάνυ ἐπιθυμῶ αὐ-
 τὸν ἐγκωμιάσαι. —'Ιοῦ ἰοῦ, φάναι τὸν Ἀγάθω-
 να, Ἀλκιβιάδῃ, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν ἐνθάδε μεί-
 ναιμι, ἀλλὰ πάντοσε μᾶλλον μεταναστήσομαι,
 ἵνα ὑπὸ Σωκράτους ἐπαινεθῶ.—Ταῦτα ἐκείνα,
 15 φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην, τὰ εἰωθότα Σωκράτους
 παρόντος τῶν καλῶν μεταλαβεῖν ἀδύνατον
 ἄλλῳ. καὶ νῦν ὥς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον
 ἡῦρεν, ὥστε παρ' ἑαυτῷ τουτονὶ κατακεῖσθαι.

39. Τὸν μὲν οὖν Ἀγάθωνα ὥς κατακεισό-
 20 μενον παρὰ τῷ Σωκράτει ἀνίστασθαι. ἐξαίφνης b
 δὲ κωμαστάς ἤκειν παμπόλλους ἐπὶ τὰς θύρας,
 καὶ ἐπιτυχόντας ἀνεωγμέναις ἐξιόντος τινός,
 εἶσω ἄντικρυς πορεύεσθαι παρὰ σφᾶς καὶ κα-
 τακλίνεσθαι, καὶ θορύβου μεστὰ πάντα εἶναι
 25 καὶ οὐκέτι ἐν κόσμῳ οὐδενὶ ἀναγκάζεσθαι πί-
 νειν πάμπολυν οἶνον.

Τὸν μὲν οὖν Ἐρυξίμαχον καὶ τὸν Φαῖδρον
 καὶ ἄλλους τινὰς ἔφη ὁ Ἀριστόδημος οἷχεσθαι

2 περιεῖναι : περιενεαι Ox || ἄλλο om. Ox¹ 5 ἐμέ : με TW || αὖ τὸν
 Bekker : αὐτὸν codd. 6 ἐπιδέξι' BW || σου T corr. T² || κατακλιθῇ
 Ox 7 οὐ : οὕτω Badham 13 πάντοσε (ε s.v. ex α) Ox : παντός
 cett. 17 ευπορω Ox 18 αυτω Ox 23 εισω Ox Maas : εἰς τὸ cett.
 28 τους αλλους Ox

ρικούς άλλους, λέγει ὁ Ἀριστόδημος¹, ἔσπευσαν νὰ φύγουν τὸν ἴδιον, τὸν ἐπῆρεν ὁ ὕπνος καὶ ἐκοιμήθη πάρα πολὺ (διότι αἱ νύκτες ἦσαν μακραι)², ἐξύπνησε δὲ πρὸς τὰ ἐξημερώματα, ὅταν ἔκραξαν πλέον οἱ πετεινοί. Ὅταν ἐξύπνησεν, εἶδε πῶς οἱ ἄλλοι ὅλοι εἶχαν ἀποκοιμηθῇ ἢ εἶχαν φύγει, ὁ Ἀγάθων δὲ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Σωκράτης μόνοι ἦσαν ἀκόμη ἄγρυπνοι καὶ ἔπιναν ἀπὸ ἑνα μεγάλον κύπελλον ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ. Ὁ Σωκράτης ἐσυζητοῦσε μαζί των. Ἐντούτοις ὅλα ὅσα ἔλεγαν δὲν τὰ συνεκράτησε, λέγει ὁ Ἀριστόδημος, εἰς τὴν μνήμην του· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν τὰ εἶχε παρακολουθήσει ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἦτο μισονυσταγμένος. Αἱ γενικαὶ γραμμαὶ ὁμῶς ἦσαν, λέγει, ὅτι ὁ Σωκράτης τοὺς ἀπέσπα τὴν ὁμολογίαν, ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ ἰδίου προσώπου νὰ γνωρίζῃ νὰ συνθέτῃ καὶ τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν καὶ ὅτι, ὅστις εἶναι τεχνίτης ποιητὴς τραγωδιῶν, εἶναι συγχρόνως καὶ κωμωδιῶν ποιητής. Εἰς αὐτὰ ἐκεῖνοι ἐξηναγκάζοντο νὰ συμφωνήσουν, χωρὶς νὰ παρακολουθοῦν ἐνεργῶς, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐνύσταξαν. Πρῶτος ἀπεκοιμήθη ὁ Ἀριστοφάνης, κατόπιν, ὅταν εἶχε πλέον ἐξημερώσει, καὶ ὁ Ἀγάθων.

Τότε ὁ Σωκράτης, ἀφοῦ τοὺς ἔβαλε νὰ κοιμηθοῦν, ἐσηκώθη καὶ ἔφυγε· αὐτὸς τὸν ἠκολούθησεν, ὅπως συνήθως. Εἰς τὸ Λύκειον³ ὅταν ἔφθασεν, ἐνίφθη, καὶ ἡσχολήθη τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας ὅπως πάντα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέρασε τὴν ἡμέραν του, καὶ ὕστερα πρὸς τὸ βράδυ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτι του ν' ἀναπαυθῇ.

1. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν Ἀριστόδημον, διότι πρόκειται νὰ μᾶς διηγηθῇ πρὸς ὅπως ἐκεῖνου ἐντυπώσεις, ὅχι κάτι ποῦ ὅλοι οἱ συμπόται ἀντελήφθησαν.

2. Τὰ Λήναια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐνίκησεν ὁ Ἀγάθων, ἐγίνοντο τὸν Ἰανουάριον.

3. Ἦτον ἑνα ἀπὸ τὰ τρία δημόσια γυμναστήρια καὶ πάρκα τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν· τ' ἄλλα δύο ἦσαν ἡ Ἀκαδημία καὶ τὸ Κυνόσαργες. Ἐξετείνεται ἔξω τῆς πύλης τοῦ Διοχάρους, ὅπου περίπου σήμερον ὁ Εὐαγγελισμὸς καὶ ἡ Ριζάρειος Σχολή.

ἀπιόντας. ἔ δὲ ὕπνον λαβεῖν, καὶ καταδαρθεῖν
 πάνυ πολὺ, ἅτε μακρῶν τῶν νυκτῶν οὐσῶν, c
 ἐξεγρέσθαι δὲ πρὸς ἡμέραν ἤδη ἀλεκτρυόνων
 ἀδόντων. ἐξεγρόμενος δὲ ἰδεῖν τοὺς μὲν ἄλλους
 5 καθεύδοντας καὶ οἰχομένους, Ἀγάθωνα δὲ καὶ
 Ἀριστοφάνη καὶ Σωκράτη ἔτι μόνους ἐγρηγορέ-
 ναι καὶ πίνειν ἐκ φιάλης μεγάλης ἐπὶ δεξιᾷ.
 τὸν οὖν Σωκράτη αὐτοῖς διαλέγεσθαι· καὶ τὰ
 μὲν ἄλλα ὁ Ἀριστόδημος οὐκ ἔφη μεμνησθαι
 10 τῶν λόγων· οὔτε γὰρ ἐξ ἀρχῆς παραγενέσθαι d
 ὑπονυστάζειν τε· τὸ μέντοι κεφάλαιον, ἔφη,
 προσαναγκάζειν τὸν Σωκράτη ὁμολογεῖν αὐ-
 τοὺς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι κωμωδίαν καὶ τρα-
 γωδίαν ἐπίστασθαι ποιεῖν καὶ τὸν τέχνη τραγω-
 15 δοποιὸν ὄντα <καὶ> κωμωδοποιὸν εἶναι. ταῦτα
 δὴ ἀναγκαζομένους αὐτοὺς καὶ οὐ σφόδρα ἐπο-
 μένους νυστάζειν· καὶ πρότερον μὲν καταδαρ-
 θεῖν τὸν Ἀριστοφάνη, ἤδη δὲ ἡμέρας γιγνομέ-
 μένης τὸν Ἀγάθωνα.

20 Τὸν οὖν Σωκράτη, κατακοιμίσαντ' ἐκείνους,
 ἀναστάντα ἀπιέναι, καὶ <ἐ>, ὥσπερ εἰώθει,
 ἔπεσθαι. καὶ ἐλθόντα εἰς Λύκειον, ἀπονισάμε-
 νον, ὥσπερ ἄλλοτε τὴν ἄλλην ἡμέραν διατρί-
 βειν, καὶ οὕτω διατρίψαντα εἰς ἐσπέραν οἴκοι
 25 ἀναπαύεσθαι.

1 ἔ (ἐ W) δὲ BW : ἔαδε T εαυτον δὲ Ox (αὐτὸν δὲ iam Sydenham)
 2 πάνυ ; ατε (ut vid.) Ox¹ 5 καὶ σωκρατη και αριστοφανη Ox
 Vindob. 21 7 ey μεγαλης φιλαλης Ox dett. 11 μέντοι : μεν Ox¹
 14 τραγωδιοποιὸν et κωμωδιοποιὸν BT 15 καὶ add. Vindob. 21
 17 πρότερον : πρῶτον B 18 Αριστοφανους Ox¹ || γιγνομένης : γε-
 νομένης Paris. 1812 ὑποφαινούσης Athenaeus 20 κατακοιμήσαντ'
 T Athenaeus || ἀναστάντα add. Ox² || ἔ inser. Hermann αὐτός
 Vindob. 21 1 Bekker 23 ἄλλην . ὅλην Ficinus